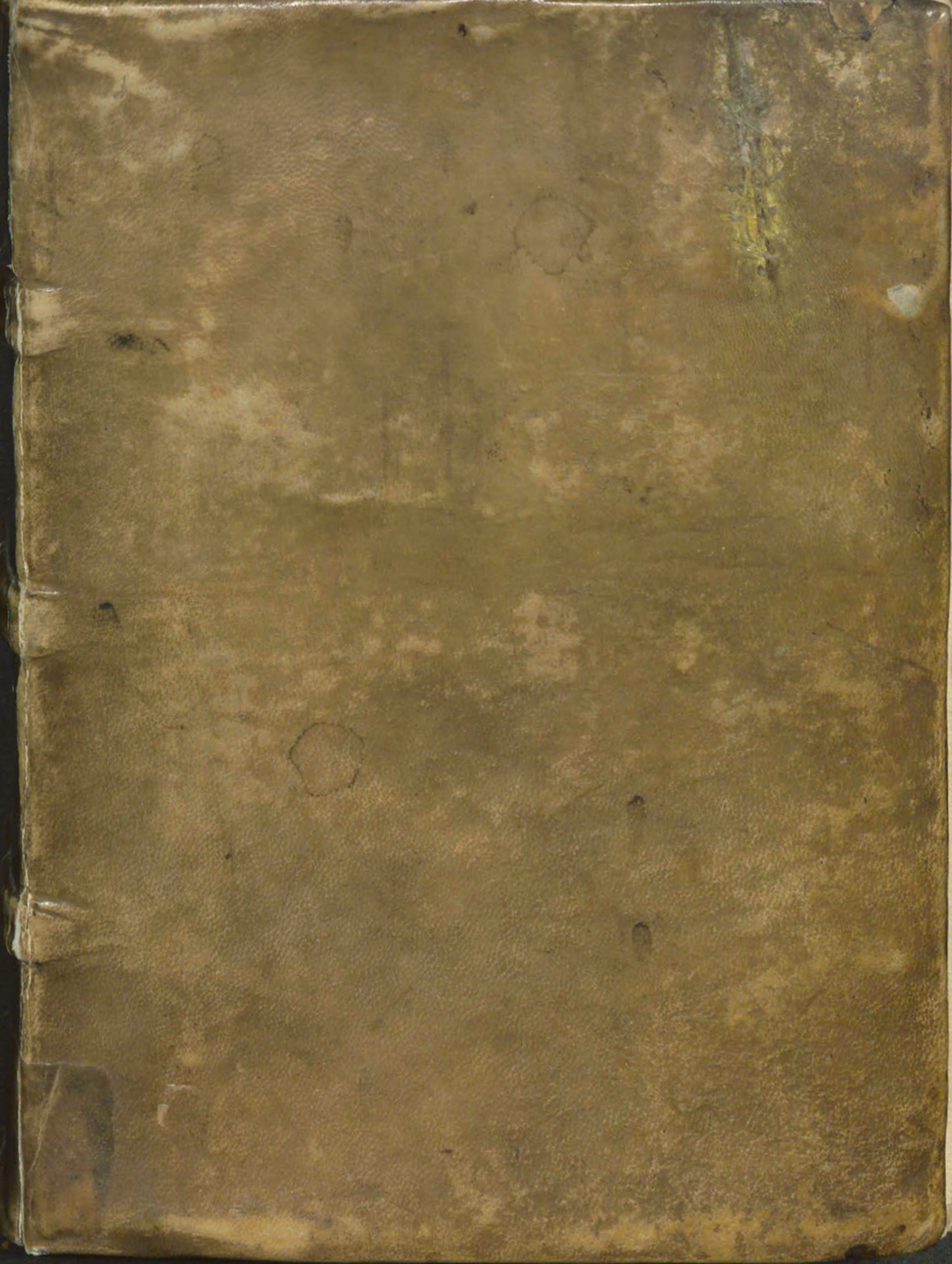

ann. st. #8842

Panzer tom. 4. p. 185

R33

Sabunde: Theologia Naturalis

Dij

Sebeydes

par Raymond de Sabunda

Prof. Med. et Phil.

C 9. 15. 6

Hain *14066

en donne la collation juste mais se trompe en indiquant 266 ff. au lieu de 265 ff. ayant compté pour un seul feuillet blanc (qui manque dans cet exemplaire)

Collation

8 ff. n. chif.

1 f. blanc (manque)

et 265 ff. numérotés

549

$225-

Klebs 824.3

No date or place.

ACK lists it as [Lyon], Balsarin (dev.) [1496]

Libro rarissimo. Orlandi nomina la prima
Edizione stampata a Strasburgo ossia
Argentina, nel 1493, senza dire da chi;
ma egli è evidente che questa carta, e
questi caratteri sono anteriori a quell'epoca.
Oltre a ciò osservo che il monogramma dello stampatore
corrisponde [redacted] di Giovanni
Guttemberg — oppure si può leggere Fusto e Guttemberg
come è probabile che così sia stata l'intenzione
degli stessi inventori della stampa —
John Gutemberg — oppure Fust et Gutemberg

[redacted]

Vide M. Mittaire annal. Typogr. pag. 6. [redacted]

Il Dizionario Biografico Universale ~~Francese~~
Inglese e Tedesco dicono che Guttemberg e
Gensfleich sono una sola persona, e che i due
nomi sono derivativi da due case dello stesso Gutenberg.
n.n.

Raymundi Sebeyde in artibus g

Tres rare

Liber creaturaꝝ siue de hoie compositus a reue-
rendo raymũdo sebeydem artibꝫ et medicina ma
gistro. et in sacra pagina egregio ꝓfessore regente
in alma vniuersitate tholosana.

Sequitur tabula
presentis opere.

Conforē tum vo. nraz vot dinie

de eē dei

Posse dei

De ꝓduc̄tōr dei Nota

Trinitas ꝓbat

Spūalia excedūt corpalia

Trinitas probatur per verbum activum et passivum

hō vt cū oibꝰ creatis similitudinē

Comparatio hoīs ad alias creaturas

Dr̄a hoīs ad alias res

regła affirmandi et negandi

Amor debitus deo — De servicio deo debito no

Hic ostenditur quod homo debet tenetur et obligatur dare deo quid retribuere quid recompansare pro omnibus datis et acceptis fo.ibid

Quod sola amoris retributio est convenientissima et acceptabilis deo creatori nostro fo.lxvij

Quod solus amor est in quo potest homo correspondere creatori et de simili respondere vicem.fo.ibid

Quo ordine et quali modo obligatur homo deo et ipsum amare fo.lxviij

Quod creature incessanter clamant ad hominem quod reddat deo debitum amoris quod debet et ostendunt qualiter reddere debet fo.ibidem

Doctrina et regula generalis docens hominem qualiter et quomodo debeat dare et reddere deo omnia illa que ei tenetur dare et etiam reddere fo.lxix

Quod nulla potest esse excusatio de non reddendo debitum continuum amoris deo nec propter penuriam nec propter impotenciam nec fatigationem servicij seu laboris et penam. fo.lxx

Quod omne debitum et omne servicium quod debet et obligatur homo reddere et solvere redundat et revertitur in solam hominis utilitatem bonum et comodum fo.lxx

De comparatione istorum duorum serviciorum inter se et ad hominem fo.lxxi

Quod per servicium creaturarum homo quasi ad occulum potest videre quod necessario deus est qui manutenet omnia in esse fo.lxxij

Quod per ista duo servicia totus mundus est obligatus unitus et mirabiliter ordinatus cum deo fo ibidem

Quod ex prima obligatione et ex primo debito amoris ad deum oritur alia obligatio necessaria ad debitum amoris fo.lxxiij

Ymago dei in homine

Quod totus mundus creaturarum dicit et clamat quod homo est tota et completa dei ymago impressa et cetera fo.ibidem

Quod quilibet homo tenetur et obligatur amare quenlibet hominem fo.ibidem

Amor proximi

Quod omnis homo tenetur amare alium quencunque sicut seipsum fo.lxxiiij

Quod istud debitum secundum et obligatio amoris erga hominem redundat et revertitur in solam utilitatem hominis fo.ibidem

Odiu

bonor dei dup^x

Creata rationalis creata ꝓpẽ

Amor et tĩor

Nomẽ dei

Obligatio hois ad honorandum dei

De libro dei. et verbo dei

bonor ꝓprius

Credere v̄bis dei tenem

Aīa nō ē de natura corpis

Na spūalis seu angelicalis

Lapsus ne hūane

Que nos debent inducere ad penitenciam

Tribulatio spiritualis

Purgatorium

Ordo sacerdotalis

Judicium finale et [illegible]

Explicit tabula liber creature

B Laudem et gloriā sanctissime trinitatis et gloriose virginis marie. In nomie dñi nostri ihesu xpi ad vtilitatem et salutem oim xpianoꝝ seqtur scientia libri creaturaꝝ seu liber nature et scientia de homie q̄ est propria homi. Inquātū homo et que est necessaria omni hoi et ē ei naturalis et cōueniens per quā suum cōditorē cognoscit et diligit et ad cognoscendū sciPm homo illumiatur et ad omne debitū ad quod homo tenetur: Inquantum homo et de iure nature et per cōsequēs cognoscet oia ad que obligatur naturaliter tam deo q̄ꝑ proximo. Et nō solū illumiabitur ad cognoscendū. ymo per istam sciam voluntas mouebit et excitabitur cū leticia et sponte ad volēdū faciendū et operandū bonū ex amore. Et nō solū hoc sed etiaꝫ ista scientia docet omnē hominē cognoscere realiter infallibilit sine difficultate et labore omnē veritatem homi necessariam tā de homie q̄ꝑ de deo et oia que sūt homi necessaria ad salutem et ad suā pfectionez vt perueniat ad vitā eternaꝫ: Et per istā sciam homo cognoscꝫ sine difficultate et infallibiliter qcquid cōtinetur in sacra scriptura Et pcipue per hāc sciam cum magna certitudine intellect⁹ humanus adheret et credit absq̄ dubitatione toti scripture sacre. qm̄ remouet hominē ab oi errore et dubitatione. Item in ista scia et p ipam potest solui ois questio que debꝫ sciri ab homie taꝫ d̄ deo q̄ꝑ d̄ hoie et hoc sine difficultate et cognoscūt ifallibilit oēs errores antiquoꝝ philosofoꝝ paganoꝝ ꝛ infideliū. Et per istā sciaꝫ tota fides catholica infallibiliter cognoscit et pbatur esse vera. et ois secta q̄ est cōtra fidē cognoscit et pbatur esse falsam et erroneā. Et ideo nūc in fine mūdi sūme necessaria ē ista scia omi xpiano vt qlibet sit munitus cert⁹ ꝛ solidatus in fide catholica cōtra impugnatores fidei vt nullus decipiat et sit quilibet paratus mori pro ea:

Ulterius per istā sciam intelliget quilibet facilit oms doctores sanctos. ymo ista est incorporata in libris ipoꝝ. sꝫ nō apparet sicut alphabetū est incorporatū in omnibus libris. Ideo ista scia est sicut alphabetū oim doctoꝝ. et ideo sicut alphabetū debem⁹ primo ipsam scire. Quare si quis velit intelligere breuiter oms doctores ꝛ totam sacrā scripturā habeat istam sciam qꝛ est lumē oim sciaꝝ: Ideo si vis esse solidatus fundat⁹ cert⁹ et firmatus addisce hāc sciam alit eris vagus ꝛ cōfus⁹. nō habēs stabilitatem in te ipo. qꝛ ista est radix origo et fundamentū oim sciaruꝫ ꝛ q̄ꝑ maxime illaꝝ que sunt homi

necessarie ad salutē. Et ideo q̄ ha bet eā inse habet radicē et funda mentum oīs veritatis.

Ulterius ista scia nulla alia sci entia indiget nec aliqua arte nec etiam p̄supponit gramaticā logi-cā nec aliquā d̄ septe artibus libe ralibus nec phisicaꝫ nec metha-phisicam quia ista est p̄ma et omī homini necessaria et ordinat oīs alias ad bonū finē et ad verā hoi nis vtilitatem: Quia ista scia do-cet hominē cognoscere seipm̄ pro pter quid fact⁹ est ⁊ a quo factus quid est bonū suū et quid malum quid debet facere ad q̄d obligat̄ et cui obligatur: Et nisi homo pri mo cognoscat oīa ista que sibi ꝓfi ciunt alie scie oīs sunt vanitates hoībus et oībus vtitur homo ma le et ad suū dampnum quia nescit vnde venit nec vbi est. Unde etiā docet cognoscere oīs corruptio nes et deffect⁹ hoīs ⁊ dāpnatio-nem et vnde venit ⁊ in quo statu est ipe homo et in quo primo fuit et vnde cecidit et quo iuit et quā tum elōgat̄ a sua prima pfectio-ne Et docet qualiter reparari pōt homo et q̄ sunt necessaria ad suā reparationem. Et ideo ē cōis cle-ricis ⁊ laycis. Et pōt haberi infra mediū mensem ⁊ sine labore. Nec oportet aliq̄d ipectorare nec hr̄e aliquē librū in scriptis. q̄ꝛ nō pōt tradi obliuioni si fuerit semel sci-ta. Facit etiam hoiem letū humi lem benignū obedientem odiēdo vicia et diligendo virtutes.

Preterea hec scia arguit per ar gumēta infallibilia quib⁹ nullus potest contradicere q̄m arguit p ea que hoī sunt certissima per ve ram experientiā scꝫ per oīs crea turas et per naturā ipi⁹ hoīs ⁊ p ipmmet hoīem oīa ꝓbat et p illa q̄ per certitudinalē experientiā hō cognoscit de se ipo. Nulla aūt p-fectior cognitio est q̄ per experiē ciam et maxime per experimentū cuiuslibꝫ infra se ipm̄. Ideo ista scia nō querit alios testes q̄ ipm met hominem.

Item hec scia in primo appa-ret vilis eo q̄ꝛ incipit in reb⁹ mi-nimis quas quilibꝫ vilipēdit. Sꝫ tamē i fine sequitur fruct⁹ Infini tus et noticia altissima de homīe et de deo. q̄ꝛ quāto magis incipit in reb⁹ hūilib⁹ tanto magis ascen dit ad nobilissima et ardua. Et iō qui vult habere fructū magnum exerceat se primo in pricipiis hu milib⁹ hui⁹ scie et nō cōtempnat quia aliter nullū fructū haberet si cut puer si nō sit hn̄ exercitatus in cognitiōe alphabeti et cuiuslibꝫ littere per se postea nō poterit ad discere ad legendū et ideo non sit alicui graue. vnde plus sciet īfra mensem p istā sciam q̄ p centū an nos studendo alios doctores. Et postq̄ hūit hanc sciam intelliget oīs doctores.

Item hec scia nihil allegat nec sa-
cram scriturā nec aliquē doctorē
ymo ista cōfirmat nobis sacram
scripturā ⁊ per ipam hō credit fir-
miter eidē scripture sacre. et iō pre-
cedit scripturā sacrā quo ad oīs
Unde sunt duo libri nobis dati a
deo scilicet liber vniuersitatis siue
liber nature. Et aliꝰ est liber scrip-
ture sacre. Primꝰ liber fuit datꝰ
hoī dū vniuersitas creaturaꝝ fu-
it cōdita. qm̄ quelibet creatura n̄
est nisi quedā littera digito dei scri-
pta. Et ex pluribꝰ creaturis sicut
ex pluribꝰ litteris est cōpositus li-
ber vnus qui vocatur liber crea-
turarū in quo libro cōtinetur ho-
mo tāq̄ principalior littera ipius
libri. Et sicut littere ⁊ dictiones fa-
cte ex litteris importāt ⁊ includūt
scientiā et diuersas significatiōes
et sentētias mirabiles: ita ꝯformi-
ter ipe creature sibi inuicē cōiun-
cte ⁊ cōparate important et signi-
ficant diuersas significationes et
sentētias ⁊ cōtinent scientiā hoīꝫ
necessariam. Secundꝰ autē li-
ber qui est scripture sacre datꝰ est
hoī et hoc deffectu primi libri eo
quia hō nesciebat legere in pmo
eo q2 cecus erat. Sed tamē pri-
mus liber creaturaꝝ est oībus cō-
munis. Sed liber scripture sacre
nō est oībus cōis quia soli clerici
sciunt legere in eo. Et primus li-
ber nature n̄ potest falsificari nec
deleri nec false interptari. Ideo
heretici nō possunt eū false intel-
ligere nec aliquis potest esse in eo
hereticus. Sed secundꝰ potest
falsificari et false interptari et ma-
le intelligi: et tamē vterq; liber est
ab eodem q2 idem dn̄s creaturas
cōdidit et sacram scripturaꝫ reue-
lauit et ideo cōueniunt adinuicē
nec vnꝰ cōtradicit alteri. Sed tn̄
primus nobis naturalis est secū-
dus vero super naturalis.
Preterea cum hō sit naturaliter
rationalis et susceptibilis discipli-
ne et doctrine. et cū naturaliter a
sua creatione nullā actu habeat
doctrinam nec disciplinā. Quis
sit bene aptus ad susceptionē eiꝰ
et cum doctrina et disciplina siue
liber in quo scripta sit non possit
haberi conuenientissimum fuit
ne frustra homo esset capax q̄ di-
uina sapientia librum creauit ho-
mini in quo per se sine magistro
possit studere doctrinam et disci-
plinam sibi necessariam propter
hoc totum istum mundum visibi-
lem creauit homini et dedit tam-
q̄ librum proprium generalem in-
falsibilem digito dei scriptum in
quo singule creature quasi que-
dem littere sunt non humano in-
genio sed diuino iuuente ad de-
monstrandum homini sapienti-
aꝫ et doctrinam sibi necessariam
ad salutem Quā quidē sapientiam
nullus potest videre nec legere p
se in libro illo semper aperto nisi

sit adeo illumiat⁹ ꝛ a peccato ori-ginali mūdatus. Et ideo nullus antiquoꝝ phōꝝ paganorum potuit legere nec intelligere hāc scientiaꝫ qꝛ erant execati quo ad salutem ꝓpriam ꝗuis in dicto libro legerent aliquā sapienciam. ꝛ oēꝫ quā habuerunt extraxerūt ab eodem. Sed veram sapiam que duxit ad vitam eternā ꝗuis fuerit i eo scripta legere nō potuerūt. ista autem sapientia siue scientia nō ē aliud ꝙ cognoscere et videre sapienciam scriptā in creaturis et extrahere eā ab illis ꝛ ponere eaꝫ in anima et videre significationē creaturarum. Et hoc fit cōpādo vnā ad aliam et ꝯiungendo sicut dictionē dictioni. et ex tali cōiunctōne resultat sentēcia et significatio vera Et qꝛ sacrosancta romana ecclesia ē mater omniū fideliū xp̄ianorum et magistra et regula fidei et veritatis. Idcirco sue correctioni submittitur quicquid hic dicitur et continetur.

Sequitur radix origo pricipium et fundamentum istius scie.

Uia homo naturaliter semper querit certitudinē ꝛ euidenciā claram et naturaliter quiescit dum habet nec quiescere pōt donec peruenerit ad vltimū gradum ꝛ veꝝ certitudinis. Sed certitudo et probatio habet suos gradus et est maior et minor ꝓbatio et maior et minor certitudo. Uirtus autem probationis et causa totius certitudinis oritur ex certitudine testimoniorum et testiū ex quibus depender et causatur tota certitudo. Unde ꝗto magis testes certi et manifesti veri et indubitati sunt tanto magis est certuꝫ illud quod ex eis probatur. Et sic sint ita certi et manifesti et testimonia eoꝝ ita certa et manifesta ꝙ nullomodo possit de eis dubitari. tunc illud quod ex eis probatur sine dubio erit nobis certissimum manifestissimū et euidentissimum: Et quia quanto testes sunt magis extranei distantes et elongati a re ō qua dubitaᷓ tunc minorem fidem generant et certitudinem. Quanto autem testes sunt vicini proprij et intimi tunc maiorē fidem et credulitatem generant. Et quia nulla res magis vicina magis intranea magis ꝓpria ꝛ intrinꝭeca alicui ꝙ ipamet sibi ipsi: Ideo quidquid probatur de aliqua re per ipsammet et per naturam eius maxime certum est Et cum nulla res creata sit propiquior homini ꝙ ipsemet sibi ipsi. Ideo quidquid probaᷓ de homine per ipsum met hominem ꝛ per suam naturam propriam et per illa que sunt sibi certa de illo est maxime certum manifestuꝫ ꝛ euidentissimum ipsi homini. Et ista

ē vltima certitudo et maxima credulitas que potest causari in homine per aliquam probationem. Et ideo ipsemet et sua natura propria debet esse mediū argumentū et testimonium ad probandū omnia de homine scʒ que pertinent ad salutem hominis vel ad dāpnationē vel felicitateʒ vel ad bonum vel ad malū eius. Aliter hō nunq̄ erit vltimate cert⁹. Necesse est igitur vt hō cognoscat se ipʒ ꝛ naturā suam si aliquid voluerit probare certissime de se ipo. Et qꝛ homo est extra se ipm et elongat⁹ et distans a se ipo per maximam distanciam et nūq̄ habitauit i domo propria scʒ in se ipso ymo semper mansit extra domū suam ꝛ extra se. eo quia ignorat se ipsum nescitq; se ipsum et de tanto est elongatus et distans a se ipso et de q̄to est extra se ipsum de tāto ignorat se ipsum. Et quia totaliter ignorat se ipsum. Ideo totaliter est extra se ipsum et per cōsequēs quia nunq̄ habitauit in se ipso nec intrauit se nec vidit sed ignorat se et nescit quantum valet. Et ideo dat se pro nihillo.

Quia ergo homo totaliter est extra se. Ideo se debet videre se ꝺ̄bet intueri et necesse est q̄ intret in se et intra se et veniat ad se et habitet intra se. Aliter est impossibile q̄ coguoscat se et videat se ꝛ suū valorem. suam naturam et pulchritudinem naturalem.

Et quia homo ignorat se ipsū a natiuitate et nescit domum suam in qua debet habitare Ideo necesse est q̄ alie res ducant ipsum ad se ipsum et ad domum suam et doceāt iter et viam p̱ quaʒ reddeat in se ipsum.

V Eruʒ quia homo est in alto loco secundum naturaʒ. Ideo si debet ascendere ad se necesse est habere scalam per quam ad se ascendet. Tunc enim homo intrat et ad se ascendit dum se cognoscere incipit quot passus facit et tot gradus ascendit tot cognitiones de se ipso acquirit. Et tunc intrat se ipsum dum cognoscit se ipsum.

Et quia modus homīs cognoscendi est vt per illa que sunt magis et primo nota cognosat illa q̄ sunt sibi ignota. et per illa que scit ascendit ad ea que non scit. Et cum semper res minus nobiles ꝛ inferiores sunt homini primo cognite ꝛ res perfecte digniores nobiliores et meliores sunt sibi vltimo cognite. Et ideo quia homo est res dignior superior et perfectior huius mundi. Ideo vltimo cognoscit se ipsum et primo cognoscit alia ꝛ ex cognitione aliorum venit ad cognoscendum se ipsum.

Qua ppter: vt homo qui tantum per ignorantiā est elongat⁹ a se ita q totaliter ignorat se: et est extra se. et vt possit reduci oportz ascendere per cognitionē ad se: Ideo ordinata ē rerum et creaturarum vniuersitas tanq via et scala immobilis et naturalis hñs gradus firmos et imobiles p quos hō veniat et ascēdat ad se ipz. In q vna res ē superior et alia inferior. vna perfectior alia min⁹ perfecta vna nobilior et dignior q alia ad modum scale ascendendo.

Et ideo vt homo possit peruenire ad cognitionē sui ipius necesse est sequentem ordinē obseruare. Primo oportet cōtemplari ordinem rerum inter se et diuersos gradus rerum ordinatarum in vniuerso et cōsiderare quālibet rem in se et quid hz in se ipa. Scdo hoc cōsiderato oportet cōparare hoiem qui est suprem⁹ inter res mūdi ad oms alias res. Ista autem cōparatio fiet duob⁹ modis scilicz primo scdm conuenientiā et 2º. scdz differentiā ita q necesse est cōsiderare quā cōuenientiā habet hō cum alijs rebus. et scdo dfam ab eis. Postea ex ista cōuenientia et dfa manifestabūtur oia que scire debemus de homine et de deo. quia per illa que sunt iferiora homini Itineramus et ascendim⁹ ad hominem et per hominē itineramus et ascendim⁹ ad deū sicut per veram scalam per quaz debem⁹ ascēdere in cognitionē. Aliter est impossibile veritatem recte cognoscere ita q duo sunt ascensus siue due diete: Prima dieta siue primus ascēsus est de omnibus inferioribus creaturis vsqz ad hominem. scda dieta et secund⁹ ascēsus est de homine vsqz ad deum. De prima scala vel dieta ascendendi in deum.

Quantum ad primū videndum est quomodo sūt multi grad⁹ rerum in mūdo distincti ab inuicem imobiles et finiti ex quibus scala nūc ordinatur et cōponitur et oportet eos numerare et cognoscere quēlibet per se. vnde tota rerum vniuersitas reducit̄ ad quatuor gradus generales ex q̄bus est cōposita scala nature. Tamen infra quēlibet gradum generalē sunt multi grad⁹ speciales q̄ cōtinentur sub vno gradu generali. Generales aūt gradus sic ordinētur adinuicem. Omne qd est vel est tm̄ et nō viuit nec sentit nec itelligit nec discernit nec vult libere et est primus gradus. vel est et viuit tm̄ et nō sētit nec intelligit nec discernit nec vult libere et est scds gradus. Uel est et viuit et sentit tm̄ et nō intelligit nec discernit nec vult libere et est terci⁹ gradus. Uel est viuit sentit intelligit discernit vult libere et spon-

te et est quartus grad⁹. Sic igit ista quatuor scʒ esse viuere sentire et intelligere cōtinēt omē qđ ē et oia includuntur in ipis quatuor. et nihil est extra ista quatuor Ideo em̄ intelligere cōprehendit discernere et velle libere.

In primo ǵ gradu sunt oia illa que hn̄t esse tm̄ et nō viuere sētire nec itelligere. ⁊ sub isto gradu cōtinentur et intelligūtur res inumerabiles que q̄uis omnes in hoc cōueniant quia habēt esse tantum. tn̄ sub isto esse multū differunt adinuicem scđm q̄ vna res habet nobilius esse q̄ altera ⁊ nobiliorem virtutem et operationem. Unde in isto primo gradu continētur quatuor elemēta scilʒ terra aqua aer et ignis et vnum q̄ḍ habet suam ꝓpriam naturam distinctam ab alijs vt terra habʒ suam naturā separatā ⁊ distinctā ab alijs scʒ aqua aere et igne. ⁊ ē ordo inter ipsa quia terra est infima quasi nul⁹ nobilitatis. aqua nobilior et dignior et aer nobilior aqua et ignis nobilior aere. Considerandū est igit quodlibet istoꝝ in se et videatur quid habʒ in se grosso et vulgari modo. Sub isto etiā modo siue gradu continētur oia que generātur i terra sicut sūt oia mineralia vt metalla ⁊ hmōi que dn̄t adinuicē scđʒ maiorem et minorē nobilitatem et ē etiā azuriū quod excedit oia metalla in preciositate et valore. sunt etiam ibi sulphur salpetra et alumina. que sunt alteri⁹ virtutis et valoris. In isto etiā gradu sūt om̄s lapides tam preciosi q̄ alij comunes. Cogita q̄ta nobilitas est in lapidibus preciosis q̄ta virtus. q̄tus valor rōe virtutis ⁊ nō ratione q̄titatis sicut sunt carbūculus Jacintus. smaragdus cristallus saphir⁹ et ceteri lapides preciosi. In isto etiā gradu cōtinētur omnes celi et omnia corpora celestia vt sunt planete et stelle Sic ǵ in isto gradu cōtinentur principaliter quatuor elementa. 10. celi. septē planete et om̄s stelle et septem metalla · aluūā · lapides preciosi et alij comēs vitrum et omnes res artificiales. que oia i hoc cōueniunt quia habent esse tm̄. et hoc primo gradu scalle.

In secundo gradu scale nature sunt oia illa que habēt esse et viuere tantum et nō sentire nec intelligere. Unde illa dicūtur viuere que per se ipsa mouentur sine alio sursuʒ et deorsum ante et retro adextris et a sinistris Et in isto gradu continētur om̄s plante scʒ arbores et herbe que dicuntur viuere qꝛ continue mouentur per se sine alio et hoc duʒ crescunt sursum deorsū ante et retro adextris et a sinistris et ꝑ se

attrahunt alimenta a terra et nutriuntur continue et augmētantur et generant sua semina suos fructus. Et dicūtur viuentia quia per se nutriūtur generantur et augmētantur et per virtutem propriā quā habent in se de natura propria et ideo per se mouētur in omnes partes. Et hoc viuere nō reperitur in elemētis nisi per quandā similitudinem. Sub isto autē gradu sūt due differentie scʒ arbores et herbe. sed dignior et nobilior est arbor quam herba. Et sub arbore continētur innumerabiles species et conditiones arborum que differunt ad inuicem et vna nō est alia et vna nobilior est altera. Numera si potes. Sub herba similiter cōtinētur infinite et innumerabiles species conditiones et nature herbarum quarum vna nō est alia et quelibet habet suam propriam naturā et virtutem.

Considera igitur innumerabiles species arborum et herbarum operationes et virtutes earum. Et hec de secundo gradu.

In tertio gradu scale nature sunt omnia illa que habent esse viuere et sentire tantum et nō intelligere: Et talia dicuntur sensibilia quia ascendunt vsque ad istam perfectionem et nobilitatem que est sentire et nō vltra. Et isto sentire continet sub se videre audire gustare odorare tangere et omnes operationes quas habēt bruta animalia plusquam arbores.

Sub isto gradu continētur omia bruta siue que habitant in terra siue que volant in aere siue que habitant in aqua sicut sunt animalia terrestria quadrupedia reptilia aues et pisces. Considera quot sunt species aīaliū que ambulāt super terram nobilitates et differentias eorum. species et differentias eorūdem piscium et numera si potes. In animalibus autem sunt tres gradus per quos animalia adinuicem ordinentur diuiduntur et distinguntur. Quoniam sunt quedem animalia que hūt sensum tactus tantum et nō habent memoriam nec auditum vt conchilia et animalia radicibus affixa. Iste est primus et infimus gradus. Quedā sunt que habent sensum tactus memoriam et non auditum vt formica. iste est secundus gradus. Quedā sunt que habent omnes sensus et ista sunt animalia perfecta vt sūt canes aues et cetera. et iste est tertius gradus. Quartus gradus nō potest esse scʒ quod aliqua sint que habeāt auditum et nō memoriam quia vbicunque est auditus ibi est memoria relicta ex auditu.

Prima animalia que nō habēt

memoriam nullam habent prudē ciam et quia nō habent auditū non sunt disciplinabilia nec possunt moveri de vno loco ad aliū locum. quia nullum aīal movetur de loco ad locum nisi habeāt memoriam. Secūda animalia que sunt in secundo gradu que habēt memoriā possunt habere aliquā prudenciam et moveri localiter sicut dicim⁹ ꝙ aliqua prudentia est in formica quādo congregat grana frumēti ad aliquām certū locum et hoc est ꝑpter memoriā sed quia nō habent auditum nō sunt disciplinabilia.

Tertia animalia que sunt in tertio gradu quia habent memoriam habent aliquā prudenciam et quia hn̄t auditum sunt disciplinabilia vt canes et aves disciplinantur ꝑter auditū. Et ista oīa sive de primo gradu sive de secūdo sive de tertio continentur sub vno gradu scilicꝫ sub tertio quia oīa dicuntur sensibilia. tamē animalia. primi gradus sunt ꝓpinq̄ssima plantis. et ideo sunt infima animalia. Animalia secundi gradus sunt magis distēntia a plantis. et ideo sunt nobiliora. Animalia tertij gradus sunt adhuc magis elongata a natura plantarū et ideo sunt nobiliora illis de secundo gradu. Considera ergo omnes istos gradus scilicet minima mediocria et maxima et nihil pretermitas. Et hoc de tertio gradu.

In quarto gradu sunt illa q̄ habēt esse vivere sentire intelligere discernere velle libere et sponte sive que habent liberū arbitriū quod continet rōnem ⁊ voluntatem. Et in isto gradu sunt homines quibus nihil defficit in natura nec aliquid pōt vltra addi quia supra liberum arbitriū nō est aliquis gradus nec est ascensus superius in natura. Unde qꝛ homines habent rationem possunt intelligere discernere iudicare ratōcinari et sūt capaces et susceptibiles cognitionis experimentalis artis scientie doctrine et discipline quod non habēt animalia bruta: Et quia habēt voluntatem libertatem et consensū spontaneum secundum naturā. Ideo possunt velle et nolle consentire et dissentire sponte et libere absque coactione quod non habent animalia bruta. Et hoc d̄ quarto gradu. Et sic est completa tota scala nature cum suis gradibus que est prima consideratio in hac scientia radicalis et fundamentalis scilicet considerare istos gradus in se ⁊ bene plantare et radicare eos in corde et figurare sicut sunt realiter in natura.

Sequitur cōparatio hōis ad alias res inferiores scd'm conuenientiam et differentiam.

Consideratis istis gradibus rerum que sūt in mūdo et q̄ sunt nobis note per sensus et experientiā et de quib⁹ null⁹ potest dubitare. Nūc oportet cōparare vnam rem ad aliā et cōparare hominē ad oīs alias res ⁊ hoc scd'z cōuenientiā et dr̄am scz in quo cōuenit hō cū alijs rebus inferioribus et in quo differt ab eis et in ista cōparatione cognoscet hō se ipm ⁊ hoc qd' est supra ipm scilicz conditorē et deum suū. Consideret ḡ homo primo cōueniētiā quaz habet cū alijs reb⁹ et primo gn̄alem. scd'o spetialē. Unde hō cōuenit cū oībus rebus inferiorib⁹ et habet colligātiam cū eis qr habz inse illa eadem que alie res inferiores hn̄t et easdez perfectiones ⁊ omnes gradus. Unde habet inse esse sicut res d' primo gradu vt elementa qr ptinet inse quattuor elementa inuisibiliter et occulte et sub alia forma ⁊ nutrit' per elemēta et habitat et viuit in elemētis ⁊ sine ipis n̄ potest cōseruari nec viuere per vnuz momentū. et. sic conuenit cum eis et cum omnibus que habent esse tantuz et nō viuere et hoc generaliter. Item conuenit cuz rebus. scd'i gradus scilicet cuz plantis arborib⁹ ⁊ herbis quia hn̄t viuere sicut ille nutrire augmentare crescere et generare qm̄ homo viuit nutritur crescit et generat sicut et plante.

Conuenit etiam cuz rebus tercij gradus scilicet cum animalibus generaliter quia habet sentire sicut bruta. vnde habet tangere videre audire gustare odorare comedere bibere dormire vigilare moueri de loco ad locuz sicut animalia bruta. igitur magnam conuenientiam habēt cum illis. Illa ergo que sunt in alijs rebus inferioribus trium graduum sunt in homine. habet ergo colligantiaz fraternitatem conuenientiam et amiciciam cum eis omnibus.

Sed tamen considerare dz homo q illa eadem que alie res inferiores habent diuisim et separatim habet homo simul et coniunctim. Unde res que sunt in primo gradu vt elementa habent solum esse et defficit eis viuere sentire et intelligere: res. secundi gradus vt arbores habent esse et viuere et hoc est earum perfectio sz defficit eis sentire et intelligere.

Res autem que sunt in tertio gradu vt animalia bruta habent viuere et sentire defficit tamen eis intelligere et liberum arbitrium. Sed homo qui est in quarto gradu et supremo habet omnia dicta coniunctim et nihil ei defficit nec aliquid pōt supaddi nec ali⁹ gradus potest esse supra

hominē in dignitate quia habet esse viuere sentire intelligere et liberū arbitriū. ⁊ sic illa que sepati ⁊ diuisim sunt in aliis reb⁹ per suas perfectiones sūt in hoīe cōiūctim et nihil ei defficit:

Quomō per p̄dicta cōcludit̄ ⁊ p̄batur necessario q̄ aliquis dn̄s ē supra hominem:

Unc oportet cōsiderare q̄d debet homo arguere et concludere ex ista ꝯparatione enim debet exinde arguere et cōcludere q̄z hō habet simul et ꝯiūctim illa que alie res hn̄t diuisim q̄ ille idē qui ordinauit diuisīz alias res et naturas dādo cuilibz suā pfectionē q̄ ille idē numero et nō ali⁹ ꝯiūxit oīa simul in ip̄o hoīe scz cōiungēdo simul esse viuere sentire intelligere et liberū arbitriū. g̃ ille idem qui dedit alijs reb⁹ inferioribus hoc q̄ hn̄t dedit homini hoc q̄ habet: Et sicut homo nō dedit alicui rei inferiori hoc q̄ habz. ita nō dedit sibimet hoc q̄ habet q̄m sicut nulli rei inferiori hō dedit ēē viuere nec sētire ita nec sibimet dedit. Igitur eadē man⁹ oīa fabricauit. Idē dn̄s idez fabricator et idē artifex oīa ordinauit ꝓportionauit limitauit. Queram⁹ igit̄ quare res p̄mi grad⁹ vt elemēta hn̄t tm̄ esse quis limitauit eis vt non haberēt nisi hoc q̄ hn̄t: quare arbores et herbe hn̄t esse et viuere ⁊ nō plus et ascendūt supra elemēta in certo gradu et determinato q̄s limitauit q̄s posuit terminum eis vt vltra nō trāsirēt. quare aīalia hn̄t esse viuere ⁊ sentire ⁊ nō vltra q̄s ista tria in simul ꝯiūxit ⁊ fecit aīalia supra gradū plātarꝫ ascēdere de tanto et nō plus. q̄s mensurauit hoc eis in certa mensura. Quare homines hn̄t ista tria scz esse viuere et sentire et vltra h̄ hn̄t intelligere et velle spōte siue liberuz arbitriū. q̄s ꝯiūxit ista tria cū libero arbitrio in simul et vltra nō est ascēsus. Sed in hoīe est finis et cōplementū et in eo sūt oīa ⁊ nihil ei defficit: q̄s eleuauit hoīem solū sup̄ elemēta arbores et aīalia quis eñ sic magnificauit et ascendere fecit: Queram⁹ an hō ꝯiūxit oīa ista in seip̄o vt nihil ei defficiat et an ip̄emet se ip̄m sic exaltauerit magnificauerit ⁊ ascendere fecit supra oīa alia an alius hoc fecerit. Queram⁹ an oīa ista ordinauerit et mensurauerit se ip̄a vt quodlibz tenū et nō plus haberent vel aliq̄s alius ab e's hoc fecerit. An oīa ista dederint sibimet hoc q̄ hn̄t tm̄ et nō vltra. vel aliq̄s alius hoc dederit eis. Sed est impossibile q̄ oīa ista hoc fecerint et se ip̄a ordinauerint mēsurauerint ⁊ sibi ip̄is dederint hoc quod hn̄t et tm̄ sūt ordinata et mēsurata ergo aliq̄s alius existēs superioribus oīa ista mensurauit ordinauit et dedit eis hoc q̄ hn̄t. Ergo

idem magister idē artifex eadem man⁹oīa ista mēsurauit ordina-uit limitauit et cuilibet suū prop-ium gradū dedit. Et ille idē qui fe-cit ascēdere arbores supra elemē-ta in dignitate et aīalia supra ar-bores fecit etiā hoīes ascēdere su-pra bruta. Et ille idē qui ordina-uit vt arbores viuerēt et nutrirēt capiēdo imediate nutrimētū a t'ra p radices piūctas ifra t'rā illemet ordīauit ꝙ aīalia viuerēt ꝛnutri-rēt ñ p radicē sꝫ p os separatū a terra et hoīes similiter: Et ꝙuis viuere sit cōmune arborib⁹ aīali-bus et hoībus tamē nobilius vi-uere et nobilioꝛ modus viuendi et nutriendi est in aīalib⁹ ꝙ i plā-tis ꝛ i hoīb⁹ ꝙ i aīalib⁹: ꝛ qs hoc ordīauit q̊s īuenit istos tres mōs viuēdi nōne idē dñs idꝫ artifex.

Preterea quis oīa ista cōseruat vt quodlibet maneat in suo gra-du statu ꝛ ordine. quis facit istos gradus stabiles vt permaneāt cō-tinue sine cōfusione. Quis manu-tenet ea vt terra maneat terra et aqua permaneat aqua et sic de a-lijs. Nōne ille idē qui ordinauit ea et condidit.

Ergo conclude homo ꝙ tu acce-pisti quicquid habes ab illo eo-dem a quo oēs alie res accepe-runt hoc quod habent. Quare tu homo pertines ad ordinē aliaꝝ rerum et facis vnū ordinem cuꝫ eis et vnā ierarchiam. Quare seq̄t ꝙ tu es illius cui⁹ sunt alie res ꝛ gubernaris et pseruaris ab illo eodē a quo ꝛ alie res. et sicut alie res nō sunt sui ipius: sed illi⁹ qui fecit illas Similiter tu homo nō es tui ipius sed illi⁹ cui⁹ sūt alie res. g̊ tu es illi⁹ cui⁹ est terra cui⁹ est aqua. et cui⁹ sunt elementa in quibus habitas

Ulterius cōclude et argue tu homo ꝙ nō ɔ̄dısti tibi ipi hoc qd̄ habes nec res inferiores tibi de-derunt hoc qd̄ habes nec fecerūt te talem. g̊ aliquis ali⁹ maioꝛ ꝙ tu et qui est sup te dedit tibi hoc qd̄ habes qꝛ ab illo habes postꝙ a te ipso non habes.

Preterea necessario sequitur ꝙ ille qui est supra hominē aquo ha-bet homo quicquid habꝫ est vn⁹ dñs ꝛ nō plures. Quāuis eē̄ sint plures et innumerabiles res ꝛ di-uerse in istis quattuoꝛ gradib⁹ ta-men nō est nisi vnus ordo vna or-dinatio. omnia sunt piuncta oīa sunt colligata vno ordine. omia ascendunt gradatim de gradu in gradum de minori ad mai⁹ sem-per ad digniora ascēdendo. g̊ vni-tas ordinis demōstrat vnum so-lum ordinatorē vnuꝫ artificē qui tam diuersa coniunxit in vno or-dine.

¶ Item quomō diuerse res ꝛ cō-trarie adinuicē sicut aq̄ et ignis ꝛ multe res adinuicē contrarien-tes possent cōiūgi in vno ordine

Hinc innuit quo per peccatum corrumpitur ordo omnium rerum. et quo omnia tendunt ad unitatem

nisi per vnũ ordinatorem. Igitur contrarietas rerum in vno ordine. arguit vnum artificem tantum.

¶ Preterea elemẽta intrant arbores et herbas et nutriũt eas. et fructus earum arborum. Et ipe herbe intrant et nutriũt aĩalia. Etiã fruct⁹ herbe et carnes aĩalium intrant et nutriũt hoĩes. Et corpora celestia vt sol et luna cõtinue influunt in ista inferiora et dãt vigorem et lumen et calorem cõtinue ipis et ipa recipiũt Et sic vnũ cedit alteri vt videmus per experientiã vnũ sustinet aliud oĩa se iuuãt et inferiora seruiunt maiorib⁹ et superiorib⁹ ordinate et in hoc faciũt vnũ ordinem vnã amicitiam vnã vnitatẽ Sequitur ergo quod tm̃ est vn⁹ qui omnia ista ordinauit et cõiunxit in vna societate.

¶ Item videm⁹ per experiẽtiam quod prim⁹ grad⁹. secũd⁹ et terci⁹. cedunt et ordinãtur ad quartũ tamquam ad digniorem. et sunt propter ipsum. Sed in primo gradu est maxima rerum diuersitas multe species et nature. Et in secundo gradu ẽ etiam magna rerum et specierum diuersitas. Et in tertio similit. Sed in quarto siue supremo nõ est nisi vna natura vna species scilicet homo et oẽs homines sunt eiusdem nature eiusdem spẽi et dignitatis naturalis: nec est aliqua diuersitas quia equaliter oẽs hñt liberũ arbitrium que est propria dignitas hominis et est suprema per quam homo facit suum proprium gradũ et differt ab alijs gradibus. Sic igitur plures et innumerabiles nature rerum et diuerse que sunt in mundo tendũt ad vnam solam naturã et nõ ad plures tamquam ad supremã et nobiliorem eis scilicet ad humanam et vni soli seruiunt et nõ pluribus naturis. Igitur multomagis humana natura debet solum tendere ad vnam solam naturam sibi superiorẽ et dñantem et non ad plures et seruire vni soli nature et nõ plurib⁹. vnde enim esset hoc quod alie inferiores nature et minus digne tẽderẽt ad vnitatẽ et ad vnicam solam naturã tamquam ad maiorem et humana natura que est dignior tẽdere ad plures naturas tamquam ad maiores et dñantes et omnes res inferiores homine tẽderent ad vnitatem et humana natura dignior omnibus tenderet ad diuersitatem. hoc non patitur natura nec ordo rerum hoc sustinet quod inferiora et minus digna tendent et ordinentur ad melius forcius et dignius et superiora et magis digna tendent ad peius et debilius: ¶ Sed melius forcius et nobilius est tendere ad vnitatem quam ad diuersitatem et ad vnum quam ad plura quia tendere ad vnitatem et ad vnum est tendere ad esse ad bonum et ad fortitudinem et conseruationẽ

Et ire et tēdere ad diuersitatem et pluralitatē est ire ad nō esse ad maluz ad diuisionē ad debilitatē ad destructionē: Quare si spēs om̄s ⁊ nature inferiores tendūt ad vnicam naturam tantū scz ad humana. Multo magis humana natura tēdit ad vnicā: Sed si omnes nature inferiores seruiāt vni soli nature scz humane et ad illaz ordinētur g̃ multo magis humana natura ordinatur ad vnā solā naturā sibi dn̄antem et supremaz et nō ad plures cui debz soli seruire. Igitur vna sola natura est sup̄ hominē que dn̄atur homini

Sed restat ostēdere q̄ illa natura que existit supra hoiez et cui subicitur nō solū sit vna sed q̄ sit magis vna q̄ humana natura. Si eni͂ humana natura ad quam tendūt inferiores nature est magis vna q̄ sūt om̄s inferiores nature qr ille sūt plures ⁊ diuerse nature et spēs et inter ea est magna diuersitas et modica vnitas: In humana aūt natura est vnitas in specie. Natura igitur illa que est supra hominē et cui subicitur debet esse magis vna q̄ humana natura et in ea dz maior vnitas esse Sed inferiores nature que seruiunt hoi sūt plures et diuerse i speciebus et in indiuiduis et hūana natura est vna in spē et plures et diuersa in indiuiduis. Igitur illa natura que est supra hoiem ⁊ que dn̄at̄ ei dz eē vna i spē ⁊ idiuiduis vna. Ita q̄ i ea ñ dz eē nisi vna spēs ⁊ vnū idiuiduū ⁊ nl'la diuersitas s idiuiduis alit̄ ñ eēt magis vna q̄ natura hūana. Et sicut natura hūana est vna in spē solū. Ita ista natura que ē sup̄ naturā hois debet esse vna in indiuiduo et nullo mō multiplicata. quia vltra vnitatem specificā nō est maior vnitas q̄ numero exn̄te ⁊ ita oportz vt sicut om̄s nature iferiores hominis sūt colligate cū vna natura que est vna sola in spē scz hūana. Ita natura hūana q̄ē vna sola in spē sit colligata cū vna alia natura superiori q̄ sit vna nūo vt mundus sit colligat⁹ et vn⁹ et teriatur et finiatur in sūma vnitate et maiori q̄ possit eē. Et sicut hūana natura alia est et distincta et separata ab aliis inferiorib⁹. ita etiā illa natura que ē sup̄ hoiem q̄ ordinauit oia est summe distincta et separata ab humana et ab aliis oibus naturis hn̄s suū propriuz esse in se. Et hec est diuina natura oia ordinās regēs et ꝯseruans.

Preterea diuina natura que est supra om̄s naturas debet esse maior q̄ hūana. Sed humana natura est infinita in possibilitate qr ē multiplicabilis quātū est de se in infinitū qr sibi nō repugnat quibuscūq3 eni͂ hoibus exn̄tib⁹ adhuc pn̄t alii generari q̄tn̄ est de ratione nature neq3 sibi re-

hic pbat᷒ vnitas dei

pugnat. Ita similiter est de natu-
ra ignis quia in infinitū pōt cre-
scere et multiplicari ꝙtū est de se
Igitur cū diuina natura nō sit fa-
cta nec finita sit. maioꝛ quā hu-
mana et ꝙ om̄s alie nature facte
cū natura humana sit infinita in
potētia cū sit facta. seqꝛ ꝙ diuina
natura est infinita magis qꝛ infi-
nita est in actu. Et qꝛ nulomō pōt
multiplicari in indiuiduis sequit᷑
ꝙ tota actu est in vno i diuiduo ⁊
extra illō indiuiduū nō pōt eē. ḡ
diuina natura que est suꝑ hoīem
est vnū solū indiuiduū iam infini
tū actu sicut oēs hoīes possibiles
qui sūt infiniti poteñ sed non sunt
vnius singl'aris hō et vnū indiui
duū. ḡ ꝓbatū est ꝙ illa natura q̄ ē
supꝛa hūanam et q̄ fecit eaꝫ ē vna
sola numero ⁊ infinita in actu ⁊ ꝑ
ꝯsequēs ꝙ vn᷒ sol᷒ est dñs ⁊ de᷒
¶ Si eñ essent plures aut eēnt
cōtrarij et discoꝛdes aut amici et
ꝯcoꝛdes. si cōtrarij oꝛdo reꝝ non
esset vn᷒ nec mūdus etiā esset col
ligat᷒ et oꝛdinat᷒ sicut ē. Si ami
ci et ꝯcoꝛdes aut ambo essent ne-
cessarij in simul cōiuncti aut vn᷒
sufficiēter ageret. Et si ambo essēt
necessarij in simul cōiuncti: tunc
vn᷒ semꝑ indigeret altero ⁊ neces
sario semꝑ deberēt eē cōiuncti ad
inuicē. et hoc nō pōt esse qꝛ tunc
nō possent dare alicui rei nec esse
nec viuere nec intelligere nec cō-
seruare oꝛdinē reꝝ in suo statu qꝛ
ambo essent indigētes. Si auteꝫ
vn᷒ sufficeret. ḡ superfluū eēt po
nere duos sine necessitate. qꝛ oꝛ-
do reꝝ hoc nō ꝑmittit. Unde nō
sūt duo soles qꝛ vn᷒ sufficit et si es
sent duo vn᷒ esset superflu᷒ et ni-
hil est superfluū in natura nec sūt
duo capita in aliqua re qꝛ vnū suf-
ficit. Si eñ in reb᷒ inferioꝛib᷒ nō
est superfluitas quō erit in supꝛe-
ma natura que oīa oꝛdinauit.

Ecce ḡ homo ex ista cōpara-
tione cū alijs reb᷒ et natu-
ris ꝯsiderando ꝯuenientiā quam
habes cū eis et cōparēndo vnaꝫ
naturā ad aliā et vnum gradū ad
aliū inuenisti et ꝯclusisti aliā na-
turaꝫ inuisibilē esse suꝑ te sicut tu
es suꝑ alias naturas q̄ om̄s istos
grad᷒ oꝛdinauit ⁊ mēsurauit in re-
bus. Igitur aliq̄s grad᷒ est supꝛa
te q̄ ē maioꝛ ꝙ tu. Illi᷒ autē sop᷒
Illi᷒ es: factura. et creatura. Ma
nus sue sic te fecerūt. Ille igitur ē
dñs tuus artifex tuus ⁊ pater tu᷒
et oīm aliaꝝ reꝝ que sūt infra te.
ḡ habes dñm habes superioꝛē ha
bes vnū et nō plures et illū eūdē
quem alie res habent.

¶ Ex cōpatione istoꝝ quatuoꝛ gra
duum ad deū ꝓbatur ꝙ ipe habꝫ
esse viuere sentire et intelligere si
ue liberum arbitrium.

Postꝙ per istos grad᷒ qua-
tuoꝛ cōparēndo vnū cū al-
tero homo ascendit ad tātam no
ticiam ꝙ ipe inuenit suū factoreꝫ

quem nō videbat esse realiter et existere ⁊ ēē vnū numero ⁊ infinituʒ actu ⁊ nō debʒ desistere ab inquisitione ymo magis dʒ laborare si poterit ipm adhuc magis cognoscere in spāli scʒ qualis sit q̄s conditiones hʒ cōparēndo istos quatuoꝛ gradꝰ ad ipm. vñ postq̄ ipse solus et nullꝰalius ordinauit producit diuisit ⁊ mēsurauit istos gradus scʒ esse viuere sentire ⁊ intelligere siue liberū arbitrium dādo aliquibꝰ esse tm̄ et nō viuere. Aliquibus esse et viuere sʒ nō sentire. Aliquibꝰ esse viuere sētire sʒ nō itelligere. Aliqbꝰ ēē viuere sētire itelligere seu libeꝝ arbitrium. ḡ sequitur q̄ ipsemet habeat in se ipso istos gradꝰ cū dederit alijs.

¶ Quare sequit̄ q̄ ipse est viuit sētit intelligit et habet liberū arbitrium. ḡ habet esse viuere sentire et intelligere et velle libere ⁊ spōtanee.

¶ Quō deus habet ista in se.

Sed quia a nullo recepit ista quia nihil est supra ipsum aquo receperit ista. Igitur hʒ omnia ista sine mēsura termino et limitatione. quia quis sibi limitasset quis mēsurasset cū a nullo habeat. nec etiam ipse mēsurauit sibi quia ipsemet nō dedit sibi ipsi. Nam tunc aliquādo nō habuisset et aliqñ non fuisset. ḡ quando non erat quomō poterat sibi ipsi dare nec alijs. Igitur ista nō sunt sibi data nec a se ipō nec ab aliquo Ergo ab eterno ⁊ sine pricipio hʒ a se ipso. ḡ nihil recipit nec ipa sūt recepta i eo quare postq̄ nō sunt recepta i eo nec data ei tm̄ sūt i eo realit̄ ⁊ verissime sequit̄ q̄ sūt i eo sine mēsura sine termino. Quare ꝯcluditur q̄ suū ēē est infinitū immensuratū ⁊ sine t̄mino et suuʒ viuere est sine termio et infinituʒ et suū sentire similiter et suuʒ intelligere ē infinitū et sine mēsura. Hic tractatur de istis quattuoꝛ gradibus ꝓut sūt in deo. Et quō esse est radix et fundamētuʒ oīm alioꝝ

Et qꝛ nos videmꝰ per experientiā q̄ esse pōt inueniri sine viuere sine sentire et sine intelligere vt in rebꝰ primi gradꝰ sed non econuerso quia viuere nō potest inueniri sine esse nec sentire sine esse nec intelligere similiter qꝛ omne quod viuit est sed non omne quod est viuit et omne quod sentit est sed non omne qō est sentit. et omne quod intelligit est sed non omne quod est intelligit ipsuʒ esse. ergo potest inueniri separatim sine alijs et alia nunq̄ pñt reperiri separata ab ipso esse.

¶ Sequitur q̄ omnia alia fundantur substinentur et radicantur in esse ⁊ plantantur. Igitur ipsum esse est radix et primum fundamentum omnium alioꝝ et oīa portat et a nullo portantur nec substinetur nec in aliquo fundat̄

¶ Quod in deo idem sunt viuere sē tire intelligere et esse et omīa alia et sunt ipsummet esse.

Et quia oīa ista sunt in deo nostro vt probatū est. Igit̄ esse in eo erit primū et radix ꝛ fundamentum alioꝝ. Et cū a nullo receperit esse et per ꝯsequēs nec viuere nec sentire nec intelligere sequitur ḡ ꝙ viuere in ip̄o nō ē receptum in ip̄o esse nec sentire ī viuere nec intelligere siue liberum arbitrium in ip̄o sētire nec ī alijs. quare sequit̄ ꝙ viuere in ip̄o nō ē adiunctū cū esse nec sentire cū viuere et sic de alijs nec in eo est aliqua cōiunctio istoꝝ. qꝛ quisꝯiunxisset ea simul q̄s cōgregasset vnū alteri cū null⁹ sit sup̄ ip̄m. qm̄ si in eo esset aliqua ꝯiunctio plurium tūc iam esset factus et sic aliq̄s cū fecisset ꝛ ꝯiunxisset vnū alteri ꝛ sic aliter nō fuiss꞉. Sed cū ista verissime sint in eo qꝛ alijs dedit seq̄tur necessario ꝙ in ip̄o deo viuere sit idem ꝙ esse ꝛ sentire idē ꝙ esse et sic de alijs oībus que sunt in deo qꝛ omnia sunt idē ꝙ esse q̄a eē est primū ꝛ fundamentū. Ideo in deo nostro idem est esse ꝙ viuere et idē est esse ꝙ sentire et sic de alijs oībus que sunt in deo. Alit̄ esset in ip̄o aliqua ꝯiunctio ex diuersis quod est impossibile.

¶ Q̄ȯ esse est radicale fundamētum et regula ad probandū et cognoscendū omnia alia de deo.

Et quia esse est principium et in deo oīa alia sunt idem ꝙ ipsum esse Sequitur ḡ ꝙ quidquid dicitur de suo esse dicitur de oībus alijs. et quidquid attribuitur ipsi eē oībus alijs etiā attribuitur. Et eōmō quo esse se habet in deo eodē modo se hn̄t viuere sentire intelligere et velle. Et qꝛ esse ē principium oīa cōueniunt ei per suū esse: Ideo si volum⁹ querere quale est suū viuere suū sentire suum intelligere suū velle ꝛ alia nō oportet nisi videre quale est suuꝫ esse. Igitur totū fundamentū est in esse. et tales cōditiones habēt quales suū esse hn̄t. et per esse tanꝙ̄ per ꝓprium mediū cōcluditur ꝛ ꝓbatur de oībus alijs. Ecce igit̄ habem⁹ vnum fundamentū radicale ad sci̶n̶dendū et cognoscendum oīa dē deo nostro. Cognito igitur ip̄o esse oīa manifestabunt̄ nobis. Ecce igitur breuissiām doctrinam cognoscamus ip̄m esse. si volum⁹ alia cognoscere sine labore ꝛ videam⁹ proprietates ipi⁹ eē

¶ Sequūtur proprietates conditiones et doctrina ipsius esse.

Quia ipsum esse est ianua et principium ad intrandū in oīa alia. Ideo queram⁹ cognitionem ipius esse. Unde qꝛ esse dei nō est receptū nec datū nec ꝯiunctū nec alio. sequit ur ꝙ in suo eē nulla est pluralitas nec multitudo nec intelligi potest nec aliq̄ cō

 esse dei e infinitu

iunctio duoꝝ aut pluriū est i suo esse qꝛ quis ꝯiunxisset cū nihil a nullo recepERIT. ḡ suū esse nullam habet pluralitatē nullā ꝯpositionem nullā diuersitatē sed habꝫ oīmodam et summā vnitatē indiuisibilem et simplicitatē carens oīo partibꝰ. et per hoc ipm esse dei ē summe vnū summe indiuisibile ⁊ summe simplex et ꝑ ꝯsequēs purissimū nihil habens commixtū.

¶ Preterea sequit̄ ꝙ deꝰ est ipmmet esse et nō est nisi esse et esse ē deus eo qꝛ suū esse est simplicissimum et qꝛ a nullo recepit esse et ideo de se habet suuꝫ esse ⁊ est ipsūmet esse et totū esse et nulla alia res est suuꝫ esse qꝛ omis alia res recipit esse ab alio et ꝑ ꝯsequens de se habꝫ nō esse qꝛ inter esse et nō esse nō est dare mediū. Igitur nulla alia res ē suū esse ſꝫ magis dicit̄ de se nō eē et nihil. ¶ Igit̄ in oī alia re possumus intelligere esse et nō eē. nō eē de se ipsa ⁊ eē ab alio. In deo aūt nō possumus intelligere nec cogitare nisi esse ⁊ nullomō nō eē quia de se habꝫ eē et nō de aliquo alio. Ideo solum est esse et nullomō habet nō esse. Et ideo oīs alia res dicitur ꝓprie habere eē sed nō ē eē. ſꝫ deus habere eē dicitur et est ipmmet ⁊ imꝓprie dicitur habere esse. Colligamus igitur iam ꝓbata de ipso eē vnde esse dei nō ē ab alio acceptum et est simplicissimū esse. et est ipsemet deꝰ et deus est ipmmet esse. et exinde sequitur ꝙ eē dei ē in infinitū elōgatum a nō esse et ab ipso nihil. vnde qꝛ deus est suum esse et est ipmmet esse ⁊ nō est ab alio acceptū suū esse nō venit de nō esse nec de nihillo nec ꝺ aliquo sed est totaliter principiū qꝛ si nō esset principiū tūc nō esset ⁊ nihil essꝫ principiū ⁊sic. nūꝙ ipꝫ esse posset existere. Igitur necessario ipm esse est principiū totale et ideo totaliter fugat nō esse ⁊ nihil. et ideo nō esse et nihil nullomodo possūt in ipo esse aliq̄d nec possunt ipm destruere nec diminuere ipꝫ esse quod ē deꝰ nec pōt nō esse. Ideo necesse ē semꝑ ipm esse et impossibile est nō eē et per ꝯsequens nūꝙ est defficiens nunꝙ incipiens ſꝫ est eternū sine principio et sine fine.

¶ Ulterius qꝛ ipm esse cū sit principium et fugat totaliter nō esse. sequitur ꝙ ipm esse qꝺ est deꝰ est infinitum interminatū illuminatum nō clausuꝫ qꝛ esse nō pōt restringi nec terminari nisi per nō esse qꝺ est suuꝫ oppositū. Et quia nullū nō esse potest esse in ipo eē. sequitur ꝙ esse istꝺ se extēdit in infinitum. et per ꝯñs ipm esse quod est deus habet in se q̄dquid pertinet ad esse et ꝑ ꝯñs habet omēs modos et gradus essendi infinitos sicut si esset infinitū in ꝙtitate vt infinita magnitudo vel infi-

nitus numer⁹ qui ꝯplectitur ⁊ cõprehẽdit oẽs grad⁹ et modos essendi quãtitat. ⁊ infinit⁹ numer⁹ ꝯplectitur infinitos mõs ⁊ grad⁹ numeroꝝ. Ita et infinitũ esse infinitos modos et grad⁹ essendi. et sic fugit a se infinitos mõs et gradus nõ essendi et i infinitũ nõ eẽ et quicquid partinet ad non esse Quare sequit̃ ꝙ sicut nihil ẽ in nõ esse simpliciter ita et nihil põt esse recipere qꝺ̃ est tam ꝑfectũ et nl̃la põt sibi fieri additio cũ nl̃lum esse sibi defficit q꜠ tũc in ipo eẽt aliq̃d nõ eẽ et defficeret sibi. Nam non eẽt adhuc hoc qꝺ̃ põt eẽ ⁊ addi ei ideo necesse est ꝙ sit actu quicq̃d potest esse. Et exinde sequit̃ ꝙ est actualissimũ ꝯpletissimũ ꝑfectissimum et maximũ. ¶ Et q꜠ in ĩfinitum elongatur a nõ esse. ideo ẽ inmutabilissimũ q꜠ si mutaret̃ haberet aliqꝺ̃ nõ esse. Igitur semꝑ permanet id qꝺ̃ est sine aliqua variatione nec discurrit de vno ad aliud. Igitur nõ habet p̃teritũ nec futuꝝ sed tm̃ esse pñs. Nihil g̃ noui potest acquirere nec aliquid quod habet perdere.

¶ Item q꜠ deus est esse in finitũ nõ terminatũ. Ideo est fons ⁊ mare infinitum essendi sine termino sine mẽsura sie fũdo. Cõcludam⁹ ⁊ colligam⁹ oĩa que dicta sunt de ipso esse qꝺ̃ est deus. Dicam⁹ ergo ꝙ esse dei nõ est acceptum ab aliquo et ideo est principiũ totale simplissimuz fugãs totaliter ipsum nõ esse et nihil ⁊ in infinituz elongatur ab eo. Et ideo est infinitissimũ actualissimum ꝯpletissimum immutabilissimũ et eternũ Et oĩa ista ꝓbãt̃ ꝑ vnũ fũdamẽtũ

¶ Sequit̃ doctrina et regl'a adꝓbandũ oĩa de ipso esse.

Ut autẽ habeamus regulaz et modum ad ꝓbanduz oĩa de ipso esse ⁊ ordinato modo ꝓcedam⁹ oportet facere vnũ fundamentum et vnã radicẽ in quibus oĩa fundant̃. Primum autẽ fundamentum et prima radix est ꝙ ipz esse dei nõ est acceptuz ab aliquo nec a se ipso. et exinde sequit̃ omia que dicũtur de ipso. Item ad istõ fundamẽtum sequitur vnũ aliud scz ꝙ esse dei in infinituz elongat̃ a nõ esse et ab ipso nihil et fugat totaliter nõ esse. Per ista duo oĩa radicaliter ꝓbantur et ꝯcludunt̃ vnde q꜠ ipsum esse dei nõ est acceptum ab aliquo sequit̃ ꝙ est totaliter primum. Et vlterius sequitur ꝙ esse ei⁹ est simplicissimũ ⁊ sine partibus. Et exinde sequit̃ ꝙ esse dei est ipsemet de⁹ et ꝙ de⁹ ẽ ipsummet esse. Et exinde sequitur ꝙ elongatur in infinitũ a nõ esse et fugat totaliter nõ esse et nihil. et ꝙ nõ esse et nihil nullũ esse habent contra ipsum exinde oĩa concluduntur. vnde q꜠ ipsum esse primum quod est de⁹ totaliter fugat ipsum nõ esse. Ideo ipsum esse qꝺ̃

Deus nõ h̃t eẽ ab aliquo

est ipsemet deus nō pōt non esse nec defficere sꝫ necesse est ipm eē et ideo eternum. et sibi nō potest fieri addicio nec diminutio nec mutatio. Et sequitur ꝙ necessario est cōpletissimū pfectissimuꝫ hñs omnē pulcritudinem essendi ⁊ iō est fons infinitissimꝰ essendi. vnde in infinitū elongatur a nō esse et a nihillo et ipm nō esse et nihil in infinitū ab esse distāt. Et qꝛ esse est principiū et eternuꝫ. ideo totaliter nō esse est fugatū ab ipo esse Et quicquid ptinet ad nō esse elōgatur a deo qui est esse et q̇cquid ptinet ad ipm necessario ē in ipo

Ideo si vis intelligere veritatem clarissime cōpara primo ipm esse ad ipm non esse. qꝛ quicquid pōt dici vel cogitari pertinet ad eē vl' ad nō esse. Cōiunge aūt ista insimul scꝫ esse dei nō est acceptū. de⁹ est suū esse. ⁊ ipm esse totaliter fugat nō esse. Ista tria simul piuncta manifestāt oia de ipso esse. qꝛ quicquid sequitur ad ista necessario veꝝ est et quicquid repugnat istis flm̄ est et impossibile xꝫ bigratia si queratur si pn̄t eē duo talia esse quoꝝ quodlibet nō est acceptum. Et sint ipm esse quod fugat omne nō esse et dicatur ꝙ sic statim apparet repugnātia. Si enī sint duo iam et ipm esse nō totaliter fugat nō esse. qꝛ ipꝫ esse qō est deus habet nō esse alterius quia nō est ipm postq̄ꝫ sunt duo diuisa esse nec vnum est de altero qꝛ qō libet est indiuisibile et sic vnu deficit alteri. Nec pn̄t duo infinita esse quia tūc quodlꝫ defficeret alteri. et ideo in quolꝫ esset infinitū nō esse qꝛ tantum est nō esse quātum est esse. Et qꝛ non esse vnius esset in esse alteri⁹. Ideo in quodlibet esse esset infinitū nō eē. et sic simul in eodē essent infinitum eē et infinitum nō esse quod est impossibile. Quare sequitur ꝙ impossibile est esse nisi vnū tale esse vt dictum est. ḡ impossibile est nisi vnū deum esse qui est ipm esse et est suum esse.

¶ Preterea si queratur vtrum in deo sit omis fortitudo omis virt⁹ omis potestas. statim soluit̃ ꝙ sic quia deus est ipm esse et in infinitum elōgatur a nō esse et necessario in eo est quicquid cōuenit et ptinet ad ipm esse et fugatur ab eo quicquid ptinet ad nō esse. Et ideo qꝛ debilitas fragilitas ipotētia pertinēt ad nō esse. Et fortitudo potestas et virtus ptinent ad esse. Ideo debilitas fragilitas impotentia in infinitum elōgatur a deo. Et fortitudo potestas virtus in infinitū sunt in eo. Et ideo esse dei est fortissimū potentissimum virtuosissimum elongatū in infinitum ab omni debilitate fragilitate ⁊ impotentia.

¶ Item si queratur vtrum in deo sit potentia creandi ⁊ faciendi ali

Ois res hr ee ise et ee i deo

quid ex nihillo. Jam soluitur ista questio quia in deo est q̄cquid p̄tinet magis ad esse q̄ ad nō esse. et ideo q2 potestas creandi pertinet ad esse et impotentia ad nō eē Ideo necessario est in deo ista potentia. Aliter in deo essꝫ aliquod nō esse quod est impossibile.

¶ De duplici esse et de duplici non esse siue de duplici nihil.

Quia dictuꝫ est q̄ esse dei fugat a se omne nō esse et per ꝯn̄s nullum esse defficit ei. nulluꝫ esse est supra siue extra ipsum sicut per cōtrarium dicimus q̄ homo nō habꝫ esse terre nec aque nec plante nec equi et sic de alijs Ita q̄ homo habꝫ tot nō eē quot sunt res que remouēťur ab eo q̄a homo nō est equus. Ideo habet nō esse equi. Et q2 nō est lapis nō habet nō esse lapidis. Et sic esse hominis nō fugat totaliter omne nō esse sed solum fugat vnum nō esse scꝫ nō esse hominis. Sed esse dei fugat totaliter nō esse. Ideo fugat omne nō esse. Ideo necessario habet omne esse et per ꝯn̄s sequitur q̄ esse dei habet in se eē terre esse aque et esse omnium quatuor graduum et oīm que ꝑtinentur in ipsis gradibus quia nullū esse ei defficit. Et ideo esse dei est esse vniuersale omnium.

¶ Sed tamen duplex est esse terre et aque et omnium aliorum scilicet vnum in se et in propria natura quod videmus. Aliud in ipso esse dei quod nō videm⁹ sicut domus habet duplex esse. vnum in propria natura ad extra quod videmus. Aliud in anima artificis quod nō videmus. Sicut etiam duplex est .a. vnuꝫ extrinsecū quod videmus. Aliud in anima quod nō videmus. Res auteꝫ q̄tum ad esse quod habent in propria natura nō habent esse in deo quia esse dei non potest esse tale quia esse dei non est ista terra nec ista aqua et sic de alijs q2 eē dei ē īdiuisibilissimū i mutabilissimū et nū vt ꝓbatū est: terra autē et alia sunt per oppositum. Sed cum necesse sit q̄ esse dei sit omne esse q̄a extra esse dei nullū esse potest esse Ideo oportet q̄ si deus sit eē omnium reruꝫ q̄ habeant aliud esse quam proprium quod videmus quia necesse est q̄ omnia habeāt esse in deo istud autem esse est sicut esse domus in mente artificis et esse ipsius .a. in anima. Sed est differantia quia artifex recipit esse domus in anima quia nō semper habuit et etiam recipit esse .a. quia non semper habebat Sed esse dei nihil potest accipere nulla additio potest ei fieri q2 in eo ē infinita simplicitas nulla coniunctio. Et ideo necesse est q̄ esse dei ab eterno et ineternum habeat in se ipō esse omnium rerum.

Et sic necesse est ꝙ esse oīm reruꝫ
sic eternū in deo et necesse est ꝙ
sit idem qđ esse dei qꝛ in eē dei nul
la pōt esse pluralitas ſꝫ sūma sim
plicitas. Et ideo oīa sūt vnū eē in
esse dei qđ est summe vnuꝫ. Et sic
nihil nouum apud deum sed om-
nia sunt ab eterno.

¶ Quod esse oīm reꝝ in propria
natura et etiam in esse dei et ī deo
non sit idem.

Et qꝛ esse dei fugat nō esse.
Ideo nulluꝫ esse pōt esse ex
tra ipm̄. Et cuꝫ creature habeant
ꝓpriuꝫ esse reale distinctum ⁊ se-
paratū ab esse dei. Igitur illđ tale
esse reale nō est in deo. Et dicēdū
est ꝙ tale esse reale oīm reꝝ neces
sario est in deo nō quidē ꝙ sit idē
ꝙ esse dei. Sed necesse ē ꝙ veīat
ab esse dei ⁊ oriaſ ab esse ipsiꝰ dei
totaliter qꝛ esse dei ē primū ⁊ non
est aceptum. igitur necesse est ꝙ
om̄e aliud esse oriaſ ab ipso esse et
pululꝫ ab ipso esse tanꝙ a radice
Et qꝛ esse dei est indiuisibile sum
me simplex. Igiſ tale esse reꝝ im-
possibile est ꝙ sit decisū nec sump
tum ab esse dei qđ est infrangibi-
le. Igiſ necesse ē ꝙ sit ⁊ venerit de
nō esse et nihil qn̄ non pōt venire
de esse qđ est deus. Et qꝛ nō eē ⁊
nihil nō pn̄t aliquid ꝓducere Igiſ
necesse est qđ esse dei qđ ē primū
ꝓducerit om̄e aliud esse de nō eē
et nihil. vnde solum esse pōt ꝓdu
cere esse sicut ignis ignē et simile
suum simile. ¶ Cū igitur esse reale
oīm reꝝ nō sit esse dei sed aliud. ğ
necesse est ꝙ sit ꝓductum ab esse
dei qđ est principiū de nō esse ⁊ ni
hillo. Et ideo sequiſ ꝙ tale eē rea
le pro tanto est in deo qꝛ totaliter
venit a deo et ab esse suo est ꝓdu
ctum de nihilo et totaliter cōser-
uatur in tali esse ab ipso eē dei qđ
nō venit ex nō esse. et sic om̄s res
hn̄t esse in deo ab eterno et sūt iđ
quod esse dei. ⁊ hn̄t esse reale in se
et tūc nō sunt esse dei sed sunt pro
ducte ab esse dei. Et si primo non
haberēt esse in deo et in eē dei ab
eterno nō possent habere esse rea
le in se ipsis qꝛ istud esse reale qđ
hn̄t venit ab illo esse quod hn̄t in
deo ab eterno. ¶ Sic ğ inueni-
mus duplex esse reꝝ vnū est esse
primū nō acceptuꝫ simplicissimū
fugans totaliter om̄e non esse qꝛ
nunꝙ habuit nō esse. qđ est eter-
num et immutabilissimū. Et aliđ
est esse quod differt ab ipso esse et
est aliud ab eo quod ꝓductū ē ab
ipso esse primo de nō esse et de ni
hillo et hoc est esse oīm aliaꝝ re-
rum. Primū esse est simplicissimū
et indiuisibilissimū. Sed scđm eē
est diuisū per multas partes scilꝫ
per tot partes quot sūt res et est
multiplicatū vnde primo est diui
sum per quattuor gradꝰ in gene-
rali. et postea quilibet gradus est
diuisus per multa esse in specia-
li et per multas spēs. Et quelibet

hic demratur quo deus creauit oia de nihilo

species per multa indiuidua.

Postq̄ ḡ sunt duo esse vera realia et indubitabilia quoꝝ primū nō est acceptū ab aliquo et est simplicissimū per se exñs immutabilissimum in se ipso substētatum. Necesse est q̄ aliud esse q2 nō est idez quod primū oriat et veniat a primo esse. Aliter esset equale alteri esse q2 nō esset acceptū sed hoc ē impossibile q̄ sint duo equalia eē et prima. Ergo necesse est q̄ reperiatur aliud ab esse primo ꝛ quod oriatur ab ipso esse primo ex nihilo q2 primū esse nō pōt diuidi diminui nec mutari ideo impossibile est q̄ aliud esse possit accipi ab ipso esse primo. Igitur necesse est q̄ sit ortū ex nō esse totaliter. sequitur ergo necessario q̄ oīe aliud esse sit ꝑductū a primo esse de nō esse. Ergo oīs quattuor gradꝰ q̄ faciūt aliud esse a primo sūt ꝑducti de nō esse et de nihilo ad esse.

¶ Sequitur comparatio istorū duorum esse ad inuicem.

Et q2 primū esse quod est ꝑse quod nō venit de nō esse ꝑducit aliud esse de nō esse. Ideo necessario habuit esse in ipso anteq̄ ꝑducerēt ipm q2 omne quod producitur ab aliquo necessario ꝑus est in illo a quo ꝑducitur anteq̄ ꝑducatur. Sicut domꝰ est prius in aīa artificis q̄ ꝑducat ab artifice. Aliter impossibile esset q̄ artifex posset ꝑducere domū ab extra in esse reali. nec pictor ymaginem ḡ oīe ꝑductū necessario fuit in primo esse ab eterno anteq̄ produceretur: Et ideo q2 aliud eē qd̄ est ꝑductū est de nō esse ꝑductuz Igitur hȝ alias ꝯditiones q̄ ipm esse quod nō est ꝑductū ab aliquo vnde nō potuit esse equale ei. Iō necessario habuit esse diminutuz et incōpletū et nō esse sibi adiunctum q2 de nō esse venit nec potuit habere esse de perse sȝ ꝑ participationē primi esse. Ergo necessario habuit esse finitū limitatū terminatū et mēsuratum. ¶ Et q2 primum eē nō est acceptū ab aliquo et secundū est acceptū ex nō esse. ḡ oīs conditiones que ꝯueniūt primo esse q2 nō est acceptum ab aliquo nec de nō esse remouētur ab alio esse per hoc quod est acceptum ab aliquo et de nō eē. et opposite cōditiones ei ꝯueniunt. Et ideo primū esse est primariū quia nō acceptum ab aliquo. Ideo aliud esse est secundarium q2 est acceptū ab alio de nō esse. ¶ Et sicut esse dei quod est ipm esse est sūme simplex nl'lam hñs pluralitatē eo quia nō est acceptū et est primuz ita omne aliud esse est cōpositum hñs aliquam pluralitatē q2 acceptum est et nō est primū. ¶ Ideo in omni alio esse ē intelligere aliud preter esse scȝ nō esse q2 venit de nō esse et pōt redire in nō esse. In esse autē dei nihil possumꝰ intelli

gere hoc esse qz nõ venit de nõ eẽ nec põt redire in nõ esse. Item sicut de⁹ est suũ esse et nõ est aliud nisi esse eo quia nõ est acceptum de nõ esse et etiã qz ẽ summa simplicitas sine vlla pluralitate. Ita nullũ aliud a deo est suũ esse sz ẽ aliud ꝙ esse qz de se est nõ esse eo quia acceptũ ẽ ꝺ nõ esse et hz aliquam pluralitatẽ. Item sicut esse dei fugat om̃e nõ esse totaliter et in infinitũ elõgatur a nõ eẽ eo ꝙ nõ est acceptũ a nõ esse nec de aliquo. Ita nullũ aliud esse fugat totaliter nõ esse nec in infinitũ elongatur a nõ esse. ymo necessario de se tendit ad nõ esse. vnde venit qz productum est de non esse.

Preterea ꝙadmodũ esse dei ẽ immutabilissimũ ⁊ inuariabilissimũ eo qz nõ est acceptũ et fugat totaliter nõ esse. Ita om̃e aliud esse est mutabilissimũ et variabile eo qa est ꝓductum de nõ esse nec fugat nõ esse totaliter. Sic igitur qz sũt duo esse realia distincta scz eẽ dei et esse mundi. Etiã sunt due radices ad probandũ ꝯditiones amboꝝ et hñt radices oppositas. qz radix ad probandũ oĩa de esse dei est qz nõ ẽ acceptum nec receptũ nec datum ab aliquo. Radix autem ad probandum om̃ia de esse mundi qz est acceptum et receptum et datum et de nõ esse productum. Rursum aũt reuertẽtes cõparem⁹ vnũ esse ad aliud esse vt nobis magis manifestetur ⁊ dicimus ꝙ vnu esse scz esse mundi qꝺ ꝯtinet quattuor grad⁹ est nobis primo manifestũ per se. ymo manifestissimũ et certissimũ et ꝓducit nos ad aliud esse ⁊ fecit nobis ipm̃ iuenire esse quod erat occultissimum. Et repertũ est infallibiliter per illud esse mũdi qꝺ ẽ ꝓductũ et venit de nõ esse. Et aliud eẽ quod est ipm̃ esse per se existẽs nõ ꝓductũ nõ venit ꝺ nõ esse. et ꝙ eẽ mundi postꝙ est ꝓductũ oportet ꝙ sit ꝓductum ab ipo esse nobis occultissimo quod est de⁹ Et ideo eẽ dei qꝺ ẽ occultissimũ ẽ tanꝙ radix et origo ipsius esse mundi. et esse mundi est sicut trunc⁹ frõdes ⁊ brãche arboris: Et ideo sicut in arbore sunt duo scilicet vnũ qꝺ videtur scz quicquid est supra terrã ⁊ aliud quod nõ videtur scz radix occulta. Et tñ illud qꝺ videtur oritur ab illo qꝺ nõ videtur. Ita sũt duo esse tantũ vnũ quod videtur et apparet nobis scz totũ esse mũdi cũ trunco branchis frondibus ramis folijs florib⁹ et fructibus quod est diuisuz per multos gradus. Aliud ẽ eẽ quod nõ videtur nec apparet scz ipz esse dei per se exñs occultissimũ. Et tñ illud esse quod videtur. primo mund⁹ oritur ab illo esse qꝺ nõ videtur idẽ ab ipo esse dei. Sed tñ in hoc ẽ dissimilitudo qz radix est pars arboris. sed esse dei nõ põt esse pars

 esse mūdi q̄r ꝑducat a deo

alicuius neq ex istis duob⁹ esse
fit vnū esse. Sic igitur eē mundi
erat nobis manifestū primo ȝ ne
sciebam⁹ vnde venerat. Sȝ istō
esse manifestauit nobis aliud esse
scȝ esse dei quod ē primū esse ⁊ co
gnouim⁹ ꝙ istud eē a nullo vene
rat. Deinde istud esse manifesta-
uit nobis esse mūdi quod d̄ nihil
lo et de nō esse venit. Et sic modo
cognoscim⁹ mundū de non esse ⁊
de nihillo venisse ⁊ ꝑductum fuis
se quod primo nesciebam⁹. Et ita
fuit ibi ascens⁹ et descensus ⁊ vnū
eē manifestauit aliud esse ⁊ ad in
uicem se manifestāt et reuelāt. Et
exinde possum⁹ dicere ꝙ esse toti
us mundi est quasi punct⁹ et cen
tum respectu esse dei qꝛ ipsum eē
dei est infinitum actu et in infini
tum elongatū a nō eē. Sed esse
mundi est finitum de nō eē et de
nihillo ꝑductuȝ igitur. Compara
vnum ad aliud et vide ꝙ eē toti⁹
mundi nō est nisi punct⁹ quidem
dum cōparatur ad ipm̄ eē dei ma
ximum et sine mensura.

¶ Quod ipm̄ eē dei ꝑducit totuȝ
eē mundi de nō eē et de nihil vo-
luntarie et ꝑ modum artis et non
naturaliter nec necessitate.

Et qꝛ eē mundi de nihilio ꝑ
ductuȝ est ab esse dei. videa
mus si ꝑductum est naturaliter ⁊
ex necessitate sicut ignis naturali
ter ꝑducit calorem vel voluntarie
sicut artifex domum. Et est dicen
dum ꝙ ipsum esse dei producit eē
mundi sicut artifex domum ⁊ per
modum artis ⁊ nō naturaliter ne
ꝙ ex necessitate. qꝛ enim esse dei
est idem quod intelligere et velle
seu liberum arbitrium. Ideo pro-
ducere dei est per intellectum ⁊ vo
luntatem et intelligendo et volen
do producit omne illud quod pro
ducit. Ulterius quia esse mundi
est extraneum ab esse dei et non
est de natura sua quia est de non
esse et de nihillo et esse dei nunꝙ̄
habuit non esse. Ideo sequitur ꝙ
esse mundi productum ē sicut res
artificialis producitur ab artifice
Et sicut res artificialis nō ē d̄ na-
tura artificis. ideo suuȝ esse est ex
traneum ab artifice. Ita esse mun
di non est de natura dei ymo ex-
traneum est ab ipso. et ideo totuȝ
esse mundi est quasi vna res arti-
ficialis et vna domus vel palaci
um productum per artem artifi-
cis. ¶ Et ideo sicut artifex produ
cit domum voluntarie et non ex
necessitate nec naturaliter. Ita
deus producit mundū volunta-
rie et artificialiter et non natura-
liter. ¶ Quare sequitur ꝙ sicut ar
tifex anteꝙ̄ producat domuȝ ha
bet in intellectu totam formam
vel ymaginem vel similitudinem
et ydeam domus aliter impossi-
bile. esset ꝙ produceret domum.

Ita ipm esse dei pducens mūdū qđ est ipm intelligere z intellect⁹ habuit in intellectu formā z ydeā mūdi anteq̄ ipm pduceret aliter essz impossibile q̄ mundū pducis set. Et qz de⁹ nihil pōt recipere vt pbatum est iō a nllo alio potuit recipere formā mundi nec simili= tudinez et ideo ab eterno habuit intra se formā totius mūdi et per pñs tot⁹ mund⁹ ab eterno fuit in deo et in esse dei. Et qz in esse dei simplicissimo nlla ē pluralitas se quit q̄ mund⁹ vt est in deo est iō q̄ deus et esse dei. Et qz esse dei ē nobilissimū z dign⁹ q̄ eē pductū de nihilo. Ideo sequit q̄ nobili⁹ z digni⁹ esse habet mund⁹ in deo sine aliqua cōparatione q̄ in pro pria essentia et natura qz in ppria essentia est de nihilo pduct⁹. Et in deo habz esse eternū qđ nunq̄ habuit nō esse. Uerūptamē arti fex indiget materia in qua ponat formā domus. Sed ipsuz esse qđ est de⁹ totum de nihilo pducit qz quicquid est pter ipm est ab ipso de nihilo pductū. Et exinde sequi tur q̄ sicut artifex pōt pducere in finitas domos per domū suaz q̄ habet intra se absq̄ diminutione dom⁹ que est in mēte. Ita de⁹ qui ē ipm esse pōt pducere infinitos mundos p mundū quā habet in intellectu suo absq̄ diminutiōe illi⁹ mundi et maxime qz totum de ni hilo pducit quia pducit oia intel ligendo et volēdo. Ideo totū mū dum pducit sine labore sine fati= gatione et sine pena. Sed q̄a artifex pducit domū meliori mo do quo pōt iuxta exigentiam do mus. Ita deus pducit mundum meliori modo quo fieri potuit iu xta exigentiā mundi. Ita q̄ nihil vltra potuit addi nec minui nec ē aliquid supfluū in eo. Sed qz ar= tifex solum ponit formā in mate ria et nō facit ipsam formam. Iō non est necesse q̄ artifex sit semp cum domo ymo dom⁹ facta pōt per se stare et remanere et conser uari sine pñcia artificis. Sed nō est ita de mundo respectu dei. qz enim ipse artifex de⁹ non soluz po nit formam in materia sed totum de nō esse et de nihilo producit. Ideo cōtinue necessaria est pñtia ipsi⁹ esse dei in toto mundo. neq̄z mund⁹ pōt per se stare nec conser uari absq̄ pñcia incessabili dei ar tificis per vnū momētum qz stati rediret in nō esse et in nihilū tot⁹ mund⁹ qz de nihilo venit. Ideo necessariū est mūdo si debeat cō= seruari ne redeat in nihilū q̄ totū esse dei sit pñtissimū per totū esse mundi. Nō tñ q̄ sit inclusū in eē mūdi qz etiā est extra mundū in infinitum. Et sic summ⁹ artifex deus continue portat et cōseruat ac cōtinet totū mundum in pugi lo et in manu sua et ipsum substi= net sine labore tantum volendo.

Item ex hoc sequitur ꝙ summ⁹ artifex deus nūꝙ dormit sed semp vigilat qꝛ si dormirz tot⁹ mūd⁹ ad nihiluz rediret. Itē ꝙuis potētia ipi⁹ eē dei nō possit defficere mūdo qꝛ necessario esse dei est vbilibꝫ. ac tñ qꝛ sola voluntate. et nō naturaliter mundū cōseruat. Iō etiā sola voluntate mundū posset deserere si vellet ⁊ sic rediret in nihilū. vnde venit Preterea sequit ꝙ ipm esse dei sūmi artificis mūdum de nihilo ꝑducit eo qꝛ ipm cōtinue cōseruat continet et manutenet ne redeat in nihilum. Et iō ipm cōtinue cōseruat sic vt sol ꝯtinue radios ꝑducit in aere. Aliter si nō ꝑduceret radij defficerēt et desinerent esse sicut ꝯtingit de nocte qꝛ tunc solares desinūt eē Ita mund⁹ desineret eē nisi continue conseruaretur a deo.

Quod deus est ipm esse ꝑ se subsistēs ꝑducens esse mundi de nihilo absqꝫ sui indigentia:

Et qꝛ iam indubitāter ꝯclusum est ꝙ deus est ipm esse in infinitū elōgatum a nō esse et nihil et fugat a se oīne nō esse et ē infinitū. Et ꝙ esse mundi est ꝑductū de nō eē ⁊ de nihil. Ideo seqꝛ necessario ꝙ de⁹ sine indigētia ꝑducit mundū qꝛ tunc sequeretur ꝙ ipm esse eternū per se exñs elōgatum in infinitum a nō esse indigeret ipo esse ꝑducto de nō eē et de nihil qᵭ est absurdissimū et impossibilissimū et dicere nephādissimuꝫ cū ipm esse qᵭ est deus sit perfectissimū ꝯpletissimū hñs i se ipo omēꝫ plenitudinē. Quō ei posset hoc esse ꝙ tale esse indigeret alio esse ꝑducto ab ipo de nihilo. ḡ concluditur ꝙ de⁹ qꝛ ē ipsum esse per se exñs ꝑducerit totum esse mūdi de nihilo et de nō esse absqꝫ aliquali sui indigētia.

Quod deus qui est suum esse producit esse mūdi de nouo quodqꝫ dem non est eternum sed nouū.

Et quia duo sunt esse vnum quod est ipm esse qᵭ nō est acceptum de nō esse ⁊ aliō quod nō est ipm esse sꝫ ē acceptuꝫ ō nō esse et de nihilo qᵭ in infifinituꝫ elōgatur a primo esse et habet cōditiones opositas primo esse vt ꝑbatum est. Rursum etiā qꝛ eē ꝑductum de nihilo est summe inequale ipsi esse qᵭ est ipmmet esse Et iteruꝫ qꝛ deus qui ē suuꝫ eē ꝑducit mūdum absqꝫ sui indigētia de nō esse voluntarie et nō naturaliter. Sequitur ex oībus istis ꝙ taliter debuit ꝑduci eē mundi vt manifestaretur oīs inequalitas ⁊ taliter ꝙ per esse mundi nulla indigētia apparet ipsi⁹ dei nec intelligi nec cogitari posset. Que quidē indigentia destrueret totaliter esse dei et suā ꝑfectionē. Sꝫ potius vt cognosceretur sūma liberalitas et bonitas ⁊ ꝙ sine mūdo haberet suum perfectū eē Et

Deus creavit oia pp se ps.

ideo si mūdus esset ꝓduct⁹ ab eter-
no et nō de nouo sed esset ei equa
lis in duratiōe et nō ꝓcederet mū
duz duratiōe iam notaret aliqua
equalitas in eternitate et notaret
ꝙ ipse de⁹ indigeret mūdo ⁊ ꝙ nō
potuit esse sine mūdo ⁊ sic natura
liť ⁊ ex necessitate ꝓduxit mundū
⁊ nō ex mera liberalitate. Sȝ oīa
ista sunt absurdissima et nephādis
sima ipi deo excellētissio. Si aūt
mund⁹ sit ꝓduct⁹ de nouo ⁊ ipse
de⁹ p̄cesserit munduȝ duratione
totū oppositum signatur et deno
tatur excellentia et nobilitas et ꝑ
fectio ipsius esse dei. Et q² de⁹ nō
ꝓduxit mundum contra se ipsum
sed per modum artis intelligēdo
⁊ volēdo. Ideo ꝯcluditur ꝙ mun
dus ē ꝓduct⁹ eo modo ꝙ magis
ꝯuenit ipsi esse dei excellētissimo
et ipsi mundo non repugnat et ꝑ
ꝯsequens non fuit eternus sȝ de
nouo est ꝓductus aliter ꝓducisset
mundum contra seipm̄. Neqȝ ꝓ-
pter hoc in esse dei est aliq̄ noui
tas neqȝ nouuȝ velle q² ab eterno
voluit ꝓducere munduȝ in eē rea
li altero ab ipso de non esse et vo-
luit ab eterno ꝙ mund⁹ produce
reť ꝑ illum moduȝ per quē magis
suuȝ esse excellētissimū manifesta
reť et appareret et distingueretur
ab esse de nihilo ꝓducto. Ideo ab
eterno voluit ꝙ suū esse p̄cederet
esse mundi duratiōe q² si aliter vo
luisset ꝯtra se voluisset. Et sic ab
eterno voluit ꝙ tunc produceret
quando productus est.

Quod ipsuȝ esse qd̄ ē de⁹ ꝓduxit
totum esse mundi ꝓpter vnum fi
nē pricipalē scȝ propter se ipsum

Om autē iam probatum ē ⁊ in
fallibiliť ⁊ veꝝ ē ꝙ de⁹ pro
duxit totuȝ munduȝ de nihilo ꝑ
modū artis ⁊ sicut artifex domuȝ
et q² oīs artifex oṗať propter ali-
quē finē seu intēcionē ⁊ iō necesse
est ⁊ ipossibile est aliter esse ꝙ ipse
summ⁹ artifex de⁹ nō produceret
mundū totū ꝓpter aliquē finē ⁊ ꝓ
pter aliquā intētionē. Et q² nihil
erat p̄ter ipm̄ iō nō potuit ꝓduce
re mundū propť aliquē aliū ꝙ̄ ꝓ-
pť semetipsū. Nō ei potuit produ
cere mūduȝ propť nō esse ḡ ꝓpter
eē. ḡ proter semetipsū q̇ solū ē esse
rursū etiā q² eē de nihilo ꝓductuȝ
nō potuit eē nisi propť esse qd̄ nū
ꝙ̄ habuit nō eē cū nō sint nisi ista
duo eē ḡ vnū ē propť aliđ. Sȝ cū
ipse de⁹ nlłomō indigeret mundo
quō ḡ fecit mūduȝ propť semetip
sum diccō ē igr̄ ꝙ fecit munduȝ nō
ꝙ idigeret mundo nec ipso eē pro
ducto de nō eē. sȝ vt ipsuȝ eē eter-
nuȝ ꝑfectissimuȝ pleissimuȝ ideffi
ciēs qd̄ ē de⁹ sine sui dimunitiōe
cōicabile alicui alťi ex̄ se daret et
cōicaret seipsuȝ ⁊ iō ꝓduxit ipsuȝ
eē nouuȝ de nihilo vt istđ eē par
ticiparet aliđ eē p̄muȝ. Nō q̇deȝ
ꝙ vnuȝ eē mutareť in aliđ eē q² hō
ē ipossibile sȝ vt ipsuȝ eē ⁊ de nihi

Elo pductuz vnireꝛ ipsi eē imutabilissimo vt pficereꝛ in eo vt sic eēnt duo bona scʒ ipsū eē pductū ⁊ cōmunicatio vel vnio seu ptícipatō ipsiꝰ excellētissimi et opti eē vt sic maīfestareꝛ sua liberalitas et ꝙ sine idigētia ipsiꝰ voluit producere aliō eē vt ei se cōicaret. Nec indigebat ipsuʒ eē plenissimuʒ qō est deꝰ vt se cōicaret alicui eē extra se Sʒ sua mera et purissima liberalitate voluit se cōicare. Jō ex pditionibꝰ istoꝝ duoꝝ eē est pclusū ꝙ ipsuʒ esse mūdi de nihilo ē productuʒ eo qꝛ ē de nō eē et necessario est ordinatuʒ ad aliō eē qō ñ venit de nō eē et ē propꝛ ipsuʒ eē qō est deꝰ eo qꝛ est pfectissimū ⁊ ē finis et pplemētuʒ ac pfectio alterius eē.

Qō ipsuʒ eē mundi de nō eē productuʒ respicit ipsuʒ eē qō ē deꝰ et ligaꝛ cum eo triplici respectu et ligamīe iduisibili seu idissolubili.

Qꝛoniā aūt oīne artificatū vt domꝰ necessario ad tria respicit scʒ ad artificē vt ad cām producentē et ad formā et similitudinē in aīa artificis exītē sicut ad cām exēplarē. et ad finē propꝛ quē est. Ergo cuʒ totuʒ eē mundi est productū adeo p moō artis et rei artificialis. Jdeo necessario respicit ipsum deum sub tertij respectu. Primo respicit ipsuʒ sicut artificē suuʒ et cām efficientē. Scōo respicit ipsuʒ sicut cām exēplarem hñtem in se formā totius mundi eternā. et tanꝙ cām finalē propꝛ quā est. Causa autem materialis mundi nō respicit deum qꝛ de nihilo est. Et sic ipsum eē mundi nihil aliō respicit nisi deuʒ. Jdeo totus mundꝰ est adeo et scōm deū et propter deum. et sic deꝰ est cā mundi efficiēs et exēplaris et finalis. et sic producit mundū ex se scōm se ꝛ propter se.

De cōparatiōe istoꝝ duoꝝ eē ad duo nō eē et duo nihil.

Qꝛoniā autē duo sūt eē realia ⁊ existētia in reꝝ natura. Primuʒ ē eternum: et ad nouum. Et qꝛ eē respicit nō eē et nihil tanꝙ suum oppositum et inimicum. Jdeo sicut sunt duo eē ita sunt cōsiderāda duo nō esse et duo nihil eis correspōdentia vnum nō esse seu nihil qō opportet ipsi eē eterno et ipsum respicit. Aliud nō eē ⁊ nihil respicit ipsum eē nouum et eidem opponitur et aduersaꝛ. Considerādum est igiꝛ diligenter quōvnumquidē istoꝝ duoꝝ eē se habeant ad nō eē et ad nihil sibi oppositum. vnde aliter se habet ad ñ eē et nihil primum eē eternum. Aliter ipsum eē nouum. qm̄ ipsuʒ eē eternuʒ precedit nō eē et nihil sibi oppositum. Et ideo est primū de necessitate ex se ipso. Et ideo quia est primum quam non esse sibi oppositum et habet possessionem primitatis in infinitum

trip

Duo esse Nō eē aliud

oppomt

expellit nō esse et nihil et p ꝯñs sine mēsura se extendit. Et ideo ñ esse et nihil nullū locuȝ pñt habere in ipō esse: qꝛ esse totū pocupat eo qꝛ primuȝ. Sicut etiā si nō eē et nihil esset primū et precederet esse ⁊ haberet possessionē primitatis in infinitū se extēderet et totū occuparet et ipm esse nullū locuȝ haberet. et sic totū esset nihil ⁊ nō esse: et ipsum nihil esset eternuȝ et esse nō haberet. Unde veniret qꝛ ipm nō esse et nihil nō pduceret nec faceret ipm esse sibi oppositum. Et qꝛ esse est primū. Ideo destruit et expellit in infinitū nō esse et nihil: Et qꝛ ipm nō esse et nihil nō habet vnde veniat in ipso esse qꝛ nō potest venire de ipo esse. Et ex hoc necessario cōcluditur ex tali ꝯparatione ꝙ esse necessario habet in se ex se et de se. ⁊ de natura sua ei ꝯuenit q̇cquid ē cōtra nō esse in infinitū ⁊ sine mēsura. qm̄ si aliquid defficeret eidē qḋ potest ptinere ad esse iam nō esse ⁊ nihil posset eē in ipo eē qḋ ē impossibile. Ideo esse necessario est primariuȝ absolutū a nullo dependens eternū simplicissimū actualissimuȝ perfectissimū ⁊ summe vnū immutabilissimū et imensum: quia oīa ista pertinēt ad esse. Et nullo mō intellect⁹ itelligēs naturā ipsi⁹ esse pōt cogitare opposita istoꝝ. ymo ista sunt ita certa ꝙ nullo mō pñt dubitari nec in ipso esse potest cogitari nō esse. et tale eē vocamus deū. Et exinde cōcluditur necessario ꝙ de⁹ habet omnē potestatem oīm̄ dn̄iuȝ supra nō esse et nihil. et ista est prima potestas ⁊ maioꝛ que possit esse. ⁊ ista est prima cōparatio.

¶ De comparatione mūdi ad suum non esse et nihil.

Nunc restat videre qualiter alterū esse. reale scilicet esse mundi se habeat ad nō esse et ad nihil. Unde manifestum est ꝙ aliter ymo opposito modo se habet ꝙ primū esse qm̄ nō esse et nihil p̄cesserunt eē mūdi ei oppositum. Et ideo nō esse mūdi et nihil p̄cesserunt esse ipsi⁹ mūdi in ppria essentia et istud esse qḋ est de⁹ habet suum pprium nō esse ⁊ nihilum in infinitū potest se ⁊ a se elōgatū qꝛ nō pōt ñ eē Istud ḡ nō esse mūdi habuerit primariū esse ⁊ possessionem primitatis respectu scḋi esse mūdi. Et ideo esse mūdi sibi oppositū nō potuisset habere exñaȝ nisi primū esse qḋ ē de⁹ qui hȝ plenum imperium sup̄ nō esse extraxisset mūdum de tali nō esse et de tali nihil qꝛ per se nō potuisset exire de nō esse. Et ideo nisi pse deus qui est ipm esse manuteneat ⁊ deffendat cōtinue et incessanter per suā manū foꝛtem totū eē mundi contra nō esse et ipm nihil statim rediret i nihil. vnde extractuȝ est. Et ideo semp esse mundi ē in

potentia ad nō esse de se et semp potest nō esse ō natura sua. Et qr nō esse ⁊ nihil nullā resistentiā possunt facere cōtra ipm esse quod ē deus. Ideo sequit[ur] ꝙ de⁹ qui est eē habet omē preceptū omē imperium omnē potestatē et omē dñiū supra non esse et nihil. Et ideo potest sine impedimento quocunq̧ ⁊ sine qua cūq̧ resistētia facere qc quid vult qcquid sibi placet solo velle de nō esse et de nihil et ꝑducere in esse reali et per ꝯñs sine fatigatione sine labore qr nō est fatigatio qñ nulla fit resistētia. Et exinde sequitur ꝙ totū esse mundi ē tanꝙ nihil in respectu esse dei.

Ecce igitur habem⁹ deū nostrū fortissimū oīpotentissimū eternū et infinitum immutabilissimū ⁊ sūme vnū qui nō potest nō esse. qui totum mūdū de nihilio fecit. Ergo cū tu hō sis principalior pars mūdi sequitur ꝙ es totus factus et product⁹ de nō esse et de nihillo. Gaude igitur qr tam nobilissimū excellentissimū et oīpotentissimum habes conditorē qui tam nobilē et excellentem creaturam sicut tu es potuit facere ō nihillo.

Cōparatio duorū esse ad duo luminaria. et ꝙ esse dei est tanꝙ sol et esse mundi tanꝙ luna et vmbra.

Ecce quomodo habem⁹ duo esse tanꝙ duo luīaria magna scʒ luīare maius et luīare minus. Primū esse eternū est luīare maius. Scōm esse scʒ mundi est luīare minus. primū esse est tāꝙ sol scōm esse tanꝙ luna. Et sicut luna ō se nullū habʒ lumē sʒ totū recipit a sole. Ita esse mūdi nullū habet esse ꝗtum est de se sʒ totū suum esse recipit a primo esse eterno. Et sicut sol de se habet lumē ⁊ nl'lum recipit ab alio corpore. Iō semper est plenū lumē nūꝙ defficiens. Ita primū esse de se ipo habet suū esse et a nullo alio recipit esse. Et ideo semp habet plenū eē nunꝙ defficiens. Et sicut per lumen lune quod videm⁹ de nocte cogitam⁹ lumen solis quod tunc est occultum. Ita per esse mundi quod videmus cogitam⁹ esse dei quod nō videm⁹. Et sicut lumen lune in pñtia solis nihil apparet Ita esse mundi in pñcia ipsi⁹ esse dei nihil apparet. Et dum magis appropinquat ad esse dei tūc minus apparet. Sed dum per se cōsideratur tūc apparet magnū esse sicut lumē lune dū elongatur a sole apparet mai⁹. Ista ergo duo esse sunt duo luminaria. primū lumen est eternū et indeficieus secundum lumē est nouū et factuʒ habens tot radios quot sūt creature. Primo lucet lumen nobis factum et ipm possumus videre sine periculo et dāpno occulorum sicut lumē lune. Et postea per istō lumen debile cogitamus aliud lu

Luiare Maius / Minus

men fortissimuз solis. Et sicut oc- culi nõ possunt substinere lumen solis directe per se sine destructio ne occuloꝝ tñ lune lumẽ videm⁹ sine dãpno. Ita occuli nostri inte riores nõ pñt per se videre de di- recto ip̄m esse eternũ luïosum ⁊ ex cellẽtissimũ in hoc mũdo sine de structione occuloꝝ. Et ideo esse mundi est tanq̄ vmbra per quam possum⁹ intueri et respicere lumẽ eternũ et infinitũ scз esse dei infi- nitum. Aliter est nobis impossibi le sicut per vmbrã videmus lumẽ solis sine periculo. Et ista ad pñs sufficiãt ð ip̄o esse quod est ianua omnium aliorum.

¶ Sequit̃ doctrina de ipso vi- uere et primo q̄ viuere per se facit secundum gradum.

POstq̄ dictũ est fundamẽta- liter cũ dei auxilio ð esse qð est fundamentũ et ianua oĩm alio rum. Nunc dicem⁹ de viuere Si cut aũt esse se habet ad viuere ad sentire et ad intelligere. Ita viue re se habet ad sentire et ad intel- ligere q: sicut esse potest inueniri sine viuere et alijs et ideo semper facit primũ gradũ. ita viuere põt inueniri separatũ ab ip̄o sentire ⁊ intelligere sз nõ ecõuerso. Nam om̄e quod sentit viuit sз nõ om̄e qð viuit sentit. Et etiã om̄e quod intelligit viuit sз nõ eꝯ. Et sic vi- uere potest inueniri sine sentire et sine intelligere sed non sine esse quia om̄e quod viuit est. Et ideo viuere facit per se. scðm gradum. vnde nobili⁹ est viuere q̄ esse tñ Et ideo oportet cõsiderare ipsuз viuere ꝑ se sicut cõsideratũ ẽ ip̄m esse per se.

¶ Quod duplex viuere probat̃ esse in deo.

QUoniã aũt esse reperitur se paratum per se in p̄mo gra du. Ideo sicut cõsiderat̃ ip̄m esse in deo ꝑ se sine alijs scз sine viue re sentire et intelligere. Ita q: vi- uere reperit̃ separatũ sine sentire et intelligere. Ideo similiter ꝯside ram⁹ ip̄m per se sine sentire et in- telligere. Sicut aũt per esse quod videm⁹ et est manifestũ arguim⁹ aliud esse scз ip̄m esse dei. ita ꝑ vi uere qð videm⁹ arguim⁹ aliud vi uere quod nõ videm⁹ scз viuere dei a quo ꝓuenit viuere quod est manifestũ nobis et hoc iã ꝓbatuз est. Sed alit̃ ꝓbatur viuere eẽ in deo et hoc per ip̄m esse q: oĩa con ueniũt deo ꝑ suũ eẽ. vnde q: de⁹ est ip̄m esse et esse ẽ primũ q̄ non esse. Ideo necessario de⁹ hз esse ⁊ est quicquid ẽ cõtra nõ eẽ ⁊ q̄cq̄d ꝯuenit cũ esse. Et q: viuere ꝯueit cũ esse et ẽ nobilissimũ esse. Ideo necessario in deo ẽ viuere et in eẽ suo. Et ꝑ eũdẽ modũ dicam⁹ de ip̄o sentire ⁊ de ip̄o intelligere q: ꝯueniũt cũ esse et iõ sũt in deo ne cessario. Et silr̃ dicendũ ẽ de posse de velle de boĩtate de veritate et

de oib⁹ que ꝯueniūt cū esse qꝛ ꝑ esse oia ꝓbant᷑. et ipm esse dei oia necessario includit. Et dū noio ip sum esse dei dico ipm viuere sentire et intelligere velle posse bonū et verū et oia nec aliq̈d addo sup̄ suū eē qm̄ suū esse est oia ista de necessitate. Sꝫ in alijs rebus dū dico esse nō intelligo viuere sētire nec intelligere qꝛ esse inuenit᷑ sine illis. Et dū dico viuere nō intelligo sentire nec intelligere qꝛ viuere inuenit᷑ sine illis. Et dū dico sentire nō dico intelligere. qꝛ viuere sine sentire inuenit᷑ et sētire reperitur sine intelligere. Sꝫ i deo dū dico esse oia intelligo. Sic g̈ duob⁹ modis viuere ꝓbatur esse in deo. vt ꝑ creaturas quas fecit quib⁹ dedit viuere. et per suū esse et ita de alijs sicut de viuere.

❡ Quod similis ꝓcess⁹ ⁊ ordo sit in ipo viuere sicut in ipo esse ⁊ oia que ꝓbata sunt de esse probantur etiam de viuere.

Quāuis aūt ꝑ cognitionē habitā de ipo esse dei oiā alia cognoscātur ⁊ sint maīfesta qꝛ oia claudūtur in ipo esse ac tñ qꝛ magis gaudꝫ hō dum audit quodlꝫ ꝑ se ⁊ iūctū cū alio. et magis gaudet dū audit deū esse viuere sentire et intelligere q̄ȝ esse solū. Et duꝫ audit deū esse viuere sentire intelligere velle posse veꝝ bonum et sic de alijs q̄ȝ dum audit tm̄ esse. Ideo cōgruuꝫ est vt de quolꝫ per se loq̄mur. Forma aūt et mod⁹ dicendi de oibus est similis et talis sicut fuit de ipo esse qꝛ oia in deo sunt idem qđ esse et sunt ipmmet esse. Et ideo sicut esse dei nō ē acceptum ab aliquo nec venit de n̄ esse nec de aliquo. Ita viuere dei non est acceptum ab aliquo nec venit de nō viuere. Et ideo sicut esse dei est primū et simplicissimū ita viuere dei est totaliter p̄mum ⁊ simplicissimū ⁊ ꝑ ꝯñs sicut de⁹ est suum esse et ipm esse est idē q̄ȝ deus ita de⁹ est suū viuere et est ipmmet viuere et viuere est idem quod deus et per ꝯñs de⁹ est vita et nō est nisi vita. ❡ Item sicut nulla res alia q̄ȝ deus est suuꝫ eē quia recepit ab alio esse et per ꝯsequens de se habet nō esse. Ita nl'la alia res est suuꝫ viuere quia recipit ab alio viuere et per consequens hꝫ de se nō viuere et in oi alia re que hꝫ viuere possum⁹ intelligere non viuere. In deo autē non possumus cogitare nō viuere quia de se ipso hꝫ viuere et est ipm viuere. ❡ Preterea sicut esse dei in infinitum elongatur a non esse et fugat totaliter non esse. ita viuere dei in infinituꝫ elongatur a non viuere et fugat totaliter ipsum nō viuere. Ideo sicut esse dei est eternum nunq̄ȝ incipiens nunq̄ȝ desinens imutabilissimum inuariabilissimum actualissimum ꝑfectissimum completissimum.

Ita viuere dei est eternũ nũq̄ incipiens nũq̄ desinẽs ꝛ sic de alijs Ideo habet optime viuere. Et illa oia que dicta sunt de ipso esse. Ita ꝓportionabilit᷑ dicas de ipso viuere qꝛ idem sunt in deo.

❡ Generalis doctrina tam ad eẽ q̄ ad viuere et ad oia alia.

Quãuis aũt doctrina habita de ipo esse sufficiat ad viuere et ad oia alia tñ vt de quolꝫ per se sine alio habeatur plena cognitio hic datur generalis doctrina ad oia et sũme facilis et leuissima. Et primo de ipso esse et per esse ad oia alia que sunt in ipo ꝯscendim⁹. vnde debemus cõpare esse ad nõ esse duobus modis scꝫ ante esse et post esse ꝛ dicam⁹ sic ꝙ nõ esse duob⁹ modis cogitatur. vnomõ ꝙ sit ante eẽ. Aliomõ ꝙ sequatur ipm esse. Primũ non esse quod intelligitur ante esse vocatur negatiuũ vt est purissimuꝫ nihil scdm nõ esse quod sequitur post esse vocat᷑ nõ esse priuatiuũ seu corꝛuptiuũ. Et sic ipsum esse põt cõparari ad nõ esse añ ꝛ post Deinde querendũ ẽ quid est primum an esse vel nõ esse et si eẽ habuit esse ante nõ esse. Respondendum est ꝙ esse est primũ necessario et nõ habuit ante se nõ esse. Et exinde sequitur necessario ꝙ post ipm esse nõ potest sequi nõ esse et sic ipm esse caret nõ esse añ ꝛ post et sic caret nõ esse negatiuo et priuatio seu corruptio et per ꝯñs est eternũ indefficiens et istud esse ẽ deus. Aliud aũt esse mũdi habuit nõ esse ante se et potest habere nõ esse post se. et sic stat in medio nõ esse negatiui et priuatiui qꝛ venit de nõ esse et potest ire ĩ nõ esse Sicut aũt fecimus de ipo esse ita consimiliter fecim⁹ de ipo viuere et de oibus alijs. vnde sicut ẽ duplex nõ esse ita est duplex non viuere. Primũ nõ viuere est qd̃ põt cogitari ante viuere et istud ẽ nõ viuere negatiuum. scdm nõ viuere est qd̃ sequit᷑ post viuere ẽ istud nõ viuere est priuatiuũ et corruptium et hꝫ speciale nomẽ scꝫ mori seu mors. Querẽdũ est postmodũ quod est primũ an viuere aut nõ viuere et si viuere habuit ante se nõ viuere. Et respondẽduꝫ est ꝙ de necessitate viuere est primũ et ꝙ nõ habuit ante se nõ viuere qꝛ si nõ viuere esset primũ tunc viuere nõ posset esse qꝛ viuere nõ põt venire de nõ viuere. Et exinde sequitur ꝙ viuere ab eterno fuit et nihil habet de nõ viuere sꝫ est primitiuum elongatũ in infinituꝫ a nõ viuere qꝛ viuere totum occupat. ❡ Et qꝛ viuere est primũ ꝛ nõ habuit ante se nõ viuere. Sequitur necessario ꝙ ipm viuere quod est primũ nõ põt habere post se ñ viuere nec per ꝯñs mori seu mortem. et tale viuere est de⁹. Et ita deus qui est viuere caret nõ viue

uere ante et post et sic caret nō viuere ꝓuatiuo et negatiuo. ¶Et iō ab eterno et i eternū viuit sine principio ꝛ sine fine. Et ipm mori siē ipsa mors nō hꝫ posse sup ipsum. Ideo solus imortalis de sua propria natura et de se ipo. Et eride sequit ꝙ in suo viuere et in sua vita nulla pōt esse mutabilitas nulla additio nulla diminutio qꝛ nō pōt mutari in nō viuere nec i aliud viuere qꝛ nō viuere iam esset in ipo nec pōt ꝑdere suū viuere. Et qꝛ iam ꝓbatū est ꝙ totum esse mūdi est ab eterno i deo. Et quia deus est ipm viuere et tot⁹ est vita sequit ꝙ oīe quod factuꝫ ē viuit in deo et est vita in deo et oīa viuūt ab eterno et ieternū in deo et ideo nihil morit ſꝫ oīa viuunt in eo. ¶ Rursus qꝛ deus est ipm viuere. Igitur oīe aliud viuere ē ꝓductū ab ipo de nō viuere sicut oē aliud esse ē de nō esse. Et ideo oīe aliud viuere ab ipo ꝓmo. qꝛ venit de nō viuere pōt hrē post se nō viuere. i. mori. Et sic oīe qđ viuit preter ꝓmuꝫ venit de nō viuere negatiuo et pōt ire in nō viuere priuatiuuꝫ. i. mortē post viuere ꝙ tū est de se. Et iō nisi manuteneat ab ipo q̄ est viuere et ꝯseruet continue statim vteret in nō viuere ꝛ in mori. ¶Preterea sequit ꝙ ipe hꝫ oīeꝫ potestatē oīe imperiū oīe dn̄ium oīe ꝑceptum sup non viuere et supra mortē. Et iō pōt extrahere quicq̄d vult de nō viuere ad viuere sine aliquo īpedimēto ꝛ resistētia. Et etiam de morte pōt quicquid vult reducere ad vitam solo velle et sola volūtate. Et sic ipe sol⁹ ē de⁹ vite et mortis.

¶ Ecce igit habem⁹ duas vitas et duo viuere realia vnū occultū et aliud maīfestuꝫ vnuꝫ eternum et aliud nouuꝫ de nō viuere acceptum. Cōpara ipa duo adinuicē et postea ad nō viuere sicut fecisti de ipo esse et habebis noticiā cōpletam de ipo viuere. vide igitur hō quomō inuenisti tuū ꝯditorē qui viuit in eternuꝫ ꝛ est vita eterna q̄ nō pōt mori. qui tibi dedit d nō viuere viuere et te cōseruat ne reuertaris in nō viuere ꝛ in mortē cū sis ipse immortalissimus.

¶Sequit doctrina de ipso sētire.

Sicut dictū est de ipo esse et de ipso viuere ita dicēduꝫ ē de ipso sentire qꝛ sentire per se facit tercium gradū in natura. Nā esse et viuere pñt esse sine sentire ꝛ ipm sentire sine intelligere. Sicut autē sunt duo eē et duo viuere scꝫ vnuꝫ quod videm⁹ ꝛ aliud occultissimū quod nō videm⁹. Ita sūt duo sentire vnū maīfestissimū qđ videm⁹ ꝛ aliđ occultissimū quod ñ videm⁹. Et per illud quod videmus cognoscim⁹ et ꝑuenim⁹ ī cognitionē illi⁹ quod nō videmus. Et probam⁹ sentire esse in deo qꝛ dedit alijs. Item etiam ꝓbatū est

sentire esse in deo quia sentire est esse nobile et ideo necessario ē in deo aliter esset in ipo nō esse nec haberet q̄cquid est contra nō esse nec esset omne esse quod est impo sibile. Et quia deus est suū esse et suum viuere ita est suū sentire et est ipm sentire q2 idē est esse et vi= uere ꝙ sētire i deo. Et ideo in deo est videre audire et om̄e sentire. Nō tñ tale sentire ē in deo sicut ē in alijs reb⁹ q2 hoc ē ipossibile s3 nobilissimo modo ꝛ perfectissimo sicut ei cōuenit. Rursum sicut di ctum est de ipo viuere ita dicēdū est de ipso sentire sc3 q2 sentire po test cōparari ad nō sentire ante ꝛ post. pmū non sentire est negati uum. scōm nō sentire est priuati= uum et vocatur insensibilitas. Et q2 sentire in deo est pus ꝙ̄ nō sen tire et ante se nō habuit nō senti= tire. Ideo sequitur ꝙ post sentire nō pōt sequi nō sentire nec insē= sibilitas. Ideo ab eterno et in eter num sentit. Sed om̄e aliud senti re pductum est ab ipso de nō sen tire et habuit ante se nō sentire ꝛ ideo pōt redire in nō sentire et in insensibilitate nisi manu teneatur ab ipso qui ē ip3 sentire. Et q̄ sol⁹ nō potest esse insensibilis. et ideo om̄e aliō qō habet sentire per ip= sum videt audit tangit odorat gu stat etc. Et sicut om̄e qō ē ꝛ viuit ꝑpter ip3 ꝑ ip3 ē ꝛ viuit. Ita om ne quod sentit per ipm sentit. Et sicut habet omnē potestatem et i perium supra nō esse ꝛ supra non viuere. Ita supra nō sētire. Ideo potest extrahere q̄cquid vult ō ñ sentire ad sentire et oia que dicta sunt de esse dicantur de sentire.

¶ Sequitur doctrina de ipo in telligere.

Quia ipsum intelligere est ultimus grad⁹ in scala na= ture et per ꝯñs nobilissim⁹. Ideo de ipso est loquendū ampli⁹ ꝙ̄ de viuere et sentire. vnde q2 pbatum est ꝙ om̄s quattuoꝛ gradus pdu cti sunt de nō esse. ꝛ ideo sequit̄ ꝙ intelligere quod est in mūdo pro ductū ē de nō esse et de nō intelli gere. Et ideo necessario sequit̄ ꝙ il le qui pducit et dedit intelligere habet in se ipo intelligere quod ē nobilissimū esse. Proterea ꝑ ipm esse hoc idem pbatū ē iam qm̄ ip sum esse est deus et de⁹ est ipm es se et h3 quicquid pōt ptinere ad esse. Et q2 intelligere ptinet ad es se ymo est nobilissimū esse ꝛ excel lentissimū ḡ in esse dei necessario est intelligere aliter defficeret in suo esse illud qō est nobilissimum Sed cū eē dei sit summe simplex ꝛ in eo nulla sit cōpositio sequit̄ ꝙ ipmmet esse dei est ipmmet intelli gere et q̄cquid pbatum est de esse dei iam pbatum est de intelligere nec oportet pbare de nouo sed so lum aplicare ad ipm intelligere. Dicam⁹ ḡ per oꝛdinē sicut dictu3

Deus p seipm et no p aliu intelligit queap nc p discursu

est de esse. vnde sicut esse dei nō ē acceptuȝ ab aliquo nec datū nec cōicatum ita nec ipm intelligere dei. Et sicut esse dei est primū totaliter ita intelligere. Et sicut esse dei est simplicissimū ita intelligere. Et sicut esse dei ē summe vnum ita intelligere. Et sicut de⁹ est suū eē ⁊ est ipmmet eē. ita etiā ē suū intelligere ⁊ ipȝmet itelligere. Et quemadmoduȝ esse dei eo qꝛ est primū elōgaẜ in ifinitū a nō eē ⁊ fugat totaliter nō esse et ante se nō habuit nō esse nec post se pōt habere nō esse. Ita intelligere dei eo qꝛ ē primum et est idē qđ ipm esse. Ideo elōgaẜ i infinitū a nō intelligere ⁊ fugat totaliter nō intelligere priuatiuū qđ est ignorare. Et sicut esse dei nūq̄ est incipiens nūq̄ ꝺ finens. Ideo est eternū et p p̄ns ipm intelligere. ¶ Item sicut esse dei est infinitum sine mēsura ita ⁊ intelligere. Et ita sicut esse dei nō pōt restringi per nō esse ita intelligere dei nō pōt restringi per nō itelligere ⁊ iō i suo itelligere est oē itelligere et q̄cq̄d ptinet ad intelligere Et sicut ad esse dei nō potest fieri additō nec diminutō nec aliqua mutatio. Ita nec ad intelligere dei. Et ideo sicut esse dei nō est in potencia ad aliquod eē nec aliud pōt recipere. Ita itelligere dei nō est in potencia ad aliquod intelligere nec in suo intelligere potest aliquid recipi. Et ideo sicut suum esse est semper in actu cōpletissimum pfectissimum ita suū intelligere.

¶ Ulterius sicut suū esse est immutabilissimū et ideo nō decurrit ab vno in aliud nec hȝ p̄teritum nec futurum sȝ tantum esse p̄ns. Ita suum intelligere non decurrit ab vno i aliud nec hȝ p̄teritū nec futurum sȝ tm̄ presens et ideo omia sunt ei p̄ñcia ab eterno et in eternum. ¶ Item sicut de⁹ non indiget aliquo alio ad essendū. ita nō indiget aliquo alio ad intelligendum. et sicut de se ipo est ita de se ipo intelligit. Et qꝛ esse dei est infinitum ⁊ ipse ꝯtinue intelligit suum esse. Ideo semper intelligit in infinitū. Et qꝛ in ipso est tot⁹ mūdus et quicquid potest esse in eo. Ideo quia semper intelligit suuȝ esse continue intelligit et videt totum mundum et omnia que possunt esse. Et quia in suo esse sunt omnia simul. Ideo simul omnia intelligit videt et cognoscit per suum esse quod est speculum vniuersale.

¶ Propterea quia perfectissime itelligit se ipm qꝛ tm̄ ē suū itelligere q̄tū ē suū eē iō intelligit se hr̄e eē eternū et se viuere in eternū et eē imortalissimū ꝯpletissimū omipotētissimū totalit̄ ⁊ plenissime intelligit suū eē tale q̄le ē. et qꝛ idē ē esse ei⁹ q̄ suū intelligere. Iō sēp ⁊ cōtinue intelligit suuȝ intelligere

Item q2 in ipo esse dei sunt ifi= niti grad9 essendi actu vt pbatū est. Et q2 ipe intelligit totaliter su um esse. Ideo simul intelligit infi nitos grad9 essēdi intelligendo su um esse. Ulterius q2 duo sūt es se tm̄ vt pbatum est sc3 esse dei in finitū ⁊ esse mūdi pductum ab eē dei cōtinēs quattuor grad9 gene rales ⁊ q̇libet grad9 ptinet quasi i numerabilia esse. Et q2 totum eē mundi est pductum ab eo iō siml' actu intelligit cognoscit et videt totum esse mūdi om̄s grad9 spēs et naturas et oīa indiuidua et q̇c quid cōtinetur in toto mundo et quicquid fuit est et erit et pōt eē. Ideo simul et actu videt et nūe= rat totā arenam maris om̄s gut= tas eius om̄s partes terre et oīa que cōtinētur in terra et inuisceri bus terre. Om̄s stellas celi om̄s dies om̄s horas oīa momēta tem poris que fuerūt sunt et erūt. Et om̄s herbas et virtutes eaꝝ oēs arbores et oīa folia oīa seīa ⁊ gra na. om̄s aues pisces et aīalia oēs homines qui fuerūt sunt et erūt. Et cogitationes itētiones corda et desideria oīm hoīm. opera et v̈ ba oīa siml' cognoscit ⁊ videt cla= rissime ⁊ nihil est ei occultū. Ecce qualiter suum intelligere est infi= nitum et in cogitabile ⁊ ita neces se est ipm esse et Oīa sunt tanq̄ nihil apud eū. Preterea q2 nūe ri pñt multiplicari in infinitum ⁊ etiam figure. ⁊ ideo ipse intelligit simul et actu infinitos numeros et infinitas figuras vt triangulū quadrangulu3 et sic de alijs que multiplicātur in īfinitū. Et iō sciē cia dei ē infinita in numerabilis incogitabilis et sapiencie ei9 nō est numer9. Rursus sicut cōpa ratum fuit esse ad nō esse. Ita po= tes cōparare intelligere ad nō in telligere. q2 sicut est duplex nō es se negatiuum et priuatiuum. Ita est duplex nō intelligere sc3 nega tiuum et p̄uatiuu3. Et ideo q2 in telligere dei est p̄mū. et ipe de9 ē intelligere et iō nō veit de nō itel ligere nec pōt habere nō intelli= gere priuatiuu3 quod vocat̃ igno rare siē ignorācia. Sed oīs alia res que intelligit recipit de nō in telligere suum intelligere sicut de nō esse. Ideo nō pōt habere ipsū totum intelligere sicut nec totum eē. Ideo om̄e aliud intelligere est finitū et mēsuratū nec pōt aliqua alia res intelligere infinita simul nec successiue. Et q2 oīs alia res q̄ intelligit habuit de nō itellige= re suū intelligere. Ideo pōt h̄ere post itelligere n̄ itelligere sic̄ post esse nō esse. Et nisi manuteneatur ab ipso deo qui ē esse et intellige= re statim rediret in nō esse ⁊ nō in telligere. Et sicut deus habet om nem potestatem supra nō esse q̄a est ipm esse et supra nō viuere co quia est ipm viuere et supra nō se

Negans et sua pparata i deo. dicit deu nō esse.

tire qꝛ est ipm sentire. Ita etiaz supra nō intelligere et ignorare co qꝛ est ipm intelligere. Ideo potest deducere quicquid vult de non esse et de nō intelligere a desse ⁊ intelligere et similiter de ignorare ad scire.

¶ Quedem regula generalis ad oia que dicuntur de deo.

RUrsum ponēda est quedem generalis regula ad oia p̄dicta et sequēcia et est ista

¶ Qd̄ sicut in deo idē est esse qd̄ viuere idē est esse quod sētire. idē est eē quod intelligere idē est esse qd̄ veꝝ esse idē ē esse quod bonū esse ⁊ sic de oībus. Ita p oppositū in deo idē est nō esse ꝙ nō viuere ꝙ nō sentire ꝙ nō intelligere ꝙ n̄ bonū esse ꝙ nō veꝝ esse et sic de oībus. Ergo qui dicit deū nō viuere dicit deū nō esse et q̄ dicit deum nō intelligere dicit deū non esse. et qui dicit deū nō bonuz eē vel non veꝝ vel nō iustū vel non posse vel aliquā aliā impfectionē dicit deum nō esse. Ergo sicut impossibile est deū nō esse ita impossibile est deū non viuere nō intelligere non esse bonū et sic de omibus aliis. Et sicut deus fugat a se per suum esse oīe nō esse. ita fugat oīe nō intelligere per suum intelligere. oīe nō posse p suum posse oīe non esse iustum omne non bonū esse n̄ veꝝ ⁊ sic d̄ aliis.

¶ Quod per intelligere ꝓbatur deum nō esse corpus nec res corporalis.

QUoniam quidē iam ꝓbatū est ꝙ in deo idē est eē quod intelligere et intellectꝰ qꝛ vero intelligere est nobilissimū esse et supremū. et altissimū. Ideo intelligere trahit ad se oia alia scꝫ esse viuere sentire et cōuertit ad se Ideo totum esse dei ē intellectuale spirituale et similiter totū viuere dei est intellectuale et similiter totum sentire. Et quicq̄d in deo est totū est spūale et intellectuale Et qꝛ esse dei est simplicissimuz p se exn̄s sine partibus. Ideo totuz est pure intellectus et ideo intellectualissimum et spūalissimū. Et exinde sequitur ꝙ esse dei nō est corpus nec corporale qꝛ intelligere seu intellectus nō est corpꝰ nec corporalis nec de natura corporis. et hoc ꝓbatur per quartū graduz scale qꝛ intelligere nō est operatio corporalis nec fit i corpore.

¶ Quod idem ꝓbatur per sentire et viuere.

ITem etiam nec viuere est corpus nec sentire q̄uis viuere sit iunctum et alligatū cum corpore et etiam sentire qꝛ viuere seu vita et corpus duo sunt realiter distincta. vnde nō est de natura corporis ꝙ viuat nec sentiat qꝛ inuenitur corpꝰ sine viuere et sine sentire vt patet in primo gradu scale qꝛ oia sunt corpora que

non viuunt nec sentiunt. ergo viuere seu vita nec sentire seu sensus non sunt corpus nec de ratione corporis quia tunc omne corpus viueret et sentiret sed sunt iuncta cum corpore et recepta in corpore. Et ideo corpus potest separari ab ipso viuere et sentire vt patet quia quando arbores perdunt vitam et viuere remanent corpora sine viuere et sentire. ergo aliud est corpus aliud viuere et aliud sentire vt quando animalia moriuntur remanent corpora sine sentire. Igitur aliud est viuere et sentire ab ipso corpore Et quia in deo est viuere non receptum nec iunctum cum aliquo sed simplicissimum sequitur quod in deo nullum est corpus nec deus est corporalis sed totus spiritualis.

¶ Quod solus homo potest intelligere et cognoscere deum in hoc mundo et propter hoc habet intellectum.

Et quia deus est totus intellectualissimus ideo non visibilis occulo corporali quia nullum colorem habet nec aliquam figuram nec est palpabilis nec per aliquem sensum corporalem sensibilis quia sensus qui sunt communes nobis et bestiis solum apprehendunt et senciunt corpora et accidencia corporum. vt visus apprehendit colores figuras et lucem corporalem et auditus sonos qui fiunt in aere qui est corpus. et odoratus odores et gustus sapores. et tactus calidum et frigidum et cetera. Et quia deus est solum res intellectualis et spiritualis non potest cognosci nec videri nec apprehendi nisi per intellectum et per intelligere quare sequitur quod solus homo in mundo potest cognoscere et apprehendere deum et quod animalia bruta nullomodo possunt cognoscere ipsum deum. Et ideo propter hoc homo habet intellectum vt possit cognoscere conditorem suum.

¶ Quod in infinitum intellectualia et spiritualia excedunt corporalia et sensibilia et quod visibilia nihil sunt respectu inuisibilium.

Quoniam autem iam infallibiliter monstratum est quod esse dei est infinitum et sine mensura et quod in esse suo sunt omnia esse actu. Et quia totum esse suum est intellectuale spirituale et inuisibile. Et ista corpora visibilia et sensibilia sunt producta de non esse et sunt finita et mensurata Sequitur ergo quod inuisibilia intellectualia et spiritualia sine mensura excedunt corporalia et sensibilia et per consequens quod ista visibilia que apparent nobis sunt quasi nihil pro comparatione ad inuisibilia que non apparent quia inuisibilia non habent mensuram nec terminum. Ideo ciuitas et regnum inuisibilium non habent mensuram nec clauditur ipsa ciuitas nec terminatur neque ipsum regnum. Et cum intellectus hominis sit factus ad intelligendum intellectualia et inuisibilia et sensus ad senciendum sensibilia. Cum etiam sicut sensibilia sunt bona ipsius sensus ita intellectua

lia sunt bona intellect⁹ Sequitur ꝙ bona intellectus sūt infinita et bona sens⁹ sunt finita. Et ꝙ bona intellect⁹ sunt eterna immutabilia in enarrabilia ⁊ semꝑ extñcia sȝ bona sens⁹ sunt de nouo facta mutabilia variabilia nō semper existentia.

¶ Sequitur de velle et libero arbitrio.

QUia dedit deus alijs velle sponte et libere absq₃ coactione et liberū arbitriū et libertatem volendi sequit̃ necessario cū hoc ꝙ sit nobilissimū et ꝙ de⁹ habet in se ip̄o velle libere et sponte sine coatione et liberū arbitrium et plenissimā libertatem volendi hoc idē probatur per suū esse intellectuale qꝛ vbicūq₃ est intelligere seu intellect⁹ ibi necessario est velle seu voluntas libera et ꝑ ꝯñs liberū arbitrium. Et qꝛ voluntas dei que est idē qđ velle est prima voluntas. Ideo nullā aliam pōt sequi voluntatē Et ideo quicquid vult sola sua propria volūtate vl̄t Et qꝛ in deo idem est velle qđ eē Ideo sua volūtas que idē ē quod velle ē imutabilissima ĩenarrabilissima eterna cōpletissima nobilisima ꝑfectissima nullo indigēs extra se plenissima omnipotentissima sicut suum esse.

¶ Rursum qꝛ suum esse ē primuȝ nobilissimū optimū et perfectissimū ideo qꝛ ip̄e intelligit primo se et suum esse sequitur ꝙ ꝑmo vult se ip̄m et suum esse et suā ꝑfectionem et inde sequit̃ ꝙ oīa a se vult ꝑpter se ip̄m nō ꝙ indigeat sȝ vt se cōicet alijs extra se. Et qꝛ ꝑmo vult se ip̄m esse ideo primo vult sibi ipsi bonū. Et ideo nihil potest velle cōtra se ip̄mmet nec ꝑ ꝯñs facere cōtra ip̄m. Ideo nō potest velle se nō esse. Et qꝛ habet in se ipso quicquid vult et om̄em plenitudinem. Ideo ē in cōtinuo gaudio et leticia sine quacunq₃ tristicia. Et ideo hȝ eternū gaudiuȝ in se ip̄m et eternam leticiam.

¶ Quod per intelligere seu ꝑ intellectum cōcludūtur et ꝓbantur perfectiōes et nobilitates voluntates dei.

ET quia iam conclusū est ꝙ intellectus dei intelligit actu omnia et infinita nec potest esse aliqua ignorancia. Et cum voluntas in deo sit idem quod intellectus et velle idem quod intelligere. Ideo impossibile est ꝙ volūtas dei possit aliquid velle contra rationem neq₃ contra rectum iudicium intellectus nec contra rectum ordinem Et inde sequitur ꝙ nihil potest velle iniustum nihil inordinatum nihil iniquuȝ nihil contra veritatem quoniam si posset iam voluntas sua deuiaret ab intellectu et sic non esset idem ꝙ intellectus.

Et ideo sequitꝫ voluntas dei est rectissima iustissima ordiatissima et regulatissima et hoc ex se ipa et a nullo ordinat̄ siue regulatur. Et qꝛ est idē quod intellect⁹ et nō solum in hoc sꝫ est prima rectitudo ipamet iusticia et regula prima q̄ nō pōt obliquari nec tortuosa eē qꝛ nō potest declinare a veritate cū sit ipamet veritas. Et exinde sequitur ꝙ voluntas dei est sanctissima summe bona ymo est ipa bonitas et pma bonitas. Et sequit̄ exinde ꝙ nullū maluꝫ pōt facere nihil iniustum nihil in ordiatum qꝛ nō pōt ipsa velle et nihil pōt facere nisi ꝙ pōt velle. Et ꝙuis permictat fieri malum tñ nūꝙ relinquit istud inordinatū sꝫ ordinat illud malum in bonum.

Quod nulla alia volūtas ē recta nisi cōcordet cū voluntate dei

Quoniā autē voluntas dei ē pma ⁊ est ipamet rectitudo ipa iusticia et prima regula. Ideo nihil est rectum nihil est iustū nihil est bonū si nō ꝯformet̄ cuꝫ ipa Et ideo oīs voluntas que deuiat a voluntate dei et discordat ab ea est tortuosa iniusta et mala eo q̄a deuiat ab ipa pma rectitudine. iō per voluntatē ⁊ libertatē possum⁹ oēs perfectiones cōcludere de deo. Cōclusū est autē ꝙ in deo est liberū arbitrium et ꝙ ē primū et eternū. Ideo sua libertas ē prima eterna plenissima et summa libertas. Ideo nullo modo pōt ꝺ ꝓmi nec violari. Et inde sequitur ꝙ habet oīa illa que pertinēt ad sūmā libertatem sine quib⁹ nō posset esse summa et plenissima libertas. Ideo quicquid vult est et q̄cquid nō vult non est et eomō quo vult ⁊ sicut vult. Et inde sequit̄ ꝙ est talis qualis vult esse et tantus quātus esse vult. Aliter sua volūtas esset restricta et ꝑ ꝯñs in eo ñ esset summa libertas. Et iō necessario est oīpotens ⁊ est sūme bon⁹ summe benign⁹ sūme iust⁹ sūme pius summe misericors sūme sciens de nihillo oīa producēs qꝛ talis est qualis vult esse. Iteꝫ sequit̄ ꝙ in eo est summe dñiuꝫ oīe imperium et ꝙ est summ⁹ dñs summus imperator et sol⁹ et vnic⁹ et nullus ali⁹ preter ipm pōt esse q̄a talis vult esse. et tantus et oīa ista fundātur in voluntate et libertate quia deus vult esse infinitus in omnibus perfectionibus. et si nō esset talis qualis vult esse et tantus nunꝙ posset esse quia nullus alius posset ipsum facere talem ⁊ quantum nec ipsemet et tamen vellet esse et non posset et sic esset in eterna pena et miseria quod ē nephandissimum dicere. Et sic necessario ipse in se ipso est talis et tantus qualis et quantus vult esse. Et extra ipsum nihil potest esse nisi sicut ipse vult esse vel permittit esse.

Et sic per voluntatē et libertatem possum⁹ oīa probare de deo si volum⁹ ac tñ specialiter per libertatem ꝓbatur dñium esse in deo q₂ ibi est plena libertas ibi est plenū dñium et ideo naturale dñium ē in deo et primū et eternū q₂ sua libertas est prima et eterna. Ideo ex se ipo est dñs et primus dñs et eternus dñs et oīpotens dñs ⁊ solus est verus dñs q₂ sua potestas suum dñium nulla potestate pōt imperiri q₂ nec esse sibi pōt resistere nec nō esse. Et ideo in eo ē summa magestas que nullo mō subici potest.

¶ Sequitur de posse.

Quamuis autē ipm posse nō fuerit positum in scala nature. quattuor graduū expresse ac tñ includitur necessario in quolibet gradu scale et quilibet ꝑsuponit ipm posse et includit. Unde omē quod est pōt esse sȝ nō omē qȝ pōt esse est. Similiter omē quod viuit potest viuere sȝ nō omē qȝ pōt viuere viuit. Eodēmodo omē quod sentit vel intelligit vel vult potest sentire vel intelligere vel velle sed nō ecōuerso. Sed tñ ipm posse ñ facit aliquē gradū in rebus quia potest reperiri posse in aliqua re separatū a suo esse. ac tñ mūdus ꝓductus de nihillo habuit primo posse esse ꝙ eē quia primo potuit esse ꝙ esset q₂ si nō potuisset eē nū ꝙ fuisset. Sed istud posse eē non erat ad extra deum. Ideo mūdus potuit habere esse q₂ deus potuit ipm ꝓducere in esse. sȝ de se potest habere nō esse. In deo autē idem est esse qȝ posse. vnde q₂ deus est ideo pōt esse et q₂ potest esse ideo est. Et similiter de sentire de viuere et intelligere et velle et idē est viuere qȝ posse. Intelligere quod posse et velle qȝ posse. Et sicut eē dei est infinitū sine mēsura ita et suum posse. Et oīa que dicta sunt de esse dicūtur de posse. Ideo posse dei est primū eternū i ꝯmutabile infinitū et in infinitū elongatū a nō posse et ab impotēcia et ideo est oīpotens. Et inde sequitͬ ꝙ deus nō potest nō esse q₂ idem ē esse quod posse. Deus aūt nō potest nō viuere q₂ idē est in deo viuere qȝ posse viuere. Deus nō potest nō intelligere q₂ idem est in eo intelligere qȝ posse intelligere. Ulterius sequitur ꝙ des est pur⁹ actus. q₂ in eo idē est esse quod posse.

¶ Sicut aūt in deo idē est eē qȝ posse. ita idē ē nō esse qȝ non posse esse. Et ideȝ est nō posse esse qȝ impossibile esse. Igitur qui dicit deū nō esse dicit eū nō posse esse et impossibile esse. ꝰ si de⁹ nō est ñ potest esse et ita de oībus vt si deus nō est bonus ꝰ nō potest eē bonus et impossibile est ipm esse bonum. et sic de alijs. Et hoc ꝯfirmatur q₂ nullus posset ipm facere eē si nō esset. Null⁹ posset ipȝ facere

bonum si nō esset bon⁹. Nullus posset aliq̄d sibi dare nec ipsemet sibi ipi pōt dare esse nec aliq̄d. ḡ vel totū habet vel est impossibile ꝙ habeat.

¶ Quomodo intelligit̄ ꝙ de⁹ sit summe potens et omnipotens.

Po dei

SI aūt queratur quomō de⁹ est oipotēs. dicitur q꞉ omia potest quecūqꝫ arguūt potenciā et perfectionē qm̄ posse corrūpi posse i nihillū redigi. posse descrescere posse defficere posse mētiri ⁊ sic est multis alijs magis dicunt nō posse. et posse ista nō est potencia sꝫ in potēcia. Et ibi in potēcia intelligit̄ ꝑ potenciā q꞉ quāto aliud hꝫ hanc potenciā tāto pl⁹ ad uersitas et ꝑuersitas in eo sūt potenciores et ipe cōtra eas impotētior. Oīa igitur illa potest de⁹ et sola que posse ꝑfectū est que posse potēcia est aliqua. ymo magis et veri⁹ oipotentē dicim⁹ q꞉ ab eius potencia remouem⁹ oīa ꝑdicta ⁊ alia imperfectionē indicantia.

¶ Qd̄ ꝑ̄ītelligere ⁊ sapere ꝓbat̄ in deo omē posse ⁊ pleitudo potēcie

QUia ꝯclusuꝫ est ꝙ intelligere ⁊ noscere seu sapere dei ⁊ ei⁹ posse seu potēcia vnum sūt et sunt idē qd̄ suū eē. Ideo nihil maius nihil melius est in ipo intelligere seu nosce ꝙ̄ in ei⁹ posse. quicq̄d igr̄ optimū hꝫ ab ei⁹ sapiēcia intelligit̄ et totū hoc iuxta eandē plenitudinē ab ei⁹ potēcia ꝯprehendit̄ et totū in suo esse includit̄. Nā si aliq̄d ꝙ̄tuꝫ ad ꝑfectionis sūmitatē intelligeret quod n̄ realiter haberet in se ipo. Iaꝫ lacius ꝑ sapienciā intelligeret et se extēderet ꝙ̄ per potenciā. et sic vna et eadē res esset se ipa maior et minor. Si igit̄ deus intelligat aliq̄d de plenitudine qd̄ habere nō possit mai⁹ erit aliud in ei⁹ intelligere ꝙ̄ i ei⁹ posse. quoꝝ vtrūqꝫ nihil aliud est ꝙ̄ ipm eē. Erit igit̄ vnū et idē esse se ipso mai⁹ et se ipo min⁹ quod natura nō patit̄. Sed cum intellect⁹ dei intelligat om̄eꝫ gradū potencie. ḡ necessario hꝫ in se ipo om̄eꝫ gradū potēcie et ꝑ ꝯn̄s om̄e posse et sic plenitudinē potēcie. Et sil̄e argumentū pōt fieri ꝯ̄ plenitudie oīs ꝑfectōis. Seq̄tur ḡ ꝙ de⁹ nihil mai⁹ nihil meli⁹ se ipo pōt itelligere et q̄cq̄d ꝑfectionis pōt intelligere totum habet.

¶ Qd̄ ꝑ posse et plenitudinē potēcie ꝓbat̄ plenitudo sapiēcie ⁊ etiam oīs ꝑfectionis esse in deo.

SIcut aūt ex plenitudie sapientie ꝯcludit̄ pleitudo potēcie Ita ex plenitudie potēcie ꝓbatur pleitudo sapiēcie. qm̄ vbi omnipotencia ē nō pōt defficere plenitudo sapiēcie. Nā si aliq̄d defficeret de pleitudine sapiēcie qd̄ hr̄e nō posset absqꝫ dubio oī potēcia nō esset et ꝯformit̄ de pleitudine bonitatis et veritatis. vbi ḡ oī potēcia ē ibi necessario pleitudo oīs

pfectionis et oim bonoꝝ est.

¶ Quod nõ potest esse nisi vnus solus deꝰ omps et summe potẽs.

Q Ui aũt vere oipotẽs ẽ omẽꝫ gradũ potẽcie hꝫ. ğ sine diffi cultate põt facere vt nullꝰ aliꝰ pos sit aliđ et stati ꝙ pdat potẽciã alit̃ nõ eẽt vere ops si hoc nõ põt ꝛ vl tro seqt̃ ꝙ nullꝰ talis ẽ oipotẽs q̃ põt fieri nihil potẽs. Cõcludit̃ ğ ꝙ vnꝰ solꝰ ẽ oips et sũme potens Et qꝛ iã pclusũ ẽ deũ eẽ oipotentẽ sequit̃ ꝙ sicũt nõ põt esse nisi vnꝰ oipotẽs. ita ñ põt eẽ nisi vnꝰ solus

¶ Epilogatio predictorum. deꝰ

E X pdictis possumꝰ colligere q̃lit̃ eẽ mũdi qđ ẽ q̃si quodđ corpꝰ diuisũ et distictũ ꝛ ordiatũ p q̃ttuor gradꝰ fecit nos ascẽdere ad aliđ eẽ et ipm nobis maifesta uit a quo totũ eẽ mũdi ẽ pductũ de nihillo et đ nouo. Et in illo esse necessario iueimꝰ eẽ q̃ttuor gra dꝰ scꝫ eẽ viuere sẽtire et itelligere seu liberꝝ arbitriũ. Et vltra iuenimꝰ ipm posse qđ nõ facit graduꝫ sꝫ fũdat oẽs gradꝰ ꝛ icludit̃ in oibus gradibꝫ. Et sic iueimꝰ infallibilit̃ ꝯditorẽ mũdi esse viuere sentire itelligere velle et posse. Et ꝙ oia sũt idẽ ꝙ eẽ. Et vltra iueimus ppꝛietates ꝯdictiones et nobilitates diuini eẽ scꝫ q̃lit̃ ẽ icreatũ primũ sẽpiternũ icõmutabile icorruptibile eternũ ifinitũ imẽsũ siplicimũ sũme vnũ maximũ actualissimũ ꝯpletissimũ optimũ ꝛ verissimũ ꝛ ifinita alia. Et oẽs iste ppꝛietates ꝯueniũt equalit̃ ipi qm̃ tale est suũ viuere suũ itelligere suum velle suũ posse q̃uis aũt oia ꝯueniunt deo p suũ eẽ tñ magis appꝛiate aliqua ꝯueniũt ei p viuere aliq̃ p intelligere aliq̃ p velle aliq̃ per posse vt p viuere ꝙ ẽ imortalis. p itelligere ꝙ ẽ sapiẽs sciẽs verꝰ iudex. Per velle ꝙ est benignꝰ bonꝰ sctũs rectꝰ iustꝰ liberalis p posse ꝙ ẽ oipotens. Sic ğ pmo cognoscimꝰ dũ eẽ viuere sẽtire itelligere velle posse. ꝛ per ista postea cognoscimꝰ ꝯueire ei oiã alia ꝛ oiã alia icludũtur i suo eẽ. Cõiunge ğ vnũ cũ alio ꝛ cõpara adinuicẽ et cũ ipo eẽ ꝛ itelliges mirabilia de deo: vtꝰbiğ ꝯiũge itelligere ꝛ velle cũ posse qꝛ tñ ẽ suũ posse q̃tũ ẽ suũ velle ꝛ suũ itelligere ꝛ ecõuerso Et qꝛ oiã sũt eidẽ qđ eẽ ꝛ sic hẽmꝰ maximã sciam de deo cũ ipsiꝰ adiutorio. ¶ Hic tractat̃ ꝛ oñdit̃ quõ pducio mũdi adeo fctã de nihillo nobis iã certa maifestat ꝛ arguit aliã pductionẽ sũmã actualissimã et etnã i deo q̃ ẽ de sua ppa natura ex suo pprio eẽ inq̃ pducit̃ deꝰ de deo ꝛ p quã oñdit̃ trinitas sũma in deo.

P Ostq̃ p eẽ mũdi p gradꝰ q̃ttuoꝛ diuisũ ꝛ ordinatũ p experienciã nobis maifestissimã ascẽdimꝰ ad videndum et cognoscendum infallibiliter aliud esse quod erat occultissimum quod est summũ ꝛ

ī infinitū et cognomim⁹ infallibili per q̄ totū esse mūdi est ꝑductum de nihillo de nouo ab illo esse su premo et q̄ est quasi punct⁹ et ni hil respectu immēsitatis et infini tatis illi⁹ esse eterni et sic per ꝯñs manifestata est nobis vna ꝑduc tio que erat nobis occulta scʒ pro ductio mūdi de nihillo facta ab illo esse eterno et in ꝯmutabili qđ est deus. Postq̄ aūt ista ꝑductio est cognita. Nūc vlterius laborā dum est fortius si per istā ꝑductō nem nobis iam dei gr̄a manife stam potimus ascēdere ad viden dum et cognoscēdum aliā produ ctionē excellentiorē nobiliorē ⁊ al tiorem q̄ sit ista vt ascendam⁹ de gradu in gradū et de vna ꝑduci tione ad aliā sicut de vno esse ad aliud esse. vnde prima ꝑductō no bis cognita est de nihillo et de nō esse et est nobilis excellēs et potēs Et manifestauit nobis excellētiā potentiā sapientiā et bonitatē di uini esse. Sed sine conparatione aliquali nobilior et excellētior me lior altior ac dignior et maior est ꝑductio de ipsomet esse dn̄io eter no infinito q̄ ꝑducto de nihillo ⁊ magis radicalis et naturalis ipsi deo et de tanto de quāto esse diui num eternū distat a nihil. Sicut homo artifex qui ꝑducit domum inq̄tū artifex et nō in q̄tū homo de alia natura a se ⁊ ꝑducit hoīeʒ sibi similē viuentem de ꝑpria na tura sua inq̄tū hō et nō inq̄tum artifex. Sed nobilior et altior et magis radicalis et cōueniens ho mini inq̄tū hō est ꝑductio qua ꝑ ducitur hō q̄ illa qua ꝑducit̄ do mus. q̄ in vna ꝑducitur hō đ ho mine viuens de viuēte et de pro pria natura et nō de aliena. Sed in alia nō ꝑducitur dom⁹ de ho mine sʒ đ extranea materia ab ho mine. Cōformiter cū deus qui est ipm esse eternū ꝑducit totum esse mundi tanq̄ artifex nō de ꝑprio esse nec de propria natura sed de nihillo qđ in infinitū elongat̄ ab ipso esse. Si ꝑducat alter inq̄tū deus et nō inq̄tuʒ artifex de sua ꝑpria natura excellētissima vt ꝑ ducat̄ de⁹ de deo viuēs de viuen te. Nōne ista ꝑductio erit magis radicalis naturalis et ꝯueniens deo inq̄tū deus et maxime ꝑpria hoc igit̄ nunc inuestiguēdum est an sicut de⁹ inq̄tū artifex ꝑducit totū mundū de nihillo. ita inq̄tū de⁹ producit de sua natura ꝑpria et de suo ꝑprio esse aliquē alium. Et sic per vnē ꝑductionem possu mus arguere aliā esse de necessita te sicut per vnū esse arguimus ali ud esse de necessitate.

Hic ponūtur rationes que pro bant ꝑductionē esse in deo de sua propria natura.

Q̄ aūt in deo sit ꝑductio de sua ꝑpria natura de necessi tate et nō aliter possit eē hoc ostē

ditur multis rationibus et hoc cõ parendo productionẽ artificialẽ ad naturalem primo sic. Productio q̃ cõuenit deo inq̃tũ deus magis est cõueniens deo q̃ pductio que cõuenit deo in q̃tũ artifex. Sed pductio q̃ pducitur deus de deo et d proprio esse dei ẽ conueniens deo natnraliter inq̃tuz deus. Et pductio qua pducitur mundus a deo de nihillo est cõueniens deo artificialiter inq̃tũ artifex ergo g̃ pductio qua pducit deus de deo et de ppria natura dei est magis cõueniens deo q̃ p dutõ qua pducitur mundus de nihillo. vnde prima est cõnaturalis radicalis ppria et intrinceca. Et alia artificialis et extrinceca. Si ergo pductio que necessarius cõuenit deo inq̃tum deus existit in re multo magis existit illa que cõuenit deo maxime inq̃tũ deus ẽ et prior est. q2 que magis cõuenit deo prior est. Item sicut homo sibi magis cõplacet naturaliter q2 pducit hominem sibi similẽ de natura sua q̃ q2 producit domũ per artem de natura aliena. Ita conformiter magis sibi cõplacebit d us naturaliter si pducit aliquem sibi similem de natura sua qui sit deus q̃ inpducendo mundũ per artem qui nõ est de natura sua sz de nihillo. Et sine comparatõne magis diliget pductum ab eo sibi simile de natura sua q̃ productum de nihillo sibi extraneum sz necesse ẽ esse in deo illud in quo magis sibi cõplacet et quod magis diligit. g̃ necesse est q̃ sit aliquis alius productus de natura dei qui sit deus sicut est aliquod pductũ a deo d nihillo quod nõ est deus et hoc est mundus

Item si dñs voluit producere aliquod esse de nihillo ergo mlto magis voluit producere deuz de deo et de se ipso si potuit. Unde postq̃ deus pducit mundũ qñ n erat et q̃ sibi cõplacet in producẽdo quia si nõ cplaciusset non pducisset. g̃ multo magis cõplacet in producendo sibi simile de suo proprio esse q̃ de nihillo et quanto magis pductum erit sibi simile equale et ei cnaturale tanto magis cõplacebit in illo. Sicut pater homo magis cõplacet in filio producto q̃ in domo ab ipso producta. Cũ ergo magis sit delectabile desiderabile et amabile deo producere de sua ppria substẽtia alteruz qui sit deus q̃ producere mundũ de nihillo qui nõ est deus nec põt esse deus nec sibi similis in natura. Et q2 deus vult quod ẽ magis amabile et delectabile sibi g̃ necessario habet actu quia hz semper quod vult. Nam si vult et nõ põt habere ẽ in maxima tristicia et pena intrinseca et per cñs habet infinitam tristiciam et eternã displicenciam et cõtinuam q2 in-

telligit se nõ posse habere in eter-
num quod vult necessario et non
potest ñ velle qr necessario vlt qd
est magis amabile sibi et delecta
bile. Et exinde sequit ꝙ si de⁹ hȝ
intra se eternã displicẽtiam ꝙ nõ
opabitur nec ꝑducet aliqd eẽ de
nihilo qr nihil põt ꝑducere nisi ꝑ
cõplacenciã ḡ sequit ꝙ mundus
nõ est qd falsum est. Sic ḡ cõclu-
ditur ꝙ si de⁹ nõ ꝑducit aliquem
de natura sua ꝙ nihil est ꝑductũ
in esse. ¶ Propterea de⁹ magis si
bi cõplacet in ꝑducẽdo creaturas
sibi magis similes et ꝙto magis
sũt similes tãto magis cõplacet.
ḡ sequit ꝙ sũme sibi ꝯplacebit i ꝑ
ducẽdo aliquẽ sibi similẽ et ꝯfor-
men. sȝ null⁹ põt sibi esse sũme si-
milis et ꝯformis nisi sit ꝑduct⁹ de
sua ꝑpria natura et de suo ꝑprio
esse. qr oĩs creatura est ꝑducta de
nihilo. Ideo ñ põt deo esse sũme
similis et ꝯformis. Et qr necesse ẽ
in deo esse summã ꝯplacenciã et
vltimũ gradũ cõplacencie qua ñ
possit cogitari maior. ḡ necesse est
ꝙ deus habeat aliquẽ aliũ ꝑdu-
ctum de sua ꝑpria natura summe
similẽ et ꝯformã sibi vl ei defficiet
sũma ꝯplacẽcia qd est impossibile
¶ Deus etiã cõplacet in societa
te et cõgaudet qr aliter nõ ꝑducis
set mũdũ de nihilo. Sed si deus
cõplacet i societate alicui⁹ alteri⁹
ab ipo ꝑducti de nõ esse. ḡ sine cõ
paratione magis ꝯplacebit in so
cietate alicui⁹ ꝑducti de sua pro-
pria natura q̃ sit oĩo conformis ei
ḡ necessario hȝ societatẽ ꝑductaȝ
de sua ꝑpria substãtia ⁊ natura vt
ei nõ defficiat sũma ꝯplacẽtia so-
cietat sũme cõformis. Itẽ de⁹ rea
lissime ẽ ĩfinit⁹ ĩfinite virtut ĩfini-
ti vigoris et sua natura ẽ sũme ac
tiua ⁊ sũme in actu. igit necessario
est ꝙ in eo sit ꝑductio infiniti vt
sit in eo sũma ꝑductio qua nõ pos
sit cogitari maior vt ꝑducat scdȝ
totũ suum vigorẽ et totã suã vir-
tutem naturalẽ. Aliter esset octio
sus ſm suã naturã. Sed produ-
ctio mũdi de nihilo est quasi pro
ducto vni⁹ pũcti ⁊ cẽtri repectu sue
infinitatis Et impossibile est ꝙ in
finitũ i actu possit produci d nihi
lo. ḡ necesse est ꝙ ꝑducat infinitũ
de sua propria natura et de sua
substentia et de suo ĩfinito eẽ. vñ
postq̃ i deo reperit productio ne
cesse est ꝙ in eo reperiatur sũma
productio qua nulla possit intelli
gi maior. Et ista est productio tal
infiniti sicut ipemet est et hoc nõ
põt esse nisi productio sue ymagi
nis. Postq̃ aũt producit finitũ de
nihilo necesse ẽ ꝙ ꝑducat ĩfinitũ
de se ipso vt sit in eo plenitudo ꝑ
ductionis et ista ẽ productio na-
turalis et nõ artificialis. Sic igr
ꝯparẽdo productionẽ artificialẽ
ad naturalẽ reperim⁹ ꝙ impossi-
bile est productionẽ artificialẽ de
nihilo esse. Primã ymo necesse ẽ

in deo productionē naturalē pce
dere artificialē et productum ſm̄
naturā pcedere productū ſm̄ ar-
tem. Et ſic p productionē mūdi d
nihilo factā a deo maifeſtatur no
bis alia productio in deo que eſt
de ſuo eſſe proprio

¶ Qd etiā pductiones q reperiūt
in eſſe pducto de nihilo pot pro
bari productio dei de deo.

Vlterius poſſumus idē pbare p
pductiones reptas in crea
turis arguendo p illas pductio-
nes dei. vn̄ cū in hoīe qui ē i quar
to gradu ſcale et q plus appropi
quat deo q̄ alij gradus reperiātur
due pductiones vna naturalis et
alia artificialis qr hō producit ho
minem de hoīe et domū per artē
non de hoīe ſz de aliena natura.
quare ergo in ſūmo deo qui dedit
homini nō erūt due productiōes
ſcz naturalis et artificialis. Sed
in deo reperit pductio artificialiſ
ſcz productio mūdi de nihilo. g
erit etiā prodnctio naturalis in q
producz deū de deo. ſz iſta occul
tiſſima eſt quia deus eſt occultiſ-
ſimus et productus ſimiliter.

¶ Item totū eſſe mūdi eſt a deo
productū de nihilo. ſz quelz res
creata nobis nota pducit natura
liter ſuā ymaginē continue et in-
ceſſanter vt ſol ſuuz radiū qui eſt
ymago ſolis. et ignis ſuū ſplēdo-
rem qui ē ymago ignis. et quecū
q alia res producit ſuā ymaginē
ſibi conformēz vt ptz in ſpeculo.
quare ergo ſimilit deus qui dedit
hoc alijs rebus nō producet ſuam
naturalē ymaginē de ſe ipo cōti-
nue et inceſſāter. Sed cū ſit yma
go dei producta naturaliter ab ip
ſo et de ſe ipo neceſſe ē q ſit viuēs
et intelligēs ſicut ipe. Si em̄ deus
de nihilo producit res viuentes
et intelligentes. g quāto magis ſi
ne cōparatione ymago dei pdu-
cta de ſua natura et ſubſtēcia erit
viuēs et intelligēs ymo neceſſe ē
q ſit ei equalis et totaliter cōfor-
mis et nō minor eo qr de ipomet
oritur tanq̄ radius ſplēdor et fi-
gura et ymago ſue ſubſtancie.

¶ Qd idē pbatur ex plenitudine
iocūditatis que nō poteſt deffice
re vbi eſt oīs perfectio.

Quoniam autem nihil melius
nihil dulcius amabilius ſū
ma iocūditate. Igit neceſſarie ē
eſſe in deo ſumma iocūditas qua
non poſſit intelligi maior. ſz ſum-
ma iocūditas non poteſt eſſe ſine
ſocietate alterius ſumme ꝯſimilis
et conformis in qua ſit verus amor
et vera dilectio et tantus amor q
non poſſit eſſe maior. Que iocun
ditas ſumma nō poteſt eſſe ſolita
ria. Si autem deus producit ali
um aliquē de ſua ſubſtētia qui ſit
deus perfectus ſicut ipſe eſt erit
ibi ſumma ſocietas et ſumma di-
lectio qr diliget alterum a ſe pro-
ductum de ſua natura infinitum.

Et productus diliget ipm producentem in infinitu3. Et sic ibi erit mutua dilectio infinita et summa ex parte vtriusqꝫ et per ꝯñs sũma et plena iocunditas. Si aũt de⁹ careat societate sue nature tunc carebit summa iocũditate quã ñ potest habere sine ꝓducto ⁊ quã nõ potest hr̄e cũ creatura de nihillo ꝓducta. ḡ vt in deo sit plena iocunditas necesse ꝙ producat aliquem alterum de suo proprio eē quē diligat sicut se ip̄3 ⁊ a quo diligatur in summo quod si non pōt tũc priuatur per suam impotenciã infita iocũditate quã ñ potest habere q2 si nõ potest producere de sua natura aliqua3 sibi cõformē tũc est deffectuosissimus in sua natura q2 nõ potest illud qđ ē sibi melius dulcius amabili⁹. Et oīa ista sunt absurdissima q2 iam totum ꝯtrarium probatum est scilicet ꝙ nihil deo pōt deffícere q2 ipse h3 ab eterno om̄e cõplementum in se ipso et per ꝯñs summa3 iocunditatem.

¶ Quod p dare et ex plenitudīe dandi manifestatur ī deo eterna productio de suo eē proprio ⁊ eternitate summa.

Quoniam aũt dare est in deo naturalissimu3 et sũme proprium. per naturam ipsius dare tamꝙ̄ per illud qđ deo summe cõuenit probare possum⁹ in deo sũmam et eternam productionē et summam trinitatē. Sed oportet primo manifestare ꝙ de natura dei sit dare. hoc aũt ostendit̄ primo per mũdi productionē q2 cuilibet rei dedit suu3 eē cõpletũ iuxta suam naturam et suã capacitatem et quodl3 adimpleuit scđ3 ꝙ recipere potuit quod non fecisse nisi sua propria natura esset dare Et tñ nulla creatura sibi ꝓus dedit aliquid. Item etiã hoc oñdũt res ab eo producte que ꝙ̄to maiores et digniores sunt et superiores magis dant et nihil recipiũt vt videm⁹ ꝙ corpora celestia cõtinue et incessanter dãt istis inferioribus et in fluũt et nihil recipiunt ab eis et tñ nũꝙ̄ diminuunt̄ nec decrescũt in dãdo nec vnꝙ̄ cessant dare. Sicut sol incessanter dat suas in fluencias suu3 lumen et calorē istis inferioribus nec vnꝙ̄ substrahit suã in fluanciam et hoc ostēdit ꝙ sũma nobilitas est dare et per ꝯñs ꝙ in deo cũ sit nobilissim⁹ et creator omniũ est ip̄m dare in summo gradu. Et etiam inter hoīes nobilior⁹ est magis dans. Sic igit̄ cõcludere possumus ꝙ dare est naturalissimũ ꝓprissimũ et deo cõuenientissimum

¶ Et q2 idem est deo dare ꝙ esse ideo sicut esse suũ est infinitũ sine mensura. Ita necesse est ꝙ dare ī deo sit infinitũ sine mēsura ⁊ ꝙ tota sua natura sit dare et ꝙ in infinitum elongatur a nõ dare ⁊ per

In istis duob⁹ capitulis probatur trinitas ... nota qr ē predicabile

cõsequēs nihil possit retinere qui det nec possit desinere dare. Jō necesse est ꝙ sit infinit⁹ dans ⁊ infinitus cõicās vt nõ possit cogitari maioꝛ et etern⁹ dans. Nõ autem põt esse talis nisi det et cõicꝫ totam suā substanciā et naturam infinitā et tõtū suum esse excellētissimū ⁊ nobilissimū vni alteri scꝫ vt sit aliquis product⁹ ab ipo ⁊ eq̄ nobilis sicut ipe producēs qui sit per oīa ei equal' ita magn⁹ sicut ipse in oībus perfectionib⁹. Et qꝛ maioꝛ est datio actualis ꝙ potencialis et intrinseca ꝙ extrinseca ⁊ sbālis ꝙ accidētalis et de propria natura ꝙ de nihilo. Jdeo necesse est ꝙ in deo sit ab eterno talis datio et per ꝯñs ꝑductio cõsubstancialis et actualis et alteri⁹ eq̄ nobilis sicut est producēs. Nā dare quod fit ex parte creatoꝛis dum dat esse creaturis de nihilo ē quasi pūctus ⁊ nihil respectu infinite bonitatis sue et immēsitatis. Vñ maius est dare qñ dans cõicat alteri totā suā sbām et naturā nisi ḡ det totū suuꝫ esse vt alter habeat sicut ipe nihil dat de suo proprio nec dat qd meli⁹ est ymo retinet sibi totuꝫ et iõ summe auar⁹ est ⁊ summe retinēs et nõ dans qꝛ esse ipsi⁹ creature est de nihilo et vertibile in nihil. Jdeo nõ potest esse summū datū. Sic igr̄ vel deus ñ est deus vel necesse est ꝙ det totā suam naturā alteri ab ipo ꝑducto de se ipo vt nihil habeat quod ñ sit cõicatū et datum. et hoc ē summe manificēcie et sūme glo̓suꝫ nihil habere nec velle habere q̊uiꝫ sit alteri cõicatū. ¶ Et sic ꝓbata ē eterna ꝑductio dei de suo eē ꝑpo. ¶ Quod ex predictis ꝯcluditur summa trinitas ꝑsonaꝝ in deo sūma trinitate est vnius esse simplicissimi et indiuisibilissimi.

Et qꝛ dare nõ põt esse sine recipere nec dās sine recipiēte et ideo necessario in esse ⁊ in natura diuina sūt duo. vn⁹ dans et alter recipiēs vn⁹ producēs ⁊ alius product⁹. Et qꝛ esse dei infinitum est indiuisibilissimū et sūme simplex et impartibile nõ hñs ꝑtes et iõ nõ põt vna pars dari et alia retineri. Sed totuꝫ necesse ē ꝙ detur et cõicetur ⁊ totū recipiatur. Jdeo totū datur aut totū retinetur ꝑpter hoc dans et recipiēs hñt vnū eē reale indiuisibile vnā naturā tantūmodo et vnā et eādē sbām simplicissimā ⁊ in nullo differūt nisi qꝛ vn⁹ est dās et alter recipiens. hic habēs esse diuinuꝫ a se ipo. iste ab alio hic producēs h̄ product⁹. Et qꝛ dans inq̄tū dās nõ est recipiēs nec recipiens inq̄tum recipiēs est dans nec producens est ipe product⁹ ymo necessario sunt duo realiter distincti. Jdeo iam īuenim⁹ in esse diuino duos realiter distictos ita ꝙ vn⁹ nõ est alius habentes idem esse.

Et q: totum esse diuinū datur et nihil retinetur quin cōicetur. Jō necessario ē ibi sūma coequalitas summa pformitas sūma cōfigura litas sūma psbālitas germanitas et insepabilitas et hoc ex summa cōicabilitate et p pñs summa co eternitas et eadē potestas ⁊ nihil plus in vno ꝙ in alio de pfectio ne. Nec est maior vn⁹ ꝙ alius. q: dans et pducens alter minor q̄a recipiēs ⁊ product⁹ q: idē esse est in ambob⁹ et iō sunt vnū essēcia liter et substencialiter et per pñs sunt vn⁹ de⁹ tantum ⁊ nō duo dij quia nō hñt nisi vnū et idem esse numero indiuisum. Itez nec vn⁹ est prior altero ꝑm durationē ⁊ ali us posterior q: licet vn⁹ oriatur ⁊ pducatur ab alio tñ simul sunt ab eterno q: ab eterno et sine inicio dans est dans ⁊ q: sua natura est dare et ideo ab eterno et sine ini cio est alius recipiēs in eadē na tura q: cōtinue et semp sunt siml' dans ⁊ recipiēs nec possunt sepa rari. ideo istud dare ⁊ istud recipe re est sine principio et sine fine. Et semp vnus est dans et alius reci piens nūꝙ desinēs q: si desineret esse dans ⁊ producēs desineret es se. Ecce igitur iam cū dei adiuto rio inuenim⁹ vnam productio nem in natura diuina queq̄dem productio est naturalis ⁊ necessa ria siue per modū nature Et quia de⁹ ē spūalis et intellectualis na ture et tot⁹ est spūs ⁊ nullomō est corpus nec corporalis. Jō neces se est ꝙ producat et det naturā su am alteri ꝑm modū nature intel lectualis et spūalis. et q: in oī na tura intellectuali est intellect⁹ et voluntas et intellect⁹ est natural' et operatur naturaliter et de ne cessitate. ⁊ volūtas est liberalis et nō necessaria et operatur libere ⁊ voluntarie. et ideo necesse est ꝙ ois productio que ē in natura di uina fit per modū intellect⁹ ⁊ vo luntatis naturalis vel volūtaria quia ois productio vel est intelle ctualis naturalis et necessaria vl' voluntaria et liberalis. Nec sunt alij modi producēdi nisi isti duo. prima aūt productio in esse diui no est naturalis et iō est p modū intellectus. vñ deus intelligendo suum esse ⁊ suā sbām producit ne cessario ymaginē et figurā sui esse et sue substancie sicut sol radium sui esse et coicat et dat sue yma gini totā sbām suā et q: ista pdu ctio est per modum nature. iō vo catur gñatio. Et q: product⁹ est eque nobilis et per se subsistens si cut producēs et ē pfecta ymago ideo vocatur filius ei⁹ et pducēs vocatur pater. Et q: pater produ cit filium intelligēdo se. iō filius vocatur verbum patris et q: istō qō producitur p modū nature et intellect⁹ vocat' verbū intellectua le siue noticia siue sapia. Et sic p

ductus per modū nature et ītel-
lect⁹ in diuino esse vocatur fili⁹
ymago et verbū patris. et qꝛ qui-
libet est per se subsistēs ꝛ nature i
tellectual' seu racioālis. iō vtꝗ vo
catur ꝑsona. et sic sūt due ꝑsone i
diuina natura per vnā productō
nem coequales et cooipotentes ꝛ
coeterne nec pōt esse nisi vna pro
ductio in deo per modū nature ꝛ
per vnū modum qꝛ de⁹ producit
naturaliter tm̄ ꝗtū potest ꝛ ꝺm̄ to
tam suam virtutē. Et iō qꝛ ē pur⁹
actus et infinite actiu⁹ totū quic
quid pōt per modū nature produ
cit in vna vice iō nō pōt esse nisi
vnus product⁹ ꝑ modum nature
et sufficit ei vn⁹ productus qꝛ in
isto teriatur tota productio nec
pater pōt vltra producere ꝑ istuꝫ
modum qꝛ producit quicq̄d po-
tuit ꝑ modum nature et sufficit ei
vnus product⁹ et vn⁹ fili⁹ ꝛ vna
productio per istū moduꝫ qꝛ pro
ducens est infinit⁹ et productio ē
infinita et sic nō pōt esse nisi vn⁹
sol⁹ fili⁹ vna ymago vnū vbū prīs

¶ Quod productō ꝑ modū intel
lect⁹ ꝛ nature iam repta maifestat
nobis de necessitate eē i deo aliā
productionem per alium moduꝫ
scꝫ ꝑ modū voluntatis ꝛ libertat.

Et qꝛ semꝑ oportet nos ꝓ-
cedere ordinate ꝛ de ḡdu in
gradum. iō per istā productionē
summā et infinitā dei gr̄a inuētā
debem⁹ vlterius currere ad inue
niendum si est in esse diuino aliā
productio. Et qꝛ pater dans ē in-
telligens. et filius product⁹ ꝛ re-
cipiens est similiter intelligens ꝛ
nō ignorās. Et ex dare ꝛ recipere
cū sint ꝑfectissima oportet ꝙ seq-
tur et procedat aliud qō non est
dare neꝗ recipere scꝫ amor. Igit
cū in natura diuina sit dare et re-
cipere. et dans et recipiens opor
tet ꝙ ꝓcedat amor a dante in reci
pientem et a recipiente in dantē
et sic est ibi processio amoris. ab
vno in alterum et ecōuerso. Et sic
est ibi tertia res ꝓducta scꝫ amor
que quidem res nō est pater dās
nec fili⁹ recipiens sꝫ procedit ex
ambobus. vnde pater nō potest
nō amare suam ymaginem suum
filium ab ipo productum cui de-
dit omne quod habet. Nec filius
potest nō amare patrem qui ge-
nuit eū equalem per oīa sibi. Et
sic ꝑ productionē primā inueni-
mus scōam. et prima probat ꝛ ma
nifestat scōam et sic sūt due pro-
ductiones in natura diuina mul
tum differentes. quia scōa est ꝑ
modū voluntatis et libertatis qꝛ
productus per istā productioneꝫ
est amor vl' caritas qui amor a vo
luntate procedit. Rurs⁹ ista scōa
ꝓductio fit a duob⁹ siml' scꝫ a prē
et filio qꝛ ambo producūt tertiuꝫ
sꝫ pma ꝓductio fit ab vno tm̄ scꝫ
a prē. ¶ Sed qꝛ pater nō est prior
filio sed ab eterno simul sunt.

Ideo nō prius pcedit amor a patre in filiū ꝙ a filio in patrē. Ideo nō sunt due pductiones amoris patris et filij ſ; vna tm̄. Ideo producitur amor ab ambobus et per vnum modū. Kursus sicut pductum per modū nature et intellectus noiatur ymago verbū ⁊ filius et ymago noiat ipsum tamꝙ similitudinē expressā et cōformē. verbum noiat ipm tāꝙ similitudinem expssiuā et intellectualē et filius tāꝙ similitudinē per se subsistentē et ꝑnalem. Ita productus per modū volūtatis et libertatis nomiatur donu; amor seu caritas seu nexus seu vinculū et spūssanct⁹ patris et filij q² ista sūt voluntaria. Et donu; noiat ipm vt voluntariū donū seu datu; amor caritas nexus vinculū noiat ipm vt donū voluntariū primu; ⁊ pricipium spūssanct⁹ noiat ipm vt donū voluntariu; primū et per se subsistēs siue ypostaticū qđ idem est. Ecce ergo distinctos mōs pducēdi et duos pductos distinctos realiter qui sunt equales in oibus q² hn̄t eandē essenciā ⁊ idē esse in diuisū. Sicut em̄ filius est equalis ꝑ oia patri nec vn⁹ maior altero. Ita spūssanct⁹ ē equal' ꝑ oia patri et filio q² producit ab ambobus neq; est posterior eis ppter hoc q² est etern⁹ q² ab eterno siml' sūt. Nā ibi nō est ordo durationis ſ; tm̄ ordo originis. Iō pater est prim⁹ q² a nullo recipit esse diuinū nec oritur ab aliquo filius est scōs q² primo oritur a patre nō ꝑoritate durationis. Spūssanct⁹ est tertius q² ab ambobus procedit et tn̄ oms tres equales sūt q² hn̄t idem esse diuinum eandē substenciā indiuisa; Sed per tres modos q² pater tāꝙ fons h; a se et ꝑ modū dantis tm̄ filius h; esse diuinū per mod recipiētis ab alio ad modū generationis et qcquid h; tamꝙ datum ei a patre h;. Sed spūssanctus h; diuinū esse per modum pcedētis ab vtroq; seu producti ab vtroq; ad modū voluntatis. Ideo sua productio vocatur processio seu spiratio et sic in esse diuino est vͣa origo et vͣa distinctio ⁊ tn̄ idem esse nec est ꝑoritas nec posterioritas durationis nec processio sicut pt; in sole q² ꝙuis radij exoriātur a sole tn̄ nō prius ē sol ꝙ radius et similiter de igne q² licet splēdor ⁊ calor oriātur ab igne tn̄ simul sunt nec ignis ē prior suo splēdore et calore. Sic igitur pater filius et spūssanct⁹ eq̄les sunt et pater infinit⁹ filius infinitus spūssanct⁹ infinit⁹ q² necesse ē ꝙ amor q̄ procedit a patre in filiū et ecōuerso sit infinit⁹ q̄a pater amat filiū ꝙtū pōt et filius amat patrē ꝙtū pōt Ecce igr̄ qualiter necesse ē ponere et recto ordine cū dei auxilio īuenim⁹ in ee

Filius dei dr̄ — Ymago noiat ipm tamꝙ similitudinē expressam et cōformē
Verbum noiat ipm tamꝙ similitudinē expssiuā et intellectualē
Filius noiat ipm tamꝙ similitudinē per se subsistentem et ꝑnalem

Sps scs dr̄ — Donū noiat ipm ut voluntariu; datu
Amor: Charitas: Nexus: Vinculum noiat ipm ut donū vo' p' et pr̄
Sps scs noiat ipm ut donū voluntariu; p' et per se subsistens siue ypostaticū q̄ idē ē

diuino duas eternas pductio‑nes indesinētes ⁊ tres psonas reales eq̄les distinctas et tn̄ nō ē nisi vna sbā vna natura vnū esse in diuisuȝ infinitū in tribus.

¶ Quod hō pōt pduci ad pcedē dū q̄ vna ⁊ eadē sbā infinita indiuisa pōt eē in trib⁹ realiter distinctis q̄uis sit in cōprehensibile ab homine.

QUoniā aūt valde incomprehēsibile ē intellectui hūano q̄ vna eadē sbā indiuisa realit̄ sit in plurib⁹ iō hic p aliqua iam nobis nota in reb⁹ creatis fit maifestatio vt nō videat̄ ipossibile ymo valde possibile. Si eīn vna natura creata de nihilo finita eadem spē ȝ nō nūo potest esse in pluribus realiter qđ patet qr vna natura hūa est in plurib⁹ realit̄ eađ spē vt in petro et iohāne. Quare igit̄ nō debem⁹ credere vnū gduȝ maiorē in vnitate in eē ipi nature increate infinite sine mēsura exn̄ti ⁊ sic q̄ ipa natura diuina vna nūo indiuisa realit̄ sit ⁊ possit eē i plurib⁹ psonis realit̄ distinctis. Vn̄ maior vnitas et idētitas et supra vnitatē in spē ē vnitas in nūo. igr̄ sicut natura diuina īcreata ⁊ infinita ascēdit sup naturā creatam ⁊ finitā sine mēsura. ita vnitas nature infinite ⁊ increate ascendit sup vnitatē nature finite et create et hoc sine mensura. g post q̄ natura creata eađ spē iuenit̄ realit̄ i pluribus et eis nō repugnat. igr̄ ipa natura infinita eodē numero realiter īuenitur in trib⁹ psonis ⁊ sibi nō repugnat. ¶ Itē vbi amor vnitas ibi maior perfectio maior cōcordia maior pax et inter psonas diuinas necesse est q̄ sit summa vnitas qua nō possit esse maior nec cogitari et illa ē q̄ sit vna sbā numero in trib⁹ aliter nō esset maxima vnitas nec maior q̄ possit esse et cogitari nec maior q̄ inter psonas creatas sicut inter hominem et hoīem et sic possibile esset diuisio et discordia inter psonas diuina sicut inter hoīes vel posset intelligi esse qđ ē impossibile. Sicut g necesse est esse pluralitatem psonaꝝ in sūma natura diuina. Ita necesse ē eē summā vnitatē inter psonas diuinas. Debȝ aūt hō hoc pcedere licet nō possit cōprehēdere quō pōt esse qr non sequit̄ q̄ si nō possit cōprehēdi ab hoīe q̄ ita nō sit. vn̄ multa hō cognoscit per experianciā que tn̄ n̄ potest cōprehēdere p rōnem qūo est vt viđȝ hō q̄ aīa et corp⁹ cum sint ita diuerse nature faciūt vnā psonaȝ. et tn̄ qūo hoc pōt fieri rō humana nō pōt cōprehendere. Si igr̄ istud est incōprehensibile quomō fit q̄ tn̄ hō cognoscit per experienciā q̄to magis istud per nullā experienciā hūanaȝ potest videri. Et etiā multa pōt hō per racionē cognoscere que tn̄ p expe

rientiā nullomō pōt videre vt rō pbat vt qō idē ē posse itelligere ⁊ velle et sūt idē qō eē in deo ⁊ tria sunt vnū. ⁊ tñ quō hoc pōt eē nullus pōt cōprehēdere tm̄ em̄ est incōphēsibile ꝙ esse dei sit hec tria scꝫ posse itelligere ⁊ velle ⁊ ꝙ tres psone sit vna sbā et vnū esse et tñ primum omnes concedunt.

¶ Quō oia q̄ pbata sūt ḋ diuina ꝝ psonaꝝ pluralitate ⁊ vnitate pñt maifestari per verbum actiuuꝫ ⁊ passiuum in gramatica.

Quoniā aūt oia p̄dicta sunt altissima et sup̄ nr̄m intellectum. Ideo vt fiāt aliq̄liter nobis pportionata debēt declarari per exēpla q̄ maxime sunt nobis familiarissima. Et cū quilꝫ cleric⁹ habeat noticiā a puericia de v̄bo actiuo et passiuo iō p ista que quilibꝫ cognoscit de ipis erit valde ꝯgruum ascēdere ad intelligendū illa que dicta sūt et est exēpluꝫ valde ꝯueniēs et nos illuīans et cōparatio multū ppinqua. vñ sicut se hꝫ verbū actiuuꝫ ad passiuum et ecōuerso sic se hꝫ in diuinis pater ad filium et ecōuerso qꝛ pater est actiuum et psona actiua et filius est passiuū et psona passiua. Sicut em̄ verbū actiuū est plenuꝫ ⁊ pfectum v̄bū et a nullo alio oriť nec produciť inq̄tū v̄bum actiuū est ymo est primum in se ipo. ita pater indeitate est plen⁹ de⁹ et pfect⁹ de⁹ nec a nullo alio pduciť ymo est psona p̄ma et primū principium in esse diuino. Et sicut verbum actiuū de se ipo hꝫ plenam significationē ⁊ suū totū significatum cōtinet in ipo ita pater de se ipo hꝫ plenā deitatē et totū eē diuinū cōtinet in se ipo. vñ significatum et res significata v̄bi actiui est sicut esse diuinū seu sbā diuina in patre. Et sicut v̄bum actiuū q̄uis ex seipo sit pfectum et plenū producit ex se ipo v̄bū passiuum ita ꝙ passiuum oriť ab actiuo et nō ecōuerso et est scd̄m et ñ primū et actiuum est primū et nō scd̄m ita pater q̄uis ex se ipo sit pfect⁹ et plen⁹ de⁹ producit de se ipo filiū tanq̄ suuꝫ passiuū et fili⁹ oriť a patre tanq̄ a suo actiuo ⁊ ñ ecōuerso et fili⁹ est scd̄a psona ⁊ ñ prima et pater prima psona et nō scd̄a. Et sicut verbū actiuū de necessitate producit suū passiuuꝫ Ita ꝙ impossibile est esse v̄bū actiuuꝫ quin producat suū passiuū et simul sunt v̄bū actiuuꝫ et passiuum qꝛ nō est p̄us v̄bū actiuum q̄ passiuuꝫ qꝛ actiuuꝫ nō pōt esse sine passiuo nec pri⁹ est actiuū vt postea habeat passiuum sꝫ simul sunt vel nō sūt. Ita pater qui ē totus actiuus de necessitate producit suū filiuꝫ passiuū. ita ꝙ impossibile est esse deum actiuū qui pducat suū passiuū nec est primus pater actiu⁹ q̄ fili⁹ passiu⁹. Itē sicut verbū actiuū cōicat suo ver

bo passiuo dum ipm ꝓducit quic qd hȝ scȝ totū suū significatū ⁊ qc quid se tenet ex parte rei significa te et oīa sibi cōicat dēpto suo pro prio mō et sua ꝓprietate per quā est actiuū q̄ȝ suū proprium modū nō pōt cōicare. Et iō similiter ver bum passiuū hȝ suū ꝓpriuū modū ⁊ suā ꝓprietatē quā nō hȝ actiuū q̄ȝ actiuū nō ē passiuum nec passi uum actiuū. Sed tñ oīa alia sunt cōia demptis ꝓpriis modis q̄ nō possunt simul stare in eodē. Et ideo necesse ē q̄ sint duo verba nec pn̄t esse vnū verbum et tñ hn̄t vnū et idē significatū ⁊ eādē rē significāt et nihil est in actiuo q̄n sit in pas siuo verbo sȝ sub alio mō et sic ver bum actiuum et passiuū sunt duo verba et distincta ꝓpter duas ꝓ prietates distinctas que non pn̄t esse simul in eodē. Ita similiter in diuino esse pater qui est totꝰ acti uꝰ cōicat suo filio passiuo dū ipȝ ꝓducit q̄cqd hȝ ⁊ totā suā essenciā ⁊ totū eē ⁊ q̄cquid se tenet ex par te ipiꝰ esse et essencie diuine et sic oīa coīcat dempto suo ꝓprio mō et sua ꝓprietate actiua per quam pater est actiuus q̄ȝ nō pōt cōica re suā propriam ꝓprietatem. ⁊ si militer filius suꝰ passiuus hȝ suū modum ꝓprium et suā ꝓprietatē passiuā correspondentē ꝓprietati actiue patris quā ꝓprietatē passi uam nō pōt habere pater et ideo pater non est filiꝰ tñ oīa alia sunt cōia dēptis ꝓpriis modis qui nō possunt stare simul in eadem per sona. ¶ Et omnia que sunt in pa tre sub modo actiuo et proprieta te paternali sunt in filio sub mo do passiuo et proprietate filiali. et sic necessario sunt duo distincti pater et filius propter duas icō municabiles proprietates. ¶ Itē sicut verbū passiumꝰ per omnia ē equale suo verbo actiuo nec vnū est maius altero quia in verbo acti uo reperitur significatum et mo dus proprius significandi. ¶ Et in verbo passiuo reperitur simili ter idem significatum et propriꝰ modus significandi ita q̄ vnum et idem significatum sub duobus modis equalibꝰ. ¶ Ita cōformiṫ per omnia filius est equalis pa tri nec vnus est maior altero q̄a in patre non est nisi esse diuinum et proprius modus. et in filio idē est esse diuinuȝ et suus proprius modus ita q̄ idem esse sub duo bus modis equalibus et vtrobi q̄ȝ idem esse et vtrobiq̄ȝ propri etas sȝ non eadem sed correspon dens et sic tantum est in vno si cut in altero.

¶ Item sicut nos videmꝰ q̄ ver bum actiuum inq̄ntum actiuū hȝ vnum proprium casum scilicet ac cusatiuū et hoc est sibi propriū in q̄ntum actiuū et iō nūq̄ cōicat il lū accusatiuum suo verbo passiuo. Et similiter inq̄ntuȝ passiuū habȝ

suũ ppriũ casũ scz ablatiuũ quã ñ hȝ actiuum. ymo isti casus sunt incõicabiles inter ipa qꝛ ꝯueniũt eis ꝑ suas discretas ppꝛietates. Sed tñ si verbũ actiuũ hȝ aliquẽ aliũ casum vltra ppꝛium accusatiuũ vt gtĩm vl'datiuũ actm̃ vl'ablatiuuȝ quia illud nõ habet inquãtum actiuum ẽ nec rõe sui proprij modi significãdi ſȝ rõe sui significati et rei significate vt ꝟbigrã accuso pter propriũ actm̃ hȝ gtĩm vt accuso te sceleris. Et do hȝ dctm̃ vt do tibi panẽ. Et doceo aliũ accusatiuum vt doceo te gramaticã. Et audio ablm̃ vt audio lectionẽ a magistro. totũ et q̃cquid hȝ actiuum pter suũ ppriũ actm̃ hȝ et suum passiuũ pter suum ablatiuũ ⁊ sic actiuum totũ qd̃ hȝ cõicat suo passiuo et sic p̃mo hȝ actiuũ ⁊ secundo passiuũ. Jõ dicimus accusoꝛ ate sceleris. filiꝰ datꝛ tibi a patre. doceoꝛ ate gramaticaȝ. lectio auditꝛ ame a magistro. Et cã huiꝰ est qꝛ hñt idẽ significatũ et eandẽ rem et illi casꝰ se tenẽt ex parte significati et rei significate et ñ ex parte mõi proprij significãdi. Jõ sunt cões casus. ❧ Jta cõformitꝛ in deitate pater inq̃ꝫtũ pater ẽ actiuꝰ et hȝ aliqua que ei soli cõueniunt vt esse primũ pricipiũ non de aliquo principio in deitate eẽ a se ⁊ nõ ab alio esse in nascibile eẽ iproductũ esse p̃mã psonã similiter generare. Et qꝛ ista ꝯueniunt ei ꝑ suum modũ ppꝛiuȝ inq̃ꝫtũ pater nõ cõicat ea suo filio passiuo ꝑducto ab ipo. Et similitꝛ filiꝰ inq̃ꝫtũ filius et passiuꝰ hȝ aliqua q̃ sibi soli cõueniũt vt esse productũ ꝑ modũ nature et intellectꝰ eẽ natum esse scd̃am psonã esse ymaginem esse verbũ. qꝛ ista cõueniunt ei per suũ propriũ modũ. Jõ solꝰ hȝ. Sed tñ q̃cquid hȝ pater inq̃ꝫtum deꝰ ex parte ipsius esse et essentie et oms ppꝛietates q̃ cõueniunt esse diuino totũ cõicat suo filio. Et ideo qꝛ eternitas oipotencia summa sapia sũma bonitas veritas vita et multa alia que se tenẽt ex pte eẽ et essencie ⁊ ꝯueniũt patri inquãtũ deꝰ ẽ iõ oĩa illa cõicat suo filio et sũt cõia et nõ propria. Preterea sicut verbũ passiuum q̃cquid hȝ vt datũ et receptum hȝ ⁊ tñ hȝ totũ q̃cquid hȝ actiuum. Jta filiꝰ q̃cquid hȝ vt datum et receptũ hȝ et tñ totum hȝ q̃cquid pater hȝ. ❧ Et si verbum actiuum esset ab eterno necesse ẽ verbũ passiuũ esse ab eterno. ⁊ qꝛ pater est ab eterno necesse est filium esse ab eterno. Et sicut vnuȝ verbũ actium nõ hȝ nisi vnũ verbum passiuum nec potest habere ymo sufficit ei. Jta pater non hȝ nisi vnũ filium nec põt alium habere qꝛ sufficit ei. ❧ Ecce igitur qualiter est magna similitudo inter patrẽ ⁊ filiũ ab vna parte ⁊ verbũ actiuũ ⁊ passiuũ ab alia parte

Ita q multum relucet nobis mi-sterium diuinaꝝ personarum in ista cōparatione qꝛ vtrobiqꝫ vnū et idem cōe et due ꝓprietates et ṽbo actiuo ꝛ passiuo iō signaficatū et duo modi. Nā idē signaficatū intelligo dū dico amo et amoꝛ sꝫ sub duob⁹ modis significandi Similiter in patre et filio est eadē essencia cōis ꝛ duo modi seu due ꝓprietates. Et sicut in verbo actiuo et passiuo est opatio intellectualis ita in patre et filio. qꝛ pater intelligēdo gignit filiū et ꝓducit sicut verbū actiuū per virtutē intellect⁹ ꝓducit verbum passiuum de necessitate. Et sic habem⁹ exēplum valde ꝯueniens et familiare ad duas personas diuinas.

¶ Sed qꝛ verbū actiuū et passiuum nō sunt res intelligētes iō nō ꝓducunt amorē inter se. Sed tñ si verbū actiuum intelligeret suū passiuū ipm diligeret tanq̄ ymaginē suam. et verbū passiuū dilígeret suū actiuū qꝛ ab ipo hꝫ oīa et sic esset ibi similitudo tertie ꝑsone in trinitate scꝫ spūssancti qꝛ actiuū et passiuū semꝑ sunt in simul. Ideo in simul semꝑ ꝓducerent vnū amorem. Sed tñ largo modo possum⁹ cōparare verbū impersonale passiue vocis ipi spiritui sancto qꝛ verbū actiuū ꝛ passiuum ꝓducunt idm impsonale ꝛ ab eis ꝓcedit ꝛ sumit oīa que hꝫ et est tertiū verbū ꝓductū ab eis vnde capit vocem passiuā a passiuo et significationē actiuā ab actiuo nec hꝫ suū ꝓpriū modum significandi et suā ꝓprietatē ab actiuo passiuo et nō est actiuū nec passiuū vñ distinguit ob actiuo ꝛ passiuo qꝛ significat indeteriate sine certa persona et sine numero ꝛ tñ hꝫ idē significatū et eandē rē significat qd significat actiuū ꝛ passiuū et idē signat vt cū dicit legit lectionē et cū dicitur ꝑsonalit lectio legitur et legit impersonalit sumptū sꝫ tñ non eodē modo ꝛ sic est idē significatū ꝛ tres modi ꝛ iō sunt tria verba distincta et sic applica per te ipsum.

¶ Generalis epilogatio.

Recoligentes igit in generali oīa que manifestata sunt nobis ꝑ scalā quattuoꝛ graduū nature nec possum⁹ videre q̄liter per cōparationem hoīs qui est in quarto gdu ad alias res iferiores seu ad alios tres gradus inferiores et ipsoꝝ adinuicē et hoc ꝑm cōuenientiam generalē ascendimus ad cognitionē vnius nature supreme infinite que ē sup hoīeꝫ et qualis sit et quanta. ¶ Inuenim⁹ in illa natura suprema esse viuere sentire et intelligere aliud q̄ in scala nature et ibi. fecim⁹ aliam scalam incipiēdo ab ipo esse diuino ꝛ procedēdo ad alios tres gradus. Et cognouim⁹ q in illa natura sūma que ē de⁹ noster idē

est esse qd viuere qd sentire qd in telligere. Rursū inueim⁹ istud eē in pductū nō acceptū sȝ eternuȝ et ꝙ ab illo esse eterno et ab illa natura est pductū totū esse mundi et tota scala nature et hoc d ni hilo ⁊ de nouo etiā ꝑ istā pductō nē mundi de nihilo iam inuentā ascendim⁹ ad vnā aliā pductio nem nobilissimā et eternā et ipaȝ ꝯclusim⁹ esse que ē in ipo esse di uino per quā inueim⁹ in natura diuina esse necessario duas pso nas eternas et deū de deo esse p ductū et hoc ꝑ modū nature. Rur sum per istā pductionē quā inue nim⁹ i eē diuio ꝑ modū nature re ꝑim⁹ ibid eē necessario aliā pdu ctionē de esse diuino que est ꝑ mo dum volūtatis ⁊ libertatis ꝑ quā producit̄ tertia psona in esse diui no. Et sic in generali per scalē na ture inuenim⁹ quattuor scȝ esse diuinū et tres pductiones et tria pducta adeo. Prima productō in uenta est pductio mūdi d nihillo extra se. scda productio est produ ctio dei de deo intra se ab eterno per modū nature. tertia pductio est dei natura diuina ꝑ modū vo luntatis et iste due sūt eterne sine principio et sine nūꝙ cessātes.

Tria igr̄ sūt pducta scȝ mūd⁹ fili us dei et spūssanct⁹. Et vnū ī pro ductum scȝ pater filius a patre. Et a patre et filio spūssanct⁹. Et a patre et filio et spūsācto tanꝙ ab vno deo mund⁹ ē product⁹. Et ex istis oibus possum⁹ cōcludere ta lem diuisionē in qua claudūtur oia Oē qd est vel ē ab eterno et a se ipo vel non est ab eterno nec a se ipo vl' ē ab eterno et nō a semetipo sȝ ab alio. in prima parte dionis est pater. in scda mund⁹. in tertia filius et spūssant⁹. Et sic ꝑ istum processum inueim⁹ deū trinū et vnū. vnū in essentia ⁊ trinū in pso nis a quo oia in quo oia et ꝑ quē oia viuūt. Qui viuit ⁊ regnat in secula seculorum benedictus amen.

¶ Sequitur de cōparatione ho mis q̄ est in quarto gradu ad ali as res inferiores triū graduū ſm̄ cōuenientiam specialem et de fru ctu qui inde colligitur.

Considerata ꝯparatione ho minis ad res inferiores tri um graduū ſm̄ ꝯueniēciā gene ralē ex qua collect⁹ est fruct⁹ iesti mabilis. Et qꝛ adhuc est alia ꝯue niencia et similitudo spālis. Ideo nūc cōsideranda est. vn̄ homo hȝ cōuenientiā ⁊ similitudinē specia lem vltra generalem. Primo cū re bus que sunt in primo gradu que tantum hn̄t esse scȝ cū elementis et corporib⁹ celestib⁹ qꝛ sicut ista sunt ordinata inter se sic hō in se ipso. Nam in illis que hn̄t esse tā tum nobiliora et digniora sūt su perius ⁊ altius. Et minus nobilia

et min⁹ digna sunt inferi⁹ et infi-
ma vt celu[m] sursu[m] terra et eleme[n]ta
deorsum. Et inter eleme[n]ta simili[ter]
quia terra minus digna et ideo
infima. et aqua que est dignior q[uam]
terra superior et aer q[uam] aqua [et] ig[n]is
q[uam] aer. Ita similiter in corpore ho
minis caput est supremu[m] in altissi
mo loco q[ui]a nobilissimu[m] et dignissi
mum inter me[m]bra exteriora [et] alia
me[m]bra min⁹ digna sunt infima vt
pedes. Et sicut terra q[ui]a i[n]fima por
tat alia eleme[n]ta ita pedes qui su[n]t
infimi portant o[mn]ia alia me[m]bra. Si
cut [er]g[o] inter eleme[n]ta est superi⁹ [et] in
ferius ita in ho[m]i[n]e. Item sicut supe
riora corpora et celestia regu[n]t in-
feriora corpora. ita me[m]bra superio
ra sicut caput et man⁹ regunt in-
feriora. Et sicut inter corpora ce-
lestia sol influit o[mn]ibus alijs et dat
eis lume[n] et vita[m] o[mn]ibus corporib⁹
viuentibus. Ideo existit in me-
dio septem planeta[rum] et influit su
perius [et] inferius sede[n]s in medio
eorum. Ita in homin e cor in-
fluit vitam et calorem naturali-
ter omnibus membris et existit
collocatum in medio et ibi sedet
influens super ius [et] inferius.
¶ Ecce ergo magnam conue-
nientiam et similitudinem.

¶ De conueniencia homis spa[ci]-
li ad res secundi gradus que ha[be]nt
tantum viuere cum esse.

Adbuc au[tem] tu ho[mo] habes ma-
gnam similitudinem cu[m] re-
bus secundi grad⁹ scilicet cu[m] pla[n]
tis arboribus et herbis quia si-
cut semen et granum de quo est
talis arbor siue planta ponitur et
seminatur in terra et ibi claudit[ur]
per certum tempus tam[quam] in ven
tre. Ita granum et semen de quo
tu homo pululas ponitur et semi-
natur in terra sine agro id est inve[n]
tre matris tue et ibi clauditur.
Et sicut istud granum siue semen
de quo nascitur arbor vel planta
recipit materiam et aumentum d[e]
terra. vn[de] fiunt radices truncus et
o[mn]ia alia. Ita istud granum d[e] quo
tu pululas recipit materia[m] et aug
mentu[m] de terra sua sc[ilicet] de sangui
ne menstruo mulieris in ventre
vnde membra fiunt et crescunt.
Et sicut de vno semine siue grano
modico arboris in quo nulla e[st] di
uersitas apparens sed magna si-
militudo exeunt et pulula[n]t tot di-
uersa sicut su[n]t radices lignum tru[n]
cus cortex medula frondes folia
flores fructus semina. ¶ Ita co[n]-
formiter de illo modico grano et
semine patris tui in quo nulla est
dissimilitudo nec diuersitas exe-
unt et pululant tot diuersa innu-
merabilia et mirabilia membra q[ue]
habes exteriora [et] interiora. ¶ Si
cut sunt caput occuli aures nas-
os de[n]tes lingua brachia manus
digiti dissimiles tibie pedes ossa

dura carnes molles nerui arterie vene coꝛ epar splē stomac⁹ pul⸗mo renes intestina que oia exeūt et pululant ex modico semīe pa⸗tris. Ex quo potes cōcludere ꝙ tu hō es opus magnū dei qui de ita modico grano tot membra di uersa et mirabilia extraxit. Et ꝙ iste idē qui de vno grano in arbo rib⁹ oꝛdinauit fieri tot diuersita⸗tes in numerabiles et mirabiles sicut radices trūcum frondes etc. Ipemet oꝛdinauit ꝙ de ita modi co grano patris tot mirabilia et diuersa mēbra sicut sunt in coꝛpo re tuo exierūt. Quis em̄ oꝛdina⸗uit ꝙ tot partes et nō plures ⁊ ta les pulularēt de illo modico gra⸗no arboꝛis. Et ꝙ tot mēbra ⁊ nō plura et talia taliter disposita et mēsurata inter se sic ꝓpoꝛtionata cū mēsura in certo numero in cer to mō exirēt de isto modico gra⸗no patris in due man⁹ quinq꜄ di giti in qualibet diuersi duo occuli et n̄ plures nec pautioꝛes caput altū et sic de alijs. Quis ita oꝛdi⸗nauit fabricauit disposuit mēsura uit collocauit cuiꝫ que suū offici um tribuit. Nōne iste idē qui in arboꝛibus oꝛdinauit simılit̄ et in hoibus. Nō ẜ pater tuus nec ma ter tua foꝛmauerūt ista mēbra q̇a ipsis nescientibus et doꝛmiētib⁹ mēbra foꝛmātur occulte in vtero et multotiēs fit generatio patre ⁊ matre nollētibus et qn̄ vollūt nō fit. Nōne aūt manifestissime ⁊ cla rissime maifestatur in foꝛmatōne tui coꝛpoꝛis potentia immēsa sa⸗piencia mirabilis et bonitas be⸗nignissima tui creatoꝛis q̇ sic po⸗tenter sic rōnabiliter cū maxima sapia et bonitate oia membra tui coꝛpoꝛis oꝛganizauit disposuit di stinxit diuisit et mēsurauit dulcit̄ et in sensibiliter matre nō senciē⸗te ita pulcherrime sup̱ oia mundi coꝛpoꝛa. Item sicut hō operat̄ ita rōnabiliter et per in tellectum opera sua oꝛdinate ꝓcedendo si⸗ne īpetu vnū post aliud faciendo et vnū ꝓpter aliud donec ꝑueni⸗at ad finē intentū. ita similiter ar⸗boꝛes et plāte operātur ad modū rationis et intellect⁹ sine impetu oꝛdinate ꝓcedendo ⁊ vnū post ali ud operādo ac si cognocerēt finē ad quē tendūt vt producāt folia post floꝛes et fruct⁹. ⁊ qn̄ fructus est matur⁹ cessat operari exterius ꝓterea arboꝛes et plāte seminant̄ nascūtur nutriunt̄ ipis nesciētib⁹ Ita hō te nesciente ⁊ ignoꝛāte fui sti semiatus plātatus generatus natus nutrit⁹ et sic mirabilit̄ foꝛ⸗matus. Igitur bene es similis ar boꝛibus et plātis. Iteꝫ sicut to tum augmētū quod hn̄t arboꝛes receperūt a terra mixta cū aqua ⁊ recipiūt cōtinue. Ita tota magni tudo tui coꝛpoꝛis venit ō ipsa ter ra mixta cū aqua ⁊ et alijs element̄ scꝫ decibis et potib⁹ sumptis de

terra et aqua.

¶ De similitudine et conuenien cia speciali hominis ad res tertij gradus que sunt aialia bruta.

Sed adhuc homo natus est magis similis aialibus brutis q̄ arboribus et plantis et maiorem conuenientiā hꝫ cū eis.

¶ Nam sicut ista generant per coytum et per masculū et femellē in vtero et ibidem mēbra aialiū formantur. Ita tu homo generaris in coytu et per masculū et femellam in vtero matris tue. Et sicut aialia habent caput et occulos aures os linguam dentes pedes tibias collū cor iecur splen ventrem et sic de alijs ita tu hō omia ista habes. ¶ Et sicut per se ambulant de loco ad locū vident audiunt viuunt cōmedunt nutriunt digerunt in stomaco expellūt superfluitates dormiūt vigilāt quiescūt lassantur. Ita etiam tu homo oia ista habes.

¶ Item ē alia magna cōuenien cia hois cū aialibus arboribus et plātis q2 sicut arbores plāte et herbe et etiā aialia reuertūtur in terram. Ita corpus hoīs reuertitur i terrā. q̄ de terra sumptus erat. Eadem igit̄ ē materia tui corporis arborꝫ plantarꝫ et aialiū post q̄ reuertuntur in eandem materiam tecum.

¶ Generalis vtilis colligitur ex ista cōparatione speciali.

Quid aūt colligere debemus ex ista cōparatione et conueniēcia spāli hois ad alios gdꝰ. quid significāt oia ista quid dicunt quid loquntur nobis Nōne oia ista et hec spālis cōueniencia et hec similitudo arguūt et dicūt primo q̄ tm̄ est vnꝰ et idē artifex vnꝰ et idem dn̄s vnus ordinator oīm illorꝫ graduū vnum cōsiliū vna puidēcia. scdo arguūt summam potenciā summā sapienciā et summā bonitatē eiusdē. arguit̄ ergo vnitas artificis sūme potentis summe sapientis et optimi.

¶ Nō em̄ eēt tanta cōueniencia et similitudo hois cū arboribꝰ plā tis et aialibus si essent duo ↄsilia in rebus duo rectores duo artifices nec opera arborꝫ et plātarꝫ sic ordinate procederēt et rōnabiliter ad modū operum hūanorū nec eis assimilarētur nisi iste idē regeret et dirigeret opera ipsarū arborꝫ et plātarꝫ qui dedit homi rōnem. vnus est q̄ qui dedit hoī intellectū et qui dirigit opera arborum que fiūt ad modū intellectus cū in arboribus et plantis nō sit ratio nec intellectꝰ ¶ Sed multo fortius vnitas materie et idēptitas tam hoīnum q̄ aialium et arborꝫ arguit vnitatē artificis cū ergo eadem sit materia hominū aialium et plantarꝫ oia reuertunt̄ in terram et per ↄn̄s de terra facta sunt a principio oia. ¶ Sicut

nix sumpta est de aqua qr reuertit in aquã et gelu et sal similiter. Sed tñ nec hõ seu corpus hois per se ipm factuz est de terra nec tot spẽs aialium per se facte sũt d terra nec tot spẽs arborꝝ et plantarum nec ipa fecerũt se ipa d terra. hoc em̃ est opꝰ alicuiꝰ hñtis artem sapienciã et intellectum. Sequitur g̃ ꝙ vnus est artifex qui d cadez materia oĩa ista fabricauit Quia si essent duo cõtrarij nõ cõuenirẽt in eadẽ arte formandi nẽc esset tanta similitudo nec eadẽ eẽt materia qr vnus nõ cõicaret materiam alteri. Jtẽ oñditur et ꝯcluditur sũma potencia et sapia summa bonitas sũmi artificis qui de vna ꝛ eadẽ materia tot inũabl'es ꝛ mirabl'es ꝛ diuersas spẽs ꝓducere potuit et sciuit et voluit. vide qd spẽs plantaꝝ arborꝝ et herbaruz Et quot spẽs auium. et tñ oĩa de eadem materia. Sed m̃lto mirabilius est de materia tã vili infima ꝛ grossissima posse et scire formare tam nobile corpꝰ sicut ẽ corpus humanũ quod est capax aĩe racionalis intelligẽtis que ẽ ymago summi artificis. vide quanta distantia ẽ in nobilitate inter terrã et corpus humanũ. maior em̃ est subtilitas et sapia atq potencia de materia vili et infima scire et posse formare res nobiles ꝙ de materia nobili. Ergo tu hõ certitudinaliter argue summã potenciã summã sapienciam cõditoris seu creatoris tui ꝛ cõsidera ꝙ qui potuit sciuit et voluit te tam nobilem et excellentẽ super oms alias res facere de terra infima ꝛ ita te exaltare super oĩa ꝗta poterit tibi facere. Quõ poterit te magis exaultare si voluerit de statu in quo es ad maiorẽ statum et digniorem. Ecce igitur quot fructus quot vtilitates quot vtiles cognitiones potes tu hõ colligere ex dicta cõparatione tui ipsius ad creaturas inferiores. Nõ igr̃ spernas creaturas ĩferiores ama illas cogita similitudinẽ tuã ꝛ fraternitatẽ quã habes cũ oĩbꝰ creaturis. Noli dimittere fraternitatem illaꝝ s; humilia te cuz oĩbus frica animũ tuum cũ eis ipse em̃ reddunt te excellentẽ et mirãbile. qr es super eas nobilitate dignitate et excellẽcia. Sed tñ cogita qr creatura es nõ em̃ propter tuam excellẽciam desinis esse creatura Noli igr̃ obliuisci te esse de nũo creaturaꝝ ne separeris a cõsortiõ eaꝝ qr magnã cõueniencian habes cũ eis eandẽ materiã eũdem artificem. Excercita te igr̃ ĩ cognitione eaꝝ qr quãto magis cognosces ipas tãto magis tuã dignitatem agnosces et acqres maiorẽ ꝛ certiorem et profundiorẽ cognitiõnem de tuo cõditore. Si g̃ vis ꝙ fiat in te cognitio tui ipsius ꝛ tui cõditoris. fiat pꝰ ĩ te cognitiõ crea

turarum q2 q̄to magis appropin quabis ad creaturas tāto magis appropīquabis ad te ip̄m et etiā ad tuū creatorē et q̄to magis elō gabis te ab alijs creaturis tanto magis elongaberis a te ip̄o et a tuo creatore. Si igitur in te cre= scat cognitio ip̄arum creaturarū crescet etiā cognitio et certitudo tui ip̄ius et tui cōditoris in te ip= so. Et si illa diminuitur hec di= minuet Et si illa adnibilletur h̄ adnibillabitur ꝛ si illa maneat hec manebit q2 ex ista nascitur illa. Et sic est finis isti⁹ partis que est de cōparatione hois ad tres gra dus inferiores b̄m cōueniencia m generalē et sp̄alem. deo gr̄as. A.

Sequitur secūda pars sp̄alis de ꝯparatione hoīs qui ē in quar to gradu ad alias res inferiores triū graduū penes differāciaȝ et h̄ duob⁹ mōis scȝ ḡnalr̄ ꝛ sp̄alr̄.

Ostq̄ cū dei auxilio cōpa= rauim⁹ hominem ad alias res inferiores penes cōuenienci am nunc scd̄o debem⁹ eum cōpa rare penes differenciā. dum eniȝ cōparamus vnā rem ad aliā duo manifestantur nobis scȝ ꝯuenē= cia et differencia vni⁹ rei ad alte= ram. Et per istā duplicē cōparatō nem manifestatur nobis natura cuiuslȝ rei naturaliter q2 ista ē via nature et via intrādi in noticiam cuiuslibet rei. Et ideo ad h̄nd̄ū ve ram cognitionē de hoīe ꝛ per ꝯn̄s de deo per hoīnem oportet q̄ cō paremus hominē ad alias res vt videamus quomodo ꝯuenit cum eis et quō differt ab eis. Et q2 iaȝ vidimus dei gr̄a quanta sunt no= bis reuelata cōparendo hoīem p̄ conuenienciam nunc videamus que et quanta reuelabuntur no= bis cōparando ipsum hominem ad alias res inferiores cū quib⁹ conuenit per differanciaȝ ꝛ si ma gna cognouerim⁹ per ꝯuenienci am magna etiam cognoscemus p̄ differenciam et magis nobis vti lia ymo ibi erit cōplemētum toci⁹ nostre cognitionis nobis necessa rie ad salutem. nec prima cogni= tio iam habita p̄ficit nobis quic= q̄ sine scd̄a

Quod p̄mo est scienda duplex cōparatio scd̄ȝ d̄r̄am oīm quattu oꝛ ḡduū. p̄ma ḡnalis vni⁹ ḡd⁹ ad aliū ꝛ scd̄a ē sp̄alis īfra quēlȝ ḡdū.

Itē q̄ aūt ad predictā cō= parationē atendem⁹ opoꝛ tet cōsiderare oīs quattuoꝛ gra dus reꝝ ḡnales iam dictos ꝛ hoc penes d̄r̄am inter se scȝ vt videa mus excelsam excellanciā digni= tatem nobilitatē et sup̄ioritatem vnius grad⁹ super alterū et quar ti gradus super oīs tres ista dif ferencia est primo cōsideranda et iam ex antedictis manifestata est secundo opoꝛtet cōsiderare sp̄ali ter infra quēlibet gradum ḡnale m̄ltos ꝛ d̄rītes gradus speciales

quia q̃uis om̄s res vnius g̃dus couenia̅t in vno gradu generali tn̄ adhuc infra istum gradū sūt multi differentes spāles gradus rerū et plures nature et spēs. Et ideo cōsiderandū est qualit̄ vna natura dr̄t ab altera. ⁊ qualit̄ vna est superior dignior nobilior ⁊ excellentior q̄ altera. ⁊ verbi g̃. in p̄mo gradu. quattuor elemēta conueniunt in illo gradu generali q: solū hn̄t esse et nō viuere. s; tn̄ inter se differunt q: nobilius digni us et pulchrius esse habet vnu; q̄ aliud et quodl; h; suā singularem ⁊ propriā naturā vt videlic; terra h; suam naturam inferiorē oībus minus nobilē et min⁹ dignam et min⁹ pulchrā. Aqua h; naturā superiorē nobiliorē digniorem et pulchriorē q̄ terra et aer q̄ aqua et ignis q̄ aer. Et similiter est inter metalla q: nobili⁹ est argentū q̄ alia metalla infima et aurū q̄ argentū et azuriū q̄ aurū. Et vnus lapis precios⁹ nobilior ē altero. Et celi atq; corpora celestia nobiliora sūt q̄ oīa ista. Et sol q̄ luna et vna stella plusq̄ alia. Et tn̄ oīa cōueniunt sub vno gradu generali q: oīa solu; hn̄t esse ⁊ nō viuere. Et similiter in rebus que sunt in scd̄o gradu generali que om̄s cōueniūt generaliter q: hn̄t esse et viuere s; nō sentire s; inter se multū differunt q: arbor continet infinitas spēs et naturas et similiter herba ꝯtin; in se innumerabiles spēs quarū quelibet h; suam singularem naturā distincta; a natura alteri⁹. Cōformiter in rebus que sunt in t̄rio gradu generali. vn̄ infra istū gradum sūt multi gradus spāles et innumerabiles spēs nature aīalium vt iam declaratum est. Nā quedē ambulāt super terrā quedē volant in aere quedē natant in aqua. et cōsidera quot differentes spēs sunt in omibus quot nobilitates quot superioritates quot dr̄e s̄m naturam

In rebus aūt quarti gradus que hn̄t liberū arbitrium vt sunt hoīes nō est sicut in tribus gradibus precedētibus qm̄ in tribus gradibus p̄dictis infra quēlibet graduū sunt multe spēs et nature. Sed infra istu; gradū quartū nō sūt multe spēs nec nature nec multi grad⁹ naturales q: in isto gradu nō est nisi vna spēs vna natura et om̄s res istius grad⁹ sunt vnius nature. Nec vn⁹ hō ē nobilior ⁊ dignior altero s̄m naturā ymo sūt om̄s equales per naturā q: equaliter hn̄t liberū arbitrium per q̄d cōstituunt̄ et ab alijs distinguntur licet autē om̄s hoīes sint eiusdem nature tn̄ intra istū gradum ⁊ intra naturā hūanam sūt multi gradus accidentales ⁊ multe differencie et dignitates et nobilitates accidētales et superioritas et inferioritas. vn̄ hoc fit per

accidētia ꝛ ꝑ illa q̄ adueniūt post naturā et hoc vel ꝑ acquisitionē vl' per dationē. Et iō sicut in reb⁹ p̄mi scdi ꝛ tertij g̃duū intra quēlibꝫ gradū g̃nalem sūt m̄lti grad⁹ spāles dr̄ntes naturaliter et s̄m naturam. Jta infra quartū g̃duꝫ qui ñ hꝫ nisi vnā speꝫ sūt m̄lti g̃dus accidētales ꝛ dr̄ntes ꝑ accidēcia magis nobilia ꝛ min⁹ nobilia magis digna et min⁹ digna superiora ꝛ inferiora. Sic igr̄ illud q̄d i alijs gradib⁹ facit natura: in reb⁹ quarti gradus scꝫ in hoib⁹ facit accidens nobile nō corporale sꝫ intellectuale. vñ q: hō facit quartū g̃dum per intelligere et libeꝝ arbitrium. Jdeo ꝑpria dr̄a inter hoines et dignitas et nobilitas superioritas et grad⁹ debñt accipi penes accidencia intellectualia que adueniunt intellectui et volūtati et aīe et nō penes accidēcia corporalia q̄ couenuīt alijs gradib⁹ inferiorib⁹ sicut hoi et ērōnale vt q: res p̄mi scdi et tertij graduuꝫ opantur naturaliter et nō volūtarie. iō distinctio nobilitatis et dignitatis fit in eis s̄m naturā. Et q: hoies opantur s̄m voluntateꝫ et libertatē dignū ē ꝙ distictio nobilitatis ꝛ dignitatis fiat in eis ꝑ accidencia liberi arbitrij que sūt volūtaria et intellectualia. Jsta aūt accidēcia intellectualia per q̄ dr̄nt hoies et faciūt m̄ltos g̃dus spāles sunt ista potestas siue iuridicio. officiū scia ars et virt⁹ q̄ acquirūtur per hoiem et aliq̄ñ dātur adeo liberaliter. Et q: sūt accidēcia que perdi p̄nt. tñ qui ꝑdit illa remanet hō. et iō nō sunt naturalia hoi licet aūt sint accidencia tñ m̄ltum nobilitāt dignificāt et exaltāt naturā hūanam et faciunt vnū hoiem digniorē et nobiliorē alio ꝛ sie istis natura hūana esset nuda et spoliata. Et iō digniōr habit⁹ vestiētes ipam naturaꝫ propter q̄d qui sūt induti exteri⁹ nobiliorib⁹ vestib⁹ apparēt nobiliores. ita qui sūt induti in aīa nobiliorib⁹ hītibus sunt nobiliores Et est simile de pāno crudo nūō preparato q̄m ꝗuis plures pāni a principio sint oīo eq̄les ꝛ eiusd̄ valoris tñ per nobiliores tincturas et colores nobiliores et alciores vn⁹ pānus nobilitatur et exaltat̄ sup alterū et fit superior. Et tñ oia sunt accidēcia nobilitācia ꝛ facientia m̄ltos grad⁹ in ipis pānis de se equalib⁹. Et ita fit similiter de hoibus. Si eñ natura hūa est de se nobilissima sup oms alias naturas inferiores qualiter debēt esse accidēcia nobilissima q̄ ipam faciūt magis nobilē et exaltant. Et ideo ꝑ ista accidēcia hōīnes ascēdunt et fiunt propinqui deo altissimo.

De ꝯpatiōe hois ad alias res triuꝫ g̃duū penes dr̄aꝫ g̃nalē.

Ostq̄ aūt visa ē duplex cō-

paratio et cōsiderata superiorita te et inferioritate dignitate et no bilitate vnius gdus ad aliū ꝛ vni us nature ad alterā intra eundē gradum. Nūc videamꝰ qualiter differt hō ab oībus rebꝰ inferiori bus trium graduū qꝛ hic est cla uis et secretū et fundamētum to tius vere cognitionis hūane et totius boni. vñ duplex est dr̄a ho minis ad alias naturas. vna cō munis et generalis et alia valde spālis. Dr̄a gñalis seu cōis dicit̄ que etiā reperitur inter alios gra dus qꝛ sicut vnꝰ gradꝰ differt ab altero et vna natura ab altera qꝛ est nobilior et dignior ꝙ altera vt arbor ꝙ terra ꝛ asinꝰ ꝙ arbor. Sic cōformiter differt hō ab alijs gra dibus per suā nobilitatē et digni tatem eo qꝛ hꝫ nobiliorē ꝛ digmo rem naturā super alias res. et ꝑ istam dr̄am sue nobilitatis et di gnitatis bn̄ ꝯsideratā cognoscimꝰ ꝙ hō hꝫ maximā dignitatē natu ralē et nobilitatem inter oīs res quas videmꝰ. hꝫ em̄ dignitatē li beri arbitrij ita ꝙ hꝫ racionē per quā iudicat intelligit et discernit oīa et hꝫ voluntatē liberalē et na turalem libertatem. ita ꝙ nō pōt cogi sꝫ operatur ex libertate ꝛ nō ex necessitate. Et iō ꝓpterea quia habemꝰ istam dignitatem super alias res reddit duas naturales ex cellēcias. Primo qꝛ p̄est et p̄fert̄ et ꝓponitur oībus alijs rebꝰ triuꝫ graduū vt aīalibꝰ auibꝰ piscibus arboribus et ceteris. Secundo qꝛ hꝫ dñium super oīa inferiora ꝛ oībus dñatur ex dignitate liberi arbitrij et nulli rei create subicit̄ qꝛ talis dignitas liberi arbitrij est maior dignitas nobilitas ꝛ excel lencia naturalis que possit esse in rebus. Nec aliqua dignitas pōt esse superior ꝙ dignitas liberi ar bitrij et iō nō pōt esse ascensꝰ sup hanc dignitatē in natura. Et ista dignitas nō pōt cognosci nisi ꝑ ꝯparationē ad suum oppositū qd̄ reperitur in alijs rebus qm̄ oīs alie res inferiores homīs operāt̄ ex necessitate nature et ex impe tu nature faciūt id qd̄ faciūt nec pn̄t aut hn̄t potestatem faciendi aliud. Et ideo omēs dicūt̄ natura liter serue et subiugate respectu hoīs. Solus aūt hō liber est ꝗ so la dignitas liberi arbitrij separat hominem ab alijs rebꝰ inferiori bus. ¶ Ideo homo dicitur sede re super oīs res inferiores.

¶ Quod ex ista dr̄a hoīs ad ali as res fūdatur vna regl̄a hoī cer tissima que ē fundamētuꝫ firmissi mum ad cognoscendū firmissime sīe difficultate oīa necessaria de deo.

Quoniā aūt hō hꝫ sup aīalia et alias res inferiores intel lectum et voluntatē. ¶ Cōsiderā dum est quid et quantū pōt hō ꝑ

suum intellectū et suā voluntatē quod aialia nec alie res pñt vt clarius dña cognoscatur. vnde hō potest intelligere verba ꝛ sermones et sentencias et percipit significata dictionū. et hoc nō faciūt aialia qꝛ solum pñt audire sonū verboꝝ ſ3 significationē et sentēciā3 nō pñt itelligere. Sed hō audit sonum et vltra intelligit et cogitat significationē et sentenciam verboꝝ. et hoc est primū intelligere hois et per hoc in mēte separatur ab aialib3 ꝛ ascēdit sr̄ illa ita ꝙ ista est prima operatio intellectus. et est queō porta ad omnia alia et hoc est magnū ꝛ magna dignitas in hoie qꝛ quicquid hab3 hō vltra aialia est magnū et magna dignitas. Sed hoi nō videt ꝙ posse hoc facere sit magnum ymo apparet sibi ꝙ nihil sit. Et cā est qꝛ ipe non cōparat se ipm per hanc differenciā ad aialia que ñ pñt hoc facere. Jō si hō vult clare videre ꝙ illa que h3 sunt magna et magne dignitatis cōparet se ipm ad inferiora et ad aialia q̄ nō recceperūt hoc nec hñt hoc. et hic est totū secretum et clauis tocius cognitionis hois de se ipo. ꝛ nisi hō faciat hoc nō cognosc3 se ipm nec cōtētabitur de deo. ¶ Et si hoc faciat et cōtinue magis cognoscet se ipm ꝛ cognoscet per experienciā3 ꝙ magna sūt illa q̄ accepit vltra aialia et gaudebit ac relinquet oïa extra se et erit semper cōtent⁹ de deo creatore suo ꝛ hoc sit pceptū vniuersale in oib⁹. ¶ Sic igitur magn⁹ factus ē hō super animalia qꝛ accepit hoc ꝙ possit intelligere et percipere in corde suo sentencias et significata verborum vltra sonū et ꝙ possit per se cogitare in corde suo sentencias diuersas. ¶ Et nō solum hoc sed ascendere de vna sentencia ad aliam et de vna cogitatione ad aliam et de minori ad maiorem vt hoc intelligat et cogitet ꝙ facere aliquid de aliquo ē magna potestas. ¶ Sed vltra intelligit et cogitat istam sentenciam maiorem ꝙ facere aliquid de nihilo est maior potestas ymo maxima. ¶ Jta ꝙ homo percipit in corde suo et potest cogitare istas sentencias ꝛ discernere inter vnā scalam et aliam quod non faciunt alia animalia. ¶ Et quicqd homo habet dignitatis et potestatis totum accepit et totum datum est sibi a suo conditore.

¶ Et ille idem qui dedit eē et non viuere rebus primi gradus. et esse et viuere sed non sentire rebus secundi gradus et esse viuere et sentire sed non intelligere rebus tertij gradus. ¶ Jlle inquam dedit homini esse viuere sentire et super addidit intelligere et velle et quicquid homo vltra animalia habet.

Et q: creatura nō pōt ascēdere supra suuz creatorē. Jō īpossibile ē q̄ hō per intelligere suū siue cogitare siue desiderare ascendat sup̄ illū qui dedit ei oīa ista ḡ īpossibile est q̄ intelligere cogitare desiderare ipius hoīs possit esse maius et altius q̄ ille qui dedit ista hoī. Ergo seq̄tur q̄ hō nō pōt intelligere nec cogitare ī corde suo aliq̄d mai⁹ et meli⁹ suo cōditore Aliter hō esset maior cogitēdo q̄ creator suus existēdo et esset aliquid mai⁹ in creatura q̄ in creatore scz cogitatio nostra ⁊ sic ī corde creature esset aliq̄d mai⁹ suo creatore q: q̄d cogitat in corde ē et hoc est absurdissimū. quō igit creator tribuisset hoc sue creature vt posset cogitare mai⁹ vł meli us ipo hoc natura nō substinet.

Et q: cogitare intelligere ⁊ desiderare hoīs pōt crescere ad infinitū ad modū numeroꝝ qui nō hn̄t finem nec terminū q: intellecto cogitato aut desiderato quocūq̄ finito adhuc pōt hō ascēdere cogitādo et intelligere cogitare ⁊ desiderare maius et melius. ḡ post q̄ ista ptās data est hoī per suum intelligere et velle et nō alijs reb⁹ sequitur q̄ ille qui dedit hoī hāc patestatem est infinit⁹ et sine mēsura. Ex ista dn̄a hoīs ad alias res per potestatē intelligēdi cogitādi et desiderandi extrahit vna regula infallibilis de deo que ē fundamentum et radix ad ꝓbandum et cognoscendū certissime et sine labore oīa de deo. Et iste mod⁹ cognoscēdi est ꝓpinquissim⁹ homi quia ex propria cogitatione et ex proprio intelligere potest probare oīa de deo nec oportet q̄ querat alia ext̄ se nec aliō testimoniū q̄ se ipm. Regula aūt est ista que radicatur in hoīe. Q̄ō de⁹ ē quo nihil maius cogitari pōt. Et inde sequitur q̄ de⁹ est mai⁹ q̄ō cogitari possit. Et inde sequit̄ q̄ deus est quicquid melius est esse q̄ nō esse. Quicq̄d ḡ pōt hō cogitare pfectissimū optissimū nobilissimuz dignissimū et altissimū est deus. Ergo pōt secure et certissime affirmare de deo et attribuere ei quicquid meli⁹ et mai⁹ pōt cogitari ī corde suo. Et in ista regula fūdat̄ tota scia et cognitio certissima de deo.

¶ Sequitur mod⁹ et practiqua istius regule ad probandum per ipsam omnia de deo.

ET q: ista regula se extendit ad oia que de deo dicuntur et oritur ex nobis et ex natura hominis et ideo vtile et desiderabile est videre practicam eiusdem ⁊ fundare oia in homie. ¶ Q̄m autem melius est esse q̄ nō esse ideo necessario esse dicitur de deo ⁊ attribuitur ei. Ideo de⁹ nō pōt cogitari nō esse. Et q: melius est esse

nõ acceptum nec productũ de ñ esse q̄ esse acceptum et productũ de nõ esse. q2 maius est ꝙ de⁹ sit suum esse q̄ si nõ essz. Ideo neces sario de⁹ est suum esse. Postq̄ hõ potest cogitare ꝙ hoc est maius. Similiter q2 mai⁹ est esse eternũ sine principio et sine fine q̄ non eternũ. Ideo necessario esse dei ē eternũ. vñ possum⁹ cogitare esse quod hꝫ principium et finē et eē quod hꝫ principium et nõ finem et hoc ē mai⁹ q̄ ꝑmũ. ⁊ possum⁹ cogitare esse qđ caret principio et fine et hoc est maius nec vltra po test mai⁹ cogitari. Ideo necessa rio de⁹ est tale esse q2 deus est ma ioꝛ q̄ cogitari possit et quo nihil mai⁹ cogitari potest. Et quicq̄d melius est esse q̄ nõ esse. ¶ Item sequitur ꝙ deus est eē sũmũ veꝝ solum. ex̄ñs per se ip̄m oīa alia fe cit ex nihilo q2 si nõ esset hoc iam nõ esse maius qđ cogitari possit ymo esset minus q̄ cogitari pos sit q2 hoc potest cogitari quod est absurdum. ¶ Iteꝫ sequitur ꝙ de us est oīo bonus ꝯ iustus verax beatus viuēs intelligens q2 me lius est esse bonũ q̄ non esse bo num et iustum q̄ nõ iustũ ⁊ vera cem q̄ nõ veracē et beatum q̄ nõ beatum et viuentem q̄ nõ viuen tem et intelligentē q̄ nõ intelligē tēm. Et q2 melius et maius est eē ip̄am bonitatem q̄ bonuꝫ et iusti ciam q̄ iustum et vitā q̄ viuentē et sapienciam q̄ sapientem et ip sam veritatem q̄ veꝝ et sic de oī bus alijs. ¶ Ideo necessario de⁹ ē ipsa bonitas ipsa iusticia ipsa vi ta ipsa sapiencia et veritas.

¶ Ulterius q2 melius est esse in diuisibile q̄ diuisibile et simplicē q̄ cõpositum. ideo necessario de⁹ est esse indiuisibile sũme simplex summe vnuꝫ ideo est ipsa vnitas simplicitas bonitas vita sapiēcia iusticia ⁊ oīa illa ñ sũt partes dei sꝫ sunt vnũ et quodlibet est totuꝫ quod deus q2 deus nõ habꝫ par tes qm̄ quicquid partib⁹ ē vnitũ nõ est vnum oīo sꝫ quođmõ plu ra quia omne diuisuꝫ in se ip̄o di solui potest vel actu vel intellectu que oīa aliena sũt adeo quo nihil melius cogitari possit. ¶ Itē esse quod nullo loco clauditur aut nl lo tempoꝛe mai⁹ ē q̄ illud qđ clau ditur loco et tempoꝛe qm̄ aũt ni hil est mai⁹ deo nec cogitari põt ergo sequitur ꝙ deus nullo loco clauditur nec tempoꝛe nec ē coar tat⁹ in aliquo loco. ¶ Item pos sum cogitare ꝙ vna res sit simul et semel in vno loco solum sꝫ ma ius esset si siml' et semel sit in pluri bus locis. ¶ Sed adhuc maius esset si tota simul et semel sit in oī bus locis et extra omnem locum ergo quia hoc est maius ⁊ ego pos sum cogitare ꝙ hoc est maius. ꝯ deus est tot⁹ simul et semel in oī loco et extra omnem locum.

¶ Item sequitur ex dicta regula q deus pot plura facere que nullus hō potest intelligere q2 hoc ē maius q si solum posset facere illa que hō potest intelligere ⁊ ego possum hoc cogitare g deus pot multa facere que hō nō potest intelligere quia aliter nō esset mai9 quod cogitari possit. ¶ Item per istam regulam certissimā in natura fundatā pot hō certitudinalit attribuere dō cōditori suo sine dubitatione infinitas ꝓprietates et dignitates per quas habebit magnam cōsolationē et gaudiū per istum modum dicendo de9 est ita bon9 q nō pot cogitari melior. Ita potens q nō pot cogitari potencior. ¶ Ita sanct9 q nō potest cogitari sancior. Et ita cōformiter dicam9 de benignitate dulcedine clemēcia pietate mīa fortitudine sapiencia libertate largitate ꝑfectione amore magnitudine cōicatione caritate amicia consolatione diuicijs habūdancia plenitudine magnificēcia veritate fidelitate saluatione beatitudine gaudio leticia virtute gloria honore laude salute protectione auxilio duratione immutabilitate dignitate amabilitate timore datione spūalitate cōitate visione auditione cognitione honestate fecunditate ordinatione consilio prudēcia pulchritudine odio peccati mendacij doli fraudis amore veritatis et iusticie. Castigatione correctione luce maiestate actiuitate productione cōseruatione prudēcia libertate imperio regno penetratione subtilitate claritate operatione subita. Et sic de multis alijs. Si aūt cuilibet istorū addas ista duo adiectiua eternum et infinitum multū cōsolaberis vt dicas. Deus est eterna ⁊ infinita bonitas. Deus est eterna et infinita sapiencia eterna et infinita lux. eterna et infinita magestas et sic de alijs. Et sic isto modo multiplicādo habebis maximam noticiā de deo et cōsolationem. ¶ Item per istā regulā pot etiam ōndi sūma trinitas in deo q2 oportet q in deo sit tāta ꝓducio et talis q non possit cogitari maior et tāta cōicatio qua nō possit cogitari maior. ¶ Ideo oportet q sit in deo productio infinite ꝑsone et ita nobilis sicut ipe de sbā propria aliter nō eēt sūma ꝓductō ymo posset cogitari maior ⁊ q sit cōicatio infinita i actu ideo oportet q det totam suā sbām infinitā vni alteri aliter nō esset maior cōicatio que cogitari pot. Et oportz q in eo sit productio per modum nature et per modū voluntatis ⁊ amoris. Et ideo oportet q sit duplex productio in deo de ipa sbā diuina et sint due persone ꝓducte equales aliter aliquid defficeret deo et posset cogitari mai9 eo

quod est impossibile.

¶ Ecce qualiter hō ex virtute et magnitudine sue cogitatiōis ⁊ sui intellect⁹ et ex propria et intrinceca operatione sibi certissima pōt certitudinaliter cognoscere qualis et quant⁹ sit su⁹ cōditor qui ipsum creauit de nihilo qm̄ necessario hʒ dicere et nō pōt negare ꝙ conditor su⁹ est id qđ nihil mai⁹ cogitari potest et per ɔñs ꝙ est maius qđ cogitari pōt. Et ideo ē quicq̇d melius est esse q̄ꝫ nō esse.

¶ Item nō solum necessario hʒ hoc dicere ymo tenetur facere attribuere et dare de iure nature suo conditori quicquid nobilitatis dignitatis magnitudinis potestatis excellēcie et bonitatis pōt cogitare. et tenetur affirmare de ip̄o quoniā sicut conditor su⁹ magnificauit exaltauit et dignificauit ip̄m hominem super omnes mundi creaturas sua libertate. Ita homo tenetur d̄ iure nature q̄ꝫtum poteri exaltare magnificare et dignificare suum conditorem. Ideo tenetur sibi attribuere et dare quicquid magnum et bonum potest in corde cogitare et non remouere sibi nec facere ipsum minorem sed maiorem q̄ꝫtuʒ poterit cum acceperit posse cogitare ab eo Aliter homo esset inimicus sui conditoris capitalis q̇a homo cū hijs que suus conditor dedit ē contra ipsum et ipsum diminuit et facit ip̄m inferiorem q̄ꝫ tuʒ in eo est cū possit facere supremum. Ideo esset malus pessim⁹ peruers⁹ et cōtra ordinem omniū creaturarū si nō faceret ip̄ꝫ maiorem q̄ꝫtū posset cum hijs que acceperit ab eo attribuendo sibi q̇cq̇d mai⁹ et melius est. Vnde si conditor hominis per vnū gradum supra hominē est mirū est ꝙ sicut homo q̇ ē creat⁹ ascendit vsq̄ꝫ ad infinitū cogitando et etiam ꝑ virtutem adeo sibi datam desiderando ꝙ conditor eius non habeat vltra vnum gradum scilicet ꝙ ascendat vsq̄ꝫ ad infinitum existēdo.

¶ Et istum gradum debet dare et attribuere homo suo conditori vt ponat ipsum omnibus modis supra se quia maius est esse infinitum in existencia reali q̄ꝫ in sola cigitatione intellectus.

Et ideo illud quo maius cogitari non potest. ¶ Non potest esse in solo intellectu et cogitatione quia maius est si sit in intellectu et in re q̄ꝫ si sit in solo intellectu. quia si dicatur ꝙ in solo intellectu et nō in re tūc illḋ quo mai⁹ cogitari non potest est illud quo maius cogitari potest quod est impossibile.

¶ Igitur necesse habet homo confirmare et concedere ꝙ illud quo maius cogitari non potest est in intellectu et in re realiter existens.

C Hic ponitur regula affirmādi et negādi oīa necessaria hōi inq̄ꝫ tum hō est que fundatur in oīa ⁊ in cōparatiōe hois ad alias creaturas.

Quoniā aūt hō hꝫ intellectū vltra aīalia et alias res. Jō per interllectū et eiꝰ operationes et officia differt hō ab alijs oibꝰ. Et q̄a visa ē vna ptās intellectꝰ seu officiū et vna opatio q: hō p intellectū pōt cogitare et intelligere v̄ba sermones et sentēcias. Et ista erat prima porta ad omia alia. et in ista opatione fundata fuit vna regula. Et q: post istam operationē sequit̄ vna alia operatio seu officiū ipius intellectus q̄ est nobilior per quē homo adhec magis differt a brutis aīalibꝰ scꝫ affirmare et negare. vñ nulla res inferior hoīe pōt affirmare vel negare. hoc aūt officiū soliꝰ intellectus est. Et q: hō dum affirmat aliquid recipit illud nec dicit̄ esse receptū ab intellectu donec ē affirmatuꝫ q: per affimare oīa intrāt intellectū et per negare refutātur Et dū intellectꝰ affirmauit et cōcessit vnū iā recepit illud ⁊ tenet et obligatꝰ est ō necessitate ad affirmādum et ꝯcedēdum oīa q̄ sūt ligata et ꝯiuncta cū primo affirmato ⁊ ꝯcesso et q̄ sequnt̄ ad illō. Et silr est ō negatōe. Et iō affirmatio et negatio obligāt et ligāt ipꝫ intellectū. Et iō maximū piculuꝫ est affirmare et negare ⁊ hoc in illis rebus q̄ tāgūt bonū vel malū hois inq̄ꝫtum hō est. Et q: aliqñ hō affirmat et ꝯcedit illud qō est falsum et malū suuꝫ et ad suā destructionē. Et negat illud qō verꝫ est ad bonū suuꝫ et ad suā saluationē q̄ est valde vtile et necessarium oī hōi habere artē et regulaꝫ affirmādi ⁊ negādi vt sciat homo quicq̄d debet affirmare et ꝯcedere seu credere. et q̄d negare vt sit certꝰ de hoc et nō dubitātiꝰ. Nō quiō vt habeat artē ⁊ regulā affirmādi oīa vel negādi. Sed solum illa. illa q̄ pertinēt ad hominem inq̄ꝫtum homo est et que sunt necessaria homini. Si enī homo habet artem et regulam loquendi scribendi et dictandi multo magis debet habere regulam affirmandi et negandi que magis ptinent ad hominem inq̄ꝫtum hō est et in quibus maximum est periculū perditionis hominis. Jō hic dabitur ars et regula affirmādi et negandi et maxime oīa illa que sunt supra naturā et intellectum et supra hominem nō quiō ꝙ hō propter hoc de facto concedat ⁊ affirmet et recipiat et credat. sꝫ q: cognoscet debitū ⁊ obligationē affirmādi et credēdi. Ita ꝙ quilibet hō videbit se esse obligatuꝫ de iure nature et teneri ad affirmādū et credēō q̄uis de facto non credat nec affirmet.

Aliud est eñi cognoscere et vide-re se obligatũ ad faciendũ aliq̃d. et aliud est facere de facto illud. quod nõ ꝓpter hoc facit q̃uis cognoscat se esse obligatuȝ ad faciẽdum illud sicut hõ põt cognoscere et videre se esse obligatũ de iure nature ad credendum et affirmanduȝ aliq̃d tñ nõ propter hoc affirmabit nec credet. vnde regula põt poni ꝙ qñ aliquid probat̃ de homine ptinẽs ad operatioẽs hois inq̃tum hõ est ꝯcluditur ꝙ debet vel obligatur vel tenetur ⁊ nõ qꝛ est vel qꝛ facit scȝ ꝙ hõ debet esse talis vel tenetur seu obligatur esse talis. vel debet tenetur et obligatur facere hoc et nõ dicetur. g̊ est talis vel facit hoc et h̃ et iste est modus cõcludendi aliquid de hoie scȝ per moduȝ debiti vel obligationis et nõ per modum facti et hoc est ratione libertatis qꝛ est dñs suoꝝ opeꝝ ⁊ libere operatur et nõ cogitur. ¶ In alijs aũt rebus põt cõcludi ꝑ debet et per tenetur et per est et per facit qꝛ necessario faciũt q̃ faciunt. Igitur sufficit oñdere et probare hoi debitum suũ et obligationem naturalẽ. Et qꝛ ista scia ẽ de homine inq̃tum hõ est iõ hic debem⁹ probare debitũ et obligationem hois inq̃tum hõ est. ⁊ ad quid tenetur et quid debȝ facere vt hõ est et hoc est habere sciam de hoie. Non eñi oportet probare ꝙ hõ est qꝛ per se notuȝ est nec ꝙ homo viuit vel intelligit etc. qꝛ per experienciã notũ ẽ. sȝ nundũ est notum per se qualis dȝ esse hõ et tenetur esse et quid dȝ et tenet̃ facere. Et iõ in partib⁹ p̃cedentibus per illa que nota erant ꝑ experienciã de hoie et de alijs reb⁹ qꝛ notuȝ erat hoiem esse viuere sẽtire intelligere. et alias res vel eẽ tñ vel viuere tñ etc. ¶ Probatuȝ fuit deuȝ esse et qualis debebat esse et quãtus et ꝙ necessario talis semꝑ erat ⁊ tãtus qualis debebat esse. Ideo tota pars p̃cedens fuit magis scia de deo q̃ de hoie Etiam tota pars sequẽs erit magis de hoie q̃ de deo qꝛ vt plurimũ cõcludem⁹ aliquid de hoie ⁊ hoc fiet per cõparationẽ hois ad alias creaturas aliqñ per dĩam. Aliqñ per cõueniencia aliqñ per totum in siml'. Aliqñ per cõparationem hois ad deuȝ et aliqñ per comparationẽ hois ad se ipm.

¶ Qm̃ autẽ hõ inq̃tuȝ homo hȝ intellectum et voluntatẽ cũ libertate et per hoc est hõ et differt ab alijs rebus inferioribus ideo oĩa que cõcludentur et ꝓbabũtur de hoie inq̃tuȝ hõ est concludentur vel racione intellect⁹ tñ vel racõe libertatis vel ratione vtriusq; siml'. Quia q̃cquid hõ tenetur facere ⁊ debet inq̃tum hõ vel pertinet ad intellectum vel voluntatẽ vel ad vtrumq; siml'. Et etiã q̃cquid ei

ẜ cōuenit in q̄tū hō cōuenit ei rōe illoꝝ. Et qꝛ intellectu ꝯuenit affirmatio et negatio et hoc ē suū officiū. iō ꝓbamꝰ q̄d dʒ ꝛ tenet̄ ꝛ obligat̄ de iure nature affirmare ꝛ negare.

¶ Hic ponitur fundamētum omnium sequencium.

Fundamētū aūt in quo tota ars affirmādi et negādi fūdatur est hoc scʒ ꝙ oīs res dʒ ꝛ tenetur vti hijs q̄ hʒ ad suā vtilitatem et ad suū bonuʒ et ad suū melius et ad aumētum sui boni ꝛ sue meliorationis ꝛ hoc q̄tū pōt ꝛ nulla res dʒ hijs vti que hʒ cōtra se ipam et ad destructionē sui boni et sue vtilitatis et dignitatis q̄m ymo dʒ naturā suā dignificare et exaltare et destruere oīa illa et expelllere a se que ipam pn̄t minorare et adnihillare. hoc autē manifestum est qꝛ quelʒ res hʒ q̄cq̄d hʒ ad suā vtilitatē et nō ad suum dampnū. Et cuilʒ rei data sūt oīa que hʒ propter bonū suum et suū cōplemētum et nō ad suā destructionem nec ad suū maluʒ nec facit cōtra se ipā aliquid. hoc autē per experienciā videmꝰ in rebus primi scđi et tertij ordinis siue ḡduum. Verbigrā in clemēt̄ qōlʒ eīn multiplicat se ipm q̄tum pōt et auget suū bonum et cōseruat sicut ignis q̄ sp mltiplicat se ipm q̄tū pōt et destruit suum ꝯrium et nūq̄ facit aliquid cōtra se ipm nec cōtra naturam suā sʒ atrahit oleum in lichino vt viuat et conseruetur in esse. Idem videmꝰ in arborib⁹ et plantis quō atrahūt alimentum ad sui vtilitatē et atrahunt hoc qō est eis cōueniens et nunq̄ discōueniens et ponūt radices firmas vt viuunt ꝛ atrahūt alimētum de terra et profundant radices suas q̄tū pn̄t et multiplicant suā naturā vt durent in esse. Cōsimiliter faciūt aīalia iuxta naturam suā. Cū autē hō sit de nūo illoꝝ et sit res naturalis in quarto gradu nobilior et excellentior cunctis rebꝰ mundi dʒ et tenetur et obligatur de iure nature vti oībus que hꝫ in se et que sibi data sunt ad sui vtilitatē et ad suuʒ bonum et augmētū et ad suā meliorationē ꝛ hoc q̄tū pōt ꝛ nullomō dʒ vti hijs que habet cōtra se ipʒ ad destructionē sui ipius et miorationem et adnihillationem q̄m aliter esset cōtra naturā et contra totum ordinē vniuersi ꝛ oīm creaturaꝝ et esset deuiatus a toto ordine reꝝ. Ex isto fundamēto firmissimo per oīs creaturas confirmato sequitur de necessitate ꝙ cū hō habeat intellectū et volūtatē vltra aīalia et per illa differt ab eis et est hō ꝙ dʒ et tenetur et obligatur de iure nature vti suo intellectu et sua voluntate ad vtilitatē suā ad suū bonum ad suum

gaudium et leticiā et ad maiorē ipsius cōsolationem pacē quietē securitatem et cōfidenciam cōtra suum dāpnum et suū malū scʒ cōtra tristiciam inquietem despera tionem et cetera mala vnde homo per intellectū et voluntatem dʒ acquirere totū suū bonū et totam suā perfectionē dignitatem ꝛ nobilitatem inquātū hō est. ğ nullo modo debet vti suo intellectu cōtra se ipm nec contra hominē sed pro homine.

¶ Hic ponitur conclusio in qua concluditur regula ꝛ ars affirmādi et negandi.

Quoniā ad intellectum ptinet affirmare credere vel negare et est actꝰ secundus qui sequitur post cogitare qui etiaʒ est diuisus in duas partes opposi tas quia affirmare ꝛ negare sunt opposita. et hoc est propter hoc Quia omne quod cogitatur ꝛ dicitur habet suum oppositum sibi repugnans cōtraditorium que simul nō possunt esse. ¶ Sed necessario illud quod cogitatur vel dicitur est verum vel suum oppo situ. ¶ Ideo homo debet vnum negare et aliud affirmare. vnam partem recipere et affirmare tanꝗ̄ veram. et aliam repellere et negare tanꝗ̄ falsam. et cōcludere ꝙ homo de iure nature debet et tenetur et obligatur credere affirmare et recipere illam partē tanꝗ̄ veram que erit magis ad vtilitatem bonum perfectionem melioratiōnem dignitatem et exaltationem hominis inquātuʒ homo est et per quam in homine generabitur leticia gaudium consolatio spes confidencia securitas. et fugabitur tristicia desperatio ab ipso homine. et per cōsequens sequitur ꝙ habet affirmare illam partem tanꝗ̄ veram que erit magis amabilis et desiderabilis de se et de natura sua et que magis habet de esse et de bono. Et aliaʒ partem oppositā tenetur et dʒ negare tanꝗ̄ falsā et a se ipo fugare tanꝗ̄ sibi inimicā. ¶ Si autē homo faciat oppositūʒ tūc vtitur intellectu suo contra se ipsum et cōtra hominem et contra suum bonum et ad suum dampnum ad suam desperationem et tunc facit contra ordinem rerum quia quelibet res inferior homine vtitur hijs que habet ad suum bonum et homo ad suum malum ideo facit contra cursum nature et omnium rerum et contra hominem iō tunc non debet dici homo quia facit contra hominem et habet intellectum deuiatum ꝛ corruptuʒ et deceptum. ¶ Et ꝗuis non intelligat quomodo fieri potest nec quomodo potest esse verum non est excusatus homo quim teneatur affirmare et credere.

Et si aliqs dicat quare affirmas et credis quod nõ intelligis quia forte est falsum. Respõdetur ꝙ ille excusat⁹ est q₂ credit illud qđ est ad suuȝ bonũ et ad suã vtilitatem q₂ hoc tenetur naturaliter facere de iure nature et qui facit ꝑm naturã suã facit quod dȝ et q̃ facit qđ debet excusat⁹ est nec intellect⁹ in hoc põt errare postꝙ illđ quod credit ⁊ affirmat est sũmuȝ bonum sibi et opositũ est ꝓuatio sui boĩ q₂ tũc facit maximũ bonũ sibi ipi ⁊ voluntati et hoc tenetur facere q₂ fact⁹ ē intellect⁹ et dat⁹ homini ad suãmet vtilitatẽ ⁊ non contra se. Et ideo q₂ melius ē hoĩ sine cõparatione affirmare et credere illã partẽ que est pro se ⁊ pro bono suo ꝙ illã que ē pro ꝓuatione boni sui. Ideo tenetur facere quod melius ē pro se q₂ quelibet res tenetur facere qđ sibi melius est. Et hoc sufficit homĩ ad videndum et cognoscẽduȝ certitudinaliter qđ affimare et credere debȝ ꝙuis nõ intelligat quõ est. Si eñi hõ affirmet et credat partẽ oppositã que est ꝓuatio sui boni tũc recipit in se ipso inimicũ suuȝ et illud qđ est cõtra se et expellit a se ipo et fugat amicũ suũ et illum q̃ est pro se. Ideo est ꝑuertissim⁹ et maxim⁹ inimic⁹ et aduersari⁹ sui ipius et nocẽs sibi ipi et nulli ꝓficiens et sic est repꝛhensibilis ab oĩ creatura ⁊ mito cõdamnabilis. Et ideo est stultissim⁹ et sine sẽsu et istud est certissimũ signũ et argumẽtum ꝙ si aliqs hõ ista facit et nolit credere et affirmare quod meli⁹ est pro se ꝙ ipe possidet ab inimico suo mortali qui dñatur intellectui suo et tenet ipm ligatuȝ et vinculatum vt nõ possit vti intellectu suo nec eius officio affirmãdo et credendo ad vtilitatẽ suam sed suum dãpnũ cõtra se ipm et cõtra ordinẽ creaturaꝝ ⁊ talis hõ est sicut ille qui hȝ stomacum corruptũ et plenum malis hũoribus qui nõ põt recipere aliquem bonũ cibuȝ ȝ statim euomit. Sic intellectus talis hoĩs et volũtas nõ pñt recipere illud quod ē bonum et meli⁹ credendo q₂ est corruptio in eis. Ecce igitur cõclusa est ars et regula affirmandi et credẽdi vel negãdi debitũ in hijs q̃ pertinẽt ad hoĩem inq̃tum hõ ē cui cõcordat tota natura.

Sequitur pratica et mod⁹ vtendi predicta arte et regula per quã probatur ꝙ tota fides catholica siue xpiana est affirmãda et credẽda et oĩs hoĩes de iure nature đbent tenentur et obligantur eandem tenere et affirmare.

Ut autem ꝑdicta magis clarescant declarem⁹ per praticam et exẽplum. Modus autem excercendi est iste ꝙ si alicui proponatur aliquid ad affirmãdum et credendũ vel negãdum quod

Oes tenent firter crede fidem chatholicam

nõ possit intelligi p rationẽ statī debet accipere oppositum cõtra dictoꝛiũ illius et facere duas partes oppositas quas impossibile est simul esse veras vel simul falsas. Sed de necessitate opoꝛtet solum vnam esse verã et aliam falsam. Et tũc si vult cognoscere quã partem debet ⁊ tenetur affirmare et credere cũ solum vna necessario sit vera debet comparare ãbas partes inter se et postea ad hominem et ex ista cõparatiõe videbit que pars est magis amabilis et desiderabilis de se et q̃ magis cõuenit cũ esse et bono et cuꝫ maioꝛi eẽ et maioꝛi bono. Itẽ duꝫ comparabit ambas partes ad hominem videbit que illaꝝ parciũ est ad bonum hõis scꝫ ad maius gaudiuꝫ cõsolationem securitatẽ et sic de alijs et sic statim apparebit que pars est pꝛo hoie et que ẽ contra hoiem vel que est magis pꝛo hoie. Et tũc facto isto discursu debet statim affirmare et credere illam partẽ que est ꝓ hoie vel que magis est pꝛo homine. et illã que est contra hominẽ vel minus pꝛo hoie negare et refutare quia postq̃ vna sola potest affirmari concedi et credi et nõ simul ãbe debet illa affirmari et credi que ẽ pꝛo hoie et nõ illa que est contra hominẽ. Verbigratia si ꝓponatur hoc q̃ deus est statim fiãt due partes oppoite scꝫ deũ esse ⁊ deum nõ esse et comparentur iste due partes inter se et videamus que magis cõuenit cũ esse et cum bono vel cũ melioꝛi bono. Et nõne ista pars deuꝫ esse que ponit infinitum esse et infinitũ bonum quo mai⁹ cogitari nõ põt qꝛ deũ esse signat hoc. Et alia pars opposita scꝫ deũ nõ esse priuat infinitum esse et infinitũ bonum. ecce maximã differenciã inter illas duas partes. vlterius videam⁹ que pars est ad bonũ hoīs vel deum esse vel deũ nõ esse. Nonne ista pars deũ esse qꝛ ex ista parte de⁹ est. sequitur maximũ bonũ homĩ scꝫ gaudiũ cõsolatio spes fiducia et sic melius est hoi deũ esse q̃ nõ esse qꝛ ex ista parte deum nõ esse nullũ bonũ sequitur hoi. ergo hõ tenetur de iure nature affirmare et credere deũ esse et recipere in se ipo tanq̃ magis amabileꝫ et desiderabilẽ in se melioꝛẽ et vtilioꝛẽ sibi. et nõ aliã partem nullomodo amabilẽ nec desiderabilẽ in se homini ymo priuatẽ bonũ suum.

Aliter hõ vtitur suo intellectu cõtra se ipm et suam desꝑationem ⁊ est pessima creaturaꝝ. Sed hõ tenetur vti intellectu suo ad bonum suũ et nõ ad suũ malum qꝛ aliter reciperet in se malũ suuꝫ et expelleret et fugaret a se bonum suũ. sic igitur melius est ꝯiungere se et habere societatẽ cũ parte fructuosa. que ponit bonũ suum.

ꝫ fides

Mone sic melius est dare sibi lo⸗cum et fidem suã. Si eñi homo societ se cũ ista parte deũ esse et recipiat eam in suo intellectu cre⸗dendo affirmando et adherendo ei et plantet eam in se ecce bona que sequuntur intellectus ei⁹ effi⸗citur magnus exaltatus nobilior excellentior dignior et perfectior et recipit magnũ incrementũ et ascensum ꝛ vadit õ nõ esse ad cẽ eo quia cõiungitꝛ vnit se cũ parte magis amabili et que magis cõuenit cũ esse et cum bono et recipit influenciã ab ea quia intel⸗lectus efficitur illius nobilitatis dignitatis ꝛ pfectionis quale est illud qđ credit et affirmat. Ideo debet se totum dare parti meliori nobiliori et pfectiori. Si autem hõ societ se cũ parte opposita q̃ ẽ deum nõ esse tũc intellect⁹ efficitur paruus et tendit ad nihil et nõ esse ꝛ infinita mala sequentur ipm ex illa societate. quare cõcluditur ꝙ homo de iure nature dꝫ et tenetur et obligatur affirmare et credere istã partẽ deũ eẽ et aliã partem debet negare et fugare ꝛ hoc dicit ois creatura homini ꝙ hoc debet facere. Ulterius se⸗quitur ꝙ verꝫ est deũ esse qꝛ postq̃ homo de iure nature tenetur ꝛ obligatur hoc credere ꝛ affirmare et natura nõ mẽtitur sequitur ꝙ hoc ẽ affirmabile credibile ꝛ verꝫ quia hõ naturaliter nõ obligatur ad fl̃m. ğ hoc est verꝫ. Si igit̃ primo cõcluditur debitũ et obliga⸗tio affirmãdi et credendi. scđo ex hoc cõcluditur ꝙ illud est verum ex tali debito nature qꝛ in natura nullũ fl̃m est nec est obligatio naturalis ad falsum. Ecce ğ modũ et praticã trahẽdi hoies nõ credentes ad credendũ et affirmãdum illa que nõ intelligunt per rõnes et per istũ modũ intellect⁹ hũan⁹ roboratur et ꝯfortatur vt firmiter credat.

Aliud exemplũ de vnitate dei.

Ulterius vt magis ars vi⸗deatur ponatur aliud exẽ⸗plũ An sit tm̃ vnus deus. statim fiant due partes vt dictũ est. Et sunt iste deũ esse tm̃ vnũ et deum nõ esse tm̃ vnũ sꝫ plures qꝛ necessario pars vna est vera et alia falsa tm̃ et nõ ambe siml'. vt ergo co⸗gnoscas quã partem tenemur affirmare et credere cõparẽtur iste due partes inter se et postea ad hominẽ et eũdem processũ facia⸗mus sicut in alio exemplo. vñ statim apparebit ꝙ ista pars scꝫ deum esse solum vnum singularem est magis amabilis et desiderabilis de se et magis cõuenit cũ esse et cũ bono est etiaꝫ magis ad bonum hominis. vide quot mala sequntur et nullum bonum si sint plures dij et plures dñi separati et diuisi inter se per sbãm et volũ

tatem q: si sint plures quilibz habebit suaz ꝓpriam voluntaté et ꝑ ꝯñs poterit esse diuisio et discordia inter eos et quilibz diliget ꝓ priuz honoré. et tūc homo erit in maxima tribulatiōe et pena ymo totū vniuersum destruetur ex eorum discordia et nūq̄ hō esset securus nec in quiete nec in pace. ymo natura nō posset pati eē duos deos nec duos dños. Sed si sit tm̄ vnus singularis dñs et deus vitabunt oīa mala ṗdicta ⁊ sequentur infinita bona. Et sic bonum est hoī esse tm̄ vnū deum et dñm. et esse plures deos est malū hoī et cōtra hoiem. Ideo dz hō ⁊ tenetur affirmare istam et credere scz esse vnum solū deū singularé et negare aliā partem. Et vlterius sequitur q̄ verū est q̄ tm̄ est vnus solus de⁹ quod ex obligatione vt supra in alio exemplo homo tenetur credere et affirmare.

De ꝓductione diuina inter se

Tem si ponatur hoc. Si deus producit filiū de natura sua sibi equalé vel si in deo est productio de propria sbā et natura. Certe magis est desiderabile ⁊ amabile et melius est hoī q̄ de⁹ producat filiuz de propria sbā q̄ si nihil produceret q: potentior ē deus si pōt producere aliū sibi equalé de sua propria sbā ⁊ natura q̄ si nō posset. et etiā est melior et summe cōicatiu⁹ si cōicat totā suam sbām et deitatem vni alteri. si aūt non cōicat non est ita bonus nec sūme cōicatiu⁹. Et hoc est bonum hoī habere deū summe potentem et ita bonū ⁊ cōicatiū quo nō possit cogitari melior nec magis cōicatiu⁹. vnde ex hoc potest generari in hoie mai⁹ gaudiuz et maior spes maior cōfidentia erga deū si totū q̇cquid hz cōicat et nihil retinet. Sed ex alia perte scilicet q̄ in deo nulla sit productio de sua ꝓpria natura nullū bonum sequitur homini et etiaz melius est hoī hr̄e deum fecūduz q̄ sterilé et ita fecundū q̄ de natura sua ꝓducat aliū sibi equalé. Et ideo qui credit parté opositaz diminuit deū et per ꝯñs bonū hominis et sic ē cōtra hoiez. qui aūt affirmat deū hr̄e ꝓlé ō sua sbā generatā dicit deū esse sūmuz bonū et per ꝯñs affirmat bonuz hoīs. Quare sequit̄ q̄ hō tenet̄ affirmare ⁊ credere in deo esse plurissimā ꝓductioné de sua natura et negare oppositū. q: pars ṗma ē ad bonū hoīs et scḋa ad malū eiusdé q: diminuit bonū hoīs q: quātū bonū sequit̄ hoī ex vna pte tm̄ malū sequitur ex alia opposita q: ṗuat totū bonū quod sequitur ex alia.

De omnipotencia dei sapiencia et bonitate etc.

Tē ē bonū hoī hr̄e deū omīpotenté sūme sapienté sūme bonū et oppositū eēt malū hoīs

Et etiam est bonū hoī ꝙ deus sit illud qđ maius cogitari nō possit et oppositum esset malū homī. Quare sequitur ꝙ hō debet affirmare et credere deū suū esse omīpotentem sūme sapientē sūme bonum et id quo mai⁹ cogitari nō possit.

De veritate dei fidelitate ⁊ alijs proprietatibus eius.

Tem bonū est hoī deū esse veracem summe fidelē summe benignū summe piū sūme clemētem et sūme misericordē. Et oppositum est malū homini. Ergo homo tenet affirmare et credere deū esse ver summe fidelē etc. et negare oppositū et obligatur facere bonū suū ⁊ ñ suū malum.

De creatione.

Uia etiam bonū est hoī habere deū ita potentē ꝙ creauerit oīa de nihilo celū et terram mare et oīa que in eis sūt ⁊ oppositum est malū hoī vel nō bonuꝫ est hoī. Et etiā bonū est hoī ꝙ fuerit creatus de nihilo et meli⁹ est homini ꝙ̄ si fuisset fact⁹ đ aliquo qm̄ maior confidēcia maior spes maior securitas gñatur in homīe de deo si totus est fact⁹ de nihilo ꝙ̄ si de aliquo. Et magis gaudebit se habere deū ita potentē qui ipm̄ potuit creare de nihilo et ꝑ ꝑñs magis spabit in eo et nō poterit diffidere de deo nec de sua potencia. Si autem fecerit hoieꝫ de aliquo nō sequitur tale bonuꝫ Ideo hō tenetur affirmare iuxta regulā superius datā ꝙ de⁹ creauit oīa de nihilo et ꝙ ipē hō creatus est de nihilo. Ex quo melius est hoī ꝙ̄ suū oppositum. Et vlterius sequitur ꝙ ita est et ꝙ verū est ꝙ de⁹ creauit oīa de nihilo eo modo quo iam dictum est.

De incarnatione.

Ropterea melius est homī ꝙ deus fact⁹ sit hō et hūanitas vnita sit deitati in vna persona ꝙ̄ eius oppositum ymo ē sūma perfectio sūma dignitas summa nobilitatio sūma exaltatio sūmum bonū hois et maius quod possit esse. Et q̄ affirmat et credit ꝙ nunꝙ̄ de⁹ fiat hō nec possit fieri remouet quātum in eo est summam perfectionē et exaltationeꝫ ab hoīe et summū bonū et priuat naturā humanaꝫ tāto bono. ergo talis est inimicus hois inq̄tū hō est. Igitur melius est hoī affirmare et credere ꝙ de⁹ factus sit hō ꝙ̄ eius opositum.

De comparatione filij dei in humana natura.

Tem meli⁹ est hoī et dignius credere et affirmare ꝙ ille hō cui⁹ humanitas vnita est deitati sit concept⁹ de spūsancto ꝙ̄ de virili semine et sine carnali cōcupiscencia ⁊ melius nobilius et etiam digni⁹ est credere ꝙ sit natus de virgine ꝙ̄. de corrupta

quia in omnibus hijs nobilita-tur homo et humana natura. qa cum ille homo sit excellentior cũ ctis hominibus et non possit esse nobilior nec magis exaltatus me lius ē ꝛ nobilius ꝙ habeat omnē nobilitatem ex parte sue genera-tionis et natiuitatis. Et meli-us et dignius est credere hoc ꝙ̄ eius oppositum quia hoc ponit maximam nobilitatem in natura humana scilicet ꝙ habet talem hominem. et oppositum poneret indignitatem et innobilitatem ꝛ remoueret nobilitatem et digni-tatem. Et hoc etiã est summe amabile et desiderabile homini inꝙ̄tum homo est ꝙ humana na tura sit tantum dilecta adeo ꝛ ex altata. et ideo hoc est pro homi-ne et oppositum est contra homi nem ergo etc.

De resurrectione mortuorum

Tertius melius est homi ni affirmare et credere re surrectionem mortuorũ in corpore ꝛ anima ꝙ̄ eius oppo situm et ꝙ humana natura resur get amortuis et accipiet in mor-talitatem quoniam affirmare et credere hoc ponit hominem ꝛ na turam hinanam in maximo gau-dio in maxima spe ꝛ consolatione dignitate ꝛ exaltatiōe et in maxio ornatu ad bonũ ꝛ exaltat hoiẽ su per oia aĩalia. Credere autē et af firmat oppositum nullum bonũ ponit in natura humana ymo re mouet omne bonum et priuat. er go ille qui credit et affirmat op-positum est contra hominem et inimicus hominis inꝙ̄tum ho-mo est et per consequens est con tra se ipsum. vnde etiam summe amabile et desiderabile est homi ni inꝙ̄tum homo est ꝙ resurrectō erit generalis et oppositum ē odi bile. Item melius est homini affirmare et credere ꝙ iam a mor tuis aliquis resurrexerit ad vitã immortalem ꝙ̄ si nullus resurre-xerit quoniam hoc ponit homi-nem in maiori et infirmiori spe et consolatione future resurrectio-onis generalis. Si autem nul-lus adhuc resurrexerit non est tã tã spes nec tanta securitas in ho mine de futura resurrectione. Si enim aliquis credat futuram re-surrectionem generalem et non credat adhuc aliquem resurrexis se amortuis ad vitam immortalē non habet tantam spem nec tan tam securitatem de resurrectione futura sicut ille qui credit ꝙ iam aliquis de humana natura resur-rexit a mortuis. Igitur melius est homini credere ꝙ̄ eius oppositũ.

De ascensu ad celos.

Preterea melius est homini affimare et credere ꝙ iam

aliquis homo ascendit ad celos et q sedet ad dexteram dei patris in eternum q̄ eius oppositum q: ex hoc sequitur maxima spes cō solatio securitas et gaudium humane nature et ponit maximam dignitatem et exaltationē in humana natura et maximuz deside rium eundi ad celum et relinquē di terram et vitam bestialem. Ex opposito autem eius nullum bonum sequitur homini.

De iudicio vniuersali.

Tem melius est homini credere et affirmare q erit vniuersale iudiciuz in quo omēs homines recipient mercedem sm̄ opera sua q̄ credere eius oppositum quoniam ex hoc homo inducetur et conabitur ad bonuz operandum et ad meliorendum opera sua vt remuneretur et ad malū fugiendum et opera mala ne puniatur et condempnetur ymo h̄ est necessarium homini credere ꝛ affirmare si vult esse bonus et cō uenit homi ratione liberi arbitrij quia cum homo per liberum arbitrium possit facere bonum et malum et nō cogatur ab aliquo et tamen tenetur esse bonus ꝛ nō malus summe necessarium et vtile ē homī credere et affirmare q erit iudiciū vniuersale in quo vnusq̄ q recipiet sm̄ opera sua summaz retributionem boni vel punitionez mali et summū honorem vel summam confusionē. Si autez n̄ credat non conabitur ad bonum ymo faciet malā et viuet non vt homo sed vt animal brutum sm̄ propria desideria brutalia et delectationes carnales.

De anime immortalitate.

Tem melius est homini credere et affirmare q homo habet animam immortalez q eius oppositum quoniam inq̄tum homo est eam immortalem affirmare et credere est magna exaltatatio dignitas et bonum humane nature et per hoc magis separat a bestijs et magis appropinquat deo et etiam ex hoc generatur in homine maximam gaudium magna spes ꝛ iō ista fides ista credulitas de sue anime immortalitate est sine comparatione melior ꝛ vtilior q̄ suum oppositum quia si credat suum oppositum nullum bonum sequitur homini sed priuat bono. et homo tenetur credere illa per que generatur in eo maior spes quia habere magnam spem est magnum bonum hominis et magna spes prouenit ex magna fide. Et ideo qui nonvult credere illa per que potest generari magna spes facit contra se ipsum et contra hominem inq̄tum homo est ꝛ ē causa sue desperatiotionis

Conclusio de omnibus predictis super fide christiana

Quia ergo quicquid continetur in fide christiana est magis amabile et desiderabile homini inquantum homo est quam eius oppositum. Et nihil est magis desiderabile nec amabile. et magis conuenit cum bono et cum esse hominis quam eius oppositum. Et etiam vtilius melius et dignius est homini inquantum homo est credere et affirmare quicquid continetur in eadem fide quam eius oppositum. ymo nihil dignius et melius homini et humane nature potest credi quia ex tali credulitate et affirmatione sequuntur infinita bona homini inquantum homo est. Et ex eius opposito nullum bonum sequitur homini nec nature humane ymo priuatio boni. Sequitur et concluditur quod quilibet homo inquantum homo est debet tenetur et obligatur de iure nature et secundum ordinem nature affirmare et credere fidem christianam et eius oppositum negare et refutare. Quia cum opporteat postquam fuit audita et intellecta eam affirmare et credere et negare eius oppositum nec debet de ea dubitare. Sed postquam melius est homini credere. cum teneatur homo vti hijs que sunt ad suum bonum sicut alie creature sequitur quod debet vti intellectu suo ad suum bonum eam affirmando et credendo et oppositum negando. Aliter sequitur quod talis homo est deuiatus a toto ordine creaturarum nec facit vt homo ymo facit contra hominem inquantum homo est et ad suum malum contra suum bonum. Et quia homo inquantum homo non est contra hominem sequitur quod qui non vult credere fidem christianam quod ipse habet inse ipso scilicet in suo intellectu et voluntate aliquid quod est contra hominem et inimicatur homini et destruit bonum ipsius inquantum homo est. Ulterius sequitur quod fides catholica nullo modo est contra naturam ymo est pro natura et pro bono nature et ad complementum nature et ad eius perfectionem quia ad bonum perfectionem et exaltationem humane nature cui seruiunt et propter quam fiunt omnes alie nature inferiores. Et per consequens oppositum fidei christiane est contra naturam et pro malo nature quia vilificat diminuit destruit et priuat quantum in eo est bonum perfectionem et exaltationem humane nature et ei nocet et per consequens nocet omnibus alijs rebus et eas diminuit diminuendo hominem quia omnes seruiunt homini et sunt propter hominem et qui nocet domino nocet et seruis eius.

Ulterius sequitur quod quicunque credit et affirmat fidem christianam nullomodo propter hoc est increpabilis nec a deo nec a natura quia credit quod melius est pro humana natura. Et quamvis fides catholica non esset vera quod est impossibile excusatus est coram deo et omni creatura. quia affirmat et credit partem meliorem et magis amabilem et desiderabilem et que magis est pro bono utilitate et perfectione hominis inquantum homo est et hoc debet facere quoniam hoc dicit omnis creatura. Et qui facit quod deus nullomodo est increpandus. et per consequens qui facit oppositum est increpandus et culpabilis a deo a natura et ab omni creatura quoniam nullam excusationem habet quia reliquit quod bonum est et recepit quod non bonum est et partem non amabilem non desiderabilem nec utilem.

Alia confirmatio ad debitum credendum.

Item etiam quia non solum fides christiana est magis amabilis et desiderabilis quam eius oppositum sed etiam est publicata et predicata denunciata et preconizata per universum mundum per homines sanctissimos cum comminatione dampnationis eterne credere nolentibus et promissione vite eterne credere volentibus et pro confirmatione eius mortui sunt voluntarie infiniti homines et martirizati. Sed oppositum fidei christiane non est preconizatum per universum orbem cum comminatione nec cum promissione boni aut mali eterni nec etiam pro sustentamento oppositi fidei christiane nullus voluntarie mortuus est. Et etiam infiniti homines sancti vite tenuerunt eam et vixerunt in ea laudabiliter usque ad finem vite

Et omnia ista et plura alia simul congregata reddunt homines non credentes nec affirmantes fidem christianam inexcusabiles et increpabiles. et reddunt credentes infirmos securos et in fide solidos immobiles et omnino excusabiles et nullomodo increpabiles. Tutissimum est igitur et securissimum stare vivere et mori in fide christiana. Ecce igitur quanta cognitio et certitudo generatur in nobis dum comparamus hominem ad alias res inferiores per convenienciam et per differanciam. quoniam ex hoc magis cognoscimus nosmet ipsos et nostram naturam debitum et obligationem nostram et sic generatur sciencia de homine inquantum homo est.

Quod ex comparatione hominis ad alias res per differanciam generalem scilicet liberi arbitrij generatur certissima cognitio de homine et operibus eius quam

recte immediate et infallibiliter ducit in certissimam dei cognitionem.

Quoniam autem cognitio de deo que oritur ex propria natura est certior et magis familiaris et placens. Ideo inquantum possumus laborare debemus vt naturam hominis cognoscamus vt per nostram naturã quam intra nos habemus cognoscamus deum quia talis cognitio est nobis valde propinqua quamuis autẽ multis modis per comparationem hominis ad tres gradus inferiores cognouerimus deum esse et suas proprietates. Tamen adhuc restat alius modus valde securus et grossus qui ab omnibus statim potest videri per quam nascitur cognitio de homine et de operibus eius que vltra ducit i cognitionem dei certissimam. Iste autem modus est per differenciã totius liberi arbitrij vnde omnes res trium graduum inferiorum carent libero arbitrio et ideo operãtur sua opera non libere nec voluntarie sed ex necesse nature vel ex impetu nec habent potestatem et dñium suarum operationum nec cognoscunt sua opera nec iudicant de suis operibus nec sciũt quid faciunt et hoc est quia non habent liberum arbitrium. Sed homo qui est in quarto gradu, propter hoc quia habet liberum arbitrium habet potestatem et dñium suarum operationũ. Ideo operatur tanquam liber et dñs et ex libertate et nõ ex necessitate nec ex coactione et põt iudicare de suis operibus antequam ea faciat et deliberare. Ista est ergo generalis differẽcia hominis ex vna parte et oim aliarum rerum trium graduum ex altera quia homo inquantum homo operatur ex libertate. Sed alie res ex necessitate nature vel ex impetu. Et ex inde sequitur quod opera hominis inquantum homo ẽ sunt alterius conditionis vel nature ab operibus oim aliarum triũ graduum. Et ideo quedem proprietates cõueniunt operibus hominis que nõ conueniunt operibus aliarum rerum. vnde opera hominis inquantum homo est sũt dignissima et nobilissima de natura sua eo quia facta sunt cum libertate voluntatis que nõ capit extimationem et excedunt. in dignitate sine mensura opera aliarum rerũ Item propter istam differentiam sequitur quod opera hominis dicũtur sua quia sunt in potestate sua Sed opera aliarum rerum nõ sunt in sua potestate et ideo non sunt sua quia potius aguntur quam agãt Item ex hoc sequitur quod opera hominis imputantur homini. Sed opera aliarum rerum non imputantur eis. Item ex ista dñia

sequitur quod opera hominis inquantum homo est de natura sua sunt laudabilia et honorabilia vel vituperabilia approbabilia vel reprobabilia remuneratiua vel punitiua. Unde in homine propter opera sua remanet respectus qui non est opus sed sequitur ad opus.

Et hoc est meritum vel demeritum seu culpa ita quod ista opera postquam sunt facta relinquunt in homine meritum vel culpam et hoc est quia operatur cum libertate ratione et voluntate. Sed opera aliarum rerum non habent tales proprietates eo quia non sunt talia.

Et ideo opera hominis ornant hominem vestiunt maculant et turpant per illud quod remanet ex ipsis. Ulterius quia homo potest bene operari vel male et hoc voluntarie. Et ex hoc generatur et remanet in homine culpa seu meritum. Ideo vltra opera hominis debetur de iure nature aliud scilicet premium vel pugnitio seu pena quod non debetur operibus aliarum rerum.

Unde homo tenetur operari quantum poterit et non esse occiosus ab opere bono. Et debet implere mundum suis operibus sicut alie res continue operantur et numquam sunt occiose. Et tenetur operari melius quo poterit sicut faciunt omnes alie res. Nam ex hoc decoratur vniuersum et totus ordo creaturarum quia non propter hoc habet libertatem vt non operetur vel vt male operetur quia tunc haberet quod habet ad malum suum et non ad bonum suum

Sed habet libertatem propter hoc scilicet vt voluntarie libere et sponte ac continue operetur et bene operetur et melius quo poterit operetur vt sic cum suis operibus ornet et decoret vniuersum. Quia quicquid habet homo inquantum homo totum habet ad bonum suum et ad decorem. Sed quia ratione libertatis potest operari et non operari et esse occiosus. Et potest bene operari et male operari si vult et quando vult. Ideo si non operetur et sit occiosus vel si male operetur quia hoc facit ex libertate et propria voluntate.

Et quia etiam in hoc ledit propriam naturam et diminuit suum bonum et corrumpit se ipsum et facit malum voluntarie et per consequens destruit et deturpat ordinem rerum et armoniam tocius vniuersi cuius ipse est principalior pars quia non debet hoc facere et facit et voluntarie facit et nulla res inferior hoc facit. Ideo tunc est in culpa in iniuria et offensa quia iniuriauit et offendit totum ordinem rerum et per consequens debetur ei de iusticia naturali pugnitio pena et vituperium. Si au

tem bene operetur ꝛ melius quo poterit operetur tūc decorat vniuersum et ornat et facit quod debet quia hoc facit voluntarie et sponte. Ideo tunc habet meritum et ei debetur premium et est laudabilis et premiabilis. Et sic quattuor sūt que sequuntur ad opera hominis de natura sua et non ad opera aliarum rerum scilicet meritum et culpa premium et pena et est tāta colligatio ꝙ nō possunt separari. Quia primo ad opus hominis postꝙ factum est sequitur culpa vel meritum et postea ad culpam debet sequi pena et ad meritum premium. Sic igitur recoligendo opera hominis inqꝫtum homo habens has conditiones et proprietates inseparabiles vltra aliarum reruꝫ opera scilicet ꝙ dicuntur sua et imputātur et ex eis nascitur culpa vel meritum et ideo debetur eis premium vel pena. Ideo sunt laudabilia hōrabilia vituperabilia et increpabilia remūerabilia vl' pugnibilia Et si sūt bene fctā sūt dignissima et decorant vniuersū.

Si male facta indignissima ꝛ pessima et deturpāt vniuersum.

Et hoc totum ex vna radice scilicet quia sunt voluntarie et ex libertate facta.

Ecce igitur qualiter ex comparatōne hominis ad alias res pennes differentiam liberi arbitrij generatur et nascitur magna cognitio de homine ꝛ siencia inqꝫtū homo est ex operibus que vlterius ducent nos in magnam dei noticiam certam et ineffabilem vt sequitur.

Hic ostenditur qualiter cognitio nunc habita de homine et de operibus eius ducit nos ꝛ facit ascendere in dei cognitionem et suarum proprietatum

Uoniam autem homo inqꝫtum homo est talis nature ꝙ facit opera sua talia ad que de natura sua sequitur meritum vel culpa et per consequens eis debetur de natura propria premium vel culpa siue pena. Et dicuntur meritoria vel culpabilia. et ideo premiabilia vl' pugnibilia et per consequens indicabilia vel examinabilia.

Et qꝛ homo nō potest remunerare se ipsum vel premiare nec natura humana potest se ipsam remunerare nec etiam nature inferiores homine possunt remunerare nec premiare hominem inqꝫtum homo.

Ideo cum natura hominis de na

tura sua requirat remuneratione vel punitionem. Ideo necesse e ꝙ sit aliquis supra homine maior homine qui possit premiare ⁊ remunerare hominem vel punire et corrigere ipsum secundum ꝙ opera eius requirunt.

Si enim non esset aliqua natura supra naturam humanam q̄ posset remunerare ipsam nec aliquis supra hominem qui posset premiare vel pugnire ipsū de operibus suis sequeretur ꝙ homo operaretur frustra et in vanum.

Sed quia sunt talis nature opera eius supra opera aliarum rerum ꝙ sunt remunerabilia vel pugnibilia. et si nullus sit qui correspondeat suis operibus premiando vel puniendo sequitur ꝙ totum vniuersum esset frustatum ⁊ totum inordinatum quia omnia inferiora seruiunt homini et sunt propter hominem sed homo est frustra ergo totum est frustra.

Sed tamen nos videmus ad sēsuz ꝙ omnia inferiora vsqꝫ ad hominem sunt ordinata et tamē homo non ordinauit ipsa igitur seq̄tur ꝙ etiam homo erit ordinatus vt aliquis respondeat homi ſm suam naturam aliter erit dare vacuum in vniuerso et maximuz vacuum ymo totum erit vacuuz qꝛ opera hominis sunt vacua et vana et quia de natura sua sunt capacia premij vel punitionis. et si eis non detur remanebūt vacua nec aliter erunt plena. Et tamen impossibile est esse vacuum et in minimis rebus et insensibilibus quia citius celum rumpetur q̄ patentur vacuum in vniuerso

Igitur quomodo erit in maximis rebus sicut sunt opera hominis inq̄tum homo. Unde videmus in natura ꝙ cuilibet rei correspondet quod sibi propriuz est et sibi proporcionabile et quod sibi debituz est et nulla capacitas remanet vacua sed cuilibet rei secundum suam naturam correspōdet illud quod exigit et sibi debetur. Verbigratia rebus visibilibus correspondet occulus ad videndum rebus audibilibꝰ auris ad audiendum rebus odorabilibus odoratus rebus tangibilibus tactus et rebus intelligibilibus intelllectus. et sic de omnibus alijs et hoc est vt omnia ista nonsint frustra. Quare ergo n̄ similiter correspondebit rebus p̄miabilibus premiatoꝛ ad premiandum et rebus punibilibus puniens ad puniendum et rebus iudicabilibus. Judex ad iudicandum et hoc in natura vt non sint frustra nec in vanum talia hoc n̄ potest pati ordo vniuersi. Igitur necessario correspondebit homini iuxta opera sua aliquis premiatoꝛ et punitoꝛ maioꝛ homine

Item qr opera hoīs imputātur hoī et ideo si male agit ipe ē ī culpa illius mali et iam in eo est culpa. igitur in culpa est hō qñ male operatur et qñ nō facit quod debet facere sibi totum imputandū est qr hʒ ptātē faciēdi. ⁊ ñ faciēdi Igitᷣ postq̄ ē ī culpa alicui fit offēsa ⁊ alicui fit iniuria q̄ ē ī natura. Igitᷣ obligatᷣ statī hō alicui dū ē ī culpa ligatus et debitor factus ē quia culpa inq̄tum culpa de natura sua obligat ad penā et facit hominem debitorē naturaliter et tot quot sunt culpe tot sūt debita tot obligationes et est impossibile aliter esse. Igitur naturaliter et de iure nature remanet hō obligatus propter culpaʒ sequitᷣ ḡ q̄ aliquis est superior hoīe cui est obligat⁹ homo propter culpā qui est debitor qñ male operatᷣ etetiā cum culpa nō possit remoueri nisi per veniā vel q̄ soluatur totuʒ debitum pro culpa. Et cū hō nō possit dare sibimet veniam de sua culpa nec soluere nec remittere sibimet illud debituʒ pro culpa igᷣ necessario est aliquis superior homine ad quē pertinet dare veniā vel exigere debitum vel remittere totum. ḡ necessario culpa hoīs arguit et cōcludit deum esse. Et similiter meritum hoīs arguit deū esse. Ideo bonū argumētum est. homo pōt peccare et male operari ⁊ habere culpā. ḡ deus est. Similiter homo pōt bñ operari ⁊ habere meritū. ḡ deus ē. Sic ḡ opera hominis inq̄tum hō est necessario cōcludūt esse aliquē maiorē supra hominem qui sit p̄miator ⁊ punitor remunerator et retributor.

Quod ex operibus hoīs ōndītur q̄ ille qui est supra hominem premiator et punitor est sūme potens sūme sapiens et sūme iust⁹.

Et quia ad recte et debite remunerandū et ad dendū cuilibet operi quod ſm̄ naturam suam debetur. necesse est q̄ omia opera pōderentᷣ examinētur discussiantur et recte iudicētur. aliᷣ esset inordinatio et cōfusio in vniuerso qđ natura nō patitur qr videmus q̄ nobilior est aīa ī corpore humano q̄ in corpore asini eo quia debetur ei et alteri nō. Et qr opa hoīs sunt magis vel min⁹ remunerabilia et magis vel minus premiabilia ſm̄ q̄ cū maiori complacencia et voluntate vel minori fuerūt facta. Et ſm̄ maiorē vel minorem cognitionē etiaʒ sūt magis vel minus bona vel mala. Ideo necesse est q̄ ille qui debet p̄miare vel punire cognoscat et discutiat ⁊ discernat oīa opera hominis et ponderet vt nullomodo possit falli et vt recte et infallibiliter iudicet quod debetur cuilibʒ et quantum et quale vt recte oīa sint ꝓportionata et in natura ni-

hil sit inordinatū quod esset si qd libet opus hois nō haberet quod sibi debetur. et ideo necesse est ꝙ habeat plenā cognitionē et īfallibilez de oībus operibus hūanis et plenā sciam et per ꝯñs necesse est ꝙ cognoscat ꝛ videat perfectissime opera totius humane nature. Et ideo oportet ꝙ videat oēs cogitationes oīa verba ꝛ oīa opera exteriora et interiora io homi. Et qꝛ opus hois est magis vl' minus remunerabile vel punibile scd'm latentem intentionē et volūtatem per quā fit necesse est ꝙ ille qui est p̄miator ꝛ punitor videat clarissime et discernat oēs intenciones et voluntates occulta omnium hoim aliter esset impossibile ꝙ posset remunerare recte vl' punire aliquod op9 hois qꝛ totū oritur ab intencione et volūtate. et ibi est radix totius remuneratōnis vel punitionis. Et qꝛ oēs homines qui simul viuūt simul operantur. Ideo necesse est ꝙ siml' et semel videat oīa opera oīm hoīm viuenciuȝ ymo etiā omniū hominum p̄teritoꝝ et necesse est ꝙ nihil obliuiscatur sȝ oīa retineat in memoria vt nō sit aliquod opus minimū qn habeat quod ei debet' Cogitemus ḡ quid esſȝ cognoscere ꝛ videre clarissime ꝛ certissime simul oīa opera oēs cogitationes vnius hois tm̄ a principio sue discretionis vsqꝫ ad finē vite sue. sed plus esset duoꝝ et plus triū ꝛ pl9 decem millium. Sed cogitemus oēs hoēs simul qui fuerūt sunt ꝛ erunt ꝛ oēs cogitationes oīa verba oīa opera cuiuslȝ quid et quātum erit simul oīa discernere et discutere et iudicare et cognoscere quid et quātum et quale debetur cuilibet. Ecce ergo bñ possum9 cōcludere de scia et sapiencia illius qui est supra hoīem ꝙ necesse est ꝙ nō habeat mēsurā nec terminū Est ergo sūme sapiens sūme sciēs sūme cognoscēs et clarissime oīa videns. Oīa ergo nuda et aperta sūt oculis ei9 et nihil est inuisibile in cōspectu eius. Est ergo iudex sapientissim9 et scientific9 et nullomodo fallibilis. Et ita necesse ē esse vt hoc ꝓbāt arguūt et exigūt de natura sua opera hois inq̄tū hō est. vide ḡ sciam dei infinitaȝ latissimā ꝓfundissimā et tantā scienciam requirūt opera hois inq̄tum homo est vt recte remunere tur et premiatur.

Quod etiam est summe potēs

Et qꝛ ad remuuerādū et puniendū non sufficit scia nec sapiencia et rectū iudicium ymo requiritur potencia vt possit de facto dare et retribuere cuilibet qd ei debetur et punire qdlibet opus iuxta suā exigenciā et scd'm ꝙ ei debetur per quā potenciā possit dare execucionē per rectū iudiciuȝ qd iudicatū est. Et qꝛ opera hois

et totius hūane nature sūt quasi infinita nūo et diuersa ⁊ requirūt de natura sua maiores vel minores retributiones et penas et punitiones sm̄ q̄ opera sunt magis vel min⁹ bona vel mala. Et sm̄ q̄ homines sunt maiores vel minores. Ideo necesse est q̄ ille qui est supra hoīem nō solū oīa videat ⁊ cognoscat et recte iudicet sꝫ etiaꝫ q̄ habeat omnē potenciaꝫ ad plenissime et potentissime remunerādum ⁊ puniendū vt nihil per defectuꝫ potēcie remaneat impunitum nec iremuneratū q̄ꝛ alit̄ vniuersum esset inordinatū ⁊ esseꝫ vacuitas in rebus q̄ꝛ n̄ oīa haberēt quod eis debetur q̄ꝺ fieri nō pōt nec natura patitur. Est ḡ summe potēs remunerator et punitor et talem exigūt opera hōis inq̄ꝫtuꝫ hō est cui nihil possit resistere.

Quod etiā est summe iustus.

Uia etiā nō sufficit habere scienciam et sapienciaꝫ ad recte iudicandum et discernendū et potenciam ad potenter remunerandum et puniendum nisi cū hoc habeat etiam bonā voluntatem ad hoc recte volendum et ꝑ consequens oportet q̄ habeat sūmam et rectissimam iusticiam et q̄ velit iustissime et eq̄tissime dare cuilibet quod sibi debetur nec sit acceptor personarum sed retribuat et puniat sm̄ mita ⁊ culpas vt nullum opus bonuꝫ relinquat absq̄ remuneratione et nullū malum opus relinquat absq̄ punitione debita ne vniuersum i cinaneat in ordinatum quod fieri nō potest. et ideo necesse est q̄ habeat iusticiam inflexibilem inuariabilem et in cōmutabilem alter ordo vniuersi periret quod fieri nō potest. Recoligentes ergo dicamus quia hō inq̄ꝫtum hō est hꝫ liberum arbitriuꝫ per quod potest voluntarie bene vel male operari. Ideo opera sua sunt meritoria vel punibilia et ideo sunt iudicabilia examinabilia et discussibilia. Et ideo necessario correspondet eis et homini inq̄ꝫtum homo aliquis in natura premiato vel punitor et iudex summe potens sūme sciens et summe iust⁹ qui possit sciat et velit remunerare et punire qui non possit falli nec corrūpi nec vinci et per ꝯns nullomō indigens aliter homo non esset hoc quod est quia hoc exigit natura hominis inq̄ꝫtum homo est. Ideo si homo est. ita necesse est nec aliter ordo vniuersalis rerum non haberet complementū ymo totū esset frustra q̄ꝛ hoc clamat tota natura hoc clamat opera hominis bona et mala.

Quod necesse est q̄ sit vnus et idem et non plures qui sit punitor premiator et iudex principalis etc.

Et quia opera hoīs sunt remuneranda et puniēda et hoc ex vna et eadē radice scʒ q̄r p̄cedunt ex libero arbitrio quod est vniꝰ et eiusdē nature in oībus hoīnibus. Etiam oīa opera debēt recte remunerari vel puniri et nullum dʒ relinqui. Et q̄r si essētplures principales remuneratores ⁊ punitores et iudices esset cōfusio et inordinatio maxima in remunerādo et puniendo et opera hominum nō possent recte premiari nec puniri nec iudicari nec exaīari. vnde oportet ꝙ tantā potenciam haberet vnus sicut alius sciencian tanam et tantam iusticiā et volūtatē. Et quod vnꝰ sciret alř sciret et sēper essent cōcordes. Et hoc nō potest esse ymo repugnat nature plures tales esse quia si essent equales et quilibet haberet potestatem distinctam ab alio et scienciam et voluntatem possent esse discordes vel esset superfluitas in natura et sic humana opera nō possent habere debitam remunerationē vel punicionē. Si ergo opera hominis inq̄ꝰtū hō requirunt vnum tm̄ et eundē remuneratorē punitorē et iudicem q̄a aliter impossibile esset ꝙ haberēt quod eis debetur et vniuersū esset inordinatum nec posset stare. Et etiam quia liberuʒ arbitriū ē eiusdem et vniꝰ nature in oībus hominibꝰ quod est radix remunerationis et punitionis iō requirit tm̄ vnum et eūdem p̄miatorē ⁊ remuneratorē et iudicē et n̄ plures

Quod principalis remuneratio hoīs inq̄ꝰtū homo et punicio est intellectualis et sp̄ualis inuisibilis et non corporalis.

Uoniā autē opera hoīs sūt remunerabilia vel punibilia propter liberꝝ arbitriū q̄ð est causa et radix remunerationis et punitiōis. Et cū homo sit hō propter liberū arbitriū et per hoc separatur abrutis sequiř ꝙ cū liberum arbitriū sit intellectuale sp̄uale inuisibile et nullomō corporale nec sensibile nec visibile. seq̄tur ꝙ p̄ncipalis remuneratio hoīs iq̄ꝰtū hō est intellectualis sp̄ualis ⁊ inuisibilis quia remuneratio correspōdet radici remunerationis. Non em̄ esset proporcionata nec cōueniens nec recta nec debita nec iusta remuneratio corporalis postq̄ꝫ tota radix. vnde oritur meritūʒ est sp̄ualis nec esset remunerare dare aliquid corporale quia nullum coporale potest equipararī rei intellectuali et sp̄uali nec oēs res corporales possent remunerare vnum opꝰ hoīs inq̄ꝰtū homo ē si sit remunerabile. Si ḡ opus hominis inq̄ꝰtū hō est requirit ð natura sua remuneratiōnē ītellectualem et sp̄ualem et similiter est de punitione et pena hoīs inq̄ꝰtum homo est. Et sua principalis pu-

nitio est spūalis et intellectualis et nō corporalis. Et qr remunera tio dȝ recipi ab hoīe ⁊ esse in hoīe et nō extra hoīeȝ. Jō necesse est ꝙ remuneratio hoīs inꝙtū hō est re cipiat̄ in libero arbitrio aquo orit̄ meritū et sic necesse est ꝙ in libe ro arbitrio sit capacitas ad ꝑmū et ad punitionē. Et iō cū liberꝝ ar bitriū ꝯprehendat intellectū ⁊ vo luntatē sequit̄ ꝙ principal' remu neratio vel pugitio hoīs. inꝙtuȝ hō est in ipa volūtate et itellectu Et per ꝯn̄s tota capacitas ꝑmij vel pene. g̊ totū quod debet̄ hoī i ꝙtū homo ē ex suis opibus et est bonū et remuneratō volūtat̄ ⁊ in tellect⁹ vel malū et pugnitio volū tatis et itellect⁹. Sequit̄ g̊ ꝙ prin cipale bonū hoīs inꝙtū hō est bo num intellect⁹ et volūtatis. Et ꝑ ꝯn̄s principale malū hoīs inꝙtū hō est. est malū intellect⁹ et volū tatis. Et ex inde sequit̄ ꝙ diuicie ⁊ thesauri hoīs inꝙtū hō est sunt intellectuales spūales et inuisibi les et nō sensibiles per aliquē sen sum corporalē. Et etiā sequit̄ ꝙ re gnum hominū est intellectuale ⁊ nō corporale et qr liberꝝ arbitriū abstrahit a loco et tpe et nō subi citur eis de natura sua nec est lo cale nec tpale. Sequit̄ etiā ꝙ bo num hoīs inꝙtū hō est nō est lo cale nec tpale. Nec diuicie hoīs sunt locales nec tpales. Jdeo sūt extra locū et extra tpūs. Et iō seq̄

tur ꝙ nō trāseunt nec fluūt a pn̄ti in preteritū sed semꝑ manēt i coō statu et iō sunt eterne et in muta biles in variabiles in corruptibi les et fixe. Et ex inde sequitur ꝙ bonū hoīs inꝙtū homo est nō cō sistit in aliquo qđ sit cōe hoībus ⁊ bestijs et iō nō consistit in aliqua re que possit videri occulis corpo ralibus nec audiri nec tāgi gusta ri nec odorari nec ymaginari nec in aliqua re lōga lata ꝑfunda nec extensa extensione corporali. ⁊ ꝑ ꝯn̄s bonū hoīs nō consistit in ali qua dilectione corporali. Et simi liter dicendū est de malo hoīs Sic igitur cōsiderantes dicam⁹ ꝙ principalis remuneratio hoīs inꝙtum hō est et suū malū princi pale nō cōsistit in aliquo qđ sit cō mune hoībus et bestijs. Jdeo ma lum hoīs inꝙtum hō est nō ē pri cipaliter in aliqua re sensibili per aliquē sensum corporis ⁊ per ꝯn̄s nō est principaliter i pena corpo rali. Sic igitur ꝯcludentes dica mus ꝙ principalis remuneratio hoīs inꝙtuȝ hō est et etiā puni tio est intellectual' spūalis inuisi bilis et nō corporalis nec per ali quem sensū corporis apꝑhensibi lis qr quale est liberꝝ arbitriū ne cesse est ꝙ sit talis remuneratio ⁊ pugnitio eius.

Quod per predicta oīs hō pōt certitudinaliter cognoscere quaȝ legem debet tenere.

Et quia remuneratio prin-
cipal' hois inq̄tū hō ē. est in
tellectualis sp̄ualis invisibilis et
nullomodo corporalis nec visibi
lis vt iam pbatum est. Sequitur
necessario q̄ ois lex seu secta que
ponit principale bonū hois ⁊ prī
cipalē eius remuneratione in re-
bus corporalibus visibilib⁹ sen-
sibilib⁹ per aliquē sensū ē mēdosa
falsa deceptuosa ⁊ est cōtra bonu
nē inq̄tū hō ē. Et q̄ tales hoīes
tenētes talē sectā seu legē sunt de
cepti ⁊ querūt vanitatē ⁊ mēdaci
um et oēs sunt perditi. Et iō qui-
cunq̄ talē legē vel sectā in choa-
uit ipe fuit decept⁹ in seipo et de
ceptor alioꝝ mēdax dolosus et
fraudulētus. Et p̄ oppositū possu
mus cōcludere q̄ illa lex que po
nit principale bonū hois ⁊ princi
palem eius remuneratione in re-
bus intellectualib⁹ sp̄ualib⁹ invi
sibilib⁹ icorruptibilib⁹ ⁊ eternis ⁊
que magis elongāt a reb⁹ corpo
ralib⁹ et delectationibꝫ corporis
est verissima sanctissima purissi-
ma et est lex que est hois inq̄tuꝫ
homo ē. Et iō sequit̄ q̄ oēs hoīes
talem legem hn̄tes sunt in verita
te et tendūt ad veꝝ bonū ad ve-
ras divicias ad veros thesauros
hois inq̄tū hō est. Et iō sequit̄ q̄
ille qui talē legem fundauit et in
stituit q̄ fuit ver⁹ sanct⁹ pfectus
sine dolo sine fraude diligens bo
num hois inq̄tuꝫ hō ⁊ cognoscit
veꝝ bonū ipius. Ex hoc sequit̄ q̄
ois hō pōt certitudinalit̄ cogno-
scere et discernere quā legem dꝫ
tenere et in qua debet viuere.

Quod opa hois nō statiꝫ duꝫ
fuerunt facta punit vel remune-
rat deus sed expectat.

Nomā quid ex libero arbi-
trio tāq̄ a radice orit̄ meri-
tum vel culpa et ex merito sequi
tur premiū et remuneratio. et ex
culpa pena et pugnitio si tollatur
liberꝝ arbitriū tollitur meritum ⁊
culpa premiū ⁊ pena. Loquor au
tem de hoīe inq̄tum hō ē. Et q̄a
totū bonum hois inq̄tū hō est. ē
habere meritū et totum malū ho
minis habere culpas q̄ꝛ ex meri-
tis p̄miū nascitur et ex culpis pe
na. Ideo q̄to hō plus hꝫ merita
tāto magis crescit bonū suū ⁊ sibi d
betur mai⁹ bonū. Et iō seq̄tur q̄
nō statim dū bonū opus factuꝫ ē
remunerāō est scꝫ finali remune-
ratione q̄ꝛ tūc ampli⁹ hō n̄ posset
habere alia merita si esset facta re
muneratio finalis. Et iō q̄ꝛ hō
pōt cōtinue mereri et merita cu-
mulare dꝫ expectari remuneratō
totalis oim meritoꝝ vsq̄ in finē
vt simul remuneretur de oībus et
recipiat totū p̄miū in simul. Et sic
natura hois nō exigit sua merita
premiari vsq̄ in finē ymo nō esꝫ
bonū hois si statim remuneraret̄
q̄ꝛ tunc ampli⁹ nō posset mereri.
Rursum etiā q̄ꝛ si statim hō dum

habet culpā puniretur finali pu-
nitione et pena sibi debita et sta-
tim fieret execucio et iudiciū. iam
esset pditus totaliter et cōdēpna-
tus et amplius nō posset reparari
nec restaurari. Et quia hō quamdiu vi-
uit est conuertibilis de malo in bo-
num et ecōtra ex parte liberi arbitrij
et si male operatus est pōt cogno-
scere culpā et malū suū et reuoca-
ri ad bonū et hoc nō est impossibile
Ideo expectādus est si conuertatur
ad bene opandū et relinquat ma-
lam viā. Et hāc exigit expectatio
nē naturā liberi arbitrij ipsius hoīs
nō ex merito quia ei nō debetur ex
merito sed solū punitio ymo citius
pena debetur sed ex eo quia mutari et
cōuerti pōt et iō necesse est puni-
torem et iudicē eē sūme misericor-
dem ad expectandū vt nō statim iu-
dicet et puniat secundum finalē sentēci-
am quia melius est hoiem saluari quam
perdi. Sic igitur natura hoīs ex
parte liberi arbitrij exigit talē re-
muneratorē et punitorē et iudicē
qui neque statim remuneret neque
statim puniat sed semper respiciat ad
bonum hoīs et per consequens quod sit sū-
me misericors ad expectandū et
ad parcendū homini si velit relin-
quere malum et facere bonum.

Quod ex operibus hominis
ostenditur duas esse principales
ciuitates et perpetuas habitatio
nes hominis scilicet paradisus
et infernus

Um autem omnes homi-
nes sint eiusdē nature et cō
uenīāt i libero arbitrio tamen quia li
berum arbitriū potest tēdere et ire
per duas vias et duo itinera contraria
et opposita adinuicem quia po-
test ire per viam meriti bene ope
rando et per viam culpe male ope
rando et occiosus existendo et quia
culpa et meritum sunt vie repu-
gnantes adinuicem nec possunt
simul esse in eodem. Et exinde
sequitur quod homines possunt di-
uidi et separari adinuicem et esse
contrarij et inimici inter se quia qui-
dem possunt ire per viam meriti
quidem per viam culpe. Et quia
non sunt nisi iste due vie in homi
nibus et sunt contrarie. ideo tota
natura humana non potest diui-
di nisi in duas partes que sunt ī-
uicem repugnantes et i duas cō
gregationes. Et quia pars homi
num qui ambulant per viam cul
pe et operum puniendorum con
trariatur et inimicatur quantū potest
alteri parti homini qui ambulāt
per viam meriti et operum remu
nerādorum. Et ideo necesse ē quod iste
due partes adinuicem finaliter
et perpetue sepētur tanta sepatiōe
et elongatione et distancia qua
non possit maior esse. vt sicut elō
gātur adinuicem per voluntatem
et per culpam et meritum tanta

elõgatione qua nõ põt esse maior ita elongentur inter se distácia locali tanta qua ñ possit esse maior Et talis separatio debet eis ex ꝓpria volũtate et ex suis operibus nec esset ꝯueniẽs remuneratio nisi fieret ista separatio localis quia malis debetur sepatio a bonis et bonis a malis debet etiam separatio. Et iõ deus qui est ꝑmiator et rectissim⁹ iudex debet finaliter sperare istas duas partes boim adinuicẽ maiori separatiõe q̃ possit fieri in rebus. et iõ q꞉ maior separatio localis que possit esse est. ꝙ vna pars ponatur sup̃ celos ⁊ super oĩa loca. Et alia pars ponatur i medio terre. vñ circõferẽcia et centũ sũme distãt. Et iõ q꞉ medium terre est centũ mundũ. Jõ ibi dꝫ habitare vna pars. Et alia pars boĩm debet poni sup̃ circũferenciam celi vltimi ⁊ ibidẽ habitare perpetuo. Et pars maloꝝ in cẽtro terre seu in medio. Et talis habitatio conuenit vtrisq꞉ parti ex ꝓpria natura. Jtem q꞉ remuneratio bonoꝝ opeꝝ et pugnitio maloꝝ debet fieri in distinctis locis et cõgruis. Jõ debẽt esse due habitationes et due ciuitates separate et opposite et sic de⁹ qui ẽ premiator et pugnitor rectissim⁹ debet habere duo loca distincta ⁊ summe opposita vnũ in quo fiat remuneratio ꝑmiandoꝝ et aliuꝫ puniendoꝝ. Sic igr̃ ex operib⁹ bonis ꝯcludere possum⁹ duas esse principales et ꝑpetuas habitationes boim adinuicẽ oppositas et sũme distantes localit̃ quarum vnaꝝ paradis⁹ nũcupatur ⁊ alia infer⁹ quaꝝ vna est in qua nõ est nisi puruꝫ veꝝ bonũ bois in quantũ hõ est. Et in alia nõ ẽ nisi malũ et veꝝ maluꝫ bois. Jn vna sola ꝑmiatio bonoꝝ operuꝫ. Jn alia sola pena et pugnitio maloꝝ operum. Et sic tria loca realiter distincta possum⁹ ꝯcludere in effabiliter scꝫ vnũ qui est loc⁹ bñ operãdi et habendi merita vł male operãdi et hñdi vel acquirendi culpas et talis loc⁹ ẽ i. quo nunc sum⁹ in quo nũc acquirim⁹ merita et culpas. Alia duo loca sũt remuneratiõis et pugnitiois que dicta sunt quoꝝ vn⁹ est altissimus scꝫ loc⁹ remunerationis ⁊ alius infim⁹ et ꝓfundissim⁹ scilꝫ pugnitionis. Et inter ista duo loca est medius scꝫ bñ vł male operandi de loco aũt purgatiois alibi dicetur sꝫ sufficit nũc ostendisse que dicta sunt.

Quod ex operibus bois etiaꝫ in ꝙtum hõ ostenditur imortalitas et ꝑpetuitas liberi arbitrij.

Q꞉ ex operibus bois in ꝙtum hõ est nascitur culpa vel meritũ quib⁹ debetur pena vł premiũ. Et cũ hõ ꝙdiu viuit acqrit merita vel culpas ⁊ de illis nõ recipiat debitã remunerationem

nec punitiōēȝ dū viuit. Et ordo vniuersi nō patitur ꝙ aliq̄d q̄ntum cū q̄ȝ modicū remaneat inpunitū vel in remuneratū. ideo necesse ē dū homo moriť ꝙ remaneat liberū arbitriū quod fuit radix meritoruȝ et culpaꝝ vt recipiat debitaȝ ⁊ rectā retributiōȝ vel pugnitōnē quod fieri nō posset si post mortē nō remaneret liberū arbitriū vñ cū culpa remaneat post mortē hominis et etiā meritū necesse est ꝙ remaneat liberū arbitriuȝ in quo ē culpa vel meritū ⁊ cui debetur punicio vel p̄miacio ⁊ in quo est capacitas p̄mij vel punicionis. Jt etiā quia meritū pōt esse perpetuum et etiam culpa perpetua quia tādiu durat aliquid donec est destructū. Sed nulla res destruitur nisi per suū oppositū ergo merituȝ nō potest destrui nisi ꝑ culpā nec culpa nisi ꝑ meritū cō sint opposita. dū em̄ meritū recipit p̄mium tūc nō destruiť krituȝ ymo manet ſȝ solū compleť et sūt duo semper et vnum correspōdet alteri et vnū pficit aliud. Et sicut forma perfecit materiā complet ⁊ saciat. Jta premiū perfecit merituȝ complet et faciat. Et sicut maťia nō destruitur dum recipit formā. Jta meritum non destruitur dū recipit premium ergo sequitur qō meritum hominis inquātum homo est semper est perpetuuȝ quātum est de se nec potest de strui nisi per culpā. Sȝ culpa nō potest esse q̄diu meritū est et meritum semper est dū est ꝯiūctum cū premio q꞉ vbi est premiū nulla culpa pōt esse. g̃ sequitur ꝙ meritū pōt esse perpetuū et per ꝯñs liberum arbitrium in quo est meritū. Similiter q꞉ culpa nō pōt destrui nisi per meritū q꞉ pugnitio nō destruit culpā nec delet ymo eaȝ cōplet et pficit q꞉ pena ei debetur et hoc est suū cōplemētum. Jdeo dū culpa recipit debitā punitionem n̄ destruitur ymo manet et ē iuncta cū sua forma ⁊ suo ꝯplemēto. Dare em̄ debitā penam nō est destruere culpā q꞉ culpa et punitio concordant ⁊ conueniunt ita ꝙ nō possunt magis ꝯcordare. g̃ vnū nō potest destruere aliud.

Culpa em̄ nō deletur nisi per veniam et venia non datur nisi merenti eam. Et null⁹ meretur veniam q̄diu imputatur ei culpa Et semper inputatur donec ꝑ contrarium expellatur. Jta ꝙ sicut generata est culpa volendo et voluntarie intrauit et libere cū ꝯplacencia. Jta nolendo et displicendo libere et voluntarie expellať et odio habeatur et tunc meretur veniam. Aliter semper manet culpa et ei imputatur. Et ideo culpa potest esse perpetua maxime q̄a post mortem nō potest deleri ⁊ ꝑ ꝯñs libeꝝ arbitrium est perpetuum. Jtem punitio manet q̄diu

culpa manet quia punicio nō destruit culpam sꝫ punicio nō pōt esse sine illo qui punitꝰ. ergo si punicio potest esse perpetua et liberū arbitriuꝫ potest esse perpetuuꝫ quod punitꝰ. Sicut aūt dolor que est sequella infirmitatis maneret q̄diu manet infirmitas. Ita punicio et pena que est dolor et sequela culpe manebit q̄diu culpa manebit. Et simile iudiciū est de merito et premio quia q̄diu manebit premiū tādiu manebit meritū sꝫ meritum potest semꝑ manere qꝛ nō destruitur nisi per culpaꝫ. Sꝫ si premium semper manet ergo sēper manet ille qui est premiatꝰ qꝛ premiū nō pōt esse sie premiato ⁊ hoc est liberū arbitrium igitur liberum arbitriū semper potest manere quod semper manet est ꝑpetuuꝫ ⁊ natura sua est talis. Ecce igitur quomodo liberum arbitrium bene operatur et male operatur vel octiosum ē. et exinde generatur meritum vel culpa in eo exinde sequitur premium vel punicio in eo. Et sic necesse est liberum arbitrium ineterunm manere premiatum vel punitum et esse in premio vel in pena neq̧ est dare aliam viam mediam per quaꝫ possit ambulare neq̧ fugere.

Ecce igitur qualiter ex operibus hominis inquantum homo ē. ostenditur clarissime liberi arbitrij immortalitas et perpetuitas et per consequens sequitur quod intellectus et voluntas sunt immortales et perpetui quia constituunt liberum arbitrium et per consequens anima hominis est immortalis et perpetua et manet in eternum et sine fine mortuo corpore. Tractare autem de modo et forma et qualitate premiorum et penarum et de forma iudicandi in speciali nō est presentis intentionis sed sufficit generalitꝰ ōndisse ea que dicta sunt de hoīe et de deo. Ostensum igitur est q̄liter ꝯparando hoīem ad alias res per dīam generalē liberi arbitrij nascitur vera et magna cognitio de hoīe et de operibꝰ eiꝰ que ducit nos in cognitionē dei ineffabilem ac in effabilē. et ꝑpinq̄. Et in ista differencia generali liberi arbitrij. fūdatur tota cognitio in generali de hoīe inq̄tū hō est Optimū ergo ē se exercitare in ista cōparatione per differentiā ḡnaleꝫ

Sequitur de cōparatōe hoīs ad alias res triū graduum inferiorꝝ penes dīam spālem et modꝰ differēdi singularē nulli rei iferiori cōicatum et est vltima et finalis comparatō in qua completur sciencia de homine.

Ostēq̄ dictū est ō ꝯparatiōe hoīs ad al'as res penes dīaꝫ et modꝰ dīandi ḡnalē q̄ erat p̄ma ps istius ꝯparatiōis ex qua cōparatione ortꝰ est magnꝰ fructus

Nūc restat cōsiderare scđam partem isti⁹ ꝯparatōis que est de cōparatiōe hoīs ad alias res penes dr̄am et modū differendi spālem et singularem. Et ista est finalis ꝛ vltima cōparatio de qua extrahitur vltim⁹ fruct⁹ et finalis ꝛ totū cōplementū hoīs et cōpleta noticia de homine. Prima em̄ dr̄a et prim⁹ mod⁹ differendi gñalis et cōis fuit per habere. et iste modus cōuenit oīb⁹ rebus et oībus gradibus q: quilꝫ grad⁹ differt ab alio q: hꝫ aliquā dignitatē supra aliū. Et infra eundē gradū similiter vna res differt ab alia q̄a hꝫ aliquā naturam aliquā perfectionē ꝙ nō hꝫ alia et talis mod⁹ differendi cōueit nō solum homi ymo oībus rebus. Sicut em̄ hō habet dignitatē sup alias res ita dicim⁹ ꝙ vna res hꝫ maiorem dignitatem in natura ꝙ alia ꝛ ideo differt ab illa vt aīalia ꝙ arbores et arbores ꝙ lapides aurū ꝙ argentum. Ignis ꝙ aqua sol ꝙ luna rosa ꝙ vrtiqua. Sed est vnus alius mod⁹ drn̄di spālis qui solū cōuenit hoī per quē modum spāliter et singulariter differt hō ab oībus alijs. Et iste mod⁹ non est ꝑ habere sed ꝑ cognoscere se habere. Om̄s em̄ res inferiores hoīs hn̄t suas digitates suas naturas suas perfectiones suas propetates et suos decores ꝛ eos accepe runt a suo ꝯditore et vna res hꝫ plusꝙ alia et est nobilioꝛ ꝙ alia sꝫ tamen ꝙuis habeant nō cognoscunt se habere nec possūt cognoscere se habere nec habent cū quo possint hoc facere. acceperunt ḡ hoc a conditore. Nulla igitur res inferioꝛ hoīe pōt cognoscere se illud habere quod hꝫ nec tm̄ valere ꝙtum valet nec cognoscit se esse in illo gradu in quo est nec in illa dignitate in qua ē vt aīalia nō cognoscunt quid et ꝙtum hn̄t et acceperūt plusꝙ arbores nec ꝙtum valet id quod hn̄t nec cognoscunt quid et quantum habēt arboꝛes nec alia inferioꝛa similiter nec arboꝛes cognoscunt quid habent nec quantuꝫ acceperūt plus quā lapides ꝛ elemēta et sic de alijs. Sed solus homo hoc specialiter et singulariter habet et accepit a suo conditore qđ ñ solū hꝫ dignitateꝫ et excellenciā sup oīa alia ymo habet et accepit cū quo possit se cognoscere ꝛ habere talē dignitatē accepit em̄ homo nō solum maioꝛem dignitatem ꝙ alie res sed etiā cū quo cognosceret se hr̄e ꝛ accepisse pl⁹ et maioꝛem dignitatem ꝙ alie creature. Et accepit et habet cum quo potest cognoscere q̄cquid hn̄t ꝛ acceperūt alie creature et quantū et in quo ḡdu sunt et ꝙtū valent ꝛ illud qđ acceperūt ꝛ hꝫ cū quo cognoscere pōt q̄d ē et ꝙtuꝫ hꝫ ꝛ cognoscit homo ꝙ alie creature non habēt

nec acceperunt hanc excellenciā ꝙ possint cognoscere se habere et accepisse hoc qđ hñt et cognoscit ꝙ ipe solus hꝫ ⁊ accepit hoc. Cognoscit ǧ hō se esse hoīem rationalem et vtentem rōe ⁊ se habere libeꝝ arbitriū ⁊ cognoscit aīalia bruta esse hoc qđ sunt et esse irrationabilia. Et cognoscit arbores esse nō sencientes nec intelligētes. Et cognoscit ꝙ lapides sᷓ lapides ñ viuētes nec sencientes nec intelligentes. Accepit eñ hō solus cuꝫ quo pōt cognoscere discernere et iudicare ꝙ res que sunt et existūt sunt meliores ꝙ̄ que nō sunt et ꝙ res viuentes sunt meliores digniores et nobiliores ꝙ̄ nō viuentes et res sencientes ꝙ̄ nō sencientes et res intelligentes ꝙ̄ nō intelligentes. et res immortales ꝙ̄ mortales

Quod in ista differencia ⁊ mō differendi continētur quinqꝫ gradus adinuicem ordinati.

Taūt dicta dfa homis ad alias res magis clare videatur. Considerabim⁹ quique gradus ordinatos inter se. qui continentur in p̄dicto modo differēdi vel sunt colligati cū eo. Prim⁹ gradus est habere scꝫ habere aliquā perfectionem vt habere esse vl' viuere etc. scđus grad⁹ ē cognoscere se habere et cognoscere etiā q̄d alia hñt. tertius ḡdus ē cognoscere ꝙ a se ipo nō hꝫ hoc qđ hꝫ sed ab alio accepit ħ qđ hꝫ ⁊ ꝙ alie res ñ hñt a se ipis nec ab ipo homine sed a deo illud hñt qđ hñt. quartus gradus ē posse querere et inuenire et cognoscere illum a quo accepit hoc qđ habꝫ ⁊ a quo alie res acceperunt hoc qđ hñt. quintus grad⁹ est posse tenere illum a quo accepit dū inuent⁹ fuerit et regratiari illi indesinēter ⁊ posse habitare cū eo inseparabiliter

Primū gradū hñt oīa que sunt scꝫ habere qꝛ quelibet res dicitur habere hoc qđ hꝫ scꝫ suaꝫ p̄fectōnem et suam proprietatē. Alios aūt quattuor gradus solus hō in mundo scꝫ cognoscere se habere ⁊ cognoscere se accepisse et posse q̄rere et inuenire illum a quo hꝫ et ipm cognoscere et inuentū posse tenere et illi regraciari.

Quod solus homo pōt gaudere de hijs que sunt et alie res nō possunt.

Uid aūt valet quid prodest quid p̄ficit alicui rei habere dignitatē nobilitatē superioritatē et excellenciā. Et habere nobiliorem naturam ꝙ̄ alie res et ꝙ nō cognoscat se habere. Quid p̄dest habere thesaurum infinfinitum et nescire nec cognoscere se habere quale gaudium qualē leticiam dat certe nullā ac si nō haberet. hoc aūt est in oībus q̄ sunt infra hoīem. Que gloria quale gaudiū qualis leticia est aque ꝙ

sit nobilioꝛ ꝙ terra. Et igni ꝙ sit nobilioꝛ ꝙ alia elemēta. Soli ꝙ sit nobilioꝛ ꝙ alia corpora celistia Et rose ꝙ sit pulcherrima floꝝ. Et auro ꝙ si nobilius metaloꝝ. Et arborib⁹ ꝙ sint nobiliores ꝙ elemēta. Et aīalibus ꝙ sint nobiliora ꝙ sint arbores. Certe nulluȝ gaudiū nulla leticia et nulla glīa est eis. et cā est qꝛ nō cognoscunt nec sciunt se habere talē naturam pulchram et talem dignitatē nec cognoscūt ꝙ alia inferiora sit min⁹ digna. Ergo gaudiū orit̄ ex h̄ qꝛ aliqua res cognoscit et scit se habere id quod hȝ et nō ex hoc ꝙ hȝ tm̄. Sȝ ex hoc qꝺ alie res hn̄t Quid g̊ ꝓficeret hoī habere tantam dignitatē et excellenciā sup omnes alias res et habere dignitatem liberi arbitrij et nō cognoscere nec scire se habere q̄le gaudium qualis gloria eēt tunc n̄lla. Ecce iam hic incipit gloria hoīs et gaudiū leticia et bonū· qꝛ cognoscit se habere. sed adhuc non sufficit et modicū ꝓficit cognoscere ⁊ scire se habere nisi cognoscat et sciat a quo hȝ et ꝙ a se ip̄o non hȝ sed ab alio accepit. Et adhuc nō sufficit cognoscere se accepisse ab alio et ꝙ a se ip̄o nō hȝ nisi possit querere inuenire et cognoscere illum a quo hȝ. Nec adhuc sufficit inuenire et cognoscere illum a quo hȝ nisi possit illū tenere firmiter dum inuenit et illum amare et illi regraciari. Ista aūt omīa solus hȝ homo in vniuerso solus homo accepit et nulla alia res accepit inferioꝛ. Hō igitur hȝ et cognoscit et scit se habere cognoscit se accepisse et pōt inuenire et cognoscere illū a quo accepit et illi regraciari. Ecce igitur qualit̄ oīa ista sūt ordinata ad inuiceȝ ⁊ vnū nō valet sine alio et qualiter hō hȝ oīa pro se et pro alijs et ꝙ non soluȝ cognoscit se habere ymo cognoscit alias res habere hoc qꝺ hn̄t. Et nō solū cognoscit se accepisse ab alio et a se ip̄o nō habere ymo cognoscit alias res accepisse ab alio hoc quod hn̄t et nō a se ip̄is nec ab ip̄o hoīe et ꝓpter hoc sequitur ꝙ solus hō pōt gaudere de bono qꝺ hȝ in q̄ꝫtuȝ hȝ. Et alie res nō possunt gaudere de hijs q̄ habent in q̄ātū hn̄t qꝛ eis deficiunt quattuoꝛ gradus ex quibus nascitur gaudium et leticia.

Quod per istam dr̄aȝ hoīs ab alijs rebus manifestatur et ondi tur debitum de iure nature ⁊ vera obligatio naturalis indebilis qua solus hō in vniuerso deo naturaliter est obligatus et primo tam ꝓ se ꝙ ꝓ omnib⁹ creaturis

Uoniam aūt dictum est ꝙ habere et nō cognoscere se habere nullum gaudiū generat rei hn̄ti nec est aliqua gloria. Et cum cōditoꝛ et creatoꝛ omniū deus dederit oībus creaturis infe-

riorbus hoie esse et nobile esse z vni plus alteri min⁹ et tñ nulli earum dedit cũ quo possit cognoscere se habere illud quod h3 nec dedit eis cũ quo possint cognoscere se accepisse quod hñt vel illu3 a quo hñt nec cũ quo possent ei regraciari sol⁹ aũt hõ in vniuerso h3 hoc et accepit ꝙ põt cognoscere se habere et accepisse et cognoscere illũ aquo h3 et illi regratiari. Et ideo querendũ et inuestigandum est quale signu3 est hoc quid significat quid ē arguendõ ex hoc ꝙ sc3 soli hoi hoc datũ sit ex nõ alijs creaturis. Et verissime dicere possum⁹ ꝙ hoc ē signũ verissimũ et argumentu3 in falibile ꝙ ipe creator deus ñ fecit alias creaturas inferiores propter se ipsas nec ꝓpter bonum eaꝝ sed oĩa ordinauit et fecit ꝓpter hoiem et ꝓpter bonũ hoĩs et ꝓpter vtilitatē eius vel ꝓpter seruiciũ vel necessitatem vel solaciũ et gaudiu3 hominis vel ꝓpter doctrinam. Et q̃cquid deus dedit creaturis dedit ꝓpter hoiem et quicquid hñt et acceperũt creature inferiores a creatore totũ hñt et ceceperunt propter hoiem et nõ ꝓpter se ipsas quid em̃ ꝓficit eis habere qd̃ hñt q2 nesciunt se habere. Et exinde apparet ꝙ creature inferiores sũt colligate cũ hoie q2 quod eis defficit hõ h3 pro ipsis q2 ipe hõ potest cognoscere se habere id qd̃ habet et etiam qd̃ hñt alie creature et q̃tũ hñt et iõ q2 solus hõ hoc accepit pro oĩbus g̃ oĩa faciunt cũ ipo vnum corp⁹ vnã ciuitatem vnũ regnũ vbi ipse hõ est caput et rex. Cum em̃ om̃s creature inferiores et ipe hõ acceperint quicquid hñt ab vno et eode3 soli hoi datu3 est vt possit cognoscere se ip3 et quicquid ipe accepit z quid alia hñt et acceperũt. Et cũ solus ipe põt cognoscere illũ qui dedit et illi regratiari. Signu3 verissimũ est ꝙ hoi data sunt oĩa et oĩa sunt vnũ cũ hoie et ideo solus homo dicitur accepisse ꝓprie et alie creature nõ dicũtur ꝓprie accepisse q2 ñ ꝓ eis s3 pro hoie acceperunt illud qd̃ acceperũt q2 si ꝓ ipis accepissent haberent cũ quo cognoscerent se habere z accepisse et possent illũ cognoscere aquo acceperunt et illi regratiari sicut homo põt. Sic g̃ tu sol⁹ homo accepisti quicquid habes in te ipso et accepisti quicquid habent alie creature q2 alie nihil acceperunt ꝓ se ipsis s3 ꝓ te q2 q̃cq̃d eis datũ est pro te datũ est. g̃ tu solus hõ es accipiens et acceptor in vniuerso et solus deus est dans et dator.

Omnia ergo que sunt claudũtur in tribus sc3 in dante. accipiente et dono. Tria ergo tm̃ sunt scil3 dans seu dator z accipiens seu acceptor et donũ seu datum. Deus ē dans et dator. solus hõ ē accipi

ens et acceptor inter creaturas et mundus ē donū seu datū seu munus. Et qꝛ ex dare et accipere ꝛ ex dando et accipiendo oritur obligatio naturalis ex pte recipientis et oīs qui dat aliquod donum libere voluntarie et nō ex necessitate obligat illum qui recipit et hoc maxime qñ ille qui recipit nō pōt esse sine tali dono ymo est sibi necessariū. qꝛ ergo solus deus dat et solus homo recipit et oīa data sūt homini libere voluntarie et non ex necessitate nature Ergo ex omnibus hijs concluditur infallibiliter naturale debitum et naturalis et necessaria obligatio hoīs ad creatorem omnium. et ꝙ solus homo i mūdo naturaliter ꝛ necessario tenetur et obligatur deo ꝛ ꝙ alie creature nō obligantur deo creatori nec tenētur de hijs que habent sed solus homo obligatur et tenetur pro omnibus creaturis insimul et pro qualibet in particulari et sic omnes creature clamant et testificantur naturaliter solum hominem in mundo esse obligatum pro ipsis. Et non solum homo est obligatus deo pro creaturis sed etiam pro se ipso et pro hijs que accepit in se ipso qa quicquid habet totum accepit.

Et sic deus dedit munduꝫ homini et etiam dedit homini quicquid habet in se ipso. Ideo dedit ipsummet hominem sibi ipsi. et sic est datum et accipiens. Mundus autem est tantum datum et non accipiens. Et homo accepit mundum et se ipsum. et ideo obligatur et tenetur et pro se ipso accepto et pro mundo. Conclusa est ergo et inuenta obligatio naturalis hominis ad deū indelebilis infallibilis indestructibilis et nullomodo negabilis sꝫ summe manifesta et clarissime visibilis.

Hic declaratur experimentaliter ꝙ omnia homini seruiunt et sunt propter hominem.

Et quia probatum est ꝙ omnia sunt propter hominem et quicquid omnes creature acceperunt totum acceperunt propt hominem. Ideo oportet videre qualiter seruiunt homini et sūt ad bonum hominis vt homo magis cognoscat se esse obligatum p experientiam visibilem. Unde quia homo non habet nisi animā et corpus et ideo quicquid seruit homini ad bonum hominis vel seruit anime vel corpori vel ē ad bonum anime vel corporis.

Et primo declaremus de corpore scilicet qualiter omnia seruiunt corpori vel ad necessitatem vel ad delectationem ad solaciuꝫ vel adiutorium.

Unde alique sunt creature que sūt necessarie hoī quo ad corpus sic quib⁹ nullomō pōt esse nec p-manere sicut sunt aer vict⁹ sol ⁊ multa alia. necesse est ei hoiez vti aere victu et sole Ista aūt necessitas et indigencia meli⁹ videt̄ cogitādo sublationē et remotionez creaturaꝝ vt cogitem⁹ ꝙ si terra aufferatur a nobis vl' amoueatur quō possum⁹ permanere. Itez si aq̄ substraheret̄ a nobis quō possemus viuere. Et similiter de aere igne et sole. g̃ necessaria sunt oīa ista sic quib⁹ hō nō pōt esse. Itez si plante et herbe vt verbigr̄a. si blada nō essent quō viueret hō. Et si arbores nō essēt que ꝑducerēt hoī fruct⁹ quō viueret hō iocunde. Etiā si aīalia nō essent cogita quō essēt hoī·qm̄ aliqua dātur hoī in cibum aliqua ad portādum aliqua in solaciū et delectationē vt aues canes. ec̄. oīa g̃ ista vel aliqua sūt necessaria hoī quo ad corpus et hō nō pōt esse q̄m accipiat bn̄ficiū istaꝝ reruz velit aut nolit et hoc cōtinue et incessāter. Sic g̃ oīa que sunt in mundo pro hoīe die ac nocte laborāt incessanter pro hoīe operātur cōtinue hoī seruiunt indesinēter ⁊ totum vniuersum est pro hoīe et ppter hoīem ⁊ ꝑpter bonū suuz sic mirabiliter ordinatū. Et si forte dicat hō quia ista que seruiūt homini etiā seruiunt bestijs et aīalibus sicut spiramē aeris lumen solis terra aqua herbe et fructus. respondetur ꝙ oīa ista seruiendo hoī seruiunt aīalibus propter hominem q2 aīalia et bestie sūt ꝑpt̄ hoīem et nō propter se et iō seruicium qð fit aīalibus fit hoī. sic igr̄ que seruiūt hoī sine illa seruiant aīalibus sic nō oīa data sunt hoī. omnia obsequiuū impendūt hoī vide igr̄ homo istū vniuersū mundum cousidera si sit aliquid in eo quod tibi nō seruiat. Omnis em̄ natura adhoc laborat vt obsequijs tuis famuletur et tue vtilitati deseruiat tuis ꝙ necessitatibus et delectamentis vt bm̄ affluenciam indefficiētem bona. Suscipias hoc celum hoc terra hoc aer hoc mare cum omnibus que in eis sunt complere nō cessant. H etiam circuitus tēporis per quattuor tempora anni innouando ⁊ renouando oīa quolibet anno cōtinue mīstrant. Cogita g̃ hō quis hoc instituit quis istud ꝑcepit nature vt sic vnanimiter tibi seruiat beneficium omniū negare nō potes. quare ergo datorem tanti beneficij nō cognoscis qm̄ hoc nō ē debitum tuum sȝ bn̄ficium alienum. vide quō accepisti ea que habes n̄ a te ip̄o. Igitur nec alie res que seruiunt tibi acceperunt illa q̄ habēt a se ip̄is quia tūc ēnt maiores q̄ tu nec acceperunt a te

Sed cũ tu capias seruiciũ aliaꝝ cõtinue et bñficiũ et tu nõ dedisti rebus hoc qd̃ hñt per qd̃ seruiũt tibi nec ordinasti ipas res vt seruirent tibi cũ semper recipias seruiciũ et bñficium ab ipis rebus. g̃ obligatꝰ es ꝓ illo bñficio suscepto sꝫ nõ obligaris ipis rebꝰ que tibi seruiũt. g̃ alicui alteri obligaris ñ alicui iferiori g̃ superiori. Multũ eñi tibi dedit. g̃ illi obligaris ⁊ teneris multũ illi debes qui tm̃ voluit tibi dare. vñ oĩs creatura clamat tibi accipe seruiciũ et bñficium ⁊ redde debitũ. Celũ dicit ministro tibi lucẽ i die vt vigiles tenebras in nocte vt panses ad tuã õlegationẽ fatio gratas renouationes et mutationes tempoꝝ scꝫ tẽperamentũ veris feruorẽ estatis pleitudinẽ autũpni et frigꝰ hyẽis Ego vario dies ⁊ noctes nũc breues nũc lõgas vt varietas tollat fastidiũ et ordo faciat delectamẽtum. Aer dicit prebeo tibi flatũ vitalem et mitto ad tuũ obsequium oĩe genꝰ auiũ. Aqua dicit potuꝫ tibi p̃beo sordes tuas abluo rigo ficta et arencia et ad tuũ cibũ ministro oĩa gñа pisciũ. Terra dicit ego te porto ego te nutrio pane cõforto vino letifico oĩm generuꝫ fructꝰ oblector diuersis aĩalibus mẽsas tuas repleo. Mundꝰ totꝰ dicit vide hõ q̃ te amauit qui propter te me fecit seruio tibi qꝛ propter tẽ factꝰ sum et vt seruias illi q̃ me fecit ⁊ te. et te ꝓpter se me ꝓpter te. Si sentis bñficiũ redde debitum. Ecce igr̃ oĩa que sunt seruiunt expimẽtaliter hoĩ ⁊ sũt ad bonum hoĩs ex parte corporis.

Quod etiam oĩa sunt ad bonũ hominis q̃tum ad aĩam quia oĩa sunt ad gaudiũ et doctrinam.

On soluꝫ aũt totus iste mũdus vniuersus est ad seruicium hoĩs et obsequium q̃tuꝫ ad corpus ymo qd̃ maius ẽ quo ad animam qꝛ nõ est aliqua creatura q̃tũcꝫ modica quin hõ possit extrahere ab ea aliquã doctrinã vel documẽtum vel aliqd̃ bonuꝫ vñ oĩs creature sunt vel ad gaudium hoĩs vel ad doctrinam Et primo videamꝰ qualiter oĩs sũt ad gaudiũ hoĩs. vñ dictũ est q̃ solus hõ gaudet et potest gaudere de hijs que hꝫ et de hijs que habent alie creature et q̃ alie creature non pñt gaudere de hijs q̃ habent. qꝛ gaudiũ oritur ex habere qñ aliqua res cognoscit se hr̃e illud qd̃ hꝫ. et qꝛ solus homo cognoscit se habere id qd̃ hꝫ et etiã cognoscit quid hñt alie creature ideo hõ põt gaudere de se et de alijs creaturis et totũ gaudiũ est hoĩs. Et alie creature hñt id qd̃ habent ad gaudium hoĩs et ipse nullũ gaudium hñt de hijs q̃ hñt sed totum gaudiũ q̃ quelibet res deberet habere de hijs que habꝫ

vt ꝺ sua pl'chritudine etiã sol⁹ hõ hʒ qꝛ sol⁹ hõ cognoscit ĩpas res hr̃e ħ qꝺ hñt marie qꝛ cognoscit ꝙ pro ipo hñt et ideo sicut gaudꝫ homo de hijs que habet in se ipo ita gaudet de hijs que hñt creature vt verbigratia. totũ gaudiũ qꝺ deberet habere aqua de sua claritate et pulchritudĩe hõ hʒ. similiter de rosa sole et stellis etc. ⁊ ita de oibus creaturis. Et sic patꝫ ꝙ oms̃ creature sunt et hñt quicquid hñt ad gaudiũ hois et non ad gaudium ipsarum.

Maioꝛ declaratio gaudij.

Tem adhuc euidencius potest declarari quõ oms̃ creature sunt ad gaudiũ hois ymo nl'lum gaudium haberet hõ nisi essent alie creature inferiores eo qꝛ nõ cognosceret se esse nobilem et excellentẽ creaturam nec cognosceret se ipm. Nam dum homo compat se ipꝫ ad alias creaturas inferioꝛes tũc cognoscit ꝙ sua natura est dignioꝛ nobilioꝛ et melioꝛ ꝙ̃ natura oim aliaꝝ creaturaruꝫ ita ꝙ alie creature faciunt apparere et videre nobilitatem nature hois sicut subditi milites et barones faciunt apparere nobilitateꝫ regis. Et tunc homo gaudet q̃a habet pulchrioꝛem digniorem et nobilioꝛẽ naturam super omnes alias creaturas et gaudet quia sibi plus datum est ꝙ̃ oibus alijs creaturis. Et ꝙ natura sua exaltata est super elemẽta lapides arboꝛes herbas et supꝛa aialia bruta et de hoc hõ hʒ magnum gaudium. et maxime gaudet qñ vidꝫ se tm̃ esse dilectum ꝑomib⁹ creaturis a suo cõditore quia sua sola voluntate bonitate et benignitate voluit ipm hoiem talis nature facere ⁊ preferre oibus creaturis et ipm dignificare ⁊ magnificare super oms̃. Ista autẽ oia non cognosceret nec cogitaret hõ nisi essent alie creature ĩferioꝛes sub eo quib⁹ se ipm cõparet et que min⁹ acceperunt ꝙ̃ ipe que reddunt ipm hoiem pulcherimũ nobilissimum dignissimũ dũ fit cõparatio ad alias creaturas insiml' et adꝙ̃libet per se. Si ergo homo vl't habere gaudiuꝫ de hijs que hʒ et q̃ data sunt sibi cõparet se ad inferioꝛes creaturas et tunc videbit se ipm et cognoscet se ipm et dignitatem suã nec aliter põt se ipꝫ cognoscere. Dum em̃ hõ cõparat staturam sui coꝛpoꝛis ad staturã aialiũ tunc cognoscit suã dignitatẽ ⁊ suaꝫ pulchꝛitudinẽ vt qꝛ aialia semper respiciunt terrã ⁊ hñt caput et facieꝫ versus terrã hõ autem respicit celum et hʒ caput et faciem versus celuꝫ. Et aĩalia habent staturam curuã et hõ hʒ rectam. Et dum etiã hõ videt qualiter ambulãt aialia videt magnaꝫ differantiam. dũ etiã ꝯparat pulchꝛitudinem sue faciei ad faciem

A xª quo etna felicitas ē oio: et nō ī hoc mdo

oēs creature instruunt nos ī hijs

aialiū brutoꝝ pedes magnꝰ ⁊ alia mēbra ad mēbra aialiū tūc certe hō cognoscit suā nobilitatē ⁊ multum gaudet et reputat se ex hoc soluꝫ esse diuitē qꝛ cognoscit ꝙ cōditoꝛ oim sibi tantam voluit conferre dignitatem et extellenciam et nobilitatem p̄oibus creaturis et maxime qꝛ voluit eū facere rationabilē creaturā ⁊ alias creaturas irrationabiles et brutas. Et quia voluit ei cōferre nobilitatem liberi arbitrij et nō alijs creaturis que oms sunt hue. respectu hominis. Et dum etiam voluit homini dare suam ymaginē et n̄ alijs creaturis et istam prerogatiuam et dignitatem cognoscit hō propter alias creaturas quibus se cōparat. Et sic apparet ꝙ oms creature sunt ad gaudiū hois q̇a per ipas hō cognoscit se ipm et h̄ est magnuꝫ bonū hois cognoscere se ipm et magnum malum est ignorare se ipm. Item etiam res inferiores hoīs sūt ad magnā doctrinam et cognitionem hois. vn̄ per aialia bruta homo cognoscit ꝙ suum vltimū finale et verū bonum non est ī rebus corporalibꝰ nec in delectationibus corporis sicut in commedendo bibēdo luxuriando qꝛ ista sunt cōia bestijs etiam. Et ideo arguit homo ꝙ ipse debet habere alia bona que nō conueniunt aialibus ⁊ alias delectationes que nullomodo possūt esse in animalibꝰ. Item ipe hōꝫ excedit oia animalia et ideo cognoscit ꝙ summa felicitas nō est vti istis rebus corporalibus quibus etiam vtūtur aialia. Et si aialia non essent forte crederet ꝙ n̄ essent alia maiora bona pro ipso sed solum ista ⁊ ideo istā cognitōnem hꝫ propter aialia. Vlterius non est aliqua creatura aqua homo nō possit extrahere aliquā doctrinam aliquod exēplū ad suum bonū ad suā vtilitatē et ad suum aduisamētū. Et sic oia sūt vel ad bonū corporis vł aie vł vtriusꝙ in sil. Preterea declaratū est in scala nature que cōposita ē ex oibus creaturis qualiter hō p oms creaturas ascēdit ad cognitioneꝫ sui creatoris et acquirit magnam sciam de deo ita ꝙ omnes creature iuuant ipm hoiem ad acquirēdum veram sciam hoi necessariā vt iā declaratū est et nō solū hoc ymo plures alias scias q̄ nō sunt hoi necessarie. Sed in eis pōt hō delectari quas extrahit hō ō creaturis sicut sūt geometria astrologia naturalis phia ⁊ methafisica et q̄ oēs sūt orte a creaturis. ꝯcludimꝰ igr̄ iteꝝ ex dictꝭ ꝙ oia q̄ facta sūt in mūdo fcā sūt ꝑpᵗ hoieꝫ ⁊ ꝙ nulla creatura inferioꝛ hoie ē ꝑpter se ipam nec ad bonum sui ipius sed ꝑpter hoiem et hoc vel ad seruienō corpori vł aie scilicet vel ad necessitatē vł ad vtilitateꝫ

vel ad iuuamē vel cōsolamē ꝛ gaudium vel doctrinam et exemplū. Quare sequitur ꝙ hō est obligatus deo pro oībus creaturis et ꝑ toto mūdo qꝛ propter ipm factꝰ ē verissima ꝗ et realis est obligatio hoīs ad deū scripta in oībus creaturis et ista obligatio est primū ligamē et vinculū quo hō ligatur a deo. Sic ergo creature ligātur cū hoīe qꝛ sunt propter hoīeꝫ. Et exinde homo ligatur cū deo per obligationē. Obligatꝰ ē ꝗ homo deo a quo accepit et ei debitoꝛ factus est.

De conditionibus et circōstācijs et modis istius obligationis et primo de magnitudine obligationis.

Quoniam manifestata ē obligatio inter hoīem et deum que orta est ex acceptione et datōne visa ꝗ radice et fundamēto ipsius obligatiōis vt magis cognoscatur considerande sūt ꝯditiōes et circōstancie ipsius obligatiōis et modi que oīa oriūtur ex parte accipientis vel ex parte dātis vł ex parte doni et rei date. Et ꝑmo cōsiderenda est obligationis magnitudo ꝛ quātitas scꝫ ꝙta ē obligatio et ꝙ magna est. Et quia donum acceptū est manifestissimuꝫ Ideo primo videbimꝰ magnitudinem obligationis rōne donoꝝ acceptoꝝ. vñ magnitudo obligationis crescit ex magnitudine et multitudine donoꝝ et tāta ē obligatio quantū est illud qḋ est acceptum. Ideo ponderēda ꝛ mensurāda et numerāda sunt oīa dona et accepta pro quibꝰ hō est obligatus deo et tenetur ꝙtū fieri poterit. Et qꝛ primo homo obligatur pro toto mundo et pro oībꝰ creaturis. ideo tm̄ obligatur ꝙtuꝫ valet totꝰ mundꝰ ꝛ oēs creature. Et incipiamꝰ primo in ipa terra. vñ ipa accepit ꝗcquid hꝫ a deo qꝛ accepit eē ꝺ ñ eē ꝛ ꝺ nihilo ꝛ hꝫ plus ꝙ nihil in natura et qꝛ accepit ꝑ hoīe. Ideo homo obligaꝛ deo ꝑ terra ad tm̄ quātum terra obligaretur si accepisset pro se ipa et ad tm̄ obligatur ꝙtum terra valet et terra valet tm̄ ꝙtum valet suū eē plusꝙ nihil. vñ magis valet eē ꝙ nō esse et aliquid ꝙ nihil. Item ñ solum hō obligatur pro terra de tanto ꝙto valet plusꝙ nihil ymo etiam de tāto ꝙtū terra valet hoī. Aliud em̄ est dicere ꝙtū terra valet hoī et aliud ꝙtū valet in se et alius est iste valoꝛ ꝛ alius ille. Itē obligatur hō pro seruitō qḋ facit et impeditꝰ terra homini. Ulterius hō obligatur pro aqua et tm̄ obligatur ꝛ tenetur ꝙtū aqua teneretur deo si ꝑ se ipsa accepisset hoc qḋ hꝫ. Et qꝛ aqua hꝫ nobilius esse ꝙ terra eo quia est clara lucida. Ideo de tanto hō plus obligaꝛ ꝑ aqua de quanto aqua nobilioꝛ est ꝙ terra que est opaca

nigra et obscura vnde alius est valor terre et alius est valor aque Unde postq aqua accepit adeo plusq terra et maiorem pulchritudinē ideo plus tenetur deo. Et quia ꝑ hoīe accepit ideo hō tenetur ꝑ tota aqua et qcquid dȝ reddere aqua pro hijs q habet plusq terrea hō debet reddere. Item etiā obligatur homo ꝑ seruicio q suscepit ab aqua ⁊ de tāto quāto aqua valet homini et ꝑ tāto quāto homo vellet habere aquā. Ultra quia aer accepit qcquid hȝ a deo et quia accepit esse de nō esse et accepit nobiliorem naturā q aqua ⁊ terra ideo plꝰ tenet̄ aer deo q aqua et terra. sȝ quia nō cognoscit se accepisse ⁊ habere q habet et homo cognoscit. ideo tenet̄ homo ꝑ aere facere deo quicqd aer deberet facere ⁊ hoc quia ꝑ hoīe accepit qcquid accepit ideo hō ē obligatus deo ꝑ aere et etiā pro seruitio q aer tribuit hoī et pro tāto ꝑ quāto hō nollet ꝑuari aere. Propterea qꝛ ignis plus accepit q alia elemēta et nobiliorem naturā ideo plꝰ obligat̄ deo ꝑ hijs que accepit q alia elemēta de tāto quāto plus accepit q illa. Et qa ignis nescit se habere nec accepisse et homo cognoscit ꝑ ipso et quod ꝑ hoīe accepit et propter hominē datū ē sibi ideo totaliter homo obligat̄ ꝑ igne ⁊ loco ignis Ita ergo duplici capite hō obligatur ꝑ qualȝ creatura deo p̄mo quia nulla creatura cognoscit se habere nec accepisse hoc quod sibi datum est ideo nescit quid deo debet nec qtum debet et tamē accepit ideo ad debet reddere deo ꝑ hijs que accepit. Et quia solꝰ homo scit ⁊ cognoscit hoc ideo ipse homo tenetur facere ꝑ qualibȝ creatura illō quod quelibet creatura deberet facere deo qꝛ ipse solus in mūdo potest ⁊ scit. Sicut si in aliqua ciuitate non esset nisi vnꝰ sapiens et omnes alij essent ignorātes vel pueri. si aliquis p̄nceps faceret quoddē magnū bonum ciuitati et cuilibȝ. Nonne ille sapiens deberet loqui pro oībus et gratias agere ꝑ ipīs. et si nō faceret nōne imputaretur illi sapiēti et nō alijs. Ita similiter qꝛ deꝰ qui est summꝰ princeps dedit cuilibet creature hoc qd hȝ et alteri plus et alteri minꝰ et oēs faciūt vnam ciuitatē cū hoīe. Et cū oēs creature sint nesciētes et solꝰ hō est sapiēs sciēs itelligēs et cognoscens. Ideo solus homo debet loqui deo pro oībꝰ creaturis et reddere debitum pro ipīs. Itē scdo capite hō obligatur deo ꝑ qualibet creatura qꝛ creature acceperāt adeo quicqd hn̄t et deꝰ dedit eis propter homiēm et pro homine ad ei seruiendū et id sicut dn̄s obligatur pro oībus bonis que dant̄ seruis suis propter ipm et nō ipi

serui. Ita homo obligat᷑ ꝓ omnibꝫ que dicta sūt alijs creaturis et nō ipse creature q꞉ propter ipꝫ data sūt eis oīa vt ſuiāt ipi ideo sūt serue eiꝰ. ⁊ ideo ad recognoscēdū magnitudinē obligatōis ꝓ qualibꝫ creatura considerāda est creatura ꝙtuꝫ valet ise ipsa ⁊ ꝙtū plꝰ valꝫ vna ꝙ altera in nobilitate ⁊ ꝑfectione in natura et ī vniuerso secūdo. cōsiderandū est seruiciuꝫ ⁊ beneficiū quod recepit homo ō creatura ⁊ ꝙtuꝫ creatura valet homi ⁊ ꝙtū homi est necessaria. Et ꝯsiderāda est nobilitas vł ignobilitas creature seruiētis. Unde ꝙuis creatura minꝰ nobił ⁊ īfima sit hoī magis necessaria ⁊ magis ſuiat ꝙ creatura magis nobilis et supioꝛ at tñ nobilius ⁊ dignius ⁊ maiꝰ ē seruiciū ꝙ impēdit creatura magis nobilis ⁊ magis tenetur homo pro seruitō creature nobilioꝛis ꝙ minus nobilis. quia sicut creatura excedit creaturaꝫ in nobilitate. Ita seruiciuꝫ excedit ſuiciū in nobilitate quāuis nō in necessitate vt declarat᷑ ꝑ exemplū plus eñ tenetur aliquis dñs pro ſuicio vniꝰ milit̄ ꝙ ꝓ decē alioꝝ inferioꝝ. Et plus ꝓ seruicio vniꝰ comitis ꝙ viginti militū Et plus ꝓ seruicio vniꝰ ducis ꝙ pluriū comitū quāto igit᷑ res que seruit est nobilioꝛ tāto ſuiciū est nobilius et preciosius et magis obligatur recipiens seruiciuꝫ. hoc enim est ad magnū honoꝛem et magnā dignitatem et exaltionē alicuius ꝙ res nobiles et excellētes seruiant ei. Sic ḡ cōsiderāda est nobilitas seruientis et necessitas et nobilitas excellit necessitateꝫ Et ex hoc sequitur ꝙ plꝰ tenetur hō ꝓ seruicio aque ꝙ terre. Et plꝰ ꝓ seruitio aeris ꝙ aque. Et ignis ꝙ aeris. Et plus ꝓ seruitio celi solis lune et oīm stellaꝝ ꝙ elemētoꝝ. Et plꝰ pro seruicio reꝝ viuenciū ꝙ non viuencium. Et plꝰ ꝓ seruicio aīalium ꝙ arboꝝ. Et plꝰ pro seruicio hoīm ꝙ aīaliuꝫ et totuꝫ hoc ē rōe nobilitatis creature seruiētis cuiꝰ vnū seruiciū ꝓciosiꝰ ē ꝙ mille seruicia creature minꝰ nobilis. Sic etiā seruiciū mēbroꝝ superioꝝ sicut sūt caput lingua manꝰ etc͂ est nobiliꝰ ꝙ seruiciū mēbroꝝ īferiorum sicut sūt pedes et cetera menbra occulta. Ex oībus hijs fundatur vna regula ad cognoscenduꝫ magnitudinē obligationis. videlicet ꝙ cōsiderandū est de qualibet creatura ꝙtū hꝫ et accepit ⁊ ꝙtū sibi datū est et per ꝯñs quātū obligaretur deo ꝓ hijs que data sūt ei et intantū obligatur hō deo ꝓ illa creatura q꞉ tm̄ est ac si hō accepisset illud in se ipō qd̄ talis creatura hꝫ q꞉ pro ipō accepit. Et quia oēs creature sunt oꝛdinate ꝑ gradus. Ideo possumꝰ cōsiderare valoꝛem creaturaꝝ et gradꝰ. Et etiam inquolꝫ gradu sunt multi gra

dus. Unde ille creature q̄ sunt in primo gradu que hn̄t tm̄ esse ⁊ nō viuere tenent̄ deo pro eē qđ acceperūt q꞉ hn̄t plusꝙ nō esse ⁊ plusꝙ nihil et ideo de tāto tenētur de quanto esse valet sup̄ nō esse et nihil. Et q꞉ in illo esse sūt adhuc multi grad⁹ et differencie nobilitatis et pulchritudinis q꞉ vna hꝫ nobilius esse et pulcherrim⁹ ꝙ altera. Ideo magis tenet̄ ille q̄ hn̄t nobilius esse et pulchri⁹ esse ꝙ alie. Et q꞉ hō obligatur loco creaturarum Ideo hō tenetur pro creaturis in oībus inquibus ipe tenet̄. Ulterius ille creature que sūt in scđo gradu plus tenētur deo ꝙ ille q̄ sunt in primo q꞉ pl⁹ acceperūt inq̄tuꝫ acceperūt esse et viuere et ille de primo solum esse iō nobiliores sūt ꝙ ille que hn̄t esse tm̄ ꝺ tanto igit̄ iste magis obligātur et tenet̄ deo de quāto viuere plus valet ꝙ nō viuere et de tanto viuere ꝙ esse tantum. Item etiam iste creature scđi gradus obligantur et tenentur quia recipiunt seruicium ⁊ beneficiū a primis que tantū habent esse. Sed q꞉ propter hominē acceperunt et non propter se Ideo homo pro ipsis obligatur

Item etiam inter creaturas istius gradus est magna differencia in nobilitate pulchritudine ⁊ natura et plus tenentur ille que habent nobilioreꝫ naturaꝫ ꝙ alie et quia pro homine acceperunt Ideo pro omībꝫ istis obligat̄ hō ⁊ tenet̄ deo Uide igitur quanta est ista obligatio et quomodo semper crescit. Ulterius ille creature que sunt in t̄cio gradu magis obligantur et tenentur deo ꝙ ille que sunt in primo vel scđo gradu quia acceperunt esse de non esse et de nihilo et acceperunt nobilius esse ꝙ prime et ꝙ scđe et non solum esse ymo etiam viuere ⁊ nobilius viuere ꝙ creature secundi gradus et non solum viuere ymo etiam altiorem gradum scilꝫ sentire quod est sine comparatione dignius ꝙ viuere tantum de tanto igitur iste magis obligātur deo ꝙ ille de primo gradu vel secundo de quanto sentire valet supra non sentire. Et in isto gradu sunt adhuc tres gradus in scala nature dictum est ꝙ quedem aīalia habent tantum vnum sensum scilicet tactum ⁊ aliqua vltra hoc habent memoriam et aliqua supra habent auditum et oēs quinꝙ sensus. Ideo plus tenentur ꝙ alia quia plus acceperunt.

Iteꝫ sunt ibi pisces aues ⁊ animalia ambulancia supra terram.

Uide quot sunt species animalium que ambulant supra terram et quomodo adinuicem differūt et quomodo quedem acceperunt naturam pulchriorem ꝙ alia et maiorem nobilitatem

Uide etiā quāta pulchritudo est i auib⁹ et quō vna accepit pulchriorem naturam ꝙ alia. Uide etiā quot sūt spēs piscium. vlteri⁹ obligantur oīa ista q₂ recipiūt seruicium et bñficium a creaturis ꝑmi et scdi. graduū. s₃ oīa ista acceperunt pro hoīe. Ecce igitur quāta est obligatio hoīs q₂ pro oībus obligatur hō deo q₂ propter hominem acceperūt oīa. vīd igitur ꝓ quibus creaturis hō tenetur deo

Ite₃ corpora celestia hñt vnū gradū nobilitatis sc₃ ꝑpetuitatē q₂ nūꝙ mutantur nec pñt corrūpi nec mutari a sua natura et etiā sol inter oīa corpora et sup̄ oīa habet suu₃ splēdorem et lucē sie deffectu. ꝙtum igitur obligatur sol qui est ita pulcher ita nobilis sēper plen⁹ luīe sine deffectu. Cogita igitur ꝙtum valet sol in se ⁊ ꝙtum valet hoī et exinde ꝙtū obligatur hō pro sole q₂ sol ꝓpter hominem est et seru⁹ est et seruit rebus primi scdi et tertij gradus ꝓpter hoīem. Ecce igitur ꝙ magna est hoīs obligatio ad deū et quātum tenetur hō deo pro toto mūdo. tm̄ aūt tenetur ꝙtum valet illud qd mund⁹ accepit et quelib₃ creatura adeo pro hoīe satis igit̄ est obligat⁹ hō pro mundo si adhuc nihil pro se accepisset.

Quod magis est obligat⁹ homo deo pro hijs que accepit in se ipso ꝙ pro toto mundo.

Et quia homo accepit a deo quicquid h₃ in seipso sicut alie creature. Igitur si hō obligat̄ pro hijs que acceperūt alie creature q₂ pro ipo acceperūt et solus ipe cognoscit eas accepisse qd acceperunt et quātu₃ acceperūt igr̄ multo magis debet esse obligat⁹ deo pro hijs que ipemet h₃ in se ipso cū ipe sciat se habere et accepisse et ꝙtum valet qd accepit cū etiā cognoscat ꝙtū plus accepit ꝙ alie creature et ꝙtum valet illd quod plus accepit sicut igit̄ hō tenetur pro toto mūdo ita tenet̄ pro se ipo q₂ sicut de⁹ dedit hoī mundum ita dedit hoīe₃ sibi ipi. Ideo tm̄ tenetur homo ꝓ se ipo quantū valet homo. Quod aūt homo valeat et sit multū ꝑcios⁹ in natura sua hoc ondit et manifestat totus ipe mund⁹ et oēs creature q̄ sunt in eo q₂ iste mund⁹ factus ē propter hominem et pro homie. Igitur magis ponderat hō ⁊ magis precios⁹ est et pl⁹ valet ꝙ totus mund⁹ et oēs creature insil̄. Sed cū in mundo sunt tam excellentes creature et tam preciose et magne que oēs sunt propter hominem et seruiūt homini sicut sūt elemēta et viuencia et senciencia et corpora supra celestia incorruptibilia et ꝑpetua et inter oīa maxime sol. Cum enī ex preciositate ⁊ magne seruitorum cognoscitur ꝑciositas et magnitudo illius cui

seruiunt cogitare possum⁹ quan ta est magnitudo p̄ciositas et va lor nature hois cui tot⁹ mūd⁹ tā magn⁹ ⁊ p̄cios⁹ plen⁹ creaturaꝝ ꝯtinue seruit ⁊ sine dubio p̄ciosi- tas et nobilitas creaturaꝝ homi ni seruiēcium manifestant et di- cunt nobis ꝙ in hoīe ē aliquid im mortale et in corruptibile perpe- tuū et semꝑ viuens et nūꝗ mori ens quia queō creature que serui unt homini sūt incorruptibiles ꝑ petue et semper durabiles in suo esse sine aliqua sui diminutione sicut sol et corpora celestia. Unde enī esset hoc quis ordo esset iste q̄ ordinatio ꝙ creature que homi seruiūt ꝯtinue et ad hoc facte sūt ⁊ ordinate eēnt tāte nobilitatꝫ p̄ci ositatꝫ ⁊ pfectōi ꝙ eēnt icorruptibi les ⁊ ꝑpetue ⁊ ꝙ homo cui seruiūt essent totus corruptibilis et mor talis et nihil esset in eo immorta- le et semper durans. ergo i homi- ne ē aliquid immortale ⁊ hoc nō est corp⁹ quia moritur ergo i ho- mine est aliquid vltra quod ē im- mortale et perpetuū hoc autem nō potest esse nisi illud qō est i ho mine excellenti⁹ et hoc est liberū arbitriū radicatū et plātatū in aīa Ergo magnitudo et p̄ciositas creaturarum hoī seruiētiū. Uera citer ostendūt quāte p̄ciositas est hō cui veracit̄ ⁊ sic tāta diligentia seruiūt ꝯtinue et seruicium impē- dunt ergo magni precij est homo ⁊ magni pōderis atꝗ magni va- loris. Igitur mlt̄ū ⁊ magnū dedit deus hoī quādo dēdit hoī ipīmet hoīem. plus igit̄ dedit ꝙ quando dedit totū mundū de quāto plus valet hō ꝙ totus mūd⁹. Ideo ꝑ tanto hō obligatur deo pro se ip- so ꝙtum hō ponderat.

Quod pōderand⁹ est hō ꝑ su- as partes vt sciatur ꝙtum valet.

Uoniā aūt hō nō pōt scire ꝙtum obligat̄ deo ꝑ se ipso nisi sciat ꝙtū valeat ⁊ pōderet. ⁊ q: hō tot⁹ simul est maximi pōde ris q: plus pōderat ꝙ totus mū- dus. Ideo sicut mund⁹ nō potuit ponderari nisi diuisus in suas ꝑ- tes generales ita hō mlto minus poterit pōderari nisi diuisus in su as partes generales pōderetur ⁊ sic meli⁹ sciem⁹ pōdus totius ho minis insimlͤ et valorē et precium quantū fieri poterit. Et primo di uidatur in suas ptes generales ⁊ magnas et postea iteꝝ ille ptes diuidant̄ in ptes spāles et puas q: quelibꝫ pars i hoīe est magni valoris et precij. Partes aūt ma- gne et grosse i quas pōt diuidi to tus hō sunt esse viuere sentire et intelligere siue libeꝝ arbitriū vel partes hois magne sunt corpus et aīa. Sed partes speciales ⁊ parue sunt partes corporis et ꝑ- tes aīe q: corpus hꝫ suas partes et similiter aīa. Ponderand⁹ ē igr̄

homo ꝺm̄ oēs suas ꝑtes magnas scd̄o ꝺm̄ om̄s suas partes paruas Ponderet ꝗ se ip̄m primo scd̄m suum esse que est prima pars. vnde debet cogitare hō ꝙ aliq̄n nō fuit et nihil erat. accepit igitur hō primo hoc vt esse inciperet cū nō esset et aliquid fieret cū nō foret.

Magnū ꝗ bonuȝ accepit cū esse accepit qui nihil erat et nihil habebat et ꝗuis alie creature similiter acceperit esse cū nō essent ⁊ facte sunt cū nihil fuerint añ et eis deus dederit esse post nihil ac tn̄ datum est eis esse cū nō essent ꝓpter esse hoīs. igitur p̄ciosi⁹ est eē hoīs ꝙ̄ esse aliaꝝ creaturaꝝ vñ eē aliaꝝ reꝝ respicit ad esse hoīs et ad ip̄m tendit tanꝙ̄ ad principalius ⁊ p̄ciosius esse propter qđ est om̄e esse creaturaꝝ. Ecce igiť ꝙ̄tum ponderat esse ipsius hoīs qđ accepit ꝙ̄tū valet et ꝙ̄ti p̄cij est.

Multū igr̄ obligatur hō deo pro esse qđ accepit. Et ꝗuis nihil pl⁹ accepisset. plus em̄ valet esse hominis supra nihil ꝙ̄ esse oīm aliarum creaturaꝝ. Item nō soluȝ accepit hō esse ymo ampli⁹ accepit pulchrū ⁊ formosū eē ⁊ artificiosū h̄ ē em̄ mai⁹ ꝙ̄ eē tm̄ ⁊ aliq̄d tm̄ plura em̄ sunt q̄ hn̄t esse sȝ nō hn̄t pulchrum esse nec formosum sicut hō hȝ. Et si aliq̄b⁹ sit datū pulchruȝ et formosum esse at tn̄ esse hoīs ē pulchri⁹ et formosi⁹ ꝙ̄ eē oīm aliarum creaturaꝝ. Et etiam si habeant pulchrum esse hn̄t pulchrum propter hoīem quare multū tenetur deo ꝓpterea qꝛ dedit ei tā pulchrum esse et formosum tanta artifitiositate fabricatū. Itē scd̄o hō debet cogitare et pōderare se ip̄m per suum viuere. vñ nō solum datum est hoī esse et pulchruȝ esse sȝ plus voluit de⁹ eleuare hoīem in altiori gradu vnde est ei datū viuere et vitam vñ mai⁹ bonuȝ sine cōparatione. est viuere ꝙ̄ esse tm̄ et maius est accipere viuere et vitam de nō viuere ꝙ̄ esse de nō esse Et ꝗuis alijs creaturis datum sit viuere at tn̄ datuȝ est eis propter viuere quod est in hoīe. Ideo preciosior est vita hominis ꝙ̄ vita oīm aliaꝝ creaturaꝝ qꝛ oīa propť hominem viuunt. vñ om̄e viuere et oīs vita creaturaꝝ tendit et respicit ad ip̄m viuere hoīs tanꝙ̄ ad principalius et nobilius viuere. Ideo viuere hoīs tāꝙ̄ principalius viuere excellit om̄e aliud viuere.

Magne igr̄ p̄ciositatꝭ est viuere quod est in hoīe et pl⁹ pōderat ꝙ̄ viuere oīm aliaꝝ creaturarum.

Multū igitur obligatur hō deo ꝓpter suū viuere qđ accepit

Ulteri⁹ et tertio post eē ⁊ post viuere datuȝ est hoī sentire vt hō adhuc altius eleuetur ad graduȝ superiorem. et ꝗuis alijs creaturis datuȝ sit sentire tn̄ propter hominem datum est eis. aīalia aūt sētiunt et hoc hn̄t propter hoīem.

Item etiā ē nobili⁹ sentire hominis q̄ oim aliaꝝ creaturaꝝ et nō solum datū est hoi sentire vno modo ymo multis mōis q: datū est hoi audire videre odorare gustare et tangere. O quanta eleuatio est ista. O quant⁹ ornatus est O q̄tum accepit hō et tñ ante nihil habuit. O quāti ponderis est in natura istud sentire ꝛ quāte nobilitatis. vide q̄tum eleuatur hō per suum sentire supra terrā sup̄ lapides supra arbores in quibus nō est sentire. Ecce igitur quantū obligatur hō pro tanto dono.

Ulterius debet se ipm ponderare et videre suum valorē per suum liberꝝ arbitriū. nō em̄ soluꝫ accepit esse et pulchrū esse nō soluꝫ viuere et nobile viuere. Non solū sentire ꝛ ꝑpletum sentire ymo pl⁹ supra oia ista accepit liberꝝ arbitrium rem in natura gratuissimā dignissimā nobilissimam et valde preciosam. Ecce p̄ciositatē liberi arbitrij q: nulli alteri datū est nisi homini et spāliter hoi datum est ecce spāle priuilegium et hois p̄rogatiuam: q: esse viuere sentire etiam alijs creaturis data sunt sicut homini. Igitur sunt alijs creaturis et homi cōmunes. Sed hoc solum scilicet liberꝝ arbitriuꝫ specialiter est homini nō em̄ ē cōmune alijs ab homine. Igitur ista specialitas significat preciositatem ꝛ dignitatem liberi arbitrij Plus igitur ponderat liberꝝ arbitrium q̄ oia alia esse viuere et sentire. Igitur est supra oia eleuatū dignissimum et altissimū in natura. Ecce ibi magestatē nature imperatorem et regem tocius nature ecce dignitatē nature. Omne igr̄ esse viuere et sentire est ꝓpter liberꝝ arbitriuꝫ. vnde sicut omne esse quod est in creaturis et omne viuere ꝛ omne sentire sūt ꝓpter eē viuere et sentire que sunt in hoīe Ita esse viuere et sentire que sunt in hoīe sunt ꝓpter liberꝝ arbitriū immediate. Ecce mirabile regnū nature liberꝝ arbitrium est rex esse et viuere et sentire in homīe sunt sedes ipius liberi arbitrij in q̄bus immediate sedꝫ liberꝝ arbitriuꝫ ꝛ que immediate et sine me⁹ seruiūt ei cōtinue. Jō sūt nobilissima ista in hoīe q: immediate seruiūt ꝛ sūt cōiuncta libero arbitrio ꝛ seruiunt ei et portant ipm sicut equus portat dn̄m suum. Deinde omne aliud esse extra hoīem in creaturis et omne viuere et om̄e sentire sūt ꝓpter esse viuere et sentire que sunt in hoīe. Oia em̄ que sunt viuūt vel senciunt continue laborant vt seruiant esse viuere et sentire que sunt in homine vt sedeat et maneat continue ipse rex ipse īperator scilicet liberum arbitriuꝫ quod est immortale et perpetuuꝫ et diuinum.

Ideo tota natura extra hoiem so licitat p hoie ⁊ sede liberi arbitrij vt cõseruetur et duret et permaneat. vñ oia que sunt inferiora homine hñt quodõ esse in hoie et includuntur in hoie qm elemēta habent quodõ esse i hoie et arbores et plante q: tota natura plantaꝝ est in hoie scz vita vegetatiua cũ oibus suis virtutibus. Et etiam aialia hñt esse in hoie q: sensitiua que est in brutis tota est in hoie. Ac tñ nobilius esse hñt elementa in hoie ꝙ in se ipsis et natura arboꝝ similiter hꝫ nobilius esse in hoie ꝙ in arboribus. Et similiter sensitiua nobiliori modo ē in hoie ꝙ in aialibus. Et hoc ideo q: hñt esse humanũ in hoie et sunt ꝯiuncta cũ libero arbitrio qõ ē dignissimuꝫ supra oia creata per quod i hoie est imperiũ principatus dñium et regnũ et ideo que ꝯiungũtur cũ eo nobilitanť et dignificantur. Et exinde sequitur ꝙ oia elementa arbores et aialia hñt aspectum ad illud esse nobile qõ hñt in hoie et ad ipm ordinantur ⁊ sũt propter illum et appetunt naturaliter cõseruare illum q: in hoc nobilitantur. Non aũt oia ista immediate ꝯiungũtur cũ libero arbitrio nec equaliter apropinquãt ei q: nõ sunt eque digna sꝫ p quēdem pulcherrimũ ordinē ſm maiorem vel minorem dignitatē magis vel min⁹ ꝓpinquãt. vñ ec̃ elementoꝝ qõ est in hoie est infimũ et ibi collocatur et portať vita vegetatiua eo nobilior deinde vita vegetatiua portat sentire et ipam sensitiuã q: dignior est ista ꝙ illa Ultimo ipa vita sensitiua sic ipm sentire cũ oibus suis partib⁹ portat libeꝝ arbitrium et ideo in ea sedet libeꝝ arbitriũ. ibi regnat ⁊ iperat ibi dñatur. Ulterius aũt libeꝝ arbitrium nihil portat creatũ in eo q: nihil creatũ est supra ipm sꝫ ipm est supra oia ꝗ solus creator debet ibi sedere q: valde ratõnale est ꝙ sicut libeꝝ arbitriũ qõ est supra omĩa creata sedet supra oĩa ita creator qui est supra libeꝝ arbitrium sedeat supra ipm. Ecce libeꝝ arbitrium factum est sedes dei et ibi solus de⁹ dꝫ regnare et imꝑare. Ecce libeꝝ arbitrium portat deũ et est equ⁹ dei in quo de⁹ portatur et eq̃tat. Uide igiť qualiter libeꝝ arbitrium imediate et sine medio ꝯiũgiť cũ creatore suo tangit ipm sine medio ⁊ portat ipsum ⁊ nõ põt magis ei ꝓppinquari. Ecce summã hoĩs dignitatē et exaltotionem per libeꝝ arbitriuꝫ q: factum ē ei hitaculũ vnũ ꝑpetuum et immortale. Omĩa aũt clamant libeꝝ arbitriũ esse ꝑciosissimum et dignissimũ in natura sup omnia. et ordo creaturaꝝ hoc clare manifestat. vide qualiter ipm esse reperitur in oĩbus creaturis generaliter q: est infimũ oĩm. De

inde vide quō ipm viuere q̄a est nobilius reperitur in pautioribus q̄ ipm esse. Deinde vide ascendē do qualiter ipm sentire reperitur in pautioribus q̄ ipm viuere eo q2 est nobilius. Et vltra attende quō liber arbitrium adhuc i pau cioribus reperitur q2 in solis ho- minib9. Iste igr ordo clare mani- festauit summā dignitatem in na tura ipius liberi arbitrij qd ꝯiun git oia cū deo q2 elemēta ꝯiungū tur cū vita vegetatiua et vita ve- getatiua cū sensitiua et sensitiua cū libero arbitrio et liber arbitri- um immediate cōiungit cū deo Ecce igitur qualiter de9 eleuauit hoīem per quand scalā scz de gra du in gradum et viuit τ traxit ad se ipm nec potuit hō magis eleua ri per naturam nec maiorē recipe re dignitatem naturalem q2 ele- uatus est et tractatus vsq ad dei similitudinem et ymaginem viuā Nam liber arbitriū est ymago et similitudo dei viua. Quid ampli9 quid sublim9 q̄d digni9 et q̄d me lius q̄ esse ymaginē et similitudi nem dei viuā. Multū igitur de- dit de9 homini qñ fecit cū esse cū nō esset sed magis fecit q2 fecit cū viuere sz adhuc magis quia fecit eum sentire sz maximuz dedit qñ liber arbitriū dedit immortale et perpetuū suam ymaginē suam si- militudinem qua tūc fecit cū simi lem sibi in natura et quasi de suo genere. et nullam aliā creaturam mūdi ad hanc dignitatē eleuauit vnde in hoīe sine dubio est cōple ta dei ymago τ similitudo creata vnde vltra nō est ascens9 et h ostē dit ipe ordo nature. vnde plus in mitantur deū illa que viuunt q̄ il la que sunt tm̄ et pl9 illa que sen ciunt q̄ illa que viuūt. Igit maxi me imitatur deū hō et in eo est fi- nis imitandi in scala nature quia supra ipz nulla creatura est τ ipe est supra oms huius mūdi creatu ras. g in eo est cōpleta similitudo τ ymago dei creata. vide igit quā ti ponderis est q̄ti valoris et quā ti p̄cij p liber arbitriū. vide quā- tum accepit hō quale donum cū accepit liber arbitrium immorta le et perpetuū. vide quantuz obli gatur et tenetur hō qui solus tm̄ donū accepit specialissimū et etiā q2 accepit alia dona cōia et ante nihil habuit. Sic g diuidendo to tum hoīez per suas ptes magnas et eas ponderando cogitare pos- simus pond9 precium et valorē tocius hoīs Plus em̄ sine dubio obligatur homo deo pro se ipo q̄ pro toto mundo. vigillare igitur debet homo vt sciat quid accepit postq̄ cognoscere potest et scire.

Quod pōderand9 est etiaz hō per aīaz et corp9 que sunt partes eius principales.

Quoniam aut̄ totus hō non solum diuiditur in ptes pre dictas ymo etiam aliter pōt diui- di et cōiter diuiditur in duas par tes principales que sunt corpus et aīa ex quibus cōpositus est hō Ideo si volum⁹ scire q̄tum acce- pit hō aliter q̄ per modū supradi ctum et clarius ponderem⁹ valo rem hoīs ex parte corporis et aīe et videam⁹ q̄tū sunt nobiles quā tum excellētes iste due partes scʒ corpus ⁊ aīa. vnde vide primo no bilitatem corporis qualiter corp⁹ hominis est mirabilissime disposi tum organizatuʒ sapientissime or dinatum et fabricatū supra omia mundi corpora. Ecce quāta ppor tio qualis ordinatio est inter men bra ei⁹ quō sunt inter se cōnexa in ter se pportionata. Unum iuuat alterum vnū seruit alteri. Ecce q̄ pulcherrima organizatio int̄ mē- bra cuʒ sūma artificiositate et sū- mo decore ecce faciem hominis pulcherrimam ecce man⁹ pl'cher rime organizatas nihil superfluū nihil diminutū i oībus membris ecce staturam hoīs pulcherrimā superius erectam. Quanti igitur ponderis quanti valoris sit.

Quis pōt extimare quis pōt pō- derare pl⁹ em̄ pōderat corp⁹ hu manū pl⁹ p̄ciosū est q̄ oīa corpo- ra mūdi pl⁹ em̄ tenet̄ hō deo pro suo corpore q̄. p toto mūdo vt aūt magis valor toci⁹ corporis maife stetur. Cogitem⁹ ipa membra in se quātum valent et q̄tum hō ap preciat quodlʒ membrū. videmus quantuʒ hō app̄ciat manuʒ suā pro quāto vellet pdere manū suā quātum daret vt man⁹ ei⁹ nō auf ferrentur quātuʒ daret vt manus pdita restauraretur. ecce hō nollʒ pdere manum suā p toto mundo ymo daret totū mūdū si posset vt man⁹ ei nō aufferretur. et si man⁹ ablata esset daret totū mundū vt sibi restitueretur. Sed q̄tum re- putaret se homo obligatū alicui q̄ restitueret sibi manū. Et qḋ loqui mur de tota manu loquimur solū de vno solo digito ymo qḋ min⁹ est de iunctura vni⁹ digiti p quā to hō vellet perdere. Ecce igitur tm̄ hō pro vno digito solū quid sit igitur p duob⁹ quid pro trib⁹ di- tis quid pro tota manu quid pro duabus manib⁹. Plus em̄ appre ciat homo duos digitos q̄ vnuʒ et plus duas man⁹ q̄ vnā et pl⁹ dextrā q̄ sinistrā. et tm̄ hō nollet pdere vnū digitum pro toto mun do. vide igit̄ q̄tū hō obligat̄ deo pro oībus digitis suis et duabus manibus et q̄ mirabiliter et cum summa sapiēcia et artifficio est fa bricat⁹. Et vide similiter discurrē do per oīa mēbra sua cōsiderādo valoreʒ cui⁹libʒ membri sicut de manu et postea cōgregando totū valorē oīm membrorum insimul vt pedum occulorꝝ lingue capiti

et oim membrorum interiorum et exteriorum insimul et videbis magnitudinem obligationis hois ad deum postquam obligatur tm̄ pro vno membro si em̄ hō obligatur et sentit se obligatū medico sanāti vnū membrum quātum autē obligatur deo qui dedit sibi totuz mēbrum et quamuis solueret medico adhuc sētiret se obligatum ipsi medico et quamuis postea perderet mēbrum illud post quam restaurauerit semper se sētiret illi medico obligatum igitur similiter et multo magis tenetur deo qui dedit mēbrum et quamuis perderet ipm quia semel deus dedit sibi et homo semel accepit.

Quod plus obligatur homo pro anima quam pro corpore.

Icut em̄ hō hz corpus mirabiliter organisatum et fabricatum supra oia mūdi corpora in quo sunt multa corpora et instrumēta dissimilia pulcherria visibilia et maīfesta ita hz aiam excellentissimā et nobilissimā correspōdentē corpori iuxta suā capacitatē et dignitatem suā et iplētez suum corpus et oia organa sua viuificādo et inducēdo vitā sensum et motū in oibus mēbris. ita quod sicut in corpore est multiplicatō organorum pulcherrimorum et magna diuersitas seu dissimilitudo iter ea et tm̄ oia piungūtur et faciūt vnū corpus mirabilissimū. ita pporto naliter ipa aia hz multiplicitatē et multitudinē officiorum nobilissimorum et mirabiliū seu virtuum et potestatum naturaliū et inuisibiliū. iuxta exigentiā organorum corporis. ita quod quot sunt membra organizata et istrumēta in corpore distincta. differencia et dissimilia tot potestates tot virtutes inuisibiles et dissimiles et tot officia habet aia. ita quod ipa anima intrat ipsum corpus tota plena officijs virtutibus et potestatibus vt totum impleat corpus et nulluz mēbrum sit vacuum. Et ideo sicut organa et instrumenta corporis sūt distincta dissimilia et diuersa ita officia anime sunt diuersa et dissimilia et virtutes et potestates.

Sicut enim vnus homo potest habere multa officia et dissimilia et multas artes et illa exercet per diuersa instrumenta et dissimilia naturaliter et per diuersa et dissimilia organa et instrumenta corporis; diuersitas igitur et dissimilitudo organorum in corpore arguit et manifestat diuersitatem et dissimilitudinem officiorum virtutum et potestatum naturaliter in anima. Et adhuc plus habet alia officia et potestates plures que non exercentur per organa corporis. Et quia oms operationes producuntur ab anima necesse est quod tot sint officia tot virtutes tot potestates in aia quot

sunt operationes dissimiles int̃ se Et quia omnia q̃ sũt ext̃ hominẽ sũt ordinata ꝑ pulcherrimũ ordinẽ scðm supi⁹ ⁊ inferi⁹ ⁊ scðꝫ maiorẽ et minorẽ dignitatẽ ita ꝙ nõ oia sunt equalia ⁊ etiã sicut ciuitates et regna sũt ordinata scðꝫ diuersitatẽ officioꝝ ita ꝙ officia nõ sunt similia nec equalia in dignitate et cũ oia facta sint ꝓpter hoĩeꝫ igit̃ mlto magis debent esse ordinata officia naturalit̃ in anima et virtutes et potestates scðm superi⁹ et in feri⁹ et scðm maiorẽ vel minorem dignitatem et nobilitateꝫ. ideo nõ omnes virtutes ⁊ potestates similes sũt et equales nec officia eq̃lia ĩ ipsa aĩa. Sꝫ alique potestates sunt ĩfime alique interiores alique exteriores aliq̃ supreme alique nobiles aliq̃ magis nobiles. Ideo aĩa est quoddã regnũ in se qꝛ hꝫ suas ptãtes ⁊ officia ordinata ad mod̃ regni qꝛ superiores virtutes et ptãtes imperant precipiũt et dñantur inferioribus et regũt eas et gubernãt et ptãtes et virtutes inferiores obediunt eis et famulãtur et seruiũt ⁊ recipiunt mãdatum ab eis ⁊ regũtur ab eis Et iõ sicut regnũ est bñ dispositũ et ĩ pace qñ superioꝛ potestas vt regina vl' imperatrix bñ regit et impat ⁊ inferioꝛ ptãs obedit vel famulatur ita in regno aĩe est bona dispositio bona pax ⁊ trãquilitas qñ superiores ptãtes q̃ sunt in aĩa bñ regũt et impãnt ad inferiores. et inferiores bñ obediunt et famulãtur. Incipiam⁹ eñ ab infimis ptãtibus que sũt in regno aĩe. vñ infime operationes q̃ apparent in hoĩe sunt nutrire augere et generare qꝛ in hoĩe prius apparet nutritio ꝙ augmẽtatio ⁊ augmẽtatio ꝙ generatio. Et iõ qꝛ iste tres operatiões sũt dissimiles necesse est ꝙ sint tres virtutes et ptãtes in aĩa eis correspondẽtes et dissimiles. Ideo ẽ in aĩa virtus nutriendi augmẽtandi et gñandi primo virt⁹ nutritiua virt⁹ augmẽtatiua ⁊ virt⁹ gñatiua. Et sunt ibi tria officia naturalia ⁊ iste tres ptãtes virtutes et officia cõtinentur sub vna generali ptãte seu virtute que est vegetatiua ⁊ iste tres ptãtes sũt in regno aĩe ad modũ laboratoꝝ agricolaꝝ et mercatoruꝫ qñ sũt iste ꝯtinue laborantes ad substinendum alios status nobiles regis. Aliter nullus status posset durare nisi iste semper ⁊ cõtinue operantur. Ideo iste portant totum pondus regni et omnes status superiores Ita conformiter iste tres virtutes anime substinent et portant allias virtutes et potestates superiores et nobiles in regno anime continue et incessanter laborant pro eis ⁊ portant totum pondus regni anime et omnes status superiores potestatum et officiorum et etiam.

Iste tres virtutes hñt quattuor alias correspõdentes et famulantes que sunt appetitiua atractiua quarum officia sunt appetere cibum et atrahere et retentiua cuius officiũ est retinere cibum iã atractum. Et digna cuius officiũ est decoquere cibũ retentũ et coquinare. Et etiã virt⁹ expulsiua cui⁹ officium est expellere superfluitates et impuritates cibi coquinati vt purificetur pro nutriendo et nutrimẽto mẽbrorum oĩm et oĩa ista officia exercet aĩa cũ instrumentis et organis corporalibus ita q̃ iste potestates et virtutes sunt ligate et piuncte cũ corpore et operationes earum fiunt mediante corpore. Ideo debilitantur et fortificãtur operationes iste fm̃ debilitationes et fortificationes corporis Ita q̃ quanto corp⁹ est forcius tanto iste virtutes forcius operãtur ⁊ ideo dicũtur virtutes corporales Post istũ statum infimarum virtutũ sequitur in regno aĩe ali⁹ status superiorum virtutum ⁊ potestatum et officiorum magis nobilium. Vñ in hoĩe sũt alie operatiões magis nobiles q̃ predicte que tñ nõ sũt supreme sz mediocres que sũt notissime sicut tãgere gustare seu saporare odorare videre et audire Et quia iste operationes sũt dissimiles igitur necesse ẽ q̃ in aĩa sint tot dissimiles ⁊ dĩntes ṽtutes. iõ in aĩa sunt quinq̧ potestates dissimiles istis correspondentes scz virtus tactiua seu tactus cui⁹ officium est discernere calidũ frigidum huidum et siccũ et oĩs q̃litates tangibiles et ista virtus est per totũ corp⁹. Alia est potestas gustatiua seu gustus cuius officium est gustare siue discernere saporem a sapore et ista virt⁹ est cũ lingã ligata et per lingam aĩa exercet istam operationẽ. Alia potestas est virtus odoratiua cuius officium est odorem discernere ab odore et hoc aĩa exercet cũ naso et iõ ista potestas est iuncta cum naso matrimoĩaliter. Alia potestas est visiua seu ~~officium~~ visus cuius officiuz est discernere colores lucez figuram etq̧ cõĩa sensibilia et ista virtus est piugata cũ occulis ⁊ ibi aĩa exercet istud officium. Alia virtus siue potestas est auditiua seu auditus cui⁹ officium est ~~destruere~~ discernere sonos et voces et armonias et cõsonancias et ista potestas ẽ copulata cũ auribus ⁊ ibi exercet aĩa hoc officium. Ecce mirabile matrimoniũ inter mẽbra corporis organisata ex vna parte et inter virtutes et potestates seu officia anime ex alia parte. Ecce corpus cũ multitudine organorum pulcherrimorum. Ecce aĩam cũ multitudine et varietate potestatum virtutum et officiorum nobilium. Oĩs aũt iste virtutes et ptãtes cõtinentur sub vna virtute et ptã

ecce

te generali et cōi que dicit sensiti-
ua et iō oēs iste virtutes dicunt s
sitiue seu sens9 et vocātur corpora
les vel organice q2 sunt piūcte cū
corpore cū carne et cū organo et
operationes eaꝝ fiunt cū adiuto
rio organi corporalis. Ideo fortis
ficātur vel debilitant. Item etiaꝫ
iste ptātes dicuntur suiles et sue
et nō libere q2 sūt ligate cū corpo-
re et q2 subiecte sunt alijs ptātib9
superiorib9 naturaliter q͂uis em̄
iste potestates dicantur vno noīe
q2 dicūtur sensus corporales. Ac
tn̄ est ordo dignitatis et nobilitat
inter eas nec sunt equales q2 sic
vnus sens9 excellit aliū in diuersi
tate et nobilitate loci. Ita excellit
in virtute senciēdi. vn̄ odorat9 ex
cellit gustū in situatione sui loci ⁊
per longitudinē senciēdi q2 longi
us sentit Silr audit9 excellit odo
ratū lōgius em̄ audimus q͂ odora
mus. Et vis9 auditū q2 longi9 vi-
dem9 q͂ audiam9. Sens9 aūt tac
tus est inferior oīm et est p totum
corpus expāsus. Preterea au-
teꝫ istas virtutes seu sens9 exterio
res hꝫ aīa alios sens9 interiores
et nobiliores et occultos qui hn̄t
organa interiora et occulta in ca-
pite ⁊ cerebro. queq̄dem virtutes
sunt sens9 cōis ymaginatiua fan-
tansia ⁊ memoria. Post p̄dictas v
tutes et officia est alia virt9 et po
testas ī regno aīe scꝫ potestas mo
tiua de loco ad locū et per istā vir
tutem cōstringit et dilatat mēbra
et progreditur de loco ad locū et
operatur opera mechanica et arti
ficialia et oīa ista sunt per organa
corporalia vidꝫ per neruos man9
et pedes post istū statuꝫ p̄dictaꝝ
virtutum et potestatū seu officio-
rum que hn̄t cōiunctionē cum or
ganis corporeis et opantur medi
ante corpore. Sequitur in regno
aīe alius stat9 supremus et altissi
mus aliaꝝ ptātū virtutuꝫ et offi-
cioꝝ que hn̄t regimē oīm virtutū
p̄cedenciuꝫ. vn̄ in hoīe sūt due al
tissime ptātes snp̄ quas nulla est
virtus nec ptās in hoīe que sunt
intellect9 et voluntas que hn̄t di
stinctas opationes et disticta of-
ficia q2 aliud ē officiū ītelligēdi
aliud officiū volēdi et iste due ptā
tes vnuꝫ faciunt statū sepatuꝫ ab
alijs statib9 aliaꝝ virtutū ī regno
aīe q2 iste nō sunt colligate nec cō
iuncte cū corpore nec cū organo
corporali sꝫ sunt p se exn̄tes in aīa
et operātur sic corpore et iō nō di
cunt corporales nec carnales nec
organice nec debilitātur nec forti
ficant ppter fortificationē vel de
bilitationē corporis. Dicunt aūt
incorporales spūales ⁊ itellectua
les sic in materiales Et iō aīa per
istas ptātes et vtutes supmas est
sepata ab oībus terrenis ab omi-
bus tpalibus et nulli rei corpora
li subicit sꝫ est in libertate sic quo-
cunqꝫ ligaīe corporali. ⁊ iō status

istaꝝ virtutum dr̄ eē in regno aīe status impialis et regalis et quid principat⁹ et quedē suprema curia. qꝛ sunt instatu regali et impiali suut cōsiliarij et radicātes cōsiliantes discernētes ⁊ sentēciātes et postea est rex seu impatoꝛ imperans mādans et pcipiens qd̄ cōsilium decreuit et iudicauit. ita cōformiter in regno aīe et instatu supremo eius est intellect⁹ seu rō tā q̄ cōsiliarius iudicans ꝯsilians et discernās. Et volūtas impans pcipians et executionē faciēs ⁊ h̄ n̄ quocunqꝫ īpedimēto. Et iste vltim⁹ status dicit̄ liberū arbitriū Et ideo liberū arbitriū est vltimus status. Et sic patꝫ ꝙ aīa hoīs vna et eadeꝫ nūo exn̄s est qodēm regnum naturale in se ipa cōtinēs naturaliter distinctos status mirabilit̄ ordinatos diuersaꝝ virtutum ptātum seu officioꝝ scꝫ infimos medios et supremos. Ecce igitur aīam hoīs dotatā ornataꝫ indutam et vestitam tot mirabilibus ptātibus virtutib⁹ et officijs naturalibus et nō solū aīa hꝫ in se ptātes virtutes et officia naturalia ymo etiaꝫ pōt de nouo dotari ornari et super vestiri nouis virtutibus potestatib⁹ et officijs nō tm̄ naturalib⁹ sꝫ gratuitatis et accidētalibus et hoc tam per grām sui creatoris q̄ per acquisitionē proprij laboris. Sic igitur videre potest hō magnitudinem obligationis ex parte aīe sue quaꝫ accepit adeo tam mirabilem tam excellentem naturaliter diuitem habundantem plenam tot officijs tot potestatibus aptamqꝫ ad recipiendum nouas et dignissimas et nobilissimas super primas naturas. Ponderet igit̄ aīam suā hō bm̄ partes suas et videbit pciūm et valorem incogitabilem inapciabilem et extimabilē. Quis pōt extimare quātū valet intellectus quātū voluntas q̄tū liberum arbitrium q̄tum memoria. et similiter de tactu gustu odoratu auditu et visu et sic de alijs virtutib⁹. Cogitet ḡ hō magnitudinē obligatiōis sue erga deū creatorē suū et hoc tam pro illis que accepit extra se scꝫ pro toto mūdo qui factus est propter hoīem. tam etiam pro illis que accepit in se ipso scꝫ pro toto corpore et oībus mēbris eius et pro tota aīa et oībus potestatib⁹ eius. Et sic taliter manifestata ē magnitudo obligationis naturalis ipsius hoīs per pdicta ratione datorum et acceptoꝝ que sunt ita manifestata ꝙ nullus negare potest.

De magnitudine obligatiōis ex parte dantis scilicet dei.

Et qꝛ obligatio nō soluꝫ crescit ex magnitudine et multitudine datorum sed ex volūtate magis et affectu dantis et ex mō dandi qꝛ magis pensat̄ voluntas

et liberalitas ꝛ mod⁹ dãtis ꝙ ipm donũ. Et ideo pẽsenda est magnitudo obligationis principalis ex volũtate dantis scȝ dei. Et qꝛ sunt duo dona vnũ ẽ sensibile visibile ꝛ manifestum. Aliud est inuisibile ꝛ occultũ donũ. Manifestum ẽ totus mund⁹ et oĩa que sunt in ipo Sed donũ occultum et inuisibile est amor dantis qui est inuisibilis et occultus. Unde primuȝ qđ datur est amor et primũ donuȝ sȝ quia est ocultus et inuisibilis iõ quasi nõ reputatur donum sȝ tñ ẽ radix et primũ fundamẽtũ omnium aliorum donoꝝ et oĩa alia dona sequũtur amorem et procedũt ab amore tãꝙ a radice et a principali dono. Et iõ oĩa alia dona nõ sunt nisi signum amoris ꝛ manifestant et declarent ipm amorẽ occultum et inuisibilem eo qꝛ ipa dona videntur et iste amor nõ videtur in se ipo sed bñ videtur in alijs donis qꝛ sicut fum⁹ videtur et arguit ignem infallibiliter. Ita dona exteriora arguunt amorẽ dantis. Et ꝙuis amor primo detur et sic primuȝ donũ tñ primo apparent dona exteriora et manifestãt primo ipm amorem qualis et quãt⁹ sit vnde hic est simile sicut de productione mundi visibilis et manifesti que manifestat nobis aliam productionẽ in deo que est amor infinitus et etern⁹. Ita donũ visibile qđ videm⁹ manifestat nobis donum inuisibile dei occultũ scȝ amorem suum qui ꝓcessit oĩa alia dona qꝛ nisi prius dilexisset nũꝙ dedisset. Sic ꝙ ipa dona dei exteriora sunt via et scala ad ascendendũ ad amorem dei et ipȝ inueniendũ qꝛ igitur ipa dona sunt signa vera et argumẽta amoris dei Ideo ex quantitate et ꝓrogatiua donoꝝ recte possum⁹ cõcludere quãtitatem et ꝓrogatiuã amoruȝ et qꝛ deus totũ mũdũ fecit ꝓpter hoiem et pincipaliter ꝛ oĩa alia dilexit ꝓpter hoiem ꝛ sic primoprincipaliter et nõ dilexit nisi hoiem

Item qꝛ super oĩs creaturas exaltauit hoiem dotauit ꝛ ornauit in corpore et in aĩa sequitur ꝙ sup oĩs creaturas et preceteris dilexit hoiem et qm̃ amor dei qui est donum ocultũ ei⁹ excellit et superat oĩs creaturas et omĩa dona creata qui etiã dei amor erga hominem est verissimus ꝛ purissim⁹ et summe liberalis gr̃uitus qꝛ ipe primo dilexit hoiem ꝛ amor suus precessit nec dilexit hoiem ꝓpter aliquid qđ hȝ ab hoie nec aliquid prius dedit ei homo vt de⁹ sic eũ diligeret et tanta dona donaret sȝ sola sua volũtate pura ꝛ liberalitate ꝓuenit hoiem amando eũ ante ꝙ esset et gratis et gratuite ei dãdo sua dona inextimabilia. Sequitur ergo ꝙ homo obligaṫ deo creatori suo plus sic cõparatione pro amore dei liberalissimo et sin

cerissimo quo primo dilexit eum quam pro omnibus alijs donis et quanto magis valet amor dei quam omnes creature duo igitur sunt pensanda diligentissime scz dona dei et amor ipsius que precesserunt magna est autem obligatio ex parte donorum sz maxima est ex parte amoris. Ecce igitur duo ligamia per que deus sibi obligat hominem et reddit ipsum maxime sibi obligatum scz donum dei et amor eius. Igitur cogitare debz homo continue et incessanter si vult cognoscere magnitudinem sue obligationis dona dei sibi data et magnum eius amorem erga ipsum. De clarata est igitur magnitudo obligacionis ex parte dantis scz dei que oritur ex puritate et sinceritate sui dignissimi amorum omnia dona precedentis qui amor in tantum est excellens quantum ille qui amat et quid est excellentius deo quid potentius amore dei.

De magnitudine obligationis ex parte accipientis ipsius hominis.

Non solum autem magnitudo donorum et amor dei sincerus et potentissimus purissimus et liberalissimus causant magnitudinem obligationis. Sed etiam necessitas inestiabilis ipsius accipientis scz hominis. Non enim sicut est libera voluntas et gratuita ex parte dantis et non ex necessitate. Ita est liberalitas ex parte accipientis quia velit homo aut nolit necesse est ei quod accipiat dona et bona dei sine quibus non potest esse per unum momentum refutet enim si possit dicere non indigeo donis dei. Nec indigeo aere terra aqua igne et sole. Iam sine hijs possum esse amplius non recipiam dona nec beneficia dei Dico tibi quod non potes esse sine minimo. Videte igitur manutenentie necessitatem degentiam hominum accipiendi dona et benefitia dei et continuam et incessabilem. Videte quomodo homo summe indiget continue donis dei. Videte vlterius quomodo deus continue et incessanter gratis et liberaliter tribuit sua dona et succurrit indigencie hominis numquam defficit numquam se denegat. Rursum est alia necessitas et maior in homine quia continue et incessanter indiget conseruari et manuteneri in esse quia de nichilo est et in nihilum rediret nisi adeo manuteneretur vt iam ostensum est. Ecce igitur quomodo homo indiget deo quia sine ipso nullomodo potest esse nec potest durare per unum momentum quia igitur homo semper est in summa necessitate et indigentia quia nullomodo potest viuere nec esse sine ipso et donis eius Et deus continue liberaliter et gratuite subuenit homini sue neccessitati et indigentie et nullus alius potest ei subuenire Sequitur ergo quod soli deo obligatur homo et summe obligatur tamquam amico suo summo et intimo qui in summa neccessitate

et ꝯtinua nõ deserit nõ deficit. Sic ergo sũma et extrema neccessitas et indigentia in qua ꝯtinue est homo et cõtinuũ auxiliũ et incessabile adiutoriũ concludũt et causant summã obligationez hominis ad deum.

De ceteris condicionibꝰ circõstãcijs ⁊ ꝓꝓetatibꝰ istiꝰ obligacõis.

Uia aũt obligatio ligat hominẽ cũ deo ⁊ dũ magis cognoscitur magis ligat et hoc ẽ totum bonũ hominis scꝫ ꝙ sit cum deo ligatus et ab oĩ alia re sepatꝰ quia nihil prodest hoĩ cognoscere deum nisi iungatur et societur cũ eo. Ideo sũme vtile est homini cognoscere cogitare et inquirere ꝯditiones circõstantias et ꝓprietates ipsius obligationis ꝙ̃tum fieri põt et poterit qꝺ tũc erit suũ bonũ. Uisa est autẽ magnitudo obligacõis dei ⁊ vnde oritur sed sũt adhuc ꝙ̃ plures ꝯdiciones eiꝰ. Unde vna alia eius ꝯdicõ est scꝫ ꝑmitas obligatõnes quia ista obligacõ est ꝑma et precedit aliam obligacionez omnem et ideo oĩs alia obligacio vera et iusta fundatur in ista et orit̃ ab ista et ideo in ista obligatioue fũdatur primũ ius et prima iusticia et ab ista oritur prima accio. Item ista obligacio est infallibilis et indelebilis ⁊ infalsificabilis immortalis incorruptibil' et instrumenta in carta eius sunt indelebilia quia sũt dei digito scripta in qualibet creatura et in ipso homine ĩ corpore et ĩ aĩa ⁊ est omnibꝰ patens ⁊ quilibꝫ potest eam legere in libro nature Item est cõis generalis et naturalis et ip̃e homo et omnes creature dicũt et sũt testimoniũ istius obligationis. et ideo nullomõ potest negari ab aliquo qꝛ testimonia sunt sẽper credibilia Ulterius h̃ obligatio ẽ obligatio tociꝰ vniuersi et pro toto vniuerso. Sunt aũt multe alie cõditiones que de pñti relinquũtur quas quilibet per se põt inuestigare. Et sic cũ dei adiutorio manifestata est obligatio hoĩs inꝙ̃tum hõ ad deũ cuꝫ suis conditionibꝰ et circõstancijs.

Hic oñditur ꝙ hõ debet tenet̃ et obligatur dare deo quid retribuere quid recõpensare pro omnibus datis et acceptis.

Uoniam quiꝺ demõstratũ est hoĩem inꝙ̃tum hõ eẽ verissime et summe obligatum deo ⁊ debitorẽ pro oĩbus que accepit ⁊ cõtinue accepit Ideo neccesse est demõstrare quid debet et tenetur hõ dare deo qꝛ qui obligatus est et debitor ad aliquid est obligatꝰ et aliquid debet. Et qꝛ hõ soli deo est debitor et obligatꝰ ⁊ quicquid hꝫ a deo accepit. Ideo tenet̃ dare deo et retribuere ꝙ̃cquid potest ⁊

quantū pōt ⁊ om̄e qđ magis pre-
ciosum hȝ et melius amabilius ⁊
nobilius quod possit dari ⁊melio
ri modo quo pōt. Igitur q̄cquid
hȝ homo in se qđ possit dari ē iaȝ
totū deo debitū et obligatū de iu
re nature. Cōsiderare aūt oportet
an hō habeat aliquid qđ sit vere ⁊
ꝓprie suū qđ possit dare et sit deo
acceptabile. et neccesse est ꝙ ita q꞉
postꝙ̄ est ostensū infallibilit hoīeȝ
esse summe deo obligatuȝ de iure
nature ymo ipse hō nascitur tot⁹
obligatus. Et cū hō cognoscat ve
rissime se esse obligatū q꞉ cogno-
scit se oīa accepisse a deo. Sequi
tur ꝙ neccesse ē ꝙ hō habeat na-
turaliter i se aliq̄d quod possit da
re et retribuere deo ꝓ bn̄ficijs ac-
ceptis. Aliter inuanum esset obli
gat⁹ ⁊ obligatio naturalis eēt fru
stra qđ est impossibile et hō natu-
raliter esset cōstitut⁹ i maxima pe
na q꞉ cognosceret se oīa accepisse
et per ꝯn̄s obligatum et debitorē
esse. Et vltra cognosceret se nihil
habere de quo posset soluere debi
tum nec retribuere nec recōpen-
sare pro tantis bn̄ficijs acceptis
cōtinue et incessanter et tn̄ vellet
et nō posset. q꞉ naturale est ꝙ oīs
qui accepit bn̄ficiū vellit aliquid
recōpensare ꝓ bn̄ficio. Que autē
pena maior ꝙ̄ cognoscere se obli
gatum et debitorem et velle retri-
buere et nihil habere vnde debi-
tum possit soluere. igitur neccesse
est ꝙ homo habeat aliquid quod
possit dare pro oībus que accepit
Et quia nullus vere iuste ⁊ ꝓprie
potest aliquid dare alicui nisi qđ
est vere et proprie et totaliter suū
quia aliter nō esset donum perfec
tū nec reconpemsatio nec retribu
cio conueniens nec acceptabilis
ideo neccesse ē qđ homo habeat
aliquid quod sit vere ⁊ proprie su
um et totaliter et qđ sit in sua me
ra et libera voluntate potestate et
dominio. Nihil aūt potest dicere
homo qđ sit vere ⁊ proprie suum
quod possit ab eo aufferri aliquo
modo vel tolli per violētiam ip-
so nolente et inuito. Si em̄ ho-
mo non habeat in se tale donum
quod possit dare non erit accep-
tabile deo quia opȝ quod retribu
tio et recōpensatio correspondе-
at ipsi obligationi et modis con-
dicōnis ipsius dantis. Et quia
ipse dans scilicet deus dedit libe
re sponte voluntarie ⁊ gratis sine
neccessitate sine coactione ⁊ since
ro et puro amore et extali libera
litate et spontanea voluntate et
gratuita et tali amore tanꝙ̄ a ra-
dice orta est obligatio ideo neccesͤ
se est quod recompensatio ⁊ retri
butio sit correspondens et cōfor-
mis scilicet quod sit libera sponta
nea volūtaria ⁊ n̄ coacta nec ō nec
cessitate. Unde nullum donum
est acceptabile nisi sit tale et pro-
cedat de intimo cordis affectu.

Oportet aūt inquirere si hō habeat tale donum et aliquid viuere ⁊ proprie suū et in suo dn̄io et pura libertate ꝙ nemo possit ab eo tollere ipo inuito. vn̄ talis res nō potest esse aliquid extra hoiez qꝛ omnia que sunt extra hoiem possunt tolli ab hoie et aufferri per violenciam ipo nolente et inuito et iō n̄ sunt ꝓprie sua nec in sua mera libertate quare de ipis nō pōt fieri recōpensatio deo vlteriꝰ talis res non potest esse corporalis sic corpus hoīs nec aliquid de corpore nec vita corporalis qꝛ totū corpꝰ et quodlꝫ mēbrum et vita corporalis pn̄t tolli ⁊ aufferri ab ipo homine ipso inuito et i voluntarie et per violenciā et per ꝯn̄s nō sunt vere et ꝓprie sua nec in sua plena ⁊ libera potestate nec etiā oīa ista supradicta sunt magis p̄ciosa et meliora que habeat hō .et homo debet dare illud quod magis est preciosum et meliꝰ ⁊ nobiliꝰ quod hꝫ in se. Restat igitur ꝙ talis res sit aīa vel aliquid qō sit in aīa.

Non em̄ pōt esse tota aīa qꝛ aliq̄ partes et alique virtutes aīe sunt ꝯiuncte cū corpore et cū organo corporali et iō ille partes ⁊ ille virtutes nō sunt in libera et pura potastate hoīs sicut nec corpus. Restat igitur ꝙ talis res sit nobilior pars et porcio ipius aīe vel sit in illa parte que sit separata a corpore et ab organo corporali et nullo modo sit coniuncta cū corpore. h autem est liberꝫ arbitrium qō est nobilissima res et altissima in anima purum spirituale et hoc conuenit cū deo qm̄ est totus sp̄ualis et nullomodo corporalis. Sed in libero arbitrio sūt due partes scꝫ intellectus et voluntas et sola voluntas est libera et spōtanea ⁊ in ipa est vera libertas dn̄ium et imperium et nulla coatio nec violencia pōt in ea esse. ipa sola est dn̄a sui ipius et om̄e donum ꝓcedit a volūtate aliter nō esset donum.

Igitur talis res quā querimꝰ vel erit ipa volūtas vel donuꝫ liberale vel spōtaneū quod fit in pura ⁊ mera voluntate et libertate et acceptabile diuine volūtati. Tale aūt donum est soluꝫ amor ꝓcedens libere et spōte a voluntate. Sola aūt voluntas potest dare ⁊ primū qō pōt dare est amor. Igit amor est premiū et p̄miū donum volūtatis et maius donū et p̄ciosius qꝛ est donum liberalissimū spōtaneum voluntariū ⁊ nullomodo pōt cogi nec pōt tolli nec aufferri per violanciā ipo hoīe inuito nihil igitur hꝫ hō qō sit vere et proprie suum nisi amorē que ē in mera voluntate que sola est dn̄a sui iperatrix et regina hn̄s imperium et dn̄ium in hoīe. Igitur amor est totus thesaurus hoīs et res nobilior et preciosior et carior ⁊ ꝓprior que sit in hoīe que potest dari.

Inuenim⁹ igitur rem quã inq̄rebamus et talem qualibet querebamus nõ extra hoiem s꞉ in hoīe nõ in corpore s꞉ i anima nec in tota anima sed i suprema ⁊ nobilissima parte ei⁹. Habet igr̄ homo in potestate sua aliquid qd̄ potest dare deo ⁊ dequo potest retribuere et recõpensare sibi nõ igitur frustra est obligatio. Tenetur igitur homo et debet ⁊ obligatur dare soli deo et retribuere totũ suū amorẽ quantũ potest ⁊ meliori modo quo potest cui soli totus et totaliter est obligatus. Totus igitur amor hominis deo est debit⁹ et de iure nature. Inuenim⁹ igitur rem quam debet homo et tenetur et obligatur deo dare retribuere et recompensare pro omnibus datis et acceptis scilicet ip꞉ amorem liberalissimum.

Quod sola amoris retributio est conuenissima ⁊ acceptabilis deo creatori nostro.

Uoniã autẽ iam declaratũ est in precedẽtibus quod ex parte dantis sc꞉ dei duo processerunt sc꞉ amor et dona ei⁹ exteriora et manifestata ⁊ ꝙ amor dei p̄cessit oĩa dona q꞉ nisi precessisset nihil adeo datũ fuisset et nihil ab eo acceptũ fuisset. Primum igitur ꝙ deus dedit hoi est amor suus et exinde per amorẽ oĩa alia data sunt et accepta. Et q꞉ amor requirit amorem et amare req̄rit amari de natura sua nec aliter satisfit amori nisi per amorem ymo conqueritur nisi sibi reddatur amor pro amore. Igitur reddend⁹ et retribuend⁹ est amor q꞉ etiam p̄mũ donum dei est amor eius et est p̄ma radix oĩa dandi. Sequitur ex hijs ꝙ illud quod est pri⁹ añ oĩa et cõueniens quod debet retribui et reddi ex parte hoĩs. Ipsi deo p̄us amanti est amor vt amor retribuat̃ pro amore et homo d꞉ p̄mo corrumpõdere radici et fundamento et cause oĩm bonoꝝ sc꞉ amori ipsius dei vt sunt primo dilexit ⁊ amauit hoiem anteꝙ̄ aliquid sibi daret et exinde per amore꞉ dedit oĩa que dedit. Item homo d꞉ primo ante oĩa ip̄m deu꞉ amare diligere et dare ei suum amorem et exinde per amorẽ dare oĩa alia vt correspondeat deo ꝓportionalit̃ et cõueniẽter aliter nõ ẽ ordinata retributio nec p ꝑñs deo placens quia nihil in ordinatũ placet deo. Ite꞉ etiã sicut amor liberalissim⁹ sine cõparatione est nobilior preciosior amabilior et iocundior et acceptabilior ꝙ̄ oĩa alia dona exteriora et excellit ea in infinitum ita ꝓportionaliter amor liberalis ipius hoĩs sine cõparatione ẽ nobilior ⁊ preciosior amabilior dulcior et acceptabilior ꝙ̄ oĩa dona q̄ posset dare et oĩa alia sine cõparatione excellit. Ergo primũ qd̄ hõ debet retribuere deo pro amore

suo liberalissimo est amor liberal' postq̄ hz et ē fundamētum radix origo et causa radicalis quare homo debet ipsū amare 7 dare ei suū amorem debet etiā quia de⁹ ipm hominem pmo dilexit 7 amauit liberalissime sponte et gratuite. Aliter si propter aliā cāz ipsuz amet non erit cōueniens retributio nec corresponsio nec deo acceptabilis. Preterea ad confirmandum oīa facit q̄ amor per se placet et solus sn̄ omibus alijs ē amabilis per se acceptabilis per se iocundus 7 dulcis. Sed nulla alia per se placēt sn̄ amore. nihil amabile nihil acceptabile nil iocūduz nil dulce sine amore. Timor enim sine amore nō acceptatur nec honor nec alia dona. Amor aūt ē acceptabilis nunq̄ respuitur nunq̄ refutatur nunq̄ displicet. Et ideo q̄tuncumq̄ sit aliquis potens diues et plenus oi bono semp vult amari semp vult amorē et nunq̄ refutat amorem. Et iō sequitur q̄ q̄uis deus sit potentissim⁹ ditissimus et plenissim⁹ oi bono tn̄ semper vult amari vult amorem nunq̄ refutat amorē. Magna ymo maxima res est amor qui solus p se est amabilis solus per se acceptabilis et nunq̄ refutabilis debz igitur homo talē rez preciosissimā et acceptabilem tribuere et dare deo postq̄ hō in se hz et obligat' dare deo quicquid melius et preciosius habet. Concluditur g̊ q̄ sola amoris retributio est conuenientissima et acceptabil' deo.

Quod solus amor ē in quo potest homo correspondere creatori et de simili respondere vicem.

Est aūt magna amor dignitas preciositas et excellencia q2 solus amor est de quo et in quo pōt hō correspōdere suo creatori q̄uis nō ex equo nec equalit' licet de simili respōdere vicē. Vn̄ si de⁹ irascatur hoi nō illi irascet' homo sz magis ꝓtremiscet 7 pauebit. Si de⁹ arguat hoiem n̄ arguetur ab hoie. Si iudicet hoiem nō iudicabit' ab hoie. Si saluet hominem nō querit saluari ab hoie. Si faciat hoiem diuitē nō querit ditari ab hoie. Si dn̄etur hoi bō nō dn̄abitur ei et sic de alijs.

Sed videam⁹ de amore qualiter sit. vn̄ cū deus amet hoiem nō aliud vult q̄ amari. vult g̊ hoiez correspondere sibi in amore et de sil'i respondere vicē in quo ordinatur maxima amoris preciositas.

Quāuis aūt hō nō possit ex quo correspondere nec tm̄ amare quātum amatur a deo eo q2 minor est creatura et amor eius. Ideo minus diligit homo deū ymo si homo se totum cōuertat in amorem nihil erit in comparatione amoris dei erga hoiem q2 amor dei in infinitum superat et vincit amorez

hominis quantumcumque magnus sit Ac tamen debet homo ex toto se ipso ex toto corde ex tota sua virtute correspondere amori sui creatoris vt ipsuz amet quātū poterit ex toto se ipō amet ⁊ modo meliori et puriori quo poterit qz de⁹ pricipaliter vult amorē sibi retribui pro suo amore et suis beneficijs. Ideo vult illū purissimū sanctissimū sincerissimū sanissimū castissimuz nō corruptū nec in mūdū sicut amor suus erga hoiem ē sincerissimus purissim⁹ castissim⁹ et sic de alijs. Aliter ñ esset correspōdere de simili sz de dissimili et cōtrario. Que eñ correspondencia respondere amorē corruptuz pro amore purissimo respondere amorem inmundū ꝓ mūdissimo. Si ergo homo debet respōdere amorez pro amore postq̄ hz. ita debz respondere similē pro simili Vide te g̃ q̄liter per amorez pōt homo correspondere deo et assimilari ei Maxima igitur ⁊ dignissima res est amor qui reddit hoiem deo similem ⁊ conformem

Quo ordine et quali mō obligatur hō deo et ipm amare.

Voniaz aūt hic tractamus de debitis in speciali in q̄bus homo obligatur deo et inuestigamus oīa illa que hō tenetur dare deo et tota cognitio oīm illorum que debz hō reddere deo oritur ex obligatione iam fundata ineternū. Iō si volum⁹ habere veram et infallibilem certitudinē de omib⁹ illis que homo obligatur reddere deo neccesse est semper recurrere ad ipsam obligationez qm̄ ipsa est radix origo et lumen indefficiens ad cognoscendū q̄d homo debet reddere deo. et ideo ista obligatio est plantanda et radicanda in corde tanq̄ solidum et nouum fundamentum.

Sicut eñ ipsum esse fuit fundamentum ⁊ radix ad cognoscēduz oīa alia de deo. Ita ista obligatio est fundamētum ad cognoscēdum quid hō debet facere et reddere deo. ⁊ ideo qui nō cognoscit istam obligationem nō cognoscit quid debet aut quid tenetur reddere deo. Et quia obligatio causatur ex dare et accipere quia scz deus dedit et homo accepit qm̄ si deus nihil dedisset et homo nihil accepisset nulla obligatio esset et etiam mod⁹ ordo et forma reddendi et dandi deo debitum oritur ex modo et forma accipiendi Ideo si volumus cognoscere moduz ordinem ⁊ formam dandi et reddendi deo debitum obligationis oportet considerare per quez modum formam et ordinem homo accepit quia homo obligatur eo quia accepit et sicut ⁊ qualiter accepit taliter obligatur reddere quod debet.

Et quia homo tenet͂ et obligatur reddere et dare deo amorē suum vt prepositū est. Ideo videamus modū ordinem et formā quibus hō obligat͂ et dꝫ dare deo amoreꝫ vñ qꝛ hō quicqͥd hꝫ boni accepit a dō ꝛ nihil accepit a se ip̄o nec ab alio ꝙ̄ a deo. Ideo nulli obligatur nisi deo nec sibi ip̄i obligatur dare aliquid qꝛ nihil accepit a se ip̄o exinde sequitur ꝙ p̄mo debet ꝛ tenetur dare deo amorem. Ita ꝙ ñ solum tenetur deo dare suū amorem ſꝫ etiam primo et nō sibi ipsi primo. Et qꝛ totū accepit a deo qͨcquid hꝫ et per ꝯñs soli ip̄i est obligatus et iō sequitur ꝙ totaliter ꝛ totum amoreꝫ tenetur et obligat͂ dare deo et reddere et nulli debꝫ reddere partem de suo amore nec ip̄m diuidere qꝛ tot⁹ ē deo debit⁹ et sic homo tenetur dare deo primo totum et totaliter. Et qm̄ hō continue et incessanter conseruat͂ a deo ne reuertatur in nihilluꝫ et continue et incessanter creature impēdunt seruicium et bñficium homini sine quo nō potest durare per vnū momētum et sic indesinā ter sine intermissione debet ꝛ tenetur hō reddere deo amorē et ip̄m amare et pro oī momēto. Patꝫ igr̄ quo ordine et quali mō obligatur homo reddere amorē deo et ip̄m amare qm̄ primo totū et totaliter cōtinue et incessanter ꝛ pro omni momento.

Quod creature incessanter clamant ad hoīem ꝙ reddat deo debitum amoris quod dꝫ et ostendunt qualiter reddere debeat.

Non solum aūt amor dei cōtinu⁹ nūꝙ̄ cessans erga hominem clamat ꝙ hō debet continue et incessanter reddere bñficium et debitū amoris primo totaliter fortiter ex se ip̄o et corde totum et ꝙ̄tū poterit et meliori mō et puriori quo poterit qm̄ de⁹ prius dilexit hoīem inter oēs creaturas mūdi ymo in toto mūdo ñ dilexit p̄mo nisi hoīem qm̄ totum mundū et oēs creaturas fecit p̄pter hoīem et sic p̄mo dilexit solū hoīem. verūptamē oēs creature et totus mund⁹ hoc idē clamant ad hoīem incessanter sicut em̄ totus mund⁹ ꝛ quelibꝫ creatura ex mandato et voluntate dei seruit hoī et impēdit bñficium de meliori quod hꝫ ꝛ totū qđ meli⁹ hꝫ dat hoī vt manifestū est per experienciam. Ita hō debet seruire deo et impendere et dare deo de meliori quod hꝫ et totū quod meli⁹ hꝫ. Sed illud qđ meli⁹ hꝫ hō ē amor igitur oīs creatura dicit ꝙ hō dꝫ seruire deo de amore ꝛ reddere debitum et seruiciū amoris tanꝙ̄ d̄ meliori sicut ip̄e creature seruiūt hoī de meliori et per ꝯñs dꝫ hō ſ̄uire de tota voluntate ꝛ libertate sic etiā creature seruiūt hoī et ip̄ē

dunt bñficiuȝ ex volũtate dei me
liori mõ quo pñt puriori et verio
ri et nõ mõ ficto. Item etiã debet
hõ seruire deo ⁊ dare debitũ amo
ris meliori mõ quo põt et puriori
et magis sincero ⁊ ñ ficto mõ. Nõ
ne etiã sicut creature mundi ex or
dinatione dei ꝙtum pñt totis su-
is viribus ex totis se ipis seruiũt
hoi et pstant bñficiũ sibi. Ita etiã
hõ tenetur ꝙtum põt suis virib⁹
ex toto se ipo seruire deo et pstare
debitum et seruiciũ amoris quod
dꝫ vere sibi. Nõne etiã sicut crea
ture incessanter et cõtinue p omĕ
momẽtuȝ die nocteqꝫ et oi tẽpore
seruiunt hoi ex mandato dei et ni
hil aliud faciũt nisi seruire soli ho
mini nec ad aliud intendũt rõtio
nabile est ꝙ hõ soli deo seruiat et
nulli alteri suũ amorẽ tribuat ⁊ ni
hil aliud intendat. Nõne etiam si
cut creature conãtur et faciũt ser-
uicium placens acceptabile et de
lectabile hoi ita etiã debet hõ red
dere deo debitum ⁊ seruiciũ amo
ris placens acceptabile ⁊ delecta
bile. Item etiã ꝙadmodũ creatu-
re seruiũt hoi ƀm suã ppriaȝ natu
ram quã hñt et scðm suum modũ
pprium quẽ hñt. ita dꝫ hõ deo ser
uire iuxta suã ppriã naturã et pro
prium moduȝ nature sue. Et iõ sic
creature hoi seruiũt naturaliter ⁊
ex necessitate quasi coacte ad mo
dum seruoꝝ qꝛ ista ẽ ppria natu-
ra caꝝ qꝛ nõ hñt libertatẽ. Ita eti
am hõ debet seruire deo et liber-
tate spõte et libere qꝛ talis est sua
natura vt operetur ex libertate et
spontanea volũtate et nõ ex coac
tione qꝛ aliter nõ operaret̃ vt hõ
Et ideo sicut creature seruiũt hoi
scðm ꝙ sunt tales et suo mõ. Ita
homo dꝫ seruire deo scðm ꝙ ẽ ta-
lis et suo mõ. Ideo seruiciũ hois
quod facere dꝫ deo dꝫ esse vt ho-
minis et ideo dꝫ esse vt libeꝝ spõ
taneum et voluntariũ et nõ coac
tum. et iõ ꝙcquid hõ dꝫ reddere
deo dꝫ reddere libere spõte volũ-
tarie et nõ coacte. Et qꝛ nihil ma-
gis spontaneũ nec voluntariũ ꝙ
amor qui nullomõ põt esse coac-
tus nec ꝺ neccessitate dat⁹. Ideo
solum seruicium amoris est hois
inꝙtum hõ et est solũ deo accep-
tabile et pacibile. Sic ğ duplex ẽ
mod⁹ seruiẽdi vn⁹ ex necessitate
et naturaliter et alius ex libertate
et voluntarie. pmus est creatura-
rum erga hoiem. scðus est hois er
ga deum. ꝙuis etiã seruiciuȝ crea
turaꝝ ex parte dei mandantis or
dinantis et volentis sit libeꝝ ⁊ vo
luntariũ. videte igr̃ quõ ipe amor
dei verissim⁹ purissimus et libera
lissim⁹ pueniens hoiem et cõtin⁹
erga hoiem ex vna parte ⁊ seruici
um quod faciũt creature soli hoi
ex dei voluntate et ordinatiõe de
meliori qð habeant et meliori et
puriori modo quo pñt sine fictio-
ne et totis viribus incessanter in-

desinanter et continue et per omne momentum placibilius et acceptabilius quo potest et secundum suam propriam naturam et proprium modum clamant incessanter quid debet homo reddere deo. Ita etiam clamant incessanter homini quod ipse debet et tenetur seruire soli deo et dare ei soli id quod melius habet et reddere et soluere ei soli debitum amoris meliori modo puriori et veriori quo poterit sine fictione fortius quo poterit et totis viribus incessanter et continue et in omni momento et placibilius et etiam acceptabilius quo poterit et secundum propriam naturam et suum modum et non libere sponte et voluntarie. Clamant igitur incessanter ipse creature et dicunt ipsi homini quod debet deo reddere et qualiter debet reddere sibi.

Doctrina et regula generalis docens hominem qualiter et quomodo debeat dare et reddere deo omnia illa que ei tenetur dare et etiam reddere.

Uoniam autem deus vult quod ei detur et reddatur illud quod sibi debetur ab homine et in quibus ei obligatur de iure nature et hoc requirit et exigit et non solum hoc sed etiam vult et exigit quod sibi detur et soluatur eo modo quo debetur quia nihil est acceptabile deo nec seruicium nec aliquid quod debetur ei nisi sit secundum modum et formam sicut et qualiter ei debetur. Et ideo ne homo perdat tempus suum et seruicium neccesse est quod sciat et cognoscat certe qualiter et quomodo debet dare et soluere deo illud quod ei debet vt sibi sit acceptabile. Istud autem potest homo cognoscere infallibiliter per creaturas que homini seruiunt ex dei ordinatione voluntate et beneplacito quoniam in hoc quod deus fecit creaturas et ordinauit ad seruiendum homini solum et ad dandum ei beneficium significauit et declarauit quod ipse vult quod homo seruiat ei similiter suomodo. Unde quia seruicium creaturarum quod impenditur homini est primum ideo est regula et doctrina secundi seruicij quod homo debet reddere deo quia seruicium creaturarum est iuxta voluntatem dei: Ideo bene ordinatum et quale debet esse. Et ideo in omnibus que homo debet reddere et soluere deo recipiat pro exemplo et magistro qualiter creature inferiores seruiunt et dant beneficium homini. Unde arbores non solum dant homini fructus sed fructus maturos dulces bonos placibiles et acceptabiles et hoc ex ordinatione dei et ad hoc laborant quia homo non acceptaret aliter. Non enim homo acceptaret fructus inmaturos virides amaros vel corruptos ymo refutaret. Ita quod arbores in vanum laborarent Ita conformiter non solum homo debet reddere seruicium deo amorem et timorem sed etiam debet reddere et

dare amorem maturum dulcē bonum et pfectum et ad hoc quantū potest laborare debet quia aliter deus nō acciperet nec acceptaret. Non enim deus acceptat amorem malū corruptū nec timorem nec honorē nec seruiciū ymo refutat et homo in vanum laborat. Et sicut arbores non seruiunt homini cum dolo et fraude. Sed simpliciter pure sine aliqua fictione. Ita homo debet seruire deo ⁊ reddere illud quod ei reddere debet simpliciter sine dolo ⁊ fraude pure sine aliqua fictione sed cum bona intencione vt sit ei acceptabile Est igiẜ doctrina ⁊ regula certa infallibilis ⁊ gñalis homi ꝙ ita se debet habere erga deū ad dādū ei seruiciū amorē timorē et honorem et om̄e ꝙ debet suomodo sicut creature īferiores se hn̄t erga hoīez ad pstandū ei seruiciū ⁊ bn̄ficiū suomodo. Ideo ad hoc quātū pōt debz laborare vt sicut creature ẜuiunt ei suomō ita ipe seruiat dō suomodo nec cessare debet donec ita faciat. Et sic potest homo cognoscere per creaturas īferiores ꝙ nihil fictum nihil dolosū nihil fraudulentū nihil corruptū nihil i purū ē acceptabile deo sz magis refutabile ⁊ odibile.

Quod nulla pōtest esse excusatio de non reddendo debitum continuum amoris deo nec propter penuriam nec propter impōtentiam nec fatigacionem seruicij seu laboris et penam.

Quoniam autē homines eq̄liter habent liberum arbitrium et tantū habet vnus sicut alter de libertate et volūtate cū nullus possit cogi in voluntate quia hoc est propria natura volūtatis vt cogi non possit. Et inde sequitur quod quilibet est dn̄s sue voluntatis et per consequēs cuz amor procedat a voluntate secundū puraz libertatē sequitur quod quilibet est dn̄s sui amoris equaliter et potest dare cui vult et nullomodo potest impediri cōtra voluntatem et cum voluntas semp habeat amorem ⁊ plena amore ⁊ numq̄ defficit in amore quim semper habeat amorem nec diminuitur propter amorem quia etiam homo continue et incessanter obligatur reddere deo continuū debitū amoris de iure nature vt certissime probatum est. Exinde sequitur quod nulla potest esse excusatio alicui homini de non reddendo et exsoluēdo deo istud debitum amoris propter aliquā penuriam nec impotenciam de non soluendo continue et incessanter quia nulla operacōe potest amor impediri quin homo continue et icessāter possit amare deū nec comedēdo nec bibēdo nec opando

Et ideo sicut semper et incessāter obligatur amare deum et dare sibi amorem ita similiter si vult potest cōtinue et incessanter sine impedimento ipsum amare ꝺ die de nocte et omni tempore.
Rursū quia in amando nulla est fatigatio nulla pena nullus labor nulla tristicia nullꝰ dolor nullum odiū ymo amor releuat a labore et pena a fatigatione et tedio et omnes labores alleuiat ꝛ reddit suaues quia dulce ē amare ꝛ delectabile dat gaudium et leticiam Exinde sequitꝛ ꝙ nulla pōt esse excusacio alicui de nō reddendo et soluendo deo continue debituꝫ et seruiciū amoris nec excusatur ꝓpter fatigacionem vel tediuꝫ seu penam laboris in continue amādo. In omnibus autem alijs operacionibus potest eē fatigatio labor pena et tediū pꝛ ꝙ i amādo Et ex hoc cognoscere pōt homo qualiter obligationis debituꝫ radicale pmum et principale quod tenetꝛ reddere et soluere deo ꝓ bnficijs nō est graue nec importabile ymo leuissimū suauissimū ꝛ delectabile valde. Et in hoc manifestatur clarissime summa dei dulcedo et benignitas erga hoīem qui noluit hoīem obligare ad rem penosam et fatigabilē ſꝫ ad rem dulcem suauem et delectabilē et infatigabilē. Concluditur ꝗ ꝙ nulla dꝫ esse excusatio nec pōt de n̄ reddendo et exsoluendo debitū cōtinuum amoris deo nec ꝓpter penuriam nec impotēciam nec fatigatōnē nec ꝑuicij sie laboris penā

Quod om̄e debituꝫ et om̄e seruicium qđ dꝫ et obligatur homo reddere et soluere redundat et reuertitur in solam hominis vtilitatem bonum et comodum.

Uia vero iam in ꝓcedētibꝰ partibꝰ infallibiliter demōstratuꝫ est deū esse infinitū plenissimum ꝑfectissimū nullo indigentem qꝛ hꝫ in se om̄e cōplementuꝫ Ideo non indiget vtilitate nec quomō. Et cum seruicium creaturarum inferiorum nō sit vanū ymo venit ad magnam hominis vtilitatem bonum et commoduꝫ vt experiencia manifestat sequitur ꝙ seruicium hominis quod tenetur exsoluere deo non debet esse vanum et in vtile ymo debet esse ad maximam vtilitatem maximum bonum proficuum et cōmodum alicuius. Si autem tā vtile et fructuosum sit seruicium aliarum creaturarum. Nonne magis sine comparatione seruicium hominis qui excellit omnes creaturas debet esse vtile fructuosum et ex eo maxima debet sequi alicui vtilitas et perfectio et de tanto de quanto homo excellit alias creaturas.

Et quia seruicium hois nō potest venire ad dei vtilitatem nec commoḋ qꝛ deus nulla indiget vtilitate aut cōmodo nec idigerꝭ pōt Sequitur et cōcluditur ꝙ seruiciū hois quod dꝫ reddere deo redundat et reuertitur ad solam maximā et inestimabilē hois vtilitatem. Et sic tam seruicium creaturaꝝ ꝙ̄ seruicium hois adeū totum venit et redundat ad solam hois vtilitatē fructū et cōmoḋ. Et ex hoc hō magis debet inclinari totis virib⁹ ad deū seruiēdum vn̄ magis tenetur hō sibi ipi et ad suam vtilitatem ꝙ̄ alie creature teneātur ei. Sed cum alie creature seruiant ipi hoi ad ipsi⁹ vtilitatēꝫ Igitur mlto magis debet hō seruire deo ad sui ipsi⁹ vtilitateꝫ. Aliter hō esset cōtra se ipm. Ecce admiranda dei bonitas ⁊ amoꝛ erga hoiem qui totuꝫ oꝛdinauit ad bonum hois cōmodū et vtilitatē et nō sui ipsius. Et ex hoc maxime obligatur hō ad ipm deum amandum sine mensura.

De cōparatione istoꝝ duoꝛuꝫ seruicioꝝ inter se et ad hominem

Uoniam duo sunt seruicia primū ē seruicium creaturarum ad hoiem scōm est seruicium hois ad deum ⁊ cū ambo sint ad bonum hois sicut dictū est. Ideo opoꝛtet videre quō cōparātur ad ipm hoiem et qualiter inter se differunt. Unde pꝛimū seruicium creaturaꝝ ad hoiem est naturale et ex necessitate et nō ex liberalitate qꝛ creature naturaliter et ex necessitate seruiunt hoi nec possunt oppositū facere. Sed seruiciuꝫ scōm scꝫ hois ad deū est voluntarium spōtaneum, pcedēs ex libertate et exinde sequitur vna differencia scꝫ ꝙ seruicium craturarū nō est remunerabile nec pꝛemiabile qꝛ nō est factū ex libertate. ideo creature nō sunt remunerabiles de seruicio hoi impēso. Sed seruicium hois qꝛ est voluntariū ex libertate et nō ex necessitate coactōnis est de natura sua p̄miabile et remunerabile. Nam de tanto seruiciū hois qꝫ impēdiꞇ deo est maius alti⁹ et nobilius de quanto libertas excelit seruitutem et necessitatē. Un̄ ꝙ̄uis hō obligeꞇ ⁊ debeat seruire deo de debito. Et tn̄ qa tale seruicium fit spōte et ex libertate. Ideo fit remunerabile. patꝫ igitur ꝙ maifesta ē dr̄a istoꝝ duorum seruicioꝝ inter se. Sed restat cōparare ābo seruicia ad ipm hoiem cū ambo sint ad eius vtilitatem et cōmodum et cōsiderare opoꝛtet quare sunt necessaria ista duo seruicia hoi et quid hꝫ et recipit per pꝛimū seruiciū et quid per scōm et per quod recipit mai⁹ bonum et quod est sibi magis necessarium et vtile an pꝛimū vel scōm

Propter qd aut cōsiderādū est q homo nō solū indiget esse et durare in esse ymo etiā indiget bn̄ esse et optime esse. Vn̄ nō sufficit homini esse tm̄ nisi etiā habeat bn̄ eē et optimū esse. Talis est em̄ natura hominis q nō pōt contentari nec qescere donec habeat bn̄ eē et optime eē et ad hoc cōtinue laborat q̄tum pōt. Quia igitur hō indiget esse et etiā indiget durare et permanere in esse et etiā indiget bn̄ esse permanere in ipso bn̄ esse. Ideo sunt duo seruicia que respiciunt hoiem. primū seruiciuz scz creaturaꝝ respicit esse hois et durationē ipsius in esse. Secunduz seruiciū respicit bn̄ esse et optimū esse hois. creature em̄ seruiūt hoi vt sit et duret in esse et permaneat et ipse homo dz seruire deo vt ei bn̄ sit et optime et vt per tale seruicium recipiat bn̄ esse et optime a deo. vn̄ cū vtrūqz seruiciū sit ad bonuz hois et nō pōt habere nec accipere alia bona nisi ista duo scz esse et durare in esse et habere bene esse et durare in ipso bn̄ esse sequit q ista duo ꝑuicia erūt ꝓpt esse et ꝓpter bonū esse hois. Et cū per ꝑmum ꝑuiciuz scz creaturaꝝ homo permaneat in esse seqtur q per scđm seruicium cū sit mai⁹ et excellenci⁹ hō recipiat et ꝑmaneat i bn̄ eē. Sicut em̄ ē mai⁹ bn̄ eē q̄ esse ita mai⁹ est seruiciū scđz q̄ ꝑmum. Quāadmodū igitur seruicium creaturaꝝ est hoi continue neccessarium vt duret et permaneat in esse ita neccessariuz ē hoi vt ipse cōtinue seruiat deo vt habeat et recipiat bn̄ esse et in ipsoq maneat. Et q̄admodū si seruiciū creaturaꝝ defficiat hoi statim moritur defficit et perdit suū esse vt experientia maifestat qz homo non pōt durare per vnū momētum si defficiat aer vl' terra aut vict⁹. ita similiter si defficiat seruiciū qd homo debet facere deo et hō nō seruiat deo stati ꝑdit suū bn̄ esse et habet malum eē. Sicut igr̄ pro deffectu seruicij creaturaꝝ ꝑdit hō suum esse ita per deffetū sui seruicij qd debet facere deo ꝑdit suum bene esse. et iō sicut dicitur homo mori qn̄ perdit suum esse ita dicit mori et magis qn̄ perdit suū bn̄ esse. ideo hō qui nō seruit deo mortuus est. Sicut igitur creature indesinēter seruiunt hoi vt duret in esse ita ipe hō incessanter dz ꝑuire deo vt ei bn̄ sit et habeat bene esse quia nihil ꝓficit hoi seruicium qd faciūt creature nisi ipe seruiat dō Et q̄admodū magis est neccessarium hoi et magis amabile bene esse q̄ esse tm̄. Sic plus indiget bn̄ esse q̄ esse tm̄. Item magis est neccessarium hoi seruiciū qd ipse debet facere deo q̄ seruicium qd ei creature prestant et magis dz esse ei amabile. Sicut ḡ hō plus indiget bene esse q̄ esse tm̄ ita pl⁹

indiget seruicio quod debet facere deo quam seruicio creaturarum Sicut igitur se habet esse hominis ad suum bene esse. ita se habet seruicium creaturarum quod faciũt homini ad seruicium quod debet homo facere deo. Et quemadmoduz esse est propter bene esse. Ita seruicium creaturarum quod faciunt homini est propter seruicium quod homo debet facere deo. Et ideo sicut creature sunt vt seruiant homini. Ita homo est vt seruiat deo Ideo si scd̃m seruicium defficiat primum est frustra ideo perditum est seruicium creaturaruz quando seruiunt homini nõ seruienti deo et talis homo quantum in eo est frustra totum vniuersum. Et sicut ordinatum est quod homo non possit durare in esse nisi creature seruiant ei. ita ordinatum est quod homo non capiat bene esse si non seruiat deo. Ecce igitur qualiter ista duo seruicia habent comparationem adinuicem et ad ipm hoiem

Quod per seruicium creaturarum hõ quasi ad oculum põt videre quod neccessario deus est qui manutenet omnia in esse.

T quia ipse homo non potest durare in esse nisi alie creature manuteneant ipm in eẽ vt experiencia manifestat. Seqᷓt etiam quod nec ipe creature que manutenẽt hoiem nõ possunt durare nec in eẽ permanere nisi etiaz manuteneantur ab aliquo. Si enim homo qui est maior et nobilior inter omnes res mundi non potest durare in esse nisi adiutorio creaturaruz inferiorum manuteneatur sic impossibile est quod ipse res inferiores et creature possint durare in esse et pmanere pse ipas sine adiutorio. Aliter creature essent maiores ipo hoie quia homo esset indigens et ipe creature nullomõ indigerent. Sed hõ nõ manutenet creaturas ymo manutenetur ab eis igitur sequitur quod aliquis aliud manuteneat ipsas vt durent in esse et per pñs. Ille idem manutenet hominem quia manutenẽdo creaturas manutenet hominem et ille est deus Et sic per seruiciuz inferiorum rerum homo ad occulum videt quod neccessario deus ẽ qui manutenet oẽs creaturas in esse vt durẽt in eẽ et manuteneant hominem. Et per pñs sequitur quod homo nõ obligatur creaturis licz ei seruiant et manuteneant eũ in esse sed solũ ipi deo qui manutz creaturas inferiores vt pmaneãt in esse.

Quod per ista duo seruicia totus mundus est obligatus vnitus et mirabiliter ordinatus cum deo.

Ecce mirabilẽ colligationẽ ecce mirabilẽ ordinẽ i vniuerso p ista duo s(er)uicia quoniam creature

inferiores seruiunt hoi et sūt ppt hoiem et seruiendo hoi sunt colligate et vnite cū hoie et sic primuz seruiciuz colligat oia inferiora cū hoie. Deinde homo debet seruire deo per amorem et hō seruiendo deo colligatur cum deo sicut alie creature seruiendo hoi colligātur cū hoie et sic seruiciū primū colligat creaturas inferiores cuz hoie et seruiciū scōm colligat hoiez cū deo et sic obligatio amoris cōplet cōseruat et colligat totū munduz vnde primo oia ab amore pcedūt et pcesserunt et in amore cōsomātur. et ideo amor oia cōplet quia primo per amorē deus oms creaturas ordinauit ad hoiem. Deinde hō per amorē piungit cū deo et ideo si hō ñ cōiungatur cū deo et seruiendo tūc mund⁹ est deuiatus in ordinat⁹ et disligatus et hec duo huicia sūt ad bonū totale hois ⁊ nulli⁹ alteri⁹ qz primū ē ad esse totale hois scōm aūt est ad bene esse qm̄ creature seruiendo hoi nullā vtilitatem recipiunt ab hoie sed hō recipit totam vtilitatē et cōmodum nisi qz nobilitantur seruiendo hoi. Sed hō seruiendo deo solus recipit vtilitatem et cōmoduz seruicij et nobilitanf seruiendo ei.

Videte igitur qualit̄ p ista duo seruicia tot⁹ mund⁹ est colligat⁹ et vnitus intra se et cum deo ⁊ ad ipm ordinat⁹ mirabilit̄. Ecce duas ligas in mūdo mirabiles p ma est naturalis et necessaria scz creaturaꝶ ad hoiem et scōa liga est hois ad deū. pma est ex parte creaturaꝶ que necessario seruiūt licet ex parte dei sit liberalis et voluntaria. scōa que est hois ad deū est liberalis spōtanea et voluntaria. Et ideo prima liga semp durat et pseuerat qātum est ex parte creaturaꝶ sz scōa nō semper durat in oibus hoibus ymo multotiens desinit et frangitur. Prima liga est magna pulchra et mirabilis. Sed scōa est maior pulchrior et mirabilior. Prima liga est sensibilis visibilis et oibus manifesta. sed scōa est in sensibilis inuisibilis occulta et secreta. Prima liga scz creaturaꝶ ad hoiem est corporal' et extrinseca scōa liga scz hois ad deum est spūalis cordialis intellectualis et intrinseca et ideo de tanto excellit primā ligā de quanto spūale excellit corporale ⁊ sic opz q hō sit quodō mediū inter creaturas et deum per qō creature inferiores cōiungunf cū deo. Ecce duo extrema scz creature inferiores et de⁹. Ecce mediū cōiungēs extrema scz ipe hō. Et ex hoc apparet q mirabilis et valde bona est obligatio hois ad deū que totum cōplet et cōsūmat vniuersuz et hoiem ad deū colligat vt ab eo bene esse et optime esse recipiat.

Quod ex prima obligatione et ex primo debito amoris ad deum

orit alia obligatio neceessaria ad debitum amoris

Uoniam aũt probatum est ꝑbatione visibili et experimẽtali ꝙ hõ debet deo totũ suũ amorem et hec est ꝑma obligatio et principalis et ꝑmuz debitũ. Et ideo etiam sequit ꝙ soluere ⁊ reddere istᵭ debitũ ẽ ꝑma iusticia et principalis ipius hoĩs. Et qꝛ qđ est totaliter obligatũ et iuste debitum alicui nõ põt dari alteri nisi iniuste ⁊ cõtra iusticiã. Sequitur exinde ꝙ cũ totꝰ amor hominis sit deo iuste et iustissime totalit obligatus et debitꝰ ꝙ hõ non põt dare alicui alteri ꝙ̃ deo amorẽ suum nisi iniuste et cõtra iusticiã nec ꝑ ꝯñs debet nec etiã põt nisi iniuste facere partẽ sui amoris alicui alteri nec ipm diuidere nec obligare. Et ideo ex hoc seqtur ꝙ hõ nõ tenet dare amorẽ alicui creature ꝑpter aliqua bñficia vel seruicia recepta ꝫ soli deo. Et per ꝯñs sequitur ꝙ nulla creatura facit hoĩ aliquod bñficiũ ꝫ deꝰ per creaturam qꝛ oĩs creatura dei est. Et iõ totũ bonũ ꝙ creatura facit deus facit qm̃ aliter sequentur ꝙ totus amor nõ esset debitꝰ ⁊ obligatus deo. Et etiã sequitur ꝙ nullꝰ hõ dꝫ sibi ipsi attribuere qñ facit aliquod bonũ alicui ꝫ đo nec debꝫ exigere sibi ab eo ex debito obligatiõis amorẽ nec honorẽ nec aliquod seruiciũ ꝫ totũ dꝫ attribuere deo. Sed qꝛ hõ dꝫ attribuere deo ꝑmo suũ amorẽ totum ⁊ dare tanꝙ̃ sibi debitũ et vere obligatũ Ideo etiã dꝫ dare ⁊ obligare amorem oĩbus hijs que dei sũt inꝙ̃tũ dei sunt. Et cũ oĩs creatura sit dei sequitur ꝙ hõ dꝫ etiaz amare omnes creaturas qꝛ dei sũt inꝙ̃tum dei sũt et in hoc obligatur et hoc debet facere in virtute ꝑme obligationis et ꝑmi debiti ⁊ sic ex prima obligatione et ꝑmo debito oritur scđa obligatio et scđm debitum qđ cõtinetur in ꝑma obligatione. Et iõ ꝑprie nõ sũt alia obligatio nec aliud debitũ a primis. Et qꝛ nõ oĩs creature sunt equales et inter oĩs illa est maior q̃ ẽ dei ymago viua et que portat suã ymaginem et suã similitudinẽ. Et ideo hõ statim et immediate post deũ tenet dꝫ ⁊ obligat amare suã ymaginẽ viuẽtem et illã creaturã que portat suã similitudinẽ quia post deum ĩmediate sequitur sua ymago. Et qꝛ hõ super oĩs creaturas mundi est ymago dei viua creata et portat suã ymaginẽ et similitudinẽ et iõ immediate et statim dꝫ amor dari post deũ hoĩ tãꝙ̃ ymagini viue create ipius dei qꝛ sicut homo obligatur amare đuz. Ita obligatur amare suã ymaginem viuentem inꝙ̃tum est dei ymago.

Quod totus mundus et ordo

creaturarũ dicit et clamat ꝙ homo est tota et completa dei ymago impressa et creata.

Quod aũt homo sit dei ymago tota et cõpleta per ordinem creaturaruꝫ hoc cognoscere possumꝰ. Unde inter creaturas ẽ ordo et sunt multi gradus vt iam declaratum est ⁊ omnis creatura aliquo modo immitatur deũ sed aliqua magis et aliqua minus. Unde magis immitãtur deũ viuẽcia ꝙ nõ viuencia et magis sẽsitiua ꝙ nõ sensitiua et adhuc magis intelligencia ꝙ nõ intelligencia. Ideo cũ in creaturis sit quedã scala immitandi deũ secundũ magis et minus vt ad oculum videtur et creature habẽt ordinem int̃ se ad immitandum deuꝫ ita ꝙ in homine est finis et status et gradus nullꝰ immitandi in natura ⁊ inipso conpletur scala immitacionis ⁊ signũ est ꝙ nulla creatura ẽ supra hominẽꝫ in hoc mũdo ⁊ in isto ordine ꝙ in homine est completa immitacio. Alit̃ eñ inuanũ esset inchoacta scala immitacõis nisi impleretur immitacio Et ꝑ cõsequens sequitur quod homo est ymago dei cõpleta et tota quia ĩ eo finitur scala immitacõnis ⁊ sic hõ secundũ naturaꝫ ⁊ inq̃tuꝫ homo est ipsa ymago dei tota et cõpleta et creata ita ꝙ sicut sigillum iprimit suam totaꝫ ymoginem in cera. Ita quodãmodo deus imp̃sit suã totam similitudinẽ et yma ginẽ in homine et ideo homo totũ deũ represẽtat ⁊ ꝑ cõsequens q̃ videt hominem videt deũ qꝛ videt suam ymaginem viuentem et homo est quasi deus quia representat totum deũ et sic patet ꝙ ordo creaturaꝝ maĩfestat ipꝫ hoĩeꝫ esse cõpletã dei ymaginẽ viuentẽ Et qꝛ deus est totꝰ intellectualis et spũalis et nullomõ corporalis Ideo etiam sua ymago cõpleta ⁊ perfecta est tota spũalis et intellectualis et nullomõ corporalis. Exinde sequit̃ ꝙ cũ homo habeat in se duas partes scꝫ corpꝰ ⁊ aĩaꝫ et aĩa sit intellectualis et spũalis ꝙ hõ est ymago dei cõpleta scd̃m aĩam et ibi querenda est ymago cõpleta. Et ideo cũ hõ post deum primo teneatur amare suã ymaginem sequitur ꝙ post deũ ĩmediate dꝫ amare aĩaꝫ que est dei ymago et tanꝙ ymaginẽ dei spũalem et intellectualẽ.

Quod quilibet homo tenetur et obligatur amare quẽlꝫ hoĩem.

Et qꝛ oĩs hõ ĩquantũ hõ hꝫ dei ymagineꝫ. Cũ hõ vt hõ sit dei ymago. Ideo cũ quilibet teneatur post deũ intelligere ⁊ amare eius ymaginẽ ĩmediate. Seq̃t̃ ꝙ quilibet hõ tenetur et obligat̃ amare oĩem hoĩem inq̃tũ hoĩeꝫ

et inq̃tum dei ymaginem. Et q2 hō inq̃tuz hō semper est dei ymago viua. Ideo sequitur ꝙ quicunꝗ hō tenetur et obligatur amare om̄em hoīem siue sit amic⁹ siue inimicus siue sibi ꝓficiat siue noceat quia semper est homo et per cōsequens dei ymago

Quod oīs homo tenetur amare aliū quēcunꝗ sicut se ip̄m.

Et q2 oīs homo tenet̃ amare se ip̄m inq̃tū est hō et iq̄tum est ymago dei viua. Et quia oīs hō inq̃tum hō est equalit̃ dei ymago q2 equaliter ē hō sequitur ꝙ om̄is hō tenetur amare om̄em aliū hoīem sicut se ip̄m 7 tm̄ sicut se ip̄m. Et cū om̄s hoīes sint eiusdē nature inq̃tū hoīes 7 eodmō sint dei ymago et vniformiter sequit̃ ꝙ om̄s debēt se habere adinuicē tanꝗ exn̄tes vnam et eandē dei ymaginē et per ꝯn̄s quilibȝ dȝ reputare aliū tanꝗ se ip̄m et nō diuersum nec diuisum ab eo. Et q2 om̄e bonū ꝯuenit hoī inq̃tum hō et in q̃tū dei ymago ē vnū et idē bonū respectu oīm hoīnum et tm̄ cōueīt vni sic alteri. Et cū quilȝ teneatur amare alterū sicut se ip̄m vt est ymago dei sequit̃ ꝙ totū bonuȝ qd̄ quilibet hō dȝ sibimet velle et optare inq̃tum est hō et dei ymago tenetur velle et optare oī hoī inq̃tum est hō 7 dei ymago 7 eiusdem nature cū se ip̄o. Et cum vnus hō teneatur amare alterum eo q2 ip̄e est dei ymago et ecōuerso alter tenetur amare eundem eo quia est dei ymago. Et quilibet etiam tenetur amare se ipsum eo quia est dei ymago. Sequitur ex hoc ꝙ inter omnes homīes debet esse de iure nature maxima liga maxima vnitas maxima concordia et pax et vera societas. q2 omnes debent et tenentur seinuicem amare ꝓpter vnam causam et vnam rōnem scilicet quia sunt dei ymago viua vniformiter. Et per consequens debet esse tātum vnus homo et non plures. Et quia istud debitum et ista obligatio oritur a primo debito et a p̄ma obligatione per quam obligati sunt omnes homines. Seq̄tur ꝙ postꝗ prima obligatio est iustissima et rectissima et in iure nature fundata ita 7 secunda. Et per consequēs sicut prima obligatio seu primum debituȝ est prima iusticia. Ita et scd̄a obligatio seu scd̄m debitum est scd̄a iusticia naturalis. Et quia quilibet homo est dei ymago scd̄m animā sequitur ꝙ omnis homo tenetur amare animam alterius sicut suam propriam. Et ex omnibus istis apparet ꝙ scd̄m ius et ordinem nature et vniuersi duo debent esse ligamīa et vincula amoris in hominibus.

primum dz esse hoīs cuiusubz ad deum qꝛ quilz hō obligat⁹ ē deo dare amorem primo et sic dz esse primo ligatus deo per amorē. secūdū ligamen et vinculū amoris dz. esse inter oms hoīes adiuuicē ita ꝙ oms hoīes debēt esse inter se ligati per amorē. et istud scōm ligamē et vinculū oritur a primo ligamie et virtute illi⁹ qꝛ oms debent se amare adinuicē qꝛ sūt dei ymago et iō qꝛ scōm ligamen orit̄ a primo Si primū nō est secundū esse nō pōt et si primū est necessario secundū erit. Et sicut creature ligantant̄ cū hoībus seruiendo et hoīes ligantur cū deo amando. Et exīde qꝛ seiuicē ligant̄ hoīes inter se amando. Et ꝙ totū vniuersuz per debitū ordinē dz esse ligatum. Ecce mirabilē ordinez deus pmo nos dilexit ⁊ diligit hoīes cōtinue. et creature manifestāt istaz dilectionē cōtinue seruiendo hoībus. et sic deus traxit hoīes ad se diligendo et amādo ꝯtinue ⁊ obligat ad amādum eū pmo deinde obligati sunt amare se inuicem et continue.

Quod istud debitū scōm ⁊ obligatio amoris erga hoīem redundat et reuertitur in solaz hominis vtilitatem

Uia vero vt iam ꝓbatū est omne debitum et omne seruicium ad qđ hō obligatur de iure nature et debz reddere et soluere deo redūdat et cōuertitur in solā hoīs vtilitatē ideo exinde sequit̄ necessario ꝙ cū istud secundū debitum quod quilz hō debet alteri oriatur et descendat totaliter a pmo debito quo hō obligatur deo ꝙ totū reddūdat et cōuertatur in solam hoīs vtilitatē et nō dei. Jō sequitur ꝙ si homies se amarent adinuicē qꝛ sunt dei ymago ꝙ totum est ad bonū comodū et vtilitatem hoīs. Et qꝛ hoc est pmum quod hoīes debēt et tenētur facere scz ꝙ amare deuz pmo ⁊ hoīes qꝛ sunt dei ymago qđ pmū bonū hoīs radicale et principale. et iō omē aliud bonū hoīs necesse est ꝙ oriatur ab isto bono iō est verꝫ bonum hoīs ⁊ sic apparet ꝙ quāto magis mltiplicatur debitū hominis erga deū et crescit tāto magis multiplicat̄ bonū hoīs et cōmodū. Et per pn̄s apparet ꝙ oīa facta sunt ꝓpter hoīs vtilitatez et nō dei. et ipē hō nō est factus propter alicuius alteri⁹ vtilitatē sed tantum propter se ipm et sui vtilitatem.

Quod omē seruiciū creaturaꝝ indifferenter sine acceptione ꝑsonarum cuilz hoī seruienciū inꝗtū est ymago dei manifestat ꝙ oms hoīes adinuicē debent se reputare tanꝗ vnum hominem.

Non solum aūt ex virtute prime obligationis qua omēs

homines sũt obligati ad deũ debent se reputare adiuicem tanq̃ vnũ hominem et quilibet debet amare alterũ tanq̃ seipsũ ymo etiam ipse creature hoc idem signãt et manifestant. Ipse eni creature que sũt facte ꝓpter hominẽ ad seruiendum ei ex voluntate dei nullam differanciã faciunt inter homines seruiendo et beneficiũ impendendo ymo quantũ in eis est nõ plus seruiũt vni homini q̃ alteri. Sed equaliter omnibus nec plus laborãt pro vno q̃ pro alio nullum reputant maiorẽ nullum minorem. Hoc aũt clare patet discurrendo per creaturas. Nã terra equaliter seruit omnibus hoĩbus equaliter omnes portat. Similiter aqua vel ignis plãte et aĩmalia indifferẽter q̃tuꝫ in eis est se habent et maxime hoc declaratur in sole qui est nobilis creatura que plus super omnes creaturas seruit hoĩbus non plus vni q̃ alteri nõ est acceptor personaruꝫ nullum reputat maiorem superiorem nec inferiorem ſꝫ omẽs equales. Quid igitur significat q̃ creature communiter et indiffrẽter absq̃ acceptione personaruꝫ seruiãt hominibus et hoc ex ordinatõne dei. Nisi q̃ omnes hoĩes reputãtur tanq̃ vnꝰ hõ et q̃ oẽs debent se reputare tanq̃ vnũ hoĩem adinuicem. Unde creature ſuiũt cuilibꝫ hoĩ inq̃tum hõ ẽ ⁊ ymago dei Et ideo equales reputãtur hoĩes et ideo q: seruiũt hoĩ inq̃tũ ymago dei ẽ seruiũt ſm̃ q̃ ꝯuenit ymagini dei et ideo honorabiliter diligenter et pure. Et hõ debꝫ recipere seruiciũ a creaturis inq̃tũ dei ymago est nec aliter est dignũ q̃ hoĩ seruiatur. Et ideo mundꝰ talˀ et tantꝰ tam pulcher tam nobilis tam nobilibus creaturis plenus factꝰ propter hoĩeꝫ inq̃tũ portat dei ymaginẽ q: tam nobilis et honorabilis est dei ymago viua vt talis mundꝰ et tam nobiles creature ei debẽt ſuire. Nõ ḡ estimet se hõ q̃ mundus ei seruiat nisi q: dei portat ymaginem viuentẽ et nõ propter hoc q: est talis hõ vel talis. Igiť si creature que nõ sunt de natura hominis tam nobile ⁊ honorabile seruiciũ faciunt cuilꝫ hoĩ q: portat dei ymaginem multo magis hoĩes ipi adinuicẽ se debent amare q: vnusquisq̃ portat dei ymaginẽ. Creature ḡ manifestant q̃ oĩs hoĩes sub vna ratione et propter vnam causam se debent adinuicem amare q: vnusquisq̃ portat dei ymaginẽ et per ꝯñs debẽt se reputare tanq̃ vnũ hominẽ. Sic igiť cõe seruiẽciũ creaturaꝝ indifferenter sine acceptione personaꝝ cuilibet hoĩ seruiciũ inq̃tum ẽ dei ymago manifestat q̃ omnes hoĩes debẽt se reputare adinuicẽ tanq̃ vnum hoĩem et ꝑ consequẽs debẽt seinuicẽ amare

si essent vnus hō et quilibz debet amare alterū sicut seipsum.

Recolectio eoꝝ que dicunt ꝙ hoīes oīs se debēt reputare tanꝙ vnum solum hoiem.

Concludam⁹ ergo ꝙ cōitas vnius solius dei eternaliter viuentis cui⁹ quilibet hō inꝙtum hō est viua ymago et vniformis. et coīs amor ipius dei ꝗ homies oīs inꝙtuz sūt hoīes et sue ymagines eadem acceptio bonoꝝ eadez indigencia eadz obligatio et pro eadez cā qꝛ quilz hō obligatꝰ vni et eidez dn̄o pro eadem conseruatione dei a quo oīs hoīes cōseruantꝰ in esse idē et cōe seruicium oīm creaturaꝝ indifferenter hoī seruiēciuz absqꝫ acceptione ꝑsonaꝝ. Et insuper etiā ꝯformitas et vnitas eiusdē nature et rōnis in oībus hoībus hec oīa siml' collecta clarissīe dicūt ꝛ ꝯcludūt omnes hoies debere se reputare adinuicem tanꝙ vnū hoiem ꝛ debere habere adinuicem maximam vnitatem.

Quod per virtutez ꝑme ꝛ scd̄e obligationis concluditur duplex fraternitas et societas scz specialis et generalis.

Et hic ex oībus supradictis manifestatur duplex fraternitas hoīs vna generalis ad omnes creaturas qꝛ hō est creatura dei et hꝫ esse adeo ꝛ alie creature similiter iō habet hō rationē istius generalis oīgis ab vno et eodem patre fraternitatē gn̄alez cū oī creatura. Alia fraternitas est spūalis inter oīs hoīes qꝛ oīes sunt a deo tanꝙ ab vno patre et quilibet est eius ymago et ista est fraternitas maior que esse possit

Quod ex vnitate que debꝫ esse de iure nature inter hoīes oritur inuisibilis fortitudo

Quoniam autem oīs fortitudo oritur ex vnitate et debilitas ex diuisione et ꝙto maior ē vnitas tanto maior est fortitudo ꝛ vbi summa vnitas ibi sūma fortitudo. Et quia ista vnitas debet esse inter homines oritur ex h̄ ꝙ quilibet homo primo est vnit⁹ cum deo per amorē et deinde qꝛ quilibet est dei ymago vera et viua ideo ex consequenti debent se amare et inter se habere vnitatez Impossibile ē ꝙ aliquis amet deum quin amet eius ymaginez viuam et quanto magis deum amabit tanto magis amabit ei⁹ ymaginem. Et ideo cū vnusquisqꝫ homo sit dei ymago viuens quāto magis aliquis amabit eum tāto magis amabit quēlibet hoiem et ꝙto magis vnus homo amabit alium tanto magis vnietur ei et ista vnitas durabit ꝙ diu amor durabit et amor potest semper du

rare ideo vnitas potest semp durare. Et inde sequitur q inter homines potest ee perpetua vnitas Quia igit ista vnitas que pvenit ex tali amore facit homines vnu Ideo mutat vnum hominē in alium et transfert et ecōuerso et ideo homines per istam vnionem sūt tantuz vn9 q nō possunt esse magis vn9. Et quia ex maxima vnitate orit maxima fortitudo ideo homines dum sūt vniti per istum modum habent maximā fortitudinem et inuincibilē Et sic patz q homines dum respiciunt ad deū tunc vniūtur inter se et fiunt vnū et ideo fortificant se ex tali vnitate et dum magis respiciunt deuz magis vniuntur inter se et magis fortificātur. Sed dum homines respiciunt ad se ipsos et nō ad deum sed quilibet ad se ipsum tunc diuidūtur inter se et fiunt plures et psequens debilitant et tota fortitudo destruitur que soluz oritur ex vnitate et ideo ista vnitas est totū bonum hominis et tota fortitudo et quanto magis crescet tāto magis crescet et bonum homi. Et quia ista vnitas potest semper durare ideo bonum homi potest esse perpetuum. Et quia omnes possunt esse i ista vnitate ideo omnes possunt participare vnuz bonum et simul sine diminucōne nec vnus impediet alterum. Et cum ista vnitas procedat ex nostra voluntate et libertate ideo non pōt destrui per aliquaz violenciā nec per aliquam penuriam. Ideo sequitur q in ea est fortitudo inuuicibilis et sic verz bonuz hominuz est incorruptibile et imortale. Videte igitur quātuz bonuz aduenire pōt homini ex obligatione amoris scilz societatis cum deo societatis cū hoībus et hoc ē totum bonum hoi perfetum et verum.

Breuis epylogatio omnium predictorum.

Epilogantes autē generalit totum huius libri processuz iam dictum aīaduertere et videre possunt qualiter primo incipiēdo ab infimis creaturis et a primo gradu et inferiori scale nature ascendendo prouenient paulatim ad noticiam veram et cognitionem infallibilem dei omnipotentis summe sapientis et sūme boni. Ita q creature duxerunt nos et eleuauerūt per quandā scalā ordinatissimam ad deū creatorem omium tanq ad vnuz summū principiū patrem et creatorē ac rectorem omniū. Et iterū iste creature dixerunt nos profundius et intimus ad ipm deū et dixerunt nos ad amandum ipm et in amorem eius et ostenderunt nos esse sūme obligatos ipsi omipotenti deo ad amandum totaliter ipsum.

Et sic inquantum est eis vnierunt et coniunxerũt nos cũ deo quasi matrimoniũ faciẽtes. Deinde descẽdimus de ipo deo sũmo creatore ad ipsas creaturas ita quod per amorẽ creatoris descendimus ad amorez oim creaturaꝝ qꝛ amando deũ creatorez amam⁹ oia que sunt sui inquantũ sunt sui. et sic amamus oms creaturas ꝓpter ipm et sic fit ascens⁹ a creaturis ad creatorez et descens⁹ ab ipo creatore ad creaturas oms. ꝑmo aũt amabamus creaturas qꝛ erant pulchre et bone et qꝛ nobis seruiebãt et ꝓpter nosmet ipos scdo autem eas amam⁹ ꝓpter creatorẽ ⁊ qꝛ sũt ipi⁹ et qꝛ creauit eas ymo etiã diligimus nosmet ipos qꝛ sum⁹ dei et iste amor est perfect⁹ bonus nobilis durabilis et permanẽs quia oritur a creatore nobilissimo altissimo ⁊ sũmo. Et sic appet ꝙ amor ꝑmo datur deo ⁊ nõ perditur nec diminuit̃ ymo crescit et multiplicatur in infinitũ et in potencia extenditur sine mẽsura. qꝛ per amorem dei amãtur oms creature et oia que sũt dei ⁊ sic oia amãtur ꝑ vnuz amorez et in virtute vnius amoris. Et nulla res est quin sit amata per virtutẽ istius amoris et iõ amor duz datur deo fit altissimus vniuersalissimus cõissim⁹ et latissimus

Sciencia de natura virib⁹ cõditionibus seu proprietatibus et de fructu amoris.

Uoniã autez manifestuz ẽ ꝙ nihil habemus in nobis quod sit vere nostrũ ẽt totaliter in nostra voluntate et potestate nisi solũ amor. et ideo totus thesaur⁹ noster totũ bonũ nostruz est amor bonus et totuz maluz nostruz est amor mal⁹ qꝛ postꝙ nihil habemus quod sit nostrũ nisi amorez. Si igitur amor noster bon⁹ est. ẽ bonuz q̃cquid habem⁹ et si amor noster malus est malũ est q̃cquid habem⁹. vnde si amor noster bonus est boni sumus. si malus est mali sum⁹. si corrupt⁹ est corrupti sum⁹. Solus eñ amor facit hominẽ bonuz vel maluz et sicut nihil est meli⁹ in nobis ꝙ amor bonus ita nihil peius ꝙ amor mal⁹ Quia etiã nihil habem⁹ quod sit vere nostrũ nisi amorez. Ideo qñ dedim⁹ amorẽ nostrũ oia q̃ habemus dedim⁹ et nihil ampli⁹ habemus qd dare possim⁹ qꝛ totuz dedim⁹. et iõ si perdim⁹ amorẽ totũ perdimus q̃cquid habem⁹ et per ꝯñs perditi sum⁹. Tũc aũt perdimus amorẽ nostrũ cũ damus euz cui nõ debem⁹ qꝛ etiaz totũ bonũ nostruz est amor bonus et totum maluz nostruz est amor malus. Sequitur ꝙ virtus nihil aliud ẽ ꝙ amor bonus: et vicium nihil aliud ꝙ amor mal⁹. Quia igitur ipse amor est totum quod habe-

mus et totũ bonũ nostrũ consistit in amore. Sequitur ꝙ qui habet sciam et cognitionẽ de amore habet cognitionẽ de toto bono hoīs et q̈ ignorat naturã amoris ignorat totũ bonũ suuz. Igitur quilibet ꝙtũ potest debet habere noticiam et sciam de amore. ¶ Et ideo hic tradetur in spāli scia et cognitio de amore ꝙtũ sufficit de natura viribus conditionibꝰ ꝓprietatibꝰ et fructibꝰ ipsiꝰ amoris.

Quod principalis fortitudo ꝛ ꝓpetas amoris est ꝙ vnit amãtem cũ amato et mutat conuertit et trãsformat amãtẽ in rem amatã

Habet aũt amor vim et virtutez vniendi mutãdi conuertendi et trãsformãdi et ista est propria natura et cõditio inseparabilis amoris ꝛ ideo amantẽ vnit cũ re amata et transformat exinde et cõuertit et mutat amantẽ in rem amatã. Et ꝙuis hoc sit notuz per experienciã tñ per naturã amoris potest manifestari qꝛ amor de natura sua est donũ et ꝑmo donũ ita ꝙ est res donabilis de natura sua et iõ nõ pōt retineri quin det. Et qꝛ amor nõ pōt cogi iõ est donuz liberaliter ꝛ sponte datuz. Et quia donuz sponte datuz est illius cui donatuz est et totaliter translatuz et transportatuz in dominiuz. ei⁹ ꝛ ideo qꝛ amor est totaliter donum et tale donũ. Ideo amor est illius rei cui donatur et totaliter transfertur in dñium rei amate. et ideo res amata possidz et optinet in suã potestate in suo dñio ipm amorem sibi datuz libere et spōte qꝛ suꝰ est postꝙ sibi datus est. et cũ amor trahat ꝛ ducat secum totã voluntatẽ totũ hñtem imperiuz in hoīe. ideo hoīs amor quocunꝗ vadat ducit et trahit secum totũ hoiem et per ꝯñs cuicũꝗ datur ipse amor datur tota voluntas et totus hõ. Et per ꝯñs amor ꝛ volũtas mutant̃ cõuertũtur et trãsformãtur in dñium rei amate et ideo amor mutat amantem in rem amatam et amantem vnit cum amato ꝛ facit vnum de duobꝰ qꝛ amans fit vnũ cum re amata virtute amoris Ecce igitur vires amoris et ꝓprietates qꝛ viz vnitiuã mutatiuã cõuersiuã ꝛ trãsformatiuã vnius in alteruz. ¶

Qualis sit ista mutatio et conuersio.

Ista autez mutatio seu conuersio non est naturalis nõ est coacta nec violenta periculosa nec laboriosa. Sed est libera sensibilis spontanea voluntaria ex libertate facta placibilis delectabilis ꝛ dulcis. Et quia amor quocunꝗ vadat semper vadit libere sponte voluntarie placibiliter delectabiliter et dulciter et iõ voluntas que per amorez vnitur

et ꝯiungitur cū re amata nō pōt separari ab ipa nisi libere et sponte et volūtarie quia cogi ñ potest quia tūc ñ essꝫ volūtas nec amor si cogeretur et ideo ista vnio et cōiunctio est fortissima quia nō pōt voluntas separari a re amata per violenciā sꝫ solum volūtarie ⁊ spōte. Licet aūt amor mutet volūtatē in rem amatam tñ amor remanet semꝑ amor ⁊ liberalis quia amor quocunqꝫ vadit semꝑ manet i natura sua et voluntas semꝑ remanet volūtas nec destruit' dū mutat' sed ipa voluntas recipit modum formā et naturaꝫ rei amate et induitur et vestitur indumentis rei amate et portat habitum ei⁹ ⁊ denuīat' a re amata q: q̄lis ē res amata talis est amor et talis ē voluntas qualis est amor. Res aūt primo amata dat nomē amori et voluntati. et quia volūtas de se ñ est nisi volūtas nec hꝫ aliō nomē nec amor est nisi amor nec habet aliud nomen de se. Sed res amata sibi dat suum nomē inq̄tū mutatur in ipam. Ideo si voluntas amet terram tunc dicitur terra et terrena et amor dicitur terrenus et si amet res mortuas tunc dicitur mortua et muta. Et si amet res brutales ⁊ bestiales tūc dicitur bruta et bestia et brutalis et bestialis et amor etiaꝫ. Et si amet hoīem tunc dicit' humana. Et si deum tūc dicitur dea seu diuina voluntas nostra et amor dicitur diuin⁹. et si amet vanitatem est vanitas et ita hō per amorem pōt mutari transformari et conuerti in omnē aliā rem voluntarie et sponte sine quacūqꝫ coactione.

Quod per istam ꝯiunctionem et mutationē amoris volūtas potest exaltari et nobilitari et ascendere supra se ⁊ etiā potest vilificari et descēdere infra se.

Et quia voluntas per amorem cōuertitur ṕmo in rem amatam et recipit naturā et formam eius ideo ipa volūtas exaltatur vel deṕmitur nobilitatur vl' ignobilitatur seu vilificat' ascēdit vel descendit ꝭm ꝙ res ṕmo amata est dignior et nobilior vel indignior et innobilior voluntate. Unde res primo amata pōt esse dignior inferior vl' equalis nostre voluntati. Si igitur voluntas det ṕmo suū amorē rei superiori nobiliori et digniori q̄ ipa sit tūc ipsa mutatur et conuertitur in gradum superiorem et nobiliorem et ipa fit nobilior et dignior et ascēdit supra se. Sed si det suū amorem equali nō ascendit nec fit nobilor q̄ ante. Si autem det suū amorem rei inferiori et min⁹ nobili q̄ ipa sit tunc ipa vilificatur ⁊ descendit a sua nobilitate a suo gradu a statu sue nature quia sem

per conuertitur in rem p̄mo ama tam et ab eadem denoīatur. et q̄ꝛ omnis bona mutatio ꝯuersio seu translatio debꝫ esse in nobiliori in altiori et in meliori et nō in minori et inferiori in peiori in viliori.

Ideo volūtas nostra non debꝫ dare amorē suū nisi rei superiori et digniori ꝙ ipa q̄ꝛ aliter non mutaretur nec cōuerteretur ī nobilius nec ascenderet. ⁊ q̄ꝛ nihil ē supra ipam voluntatem nostram nisi deꝰ immediate. Ideo sequitur ꝙ voluntas debet p̄mo dare amorem suū soli deo vt ipa mutetur in meliꝰ et dignius hoc autē clare docet ipa natura per experienciam in ipis. quattuor gradibꝰ quia inferiora et minꝰ digna mutantur in supiora et magis digna vt ea que sunt de primo gradu et elemēta mutātur et cōuertunt̄ in res scd̄i gradus et res scd̄i gradus in res tertij gradus quoniā aqua et terra mutant̄ in naturam arborum et ibi hn̄t esse nobilius ⁊ arbores per fructꝰ suos mutantur in natnram aīaliū et ibi hn̄t esse nobilius et altiꝰ et sic est ordo nature. Nōne igitur similiter ipsa voluntas cū sit libera et spōtanea et in sua libertate debet mutari in melius et in altiorē graduꝫ scilicꝫ vt mutetur in esse diuinū. Aliter ipsa faceret contra totū ordinem vniuersi et contra seipꝫ q̄ꝛ tota natura clamat ꝙ res p̄mo amata debet esse deꝰ. Aliter fieret sibi iniuria naturalis cū sit nobilior et dignior omibus. Et sic patet ꝙ nostra volūtas per istam mutationem pōt ascendere et descendere

Quod nulla res inferior est digna de se amore nostro et sic deo dꝫ dari primo cū nulla res inferior habeat amorē quē possit reddere et possit amorem nostrū meliorare et nobilitare.

Uoniam autē amor noster est donum nobilissimū ⁊ dignissimum eo quia liberalissimuꝫ est et mutat ipam voluntatē ī naturam alterius et in dn̄iū rei amate ita ꝙ res p̄mo amata domiatur volūtati. Et quia nō est dignū nec iustum nec debitum ꝙ res inferior habeat dn̄ium rei superioris nec dn̄etur ei. Ideo nulla res inferior volūtate nostra est digna amore nostro de se nec per se quia tunc dn̄aretur voluntati nostre. Et ideo q̄ꝛ voluntas est intellectualis et spiritualis de natura sua ideo est superior omni rei corporali. Ideo nulla res corporalis de se est digna amoris nostri quare nec corpus nostrū nec animalia nec arbores nec elemēta nec auꝝ nec argētū nec sol nec

luna nec stelle sunt digna de se amore nostro liberali ꝛ volũtario. Item nõ est dignũ ꝙ aliqua res equalis dñetur equali ideo quia voluntas nostra est creata et omnis voluntas creata ē ei equalis vt creata ideo nulla volũtas creata de se et primo est digna amore qꝛ tũc haberet dñium volũtatis nostre. Sed quia solũ iustum et debitũ est ꝙ res superior et maior habeat dñiuꝫ rei iferioris ꝛ ei dominetur. Ideo quia solus deꝰ est superior volũtate nostra ꝛ maior ideo solus deus de se per se et primo est dignus amore nostro ꝛ sic per naturaꝫ amoris ipsiꝰ ꝯcluditur ꝙ solum dignum ē ꝙ deꝰ ametur de se per se et primo a voluntate nostra et nulla alia res. Rursũ quia amor est donũ primũ et totũ quod habemꝰ et ꝙ voluntas habet et nõ aliud quod sit suum. Et ideo qñ dat amorem totũ quod habꝫ dat ꝛ nihil ei retinet ꝛ quia nõ est iustum nec debitũ ꝙ voluntas det totum quod habet et ꝙ nihil recipiat. Et quia qui dat amorem debet recipere amorem cũ amor requirat amorẽ ꝛ voluntas nõ curat nisi de amore qꝛ solus amor est bonũ suũ et thesaurus suus ideo sequit̃ ꝙ nulla res de se est digna amore nostro liberali nec ei dꝫ dari amor nisi ipsa possit repẽdere amorẽ ꝛ dare et ꝙ possit cognoscere amorem sibi datũ ꝗ̃tum valet. Et quia etiã amor est donũ voluntariũ et liberũ idõ nulla res est digna ipso amore nisi etiam habeat volũtatem ꝑ quã possit voluntarie et libere rependere amorem quia libertas requirit libertatẽ. Et ideo ꝯcluditur ꝙ nulla res inferior etiã minor volũtate est digna amore nostro nec eidem debet dari amor. quare sequit̃ ꝙ nec terra nec aqua nec elemẽta nec aurũ nec argẽtũ nec arbores nec animalia nec corpꝰ de se sunt digna amore nostro qꝛ nõ habent amorem quẽ possent repẽdere et dare ꝓ amore. Quare seq̃tur ꝙ quando amor noster datur talibus rebus que ñ pñt reamare naturaliter liberaliter nec habent amorẽ liberalẽ ꝙ volũtas accipit maxĩa dãpna. Primo qꝛ ipa voluntas efficitur vilis inferior corporalis et degradat̃ a natura sue dignitatis et excellentie et vnitur ac ꝯiũgitur cũ rebꝰ totaliter extraneis eo qꝛ volũtas mutat̃ in rem amatã et efficitur similis rei queꝫ amat et talis sicut ipa. Scđo recipit maximũ dãpnũ et perdit totũ q̇cquid hꝫ qꝛ perdit suũ amorẽ qꝛ nihil accepit de alijs rebꝰ qꝛ nllũ amorẽ põt ab eis recipere. Et si ipa volũtas cũ amore suo ē extra patriã suã extra naturã suã habitat ĩ terra aliena vbi nullꝰ ē amor et ideo ē pauperrima denudata nihil habens et mutata ac con-

uersa in res extraneas ꝛ iō perdit se ipam et quicq̄d hꝫ q꞉ ipa dedit se ipam et ipe res nō dant se ipas volūtati q꞉ nō pn̄t et facit iniuriā rebus nobilibꝰ ꝛ dignis suo amore quibꝰ noluit dare. quare sequit̄ ꝙ tales res nō sunt digne nostro amore ymo est cōtra naturam.

Item q꞉ volūtas dū dat amorem suum nō solū requirit amorem sibi dari a re amata sꝫ etiā debet recipere nobiliorē amorē et digniorem illo quē dat. Et etiā requirit ꝙ amor suus quē dat nobilitetur a re amata cui datur. Et q꞉ solus deus qui est superior nostra volūtate pōt nobis dare nobiliorē ꝙ noster amorēꝫ īfinitū q꞉ amor suꝰ est diuinꝰ et increatus et etiam solus ipe pōt meliorare et nobilitare nostrum amorē sibi datū. Seq̄tur et oībus ꝙ solꝰ deus dignus est amore nostro. Quare ꝯcludit̄ ꝙ nulla res de se est digna amore nostro nisi possit se amare et habere amorē quē possit reddere ꝛ possit amorē nr̄ꝫ meliorare et nobilitare quare si alia res sit p̄mo amata ꝙ deꝰ fit ei sūma iniuria naturaliter et maximꝰ cōtēptus in natura.

Quod tm̄ se extēdit amor et etiam voluntas quātum se extendit res primo amata ꝛ non vltra ascēdit nec descendit.

Uoniam autē amor mutat amantē et voluntateꝫ in rē amatam et in suum dn̄ium ita ꝙ res amata assimilat sibi voluntatē et sibi cōicat suam similitudinē et format eam sua forma et denoiat ipm amorē ita ꝙ ille amor totꝰ est de natura rei amate. ꝛ iō q꞉ amor est ita ligatus vnitꝰ cū re amata et per ꝯn̄s volūtas ita vt transformatur in rem amataꝫ sequitur ꝙ amor nō pōt ascēdere supra rem primo amatā neqꝫ voluntas. Et ꝙ ipe amor se extendit ad oia ad que extendit̄ res primo amata et ad oia que sunt ligata cū ipa ꝛ n̄ vltra. Et ideo quanto res primo amata erit magis cōis et vniuersalis tanto etiā ipe amor erit magis cōis et vniuersalis et iō volūtas cōformiter. Et quāto res primo amata erit magis particularis et minꝰ cōis tanto etiā voluntas erit magis particularis. Uñ q꞉ ipa volūtas per amorē trāsformatur et mutatur in rē p̄mo amatam et sequit̄ eam iō res amata p̄mo totaliter possidet ipam voluntatem et hꝫ totā possessionē amoris. Et sicut res p̄mo amata est vna ita gn̄atur et fit vnꝰ primus amor in volūtate qui totꝰ ē de natura rei primo amate ita ꝙ sicut n̄ possunt esse plures res p̄mo amate ita nō pōt ēe nisi vnꝰ solꝰ amor in voluntate. Ideo res que p̄mo amatur radicat plantat stabilitat et fundat primū amorem q̄ est radix caput et origo oīm alioꝝ amo

rum q̄ pullulant a voluntate.
Sic igr̄ in volūtate nostra ē vna res p̄mo amata vna prima radix oim amoꝝ que radix capit suā totā virtutē a re primo amata ⁊ ab illo primo amore pullulāt exeunt ꝓcedunt om̄s alij amores et iō in aīa sit quedē magna arbor cuius radix est prim⁹ amor q̄ se m̄ltiplicat in tot amores quot p̄nt eē res que h̄nt colligantiā cum re primo amata. Et om̄s illi amores sunt inclusi ī illo p̄mo amore qui ē basis et cā oim. Sicut em̄ ab vno semie seu grano pullulāt infinita grana Ita ab vno amore tāq̄ ab vno semine pullulāt infiniti amores.
Et sic oīa grana que exeūt a p̄mo grano sūt illi⁹ nature cui⁹ est primū granū. vnde exeūt ita omnes amores qui exeūt a p̄mo amore sunt illi⁹ nature cui⁹ ē p̄m⁹ amor q: qualis est radix qualia sūt oia que pullulāt a radice. et qualis ē fons tales sūt riuuli. Et iō si primus amor sit bon⁹ om̄s sūt boni et si iustus iusti et si ordinat⁹ ordinati. Et si prim⁹ est mal⁹ et corruptus omnes sunt mali et corrupti et om̄s non sunt nisi vn⁹ amor q: nō est nisi vna res p̄mo amata et oīa alia amātur in virtute rei amate. primo q: ꝓpter illa amant̄ eo q: sunt cū illa colligata ⁊ inde sequitur q̄ amator neccessario q̄cquid ꝯiunctuȝ est cū re p̄mo amata amat et neccessario odio habȝ quicquid est cōtra reȝ p̄mo amataȝ ⁊ tot odia generātur quot res apparēt esse cōtra eam ſȝ tn̄ primus amor est radix alioꝝ. Et iō sicut radix est semꝑ occulta et nō apparet extra et oīa alia que exeunt a radice vident̄. ita p̄m⁹ amor sēper est occult⁹ et nō apparet extra. Sȝ alij amores q̄ ab eo exeūt apparēt et sunt manifesti. Iteȝ q: res primo amata eo q̄ est p̄ma vehemētissime et fortissime cōiungitur cū volūtate et trahit totaȝ ad se. Et ipa volūtas etiā fortissime ꝯiungitur cū ea q: nihil est qd̄ impediat Ideo talis prim⁹ amor est ita fortis ita solidat⁹ ita firm⁹ ita radicat⁹ q̄ nullomō pōt destrui nisi veniat res forcior et maior q̄ res que primo amabat̄ que expellat totaliter rem primo amatā et erradicet illū amorē a volūtate neq̄ ipa volūtas pōt hoc facere nec vult nec pōt velle per se ipam. Et q: tota nobilitas tota fortitudo et virt⁹ ⁊ extensō ipius volūtatis et amoris oritur a re primo amata. Ideo quāto res p̄mo amata ē fortior magis virtuosa magis potēs et magis vnita in se ipa tāto ipsa volūtatis est magis fortis magis potēs et magis virtuosa ⁊ magis vnita. Et q: deus est fortissim⁹ potentissim⁹ imortalissim⁹ nobilissimus virtuosim⁹ et maximus sūme vnus. Ideo quando deus est res primo amata ⁊ ipsa voluntas

vnitur ei primo per amorez tunc efficitur fortissima potentissima ⁊ vnitissima et ideo tunc sūme confortatur ⁊ roboratur et hoc totuz fit virtute rei primo amate que ē deus. et tunc ab illo primo amore pullulant infiniti amores q: primus amor est cōissim⁹ vniuersalissimus ad oīa se extēdēs sicut de⁹ vnde q: deus ab oī creatura respicitur ⁊ ē dei creatura. Ideo amor ille primus qui est dei extendit se ad oēs creaturas et oēs creature amātur ī virtute primi amoris et sic amor dei qñ est prim⁹ icludit inse oēs amores. et sicut oēs creature respiciunt deū Ita omis amor creaturarum includetur in amore dei. Si autez res primo amata sit creatura ⁊ nō deus tunc amor prim⁹ q: ē fundat⁹ ī creatura ē tot⁹ scḋz naturā creature ⁊ nō se extendere potest ad creatorem nisi scḋario et propter creaturam Ita ꝙ de⁹ nō possit amari nisi inq̄tū respicit illā creaturaz primo amatā et habeat colligantiā cum ea et ideo nō amatur tunc de⁹ sȝ creatura quia non amatur nisi in virtute creature et propter creaturaz. Conclus⁹ est igitur ꝙ quātum se extenditur res primo amata tātum se extendit voluntas et amor. Et exinde sequitur ꝙ primus amor qui est vnus solus radicatur in volūtate virtute rei primo amate qui ē radix fons origo principium et causa omnium aliorum amorꝝ. Et exinde concludi extrahi et elici possunt multe conditiones aliꝫ

Similitudo et exemplū reale ad occulum in quo oīa que dicta sunt de amore manifestātur ⁊ hoc est ꝙ sic se hȝ res ꝑmo amata ad volūtatē et amorē sicut vir spons⁹ siue marit⁹ ad mulierē sponsam.

Quoniā autez ipsa res primo amata hȝ domium principalitatē et superiotatē respectu voluntatis nostre ita ꝙ voluntas ipsa trāsformatur in eaz ⁊ ipa res primo amata denoīat determinat et specificat voluntatem et amorē et nobilitat exaltat et dignificat ⁊ etiam fortificat roborat et confirmat vel innobilitat deprimit vilificat debilitat et hoc fit rōne vnionis ⁊ coniunctionis voluntarie et spontanee que fit inter nostram voluntatem et ipam rem amatā primo per amorem liberalē et spōtaneū. Et ideo fit quoddā matrimoniū inter ipam nostrā voluntatem et rem ꝑmo amatā et talis vnio seu ꝯiūctio libere ⁊ spōtanee facta matrimonium seu ꝯiugiuz potest appellari eo quia ipa res primo amata habet modum viri et sponsi et conditiones eius et ipsa voluntas habet moduz ⁊ cōditiones mulieris siue sponse.

Sicut eñi in matrimonijs seu cõnigio vir h3 dñium principalitatem et superioritatẽ et mulier habet subiectionẽ et min⁹ principalitatẽ et inferioritatẽ. Ita similiter se h3 res primo amata ad ipam voluntatẽ et vtraq3 cõiunctio est volũtaria spontanea et libera et per amorẽ libere et sponte et quasi oñs condictiones quas habet vir respectu mulieris Et ecõuerso similes h3 res primo amata respectu volũtatis et ecõuerso. Unde sicut mulier nõ h3 nisi vnũ virum siue sponsũ. Ita volũtas nõ h3 nisi vnã rem p̃mo amatã cũ qua facit suum matrimoniũ. et sicut matrimonium postq̃ factũ est nõ separatur nisi per mortẽ. Ita matrimoniũ voluntat꜄ ⁊ rei amate p̃mo nõ separatur nisi per mortẽ ⁊ hoc de se et per se. Et iõ rõe istius conuenientie oĩa que dicta sũt ð amore et voluntate et de re p̃mo amata possum⁹ clare videre per experientiam ad occulũ in matrimonio reali quod fit inter virũ ⁊ mulierem q₂ vtrobiq3 fit silr ⁊ eodm̃õ sc3 iter voluntatẽ et inter virũ et mulierẽ et rẽ amata3 Et ideo resumamu⁹ ea que dicta sũt de amore volũtate et re primo amata vt manifeste videantur p matrimonium viri et mulieris. Unde dictum est q̃ per amore3 voluntas mutatur cõuertitur et trãsformat꜄ in rem amatam. et etiam dictũ est q̃ voluntas exaltari nobilitari et ascendere supra se põt et etiã põt vilificari et descẽdere infra se ⁊ h̃ scd̃m cõdictionẽ et naturã rei primo amate et etiã q̃ tm̃ ascẽdit voluntas et tm̃ se extendit quantu3 res primo amata et cetera alia vt ista igit꜄ clare videam⁹ exemplũ tale habeamus.

Exemplũ familiare ad oĩa que possunt dici de amore de voluntate et de re primo amata.

It igitur aliq̃s homo pauperrimus super oñs hoies de genere infimo nulli⁹ nobilitatis in mundo hñs sex vel octo filias siue puellas eiusdẽ cõditionis. Certu3 est oñs istas esse eiusdem cõditionis equales ĩ natura ĩ gñe ĩ nobilitate ⁊ paupertate vna non excellit aliam ⁊ nõ pñt esse magis infime. Deinde sit q̃ vna illarum puellaꝝ cõiugatur alicui viro rustico infimo sicut ipa est. Et alia detur in sponsam vni viro mercatori seu burgensi. Et tertia deti vxorem vni nobili. Et quarta det꜄ in cõiugium vni militi. Quĩta detur vni comiti. Sexta vni duci. Septima detur vni regi. Et octaua detur vni ĩperatori. Ecce oñs iste puelle a principio et de natura sua propa erant equales nulla nobilior erat alia nulla ditior alia nulla ditior altera. nullã potentior altera. Sed tñ nũc videamus

maximā drām inter eas maximā inequalitatē que tunc est quādo sunt coiugate quia prima est rustica et quasi nullomō exaltata nec dignificata. Sed scōa ascendit qr est exaltata et dignificata quia ē cū burgensi. Et tercia adhuc magis exaltata et dignificata qr cuz nobili. Et quarta adhuc plus qr cum milite. Et quinta magis qr cum comitte. Et sexta adhuc plus quia cū duce. Et septima adhuc magis quia cum rege. Et octaua maxime super omēs quia cū imperatore est piugata qui est summus in dignitate et honore. Sed ista nobilitatio ista exaltacio iste ascensus totaliter prouenit ex parte virorum et nō ex parte puellarum quia omnes erāt equales Et sic apparet q mulier spōsa mutatur in virum sponsū et ab ipo denoiatur et specificatur et determinatur. Similiter aūt ē de nostra volūtate ita q ipa pōt exaltari et ascēdere supra se vel descēdere scōm naturā rei pmo amate et scōm gradū suuz. Ideo ipa volūtas denoiatur terrena si res primo amata sit res terrena. Et si res pmo amata sit brutalis ipa denoiabitur brutalis Et si res sit hūana ipa volūtas dicetur hūana Et si res pmo amata sit deus ipa voluntas denoiatur et est dea vel diuina seu deificata. Et qr deus est radix deus est īperator summus. Ideo ipa volūtas dicetur regina et iperatrix oim sicut deus. Et sic volūtas nō pōt ascēdere ad maiorē dignitatem nec excellentiorem nec pōt habere maiorē spōsum et tn oms volūtates pmo sūt equales in natura. Sed postea vna ascendit et est exaltata supra aliā scōm sponsū cui adiungitur idest scdm q res primo amata cui primo piungitur est magis vel minus digna. Item sicut videmus q mulier que est vera sponsa cū viro spōso hz vnū amorē nouū qui nouiter causatur qui est vnus et in virtute illius amoris pmi amātur de nouo oms illi qui hnt colligāciam cū viro et oms quos vir diligit et oia que vir amat mulier de nouo diligit et tn ante nō amabat mulier vel si amabat oia que vir amat nō pter virū sz nec virtute viri amabat sic nūc sz nouiter generantur amores et tot amores nascūtur de primo amore quot sūt illi quos vir amat et qui hnt vnitatem cū viro et in oibus nō hz nisi virū suū qr pter virū amat et virtute viri. Et si oms homies essent amici ipius viri vel parentes oēs diligeret in virtute viri et in amore eius includerētur ifiniti amores tanq in pma radice et ille amor primus cōtinet in se oms amores illos. Si aūt vir moriat et mulier recipiat aliū spōsum tūc destruit primus amor qui erat radix aliorum amorum et sic cessant omēs amores

qui orti erant ab illo ⁊ causat̃ vn⁹ alius nouus amor. Sicut fit de muliere respectu viri ita de volun tate respectu rei ꝑmo amate. Sꝫ istud matrimonium est inuisibile spirituale et occultũ. Unde si de⁹ sit res ꝑmo amata neccesse est ꝙ virtute illius amoris ament̃ oĩa que deus amat. Et sic voluntas ẽ potentissima ad amandum qꝛ ha bet amorem summe ⁊ ẽm summe vniuersalem per quẽ potest ama re omnia sine labore sine difficul tate ita ꝙ per vnũ amorem oĩa a mabit nec in seipa diuiditur quia semꝑ manet in vno amore semꝑ manet ĩ vna re amata ita sicut mu lier si ꝯiungatur cũ viro bono di uiti forti et potenti tunc manet in securitate im pace in gaudio. Et cũ ꝯiungit̃ cũ malo nũꝙ in pace nec in gaudio est sꝫ tũc semꝑ ẽ in tribulatione et miseria. Ita simuli ter qñ volũtas cõiungit̃ cũ re pri mo amata que sit bona fortissima ditissima potentissima ⁊ solida im mobilis eterna et imutabilis nul lo indigens hñs in se om̃em suffi cientiam qꝛ ipa ẽ in pace in ꝯsola tionem in gaudio in securitate et nullomõ põt turbari nec ledi nec affligi nisi in rem quẽ amat et dili git. Et ideo qui solũ rem illã amat que auferri nõ põt nõ põt ledi qꝛ neqꝫ extra illã reꝫ aliõ appetit ha bens sufficienciã in illa nec solli citatur de amissione illius qꝛ igit̃ illa res est sufficiens nõ patit̃ indi genciã ⁊ qꝛ inflexibilis ⁊ imutabil̃ est nõ põt substinere aliquã indi genciã nec violenciaꝫ nec sentire aliquã mutabilitatem. Et ideo quãdo deus est res primo amata talis est voluntas nostra. Sed quando coniungitur per amo rem cũ re primo amata que ẽ infi ma ĩfirma variabilis fluens indi gens et per se nõ hñs sufficienciã in se tũc ipa voluntas ẽ in tribula tione nullã hñs securitatẽ in seip sa qꝛ sequit̃ rem primo amataꝫ et multa mala veniũt sibi ꝑpter ip sam. vnde oportet ꝙ volũtas di ligat tot quot sũt res q̃b⁹ res pri mo amata indiget sine quib⁹ nõ põt esse et qꝛ ille res sunt corrupti biles fluxibiles perdibiles. Ideo volũtas semꝑ est in tribulatione nũꝙ secura est qꝛ talis res primo amata est creata et talis est volũ tas qñ res primo amata ẽ creata et tñ nõ ꝑpter hoc illa volũtas ñ desistit amare illã rem qꝛ postꝙ ꝑ mo amata est amor ille nõ põt de strui nisi per aliã rem primo ama tam sicut si mulier sit vera sponsa nũꝙ desistit amare virũ. Item si cut ineptissima et cõtra totã natu ram esset ꝯiunctio mulieris cum bruto ita etiã cõtra naturã esset si volũtas nostra que est de natura spũali ꝯiungeretur ꝑ amorẽ cũ re primo amata extranee nature vt cum auro argento et reb⁹ mutis

ꝛ irracōnabilib⁹. Item sicut muli er dicit̃ perdita quādo dat̃ in spō sam viro malo ꝛ neq̄ ita volūtas dicit̃ ꝑdita qñ amore ꝯiungit̃ cuȝ re mala ꝛ pessima. Et ut oia ꝯclu- dam⁹ in oibus que dicūtur de a- more et volūtate ꝛ re ꝑmo amata recurrendū est ad istud exemplū Jam dictum de puellis quia ibi clare omnia videre possum⁹.

Capitulū de duobus amorib⁹ ꝑ- mis ꝛ ꝙ nō sūt nisi duo amores ꝑ mi vn⁹ est amoꝛ dei et dr̄ cōis et vniuersalis seu volūtas cōis et v niuersalis. et ali⁹ amoꝛ est sui ipi⁹ qui dicitur amoꝛ ꝓpri⁹ seu ꝑuat⁹ seu volūtas ꝓpria et ꝑuata.

Q Uoniā aūt iam dictū est ꝙ ex re primo amata et ex vo- luntate fit in nobis vnus primus amoꝛ qui postq̄ est generatus est radix origo principiū et fūdamē- tum oīm amoꝝ et ꝙ in virtute il- li⁹ ꝑmi amoris oia alia amantur et ꝙ per illum amorem de nouo nascunt̃ innumerabiles amores vl' possūt nasci. Et hoc declaratū est etiam per exemplū familiare. Et ideo sequitur ꝙ qui vult habe re solidam et veram cognicioneȝ de amore ꝙ necesse est ꝙ cogno scat naturā ꝯdicōnes ꝓprietates primi amoris. Et q꞉ nūc debȝ tra di scia de amore iō ad cōplenduȝ ei⁹ sciam est vtile scire q̄tum no- bis sufficit ꝙ duplex ē amoꝛ scȝ ꝑ mus et scōns et ꝙ duplex ē amoꝛ prim⁹ tradendū ē igit̃ de ipo pri- mo amore iq̄tuȝ prim⁹ ē iam aūt dictuȝ est ꝙ nō possūt ēe in nobis nec in volūtate nostra duo primi amores sil'ꝫ vnus tm̄. ꝓpterea q꞉ nō pōt esse in nobis nisi vna res primo amata a volūtate ꝛ nō due siml' ꝛc. Cōsiderandū ē quod pos- sunt esse amores primi et quomō se hn̄t inter se. Unde tot possūt ēe amores primi quot possūt ēe res primo amate a voluntate. Et q꞉ res primo amate non possunt esse nisi deus vl' aliqua res creata de nihilo seu aliud quod non est de⁹. ideo primus amoꝛ nō potest esse nisi amoꝛ dī vl' amoꝛ creature fac te de nihilo sine alicui⁹ quod nō est deus. Et ideo si amoꝛ dei non est primus necesse ē ꝙ amoꝛ cre- ture sit primus. et ꝙ si deus nō est res primo amata necesse ē ꝙ cre atura sit res primo amata vel ali- quid quod non est deus. Rursuȝ inter omnes creaturas illa erit ꝑ mo amata ab illa voluntate que ē sibi magis amica cara ꝛ propin- qua. Et ideo quia voluntas po- test reflectere suum amoreȝ ad se ipsam et dare suum amorem sibi ipsi. et pōtest vti se ipsa vt duab⁹ rebus. Et per consequēs ipsa vo- luntas primo amabit se ipsā tan- q̄ maxime caram amicam et pro pinquam sibi ipsi.

Et sic inter om̄s creaturas res p̄mo amata erit ip̄a volūtas p̄p̄a siue ip̄emet hō. ita ꝙ si deus nō esset res p̄mo amata hō p̄mo dabit amorem sibi ip̄i ꝛ nō alicui alt̄i. Et sic si amor dei nō est p̄mus necesse est ꝙ amor sui ip̄ius sit p̄mus Et sic habem⁹ duos p̄mos amores et ad istos duos reducuntur oēs amores. Due igitur p̄nt esse res p̄mo amate et per p̄ns duo p̄mi amores. habem⁹ cognitionē de istis duobus amoribus et hēmus ꝯpletā cognicionē de amore q̄ntum erit nobis neccesse scire. Queram⁹ igitur p̄prietates ꝛ cōdiciones cuiuslibet et quomodo se habent inter se.

Quod isti duo amores p̄mi sunt inter se capitales inimici contrarij et aduersarij.

Et qm̄ nō possūt eē due res p̄mo amate simul ab ip̄a voluntate sicut nec duo sponsi p̄mo eiusdē sponse nec duo rectores seu episcopi simul eiusdē ecclasie. Qr si duo viri voluerūt habere vnam spōsam neccesse est ꝙ sint inimici inter se et pugnent. Et ideo neccesse est ꝙ isti duo amores sint int̄ se inimici capitales quia nō possunt esse simul ꝛ quod quilibet sit p̄mus. Et iō īq̄tum quil; vult habere p̄mitatem et esse p̄mus repugnarēt et nō possent simul stare in vnitate et ista repugnācia oritur racione p̄mitat̄ que nō possūt dari nisi vni. Et ideo si amor dei sit primus et nō amor sui ip̄ius ymo si voluerit esse in volūtate op; ꝙ sit sc̄dus. Alit̄ nō posset stare sub racōne p̄mitatis. Et sic amor dei īq̄tum p̄mus nūq̄ potest habere aliquē inimicū in volūtate nostra nisi amorē sui ip̄ius q̄r solus pōt esse p̄mus et vult esse p̄mus ꝛ ille solus vult sibi facere bellum. Et iō isti duo amores q̄r sūt in inimici inq̄tum p̄mi habent ꝯtrarias p̄prietates et cōdiciones. Et ideo cognitis p̄prietatib⁹ vni⁹ cognoscētur p̄prietates ꝛ ꝯdicōes alti⁹.

Quod p̄rogatiua p̄mitatis de iure vni istorū amorū potest competere et solum vni debetur.

Et quia isti duo amores impugnāt super pocessione p̄mitatis et cum non possit esse nisi vn⁹ primus amor et oportet ꝙ sit Ideo neccesse est ꝙ vni soli debeatur d̄iure pocessio p̄mitatis seu p̄rogatiua. Et quia omnia iura nature et omnes creature concluserūt que nō possunt mentiri ꝙ amor dei de iure debet esse p̄mus et ꝙ deus debet esse res primo amata et q; sibi soli debetur totus amor primus et nulli alteri et hoc ex naturali obligatione que non potest negari. Et sic iam determinatum est ꝙ amor dei deb; habere de iure et iusticia pocessionem p̄mitatis et p̄rogatiuam et ꝙ deus debet esse res primo amata et

etiam natura amoris sic requirit vt scz deo primo debeat dari iam eñ probatum est ꝙ nulla res digna est ꝑmo amore nostro nisi deus. Exinde concluditur ꝙ amor dei qui solus debet esse ꝑmus in nobis de iure et debito obligationis si sit prim⁹ vt debȝ esse. Ipse est ordinatus iust⁹ verus rectus sanctus et est ꝑma iusticia prima rectitudo bonitatis. Sed si amor suipsius sit prim⁹ ita ꝙ primo aliquis det amorẽ sibi ipsi et ipsemet sit res primo amata tũc iste amor per oppositũ ꝑmi amoris dicti est in ordinatus i iustus falsus inde bitus contra deũ ꝯtra veritatẽ cõtra totum ordinem nature et est ꝑma in iusticia prima in ordinatio prima iiuria dei ꝑma offensa dei primũ malũ ꝑmuȝ viciũ prima iiquitas. Unde quia nõ dat amoreȝ primo deo cui totũ debȝ ⁊ cui primo est debitus et obligatus ⁊ qui primo est dign⁹ amari et dat alteri cui primo nõ debȝ ⁊ qui nõ est dignus ꝑmo amari scz sibi ipsi tũc facit deo maximã iniuriã maximaȝ in iusticiã maximũ vituperiuȝ maximũ dedec⁹ ꝙtum in eo est. et est cõtempt⁹ dei maximus et primus. Et ideo qñ homo dat sibi ipsi primo et sue voluntati ꝓprie amorem duob⁹ modis est cõtra deũ Primo quia ipe est res ꝑmo amata et solũ deus debet esse res ꝑmo amata ex obligatõne nature et ex sua dignitate. et sic ipse homo vel ipsamet voluntas recipit locũ prerogatiuum ꝑmitatem que ei soli scz deo debetur. Scdo quia ipse homo dat amoreȝ ꝑmo sibimet et in hoc facit deo iiuriaȝ et in iusticiã et sic inꝙtũ dant primo amoreȝ et inꝙtũ ꝑmo recipiens amoreȝ inimicat̃ deo et est cõtra deum. Si aũt res primo amata esset alia res ꝙ ipse hõ tunc solũ vnomõ iimicaret̃ deo scz iꝙtũ dat i iuste alt̃i quod soli dõ debet̃

Quod homo ꝑmo diligẽs se ipsũ facit se ipsuȝ tanꝙ deum.

Et qz ꝓgatiua primitatis soli deo debetur et nulli alt̃i ⁊ sibi soli ꝑmo debetur amor ideo qui primo dat amoreȝ ⁊ ꝓgatiuaȝ ꝑmitatis alteri ꝙ soli deo cui debet̃ facit ⁊ ꝯstituit illaȝ rẽ tanꝙ deũ. Si igit̃ homo det ꝑmo amorẽ sibi ipsi amat seipm primo ⁊ ipse fit res primo amata ⁊ tunc facit seipsuȝ tanꝙ deuȝ ⁊ non soluȝ est contra deuȝ quia auffert deo qõ ei debituȝ est. sed est contra deuȝ magis et maxime quia facit seipȝ tanꝙ deuȝ quia recipit dignitateȝ et prerogatiuaȝ dignitatis et tũc homo ꝙtum in eo est destruit et anihilat deuȝ et facit deuȝ non deũ et hoc est sũma in inimicicia sũma ꝯtrarietas qua nõ potest eẽ maior sicut qui facit se regeȝ contra regeȝ i imicatur regi. Et sic hõ efficitur sũmus i imicus et aduer

sarius dei capitalis ⁊ totalis ⁊ de directo pugnat cõtra deum. Et qꝛ amor conuertit mutat totaliter et trãsformat volũtatez amantꝭz in rez amatã ideo tunc ipsa voluntas sic homo mutaꝛ ⁊ trãsforma tur i seipsz seu ipsa volũtas totalit mutatur et ꝯuertitur in seipsaz et facit in seipsam suũ primũ fundamẽtuz extra deuz et ꝯtra deũ ⁊ sequitur solũ se ipsã et amat seipsaz solũ. Et quia primo et ante oĩa amat se iõ alia que amat. amat propter seipsuz et in oĩbus nõ diligit nisi se. Et quia voluntas est res ꝑmo amata ideo habet totuz dniuz totuz imperiũ sui ipsius et soluz dñatur sibi ipsi et nullã aliam sequitur voluntatez sed ipsa est ꝑma in se ipsa et facit seipaz primã Et ideo tunc maxime est cõtra deum quia auffert deo quod soli dõ ꝓpriuz est scz habere ꝓpriaz voluntatez et sequi suaz voluntatez et nullaz aliã habere supra sequã sequatur et esse primã voluntatẽ et velle quicquid vult ꝓpria volũtate. Sed qñ hõ primo amat se ipsum et propriã voluntatẽ tunc vlt illud quod vult ꝓpria volũtate et nullã aliam sequitur voluntatem et tunc auffert deo quasi coronaz suam qꝛ sicut corona soli regi cõpetit sic propa voluntas deo soli conuenit. Et sicut regem aliquez in honoraret et iniuriareꝛ in summo qui sibi aufferret suã coronaz Ita inhonoraret et iniuriareꝛ deũ qui auffert ei priuilegiũ voluntatis proprie cũ ipe solꝰ debeat habere. Et sic qꝛ ex amore sui ipiꝰ sequitur ꝓpria voluntas. Ideo seqtur maxime ꝙ fit maxima iniuria cõtra deuz de directo dñio. Et ꝙ tunc hõ facit se tanꝙ deuz. Ideo ex ꝯñti appetit vult et desiderat illa que soli deo debentur scz proprium honorem laudẽ et gliam. qꝛ postꝙ hõ facit se tanꝙ deũ oportet ex ꝯñti ꝙ vellit illa sibi dari q̃ soli deo debẽtur sicut ille qui facit se regem vlt habere ea que regi dbentur. et sic hõ in se ipo facit suũ regnuz ꝓprium diuinũ extra deũ et incboat aliud regnũ qđ est contra deũ. Igitur hõ qui ꝑmo amat se ipsuz qꝛ facit se ipsuz tanꝙ deum cõstituit se deũ et cõtinue auffert deo quod ei debeꝛ et sibimet ꝙtum ꝑõt acquirit Sic igr solus amor sui ipsius ex quo sequiꝛ propria voluntas cõstituit ipsuz hominem inimicũ dei capitalem.

Quod sicut amor dei qñ est primus et prima radix origo et fons oĩm bonoꝝ ita amor sui ipsius ẽ radix prima origo et exordiũ omnium malorum qñ est primus.

Uoniam aũt isti duo sũt primi amores et ideo sunt prime radices aloꝝ amoruz et oĩm aliorum que sunt in hoĩe quia pri

mus amor est causa omniuz et p primuz amorem omnia sūt. Et qr sunt isti duo amores capitales in unici. Ideo si vnus est bonus alter est malus. Et quia amor dei debet esse primus solū et tunc est sanctus verus iust⁹ ordinatus et scōm deuz vt iam dictū est. Et iō quia ipse amor dei est pma radix opz ꝙ omnia oriantur ab illo et omnes amores et omnia que fiēt fient scōm illum amorez. Et quia est primus bonus. ideo est radix de necessitate omniuz bonoruz amoꝝ origo ⁊ fons. Quia qualis est radix qualia sunt omnia que oriuntur a radice. Et ideo quia amor dei qñ est primus in nobis ē primū bonuz nostruz. Ideo omia bona nostra oriuntur ab ipso ⁊ nihil est bonum nisi oriatur ab ipso et nulluz malū potest oriri ab ipo Et ideo quia est pma iusticia nostra oritur ab ipso. Et quia est primum bonum nostrum oritur ab ipso. Ideo est prima lux nostra pmuz lumen nostrum aquo oritur oīe lumen nostrum. Et ideo est etiam prima veritas nostra aqua oritur ois veritas nostra et etiam prima rectitudo nr̄a aqua ois nostra rectitudo oritur et ē pma ordinatio recta aqua orit̃ ois recta ordinacō. Et est prima amicicia vera et bona et nr̄a fortitudo aqua oritur ois nr̄a fortido et est pma vita nr̄a aqua nascit̃ tota vita nostra. Et est pmū bonū op⁹ nr̄um aquo orit̃ oīe bonuz op⁹ nostruz et est prima quies aqua orit̃ omis quies et etiam prima trāquilitas pma pax vera aqua oritur omis pax vera. Sic igit̃ quia amor dei pmuz est bonū nostrū extr̄s in nobis et ideo est radix oim̄ bonoruz nostroruz sequitur etiam ꝙ est radix in nobis fons et origo omnis iusticie ois lucis luīs et vere pacis v̄e consolatōis vere leticie veri gaudij vere quietis vere amicicie omnis virtutis ois veritatis ois fortitudinis ois vite oim̄ bonoꝝ operuz omis habundancie ois vere cogitatōis ois securitat̄ incorruptōnis pietat̄ dulcedinis mãsuetudinis ois boni desiderij et oim̄ bonoꝝ hois quecūꝗ sunt Qui igit̃ in se hz amorē dei pmo habz radicē i se tot bonoꝝ scz oīz et oīa ista ꝓcedūt pmo ex re amata que est de⁹ qui est oīe bonū ⁊ qr amor cōuertit volūtatē nostrā in rez amatā ideo trāsformat totaliter ⁊ ꝯuertit hoiez in deū ⁊ in suaz voluntatē ⁊ sic facit hoiez diuinū vnū cū deo amicū dei. Et qr de⁹ ē cōissim⁹ ⁊ vniūsalissim⁹ ad oīa iō etiaz qr tantūse extendit amor sicut res amata sequit̃ ꝙ amor dei facit volūtatez nr̄am cōem et vniuersalē cōicabilē ⁊ extensibilē ad oīa ideo amat oīa nō ꝓpter se ipz sz ꝓpter deū nec ꝓpter necessitatē vel idigentiaz sz qr dei sūt.

Et ideo qr deus nō indiget crea-turis. Ideo tūc etiā volūtas nul-la indiget creatura et per ꝯñs tal' volūtas nulla hz indigenciā non est fluens nō est variabilis sed sta bilis firma et solida. et hec hz qr res primo amata est deus.

Sicut aūt amor dei qñ est pri mus est prima radix omni-uz bonoꝝ in nobis qr est primuz bonū nostruz exñs in nobis. Ita per oppositū neccesse est ꝙ amor ꝓprius seu priuatus qui est amor sui ipius qñ est prim⁹ sit radix pri ma oim maloꝝ et neccesse est ꝙ oia mala nostra oriātur ab illo qr primū maluz est radix origo et ex orduz oim maloꝝ. Et ideo amor sui ipius seu amor ꝓprius qñ est primus est prima radix prima ori go in nobis ois iiusticie ois vicij ois peti ois cecitatis oim tenebra rum ois obscuritatis o is ignorā cie ois falsitat' ois erroris fraudis doli deceptionis deuiationis di-scordie imūdicie oim maloꝝ ope ruz crudelitat' amaritudinis ipie tatis falsoꝝ desiderioꝝ ois mali amoris desolationis tristicie mor tis corruptiois debilitatis mise-rie ois pene ois inordinatiois oif macule ois turpitudinis et ois in gratuitat' mendam infidelitatis inuidie superbie auaricie ois neq̄ tie timoris desperationis odij de tractionis et murmurationis. Et hoc ideo qr amor sui ipius qñ est primus in nobis est primū malū prima iiusticia prima cecitas pri-ma tenebrositas prima ignorācia prima falsitas prima obliquitas prima iimicicia primū maluz op⁹ prima credulitas ipietas iiqtas mors corruptio miseria inordina tio macula turpitudo igratitudo primū mendaciū primū venenuz pmū vir⁹ voluntat'. Ideo neccef sario ab ipo oriūtur tot mala tot venena. Qui igitur hz in se ipo amorē sui ipius primā hz i se ipo plantatā radicez oim maloruz et oia procedūt ab ista eo ꝙ res pri-mo amata ē ipa volūtas seu ipse bō nō quia est amata sed qr ē pri-mo amata nec qr ē amor sui ipi⁹ sz quia est prim⁹ ⁊ iuꝙtū est pm⁹ et iō est contra deū extra deū sine deo. Et ideo sicut de⁹ est fons ori go et radix oim bonoꝝ. Ita ipsa voluntas qñ est res primo amata et est ꝓpria et non deus facta est origo oim maloꝝ. Et qr ipa res ꝑ mo amata est creata denihilo for mata creata ⁊ in se ipa nullā hñs firmitatē sed semꝑ est tendēs ad ñ esse de natura sua et est semp indi gens. Ideo cū amor mutet aman tem in rem amatā tūc hō nullam hz in se firmitatē nullā securitatē sz semꝑ fluctuat semꝑ indigēs nū ꝙ quiescens eo quia est mutat⁹ i creaturā scz in se ipm. ⁊ iō qr crea tura est in se ipa vaitas iō hō est tunc cōuersus in vanitatez. Et

quia hō indiget alijs creaturis si ne quib⁹ ñ pōt eē. Ideo tūc amat alias creaturas ꝓpter ingentē indigenciam et neccessitatē et ideo est subiect⁹ eis. Et qꝛ creature corrumpūtur et mutātur et nō ꝑmanent Idō ipe est in continua sollicitudie et tribulatiōe. Sic igr̄ amor sui ipi⁹ qñ ē ꝑm⁹ facit hoiez inimicum dei capitalē facit ipm malū et nequissimū et plenū oibus malis et subiectū alijs creaturis. Et sic habem⁹ duas radices primas oppositas vnā oīm bonoꝝ et aliā oīm maloꝝ. et neccesse est vnā sēper vl' aliaz esse in voluntate ⁊ in hoie. Et operātur cōtrarias res i volūtate. qꝛ prima radix scʒ amor dei qñ est prim⁹ facit voluntatez dīnam cōem et vniuersalez cōicabilez. Sed alia radix scʒ amor sui ipius qñ est prim⁹ facit volūtatē cōtra deū et ꝓpriā et ꝑuatā et totam sui ipius et i cōicabilē. Amor dei facit voluntatē sanctā iustam bonā benignā ⁊ hūilez. Sʒ amor sui ipsi⁹ reddit valūtatem iniustā malaz malignā ⁊ supbaz. Et amor dei facit quietē ⁊ pacificaz voluntatez et amicabilē. Sed amor sui ipsius reddit ipam inquietez litigiosam et discordataz. Amor dei facit voluntatez āplessimā largissimā et maximā. Sed amor sui ipsius reddit ipam sanctissimā ⁊ minimā. Amor dei facit libertatē sūmaz i volūtate nulli creature subiectā sed omi creature iferiori dominantē. Sed amor sui ipis pōt eaz ponere in sūma capacitate et oī creature subiectā. Amor dei facit voluntatē imobilē. stabilez firmaz et inuariabilem. Sed amor sui ipsi⁹ reddit ipam fluctuantez instabilē mobilē et variabilem. Amor dei facit voluntatē vnitissimaz inse ⁊ idō fortissimā. Sʒ amor sui ipius reddit ipam diuisibilez frangibilez et valde debilez. amor dei facit voluntatē plenā securaz nullomodo alio indigentē sed sēp habētem. Sʒ amor sui ipi⁹ facit voluntatez vacuā famescentez sūme pauperez ⁊ idigētē. Amor dei facit volūtatē hitare i ꝓpa patria i ꝓpria domo. Sed amor sui ipi⁹ facit ipam exire de terra propria ⁊ de patria de domo sua ⁊ habitare in terra aliena in patria extranea et facit eam vagam extra domū suā. Amor dei facit voluntatem pulcherrimā et valde amabilem Sʒ amor sui ipsius reddit ipam turpissimaz et valde odibilem. ¶

Quod amor dei et amor sui ipsius sūt due porte due ianue duo principia et duo lumina cogitatōnis hominis.

¶ Qꝛ ab istis duobus amoribus procedūt oriūtur et fiunt oia ⁊ gubernātur scʒ que fiūt

ab hoibus volūtarie. et ideo cum isti duo amores sint causa omniū alioꝝ sequit᷑ ꝙ ex ipsis dependet tota cognitio alioꝝ scȝ bonoꝝ et maloꝝ qꝛ amor dei est principiū ad cognoscēdum oīa bona hoīs Et amor sui ipsius seu ꝓprius est principium ad cognoscendū oīa mala hoīs. Et qui ignorat amorē dei ignorat oīa bona hoīs. Et qui ignorat amorē sui ipiꝰ ignorat oīa mala hoīs quia ignorat radices oīm bonoꝝ et maloꝝ et causas ⁊ nō videt bonū et malū hoīs quia nō videt ianuas ⁊ portas bonoꝝ et maloꝝ. Sed tñ est magna dīa inter istas duas radices quia q̇ hȝ amorē dei in se primo talis cognoscit ipsum et per ipsū etiā cognoscit amorem aliū scȝ sui ipsiꝰ et oīa que secūtur ex illis. Sed q̇ hȝ soluȝ in se amorē sui ipsiꝰ nec illa que sequntur ex illo cognoscit nec ipsū amorē. Et cā est q̄a amor dei est lux et lumē illuīans et ideo facit videre se ipsum et suū oppositum scȝ amorē sui ipsius et illa q̄ oriūt᷑ ab eis. Sȝ amor sui ipiꝰ q̄ȝ est tenebros⁹ et obscur⁹ primo et de natura sua. Ideo abscōdit ⁊ obstruit seipm et celat vt nō videat᷑ et excecat intellectū ne videat ipsum amorem. Et ideo q̇ hȝ illum amorem primū oīa bona et mala ignorat et nihil videt de bonis et malis hoīs qꝛ tenebras oīno possidet et nulla lux est in eo ⁊ hoc est ignorare eā. Et qꝛ etiā radix ē semper occulta et latens. Ideo difficile est cognoscere istam radicē q̄ est cā latentissima oīm maloꝝ. Sic igr̄ sicut habemꝰ duas radices oīm bonoꝝ et maloꝝ summe Igitur habemꝰ videre istas portas ne ignoremꝰ duas ciuitates scilicet ciuitatem bonoꝝ et ciuitatem malorum.

Quod ex amore sui ipsius nascuntur duo principales amores mali et ex illis alij.

Et qꝛ hō hȝ aīam et corpus que sunt diuersa nec appetunt idem. Ideo ab amore sui ipsius fluunt et oriūtur duo amores distincti quoꝝ vnus nō causatur ab altero. Unꝰ em̄ est rōne aīe et aliꝰ ratione corporis. Ratōne aīe causatur amor ꝓprij honoris ⁊ excellentie sed rōe corporis amor delectationis et voluptatis corporalis. Uñ qui amat seipm primo statim amat honorē propriū seu excellentiā. Uel amat delectatiōes carnis et ita amat duo tanq̄ ipsiꝰ bona maxima. Et deide ad istos duos amores seqūtur alij amores qꝛ necessario oīa amat q̄ vallent vel ad ꝓprium honorē agēdō conseruandō et multiplicandō et deffendendō vel ad ꝓpriā corporis delectationē et cōtrahitur magna familiaritas amicicie cuȝ istis rebꝰ et iō necessario amat bona exte

riora scȝ res corporales ⁊ diuicias et habūdantiā exteriorē et magis amat illa que magis valent ad h̄ Et quia peccunie multum valēt ad vtrūqȝ ideo sūme amat peccunias Et sic ↄtrahitur maxima amicicia ⁊ familiaritas singl'aris cū peccunijs. Amat etiā sciencias officia ⁊ dignitates que valent ad honorē et excelientiā ꝓpriaȝ et sic ex amore sui ipsi⁹ oriūtur quattuor amores viciosi mali et corrupti que dicuntur. quattuor vicia scȝ supbia que est amor ꝓprij honoris et excellentie et luxuria et gula q̄ sunt amor corporalis delectationis et carnalis voluptatis et auaricia q̄ est amor inordinatus reꝝ exteriorum et maxime peccuniaꝝ. Et q̄a qui amat honorē ꝓprium vel propriam delectationē corporalē hȝ in odium omne quod pōt destruere vel diminuere vel venire ↄtra se ip̄m et cōtra ip̄m honorem vel ip̄am delectationem et exinde nascit̄ ira que ē amor vindicte ↄtra illos qui ledūt honorē ꝓprium vl' delectationē corporalē. Nascitur etiā inuidia que est odiū de alieno bono iq̄tuȝ pōt diminuere ꝓpriū bonū. Nascit̄ etiā ex ip̄o amor ē ꝓpē delectatōis amor corporis q̄et̄ et fuga laboris et excercicij. et hoc est pigricia seu negligenciā. Et sic oīa vicia ex amore sui ipsius oriuntur.

Qd̄ sol⁹ amor dei q̄n ē p̄m⁹ facit verā vnionē inter hoīes ⁊ facit eos vnum et solus amor sui ipsius seu ꝓprius causat diuisioneȝ et litem inter ip̄os.

Quoniaȝ aūt amor mutat voluntatē in rem primo amatam ⁊ ideo si res primo amata sit vna numero tm̄ extn̄s cōis oībus hoībus et illa res sit primo amata a quolibet tūc om̄s illi sūt amores similes et cōformes et neccessario om̄s illi amantes habebunt vnionē inter se. et iō si amor dei sit prim⁹ in quolibet hoīe vt p̄ma radix tūc quia res primo amata ab oībus est vna nūō indiuisibilis et cōicabilis oībus et tunc sup eam om̄s tales amores fūdatī sūt similes et ↄformes et oriūt̄ ab vna et eadē re ab vno et eodem capite. Ideo tūc neccessario ē vnitas cōcordia pax vera inter hoīes quia null⁹ amat suā ꝓpriam voluntatē sȝ tm̄ dei. Null⁹ amat suū ꝓpriuȝ honorē sed tm̄ dei. et ideo tunc discordialis diuisio nō hn̄t itrare intra hoīes nec habent portam per quam possent intrare quia amor dei qui est primus in quolȝ claudit totum vt nō intret malum et neccessario opportet q̄ oēs amēt se adinuicem quia amor cuiuslȝ nō orit̄ ab altero loco. et sic amor dei q̄n est prim⁹ in quolȝ causat verā vnionē et ↄcordiā inter hoīes et vnit eos et in quolibet facit vnū Sed q̄n quilȝ primo amat se ip̄m

et suā ꝓpriā volūtatē Ita ꝙ amor sui ipsius est pm⁹ in quolꝫ tūc res primo amata a quolꝫ nō est vna numero cōis oib⁹ ymo sūt tot res primo amate quot sūt hoies quia quilꝫ est mutat⁹ et cōuersus in se ipm singlariter et in suā propriaꝫ voluntatē et amat suaꝫ propriam voluntatē et sequit eaꝫ et ꝑ ꝯñs amat primo suū ꝓpriū et singulareꝫ honorē et suā singularē excellentiaꝫ et suā ꝓpriā delectationē corporalē et ꝗ̄ō nō pōt amare aliū honorē nec aliā excellētiā nisi suā et ꝓpter suū ꝓpū honoreꝫ ⁊ nūꝙ auget ꝯseruat et multiplicat nisi ꝓpriū honoreꝫ ⁊ nihil reputat honoreꝫ aliuꝫ et iō preponūt suū ꝓpriū honorē oī alteri honori ⁊ necessario hꝫ odio oēm aliū honorē qui pōt diminuere suuꝫ propriuꝫ honorē. Et quia iaꝫ supra mōstratum est ꝙ qui primo amat se ipsū facit se deuꝫ ꝙtuꝫ in eo est eo ꝙ amat suā propaꝫ voluntatē ⁊ suū singularē honoreꝫ primo et ideo quot erūt hoies amātes se ipos pmo ⁊ suā ꝓpriaꝫ voluntatē et propriuꝫ honorē tot erūt diȷ̄ in mundo diuisi et separati interse nō hñtes ad inuicē vnitatē quia nō est vna res nūo primo amata ab oibus a qua oritur inter hoies vnitas et societas vera et iō necessario tūc opꝫ ꝙ sit diuisio discordia inimicicia odiū. ita ꝙ sit bellū inter hoies quia ql̄ibet vult ꝯseruare custodire augmētare et deffendere suū propriuꝫ honorē quē primo amat ⁊ hoc nō pōt fieri sine discordia lite et odio q: hoies viuunt in eodē mūdo et sil' et de eisdē rebus et null⁹ hꝫ in se ipo sufficienciā. Sicut aūt dictū est de proprio honore. ita pōt argui de propria delectatōne corporali. Et sic manifestū ē ꝙ sol⁹ amor sui ipius seu propius ex quo ꝓpria voluntas et ꝓprius honor causat facit veram diuisionē et discordiaꝫ rixam litē et īimiciciā bellū et odiū vindictā ⁊ quicquid exinde sequitur iter hoies. Et ꝑ ꝯñs sol⁹ amor ꝓprius est radix oīm maloꝝ que pñt fieri inter hoies omnes.

Quod oīs hō q̄ primo amat se ipm amat se pmo tāꝙ hūc hoiem et non tanꝙ hoiem.

Uoniā aūt q̄quid est saut ē cōe aut singulare quia singularitas et cōitas sunt duo modi oppositi cōes oibus. Et ideo q̄ primo amat se ipsum necesse est ꝙ amet se ipm pmo vt hūc hoiem vel vt hoiem et quilibꝫ hō est hic hō in se singularis exñs idem numero hñs suaꝫ propriam existenciā et singl'arem personā et ē diuisus et sepat⁹ a quolꝫ alio hoie. Et q: ē hic hō et nō alius hō et sic q̄libet q̄ amat pmo se ipm amat se pmo tāꝙ hūc hoieꝫ singularē et sub rōne singularitatis et nō tāꝙ hominem ratione communitatis.

Et qr amor mutat amantē in amatum idō qr res primo amata ē hic hō singl'aris et hoc indiuiduū. idō tunc qui primo amat seipm ē mutat⁹ cōuersus et trāsformat⁹ in se ipm singl'arem hoiem. et idō talis ē ligat⁹ cū seipso tanꝙ cū hoc hoie singulari et qr hic hō tanꝙ singularis et tāꝙ hoc indiuiduū est diuis⁹ separatus ab oi alio hoie et ab oī alia re singl'ari quocūqꝫ mō sit illa et cū nulla alia re cōuenit ⁊ ꝓpter hoc amor iste ē singularis ꝓprius et priuat⁹ et nō cōis. Et qr tm̄ se extendit amor ꝙtū extendit se res primo amata et nō ascēdit sup̄ ideo qr res primo amata ē hic hō singularissim⁹ inꝙtū ē hic hō Ideo iste amor ñ pōt se extēdere nec ascēdē ad aliā rōꝫ vl'rē cōeꝫ ideo se pōt extēdere mīme ad homīnē inꝙtū hō qr est rō vl'res cōmunis et altior et idō tunc nō pōt amare alios hoies inꝙtuꝫ hoies quia nō pōt amor iste solus plus ascēdere ꝙ hic hō. Et qr iste amor ēst prim⁹ ideo alij amores exibūt de isto amore et oēs essent priuati amores et diligit suū bonū priuatum primo scꝫ suū honorē suā ꝑuataꝫ excellēciā nec iste amor se pōt extendere nisi ad illa que respiciunt suū bonuꝫ priuatū et honorem propriū suam delectioneꝫ et voluntatem ꝓpriam et idō diligit alios hoies inꝙtū respiciunt ⁊ valēt ad suum priuatū bonum et suum ꝓpꝓpriū honorē et suam ꝓpriam voluntatē ad suaꝫ ꝓpriā delectationeꝫ et sub isto respectu et sub ista cā et ratione amabit oīa q̄ amabit et in oībus nō amabit nisi se ipm singulariter qr oīa amabit ꝓpter se. Et sic possum⁹ cōcludere ꝙ cū amor sui ipius seu ꝓprius sit radix oīm maloꝝ ex hoc ꝙ res primo amata est hic hō tanꝙ hic. quod origo oīm maloꝝ est ꝙ quilibet amet primo se ipm tanꝙ hūc hoiem singularem ab oībus alijs diuisum et separatū. sꝫ qr deus est cōis et vniuersalis hoibus oībusqꝫ creaturis qr ab ipo veniunt et ab ipo substentātur et ꝯseruantur idō qñ de⁹ ē res ꝑmo amata tunc talis amor cōis et vniuersalis est et ideo radix oīm bonorū scꝫ cōitas et vniuersalitas reddit amorem bonū singularitas et proprietas reddit amorē malū qr ꝙto origo amoris est magis cōis tāto melior et quāto magis particularis tanto peior et totū oritur primo a re primo amata ꝑm̄ ꝙ est cōmunis et vniuersalis pluribus vl' singularis et etiam priuata.

Quod homo quilibet pōt viuere et scire certitudinaliter ꝑ experientiam exemplar ꝓprium et sciēciā sibi ipsi ex se ipo et per amorē sui ipi⁹ qualē se debeat hr̄e erga deū et q̄d debeat deo inꝙtū de⁹ ē

Uoniam aūt quilibꝫ hō debet conari ꝙtum poterit vt

certissime oïa videat q̃ dʒ q꞉ hoc est bonũ suũ et q꞉ nõ põt esse magis certus ꝙ qñ per se ipm̃ et inse ipso videt quid dʒ deo. Jõ dabit̃ hic queꝛ̃ breuissima doctrina q̃ fũ datur in amoꝛe sui ipius seu ꝓpo per quã doctrinã oïs hõ potest videre in seipo tanꝙ in exẽplo propinquissimo qualit̃ se debeat hr̃e erga deũ et nõ idigebit nisi seipo ad hoc cognoscenꝺ̃ nec opportebit querere alios testes extraneos Vñ iam mõstratũ est ꝙ solꝰ deus de iure nature dʒ esse res primo amata ⁊ ei soli hoc debet̃ vt amoꝛ p̃mo sibi detur. Et exinde mõstratum fuit ꝙ qui primo amat seipʒ et primo dat amoꝛẽ sibimet ꝙ ipe facit se tãꝙ deũ q꞉ ipemet est res primo amata quod soli deo debitum est. Si g̊ diligat primo seipm̃ ⁊ det amoꝛẽ sibimet facit se tanꝙ deum et sic tenet sibiip̃i locũ dei. Vñ postꝙ amoꝛ est primũ debitũ quod dʒ dari primo soli deo ⁊ hic homo dat sibiip̃i primo et ꝑ ꝯñs dat sibimet oïa illa que sequũtur amorem primũ et que ligant̃ cuʒ amoꝛe primo. et q꞉ oïa illa que aliquis dat sibimet ip̃i vel vult dari et fieri eo q꞉ primo amat se ipm̃ et inꝙtuʒ primo diligit seipm̃ oïa illa dʒ dare soli deo et velle ꝙ soli ip̃i deo dent̃ eo q꞉ primo dʒ amare deuʒ. Si aliquis vult scire que sunt ilia que dʒ dare deo videat illa que vult pro se ipo et que vult sibi dari ⁊ quid ꝑ se ipo facit eo q꞉ primo amat se ipm̃. Vñ illa q̃ vl't et facit ꝑ seipo et vult sibi dari et fieri ꝓpter hoc q꞉ primo amat se ipm̃ vult et facit tanꝙ sibi ip̃i deo q꞉ tunc est tanꝙ deus et tũc erit certꝰ ꝙ oïa illa dʒ dare deo q̃ facit ꝑ seipo ⁊ vl'le soli deo dari q̃ vl't ꝑ se ipo fieri. Ponet igit̃ deũ loco sui ipsius. ⁊ iõ q꞉ qñ p̃mo amo memet ipm̃ primo amo volũtatẽ et sequoꝛ eã et nullam aliã. Et iõ similiter q꞉ primo debeo amare deum primo debeo amare volũtatẽ suã et solum scire eam et nullã aliam. Similiter q꞉ amo memetipsum primo et sequoꝛ voluntatem meaʒ desidero amo volo p̃mo honorem meũ et illum volo ꝯseruare et erigere et exaltare et honoꝛẽ meum prepono alteri honoꝛi ⁊ volo ꝙ om̃s dent mihi honoꝛẽ et cõseruent et augmẽtent illũ. Igitur hoc ꝯuemẽter debeo deo scʒ desiderare amare velle primo honoꝛẽ suum ꝯseruare illuʒ exaltare augmẽtare. honoꝛeʒ dei debeo ꝓponere oĩ alteri honoꝛi et debeo velle ꝙ om̃s dent sibi honoꝛẽ ⁊ amẽt illum. Jta ꝙ debeo preponere deum loco mei. Similiter q꞉ primo diligo honorem meũ habeo odio omnẽ alium honorem qui nõ cõcordat cũ meo et qui potest diminuere vel destruere honoꝛeʒ meum et contra illum pugno. Jta similiter debeo habere odio omnẽ

alium honorē qui nō cōcordat cū honore dei et qui nititur destruere vel diminuere ipm ꝛ debeo pugnare contra oēm talem honorē qui vult diminuere honorem dei

Conformiter si primo amo me ipm amo primo laudē meā et volo laudari ab oībus et volo ꝙ omnes dicant bonuꝫ de me et nullꝰ dicat malum et volo habere magnam famā magnū nomen. Ita similiter qꝛ primo debeo amare deum debeo ponere deum loco mei et ideo primo debeo amare laudem suam et velle ꝙ laudetur ab oībus et velle ꝙ oēs dicant bonum de ipo et nullus dicat malū et velle ꝙ habeat magnā famam et magnum nomē et ꝙ nullꝰ conparet suam famā ꝛ suum nomē qꝛ postꝗ̄ mihimet ipi volo ista quia primo amo me ipm signum est ꝙ ista debeo velle deo quia primo debeo amare ipꝫ sicut eñ illa mihi ipsi facio et volo quia primo ꝺ facto amo meipm. ita debeo facere illa et velle pro deo quia primo debeo amare deum. Item ꝛ primo amo meipm primo credo mihimet ipi ꝛ do fidem et credulitatem primo mihi ipi et volo ꝙ alij dent fidem et credulitatem mihi et nullus reputet me mendacem

Ita qꝛ primo debeo deuꝫ amare debeo ponere deuꝫ loco mei et debeo primo credere et dare fidē et credulitatem ei et velle ꝙ alij dent fidem et credulitatem sibi ꝛ nullus reputet ipm mendacem

Similiter si diligo primo me volo ꝙ omnia mea conseruent̄ et que pertinent ad me. Ita quia debeo primo dare amoreꝫ deo ꝺ beo velle vt oīa que sunt dei et que pertinent ad deum crescant conseruantur et nunꝗ̄ diminuentur et conformiter est dicendum de omibus que facio et fieri volo mihimet ipi qꝛ primo diligo me ipm. Sic igitur manifestum ē ꝙ q̄libet homo potest habere veram cognitionem et certitudineꝫ de hijs que debet dare deo ꝛ hoc per amorē sui ipius qm̄ omnia q̄ quilibet facit vel sibi fieri vult iꝗ̄ tuꝫ ipemet est res ꝑmo amata debet facere et velle fieri deo qui solus debet esse res primo amata qꝛ in hoc quilꝫ tenet locum dei et occupat locum dei quia deus debꝫ esse vbi ipemet est. debet igitur se ipsum remouere de illo loco et de illa sede et ponere deum loco sui et tunc faciet omnia deo in veritate et veraciter vl' fieri vellet que sibimet et veraciter et non ficte faciet vel fieri volet quia ista in veritate debet. Et sic amor sui ipius et proprius fortiter nobis manifestat et declarat per experienciam modum et formam qualiter nos debemus habere erga deum.

Et sic patet q̄ quilibet i se ipo por tat modū formā ⁊ exemplar scrip tum et depictū qualiter se debeat habere erga deū. ⁊ hec est scīa cer tissima indubitatissima quā null⁹ negare pōt ⁊ i se ipo per quā expe rienciam videt.

De vltimo et finali fructu qui nascitur ex istis duobus primis amoribus

Uoniam aūt vltimū et fina le quod spectatur de oī re et desi deratur est fructus ei⁹ et nihil ali ud spectatur vltra. et hoc manife stum est in seminibus et plantis ⁊ arboribus qꝛ propter fructum fi naliter oīa fiunt. qꝛ illud quod ex qualibet re colligitur est fructus eius. Diuersi autē fructus hn̄t di uersa sēia et diuersas plantas ⁊ ar bores ex quibus nascunꝰ et pullu lant et etiā diuersa semia ꝓducūt diuersos fructus ita q̄ quodlꝫ se men. habet suum proprium fru ctum et qulꝫ fructus suum ꝓpriū semē. Et ideo qꝛ in voluntate no stra sicut i terra et agro spūali po sunt esse et seminari seu plantari ⁊ radicari duo amores primi. nō si mul tanq̄ duo prima semina, et ꝑ me due plāte et due ꝑme radices. Et ideo cōsiderandū est cuꝫ sūma diligencia quē fructū et qualem producet nobis quodlꝫ semē et q̄ libet radix finaliter et quē fructū colligem⁹ de dei amore qn̄ erit ꝑ mus in nobis et quē de amore ꝓ prio qn̄ erit primus. et qꝛ nō sunt nec esse pn̄t nisi due ꝑme radices amoris et duo prima semia. Ideo etiam nō possūt esse nisi duo fru ctus finaliter finales et vltimi. Et qꝛ radices et semina ꝯ̄riautur ⁊ opponūtur seu inimicātur adin uicem ita q̄ nō pn̄t aliquomodo ī simul esse in eadeꝫ terra qꝛ vna ra dix destruit aliā. Ideo etiā neces se erit q̄ fruct⁹ finales et proprij istarum duaꝝ radicū inter se ꝯ̄riā tur opponātur ⁊ inimicentur et n̄ pn̄t aliquō insimul esse. ⁊ neccesse est q̄ vnus totaliter occidat ⁊ de struat aliū. Considerandū est igiꝰ qui sunt isti fructus.

Quod gaudium durās siue fi ne et tristitia que finē nō hꝫ sunt duo fruct⁹ qui finaliter nascūtur in voluntate tanq̄ in agro ō amo re dei et ō amore ꝓpo sui ipius tanq̄ de duobus seminibus in ca primo seminatis.

Et quia ex oibus que hō fa cit et operatur nō remanet finaliter in hoīe nisi gaudiū vꝉ tri sticia ita q̄ gaudiuꝫ et tristicia sūt duo vltima que nascūtur et oriun tur in volūtate et corde hoīs ⁊ ad ista duo terminātur oīa que facit hō qꝛ quicquid facit hō nō potest in se ipo aliud colligere qđ portet secū et in eo maneat nisi gaudiuꝫ vel tristiciam. hoc est em̄ totum lu crum quod reportat de qualꝫ re. Unde ista duo colligata sūt in oī

opere hoīs. Et necesse est q̄ sequatur gaudium vel tristicia in eo. et ideo gaudiuз et tristicia sūt duo fructus quos colligit hō de oībus. ⁊ ppt̄ hoc q̄cquid hō operatur. operatur ꝓpter gaudiuз vt habeat finale gaudium nec aliq̄d vult nisi gaudiuз et q̄n hз gaudium nihil aliud querit quia gaudiū iplet ipm et nulla alia res potest ipm saciare nisi gaudium. Et q꞉ tristicia opponitur gaudio ⁊ cōtrariatur ei. et ideo hō semꝑ fugit tristiciā et querit gaudiū. et quia verꝫ gaudiū est ver⁹ fruct⁹ hoīs ⁊ bon⁹. et tristicia fruct⁹ eius mal⁹ et quilз fruct⁹ hз suum ꝓpriuз semen. Ideo necesse est q̄ istud verum gaudiū habeat suum ꝓpriuз semen de quo nascitur et etiā ipa tristicia. Et cū i hoīe nō possint eē nisi duo prima semia et due ꝑme radices scз duoꝝ amoꝝ iaз dictoruз. Ideo necesse ē q̄ oīa alia nascātur et oriātur ex istis duobus seībus. Et iō sicut nō sūt nisi duo prima semia ꝯ̄ria inter se et due prime radices. Ita nō p̄nt esse nisi duo fruct⁹ ꝯ̄rij finales scз gaudium et tristicia. Sic igitur habem⁹ duas ꝑmas radices ⁊ duos finales fruct⁹ illaꝝ radicum. Et quia gaudiuз est bon⁹ fruct⁹ desiderat⁹ et amabilis. Ideo necesse est q̄ nascatur et oriat̄ de bono semine et bona radice. Et q꞉ tristicia est mal⁹ fruct⁹ odios⁹ et fugibilis. Ideo necesse est q̄ oriatur et nascatur a malo semie et mala radice. Et ideo necesse ē q̄ verꝫ gaudium oriat̄ de amore dei ⁊ tristicia plena oriatur ex amore proprio sui ipius et sic habem⁹ ꝑmū animū scз voluntatē. Secundo habemus duo seīa scз amorē dei ⁊ amorē sui ipius et habem⁹ duos fructus finales sclз gandium et tristiciam.

Declaratio q̄ ex dei amore q̄n est prim⁹ oritur gaudium durās sine fine.

Uoniā autem vbi amor nō est nullū gaudium pōt esse quia ex solo amore nascit̄ gaudiū Unde gaudiū generat̄ q̄n voluntas hз illud quod vlt et amat. Si eñ nihil amaret nec vellз tūc nullum gaudiū habere posset. Et silr̄ tristicia generatur q̄n volūtas hз quod nō vult nec amat sed habet odio. et ideo q̄n deus est res primo amata a voluntate tūc ex tali amore necessario generatur perpetuuз gaudiū q꞉ de⁹ non potest mori nec pōt defficere ipi volūtati semꝑ est p̄ns ipi volūtati ⁊ iō semper voluntas habet quod vult semper hз rem amataз sibi p̄ntem indefficientem immortalem semper viuentem immobilem inuariabilem nullo indigentē. et ideo amor dei semper potest durare ⁊ permanere quia talis est amor qualis ē

res amata et ideo talis amor erit immortalis indefficiēs fixus firmus immobilis semp viuēs nullo alio indigēs continuo durans Unde quia volūtas nostra exquãatur amor et semiatur est imortalis et ppetua ꝛ spūalis et res pmo amata scȝ de⁹ immortalis impassibilis inuariabilis sūme bon⁹ sūme amabilis summe spūalis et cōuenientissim⁹ voluntati qui solum ē dign⁹ primo amari et cui primo et pricipaliter debet amor Sequitur ꝙ talis amor qui habet talia fūdamēta imortalia erit imortalis perpetuo durās sine fine termino nūꝙ defficiēs q₂ ipa volūtas per amorē mutat in rem pmo amatā. Ergo sequitur ꝙꝗcquid ex tali amore sequit nascitur et oritur erit imortale inuariabile firmū solidū et fixū nūꝙ defficiēs durans sine termino. Et q₂ ex tali amore de neccessitate nascetur et orietur gaudiū sequit ꝙ illd gaudium erit sine fine durās nunꝙ defficiens nūꝙ deffluēs sȝ inuariabile firmū fixū solid et imortale manēs in ipa volūtate. Sicut eñ ex amore sequit gaudium ita ex eterno amore oritur eternū fūdamentū gaudij et eternū gaudium Et sic declaratū est ꝗlit ex dei amore qñ ē prim⁹ in volūtate oritur in ipa gaudiū sine fine durās.

De ꝯditionib⁹ et ꝓprietatib⁹ quib⁹ inductū ē istud gaudium.

Et q₂ gaudiū est fruct⁹ amoris. Ideo tale erit gaudium qualis est amor et talis est amor qualis res amata et q₂ iā mōstratum ē quas cōditiones certissime et quas ꝓprietates hȝ ipse amor dei Ideo sequitur ꝙ similes ꝯditiones similes ꝓprietates erūt in ipso gaudio orto et nato de tali amore q₂ qualis amor est talis est fruct⁹. et iō q₂ amor dei qñ est primus est sol⁹ iust⁹ sanct⁹ ver⁹ ordinatus pur⁹ sincer⁹ immaculat⁹ mūdissim⁹ diuinus optim⁹ et rectus et bm naturā hois inꝙtum hō ē Exinde sequit ꝙ istd gaudiuȝ quod nascitur de tali amore est solum iustuȝ sctm veꝝ ordinatū puruȝ sinceꝝ imaculatū mūdissimū diuinuȝ et optimū et rectuȝ. et est gaudiū quod ꝯuenit hoī inquantū hō ē ꝛ scōm naturā hois et est totuȝ scdȝ deū q₂ sicut amor ē tot⁹ scdȝ deū. ita totū gaudiū qd oritur ab illo amore est scōm deū. Et sic totuȝ gaudiuȝ orit ꝛ nascitur d deo et radicatur in deo et in creatore et nō in creatura ꝛ iō durabit tandiu ꝙdiu deus durabit ꝛ deus semp durabit et pmanebit ineternum. Et q₂ vbi ē veꝝ gaudiuȝ neccessario est vera leticia iō tale gaudiū icludit vam leticiā iocūditatē hylaritatē delectationē ꝛ ꝺlectatū ꝯplacenciā ꝗetē trāqlitatē diuicias exultationē iubilationē suauitatē dulcedinē securitatē

et saturitatē. Et ideo quia gaudi⸗um erit eternū semp durans sine fine sequit̄ q̄ cū tali gaudio erūt oia ista sc3 leticia eterna et vera sine fine delectatō eterna v̄a 7 recta iocunditas eterna hylaritas semper durās ꝯplacētia perpetua et quies et trāsquilitas eterna deli⸗cie sempiterne sine fine exultatio 7 iubilacio perpetua suauitas si⸗ne termino societas eterna et dulcedo perpetua. Ecce igitur condi⸗ciones et proprietates quib⁹ erit vestitum ipsum gaudiū.

Quod istud gaudiū dat vita3 homini seu volūtati et cordi.

Et q2 istud gaudiū est fruc⸗tus ideo q2 fruct⁹ nascitur et orit̄ ꝑpter vitam et ad dādum vitam et nutrimētu3 et substenta⸗tum sequit̄ q̄ istud gaudiū dat vitam et nutrimētu3 homi et volū⸗tati ei⁹ et de ipso ipsa volūtas vi⸗uet et nutriet̄ 7 ē propa vita hoīs et cordis. sicut em̄ tristicia ē mors hoīs ita gaudiū est vita ei⁹. Ubi aūt nullū gaudiū nulla vita. Ubi nisi tristicia ibi nisi mors. Gaudium aūt viuificat hoīem aīam de⸗lectat̄ eam dilatat et āplificat eā et facit eā crescere ꝯfortat fortifi⸗cat substentat letificat cibat dat dulcedinē et omē3 suauitatē sapo⸗rū faciat implet saturat eam et iō hō nihil aliud vl̄t nec desiderat sem⸗per nisi gaudium et sufficit sibi. Per ꝯtrariu3 aūt ipa tristicia mor⸗tificat animā ꝯstringit diminuit debilitat destruit et ad nihilu3 reducit et nullus vult null⁹ appetit null⁹ desiderat ipsam tristicia3. Quis enim vult esse ī tristicia cōtinua semp quilib3 vult esse ī gaudio. Sicut igit̄ tristicia est mors anime ita gaudiū est vita ei⁹. qui igit̄ habet veꝝ gaudium 7 perpetuū h3 vitam veram et perpetuā et qui hab3 tristiciā perpetuā h3 mortem ꝑpetua3. Ergo qui hab3 amorem dei in se hab3 vitam ve⸗ram et ꝑpetuam que de ipso dei amore nascit̄ sc3 veru3 gaudium quod est vita vera Qui igit̄ h3 totum bonū qd̄ hō vult hr̄e h3 gaudiū veru3 qd̄ est totum ꝯplemētū hominis quia igitur totu3 bonū quod homo vult habere non est nisi ipsum gaudium quod est vita eius et qn̄ homo habet gaudium hab3 totum quod vult habere q2 omnia vult habere propter gau⸗dium et vt habeat gaudium. Et quia istud gaudiu3 generatur de amore dei solum et non de alia re ideo sequitur q̄ ad habendu3 to⸗tu3 bonum nostru3 totam vitam nostram et totū nostrum ꝯplemē⸗tum sufficit habere vnicam rem scilic3 ipsu3 amorem dei. Et quia amor est intra homine3 et nō ex⸗tra q2 est in voluntate et in corde iō sequit̄ q̄ ad habēdū totū bonū nr̄m 7 totū qd̄ finalit̄ volum⁹ sc3 ipm̄ gaudiū nō ē necesse habere

aliená rem extra nos ꝛ ꝑ ꝯsequēs nec aurum nec argentuȝ nec lapides ꝑciosos nec vestes preciosas nec honores nec digítates nec officia nec sciēcias nec bona tēporalia nec delectationes corporales nec cibos nec potus. Sufficit igitur habere ipm amorē dei de quo nascitur totum bonū nostruȝ ꝛ totum gaudiū. Et qꝛ amor dei portatur in sola voluntate ergo hō pōt portare totū suū bonuȝ in sua volūtate et qꝛ volūtas est semꝑ i sua libertate ꝛ in suo dn̄io ꝛ nullomō pōt cogi nec pōt ab ea aliq̄d auferri nisi ipsa volente. Sequitur qḋ ipsa volūtas si vult nūq̄ in etnū pōt ꝑdere suū bonuȝ nec suū gaudiū nec per ꝯn̄s vitā suaȝ qꝛ nemo potest sibi aufferre amorē dei nulla res pōt sibi tollere nisi ipa velit et de suamet libertate. Concludamus igitur q̄ ipm gaudium qḋ nascitur de amore dei ē tota vita hominis et voluntatis.

De gaudio quod nascitur ex amore dei duȝ hō viuit in hoc mūdo.

Uoniā aūt ipsum gaudiuȝ sequitur amorem qꝛ est fructus eius ideo neccesse est q̄ sicut dilatatur ꝛ extenditur amor sicut crescit amor et multiplicatur. Jta dilatetur multiplicetur et extēdatur gaudiū. Et quia iam moustratum est q̄ neccesse est q̄ ex amore dei qn̄ est prim⁹ generētur ꝛ multiplicentur infinitē amores quia necesse est q̄ qui primo amat deū q̄ amet omnia que sūt sui inq̄tū sui sunt. ꝛ ideo amor dei se extēdit ad omnes creaturas inq̄tum dei sūt Sed primo se extēdit ad dei ymaginem ꝛ ad creaturas que sūt dei ymago. Et ideo qꝛ quelibꝫ creatura est dei ymago ideo qui ꝑmo amat deum statim amat suā ymaginem viuam et per consequens amat omnē homineȝ ꝛ exinde oritur statim gaudium de tali amore qꝛ sicut de amore dei nascitur gaudium ita etiaȝ de amore sue ymaginis viue inq̄tuȝ est sua ymago et sic tot gaudia hēbit quot amabit ymagines inq̄tū sūt dei ymagines et sic de quolibꝫ hoīe queȝ amabit inq̄tuȝ est dei ymago poterit habere habebit q̄ gaudinm ꝛ sic multiplicatur gaudiū in hoc mundo ꝛ sic quilibꝫ gaudebit de se ipso inq̄tuȝ est dei ymago viua quia amabit seipm inq̄tū est dei ymago. Ulteriu⁹ etiam quia amabit omnes creaturas inq̄tum dei sūt etiam gaudebit de omni creatura inq̄tuȝ dei est. Et sic de amore dei qn̄ est primus nascentur homini in numerabilia gaudia que omnia habent ortuȝ ab vna radice ab vno semīe scꝫ ab amore dei et iō iam hō viuēs i hoc mūdo recipit et colligit iestimabilē fructuȝ de amore dei q̄a sēp est in amore recto ꝛ bono et ꝑ ꝯn̄s cōtinue est in vita et ꝯtinue viuit ꝛ istud gau

dium nemo pōt tollere. Nec opꝫ in hoc mūdo acq̄rere auꝝ nec argentuꝫ nec habūdaciā reꝝ tpalium ad hn̄dum suum gaudiuꝫ qꝛ q̄ hꝫ amorē dei in hoc mundo hꝫ suas diuicias oēs in seipso et ifra seipꝫ quas nemo videt nemo scit nemo cognoscit nisi q̄ hꝫ. Et iō q̄ hꝫ amorē dei nihil extra ꝯsiderat nihil extra ꝯcupiscit. iō nulli inuidet nihil alienū desiderat qꝛ iā in se habundat iaꝫ plen⁹ ē suo bono scꝫ gaudio quod ē vita aie et cordis et iō oīa alia ꝓ nihillo reputat Et iō nō sitit nec esurit bona corporalia nec carnalia ſꝫ solū curat de amore ex quo oritur totuꝫ gaudium. Patet igr̄ et mōstratū ē gaudiuꝫ quod nascit̄ de amore dei dū hō viuit in mundo.

Quod gaudiū sempiternū qd̄ oritur de amore dei pōt esse tale ⁊ sil'e in īfinitis hoībus sicut ⁊ i vno et in quolꝫ pōt esse suuꝫ ꝓprium gaudiuꝫ sine īpedimēto alteri⁹.

T qꝛ vna res pōt esse p̄mo amata ab oībus hoībus scꝫ de⁹ et in quolꝫ hoīe esse amor dei sil'is et iō sequit̄ ꝙ etiā istud gaudium pōt nasci et gn̄ari in quolꝫ hoīe et talis pōt esse vn⁹ sicut alius qꝛ sicut oms̄ pn̄t habere amorem dei ita pn̄t hr̄e gaudiū quod nascit̄ de amore dei nec gaudium vni⁹ pōt īpedire gaudium alteri⁹ et sic oms̄ hoīes pn̄t hr̄e sil'e gaudium et pn̄t īpleri gaudio et tn̄ ꝓpter hoc null⁹ habet min⁹. et tale gaudium vn⁹ pōt hr̄e sicut alter ⁊ quilꝫ pōt habere suum gaudium singl'are et ꝓprium et tn̄ tale erit vnū sicut aliō qꝛ sunt sil'a sic amor est talis vn⁹ sicut alter. ⁊ istō gaudiuꝫ semꝑ pōt de nouo m'ltiplicari semꝑ pōt fieri gaudiū ⁊ m'ltiplicari et gn̄ari. Quia q̄uis inunmerabiles hoīes habeāt istud gaudium tn̄ adhuc pōt de nouo gn̄ari ī infinitꝭ hoībus si nascātur et sint. Nūꝙ igr̄ istud gaudium pōt finiri nūꝙ terminari ſꝫ semꝑ m'ltiplicari et tn̄ ꝓpter hoc gaudiū alic⁹ nō minuitur q̄to igr̄ hoīes multiplicabuntur tāto magis de nouo gaudiuꝫ multiplicabit̄ et tota cā est qꝛ res primo amata scꝫ ip̄e deus est in quolꝫ hoīe ⁊ in quolꝫ est amor dei et per pn̄s gaudiū. Si igit̄ ex vna re gaudiuꝫ pōt in ifinitum multiplicari sine sui dīnutione qꝛ nō ꝓpter hoc de⁹ aliquid ꝑdit de suo. Ecce igr̄ qualiter oms̄ hoīes et si sint infiniti pn̄t habere in sil' totum suuꝫ bonū totā suā vitam scꝫ totuꝫ suuꝫ gaudiū et hoc in ip̄o solo deo et qualiter ip̄e sol⁹ per seipm̄ est sufficiēs dare vitam in sil' oībus hoībus sine sui diminutione et hoc per amorē suuꝫ. videte igr̄ qualiter vera bona hoīꝫ nūꝙ diminuunt̄ ſꝫ semꝑ crescere pn̄t et nō hn̄t mēsurā neqꝫ terminum. ſꝫ dum magisꝗ m'ltiplicātur

hoīes magis etiaȝ bona possunt multiplicari.¶

De gaudio quod nascitur ex dei amore post vitā corporalem ⁊ ōnditur per pfenctionē gaudij et amoris ꝙ hō deū creatorē suū facie ad faciem et sine obstaculo et merito videbit.

Qoniā autē ipȝ gaudiū est fructus amoris dei ⁊ iō necesse est ꝙ istud gaudiū finaliter īpleatur et veniat intantā plenitudinem in tantā habundantiā qđ nō possit vltra crescere. ita ꝙ aīa ñ possit vltra plus accipere de gaudio et gaudium sit plenū. et q2 aīa per voluntatē amauit deū primo et iō ex tali amore sequiť ipȝ gaudium et cū ex cognitione dei seqť amor dei q2 vbi maior cogitio dei ibi maior amor dei q2 quāto magis cognoscitur de⁹ tanto magis amatur eo q2 est sūme bon⁹ summe benign⁹. Ideo nō pōt cognosci et nō amari. Ex cognitione igitur dei maiori sequitur maior amor deo et ex maiori amore dei sequitur maius gaudiū. Et ideo vt gaudiū sit plenū neccesse erit ꝙ aīa videat ipm deū facie ad faciē et hoc visione clara et certissima ad nutum suuȝ .i. ad voluntatē et tm̄ q̄tū voluerit sine medio vt sic ipm magis diligat ⁊ amet. Et per ɔ̄ns maius gaudium orietur ipsi aīe et hoc nō poterit esse nisi ipse de⁹ fuerit p̄mo amat⁹ ab ipa aīa et ōndet se ipm et manifestabit se ipm ipi aīe et ita facie et nō denegabit se nec abscondet se ⁊ hoc requirit ipe amor et mereť q2 amor facit reuelari et manifestari oīa secreta. et iō qui primo amauit deū videbit clare eū facie ad faciem ⁊ q̄to magis videbit magis amabit et quanto magis amabit magis gaudebit q2 res quā aliqs hȝ qñ est bona ⁊ optima q̄to magis cognoscitur tanto magis amatur et per oppositum de re mala q2 q̄to aliquis magis cognoscit rem malā tanto magis habet ipaȝ in odio et tāto magis contristať de ea. Igitur ille qui primo amauit deum cū deus sit optim⁹ et benignissim⁹ q̄to magis ipsum videbit et cognoscet tanto magis ipm amabit et per ɔ̄ns magis gaudebit. sic igr̄ ipa cognitio erit causa maioris amoris ⁊ maior amor erit causa maioris gaudij et tm̄ gaudebit aīa q̄tū amabit et tm̄ amabit q̄tū cognoscet ⁊ videbit. ⁊ vt pfectissime gaudeat oportet ꝙ perfectissime amet et vt perfectissime amet oportet ꝙ pfectissime videat et cognoscat. Et ideo plenitudo gaudij arguit ⁊ ōndit ꝙ aīa nostra clare videbit ⁊ cognoscet deū ipsum esse creatorē summe bonū benignū dulcē suauem amabileȝ pulchrū potentē sapientē et nullo indigentem summe sufficientem quia quando videbit et cognoscȝ

clarissime ipsum esse talem forti⁹ cũ amabit et fortius gaudebit.

Et q: pfectissimũ gaudiuz oriẽt ex perfectione et nobilitate amoris Ideo vt gaudium sit perfectuz ⁊ perfectissimuz oportebit ꝙ amor sit perfectissim⁹ et ꝙ amor ascen-dat ad vltimũ graduz perfectio-nis et dignitatis. Nõ aũt erit tal' nisi sit talis qualis cõuenit deo.

Et ideo quia de⁹ de se et ꝓpter se est sũme amabilis eo quia est sũ-me bonus ⁊ totus bonus ymo ip sa bonitas est ⁊ purissima bonitas sũme benign⁹ et summa benigni tas et tota benignitas et perfec-tissime amãs sũme liberalis sũme dulcis suauis sũme verus summe potẽs sũme sapiens. Et propter hoc sequitur ꝙ amor non erit per fectus nec ascendet vsq₃ ad vlti-muz gradum dignitatis et puri-tatis nisi anima amet ipm deum creatorem suũ propter suam solã bonitatem benignitatem liberali tatem ⁊ pulchritudinẽ suam et nõ ꝓpter bona data nec ꝓpter obli-gationem quia de se est amabilis deus et est purissimus et nobilis-simus amor et ex tali amore sequi tur perfectissimuz et purissimum gaudiuz. Et quia ad perfectionẽ gaudij sequiẽ sũma securitas ita ꝙ anima sit certissima et securissi-ma ꝙ nunꝙ perdet tale gaudium et ideo vt perfecte anima gaude-at erit sũme certa et secura ꝙ nũ-ꝙ amittet tale gaudium sicut cer ta erit ꝙ nũꝙ vellet amittere tale gaudiũ spõte et ꝙ deus nũꝙ auf fert ipaz vitam nec aliq̃ res potẽ tior poterit eam remouere a deo.

Et ista securitas orietur ex hoc ꝙ aĩa clarissime cognoscet deũ et ꝑ fectissime amabit et cognoscet ita ꝙ nõ poterit ipm nõ amare eo ꝙ cognoscet ꝙ de⁹ qui ẽ sũma boni tas in eternũ diliget eam ⁊ sic aĩa erit securissima ꝙ ipa i eẽnuz ama bit deũ ⁊ ꝙ in eternũ de⁹ creator suus eam amabit et ꝙ in eternuz videbit cũ et ꝙ nulla alia res po-terit destruere amorẽ ⁊ ꝑ ꝯñs erit securissima de suo eterno gaudio et ꝙ in sempiternum nõ amittet sed sempiternaliter tenebit.¶

Qõ ex natura gaudij et amoris ostenditur ꝙ anima recuperabit corpus suum in statu suo magis amabili et per omnia sibi confor-me ⁊ i quo poterit anima magis gaudere.

Et q: aĩa sq̃ ꝓmo amat deuz amat etiã seipaz iqꝫtũ ẽ dei ymago viua ⁊ iõ postꝙ aĩa amat se ipaz vult bonũ sibimet ⁊ amat bonũ suũ ⁊ gaudet de bono suo iõ etiã aĩa amat suũ corp⁹ amore na turali et hꝫ naturalẽ inclinationẽ ad ipm quia deus copulauit aĩaz cũ corpore et corp⁹ cũ aĩa et obli-gauit corp⁹ aĩe ⁊ fecit quodd̃ na turale matriõniũ iẽ ipa. ⁊ aĩa co-gnoscit suũ corp⁹ esse factũ ꝓpter

ipsam et iō ipa aia amat corp⁹ suum et oia mēbra sua. Exinde seqr̄ q̄ ipa aia vult suuз corp⁹ recuperare et vlt̄ bonū sui corporis. ꝛ etiam qꝛ aia nō est hō ꝫ pars principalis ipi⁹ hoīs nec corpus est hō ꝫ simul aia ꝛ corp⁹ ꝯstituūt hoieз et iō h̄ ē ad ꝑfectionē aīe q̄ ipa recuperet suum corp⁹ qꝛ meli⁹ nobilius et amabilius ē totum q̄ ꝑs ꝛ esse hoiem q̄ aiaз tm̄. et iō aia q̄ amat suā perfectionē amat suum corp⁹ et cupit renuiri ipm̄ cuз ea et per ꝯn̄s vult et appetit vt corpus suum sibi restauretur nec pōt velle ꝯ̄rium qꝛ ad hoc hꝫ inclinationē. et iō vt gaudiuз aie repleatur neccesse est q̄ ei restituat̄ suuз corpus et hoc in illa forma in illo statu in quo erit magis amabile ipsi aīe magis cōforme et magis ꝓportionatum et magis ꝯueniēs ꝯm̄ statum ipsi⁹ aīe et in quo poterit ipsa aīa magis gaudere et ꝑ ꝯn̄s erit neccesse vt sit plenū gaudium q̄ restituatur sibi corpus in maxima pulchritudine ꝛ in maximo decore impassibile immortale spūale agile claꝝ sicut sol fulgēs et resplendens qꝛ in illo statu erit magis amabile ipi aīe magis cōforme et magis ꝓportionatū ꝯm̄ statum ipsius aīe. Sed hoc deus poterit facere cū de⁹ potuit aīam facere de nihilo et de nō esse ꝛ potuit de terra facere tale corpus et potuit facere terraз ad talē dignitatē ascendere vt ex ipa fieret corpus ita mirabile vt ꝯiungeretur aīe spūali rōali et intellectuali suam ymaginā viuā portāti. Quare poterit facere ipm̄ corp⁹ ad altiorem gradū q̄ te añ ꝯuenire sic̄ aia est mutata in statum altiorem et digniorē. ita q̄ corp⁹ suū mutabitur i statū etiā nobiliorē digniorem et altiorē aīe ꝓportionatum. Et sicut aia ascendit ita ascendet corp⁹ suomō. et sicut aia ē mutata in deū et in naturā dei ꝑ volūtatē et amorē. ita mutabitur corpus in aiam et in naturā aie q̄tū fieri poterit et iq̄tū nature corporis nō repugnat. vt sic̄ aia facta ē diuina. ita corp⁹ fiat spūaleꝛ hoc cōcludit et oñdit ꝑfectio gaudij ꝛ natura amoris. Sic igr̄ aia vult corp⁹ tale sibi restitui scꝫ impassibile subtile agile et claꝝ sicut sol ꝛ cum oi decore et pulchritudine ꝛ hoc poterit deus facere vt oibus modis aia gaudeat. Et rursum qꝛ aia amat om̄s creaturas inq̄tum dei sunt iō vt aia magis gaudeat et plurib⁹ modis gaudeat totus mund⁹ et creature debent disponi et renouari et in tali statu poni in quo erunt magis amabiles et placibiles vt sic eis sequatur maius gaudiū. Si aia est in nouata et mutata in digniorē statuз ꝛ corpus ꝓpter aiam fuerit etiā mutatum in nobilē statum ita tot⁹ mūdus qui est fact⁹ ꝓpter hoiem re

nouabitur et mutabitur in altiorē et digniorē statum ad gaudium hōis vt sicut aīa est vestita noua veste amoris pfectissimi in seipsa et corp⁹ suum est etiā vestitu3 nouo habitu et pulcherrima veste ipassibilitat̄ claritatis luciditatis ita tot⁹ mund⁹ et creature mūdi que sunt ꝑpter hoīem induentur etiā noua veste vt totum sit ꝓportionatum cū ipo hoīe qui est rex ⁊ dn̄s mundi in nouati et exaltati ꝫm se et oīa que sunt ꝑpter ip3 innouātur. et sic oīa processerunt ex amore et sūt ꝑpt̄ amorē et ex amore nascitur gaudium tāꝗ fructus eius. Ita oīa sunt in gaudio et totaliter disponūtur vt ex ipis seq̄t maius gaudium quod est fruct⁹ oīm. Sic igit̄ natura gaudij concludit et ꝓbat innouationē debere fieri toti⁹ mundi ⁊ oīm creaturaꝝ ad gaudioꝝ mltiplicationē.

De magnitudine gaudij post hanc vitam et augmētatione sua multiplici.

Uoniam aūt gaudiu3 ē fructus vltimus qui expectat̄ et nihil aliud expectatur nisi gaudium. Et q2 videm⁹ per experienciam ꝙ fruct⁹ in fine et vltimate veniunt in maxima habūdancia et multitudine sicut apparet ī arboribus. Unde videm⁹ ꝙ de vno semine vt sc3 de vna parua nuce vel vno amigdalo si plātetur vel seminētur exibit vna magna arbor et de illa arbore exibūt infinite nuces vel infinita amigdala et tn̄ oīa venīūt de vno paruo semie Et ideo q2 gaudium ē finalis fructu⁹ qui venit de amore neccesse est ꝙ ipm gaudium finalit̄ et vltimate veniat in maxima habūdācia et mltitudie. Si eīn fruct⁹ corporales tm̄ multiplicētur multo magis deb3 multiplicari fructus spūalis. Videam⁹ igitur multitudinem et magnitudinē ipsi⁹ gaudij quod expectatur. Et qm̄ gaudium nascitur de amore dei ideo neccesse est ꝙ ipm gaudiū extendatur tantū ꝙtū extendit̄ amor. ⁊ multiplicatur tm̄ ꝙtu3 amor multiplicatur et magnificetur tm̄ ꝙtum magnificatur amor. Un̄ q̄a quilibet post deū amabit se ipsu3 et per ꝯns de bono suo gaudebit quia quāto aliq̄s amat aliquē tāto melius gaudet de bono suo et ideo quilibet gaudebit de bono suo tm̄ ꝙtum amabit seipm ⁊ quātum gaudebit vbi habebit gaudium sempiternum vbi erit sempiterna leticia sempiterna iocunditas eterna hylaritas eterna delectatō complacencia pfecta summa trāquilitas summe diuicie sūma dulcedo et summa suauitas vbi quicq̄d volet erit vbi erit ꝑpetua imortalitas incorruptibilitas impassibilitas agilitas corporis subtilitas et claritas ad modū solis. dei perfecta cognitio et clarissima sū

ma amicicia cum deo cratore suo quantum igitur poterit gaudere qui talibus bonis habūdat et quia quā tum aliquis amat aliū tanto gau det de bono eius. Et ideo si quis alius haberet simile bonū et silē gaudium quē alter amaret tanquam se ipm tm̄ gauderet de bonis illi= us sicut de bono suo et sic multi= plicat gaudiū. Et si esset ali⁹ terti us quē amaret sicut seipm habe= ret silē gaudium et nōmin⁹ etiaz gauderet de illo quam de seipo et sic triplicaretur gaudium eius. Et si essent decem quos diligeret sicut seipm qui haberent simile bonuz sicut et ipsemet tot gaudia habe= ret quia quātum gaudium aliquis hʒ de aliquo tātū gaudet in seip so et quantum gaudet aliquis de bo no alterius tm̄ ipʒ diligit. Si au tem essent mille quos amaret sic seipm qui haberent silē gaudium sicut ipse tm̄ gaudebit de quolibʒ sicut de seipo et sic haberet mil= le gaudia quia ad multiplicationeʒ amoris multiplicatur gaudium. Et quia iam mōstratum est quod qui p̄ mo amat deuz amabit omnem ali= um hoiem sicut seipm et ois qui= cunqꝫ amabit deum primo habe bit oia bona supradicta. Igitur si innumerabiles sint hoies hn̄tes similia et eadem bona innumera= bilia erunt gaudia cuiuslibet quia nullus minus alium quam seipm dili get et ideo nō aliter gaudebit quam se quam pro singulis alijs quam pro seipso. Si igitur homo de tanto suo bo= no vix poterit capere suum gaudi um. quomō capax erit tot et tan= toꝝ gaudioꝝ. Et insuper quia vt dictum est quantū aliquis diligit aliquē tm̄ gaudet de bono eius et ideo quia post hāc vitaz vn⁹ quisqꝫ plus amabit deū sine cōparatio= ne quam seipm et quam oms alios secuz et ideo ita gaudebit pl⁹ absqꝫ esti matione de bonis ipsius dei que hʒ et de suo gaudio quam de suo pro= prio gaudio et oim alioꝝ secuʒ quia quātū amor crescet neccesse est vt gaudiū crescat. Ecce igr̄ mltitudi nē magnitudinē gaudioꝝ et habū dāciā quā quilʒ qui primo amauit de um colliget ex amore dei si plan= tauerit in seipo primo Ecce quos fruct⁹ et in quanta multitudine ꝛ multiplicatōne colliget. Et iō oia ista erunt eterna que nūquam defficī= ent quia amor dei ex quo oia orient erit etern⁹ et indeffeciēs et sic ra= dix et fruct⁹ ineternum durabunt et sic ineternū viuet hō de tot ꝛ tā tis fructib⁹ eternis et indefficiēti bus. Ecce quot et quales fructus colliget aīa de ipo amore dei tan quam de vno semine et de vna radi= ce in voluntate plantata tanquam in agro spūali. declaratus est igitur finalis et vltimus fruct⁹ qui na= scitur ex dei amore quando erit prim⁹ Uidete igitur et notate ordinem totius pcessus. Primo enī fuit in=

uenta obligatio amorum. secundo natura amoris et tertio fructus amoris qui est gaudium. Sic igitur omnia nos obligant ad amorem et omnia facta sunt et data nobis propter amorem et amor est propter gaudium et gaudium propter nihil aliud quam gaudium ipsummet. In tribus igitur tantum totum concluditur in obligatione in amore et in gaudio. Totus igitur ordo creaturarum tota scala nature ostendit nobis obligationem ad deum et debitum amoris et gaudium ex creaturis manifestatur obligatio ex obligatione manifestatur debitum amoris. Et ex amore manifestatur gaudium et sic per scalam nature continue ascendimus de bono in melius et de infimis ad bona suprema et summa et hoc cum dei auxilio.

De fructu qui nascitur de amore proprio et priuato seu sui ipsius seu voluntatis proprie et ostenditur quod de tali amore non potest nasci verum gaudium sed sophisticum deceptiuum et apparens quia intus portat tristiciam latentem que nascitur post gaudium.

Quoniam autem iam dictum est quod quando homo habet rem quem vult et amat vel etiam sperat certitudinaliter habere tunc exinde sequitur gaudium et ideo de amore sue proprie voluntatis potest generari gaudium quia qui amat suam propriam voluntatem vult et amat sibi ipsi propriam laudam proprium honorem propriam excellentiam et gloriam et hoc est ex parte anime. vult etiam et amat sibimet voluptates et delectationes corporis et per consequens vult et amat omnia alia que valent ad habendum illa sicut sunt bona exteriora dignitates officia et sciencie. Et ideo quia homo dum viuit in hoc mundo potest habere omnia predicta scilicet honorem laudem excellentiam gloriam et delectationes corporis et illa que valent ad hoc. Ideo potest gaudere et habere gaudium. Et quia omnia ista perdi possunt et destrui et non durant sed transeunt et homo timet perdere ea. Et etiam quia qui amat aliquam rem habet odio omne illud quod destruit eam vel potest diminuere. et ideo qui amat omnia supradicta necessario habet odio omnia illa que possunt destruere et diminuere proprium honorem propriam laudem excellentiam et propriam voluntatem et omnia que valent ad hoc. et exinde sequitur quod ex tali gaudio nascitur tristicia et sic tale gaudium conuertitur in tristiciam quia ex tali timore et odio sequitur tristicia et ex perditione et destructione talium. Et ideo tale gaudium falsum est vanum deceptiuum apparens et sophisticum quia intus portat et abscondit tristiciam maiorem quam sit gaudium

Et sic de amore ꝓprio nō pōt nisi falsum gaudium nasci sophisticū apparens et deceptiuum.

De ꝯdicionib⁹ et ꝓprietatib⁹ ⁊ indumētis quib⁹ indutū ē gaudiū quod nascit̄ de amore sue proprie volūtatis seu ꝓprio amore.

Tquia qualis est radix tale est illud quod ex radice sequitur ideo neccesse tale gaudiū erit qualis est amor ex quo oritur Et ideo ex ꝓprietatib⁹ et ꝯdicionib⁹ amoris ꝓprij concludim⁹ ꝓprietates et ꝯditiones isti⁹ gaudij. Et q̄r iam cōclusū est ꝙ amor ꝓprius et sue ꝓprie volūtatis est in ordinat⁹ in iust⁹ in debit⁹ tortuosus falsus viciosus corruptus in mūd⁹ ꝯtra naturaꝫ hois īꝙtū homo est et contra totum ordinē vniuersi contra omēs creaturas pessimus turpissim⁹ nequissim⁹ malignus ymo est primū malū et radix omniū maloruꝫ. Primuꝫ vicium primū venenū prima mors prime tenebre p̄ma cecitas prima falsitas primū mendaciū et radix omniuꝫ mendaciorū prima in iusticia prima turpitudo. Et iō gaudiuꝫ quod nascitur de tali amore neccessario est in ordinatum in iustū in debitū falsum viciosuꝫ corruptū malum pessimuꝫ nequissimum in ordinatum turpissimum venenosū mortale tenebrosum q̄r talis est radix vnde nascitur. Tale aūt est gaudiuꝫ quod quis habet de amore honoris proprij laudis proprie excelentie et glorie et de voluptate carnis ⁊ de omnib⁹ que habet propter ista. Et q̄r vbi est gaudium ibi est leticia delectacio exaltacio ideo etiam tali leticia talis delectatō tal̄ exaltatō tal̄ cōplacentia sūt maline pessime inordinate in iuste. Et quia iam declaratum est ꝙ amor propri⁹ seu proprie voluntatis est dirrecte et totaliter contra deū preter deum et sine deo aduersus deum extra deū inimicat̄ deo ⁊ ꝯstituit homieꝫ in inimicū dei capitalem eo q̄r qui amat p̄mo ꝓpriaꝫ suā voluntateꝫ facit se ip̄m deū ⁊ auffert quantū in eo est suā ꝓpriaꝫ coronā a deo sc̄ꝫ p̄uilegiū sue ꝓprie volūtatis. Jō sequit̄ ꝙ istud gaudiū qð habet hō de tali amore est ꝯtra deū aduersus deū et ꝯtra suā volūtatem et contra suuꝫ creatorē ⁊ op⁹ contra suum artifficem. Et quia etiam vbi est amor ꝓprie volūtat̄ ibi est contempt⁹ dei qui est tantus quātus est de⁹ qui sol⁹ est dign⁹ amari. Primo igit̄ tale gaudiuꝫ qð orit̄ de tali amore orit̄ in cōtemptuꝫ dei in offensam dei et in iram dei. Et ideo istud gaudium est sūme dei inimicū et auget et cōplet et multiplicat et conformat ꝯtrarietateꝫ et inimiciciā ꝯtra deū quia amor ꝓprius in quo est dei contemptus inicium et radix est inimicicie dei iniurie et offense.

Et gaudiū qđ nascitur exinde cō plet ipam inimicicia3 et augmē tat et multiplicat q2 dum hō ma gis ɔtra deū letatur tūc efficitur eius inimic⁹ magis. Et q2 gaudi um ɔfirmat amorē cōtra deum et ideo confirmat inimiciciā cōtra deu3. Et ideo istud gaudiū portat abscōdit infra se latenter summū venenu3 maximū vir⁹ pessimam mortē q2 portat secū ⁊ abscondit i iuriā creatoris quo nihil est pei⁹ nihil magis noxiuū nihil magis lesiuū malu3 est enī amare cōtra deum et peius et pessimū et neq̄s simu3 gaudere delectari letari cō placere et exaltare cōtra deum in iniuriam et offensam dei. Sic igr̄ patenter vidētur cōditiones et ꝓ prietates quibus inductū est gau dium quod nascitur de amore sui ipsius de amore ꝓprie voluntatis de proprio honore de ꝓpria lau de delectatione carnis et de omi bus. que seqūtur ad ꝓpriū amo rem qm̄ tale gaudiū est inordina tum iniustū i debitū falsum vicio su3 mēdax corruptū īmūdū mali gnu3 pessimū venenosum morta le cōtra naturā homis cōtra totū ordinem vniuersi cōtra oms crea turas sine deo ꝑter deū extra deū et cōtra deū momētaneu3 fluens nō permanēs in momēto trāsiēs portans secū et abscondens intra se tristiciam et dei iniuriā et offen sa3. Ecce igitur que nascuntur de amore proprio dū homo viuit in hoc mundo.

De comparatione duoꝝ gau diorum adinuicem cum duobus amoribus.

Sicut autem sunt duo amo res contrarij et capitales in imici. ita sūt duo gaudia adiuicē contraria et totaliter inimica et ideo sicut duo amores ꝑmi scil3 amor dei et amor sui ipsi⁹ nō pos sūt simul esse in valūtate s3 necces sario ad inuicē se destruunt et ex pellūt vnū fugat aliud ꝑmū gau diū qđ oritur de amore dei nasci tur de veritate et ē verū scđ3 gau diū quod nascitur de amore suip sius nascitur de falsitate et est fal sū. Primū qđ nascit᷑ de amore dei nascit᷑ de iusticia ꝑma scđm gau diū oritur de ꝑmo vicio et radice oīm viciorū. Primū nascit᷑ ex ra dice oīm bonoꝝ et scđm de radi ce oīm maloꝝ ꝑmū oritur de eter nitate scđ3 orit᷑ đ vacuitate ⁊ vaita te ꝑmū orit᷑ đ īcorruptiblītate scđ3 de corruptibilitate primū orit᷑ de deo et est scđm deū. scđm oritur si ne deo et extra deū et est ɔ᷑ deū. Primū gaudiū ɔiungit solidat so ciat et ɔfirmat hoīe3 cū deo scđ3 elōgat separat et ɔfirmat ex᷑ deū Primū gaudiū auget ⁊ ml'tiplicat amiciciā cū deo scđm gaudiū ml' tiplicat et auget īimiciciā cū deo. Primū cōplet saciat et dulcificat voluntatē. scđm amarificat debili

rat euacuat volūtatē et facit ea₃ fluctuātē₃ inq̄etū instabilē esuriē tem et famescentē. Primū ē scōm naturā hoīs inq̄etū hō ē scōm est cōtra naturā hoīs inq̄ātu₃ hō ē Primū ē scō₃ naturā vniuersi et oīm creaturaꝝ. scōm ē cōtra natu ram vniuersi ⁊ oīm creaturaꝝ. pri mu₃ ē durās ꝑpetuū et ꝑmanēs scōm ē fluens nō ꝑmanēs nisi ꝑ momētu₃. Primū gaudiū qḋ na⸗ scit ex amore dei pōt haberi sie la bore sine expensis sine adiutorio alioꝝ. S₃ scōm quod nascitur ex amore sui ipsiꝰ nō pōt haberi nisi cū expēsis cū labore cū multitudi ne reꝝ cū dāpno alioꝝ et destru tione. primū nūq̄ ꝯuertit̄ in tristi ciam. S₃ scōm semꝑ ꝯuertit̄ ī tri sticiā et dolorē. Primū facit hoīe₃ benignū suauē et mēsuetū. Sed scō₃ gaudiū facit hoīe₃ malignū crudelē et pessimū. Primū gaudi um ml'tiplicat auget ꝯseruat nu⸗ trit pacē veritatē ꝯcordiā amicici am et oīe bonū inter hoīes. S₃ scōm mltiplicat auget fortificat ⁊ crescit litē diuisionē discordiā ini⸗ miciciā et destructionē oīm virtu tum et oīe malū inter hoīes. Itē ex primo nullū pōt sequi malum nec vllū scandalū sequi. Sed ex scōo nūq̄ pōt sequi nisi malum et scandalu₃. Primu₃ excitat ad oꝑ andum oīe bonū. Sed scōm ex⸗ citat ad oꝑandum oīe malum. Primū est vtile salutifeꝝ laudabi le amabile desiderabile gl'iosū ho nestum et ꝭm naturā et rōnē. S₃ secundū ē inutile et mortifeꝝ vi⸗ tuperabile odibile ignomiosu₃ in honostum cōtra naturā ⁊ ꝯtra rō ne₃. Primū est cā rō et motiuu₃ quare sit oīe bonū opꝰ Sed secū dum gaudiu₃ ē cā motiuu₃ et rō quare fit oīe opꝰ malu₃. Primū gaudiu₃ semꝑ ꝓficit hn̄ti. S₃ se⸗ cudu₃ gaudiū semꝑ ē dāpnosum ⁊ nocet hn̄ti. Primū gaudiū ē quo nihil placibilius deo ē. S₃ secun dum gaudiu₃ ē quo nihil deo di splicibiliꝰ et magis odibile. ꝑmū gaudiu₃ auget amorē et desideri um oīm bonoꝝ. Sed secundum gaudiū auget amorē et desideriū oī₃ maloꝝ et vicioꝝ. Primū gau dium est ꝯuenietissimū nature ho mis iq̄tum hō ē. Sed secundum gaudium ē discōuenietissimu₃ ex traneissimu₃ et ꝯ̄rium nature ho mis iq̄tum hō est. Et ideo nihil peius in hoīe nihil mortaliꝰ nihil magis dāpnosu₃. Primu₃ gaudi⸗ um illuiat et clarificat intellectu₃ Sed secudū gaudiu₃ obtenebrat et excecat intellectu₃ ymo cōplet cecitatem aīe. Primū gaudiu₃ est summe remunerabile. S₃ scōm est sūme pugnibile et cā omis pu gnitionis et ꝑpter ipm debet̄ sū⸗ ma pena. Ecce ḡ quātum malum natum est generatu₃ et ortum in corde et volūtate quādo in ea na tu₃ ē et ortum tale gaudiu₃ vene

nosum quanta malignitas quanta malicia etc.

Regula ad comparendu3 ista duo gaudia vt comprehendentur omnia ista.

T autez predicta oia facilius cōprehendantur debēt ista duo gaudia comparari pmo penes conueniēciā scdo penes differentiam. Penes conueniciā pueniunt qz ista gaudia conueniunt i noie qz vtrūqz vocatur gaudium qz vtrūqz hz esse in voluntate. Item pueniūt qz oia que sunt fiunt ppter gaudiu3 vl' vnu3 vel reliquum. Sed dr̄a istoꝝ gaudiorum capit̄ cōparando ipa vel ad radices. vnde oriunt̄ sc3 ad duos amores primos. vel ad deum vel ad operationes et effectus quos faciunt in natura hominis vel ad ipsas creaturas. et sic diuersimode poterimus videre que attribuuntur vni gaudio et que alteri et que proprietates et cōditiones vtrorunqz Igitur exercitate nūc in duobus amoribus nunc i duobus gaudijs modo considerando vnum perse mō comparando vnum cum alio et sic habebis magnam cognitionem de bono et malo hois inqꝫtum hō est. Cōsiderandum tamen est qꝫ gaudium est illud quod super omia appetitur desiderat̄ ꝛ queritur ꝛ omnia deriderantur propter ipsum gaudium et ideo ipm gaudium statim trahit hoīem ad se qz talis nature est. et iō oīs deceptio fit rōne gaudij ꝛ null⁹ decipitur nisi ppter gaudium. et iō gaudiū iquātum gaudiu3 semp attrahit et semper appetitur. Sequit̄ etiā qꝫ malum gaudium atrahit ad se ꝛ appetitur nō qz malu3 s3 qz gaudiū quod importat delectationem. Inde excecat hominē et totū cōuertit ad se et dn̄atur totaliter homini. nihil aūt fortius qꝫ gaudiū et delectatio quia oīa vincit omnia ad se trahit omnia ad se conuertit oībus dominatur. Ideo super omnia malignum gaudiu3 et deceptorium est fugiendum.

De finali fructu qui nascitur post hanc vitam de amore propo et de suo malo gaugio. Et ostenditur qꝫ vera tristicia que fine3 ñ habet est finalis fructus amoris proprij et sui gaudij.

Uoniam autem iam monstratum est quale et quantum gaudium nascitur in voluntate post hanc vitam ex amore dei. Exinde concluditur qꝫ vbi non erit amor dei est priuatio illius talis et tanti gaudij. Erit etia3 priuatio īfinitorū gaudioꝝ sed ñ solū erit pׄuatio talis gaudij

sed priuatio perfecta et pura oīs gaudij et per ꝯn̄s nō erit nisi pura tristicia. Unde voluntas est talis nature ꝙ in ea pōt gn̄ari gaudium vel tristicia qꝛ aliqn̄ hꝫ qd̄ vult et nō hꝫ quod nō vult et aliqn̄ nō hꝫ quod vult ⁊ aliqn̄ habꝫ quod nō vult et aliqn̄ hꝫ quod sūme hꝫ odio et nō pōt a se expellere. Non eñ maior tristicia ē ꝙ̄ nō habere nec posse habere illud qd̄ homo semper vult et cōtinue desiderat. Neqꝫ maior est tristicia ꝙ̄ habere semper et ꝯtinue in se ipo illud quod hō nō vult et summe hꝫ odio et nō posse a se expellere si illud sit in sua volūtate. Et qñ aīa post hanc vitā priuabitur omnibus que amabit et nihil habebit quod amet qꝛ nō habebit nec proprium honorē nec laudē et iō priuabitur oī gaudio qd̄ habebat dum viuebat in mūdo et nullum gaudium bonū nec malū poterit habere et qꝛ erit etiam dei amore priuata qꝛ secū nō portabat amorem dei qꝛ erit totaliter extra amorem dei. etiam nullū gaudiū poterit habere et sic erit priuata omni gaudio tam bono ꝙ̄ malo. Et qa aīa post hanc vitā erit exuta a corpore et a carne. Ideo etiā ipa aīa tota reducetur ad seipam et cognoscet seipam qꝛ erit pn̄s sibi ipi Ideo cogitabit certe seipam et sciet et intelliget ꝓpter quē facta erat et quot bonū habitura erat ⁊ quantum bonū perdidit et ipa cognoset ꝙ ipsamet fuit in cā quare priuata est tāto bono ⁊ ꝙ ipa fuit in culpa et ideo sibimet imputabit. ⁊ cognoscet clarissime ꝙ ineternum perdidit et ꝙ nūꝙ̄ habebit et tn̄ vellet habere et desiderabit ⁊ quāto magis itelliget illd̄ bonuꝫ quo priuata est tanto magis illud desiderabit. Ecce igitur summa tristicia cognoscere bonuꝫ qd̄ habitura erat ⁊ quod sibi debebatur scdm̄ suam naturā et necessario vellet et desideraret illud habere. quia quelibet res necessario desiderat bonū suuꝫ qñ cognoscit et vltra nō posse habere et scire ineternū se nō posse habere. Cōiūge ista simul et vide qualiter tristicia sequitur exinde. Et qꝛ aīa ñ erit occupata ad cogitanduꝫ nisi circa se ipam. Ideo cōtinue hoc cogitabit et incessanter et nō poterit hoc nō cogitare. et ideo ista cogitacio dabit sibi maximaꝫ tristiciam cōtinuā et eternam. Ulterius etiā qꝛ tunc aīa erit reducta ad se ipam et clare videbit se ipaꝫ ⁊ ideo clarissime videbit suam voluntatem esse inimicā deo cē torꝫ tuosam difformā totam peruersā et cōtra naturam suā turpissimaꝫ abhominabilissimā orribilissimā et totā deuiatā. Unde aīa clarissime videbit se totā talem qualis ē Et ideo qꝛ totaliter erit cōtra deū et quicqd est ꝯriū deo neccessario

a nō aia cruciat i inferno

est turpissimū horribilissimū et totaliter deuiatum eo q2 deus ē pulcherrimus ordinatissim⁹ etc. et iō aia que erit cōtraria deo necessario erit per oppositum. et iō q2 anima cognoscet et videbit se esse sic medio et videbit se esse talē vt dictum est et q2 totū hoc erit contra naturā suā ⁊ nō desiderabit habere et tñ habebit. etiā q2 necessario habebit odiosum malū suam difformitatē suā turpitudinē suā ꝯfusionē suam abbominationem Quomodo enī non habebit odio oīa illa in se ipsa cū habeat odio i alijs rebus. Et ideo ex tali odio ꝯgñabitur summa tristicia in aia. et q2 habebit semꝑ odio suū malum et vellet expellere a se illud quod sūme odio habet. et sic ipa aia erit sibi ipsi cā summe tristicie et talis tristicia erit ꝯtinua ⁊ eterna quia aia erit semper pñs sibi ipi ⁊ ita ex ipamet orietᷣ sibi sua tristicia ⁊ iō habebit odiose ipam summe ⁊ vellet nō esse eo q2 nō poterit sustinere nec tollerare se ipam ꝑpᷣ horribilitatē difformitatem ⁊ turpitudinē. q2 nulla maior turpitudo nulla maior difformitas nulla maior horribilitas ꝙ ipsi⁹ voluntatis et aie nihil magis odibile nihil magis displissibile ꝙ volūtas turpis ⁊ difforis. ⁊ sic i ipa aia erit fōs origo ⁊ radix eterne tristicie. ⁊ oīa ista hñt ortū ex amore sui ipi⁹ ex eo q2 aia ꝑmo amauit suā volūtatē ⁊ oia amauit ꝑpter suā volūtatē extra deum cōtra deū extra voluntatē dei ⁊ cōtra dei voluntatē. Et sic ex amore tali sequitur sūmū odium sui ipius et ex sūmo odio summa tristicia. et loco amoris proprij generatum est odiū et ipm odiū est radix et origo tristicie. et ipa aia erit tota plena odio q2 nihil erit i ipsa nisi odiū Sicut enī amor dei est radix eterni gaudij. ita odium sui ipsi⁹ erit radix eterne tristicie et ex odio sui ipius sequitur odiū gaudij dei q2 aia tūc vellet nō esse et nō poterit nō esse. Et ideo necessario habebit odio deū qui dedit ei esse et qui manutenet ipam in esse. Et iō vellet deū nō esse vt ipamet nō esset. Et q2 de⁹ nō pōt nō esse. Ideo erit summa tristicia ex hoc in aia. Item habebit odio omēm creaturā q2 vellet ꝙ nihil esset nec ipa nec res nature et hoc non poterit esse. Etiam ex odio sui ipius sequitur odiū omnium que sunt vt sicut ꝑus amauit se ipam et ꝑpter se amauit oīa alia. Ita postea ꝑmo hēbit odio seipsam ⁊ omīa alia habebit odio ꝑpter se. ⁊ sicut ꝑmo nō gaudebit nisi ꝑpter seipam ẜm seipam ⁊ de seipa extra deū totaliter. Ita postea oīs tristicia orietur sibi ẜm se ipā ꝑpter seipsam ⁊ de seipsa. Et sicut prius nihil placet sibi nisi ꝑpter seipam. Ita oīa sibi displicet ꝑpter seipam et ipamet sibi displi

cet sicut sibi ipsi pus complacuit Et sicut pri⁹ fuit amica sui ipsius ita postea fit inimica sui ipi⁹ pmo. Et sicut ipa aia pus fecerat se tāꝗ deū cōtra deū dādo sibimet pmo amorē et ꝓpt se et p ꝯns fecerat in seipa suum pricipiū suū fundamētū suū caput extra deū ponendo se loco dei et faciendo se ipam eē primo amatā. et iō sicut de⁹ si fuisset res pmo amata esset fōs et origo oim gaudioꝝ ipsius aie. Ita per oppositū ipamet sibi ipi fit principiū fōs et origo oim tristiciaꝝ. Et q͛ aia tūc nō dormit et nec poterit cessare a cogitatiōe sꝫ semꝑ erit in ꝯtinua cogitatione semp erit in actu sicut ignis ⁊ semper ꝯtinue intellect⁹ opabitur et memoria et volūtas et iō tūc aia cogitabit oms suas operationes quas fecit et habebit similitudies oim suaꝝ operationū i intellectu et in seipa. Et q͛ oia opera sua fuerūt fctā extra deū ꝯtra deū ꝯ naturam ꝯtra rōnē et cōtra veritatem Iō fuerūt iordinata turpia difformia horribilia de natura sua odibilissima falcissima cōtra seipam cōtra suā ꝓpriā naturā et ipsa aia neccessario habebit odio oia illa opera et cognoscet turpitudinem difformitatē horribilitatē ꝯfusionem illoꝝ operū. ⁊ q̄to magis cognoscet tāto magis hēbit odio et tñ erūt sibi pmo i memoria i eternū et nūꝙ delebūt de memoria sꝫ semp viuēt in memoria. sꝫ tñ ipa aīa nolet videre ea nec cogitare nec recordari sꝫ sēp vllet obliuisci ⁊ ñ poterit ⁊ sic erit ex hoc i aia sūma tristitia et ꝯtinue hēbit illō in se quod sūme hēbit odio qd nollꝫ videre et cōtinue recordabit̃ de illis de quib⁹ nollet. Et sic oms sue cōgitationes oēs act⁹ sui ois memoria ois cognitio hois visio ois recordatio ome suū velle ome nolle ome desideriū et q̄cquid in aia dꝫ esse erunt sūme aspa et summe amara et sūme ꝯria ipsi aie et erit i tormētis cōtinius in eterna tristicia et erit pena ipsi⁹ aie sine fine eo q͛ semp viuet semp erit semꝑ durabit et ineternū nunꝙ senciet dulcedinē nec suauitatem q͛ cōtinue erit in tristicia et odio sꝫ senciet purā amaritudinē et asperitatem cōtra naturā suā que sꝑ appetit dulcedinē suauitatē et delectationē et gaudiū. Et sic possum⁹ cōcludere ꝙ aia dū viuit in mūdo ⁊ viuit extra deū et facit sua opera contra deū ipsa semp et continue multiplicat thesaurizat et cōgregat illa bona. Vñ oritur sibi postea etña tristicia et ita ipsamet aia facit sibi ipsi suā penā suā tristitiā suum tormētum. quāta aūt pena sit quātus dolor quātum tormentum habere talem tristiciā cōtinuam infra seipam et de se ipsa et de hijs que habet infra se ipsam cu⁹ oia sint ꝓpinquissima ipsi aie q̄a

Tertius deductio ad propositum

ipsamet ē sibi ipsi p̄ntissima et oia opera sua et cogitatiōes sue. Nō est intellectus nō est memoria nō est cor hominis qd̄ posset hoc cogitare cū ista tota tristicia sit intellectualis et sp̄ualis et ideo excedit sine cōparatione om̄em tristiciā corporalē et dolorē. Et sic manifestū est et declaratū ꝙ tristicia pura que finē nō hꝫ est finalis fructus qui nascitur ex amore proprii ipsius et proprie volūtatis et hoc est mors eterna.

Quod ista tristitia futura nūc occultissima possit videri in clara experientia.

Sta aūt tristicia ista pena istud tormētū iste dolor potest maīfestari in vera experiētia multis modis et expimētis manifestissimis p̄mo sic. Nam p experiēciam videmꝰ ꝙ qn̄ aliquis poterit hr̄e vnū maximū bonū sibi ꝯuenietissimū per qd̄ esset ditatꝰ vel exaltatus et per totā vitā suā completꝰ vt verbigratia papatū cardinalatū vel episcopatum vel aliquod magnū benefitiū vel etiam aliquod regnum vel ducatū vel aliquod officium et maxime in ꝓpria patria. Et si iste talis perdat tale et tātum bonum per culpam suā et aliꝰ habeat et ipsemet sit in causa et non alius. Nonne totiens quotiēs iste cogitaret se perdidisse tantum bonū per suā culpam videndo ꝙ vnus alius esset ibidem esset ei tūc maxima tristitia ita ꝙ sola cogitatio daret sibi maximā tristitiam in corde suo secrete ꝛ quanto magis cogitaret magis tristaretur et quāto magis cognosceret illud esse maius bonum magis tristaretur et tamē tota sua tristitia oriret̄ ex hoc ꝙ sua culpa perdidit. Sic igitur iste in se haberet ꝯtinuam causam tristitie. Ad propositum sic erit de aīa quia tunc cogitabit et videbit et cognoscet clarissime se perdidisse per suā culpam propriā infinitū bonum infinitū gaudium et ineternū nō habebit et tamē alij habent. Nonne ipsam ineternū continue hoc cogitando tristabitur ꝛ quia incessanter hoc cogitabit incessanter tristabitur et talem cognitionem perdere non poterit. Secūdo potest manifestari. ista tristitia ex parte difformitatis et turpitudinis ipsius anime et suorum operum quia quilibet quantuncūqꝫ malus sit abhorret et habet odio turpitudinem ꝛ difformitudinē in omnibus rebus suis sicut in omnibus que habet ꝛ amat pulchritudinem in eis. Et quanto magis ille res sunt sibi propinque et intranee et magis care magis abhorret et habet odio in eis turpitudinem et difformitatem ꝛ magis amat ī eis pulchritudinē

Damnatorum tristitia maxima

et de ipsarum pulchritudine gaudet vt magis abhorret turpitudinē i domo sua q̄ in orto et magis i ve stibus q̄ i domo ꝛ in ꝓpria ꝑsona q̄ in in aliena etc̄. Ad ꝓpositū sic igr̄ aīa naturaliter amat pulchri- tudinē et abhorret turpitudinem et difformitatē et quāto maior est turpitudo et difformis tanto ma- gis abhorret et q̄nto magis ē i no biliori re et digniori sibi ꝓpinq̄ tā to magis dolet ita q̄ hō nō possꝫ pati turpitudinē in rebꝰ suis. Ad ꝓpositū cū aīa que est ꝯ̄tria deo sit turpissima difformissia in ordi- natissima eo q̄ꝛ deus ē pulcherri- musꝰ ordinatissimꝰ. Si aīa videat in se ipa tantā esse turpitudinem tantā difformitatē necessario ab horrebit odio habebit illā nec po terit amare ymo nec patieꝛ ꝛ quia cōtinue videbit se ipam et ꝯtinue tristabitur et quāto magis vide- bit se ipam tāto magis odio habe bit illā turpitudinē. Et q̄tū habe bit odium in seipa nemo pōt co- gitare. Si enī deꝰ est summe dele ctabilis et sūme amabilis et dat suum gaudiū de natura sua nec- cesse est q̄ q̄cquid est cōtra deum sit summe tristabile sūme odibile ꝛ tristiciā habeat de natura sua. Er go necessario ipa aīa que erit cō tra deū ꝛ ꝯ̄tria deo erit valde trista bilis et odibilis et dabit tristiciā sibimet cū seipaꝫ videbit. Et si oīa facta ꝑm̄ deū ꝑm̄ rōnē ꝑm̄ mēsurā et ꝑm̄ regulā sunt pulcherrima de lectabilia et amabilia de natura sua. Ergo cū ipa aīa portet secū in seipa tamq̄ in vno libro oīa opa turpia difformia que fecit contra rōnē contra ordinē et cōtra deum ē necesse q̄ habeat ea odio ꝛ ab horreat nec ea potit amare ymo necesse erit q̄ sibi displiceāt sine mēsura. Nō tn̄ ei displicebūt quia sunt cōtra deū sꝫ q̄ꝛ de natura sua sunt odibilia et difforma et q̄ꝛ sūt cōtra naturā ꝓpriam suā et ꝯtra rationē. Et sic cū aīa nō possit cur rere nec ambulare nisi per duas vias scꝫ per viā amoris dei vel ꝑ viā amoris sui ipsiꝰ semꝑ mꝉtipli cat sibi ꝛ auget cām sue tristicie vl' gaudij. Si ambulet per viā amo ris ꝓprie voluntatis tūc q̄ꝛ ambu lat extra deū et cōtra deuꝫ. Ideo tūc multiplicat ꝛ auget malū suū et totum apparebit sibi dū separa bitur a corpore et a carne. Item tertio pōt manifestari tristicia aīe q̄ꝛ ipsa aīa sentit i corpore suo do lorem infirmitatē vulnera et mala corporis et lesionē et statim quic q̄d est contra corpꝰ et q̄cquid nō cōuenit corpori et oīne sup̄fluū in corpore vt patet in occulo in dē- tibus ꝛ in oībus mēbris. ita q̄ nō pōt pati nec substinere talia i cor pore. Igr̄ multo magis q̄n aīa sen ciet i seipa sua vulnera suaꝫ infir mitatem suū malum et q̄cquid in ea fuerit superfluum et cōtra na-

Vn oritur

turam suā dolebit et tristabit͛ et h̄ sine cōparatione. Ampli⁹ de quā to malum erit sibi ꝓpinqui⁹ de tā to dolor et tristicia erit maior. q̄ cū aīa portet secū suum totū malū dū separabitur a corpore neccesse erit ꝙ sentiat illud in eternū et do leat. Un̄ tunc aīa vulneratur et le ditur qn̄ volūtas inclinatur volū tarie per cōsensum cōtra deū ꝯtra rōnem contra ordinē reꝝ contra naturā et contra seipam et talis īclinatio est suū malū suū vulnus sua lesio sua turpitudo sua diffor mitas sua obliquitas sua maligni tas su⁹ casus sua ꝑuersitas iniu stīcia iordinatio obꝓbriū suuz vi tuperiū suum vicium ꝛ sua deuia tio. Et iō tot quot h̄z inclinatōes tales et tociēs quociēs inclinatur cōtra deū et vulnera facit inseip sa. Et iō qn̄ aīa sepabitur a carne sic vulnerata sic inclinata ꝯtra de um cōtra rōnē ꝯtra se ipam fit tor tuosa fit turpis fit difformis fit d̄ uiata fit iordinata neccessario sen ciet sua vulnera ꝛ tristabit͛ neccessa rio et maxime q: ineternū rema nebit talis q: ista vulnera semper remanebūt in volūtate. et ipa aīa tūc cognoscet ꝑ intellectum suum ꝙ totū hoc ē ꝯtra rōnē ꝛ cōtra ve ritatē et cognoscet ꝙ totū opposi tum deberet esse et iō tristabitur ī eternum et quāto magis cogno scet magis tristabit͛. et maxime tri stabit͛ qn̄ cognoscet ꝙ ipamet vo luntarie ꝑ seipam sua libertāte nl͛ lo cogente seipam talez fecit. Sic igitur declarata est ipsa tristicia futura nūc occultissima et eterna per rōnes et exēpla sensibilia quā aīa patietur sine fine in se ipa per seipam et aseipa quā tristitiā ipa met fecit ꝛ causauit radicauit plā tauit et fūdauit in seipsa dū erat cōiuncta cū ꝓpria carne.

Quod nō solū patiet͛ aīa et̄nā tristitiam ase ipa intrinsec⁹ sed etiā apena sibi debita a deo īflicta ꝑ vindictā et iusticiā exterius.

Et qm̄ aīa que ꝓmo amauit suā ꝓpriā volūtatē fecit ma ximā iniuriā maximā offensā ma ximū vituperiū maximū dedecus deo creatori suo qm̄ de⁹ d̄z eē res primo amata solū et ei soli debet͛ ꝓrogatiua ꝓmitat͛ vt dictū ē ꝛ ipa aīa remouit deo istā digitatē istā ꝓrogatiuā et dedit sibi ipi et sue volūtati iniustissime cui nullomō debebat͛ et sic dupliciter fecit cōt͛ deū scꝫ inquātū dās et recipiēs ꝓ mitatē amoris et per ꝯn̄s fuit ibi maxim⁹ cōtēpt⁹ sui creatoris q̄ so lus est dign⁹ ꝓmo amari et deus creator ē vilissime cōtēpt⁹ ꝛ ꝑ ꝯn̄s iniuriat⁹ ꝛ offens⁹ sine mēsura ab ipsa aīa ꝛ maxime q: ipa se posuit loco dei ꝛ ꝑ ꝯn̄s fecit se ipaz deū ꝙtū in ea fuit et oīa q̄ ei debebāt͛ de iure sibimet tribuit et ab alijs tribui voluit et a deo remouit ꝙtū

in ea fuit. ꝓuilegiū etiā ꝓprie vo-
luntatis qd soli deo debetur singu
larissime et etiam honorez laudē
et gloriaz que soli deo ꝓmo debe
batur ab eo abstulit et sibimet de
dit quia etiam semper q̄ sunt pro
ꝓum et singularez honorē et ꝓpri
am laudem ⁊ nō dei. Et voluit ꝙ
illi qui debebant dare deo laudē
et glīam et honorem darent sibi ⁊
laborarent ꝓ laude ⁊ honore suo
et nō dei. Et sic ipsa aīa in hoc fe
cit se ipsaz inimicā capitalem deo
et ꝯtempsit iniuriauit et offendit
in infinitū deū creatorem suū vo-
lendo suā laudez ꝓpriam et lau-
dez dei destruendo ⁊ nō solū hoc
sꝫ ipa aia hūit gaudiū et delecta-
ta ē in honore ꝓprio i laude et i il
lis q̄ sūt cōtra deū et hoc ē maior
offēsa maior iuria hr̄e gaudiū le
ticiā delectationē ꝯtra deū habe
re placitū complacentiaz contra
deū et ꝯplacere sibi ꝯtra deū. Et
nō solū hoc sꝫ ipsa aīa que primo
amauit suā ꝓpriaz volūtatēz ꝯmi
sit ꝯtra deū creatorez suū sūmam
ingr̄titudinez quia non cognouit
sūma beneficia ⁊ īnumerabilia re
cepta q̄ sibi deꝰ contulit icessan-
ter gr̄tis ex sola sua bonitate sine
meritis ꝓpter que ipsa aīa erat ꝑ-
petuo obligata totaliter deo ad
ipm amādūz ꝓmo totaliter et su-
pra oīa ad ei ꝯuiendū et tn̄ illa nl'
lomō ꝯuiuit deo nec amauit deū
nec soluit sibi debituz obligatōis
sed ꝯuiuit sibi ipi amauit solū seip
sam ꝯtempnēdo deū et suū amo-
rem. Et tn̄ nō obstāābꝰ istis deū
offendēdo iniuriādo et sūmā ingr̄
titudinē cōmittēdo ipsa aīa ad le
ꝯsa est cōtinue recipiēdo bn̄ficia
creatoris sui et seruicia ab oībus
creaturis eius augmētando igra
titudinē. Quia ḡ aia contempsit ⁊
iniuriauit ⁊ offendit oīpotentē de
um et cōtempsit ⁊ iniuriauit sum
me bonum sume benignuz sume
largū et cōtra ipꝫ igr̄titudinē fecit
īfinitā. Qꝛ ipa ex̄n̄s etiā creatura
sua ⁊ opꝰ suū iiuriauit suū opificē
re ⁊ habuit volūtatē ꝯtra ipꝫ crea
torem suū et ipm ipugnit totis vi
ribus toto corde ⁊ posuit se supra
suum creatorē et erexit se in deuꝫ
creatorem suū et inferiꝰ ipm po-
suit et ꝓ nihillo valde reputauit ⁊
q̄ntum in ea fuit adnihillauit ⁊ oīa
ꝓpter seipam amauit et oīa ad su
am voluntatē tanq̄ ad finem vlti
muz ordinauit et tanq̄ ad deū qꝛ
deum et om̄s creaturas q̄tū po-
tuit ad seipam ordinauit contra
dei voluntatē et etiā qꝛ ipsa aīa q̄
portabat ymaginē pulcherrimaz
sui creatoris et nobilissimā deffor
mauit denigrauit fedauit eā ⁊ fe
cit turpissimā sūme difformē sum
me horribilem in iniuriā et cōtēp
tum sui creatoris necesse ē ꝙ de
ipsa fiat sūma iusticia sūma vindi
cta. Et qꝛ creaturam contempne-
re suum creatorē est sūma iniuria

et cõmittere igratitudinẽ est sum ma offensa ⁊ sũma nequitia eo qꝛ tanta est iniuria et offensa quãtus eit ille qui est offensus ⁊ tanta est ingratitudo quanta sũt benefitia ac cepta et quanta est largitas et li- bertas tribuentis. et idcirco ipsa aĩa lucrata est infinitã penaꝫ ine ternũ quotiens mutiplicauit cõ temptũ dei iniuriã et offensã. Si eñ ordinatũ est ꝙ qui committit crimen cõtra regiam magestatem corporaleꝫ capite trũcato pugni- tur que pugnitio dꝫ esse aĩe ꝯtem pnẽtis deũ oĩpotentem ⁊ summã magestatem et q̃s poterit cogita re pugnitionẽ sibi debitã. Et quia aĩa dum separatur a carne iĩmica est capitalis contra deuꝫ et cõtra suã oĩpotentiam et iustitiam ideo neccesse est ꝙ ira dei et vindicta ⁊ indignatio veniat supra ipsam tã ꝙ̃ supra suam inimicam formatã et ꝙ dei iustitia eternalit᷑ veniat ⁊ excerceat suaꝫ vindictã cõtra eã. Unde quia contemptus iĩuria et offensa facta sũt contra deum qui est iustitia ideo neccesse erit ꝙ ip samet iustitia irrita ⁊ cõtempta et offensa vindicet suum cõtemptũ suam iniuriam suam offensam. et quia oĩps poterit ⁊ quia summe sapiens sciet vbiqꝫ facere suã vin dictam. Sic ergo contemptꝰ dei et gaudium seu delectatio contra deum et inordinata amicitia ip- sius anime que oĩa neccessario sũt ꝯiũcta cũ amore ꝓprie volũta tis concludũt de neccessitate pe- nã et pugnitionẽ iĩfligẽduꝫ aĩe ex teriꝰ per vindictam iustitie. quia aĩa nõ põt amare ꝑmo suã ꝓpriã volũtateꝫ nec deuiare se nec face re malũ nisi cõtẽpnẽdo ĩ iuriãdo offẽdendo deũ et gaudẽdo et de- lectãdo ꝯtra ipꝫ et faciãdo se iĩmi cã ipiꝰ cõtra ipm ĩfinitaꝫ igratitu dinẽ cõmictẽdo. Ideo vltra malũ et tristitiaꝫ perpetuã quã ipamet fecit sibi ipsi igrtuꝫ cadit ꝑseipaꝫ incurrit aliã penaꝫ aliam tristitiã ꝑ iustitiã qꝛ incurrit ĩdignatõem dei ⁊ irã ꝑpetuaꝫ eiꝰ et iimã iĩmi titiã ꝓpter ꝯtẽptuꝫ et iniuriaꝫ.

De loco et instrumẽto pugni- tõis ꝑpetue. Et oñditur ꝙ locꝰ õ bꝫ esse infimꝰ oĩm in quo debent ꝓici feces totius mũdi ⁊ ꝙ ignis eternꝰ vrens et nõ se ꝯsumẽs nec lucens erit instrumentum ad cru tiandũ eternaliter animam.

Et quia neccesse est ꝙ pu- gnitio ipsius aĩe fiat in ali- quo loco et ꝑ aliq̃d instrumẽtum. Iõ opꝫ inquirere inquo loco aĩa eternalit᷑ colloce᷑ ⁊ pugnia᷑ et ꝑ q̃d instructũ fiet vindicta pugniti onis eťne. Et qꝛ causa et origo pu gnitõis ꝑ vindictã iustitie est ipe contẽptꝰ dei et gaudiũ seu delec- tatio cõtra deũ Iõ neccesse erit vt pugnitõ correspõdeat ipi ꝯtẽptui dei et gaudio seu delectatõi. et iõ

necesse erit ꝙ q2 aīa ꝯtempsit deum ꝙ ipa sūme cōtempnatur et qa cōtempsit creatorē oim creaturarum necesse erit ꝙ ipsa aīa ab oibus cōtempnatur et iō necesse ē ꝙ ꝓiciatur in locū infinitū ꝛ maxie longincū a celo et hoc erit in medium terre in quo dꝫ esse infernꝰ ꝓfundissimꝰ. et vt cōpletissime cōtempnatur necesse erit ꝙ feces oim rerꝝ tp̄ralium et corporalium ibidē ꝓiciātur in quibꝰ ipa aīa totaliter infigatur vt ipsa que ē sp̄ualis in ipsis fecibus rerꝝ corporalium imergatur cōtra suā voluntatē et appetitum naturalē et sic ab infima materia patiatur ꝛ iō necesse erit ꝙ oms creature a suis fecibꝰ purgentur et oms feces in dicto loco ponantur. Et q2 delectatio dꝫ pugniri per suū cōtrarium scꝫ per tristitiā et afflictionē ꝛ q2 ignis super oms creaturas ē valde afflictiuus et iō necesse erit ꝙ ipa maligna delectatio per ignē pugniatur corporalē qui cōburet et non cōsumet se nec interimet et inceternuꝫ nō extinguetur nec morietur nec crescꝫ nec diīuetur vt scꝫ ipsa aīa sit aligata inseparenter cōtra suam voluntatē in igne corporali. Sicut em̄ aīa ꝙuis sit sp̄ualis potuit delectari et cōplacere in rebꝰ cōplacētibus corporalibꝰ inordinate et cōtra deū et rōnem. ita poterit cōtristari et pugniri et affligi in eis per iusticiā et ita ipsa diīa iusticia poterit facere talē ignē ei ꝑpetuuꝫ in quo poterit ipaꝫ aiaꝫ eternaliter pugnire. Un̄ sicut aia potuit alligari corpori per dei voluntatē ꝛ ordinationē vt hō fieret ita poterit alligari igni corporali inseparabiliter ad suā iusticiam exercendā nō vt aia influat vitam igni corporali sꝫ vt suscipiat penā in eo. Sicut em̄ deꝰ potuit cōiungere aiam corpori ꝛ inclinationē et appetituꝫ dare sibi vt amaret corpus ꝛ appeteret illud naturaliter et inclinaretur ad illud et sētiret in illlo ꝑfectionē nature. Ita poterit ipe alligare corporali igni ꝛ dare sibi inclinationē et appetitum cōtra illuꝫ et habere odio et imittere timorē et horrorē vt sit alligata cū eo cōtra suā voluntatē et vt senciat ipsum ignē ad cōplemētū iniusticie sue. Cū ḡ ipsa aia sit pugnienda per iusticiā exteriꝰ et affligenda et hoc debeat fieri ꝑ naturam corporalē inferiorē. et cum nulla res corporalis sit tm̄ acuta tm̄ afflictiua sicut ignis cōuenientissimū erit ꝙ aīa pugniatur eternaliter in ipso igne qui cōcremet vrat et nō cōsumat nec interimat nec luceat qm̄ ei oīs pugnitio oīs pena fit rōe tristitie et vbi nulla ē tristitia nulla est pena et oīs tristitia nihil aliud est ꝙ facere contra voluntatē et ideo necesse erit ꝙ pugnitio fiat ꝑ illa ꝑ que fiet maior tristitia et per illū moduꝫ per

quem maior poterit fieri tristitia et iō neccesse erit ꝙ fiat per illa q̄ magis erunt cōtra voluntatē ipsi us aie et iō neccessario oportet ꝙ ipse ignis etern⁹ sit affligēs cōcre mans et vrens nō ꝯsumēs et nul lomodo lucēs et sic maiorem in fert tristitiā ⁊ fit magis contra vo luntatem suam.

Ut maior fiat declaratio hic ponitur fundamētum quare pōt homo pugniri et debet pugniri ⁊ qualiter debeat pugniri.

Ut aūt tota cognitio pugniē di facilius videat᷑. tria sūt fū damēta vidēda in quib⁹ consistit tota certitudo pugnitionis. Pri mum fūdamētū est scire quare hō pōt pugniri nisi qꝛ hꝫ voluntatē vnde nulla res pōt pugniri nisi habeat voluntatē. Uñ aliqua res pōt pugīri qꝛ pōt fieri aliq̄d ꝯtra suā voluntatē. Si aūt nihil possit fieri cōtra voluntatē alicui⁹ tunc nō potest pugniri. Et qꝛ hō habꝫ voluntatē et potest fieri aliq̄d con tra suā voluntatē. ideo hō pōt pu gniri. Exinde sequitur ꝙ possit pati tristitiā qꝛ potest aliquid fie ri contra suā voluntatē. Et q̄a voluntas hoīs est immortalis ⁊ ꝑ petua. ideo potest pugniri perpe tuo et potest pati perpetuam tri stitiaꝫ qꝛ perpetuo potest aliquid contra suā voluntatē fieri. Et exinde sequitur ꝙ deus nō potest pugniri nec pati tristitiā qꝛ nihil potest fieri contra eius voluntatē quia ipso volente vel permitente oīa fiunt. et etiaꝫ qꝛ deus semper vult honorē suum et bonuꝫ. ideo oia reducit ad suum honorē ⁊ bo num. et nullus pōt facere contra istam voluntatē quin semꝑ imple atur. Sic igit᷑ habem⁹ funda mētum quare aīa potest pugniri ⁊ tristitiam pati. Et exinde sequi tur ꝙ quanto voluntas est maior et fortior et altior tanto apta ē vt maiorem possit recipere pugnitio nem et maiorē tristiciā intensiue ⁊ extensiue. Ideo si voluntas es set infinita et aliquid fieri posset contra voluntatē ipsam talis vo luntas posset pati infinitam tristi tiam. ¶ Secundū aūt fundamē tum pugnitionis ⁊ quare debeat homo ⁊ est dignus pugniri radix et fundamentum est quia potest facere contra dei voluntatem. et quia facit contra dei voluntatem Unde nunꝙ deberet pugniri nisi faceret contra dei voluntatem. quoniaꝫ enim quādo homo facit contra dei voluntatem quantum in eo est facit deo infinitum tristi tiam quia voluntas dei est infini ta. Et ideo est iustum ꝙ deus faciat contra hominis voluntatē

Similiter et homo dignus est recipere infinitam tristitiam non insimul et intensiue. Ideo sal tim duratōne potest recipere infi

nitãm tristitiã. et etiam qa homo fecit cõtra dei voluntatẽ ꝑpetuo eo qꝫ semꝑ mãsit in eadem voluntate et in eodẽ ꝓposito cõtra dei voluntatẽ. Ideo cõueniens est vt deꝰ perpetuo faciat contra hoĩs voluntatem. Et exinde seqtur ꝙ q̇ magis facit contra dei voluntatẽ magis dꝫ pugniri ⁊ magis dꝫ pati tristitiam et magis deꝰ dꝫ facere cõtra eiꝰ voluntatẽ. ¶ Tertiũ fũdamẽtuꝫ sequitur scꝫ qualiter hõ debeat pugniri. Uñ qꝫ voluntas nõ pugnitur nisi qꝫ patiꝛ tristitiã Ideo pugnire aĩam est dare sibi tristitiam. Ideo predicta ars pugniendi sumeꝛ ab ip̃a tristitia scꝫ scire admĩstrare ea que dãt tristitiam et que maiorẽ dabunt tristitiã et ideo perfectissime pugnire est completissime admĩstrare illa que cõpletissime dabũt tristitiã. Quãuis autẽ oĩa que fiunt ꝯtra volũtatem dent tristitiã alicui ꝺm magis et minꝰ ꝺm ꝙ magis et minꝰ sunt cõtra voluntatem. Et qꝫ ip̃a voluntas mala et inordinata primo appetit honorem et laudẽ et vult excellentiã. Ideo deꝰ dꝫ dare sibi ꝯtrium scꝫ vituperium cõfusionem cõtemptũ opꝑbrium ⁊ dedecus et hoc in ꝑpetuũ et maxie contra voluntatẽ et per ꝯñs magnã dat tristitiã. Et ideo cũ aĩa que est spũalis et excellentis nature sit ligata cũ re corporali et infima et paciaꝛ ab ip̃a cõtinue qđ est cõtra honorẽ ip̃ius aie. Ideo ẽ maxia pena ei ꝰ vt ꝙ sit ligata cuꝫ igne corporali et adhuc magis ẽ ligata contra sui voluntatẽ qua re ip̃a volũtas contra naturã suam cremat et vrit in igne et ẽ magis pena q̃ si corpꝰ cõburereturꝰ. et qꝫ etiam aĩa mala voluit delectationes corporales et voluit ꝺlectari corporaliter. Ideo daꝛ sibi corporalis dolor et afflitio in re corporali vt in igne et hoc est sibi dare magnã tristitiã. Et sic habemus tria fundamẽta in quibꝰ cõsistit noticia retributiõis scꝫ quare hõ põt remunerari qꝫ hꝫ voluntatem et qꝫ põt aliquid facere ad suã voluntatẽ. Et exinde põt hõ habere gaudiũ. Ideo ea que non hñt voluntatẽ nõ sunt apta vt possint remunerari qꝫ nõ hñt in quo Sed cã quare hõ dꝫ remunerari est qꝫ facit scđm dei voluntatẽ qa tunc q̃tum in eo ẽ dat ⁊ facit deo infinitũ gaudiũ. Ideo dignꝰ ẽ ꝙ deꝰ det ei infinitũ gaudium saltꝫ duratione qꝫ intensiue nõ põt habere infinitum gaudiũ. et etiã qa ꝑpetuo fecit scđm dei volũtatẽ q̃tũ i eo ẽ dignꝰ ẽ igꝛ vt deꝰ ꝑpetuo faciat ad sui voluntatẽ ⁊ ꝑ ꝯñs ꝙ habeat ꝑpetuũ gaudiũ ⁊ leticiã Sed qualiꝛ hõ debeat remunerari fũdamentũ capieꝛ a gaudio ⁊ leticia. qꝫ remunerare homiẽ ẽ facere ad suã voluntatẽ et hoc ẽ dare gaudium. Et sic remuneratio ñ

est aliud q̄ dare gaudiū. et cōple tissime remunerare est dare illa q̄ gaudiū dant. Et q2 illa que sunt magis ꝓpinqua volūtati et magis sūt fm naturā voluntati magis dant gaudiū. Ideo est ordo i dando gaudiū. Et cū voluntas q̄ primo amat deū nō velit nisi amorem bonū. ꝑmo ꝛ pricipaliter qui amor bon⁹ scōm naturā est bn̄ ordinatē. Ideo necesse est q̄ detur amor ei et augmētetur ei⁹ amor ꝛ cōpleatur et ꝑficiat. Et iō de⁹ cōplebit ipi voluntati ipm amorē et q2 hoc vlt ipa voluntas ordinata cōpletissime scilicet amare deum Et tunc dabit ei plenū gaudiū. et deinde cōplebit in clara visione ꝛ ꝑfecta fruitione q2 hoc vlt voluntas et de⁹ faciet ad ei⁹ totale velle postq̄ aīa fecerit scōm dei volūtatem.

Hic oñditur q̄ sit voluntas dei

Ed que sit volūtas dei hoc manifestāt nobis creature ꝛ ordo creaturaꝝ q2 q̄cquid significant nobis creature et dicūt nob totū est scōm voluntatē dei ꝛ hoc vult de⁹ hoc dicit de⁹ q2 qd oms creature dicūt nobis totū ē scōm voluntatē dei. q2 oms creature sūt scōm voluntatē dei ordinate. Et ideo q̄ creature dicāt vel significent nobis aliquid hoc est fm suā voluntatē q2 nihil est in creaturis ordinatum cōtra dei voluntatem

Et q2 q̄cquid cōclusum est in hoc libro totū extractum est a creaturis et ab ordine et comparatione creaturaꝝ. Ideo quicqd cōclusū est in hoc libro totū est scōm volūtatem dei. q̄ qui facit cōtra illa q̄ scripta sunt in hoc libro facit contra dei voluntatē et qui facit ea q̄ scripta sunt hic facit fm dei volūtatem

Quod ex ipa tristitia oñditur q̄ aīa q̄ erit eternalr pugnieda recuperabit corp⁹ suū ꝓpriū in illo statu in quo erit magis tristabilis et odibilis et cōtra aīe volūtatem

T q2 tota pugnitio aie ē tristitia et nihil pugnit eā nisi q2 dat ei tristitiaꝫ et nisi sit contra volūtatē ei⁹. ꝛ iō necesse ē q̄ aīa recuperet suū corp⁹ ꝯtra ei⁹ volūtatem et in illa forma et in illo statu quo magis erit cōtra ei⁹ volūtatem. Et p ꝯñs in quo maiorē inferat tristitiā vt sicut vsa ē suo corpore ꝓprio et fecit in corpore contra dei volūtatē ita hēant corpus cōtra suā voluntatē. Et sicut hō fecit cōtra dei voluntatē. ita de⁹ faciat cōtra hois volūtatē. Et sic q̄ hō pugniat ꝛ n̄ tm̄ aīa q̄ ē ps hois Et q2 magis erit cōtra voluntatē aie corp⁹ si sit passibile q̄ ipassibile. iō recuperabit ipꝫ passibl'e. Et etiā q2 magis erit cōtra aie voluntatem si sit passibile et tn̄ immortale q̄ si esse mortale. Ideo recuperabit ipsum immortale.

Et quia magis erit contra volū tatem si sit tenebrosuʒ ꝙ si essʒ lucidū. Ideo recuperabit ipsū tenebrosuʒ. Quia etiā magis erit ꝯtra eius volūtateʒ si sit ponderosissimū ꝙ si sit leue ideo recuperabit ipm ponderosissimū. Et vt omia ꝯcludātur erit tale quale magis erit contra volūtateʒ ⁊ magis displicebit aie. Recuperabit ẜ ipm passibile īmortale tenebrosum pōderosissimū grauissimuʒ obscurissimū et difformissimū. Et oia ista concludūt ex parte tristitie.

De magnitudine et multiplicatione tristitie post hanc vitā.

Uoniam anima que primo amat suam ꝓpriam voluntatem et per consequēs suuʒ proprium honorem et suam propriam laudē et fecit contra dei voluntatem et destruxit quātum in ea fuit et anihilauit deum et suum honorem et sic fecit se inimicam dei. Sequitur ꝙ etiā in hoc contempsit eius creaturas et omnes eas iniuriauit et īimicam oim earum se constituit postꝙ creatori omiʒ inimica semper fuit et ab vsa est omnibus creaturis et eis maximaʒ iniuriam fecit qꝛ eas ad honorem dei factas supra deū amauit et in iniuriam dei conuertit. Et ideo neccesse est ꝙ omis creatura vindicet iniuriam sui creatoris et ꝓpriam contra ipsam aīam que tota fuit dedita iniurie creatoris oim cum ipsa esset creatura Et ideo neccesse erit ꝙ ois creatura sit contra voluntatem ipsius aie ad tristiciā eiꝰ vt nullū gaudium nullā letitiam nullaʒ cōsolationeʒ recipiat ab aliqua creatura sʒ solū tristitiā nec a seipsa qꝛ creatura est. Et sic creator ipse ⁊ omis creatura et ipamet aia et sua propria natura quā iniuriat et offendit et cōtempsit omnia erunt contra aīam et in tristiciam eius anime. Sʒ etiā mala que fecit et difformitas et turpitudo erūt cōtra aīaʒ ad tristitiā eius. Et sic omne bonū et omne malū ⁊ q̇cquid est erit in tristitiā aie. Et ab omnibꝰ debʒ pati vt nec i bono nec i malo consoletur nec gaudeat nec letetur nec etiā in malis aliorū consoletur nec solamen sit ei in malis aliorū. Sed omnia sint in augmētum sue tristitie et sic in omnibus tristetur et in nullo consoletur i eternum et sit et ipse creator ⁊ omnis creatura et omne maluʒ tam culpe ꝙ pene et gaudium aliorūʒ et malū alioꝝ omnia sint in tristitiā anime que primo amauit suam ꝓpriam voluntateʒ ⁊ seipsam ꝙ deum. Sic per oppositū et ipse creator et omnis creatura et omē bonum et omne maluʒ tam culpe ꝙ pene et gaudium aliorum et malum aliorūʒ omia erunt in gaudium aie que primo amauit deuʒ ⁊ nihil poterit ei dare tristitiam.

Due Ciuitates maxime ab distantes scilicet Paradisus et Infernus

Et sic apparet magnitudo ⁊ multitudo ipsius tristicie et etiam longitudo et duratio que generabitur in anima ex amore ꝓprio ⁊ puato Et sic tradita est vera ⁊ infalibilis certitudo de duob⁹ finalib⁹ fructibus qui sequuntur de duobus primis amoribus.

Quod ex istis duobus amoribus infalibiliter cōcluditur duas esse ciuitates perpetuas omibus modis ꝯtrarias et inimicas.

+ Icut aūt purissimū gaudiū ⁊ purissia tristicia totalitׄ adinuicem sepantur et elongantׄ Ita opꝫ ēē duas ciuitates et duo habitacula et duo loca que adinuicem separentur et elongentׄ totaliter tanta elongacione ⁊ tanta distancia ꝙ nō possit esse maior. Quaꝝ ciuitatum vna sit gaudij alia sit ciuitas tristicie. Una sit amoris alia odij. Una vite etrne alia mortis eterne vna ad p̄miādū alia ad pugniendum et vindictandū. Una in qua recipiātur amici alia in qua recipiātur iimici dei vna bonorū alia malorū. Una in qua sit purus amor ⁊ alia in qua sit puꝝ odium. Una iqua sit palacinm dei et alia inqua sint carceres et tormēta. Una inqua sit puꝝ bonū. Alia inqua sit purū malū. Una iqua sit pura pax alia inqua sit pura discordia. Una ordinatissima alia in ordinatissima Una inqua sit omne bonum alia inqua sit omne malū. Una altissima alia ꝓfundissima. Una clarissima inqua sit pura lux. Alia iqua sit obscuritas ⁊ tenebra. Et vt omnia ꝯcludātur in vno verbo i vna erit bonū quod nō potest cogitari. in alia erit malum quod etiam cogitari nō potest. Et istas duas ciuitates necesse est ēē et nō plures Cū eīn ñ sint nisi duo amores et necessario opꝫ ꝙ homies vel habeāt vnū vel aliuꝫ. Et isti duo amores sunt inimici capitales et adinuicem se destruūt. Et per ꝯsequēs etiā ipi homines p istos duos amores sūt inuicē inimici inter se. Ideo cum inimici nō debeant simul habitare necesse est ꝙ sint due ciuitates distincte ⁊ separate ⁊ oposite ⁊ nō plēs. Uñ videmus per experiēciaꝫ ꝙ oēs res vnius nature vni⁹ iclinatōis tendūt ad vnū locuꝫ ⁊ collocantׄ in vno loco et ꝯgregantׄ adinuicem et separātur ab alijs. Ergo cū oms hoīes qui primo amauerūt seipsos sint vni⁹ inclinanationis et vni⁹ nature et racōis omnes debent situari in simul et ꝯgregari et in vno loco poni quia faciunt vnum corpus. Et cū omnes homines qui primo amauerūt deum sint etiaꝫ vnius inclinationis et vnius nature et rationis. Ideo etiam debent in simul congregari et ab alijs separari et per se collocari Et cū nō sint nisi due inclinatio-

nes hominū et nō plures nō dñt esse nisi due ciuitates hominum Et quia locus et habitatio debet dari cuilibꝫ rei secundū suaꝫ naturam. Ideo necesse est ꝙ iste due ciuitates seu habitotiones sint ordinate ⁊ situate scd̄m ꝙ conuenit nature hominuꝫ habitātium. Et ideo quia illi qui pͥmo amauerūt se ipsos sūt inimici dei capitales quia quilꝫ fecit se deum ⁊ per ꝯsequēs sūt inimici omnis creature. Ideo necesse est ꝙ ponantur in loco remotissimo adeo scd̄ꝫ naturam et dignitatem ꝙ̄tum fieri poterit. et hoc in mediū terre ⁊ i loco remotissimo ab oī creatura ⁊ nobilitate oīs creature. Et etiam necesse est ꝙ qui p̄mo amauerūt deum qꝛ sūt amici ponātur in loco ꝑpinquissimo deo scd̄m naturam et dignitatē. et hoc est celum Ergo vna ciuitas est in celo ⁊ alia in medio terre. Item illi qui p̄mo amauerunt suā ꝓpriam voluntatem sunt extra deuꝫ extra om̄em creaturā. Ideo fecerūt se nō creaturas et fecerunt se ipas nihil. ⁊ a deo elongauerūt se totaliter. ḡ debent collocari extra eoꝝ naturaꝫ Et per ꝯñs debent poni scd̄m debitū ordinē infra om̄s creaturas prope nihil. ⁊ talis locus est medium terre qꝛ terra est ꝓpe nihil. Sed homines qui pͥmo amauerunt deū qꝛ facti sunt dij ꝑ amorē et sunt intra deum debēt poni super om̄s creaturas localiter et iō supra celuꝫ. Et sequiť ꝙ pͥmi debent poni infra om̄eꝫ locū et scd̄i supra om̄eꝫ locū. Item hoīes qui pͥmo amauerūt se ipos hn̄t ciuitateꝫ strictissimā. Sed hoīes qui pͥmo amauerūt deum hn̄t āplissimā ciuitatē. Ergo p̄mi debēt habere locū strictissimū. et hoc ē medium terre. Et scd̄i debēt hr̄e locum amplissimū et hoc est sup̄ celum. Preterea nihil leui⁹ ē ꝙ amor dei et nihil graui⁹ ꝙ̄ amor sui ipsius et nihil pōderosi⁹. ḡ cū loc⁹ debeat dari cuilꝫ scd̄m ꝓpriā naturam sequitur ꝙ illi debēt ascēdere ad supremū locū ⁊ supra om̄em locū et alij debēt descēdere in ꝓfundissimū locuꝫ. quare sequitur ꝙ duo amores arguūt duas ciuitates ꝫ necessitate quaꝝ vna ē in profūdissimo loco et alia in altissimo. Quaꝝ vna est exiliū et alia est patria. Et hoc summe cōgruit ymo necessarium est oī regi quare magis deo qui est sup om̄s reges q̄ est summ⁹ iudex sūme iust⁹ sūme patiēs sūme sapiēs ⁊ sūme potēs Et ideo sicut fecit hoīes qui pn̄t tendere per duas vias oppositas et pn̄t fieri amici sui vel inimici sui. Et pn̄t esse digni premiari vel puniri eternaliter Ita necesse fuit ꝙ ordinauerit a pͥcipio duo loca spūalia ⁊ duo habitacula iuxta naturā cuiuslꝫ. Aliter vniuersū nō fuisset cōpletum qꝛ exigit to

tum vniuersum vt nihil remaneat inordinatū et maxime in hoīe propter quē facta sunt oīa etc. ¶

Sequitur de odio et ostenditur ꝙ obligatio hoīs ostendit se ad odium sicut ad amorem et ꝙ eadem est scīa de odio et de amore.

Uoniā aūt tractatum ē cū dei auxilio de obligatione amoris et de ipo amore. Et quia odium ꝯrium est amori. Ideo tractatum est de odio sicut de amore Et qꝛ eadem est sciencia de amore ⁊ de odio. Ideo oīa q̄ tradicta et ꝓbata sūt de amore pñt ꝓbari de odio suomō. Uñ sicut voluntas habet amorem. Ita habz odium. et sicut pōt amare. Ita potest odire. ita ꝙ in voluntate est amor ⁊ odium. Sed amor est primo et odium scđo. Amor est principalis quod est in voluntate et odium est secundarium. Et semꝑ ad amorem sequitur odium Et quia iam probata est obligatō de amore scʒ ꝙ homo obligatur ad amandum deū primo ex toto corde ex tota voluntate. ex tota sua potestate et q̄tum poterit et meliori modo quo poterit et continue indesignanter fortiter et sic d̄ aliis conditionibus. Et ideo exinde necessario concluditur ꝙ etiaʒ homo obligatur de iure nature ad odiendum quicquid est vel potest esse contra deum quicquid inimicatur et contrariatur deo et hoc primo ex toto corde ex tota voluntate q̄tum potest ⁊ meliori modo quo potest continue indesinanter et fortiter. Ita ꝙ eadē est obligatio de odio sicut d̄ amore Et qꝛ nulla creatura inquantū est creatura est contra deū. Ideo homo nō debet habere odio aliquam creaturam sʒ sicut homo ꝑmo debet amare deū. Ita primo debet odire illud quod primo est contra deum. et istud quod ꝑmo inimicatur deo et primo est rebelle deo propria voluntas et propꝛius amor et priuatus vt iam probatum est nō inq̄tum voluntas nec inq̄tum amor sed inq̄tum ꝓpria voluntas et inq̄tum primus amor. Et ideo sequitur ꝙ omis homo primo principaliter et supꝰ omnia ex toto corde q̄tum poterit fortiter continue et indesinant̄ obligatur et debet de iure nature odire propriam voluntatem inq̄tum propria est. Et sicut qui ꝑmo tenetur amare deum tenetur omnia amare que sunt dei. Ita qui primo debet odire propriam voluntatem. Ita debet odire omnia que sequuntur ex propria voluntate et colligātur cū ea ⁊ oriuntur ab ea. Et qꝛ amor proprij honoris et ꝓprie laudis et excellentie sequuntur ꝓpriā volūtatē ⁊ etiā amor delectatiōis carnalis

Ideo homo debet habere odio ꝓprium honorem ꝓprium laudē ꝛ ꝓpriam excellentiā et etiā delectatione carnalem. Et qꝛ ad ista sequuntur auaricia inuidia ira accidia. Ideo hō obligatur et tenetur de iure nature oīa ista odire. Ita ꝙ sicut ex vno amore sequebātur multi amores ita ex vno odio sequuntur multa odia. Itē qꝛ ex ꝓpria voluntate sequitur cōtemptꝰ dei vituperiū dedecꝰ dei offensa dei iniuria dei. Ideo hō obligat᷑ et tenetur odire q̄tū pōt contemptū dei om̄em offensam et iniuriam dei et vituperium dei. Item sicut hō obligatur in īmediate post deum amare suam ymaginē viuā ita etiā obligatur odire q̄cquid ē contra ymaginē dei viuā et quicq̄d inimicatur ei ꝛ detur patet destruit eaꝫ. Item sicut quilꝫ hō debet et tenetur amare om̄em aliuꝫ hoiem sicut seip̄m. ita tenetur odire q̄cquid ē ꝯtra om̄eꝫ aliū hoieꝫ sicut q̄cq̄d ē ꝯtra se ip̄m. Iteꝫ sicut quilibet tenetur amare seip̄m qꝛ est dei et qꝛ est dei ymago. Ita debet odire quicq̄d est cōtra seipsum eo qꝛ est cōtra deum qꝛ est cōtra seip̄m inq̄tum dei est et inq̄tū est dei ymago.

De natura et viribus et ꝓprietatibus odij et de fructu eius.

Sicut etiā principalis fortitudo et ꝓprietas amoris est ꝙ vnit amantē cū amato et inmutat ꝛ cōuertit. Ita principalis fortitudo odij est ꝙ diuidit sepat elongat odientē a re quā hꝫ odio Et sicut oīs vnitas oīs vnio oīs apropinquatio hoīs fit per amoreꝫ et n̄ aliter. Ita oīs diuisio oīs separatio et elongatio hoīs fit ꝑ odium et nō aliter. Et sicut q̄to magis amatur aliqua res sit maior vnio. Ita q̄to magis habetur odio sit maior diuisio et elongatō Sic ḡ elongatio distancia et diuisio voluntat᷒ ab aliqua re nō ē nisi odiuꝫ vel ab odio. Et ideo tūc voluntas est perfecte elōgata qn̄ hꝫ perfectuꝫ odiū. Et sicut amor trāsformat amantē in rem amatā. Iō voluntas recipit formā rei amate Ita odiuꝫ expoliat volūtatē a forma rei exose. Et hoc est verū quoniā amor rei ꝯrie est primꝰ et habetur. Item sicut amor nō pōt cogi nec violentari sꝫ libere et volūtarie quocunqꝫ modo vadat vadit. Ita odiū nō potest cogi ymo voluntarie vadit q̄ etiā sicut tm̄ se extendit amor q̄tū se extendit res primo amata. ita tm̄ se extēdit odium q̄tum se extēdit res ꝑmo exosa.

De duobus odijs sicut ē duobus amoribus.

Sicut etiā sunt duo amores primi ꝛ principales. Ita sūt duo odia prima ꝛ principalia eis contraria. Sicut em̄ est amor dei

et amor sui ipsius seu amor ꝓprie volūtatis. Ita etiā est odium dei et odiuꝫ sui ipsius seu odiū ꝓprie volūtatis. ita ꝙ quilibꝫ amor habet suuꝫ ꝓpriū odium sibi opposi tū. Et sicut duo pmi amores sunt inter se capitales et inimici ꝯrij ⁊ aduersarij et nō possūt esse insimul ita ista duo odia sūt inter se capitalia inimica aduersaria et ꝯtraria. Et ideo amor dei et odiuꝫ dei opponūtur inter se. Et amor sui ipsi⁹ et odiū sui ipsi⁹ etiā opponūt͛ Et odiuꝫ dei et odiū sui ipius opponūtur. Et ideo amor dei et odium sui ipsius seu ꝓprie volūtatis cōueniunt. Et amor sui ipsi⁹ pmo et odiū dei etiam ꝯueniūt et simul stare possunt. Et possum⁹ dicere ꝙ amor dei et odiū dei opponūtur ꝯdictorie. Et amor sui ipius ⁊ odium sui ipsius opponuntur etiam ꝯdictorie. sꝫ amor dei et amor sui ipsius opponūtur ꝯrie. Et odium dei et odium sui ipius subcōtrarie. Sed amor dei et odiū sui ipsi⁹ subalternāt͛ Etiā amor sui ipsius et odium dei subalternātur. ℊ odium sui ipsi⁹ seu ꝓprio voluntatis sequitur ad amorem dei.

Et ad amorē dei sequitur odium sui ipsius seu ꝓprie voluntat͛. Et amor dei fugat totaliter odiū dei Et amor ꝓprius fugat etiā odiuꝫ sui ipsi⁹. Et iō qui recedit ab amore sui ipsi⁹ vadit ad amorē dei et nō potest ire alibi sicut q̄ recedit a frigiditate vadit ad caliditatem nec pōt ire alibi. Et similiter q̄ recedit ab amore dei necesse est ꝙ veniat ad amorē sui ipius seu priuatum amorē nec pōt venire ad aliū locū sicut qui recedit a caliditate neccē ē ꝙ vadat ad frigiditatē. Et similiter ē de odio qꝛ qui recedit ab odio sue ꝓprie volūtatis statiꝫ vadit ad odiū dei. Et qui recedit ab odio dei vadit ad odium sui ipi⁹. Et sic volūtas que currit ⁊ ambulat et vadit et venit vel stat vel quiescit necesse est vel ꝙ vadat ad amorē dī ⁊ ad odiū sui ipi⁹ vl͛ ad amoreꝫ sui ipsius ⁊ ad odiū dei. Et necesse ē ꝙ semꝑ stet seu quiescat maneat vl͛ habitet ī istis qꝛ nō potest habitare extra illa vl͛ de vno ad aliud moueat͛ et ambulet nec pōt exire nec ambulare extra ista. Sicut aqua de caliditate ad frigiditatem vel ecōuerso. Sꝫ est differencia in ista ambulatiōe quia sicut aqua per se currit ad frigiditatem et per se quiescit in illa et habitat et hoc sine adiutorio alterius. ad caliditatē nō potest currere nec veīre nec stare nec ibi manere per se nisi cū adiutorio alterius. Ita voluntas per se venit et currit ad amorē sui ipsius et per se in illo quiescit et hītat sine adiutorio alterius. Et potes facere comparationē de aqua ad voluntatē ⁊ ō caliditate ad frigiditatē ad amorē dei et amorem propriū ex-

cerce ergo te.

De fructu amoris qui oritur de isto duplici odio.

Et quia semper amor tenet principatũ et ꝑmitentẽ respectu odij. Semper eñ amor est pncipalis ⁊ ꝑmus ⁊ ex amore oritur odiũ. Ideo habeo odiũ alicuius rei qꝛ amo aliquid. Et iõ sicut sũt duo amores. ita sũt duo odia. Et quilꝫ amor istoꝝ duoꝝ recipit duo odia qꝛ vnũ recipit tanꝙ suũ oppositũ ⁊ iımicũ ⁊ aliõ tãꝙ suũ amicũ ⁊ sibi ꝯueniẽs vt amor dei recipit odiũ dei tãꝙ suum oppositũ et respicit odiũ scꝫ sui ipsius seu ꝓpꝛie voluntatꝭ tãꝙ amicũ Et similit̃ de amore sui ipi⁹ qui respicit odiũ sui ipi⁹ tãꝙ oppositũ et odiũ dei tãꝙ amicũ. Et iõ sic amor dei ẽ optim⁹ ordinat⁹ iust⁹ et sic de ceteris ꝓpꝛietatib⁹ iã dictis. Ita odiũ dei quod est ei oppositũ ẽ pessimũ ĩordinatum ĩiustum et sic de alijs ꝯditionib⁹ oppositis. Et similiter sequit̃ ꝙ sicut odium ꝓpꝛie voluntatꝭ est bonũ ordinatum et iustũ et sic de alijs. Et sic amor dei cũ quo ꝯuenit. Et similiter qꝛ amor sui ipsi⁹ est pessimus inordinat⁹ et sic de alijs seqtur etiã ꝙ bonũ ẽ odium sui ipsi⁹ qꝛ ei opponit̃. Et sic vnũ odium est bonũ et aliõ malũ. Quia ğ ex amore orit̃ odiũ et bonũ odiũ orit̃ ex bono amore ⁊ malũ ex malo amore. Possum⁹ dicere ꝙ illi fruct⁹ q̃ sequũtur ex bono amore etiã sequunt̃ ex bono odio. Et illi fruct⁹ qui sequunt̃ ex malo amore sequunt̃ ex malo odio. Sꝫ tñ principaliter rõe amoris qꝛ odium sequitur amorẽ et sic de odio sue ꝓpꝛie voluntatꝭ sequit̃ fruct⁹ qui sequitur ex amore dei et ꝓuãtur fructus qui sequebãtur ex amore ꝓpꝛio et oĩa mala sua. Et de odio dei oriunt̃ oĩs pessimi fruct⁹ q̃ sequunt̃ ex amore ꝓpꝛio ⁊ ꝓuantur oĩs boni fruct⁹ q̃ oriebãt̃ ex amore dei. Et sic hec sufficiant que dicta sunt de amore et odio et de ꝑmo debito obligatiõis et debitis amoris cum dei auxilio.

Sequunt̃ alia debita que deo debentur. et que hõ dꝫ et obligat̃ dare et reddere deo et vltra amorem et primo in generali ⁊ postea in speciali de quolibet.

Uoniã añ tractatũ ẽ cũ adiutorio dei de principali ⁊ ꝑmo debito obligatiõis naturalis qđ hõ dꝫ dare deo de iure naturali scꝫ de ipso amore. Et visum est qualiter ipsa obligatio et debitũ ⁊ solutio debiti scꝫ dare amorẽ deo totum redũdat ad maximũ bonũ hoĩs inꝙtum hõ est qꝛ ꝯuertit hominẽ in deum et dat gaudium infinitũ. Et iõ qꝛ tñ bonũ sequitur hoĩ si det primo deo amorẽ dꝫ hõ vltra inquirere et cõtinue inuestigare in seipso si habet aliquid ali

homo debet ista facere Nota
De obligatione hominis ad deum

ud in se quod possit dare quod conueniat deo. Quoniam de amore sequitur maximus fructus homini et maximum bonum. Ita de omnibus alijs que dabit deo sequitur maximus fructus et maximum bonum homini. Et si homo non dat deo amorem sequitur infinitum dampnum et malum homini et sic ista bonitas et iste fructus istud bonum maximum et vitatio tanti mali debent inclinare hominem vt det ea que poterit deo. Et non solum hoc sed etiam fortissima obligatio iam probata quia virtute illius omnia que potest dare debet deo vnde quia homo est opus dei et deus est suus opifex et suus artifex qui cum totum fecit cum non esset et homo est factura dei. et non solum hoc sed propter ipsum fecit deus alia opera et alias creaturas. Et ideo quicquid habet homo quicquid potest. totum accepit a deo. Et ideo totum debet suo artifici. et totum obligatur homo deo quantum opus suo artifici et magis ad huc quia deus totum hominem fecit Et quia opus debet amare suum artificem et timere et honorare et laudare si possit hoc facere. Ideo cum homo sit opus dei viuum et possit eum amare timere honorare laudare et glorificare debet ipsum tanquam suum artificem amare timere laudare et glorificare. Et nulli alteri debet ista dare quia nulli aliquid debet nisi deo cui totum se debet vt autem homo clare cognoscat que sunt illa specialiter que debet facere deo debet cogitare in seipso quod quidquid habet opus aliquid totum posuit et ordinauit artifex propter aliquid et non in vanum et nihil posuit frustra. Et quod ille qui facit opus vel facit propter seipsum vt ei seruiat in aliquo vel facit propter aliud. Et secundum quod seruicium exigit et requirit taliter fit et disponitur opus. Et ideo fit domus. Aliter gladius Aliter serra Aliter clauis. Et ideo quia homo cognoscit se esse opus dei factum ab ipso solo potest cognoscere quod quicquid posuit deus in homine plusquam in alijs operibus quod totum posuit propter seruitium suum vt de hoc seruiat ei specialiter et non in vanum. Et quicquid habet totum habet propter suum artificem ita quod sicut quicquid habent res alie facte propter hominem habent propter hominem quicquid habet homo vltra alia opera facta habet propter deum et vt de hoc seruiat deo immediate quia inter deum et hominem nullum est medium. Et ideo quia homo habet liberum arbitrium scilicet intellectum et voluntatem. et in quo potest intelligere. velle amare timere honorare laudare glorificare adorare orare deprecari suplicere. Credere separare confidere manifestare glorificare benedicere gaudere letari exultare. Et alie res non habent omnia ista nec habent cum quo possint ista facere

aliter
homo tenetur deo
facere in hijs

Sequitur ꝙ homo habet omnia ista ꝓpter deū immediate vt cum istis seruiat deo. Et oīa ista applicet deo factori suo ⁊ oīa reddat ei Quid enī dꝫ cognoscere ipm opꝰ factū nisi factorem suū postꝙ pōt et hꝫ cum quo. Ad quid datū est sibi a factore suo hō vt possꝫ facere nisi vt faciat quid debet amare opus factū quid debet velle nisi suū factorem postꝙ habet et pōt cū quo. Ad quid dedissꝫ sibi hoc nisi vt amaret ipm cui debet dare amorem opus nisi factori suo Quem aliū debet timere opꝰ factum nisi factorem suum postꝙ cognoscit ipm et habet cū quo potest timere. Ad quid datum essꝫ sibi vt posset timere nisi vt timeret ipm. Quem debꝫ honorare opus factū de nihillo nisi factorem suū postꝙ potest et scit. Cui dabit honorem et reuerentiaꝫ nisi factori suo. Quem aliuꝫ dꝫ adorare opꝰ nisi suum opificem postꝙ potest cui dꝫ suplicare. cui debet curuare genu opus factū ꝺ nihillo nisi factori suo. Quem dꝫ adorare.

Quem dꝫ deprecari nisi factorem suum postꝙ potest. Cui dꝫ gratias reddere opus totaliter factum de non esse nisi factori suo postꝙ scit et potest. Cui totum se dꝫ opꝰ nisi factori suo queꝫ debet laudare quem dꝫ glificare queꝫ magnificere quem benedicere ipm opꝰ factum nisi suū opificem. Cui dꝫ dare laudem et glām et honoreꝫ nisi factori suo postꝙ potest. Cui ipm opus factū de nihillo debet credere nec in quo dꝫ separare in quo debet confidere nisi in factore suo. De quo debet letari gaudere et exultare opꝰ nisi de suo artifice in quo dꝫ cōplacere in quo debet letari ⁊ consolari nisi in suo factore. Quātuꝫ obligatur opus factū de nihilio factori suo qui fecit ipsū viuū vt possit cognoscere factoreꝫ suū. Que dignitas ē ista ꝙ opus pōt cognoscere suū opificem. Quātuꝫ obligatur opus factori suo qui fecit ipm cū nihil esset simile sui. Cui dedit suam ymaginem viuentem et intelligenteꝫ cognoscentem amantem et memorantem. Cui dedit inestimabileꝫ libertatem. Cui dedit vt posset se ipm mouere de loco ad locuꝫ per se ambulare. Quātū obligat opꝰ illud factori suo qui fecit ipm maius excellencius dignius alcius nobiliꝰ et superiꝰ oībus alijs operibus suis qui ipm magnificauit ⁊ nobilitauit super omīa alia opera sua. Cui soli ⁊ nō alijs suā ymaginem viuam dedit supra qđ nullum aliud opꝰ posuit qui fecit ipsum dn̄m aliorum operuꝫ suoruꝫ ꝓpter quod fecit et ad quod ordinauit omīa alia opera sua. Et ipꝫ ꝓpter nullum aliud opꝰ fecit nec ad aliud ordinauit nisi ad seipm imediate. Quātum obligat illud

opus factori suo qui fecit ipm solum et nõ alia opera et ordinauit ad hoc scz vt ineternũ maneat secuz. secũ bitet cũ eo habeat eternũ gaudiũ eternã leticiam cuz eo et viuat ineternũ in sua societate et vt cõmunicet sibi bona sua seipsum et q̃cquid hz. Quãtũ obligatꝰ illud opꝰ factori suo cui soli et nõ alijs voluit dare nomẽ filij et filium suuz apellare nec nõ noie suo noiare. Et seipm patrem eiꝰ vocari cum non sit de natura sua sz de nihillo factum. Ecce ergo ex eo quia homo est opus dei factũ de nihillo ꝛ cognoscit se esse opꝰ dei Potest etiam clarissime cognocere q̃tum obligatur deo. Et ꝙ oia que potest debz factori suo deo et ꝙ ꝑpter ipsum habet oia.

Qõ homo ex hijs que habz in seipso vltra alias creaturas et ex ꝓprijs conditionibus põt arguere cõditões quas hz deꝰ factor suꝰ.

Uia homo imediate est ꝓpter deũ. Et oia que habet habet ꝑpter deum. Et inter deuz et hominem nullum est medium ideo inter deuz et homĩez est correspondentia ꝓportionalis ꝛ deus correspondet homĩ iuxta suas ꝯditiones ꝓportionabiliter. Unñ homo potest arguere ꝑ suas ꝯditões quas habet inq̃tũ hõ quas nõ hñt alie res. Conditões correspondẽtes deo factori suo. Ideo põt homo arguere ꝙ quia ipse potest amare deus est amandus. Et quia potest cognoscere ꝛ intelligere ꝙ deꝰ est cognoscendus et itelligẽdus. Et qꝛ hõ põt timere deꝰ est timẽdus Et quia põt honorare deus est honorãdus. et qꝛ põt adorare deus est adorãdus. et qꝛ põt supplicare ꝛ de precari deus est deprecandꝰ et supplicãdus.

Quia potest laudare glorificare ꝛ bñdicere deus est laudãdus glorificandus magnificandus ꝛ bñdicendus. ꝛ quia homo potest cognoscere benefitia deus est benefitiorꝫ largitor. et quia põt admirari deus est factori mirabiliuz. et quia homo potest credere deus ẽ credendus. et quia homo potest sperare in deo deꝰ est separandꝰ et quia homo potest confidere in deo est ꝯfidẽdum et deus est fidelis. et quia homo potest delectari deus est delectabilis. et quia homo semꝑ querit veritatez deꝰ est verax. et quia semper homo desiderat bonũ ideo deus est bonus et quia hõ potest in ifinitũ querẽ deus potest in infinitũ dare. et qꝛ hõ põt i infinitũ desiderare deꝰ in infinitum põt satiare. et qꝛ hõ põt bñ facere deꝰ põt ipz remunerare et qꝛ hõ põt peccare et malefacere deꝰ põt ipz pugnire. et quia hõ põt cadere deus põt ipm leuare ꝛ quia homo potest esse reus deus potest esse iudex. Et qꝛ homo põt veniã postulare deus põt ei par-

cere. Et quia homo potest eē infirmus de⁹ pōt ipm sanare. Et quia homo est miserabilis de⁹ ē misericors. Et quia homo est debilis et fragilis de⁹ ē fortis. Et sic ex cōditionibus ipsius hois possumus ꝓportionaliter arguere per correspōdenciā cōditiones dei. Et ecōuerso ex cōditionibus dei possum⁹ arguere ad hoiem. et qꝛ de⁹ est primo amand⁹. Ideo hō dꝫ ipm primo amare ꝛ ei ꝑmo debetur amor et est sol⁹ et primo timend⁹. Ideo hō dꝫ ipm primo ꝛ solum timere et ei debetur timor Et qꝛ est primo et solū honorād⁹ hō dꝫ ipm ꝑmo honorare ꝛ ei debetur primo honor. Et sic de omnibus alijs cōditionib⁹. ꝛ quōmō est simile de aīa ad corpus et ecōuerso sicut de hoie ad deū. ꝛ sicut adinuicē correspōdet aīa et corpus. Ita deus ꝛ hō. Unde qꝛ corpus hꝫ oculos. Ita aīa hꝫ virtutem vidēdi. ꝛ qꝛ corpus hꝫ aures hꝫ aīa potestatem audiendi. et qꝛ corpus hꝫ nasuꝫ. Ideo aīa habꝫ virtutem ad odorandum. et quia corpus hꝫ pedes. Ideo aīa habꝫ virtutem ad ambulandū. et sic de alijs et econuerso possumus arguere de anima ad corpus.

Quodlꝫ quodlꝫ debitū debeatur deo virtute amoris tn̄ quodlibet ꝑ se hꝫ suā ꝓpriā rōeꝫ spālē quare dꝫ hō deo regratiari.

Quāuis aūt oīa ꝛ vniuersa debita que hō dꝫ deo debeant virtute ꝑmi ꝛ pricipalis debiti scꝫ rōe amoris qꝛ oīa sūt alligata et ꝯnexa cū amore et oīa sequūtur amorē et oīa sūt inclusa i amore. Ideo cui hō dꝫ totū amorē primo et totaliter ꝛ illi etiā dꝫ honorem primo et totaliter et ꝙtū pōt dꝫ illi etiā omēꝫ laudē oēm obedientiā omnē fidē et quicqd dari pōt et deo ꝯuenit. Un̄ oīa ista dātur et donabilia sunt scꝫ amor timor honor laus glīa obediētia fides spes cōfidencia. Et deo ꝯueniūt. Ergo cū amor sit primū donum et in ipo includātur oīa dona. Sequitur ꝙ cui dꝫ hō ipsum amorem dꝫ oīa ista et qꝛ hō soluꝫ vni obligatur et totuꝫ hoc dꝫ illi. ac tn̄ vnūquodqꝫ istoꝝ debitoꝝ debetur deo ꝑ suā ꝓpriā rōem specialem vt per aliā rōem in spāli debetur amor et per aliā timor. Et per aliā honor et sic de alijs. Qꝛ enī ista sūt distincta et diuersa dona inter se et vnū nō est aliō. ideo sub vna rōe dꝫ dari vnū et sb alia rōe aliud. Unde amor nō ē timor Et pōt dari amor sie timore ꝛ honore. et ecōuerso. Quāuis ḡ oīa debeātur deo tn̄ sub distinctis rōtionib⁹. vn̄ de⁹ ē primo amād⁹ qꝛ est ꝑmo bon⁹ et sol⁹ bon⁹ qꝛ nihil est bonū nisi per ipm et ab ipso et eo mō quomō ē bon⁹ ē amādus. et ideo qꝛ summe bonus sū-

me est amand⁹. et quia purissime bonus purissime est amandus q: in infinitū bonus i infinitum est amandus. Quia semper bonus semper est amandus q: primo bonus primo est amandus. Et nihil est bonū nihil perfectum nisi per ipm ideo nihil est amandū nisi ꝓpter ipm. Item de⁹ primo debet amari ab homie quia de⁹ ipꝫ prim⁹ amauit. Et propter dona ⁊ beneficia que illi dedit quia totū quod habet ab eo accepit et seipsū. Propterea deus est timendus et ei debetur timor q: est dñs omnipotēs Et eo modo quo est dñs est timēdus et comō debetur ei timor. Et ideo q: est omps dñs et infinitus et sūmus ideo debetur ei sūm⁹ timor et infinit⁹ et est i infinitū timendus. Et quia verissime est dñs ideo verissime est timēd⁹ Et quia semꝑ est dñs semꝑ est timendus. Et q: est solus dñs hoīs et null⁹ alius. Ideo timeri debet ab homine solus. Et quia est primū ꝑncipiū et q: maior eomodo quo est primus et maior et principiū est honorand⁹. Et ideo quia est ꝑmuꝫ principium et primo iō honorand⁹ est et ei ꝑmo debetur honor. Et quia ipse solus est principium per se et nihil est principium per se nisi deus ideo ipse sol⁹ est honorandus per se ⁊ nihil honorandum per se nisi ipse Et quicquid honorandū est honorandū est ꝑpter ipsū Et quicquid est ꝑncipium est ꝑncipium per ipsum. et quia est summū ⁊ infinitū principium ideo summe ⁊ infinite est honorand⁹. et q: est verissime verissime est honorand⁹. et quia est ꝑmū principium hoīs ideo ab homine dꝫ primo honorari et dari honor. Iter deo debetur obedientia quia ē superior et eo modo quo est superior est ei obediendū Item deus est laudandus glorificandus quia est operarius et artifex seu opifex et comodo quo ē operari⁹ et artifex est laudand⁹ et glorificand⁹. et iō quia est sūm⁹ et optim⁹ et sapiētissim⁹ ⁊ prim⁹ solus oꝑarius et artifex ideo solus est sūme et ꝑmo laudand⁹ et glorificand⁹ et ei debetur laus et gloria ꝑmo. et q: est operarius et artifex hoīs ideo ab hoīe ē laudand⁹ Item de⁹ est credendus ⁊ ei debetur fides et credulitas q9 est verus et non mēdax. et eo mō quo est deus ver⁹ comodo debet ei fides. et ideo quia est primo verus et per se verus et est ꝑma veritas ideo debetur ei primo ⁊ per se fides. et quia est summe verus ideo sūme ei debetur sūma fides et credulitas et quia in infinituꝫ elongat a mendatio quia nō pōt fallere nec falli ideo in ifinitū ei ē credēdū. Preterea deo debetur confidentia et ei est confidenduꝫ quia ver⁹ ē potēs ⁊ sine deceptōe

Item debet spes et in eo ē sperand̄ q̄r potens et valens et sciēs iuuare saluare et dare. Et comō quo ē potens iuuare et saluare et dare comō debet ei spes et comō i eo ē sperandū. Et q̄r sol⁹ et potens et nullus ali⁹ primo potēs est ⁊ sū- me potens. Ideo deo ē pmo ⁊ so- lum et summe sperand̄ et sic de oi bus. Sic g̊ alia rōe est de⁹ aman dus. alia ratōne timēdus alia ho norand⁹ et sic de alijs. Et q̄r in ip so sūt oēs iste rōes dicte. Ideo de bentur ei oia predicta. Et q̄r hō pōt oia illa dare. Ideo sibi soli dʒ dare et primo. Nō g̊ sufficit hoi dare solum amorē nisi etiā det ti- morem det honorē det laudē det gl'iam det fidē spem obedientiam et cōfidētiam q̄r oia ista debētur ei sicut amor. Sed primo et prin cipaliter amor q̄r in hoc correspō det deo de simili q̄r de⁹ amor est ⁊ dat amorē. Sed nō est timor ⁊ sic de alijs. Et ideo principalissimuʒ quod est. est amor. Sʒ nō vult so lum amorem sʒ vult ip̄m sociatuʒ cū alijs scʒ cū timore cū honore ⁊ sic de alijs q̄r totaliter ei debētur.

Quod q̄uis multe sunt spāles rōnes quare oia p̄dicta debeant dari deo ab hoie tñ vna pōt esse ratio generalis ex parte dei ⁊ alia ex parte hominis.

Uoniā aūt oēs predicte rō nes pn̄t cōcludi in vna rōe ex parte dei est alia ex parte hois. ⁊ iō possum⁹ oēs reducere ad du as gn̄ales rōes iste aūt due rōes sūt op⁹ ⁊ factorū. vn̄ oia d̄bet deo ab hoie q̄r deus est factor eius et oia debet dare hō deo q̄r est op⁹ eius. Et comō quo de⁹ est factor hois et hō opus suum comō de- bentur dari deo ⁊ hō dʒ dare deo

Et ideo amor timor honor laus gl'ia fides spes fiducia obediētia debētur deo ab hoie q̄r hō est op⁹ suum et de⁹ est factor eius. Un̄ hō dʒ amare deū q̄r est op⁹ ei⁹ et de⁹ ē factor suus. Ideo hō dʒ deū timere q̄r est op⁹ ei⁹ ⁊ de⁹ ē factor suus. Ideo hō dʒ honorare deuʒ q̄r est op⁹ eius. hō dʒ laudare de um q̄r est op⁹ eius et q̄r de⁹ ē fa- ctor hois et hō est opus ei⁹. Iō ei summe dʒ obedire et sic de alijs. Un̄ q̄r de⁹ est factor hois et hō ē opus suū. Ideo amat ip̄m hoiem q̄r factor amat op⁹ suū et ip̄i dat sua bñficia. Et q̄r est factor hois. Ideo est dn̄s ei⁹. Et q̄r est factor hois ideo est principiū eius. et q̄r est factor hois ideo n̄ decipit nec fallit hoiem sʒ semp dicit ei verita tem q̄r factor nō decipit op⁹ suū et q̄r est factor hois est fidelis ho mini. et q̄r est factor hois nō deffi cit operi suo et sic de alijs. Quia igitur hō est opus dei et solus co gnoscit se esse opus dei et esse fa- ctum a deo. ⁊ etiā solus hō cogno scit se esse obligatum deo et solus

cognoscit quicquid dz op⁹ facto
ri suo. Et cognoscit ꝙ omnia predi
cta debet opus factori suo. Et
quia potest dare omnia predicta.
Ideo dz et obligatur oia pre
dicta dare deo. Coniūge ista simł
homo cognoscit se esse op⁹ dei. et
coguoscit quid dz facere op⁹ suo
factori. Et hō cognoscit se esse ser-
uum dei et subdictū ei⁹ et cogno
scit quicqđ dz seruus dño suo et
cognoscit accepisse oia a deo ⁊ co
gnoscit quid dz facere recipiens
dāti. et hō cognoscit se posse ⁊ ha
bere oia que dz dare. Ex oibus se
quitur ꝙ hō dz dare oia predicta
deo nec excusatur si nō dat qꝛ hꝫ
et potest et sic in generali et in sił
manifestata sunt debita et dona
que deo debētur et que hō debet
deo et obligatur et de quo obliga
tur vltra amorem dare deo
Sequitur de istis in speciali ⁊
primo de timore.

Uoniam aūt dictum ē ⁊ tra
ctatū de amore quod est pri
mum debitum et primum donuꝫ
in speciali. etiam tractanđ est de
alijs debitis ⁊ de donis in specia
li. Sed tñ qꝛ ipse amor est ꝓmū
debitum et donū ⁊ ad ipm sequū
tur oia debita et dona et nihil po
test dici donum nisi rōne amoris
quia est primū donum. et iō. nec-
cessario concluditur in oī dono ⁊
dato alter nō esset donum nec da
tum quia ipe primo habꝫ nomen
doni. et primum semꝑ includitur
in alijs ⁊ nihil potest dici vere do
num nec datum nisi oriatꝰ ab amo
re et fundetur in amore. ⁊ si amor
nō est nullum donuꝫ est qꝛ donū
debet esse voluntariuꝫ libeꝝ spō
taneum et gratuitum. Et nihil est
tale nisi amor. et ideo nihil est ac-
ceptabile nisi amor vel ꝓpter amo
rem. Et propter hoc timor honor
obediencia etc͂ que pñt dari sepa-
rata ab amore nō sunt acceptabi-
lia nec placabilia qꝛ nō sunt volū
taria nec spontanea nec dulcifi-
cata nec mellificata cū dulcedine
amoris qui est prima dulcedo. iō
sine amore omnia sunt amara.
Et ideo nec dans gaudet in dan-
do nec recipiens complacet in re
cipiēdo. et propter hoc qui timet
sine amore habet tristiciam et pe-
nam. Et qui honorat sine amore
adulatur quia non est honor sed
adulatio. Quia ergo ipe amor ē
primum donū et debitū. Ideo
scienitia et cognitio de amore est
principium et ianua ad cogno-
scendum oia alia debita et dona
et similis est ꝓcessus de oibus si-
cut de amore. Incipiamus ergo de
ipso timore. Unde timor differt
ab amore quia amor solus est do
num liberale et spontaneum et iō
datur cū delectatione et leticia si
ne fatigatione sine pena tristitia
sine coactione et liberalissime.

Sed timor solus de se non potest dari nisi cum pena tristitia fatigatione coactione et nō libere ꝛ spōte qꝛ nō est donum voluntarium et ideo nisi ꝯiungatur cuꝫ amore dat tristitiam penā et desperationem. Et iō ipe timor est purꝰ seruus nullam libertatē hñs. Sed qñ cōiungitur cū amore tunc est liber et spōtaneus et voluntarius et liberatus a seruitute et manumissꝰ et tunc nō hꝫ penaꝫ nec tristitiam ſꝫ gaudium. Sic ḡ amor timorem a seruitute liberat et ponit ipm in libertatem. et hoc facit amor bonꝰ et nō amor malus. Et qꝛ timor de se est seruus et dat penam. Jdeo nō dꝫ multiplicari sic amor. Uñ ex vno timore bono nō sequūtur multi timores. Sꝫ quāto timor est melior minus multiplicatur. Jdeo ex timore dei nullus alius timor inde oritur. Sed ex amore dei sequūtur īfiniti amores et sic amor extēditur ꝗtū res amata. Sꝫ timor nō extēdit̃ ꝗtū res q̄ timet̃ quia nihil est timendū nisi solus deus. quia creatura nullomodo est timenda. et sic differēcia est inter timorem et amorem quia timor nō est donum voluntarium et dat penam de se et tristitiam quando est solus et nō extenditur. Et amor de se est donuꝫ voluntarium et dat gaudiuꝫ ꝛ extenditur. Sed etiam multum cōuenit timor cum amore et ē optima mixtura optima societas qꝛ timor dei iuuat amorem qꝛ timor ligat et vnit voluntatem magis cum deo. Et ideo amor ꝛ timor sūt due cathene duo claui tenentes voluntatem fixam cū deo. Et ad inuicem se fortificant adinuicē se iuuant. Unde quia creatura est de nihillo et deus est infinite potestatis nō esset cōueniens cōiunctio cū deo nisi per amorem ꝛ timorem. Nec aliter conuenit creature amare deum nec deo cōuenit aliter amari quia sic appareret quedē equalitas et nulla superioritas nec esset firmissima vnio inter creaturam et creatorem. Et ideo quia timor cōuenit cū amore quia ipm ꝯfortat fortificat iuuat et solidat et hꝫ virtutem vnitiuam. Jdeo post amorem pōt tractari de timore.

Quod sicut sunt duo amores. Ita sunt duo timores

Uoniam autē duo amores iam dicti principales sūt radices oīm bonorum et maloꝝ q̄ pertinent ad hominem. Et iō neccesse ē ꝙ omnia que pertinent ad hominē diuidantur in duas partes. Et ideo neccesse est ponere duos timores sic duos amores. vnus timor qui orit̃ ex amore dei. Et alius timor est qui orit̃ ex amore sui ipsius. Et sicut se habent duo amores inter se. Ita

duo timores Et ideo timor qui oritur ex amore dei et couenit cũ eo est bonus sanctus iustus ⁊ habet omẽs conditiones ipsiꝰ amoris dei. Sed timor qui orit̃ ex amore ꝓprio est malꝰ iniustꝰ inordinatus et hꝫ omẽs conditiones ꝓprij amoris. Et ideo isti duo timores faciunt operationes ꝯrias qꝛ timor dei nõ multiplicatur ſꝫ semper est vnus solus qꝛ timet deum nihil timet aliud quia nihil aliud est timendum. Et ideo viuit ⁊ fortificat et nullam penã nec tristitiam dat quia semper iunctus est cũ bono amore. Sed timor qui oritur ex amore sui ipsius multiplicatur in infinitum et plusꝙ ipse amor. Unde oritur ymo ex vno amore oriuntur infiniti timores. Et quia timor de se dat penam et tristitiam nisi sit iunctus cum bono amore. Ideo quilꝫ timor qui oritur ex amore sui ipsiꝰ dat penam et tristitiã. Et ideo ad multiplicationem timoris sequit̃ multiplicatio tristitiaꝝ et penaꝝ vñ ista multiplicatio timoris clarissime maĩfestat venenositatem ⁊ maliciam ipsiꝰ amoris ꝓpriũ ⁊ ꝙtum nocet. Qui eñ primo amat se ipm̃ amat sũme vitam suã et suum esse et ꝯseruationẽ sui ipsius ⁊ ideo sũme timet perdere se ipsum et suã vitã eo qꝛ põt perdi destrui et corrũpi qꝛ ẽ res perdibilis ⁊ destructibilis. et ipe non põt conseruari per se ipsuꝫ Et per ꝯñs timet oĩa illa que possunt tollere et destruere et diminuere se ipm̃ et suũ esse et suã vitam vt est mors. Et ideo timet mortem infirmitates pestes et fugit illas ꝗtũ potest. Timet terram timet aquam aerẽ ignem venena famem sitim animalia et omnia que possunt auferre vitam suam Item qui primo amat se ipm̃ amat etiã primo propriũ honorẽ ꝓpriam famam ⁊ suam laudẽ. et timet vituperia et per cõsequens timet omnia illa que possunt diminuere et destruere suũ honorem suã famã. et suũ nomen. Itẽ qui primo amat se ipsum amat ꝓprias delectationes carnis. et ideo quia timet eas perdere timet omnia illa que possũt destruere vł diminuere illas delectatiões. iõ temet tormẽta calorẽ frigꝰ amaritudĩes pauptateꝫ bonoꝝ et penuriã. Itẽ etiã qꝛ diligit peccunias p ꝯñs timet eas pdere. iõ timet oĩa illa ꝗ pñt illas auferre vł diminuere. ecce ꝗqualiter timor malꝰ mł̃tiplicat̃ in ĩfinitum eo ꝗa oritur de malo amore. Itẽ etiaꝫ qui pmo amat se ipm̃ amat omẽs illos qui sunt ꝯiuncti secum et qui iuuãt ipm̃ vel cõsolantur ipm̃. Ideo amat amicos filios vxorem parentes et fratres et etiam omĩa que ei seruiunt sicut sũt domus possessiones animalia et ideo timet perdere istam et.

Et per ꝯñs timet oĩa illa que pñt sibi aufferre oĩa supradicta vl' destruere fundamẽtum autẽ quare gñantur tot timores est quia illō quod amatur pōt perdi ⁊ destrui et aufferri quia est res perdibilis Et sic amor malus nō liberat tiorem a seruitute et pena ymo ipm tiorez multiplicat et penã auget. Sꝫ qui amat p̄mo deuꝫ qꝛ deus non est res que possit destrui nec aufferri nec corrũpi nec per violẽtiã tolli nec aliquid potest sibi nocere nec eum adiuuare. Ideo nihil aliud timet sꝫ solum timet euꝫ quem amat et sic amor dei nō multiplicat timores sꝫ solũ habꝫ vnũ timorem et ille timor cũ amore liberat ab infinitis timoribus malis qui dant penã et tristitiã. Et quia timor debetur alicui qꝛ dñs et inq̃tũ dñs et ille qui debet dꝫ inq̃tuꝫ ſuus ergo sequitur ꝙ homo qui p̄mo nō timet deũ subicit̃ et est ſuus oĩm reruꝫ quas timet et cõstituit se ſuuꝫ oĩm illaꝝ reꝝ Et ille res om̃s dñantur homi. et ideo homo cõstituit se ſuũ ⁊ subiectum oĩm creaturaruꝫ ⁊ oĩs creatura dñatur ei quia om̃es timet et sic i currit infinitas ſuitutes et captiuitates et perdit sũmaꝫ libtatẽ. Sꝫ q̄ p̄mo timet deũ est so' lũ ſu⁹ vni⁹ et hꝫ solũ vnũ dñm q̄ est dñs oĩm creaturaꝝ. Qui ergo timet qd̄ timẽduꝫ est hꝫ bonuꝫ timoreꝫ. Sꝫ qui nō timet p̄mo deum timet quod timẽduꝫ nō est qꝛ timet creaturas de nihillo factas ⁊ talis timor est ꝯtra naturã hoĩs inq̃tuꝫ hō est et ꝯtra totũ ordineꝫ creaturarũ qꝛ creature facte sũt ꝑpter hoĩeꝫ ad ſuiẽdum hoĩ. et sic est ordo ꝑuersus in natura. Sꝫ timor dei est scd̃m naturã hoĩs inq̃tum hō est et scd̃ꝫ ordineꝫ oĩm rerum et ideo nō est ꝯtra hoĩeꝫ sꝫ ꝯuenit hoĩ inq̃tum hō est ⁊ iō semper ꝑficit hoĩ. Et sic apparet quales sũt duo timores sicut sunt duo amores.

Qd̄ sicut sunt duo timores ꝯtrarij ita sũt duo cõtemptus contrarij siue oppositi.

T qꝛ etiã amori opponitur odiũ et duob⁹ amorib⁹ opponũt̃ duo odia ita sil'r timori opponit̃ ꝯtempt⁹. Et sicut sũt duo timores ita erũt duo ꝯtẽpt⁹ ideo sicut est timor dei ita est ꝯtẽpt⁹ dei Et sicut est timor creature ita ē cõtempt⁹ creature seu cõtempt⁹ sui ipi⁹. Et ideo sil'r pōt fieri hec ꝯparatio iter duos timores ⁊ duos cõtẽpt⁹ sic iter duos amores ⁊ duo odia. vñ timor dei ⁊ tĩor creature seu q̄ orit̃ de amore ꝓprio sũt ꝯrij. ⁊ ꝯtẽpt⁹ dei ⁊ ꝯtẽpt⁹ creature seu sui ipi⁹ sũt ꝯrij Sꝫ timor dei ⁊ cõtempt⁹ dei ꝯdicunt. Et timor creature et ꝯtẽpt⁹ creature etiã ꝯdicũt. Sꝫ timor dei et ꝯtẽpt⁹ creature subalternant̃. Et timor creature et ꝯtẽpt⁹ dei etiã subaltnant̃

Compara ergo timorē ad amorem et duos timores ad duos amores et ad duos cōtemptus et sic acquires magnam scienciam de timore.

Quod honor et vtilitas seu comodū sūt duo propter que fiūt oīa.

Quamuis aūt tractatus sit de honore aliqualiter sil' cū amore et alijs debitis ac tū honor requirit specialē tractatū ab alijs distinctum propter suā superiorē naturā et excellentiā quia oīa que facta sunt et fiunt reducūtur ad honorē. Vnde oīa que fiūt vel fieri pñt ad duo reducūtur scz ad honorē et ad vtilitatē quia omē quod fit vel fit propter honorem vel propter vtilitatē vel propter vtrūque simul ita quod honor et vtilitas sūt duo fructus qui colligūtur finaliter ex oībus. Cū autem deus fecerit mūduz necesse est quod fecerit vel propter honorē vel vtilitatez vel propter vtrūque simul. Vñ cuz nō sint nisi duo scz deus et creatura necesse est quod oīa fiant vel propter deū vel propter creaturā vel propter vtrūque sil'. Et quia creatura semper est indigēs quia de nihillo facta et nō pōt per se existere nec crescere in bonitate et perfectione nec meliorari intra se. Jdō solū ei debetur vtilitas seu comodū et nō honor. Sed quia deus creator plenus est intus se oī perfectione nullo īdigēs extra se quia nullomō pōt crescere in seipso quia summe plenus. Et idō quia in ipso nulla est indigēcia nec pōt esse quia est summe diues in oībus habēs omē cōplementum Jdeo nulla debetur ei vtilitas sz solū honor. Et sic creature solū debetur vtilitas et deo creatori solū honor. Et quia deus ē summe bonus. Jdo nihil pōt operari quod nō fit propter vtilitatē ideo ista duo sunt sil' iuncta in oī opere suo scz honor et vtilitas. quia honor sine vtilitate videtur esse vanitas quod nō pōt esse in summo bono Jdeo deus nō pōt operari propter solum honorē. Jdeo oīa que deus operatur. operatur propter honorē et vtilitatē scz propter honorē suū cui debetur et propter vtilitatē creature cui cōuenit vtilitas et comodū Aliter sua operatio nō haberet finem cōpletū et plenū quod esse non potest. Et sic oīa cōsistunt in duobus scz in honore et vtilitate seu comodo. Et propter ista duo omīa fiunt. Et vtilitas cōuenit indigenti. Et honor summe pleno in se. Cum enī deus operetur oīa que operatur propter se primo et ipse nō possit aliquid recipere ītra se nec crescere intra se nec augeri. Sequitur quod nō potest operari extra se nisi propter honorē suū et gloriā que sunt exteriora bona īpossibile est enī quod propter nihil operetur. Et cū sit summe bonus est īpossibile quod operetur nisi propter aliquam vtilitatem Et quia ipse nulla vtilitate īdiget idō necesse ē quod operetur propter vtilita-

tem creature. Et sic honor dei et vtilitas semper simul sunt colligata in operibus suis.

Quod q̄uis simul sint honor et vtilitas ac tñ magis principalr̃ est honor q̄ vtilitas.

Et q2 honor debet̃ deo et vtilitas creature. Ideo magis principalis ē honor dei q̄ vtilitas creature. Et de tanto de quāto deus ē principalis q̄ creatura ymo sicut de9 et creatura in ĩfinitū distant ita distāt in ĩfinitū et sine mēsura honor dei et vtilitas creature. Et ideo q̄uis silr̃ operet̃ ꝑpter suum honorē et creature vtilitatē ac tñ magis et pricipalit̃ opat̃ et ꝑmo ꝑpt̃ suū honorē et min9 pricipaliter et scd̄ario ꝑpter vtilitatē creature ita q̄ pricipali9 respicit suū honorē q̄ creature vtilitatem Sicut enī ꝑmo ē de9 q̄ creatura ita silr̃ dz ꝑmo respicere de9 ea q̄ partinēt ad ipz q̄ ea que partinēt a creaturā lz vtrūq3 simlr̃ respiciat Et ideo sequit̃ q̄ de9 principalit̃ fecit mundū et oīa q̄ in mūdo sūt ꝑpter suum honorē ad suā laudē et gloriā vt exinde sequat̃ diuin9 honor et etiā ꝯsequēter ꝑpt̃ creature vtilitatē. Et exinde seq̄tur q̄ de9 oīa pōt quecūq3 pñt ptinere ad verā laudē ad veꝝ honorez et ad verā gloriā et ad verā vtilitatē Et oīa que de9 operat̃ in mundo operatur ad suū honorē et ad suā laudez. Et regimē mundi omniū creaturaꝝ et toti9 vniuersi totū ē ad suū honorē. Et q2 vtilitas creature ē ligata cū honore dei sequit̃ q̄ quāto magis de9 respicit suum honorē tāto magis etiā vult vtilitatem creature. et quanto magis crescit honor dei tāto magis crescit vtilitas creature. et sicut de9 nihil pōt facere cōtra suum honorem. Ita nihil pōt facere q̄tum ē de se cōtra vtilitatē creaturaꝝ q̄a simul sūt colligata. Quāuis ḡ de9 principaliter intēdat suuz honorē tñ nō pōt facere suum honorē nisi faciat creaturaꝝ vtilitatē et comodum q2 sūme bon9 nō pōt nocere q̄tum ē de se. Ideo sūme bon9 nō pōt de se nisi ꝑficere. Utilitas ḡ creaturarum et comodum semꝑ sequitur honorem dei.

Quod sicut de9 solū ĩtēdit et respicit vnum honorē. Ita solum intendit et respicit vnam principalem vtilitatem.

Et q2 vtilitas sequit̃ honorē dei et nō pōt ab eo separari Et cū de9 respiciat vtrūq3 insilr̃ sequitur q̄ sicut solū respicit vnum honorē sc3 suū ita respicit vnā pricipalē vtilitatē pricipalit̃ et ꝑmo. Q2 enī creature debetur vtilitas: et deo honor. Ideo q2 ipse est vn9 solum deus solū ē vn9 honor Ita silr̃ q̄uis sint multe creature ac tñ

vna ē principalis creatura super oms creaturas. et iō sequit̄ q̄ pri cipaliter respicit vtilitatē illi⁹ cre ature que est sup oēs creaturas. Et q̄ꝛ creatura rōnalis est sup oēs creaturas. Ideo sequitur princi- paliter q̄ de⁹ intēdit ꝛ respicit vti litatem creature rōalis. et vtilita- tes aliaꝝ creaturaꝝ respicit ꝑpt̄ vtilitatē creature rōnalis. et q̄ꝛ so lus hō in mundo est creatura rōa lis. Ideo de⁹ ꝑmo ꝛ principaliter in mundo respicit vtilitatē hoīs ꝛ vtilitates aliaꝝ creaturaꝝ q̄ sunt in mundo respicit ꝑpter vtilitatē hoīs. et vtilitatem hoīs nō respi- cit ꝑpter aliā vtilitatē. et sic solum est vna pricipalis vtilitas ad quā ordinātur oms alie vtilitates ꝛ h̄ est hoīs vtilitas. ꝛ vtilitas hoīs n̄ est ꝑpter aliā vtilitatē q̄ꝛ nl̄la alia vtilitas est sup̄ vtilitatē hoīs. Sꝫ solum honor dei laus et glīa sunt sup hoīs vtilitatē q̄ꝛ maior est ho nor dei et superior q̄ hoīs vtiltas Ecce g̊ ordinē vtilitates oīm crea turaꝝ sunt ꝑpter vtilitatē hoīs. Et vtilitas hoīs ē ꝑpt̄ honorē dei et honor dei ꝑpter nihil aliud er- go oīa tēdūt ad vtilitatē homīs ꝛ ad dei honorē. Et q̄ꝛ iā ꝓbatum ē q̄ de⁹ oīa quecūq̄ operat̄ exteri⁹ operatur ꝑpter honorē suū ꝛ vtili tatem creature. g̊ sequitur q̄ deus oīa quecūq̄ operatur exteri⁹ ope ratur ꝑpter suū honorē ꝛ hoīs vti litatem. et sic honor dei et vtilitas sunt sp̄ sil' ꝯiuncta et colligata nec separi p̄nt. et sic habem⁹ i vniuer so vnū honorē solū ꝛ vnā pricipa lem vtilitatē q̄ sīt duo fruct⁹ toti⁹ vniuersi. et ē h̄ valde ꝯueniēs q̄ solū vtilitas hoīs sit pricipalis vt cū sol⁹ hō in vniuerso sit q̄ possit honorare deū et laudare q̄ ipe so lus recipiat vtilitatem.

Quod ꝑ dei honorē ꝛ vtilitatē hoīs seu creature rōalis pōt red- di rō de oīb⁹ q̄ opat̄ de⁹ extra se.

Et q̄ꝛ de⁹ opatur oīa q̄ ope ratur extra se ad suū hono- rē et ad suā glīam et etiā ad vti- litatē hoīs seu creature rōalis. Et nihil pōt opari cōtra suū honorē nec cōtra vtilitatē creature rōalis Et iō cū finis pricipalis ꝑpt̄ quē de⁹ opatur exteri⁹ sit honor su⁹ et glīa cū vtilitate creature seq̄tur q̄ oīa q̄ ō deo exteri⁹ p̄nt dici i ope extra se. ꝛ oīa opa ei⁹ exteri⁹ p̄nt reduci ad honorē et vtilitatē ꝛ q̄ ꝑ honorē et vtilitatē pōt reddi rō de oībus que opatur de⁹ exteri⁹. Qui g̊ vl't hr̄e sciam ō diuinis opi bus cognoscat bn̄ honorē dei et il la que partinēt ad suū honorem ꝛ suā glīam. et etiā cognoscat vtilita tē hoīs seu creature rōalis q̄m nec cesse est q̄ opera diuina correspō deant et ꝯueniant cū honore diui no et nullo modo repugnent nec ꝯdicāt et etiā oportet q̄ ꝯueniāt cū vtilitate creature rationalis.

Sum⁹ ergo bene radicati in dei honore et i vera hois vtilitate qꝛ in istis oia opera dia radicãtur. ꝛ inde sequitur ꝙ qui nõ semper videt considerat et cogitat dei honorem et glãm nec ipsam homis vtilitatem ꝙ nihil põt intelligere de operib⁹ dei ymo penit⁹ ignorat quia nõ videt lumẽ inquo videntur opera dei. Et quia de⁹ est potestas est sapiẽtia est bonitas est iusticia ẽ veritas et sic de alijs ideo omĩa operãtur ad honorem et glãm sue ptãtis sue sapiẽtie sue iusticie sue veritatis et sic de alijs Ita ꝙ nihil põt facere contra honorem sue ptãtis nec contra honorem sue sapiẽtie nec ꝯtra honorez sue bonitatis. Et omĩa opera pñt reduci ad ptãtem sapientiaz et bonitatem quia per h̄ tria operãtur oĩa extra se et ad ista tria reducantur alia ꝛ ad operãduz ista tria sufficiũt scꝫ ptãs sapientia et bonitas ꝛ ista tria requirũtur nec vnũ sufficit sine alijs.

Qd̄ in diuino honore includit̄ vtilitas hois seu creature rõalis.

Et quia de⁹ operatur omĩa opera scꝫ ad honorẽ sue potestatis sue sapiencie et sue bonitatis. Et operatur vtiliter ꝛ comode ad alioꝝ vtilitatẽ. Ideo sequit̄ ꝙ vtilitas semꝑ includitur in dei honore. ꝛ nullomõ honor diuin⁹ potest separare a se vtilitatẽ creature qꝛ nullomõ pñt facere cõtra honorẽ sue bonitatis in cui⁹ honore includitur semꝑ vtilitas ꝛ comodum alicui⁹. Et ideo dũ dico dei honorẽ dico creature vtilitatẽ nec est necesse exponere ipaꝫ vtilitatem qꝛ dei honor totũ importat et sic oia totaliter reducũt̄ ad diuinũ honorem et de oibus potest assignari rõ per diuinũ honorem

Quod diuinus honor probat opera dei exterius esse potentissime sapientissime et optime facta

Uoniam autem de⁹ operat̄ oia opera sua ad honorem sue potestatis sue bonitat̄ ꝛ sue sapiencie nec aliter põt operari. Et quia honor et gloria potestatis ẽ potenter et potentissime operari et honor et gloria sapientie est sapienter sapiẽtissime, ꝓportionalit̄ ꝓportionalissime ꝛ ꝯgruentissime et ordinatissime operari. et honor et gloria bonitatis est bñ optime et beniuolẽter et beniuolẽtissime vtiliter ꝛ vtilissime operari. Iõ sequitur ꝙ opera dei sunt potẽtissime sapientissime et optime facta. Et ideo oia opera dei sunt ꝓportionalia proportionalissima ordinatissima ꝯgruẽtissima et vtilissima. Ideo nihil potest esse in diuinis operibus iproportionatũ incõgruũ nihil in vtile nihil supfluum nec diminutũ nec inordinatum.

Hoc quanto opera sũt magni ar dua magnifica altiora magis mi rabilia et difficilia ꝛ magis ꝛ plu ribus vtilia et coĩa magis deo cõ ueniunt et pertinent.

Hoc autẽ ostẽditur sic qm̃ ho nor et glĩa soli deo ꝯueniũt et pertinẽt. Et q̃to honor ꝛ glĩa ẽ maior magis deo pertinet. Et q̃ to magis honor ascendit magis deo ꝯuenit. et q̃to magis aliqua pertinẽt et respiciũt ad honorez ꝛ glĩam dei et deo magis pertinẽt. Et quãto opa sũt maiora ꝛ ardua magis alta magis mirabilia ma gis sõtilia et difficilia magis ptĩ nent ad glĩam ꝛ honorẽ ptãtis di uine ꝛ sapiencie diue. Quãto etiã aliqua sũt magis vtilia et plĩbus cõia tãto magis ptinẽt ad hono rem laudẽ et glĩam bonitatis diue Ergo cũ deo cõueniat et ptineat q̃cquid magis põt esse ad honorẽ sue sũme ptãtis et sue sũme sapiẽ cie et bonitatis infinite. Sequit̃ q̃ operatio sũme ptãtis sũme sapiẽ cie et sũme bonitatis deo ꝯuenit ꝛ ptinet. et quãto magis sũt opa ta lia tãto magis ꝯueniũt. ꝛ per ꝯñs ei cõueniũt ad honorẽ sue ptãtis sapiencie et bonitatis. Ita poten ter opari q̃ nõ possit cogitari po tenci9. Ita sapiẽter q̃ ñ possit co gitari sapienci9. Ita vtiliter ꝛ be nigne q̃ non possit cogitari beni gnus nec vtili9 et hoc requirit ho nor et glĩa sue ptãtis sapiencie et bonitatis. Quare ꝯcluditur q̃ quã to opera sũt magis ardua magni fica magis alta magis in compre hensibilia magis mirabilia sõtilia et difficilia et magis plib9 vtilia magis deo cõueniũt et ptinẽt cũ oĩa que magis pertinẽt ad hono rem laudẽ et glĩam suã magis ei cõueniũt. et exinde põt mlta alia concludi et sequi. Vñ põt sequi q̃ q̃cquid magis pertinet ad hono rem et glĩam magis oportet in es se et dz fieri. et iõ oportet magis mundũ eẽ ꝓductũ totaliter de ni hillo q̃ de aliquo et magis de no uo q̃ de eterno qꝛ magis hoc per tinet ad honorẽ glĩam et laudem sue ptãtis et bonitatis. Item seq̃ tur q̃ quãto opa erunt magis vti lia hoĩ et creature rõnali magis fient qꝛ hoc est ad honorẽ sue bo nitatis. Item qꝛ conuenit deo vt honor suus et glĩa crescat exte rius q̃tũ fieri poterit et hoc non põt fieri nisi per opera. Ideo ꝯue nit deo facere opa sũme ptãtis sũ me sapiẽcie sũme bonitatis et be nignitatis. Si g̃ per ipm honorẽ dei possumus cognoscere q̃d deo magis ꝯuenit extra se operari cõ siderando honorem et glĩam sue potestatis sapiencie et bonitatis. iusticie misericordie et pietatis. Et ex omnibus põt concludi q̃ opera dei extra se cõsummabun tur finientur et terminabũtur in

summo honore in summo laude i summa glia sue ptãtis sapiencie iusticie et bonitat et ꝙ tũc cessa⸗bit exterius opari qñ honor su⁹ et laus sua ⁊ glia erũt in cõplemẽto

Quod honor dei cũ glia ⁊ laude ineternum durabit et sine fine permanebit.

Voniã aũt iam dictũ est ꝙ quicq̃d de⁹ opatur exteri⁹ operat ad honorẽ et gliaz et lau⸗dem sue ptãtis sapiẽcie et bonitatis. Et ideo qꝛ deus a nullo põt ipediri neccesse est ꝙ honor suus fiat et cõpleatur qꝛ aliter honor ⁊ glia sue ptãtis destrueretur. Et ꝑ ꝯñs sequitur ꝙ oĩa debent terminari et cõsũmari ad suũ honorez ad suã laudẽ et gliam sui. Et qꝛ ñ esset sũmus honor nec sũma glia nisi honor et glia sui durarẽt ⁊ ꝑ⸗petuarẽtur ineternũ et nunꝙ ces⸗sent. Et iõ neccesse ẽ ꝙ honor dei permaneat ĩeternũ et glia ⁊ laus Et per ꝯñs opera dei debẽt per⸗manere ineternũ. et qꝛ honor req̃rit honorantẽ et glia glificantez et laus laudentez et iõ ꝑpter eternitatem honoris dei ⁊ sue glorie oportet ꝙ sint creature que possĩt ineternuz deũ honorare laudare et glorificare de operib⁹ suis et q̃ cognoscãt opera sua. Si em̃ nul⸗la creatura esset que cognosceret opera dei et videret ĩ vanũ deus operaretur ꝑpter honorẽ et gloriam et laudẽ sui. et qꝛ sola creatura rõalis hoc põt facere. Ideo creatura rõalis dꝫ ineternum durare ꝑpter honorez dei gliam ⁊ laudẽ et sic perpetuitas honoris dei et glorie et laudis arguit ꝑpetuita⸗tem creature honorãtis laudant et glorificantis. ⁊ quia honor dei nõ põt esse sine vtilitate. Ideo sic honor dei debet ꝑpetuari ita etiã dꝫ perpetuari vtilitas. Et iõ etiã vtilitas creature rõalis perpetuabitur vt simul maneant honor et vtilitas sine fine etc.

Quod honor est duplex et dupliciter debetur.

Onsiderand ẽ aũt ꝙ honor vno mõ est naturalis et debetur ex debito nature scꝫ rõe primitatis et principalitatis et au⸗ctoritatis Et iste honor debet alicui qꝛ est principiũ et primũ et in ꝙtum tale est honorand. Et qꝛ solus de⁹ est principiũ primũ tota⸗liter et nihil est principiũ nisi per ipm. Ideo ipse sol⁹ est honorãd⁹ isto honore primo et om̃e alid in ꝙtum est ꝑmũ ⁊ principiũ est honorand qꝛ repñtat ipm vt ẽ pater et mater ⁊ ꝑncipat⁹ honoratur qꝛ sunt principium quo ẽ ⁊ talis honor nõ includit gliam nec laudẽ nec famã nec nomẽ qꝛ nõ datur nec debetur nisi rõe ꝑmitatis. Alius est honor qui nõ solum est

a natura nec ex debito nature. Sz est honor acquisit⁹ et debit⁹ ex operibus mirabilib⁹ honorabilib⁹ laudabilib⁹ et glo͡sis ꝛ iste honor includit in se gloriā et laudem ꝛ famā excellentiam et benedictioné et iste honor neccessario est cum laude et gloria ꝛ est p̄miū extrinsecū et remuneratio exteriorum bonoꝝ operū que debet dari ab hoib⁹ cognoscentibus talia opera. Uñ fructus exterior bonoꝝ operū est honor laus gloria fama bñdictio. Et sunt corona bonoꝝ opeꝝ q: per honorez gloriā et laudé coronantur exteri⁹ bona opera quia digna sunt exteri⁹ coronari. Et q: solus deus facit bona op a et oīa bona opa ꝑficit q: q̄uis creature operent᷑ tñ ab ipso hñt ꝙ operent᷑ ꝛ nō a se ip̄is quia de nihillo facte sunt. Et ideo ip̄e creature et opera creaturaruz bona ipsi⁹ dei sunt radicaliter et p̄ncipaliter. Et iō honor et gloria et laus q̄ sūt p̄miū exterius ꝛ corona bonoꝝ operū soli deo debent᷑ siue ergo de⁹ imediate operet᷑ p se ip̄z seu per creaturā semp ip̄e honor ꝛ gl͡ia ꝛ laus dei sūt ꝛ soli deo debent᷑. Sz q: creatura rōal' operat᷑ simul cū deo libere volūtarie et spōte et cōplacet in operib⁹ bonis iō debetur ei p̄miū et remuneratio racōe libertat᷒ et ꝯplacentie i bonis operib⁹. Sz nō debet᷑ ip̄i creature p̄miū nec remuñatio exterius sz interi⁹ quia esset ei vanitas. Et ideo non debet᷑ creature honor nec gl͡ia nec laus ex operibus sz solū vtilitas interi⁹ q: creatura debz perfici ꝛ cōpleri ꝛ crescere intra se donec sit completa. Qñ ğ dñs operat᷑ per se īmediate sine creatura tñc talia opera non possūt p̄miari nec remunerari nisi exteri⁹ per honoré laudé et gloriaz. Et hoc soli dō debetur q: est p̄mu s plenus interius et infra se Sed qñ operatur per creaturam rationalem tunc debētur duo premia vnuz exterius et aliud interius. Unum ꝑ deo et aliud ꝑ creatura. Premiū dei est honor opis laus et gloria. Premiū creature est vtilitas et hoc est valde rationabile. Et sicut duo sil' cōcurrunt voluntarie ad vnuz opus ꝙ vtriꝙ habeat p̄miū sibi ꝯueniens scz de⁹ honorem et creaturā vtilitaté Quid eīn faceret creatura idigēs de honore ꝛ gloria. Quid faceret deus summe plenus de vtilitate cū deus non possit crescere intra se et creatura possit crescere intra se. Et sic honor est premium extrinsecum ꝛ vtilitas p̄miuz intrinsecū Et sic deus premiat et remunerat creaturā rationalé interi⁹ dādo sibi p̄miū ꝑficiēdo eā et cōplēdo et augmētādo. ꝛ ip̄a creatura ratōal' scz homo p̄miat et remuñat deuz coronat ext͡i⁹ dādo sibi honorem laud gl͡iaz ꝛ bñdictōz d ip̄is opib⁹.

Et ita vtrique hz suū pmium et in hoc ostenditur magna dei digna tio qui vult a sua creatura pmia= ri honorari laudari et glorificari Et inde sequitur q postq honor laus et gloria sūt pmiū quod deo debetur exteri9 qui excedit om̄ia creata sine mēsura q maior ē ho= nor dei q totus mūdus 7 hoc est corona sua exterior. Et ideo quā= do quis sibi auffert honorem pl9 sibi tollit q si toleret totū mūduz et ideo iniuria dei nō pōt per oēs creaturas reparari. Dicamus er go q quicq̄d datur vel aquiritur vel est bonū intrincecū illi rei cui datur ita q est eius perfectio 7 cō plementum et iuuamētum. Uel ē bonum extrincecū nō pertinens ad perfectionez nec complemētū nec adiutorium. Et hoc est honor et gloria et laus. Sz pmū est vti= litas et hoc debetur solū creatu= ris sz aliud soli deo. Quicquid er go ptinet ad perfectionem ad cō plementuz ad adiutoriū ipsi crea ture debz dari sz q̄cquid nō pti= net ad perficiendū nec ad cōplē= dum rem nec adiutoriuz soli deo debet dari et hoc est honor laus glia benedictio graꝝ actio et oīa que exteri9 dantur. Et ex hoc pos sum9 videre q duplex est cremen tū et dupliciter aliq̄ res pōt cre= scere scz intra se et extra se seu in= teri9 et exteri9. Tūc aūt crescit in tra se et interi9 dū ꝯsolatur dum perficitur et tandiu crescit vel po test crescere donec ꝑueniūt ad vl timuz cōplemētum. Sz tūc aliq̄ res crescit exteri9 et extra se dum acquirit honorē laudē gliaz et fa mam et istud cremētum nullomō intrat infra rem nec vnit rei. quia honor gloria fama laus nullomō sūt intra rē sz extra rem nec perti= nēt ad rem et ideo sūt cremēta ex teriora nec cōplent nec perficiūt ipaz rez. Et ideo tale cremētū nō debetur creature sz pmiū vtilitatis qz creatura potest crescere itra se. Et ideo si nō habeat in se totū su= um crementum et querat extra se cremētum querit vanitatem quia ipsa exn̄s vacua a sua perfectōne a propa bonitate interiori a suo cōplemento intius querit cremē tum extra se quod nullomodo po test intrare rem nec pficere. Et iō si creatura rationalis nūdū ꝯple ta querat honorez gloriaz et lau dez exteri9 tūc intra se implet va cuitate et vanitate et efficitur va cua a sua pfectione 7 bonitate in teriori et intrat in ea vanitas 7 in anitas q̄ est vacuitas ꝓprie pfec= tionis et bonitatis et vtilitatis et in ea nulla est soliditas nec firmi= tas qz vbi nō ē ꝓpria bonitas nec pfectio nō pōt esse firmitas. Et iō nihil ꝓficit cremētuz exterius ho noris laudis et glorie. Ymo dum magis vult crescere exterius defi cit interius 7 remanet pauperius

intra se. Et quātum querit extra se de honore laude et glīa tm̄ perdit intra se de pfectione et bonitate et vͣa vtilitate ppria. Et qa oīs res appetit sēp crescere donec sic cōpleta. Ideo creatura rōalis si n̄ querat crescere interi⁹ neccesse ē ꝙ querat crescere exteri⁹. Si nō querit ppriā bonitatē intra se necesse ē ꝙ querat honorē et laudē ꝛ glīaꝫ ex̄ se ꝛ h̄ ē ꝯ naturā ꝛ ꝯ rōeꝫ ꝙ res ex̄ns vacua intra se ꝛ carēs ppria pfectione querat honorem ex̄ se et glīam cū sit paupꝛima et miserrima. Et iō crementū extrinsecū nō debet̄ creature. Sꝫ quia de⁹ est plen⁹ intra ꝛ nullomō pōt crescere interi⁹. Ideo ei soli debet̄ honoꝛ laus et gloꝛia qꝛ in deo nulla potest esse vanitas nulla vacuitas qꝛ est in eo sūma plenitudo.

Sic ḡ habem⁹ duplex crementū scꝫ vnū intrinsecū ꝛ aliud extrinsecū vnū ptinēs creature et aliō ptinēs creatoꝛi. et habem⁹ etiā ꝙ honoꝛ debet̄ principio inq̄tū principium est et etiā debetur bonis operib⁹ et per ꝯn̄s deo debet̄ honoꝛ duplex qꝛ est pmū principiū ꝛ etiā ppter opera bona. Primus honoꝛ est naturalis. Scd̄us ē acquisitus. et iste honoꝛ acquisitus est crementum exterius qui est sēper coniūct⁹ cū gloꝛia et laude. Quod aūt ppter bona opera debeatur laus et gloꝛia et honoꝛ signū est euidētissimuꝫ ꝙ hō timet facere mala opera corā hoībus ppter vituperiū et cōfusioneꝫ quia vituperiū et cōfusio datur ppter mala opera et acquirūtur ex ipis ergo pꝯriū bonis operibus debetur honoꝛ laus et glīa. Sic ergo deus facit bona opera ei debetur honoꝛ laus et gloꝛia.

Quod de⁹ fecit creaturā rōalē et totū mūdum ppter honorem q̇ acquiritur et debet̄ et sequit̄ propter opera vt ipē cresceret in creatura rōali extra se. Et ipa rōnalis creatura sil̄ cresceret intra se

Nomiā aūt deus non potest crescere in se ipso nec intra se quia infinitus est ꝛ summe perfectus sed tamē pōt crescere exterius. Et creatura pōt crescere in se ipa et itra se. Et iō ppter ista duo crementa debent fieri omnia. Et quia tunc deus crescit extra se qn̄ suus honoꝛ sua laus sua glīa sua fama crescunt. Et cum honoꝛ cōiunctus cum laude et gloꝛia acq̇ritur de nouo et sequitur propter opera sequitur ꝙ omia opera extra se facit vt per illa sequat̄ et acquiratur honoꝛ cum laude et gloria. Et quia honoꝛ laus et gloꝛia que sunt exterioꝛa crementa non possunt esse nisi de⁹ cognoscat̄ et etiā opera sua. Et cū sola creatura rōalis possit cognoscere deū et sua opera. Sequitur ꝙ propter honorem dei et laudem et gloꝛiā creatura rationalis facta sit. Et

Ideo cũ deus nõ possit crescere i⸗tra se sꝫ extra se Et extra se nõ põt crescere nisi crescat in ipsis crea⸗turis. Et qꝛ tũc deꝰ crescit qñ suus honoꝛ sua glia sua fama sua laus crescũt. et hoc nõ põt firi nisi in so la creatura rõnali. Ideo sequitur ꝙ fecit creaturã rationalẽ vt ipse cresceret in ea vt scꝫ noticia dei et noua cogitio fieret i ipa qñ ei noti cia ꝛ cogitio dei crescit tũc crescit suꝰ honoꝛ sua laus sua gloꝛia sua fama. Et iõ qñ noticia dei mltipli catur et crescit tũc deus mltiplica tur et crescit. Vñ noticia rei est si⸗militudo rei et iõ qñ fit noua noti cia in creatura rationali de deo tũc quoδmõ fit deꝰ de nouo qa similitudo fit in creatura rõnali. Et quãto magis fit noticia dei tã to magis crescit deꝰ. Et ꝙto ma⸗gis crescit noticia dei tãto magis crescit suus honoꝛ sua laus et sua gloꝛia. ꝛ sic deꝰ fecit hoies ꝛ crea turas rõnales vt in eis cresceret. Et qꝛ dũ deus crescit extra se i ho minibus et in creatura rõnali. Et creatura rõnalis crescit intra se et in deo et de deo et est vnũ et idẽ crementũ. Sic ergo crementũ dei ex teriꝰ ꝛ ex se est crementũ creature rõnalis interiꝰ et intra se. et cremẽ tum ipsiꝰ creature est cremẽtũ dei Et sic creatura rõnalis crescit in⸗tra se dũ deus crescit in ea. Et tũc deꝰ crescit in ipa dũ fit noticia et cognitio dei in ea. Et talis noticia fit in creatura per dei opera quia cognoscendo opera dei cognosci tur deꝰ et manifestatr ex se. Et dũ cognoscitur per sua opera tũc ho noratur laudatur et gloꝛificatur. Sic ergo deꝰ operatr ex se vt cogno⸗scatur exteriꝰ et exĩde honoretur laudetur et gloꝛificetr et laus sua et honoꝛ mltiplicẽtur. ꝛ ex ꝯsequẽ ti rõalis creatura ipm cognoscẽ⸗do multiplicetur et crescat de sua cognitione et ĩpleatur noticia ip⸗sius. et exinde honoꝛ ꝛ laus ꝛ glo ria dei crescat et mutiplicetur in ipsa creatura rõnali. Que dũ deũ cognoscit ipꝫ honoꝛificat laudat et gloꝛificat. sic ergo ad ista duo cre⸗menta tẽdunt opera dei. q tñ sunt vnũ crementũ. Si enĩ deꝰ nõ cre

sceret ex̄ se necꝫ creatura rōnalis posset crescere intra se. et q̄ꝛ rōnalis creatura hꝫ intellectum et voluntatem et iō deus dꝫ crescrere in intellectu et i volūtate ipsius creature. Et ipsa creatura dꝫ iple ri de deo tam in itellectu q̄ȝ in voluntate ad honorē laudē ⁊ gloriā dei q̄ꝛ aliter crescit intellectꝰ et aliter voluntas. et aliud est cremētū vnius et aliud alteriꝰ. Et vtrūcꝫ incremētuꝫ oportet q̄ȝ fiat de deo et iō oportet q̄ȝ deus multimodis crescat extra se. Et iō sūt plures modi crescēdi dei ex̄ se q̄ꝛ creatura rōnalis mł'tisdis pōt crescere intra se. Vn̄ deꝰ crescit dū noticia de deo crescit. deꝰ crescit duꝫ amor dei crescit. deus crescit dum timor de deo crescit. deus crescit dū fides in deū crescit. Et dū oīa ista crescunt tūc honor laus ⁊ gloria dei crescunt. Et ideo etiam similiter creatura rationalis vt ipe homo crescit intra se dum fit i eo et generatur cognitio dei. Crescit etiam quando fit in eo amor dei. Crescit etiam quando in eo generatur timor dei spes in deo confidentia in deum fides in deuꝫ ista autem sūt incremēta dei extra se. Et incrementa hominis seu creature rationalis intra se. Ac tamen licet multis modis crescat deꝰ extra se et creatura ratōalis intra se tamē duo sunt p̄ncipalia incremēta sicut sunt duo que possunt crescere i creatura scꝫ intellectꝰ ⁊ voluntas. Ista autē duo incremēta sūt noticia et amor. Unde noticia dei et cognitio est incremētuꝫ intellectus sꝫ amor dei est incremētū volūtatis tunc ergo crescit intellectus in deo ⁊ de deo ⁊ deꝰ in intelletu quando crescit noticia de deo in itellectu. Et tūc crescit deus in volūtate et volūtas i deo dum crescit amor dei i voluntate sed tamē p̄mum incrementū scilꝫ cognitio et noticia dei est fundamentum oīm et radis si enim non sit cognitio dei non erit amor dei nec timor nec honor nec laus nec gloria dei. Ecce igitur quanta vnitas quanta propinquitas.

quãta obligatio dei cũ hoĩbus et cũ rõali creatura qꝛ de⁹ voluit crescere interi⁹ ĩ ipis hoib⁹ vt ipi crescerent in eo et simul laus et glĩa et honoꝛ dei fierẽt et hoies ĩtra se crescerẽt. ecce qualit̃ honoꝛ ꝛ laus et gloꝛia dei fecit rõalẽ creaturaꝫ et hoĩes fieri Ecce qualit̃ honoꝛ dei facit hoies crescere et mltipli= cari. Ecce quõ laus et gloꝛia fieri fecit mundũ qui ñ erat. Ecce qualiter honoꝛ et gloꝛia dei fecit deuꝫ extra se operari. Diligere g̃ debe= mus super oĩs creaturas honorem et laudẽ et gloꝛiã dei qꝛ fecit nos fieri fecit nos esse. preponere debem⁹ oĩbus honoꝛeꝫ dei ꝑpter quẽ sum⁹. Custodire debem⁹ honoꝛẽ dei ꝑpter quẽ ĩmoꝛtales eri= mus et perpetuo viuemus.

Quod sicut de⁹ opatur oĩa ꝑ= pter suũ honoꝛẽ laudẽ et gloꝛiam ita opatur oĩa ꝑpter suũ nomen.

Nomiã autẽ q̃cquid põt de nouo acquiri vel est res vel nomẽ. Et qꝛ de⁹ nõ potest sibi ac= quirere de nouo aliquã rem qꝛ est infinit⁹ et sũme plen⁹ ĩtra se. g̃ q̃d quit de nouo de⁹ põt sibi acqui= rere est solũ nomẽ. Et hoc maxĩe deo cõuenit qui solũ põt extra se crescere scꝫ acquirere nomẽ ꝛ hoc est crescere extra se et non intra se vnde tunc res aliq̃ ex se crescit qñ nouũ nomẽ acq̃rit et quanto magis illõ nomẽ crescit tanto magis extra se ipm crescit. Nomẽ aũt acq̃ritur ex opationib⁹ q̃ apparent ex et videtur qñ em̃ opera sunt bñ facta neccessario ex eis seq̃tur honoꝛ laus gloꝛia ꝛ fama alicui attri buit̃ et dꝫ attribui illi cui⁹ est tale op⁹ bñ factũ ꝛ tunc ille cui⁹ ẽ op⁹ et cui attribuit̃ acq̃rit sibi nomen nouum ex tali ope. Acq̃rere g̃ ipꝫ est acq̃rere honoꝛẽ nouũ nouam laudẽ gloꝛiã et famã ex ꝓpis operibus. Et qꝛ opera pñt esse bñ fa= cta vel male facta. Ideo etiam ex operib⁹ põt acq̃ri nomẽ bonũ vl̃ nomẽ malũ. qꝛ sicut ex operibus bñfactis seq̃tur neccessario honoꝛ laus et gloꝛia. Ita ex operib⁹ malefactis sequit̃ dedec⁹ et vituperium et in honoꝛatio. vñ iste ẽ oꝛdo qm̃ res ꝑmo est et deinde dat̃ sibi nomẽ ꝓpriũ ĩpoꝛtãs et repñtans ꝛ significãs illã reꝫ distincte ꝛ determiate. vt v̈bi grã ꝑmo hõ ẽ deinde dat̃ sibi nomẽ ꝓpꝛium ꝛ istõ nomẽ nõ datur ꝑpter opera bñfacta qꝛ nundũ hõ operat̃ aliq̃d op⁹ bñfactũ nec malefactũ. Sꝫ signi cat rem nudã sine operib⁹. Et iõ habere istud nomẽ nõ est acq̃rere honoꝛẽ nec laudeꝫ nec gloꝛiã nec famã. Sed postea hõ operat̃ opera bñfacta et bona. Et tunc acquirit honoꝛẽ et laudẽ ꝑpter opera et acquirit nouum nomẽ ꝑpter op⁹ et ꝺm naturã operis acquirit no= men et ex multis operib⁹ multa noĩa. Et oĩa ista noia aquisita ex operibus ꝯiungũtur cũ ꝑmo no

mine ipius rei quod erat nudū si-
ne honore sine fama. Et primum
nomē efficitˀ magnuʒ honorabile
laudabile et famosū et crescit i no
bilitate in honore in fama in lau-
de in gloria ꝑpter opera rei cuius
est. Sic ḡ a principio nomē rei est
sine honore sine laude sine fama.
Sed postea ꝑpter operationes
rei cuiꝰ est ipm nomē crescit et ef
ficitur magnū in honore in laude
et in fama. Et quātuʒ crescūt ope
ra bona tm̄ crescit nomē rei in no
bilitate et dignitate. Et oia opera
illius rei a principio vsqꝫ ad fineʒ
iportantur postea per illō nomen
Et dū illud nomē auditˀ intelligū
tur oia opera sua. Ita ꝙ dū opera
tur facit crescere nomē suuʒ ⁊ dū
magis operatur facit ipm magis
crescere qꝛ nomē sequitˀ rem. Et iō
qꝛ ꝑpter opera bn̄facta de neces
sitate sequitur honor laus fama ⁊
gloria et ista sunt exteriora et ex-
tra rem sicut nomen etiam est ex-
tra rem ⁊ nō est ipa res. Ideo ipe
honor ipa laus fama et gloria cō
iunguntˀ cū noie ipsiꝰ rei. et ipm
nomē ipletur honore laude glia ⁊
fama. vn̄ cum honor laus ⁊ fama
que sequuntˀ ad opera nō pn̄t in-
trare ipam rem cuiꝰ sunt opera.
Et ipsa res nihil habeat extra se
magis ꝑpinquū magis familiare
ꝙ nomē suum quod iportat tota
liter ipam reʒ et per quod ipa res
vbicūqꝫ portatˀ ꝑmo ꝑdicatur de
ipsa in recto ꝙ nihil aliud facit ex
teriꝰ. Sequitur ꝙ ipe honor ipsa
laus glia et fama debēt nomi ipsi
us rei. eo qꝛ ipm nomē pōt cresce
re et ipleri de honore laude etc.
Quia ḡ ipsa res nō pōt crescere i-
tra se de honore nec laude nec de
fama. Et ipsum nomē rei pōt cre-
scere de istis neccesse est ꝙ ipsum
nomē crescat et ipleatur honore
laude gloria et fama vt postꝙ nō
pn̄t manere in ipsa re maneant in
suo noie. et dētur noi suo. Ecce ḡ
opera exeunt a te et apparēt ⁊ vi-
dentur exteriꝰ et operibꝰ talibus
debetur honor et laus que sūt ex
teriora. Et ipsum nomē rei est exte
rius vt apparet. Ideo honor laus
fama ⁊ gloria que sequuntˀ ad ope
ra debent dari noi ipsius rei ope-
rantis. ḡ ipsa opera faciūt cresce-
re exterius ipm nomē et faciūt ip
sum laudabile honorabile famo-
sum gloriosuʒ et bn̄dicendū. ipm
autem nomē pōt duobus modis
crescere primo in seipso scʒ dū cre
scit et ipletur honore fama ⁊ lau-
de et opere et istud est primū cre
mentū. aliomō crescit nomē cum
iam est plenum in se qn̄ multipli-
catur et dilatatur et extenditˀ per
plures hoies in cordibus homi-
nuʒ. Quia ergo propter opera bn̄
facta que apparēt et videntˀ nec-
cessario sequitur verꝰ honor laus
gloria et fama rei cuiꝰ sunt opera
que ꝯiungūtur cum noie ipsiꝰ rei

et faciunt nomē magnuȝ. Et cuȝ solꝰ deꝰ operetur opera bn̄facta et oia opera bn̄facta sint ipsiꝰ dei qꝛ ois creatura est opꝰ dei. et per p̄ns om̄e opus creature bn̄factū est opꝰ dei. Seqꝛ ꝙ honor laus gloria et fama q̄ sequūtur ad oia opera bn̄facta oim reꝝ v̄e et verissime sunt dei et deo vere debēt dari et nulli alteri rei. Et per p̄ns solus ipse dȝ acquirere nomē ex operibꝰ oibꝰ bn̄factis et solū suū nomē dȝ crescere in vniuerso in honore v̄o et laude gloria fama dignitate et nobilitate. Et p p̄ns ois honor ois laus ois glīa ois fama in v̄itate oim opeꝝ bn̄factoꝝ noi ipsius dei debēt dari. Et ideo solum suum nomē dȝ esse honorabile laudabile famosū gloriosum magnificū et bn̄dictum. et nullum nomē creature de se debȝ honorari laudari nec glorificari. Et sequitur vlterius ꝙ hoc est ꝓprium soli deo scȝ acquirere nom̄ veri honoris laudis et glorie. Et per p̄ns concluditur ꝙ oia deus operatur ex se propter suuȝ nom̄ scȝ vt impleatur omni vero honore vera laude gloria et fama vt sic magnum magnificū honorabile gloriosum famosuȝ laudabile vt postq̄ nō potest crescere intra se crescat exterius in suo noie. Et ideo sequitur ꝙ sicut operaꝛ omnia propter sui laudem honorem et gloriam. Ita operatur omnia ꝑpter suum nomē. Et per consequens quod idē est operari ꝓpter suum nomen et operari ꝓpter sui laudem honorē et glīam. Et iō neccesse erit ꝙ quidquit fieri pōt in toto vniuerso siue bonum siue malum veniat ad honorē laudeȝ et glīam nois sui. Et etiā quidquit iam cōclusum est et dictum de honore concludi potest et dici de suo nomine.

Quod nomē dei ex operibus acquisitū respicit semꝑ veram hominis vtilitatem et commodum.

Quoniam aūt iam declaratum est ꝙ honor verꝰ et vtilitas vera sunt ita colligata ꝙ nō p̄nt separari. Ita ꝙ verꝰ honor dei semꝑ respicit veram vtilitatē nō suam sed alteriꝰ. et vera vtilitas semꝑ respicit verū honorem alteriꝰ. Ideo verꝰ honor dei semper respicit verā hois vtilitatem. et vera hois vtilitas semper respicit honorem dei. et qꝛ oia que pertinēt ad honorē dei ꝑtinēt ad suū nomē iō exteriꝰ acq̄rit̄ꝛ constituitur ex omnibus operibus que ꝑtinent ad honorē laudem et gloriam. Ideo etiā sequitur ꝙ suum nomē ex operibꝰ extra se acquisitum semꝑ respicit verā vtilitatem hominis qꝛ em̄ oia deꝰ fecit propter hominis vtilitatem. Et cū nomē dei acquiratur ex operibꝰ

que fecit ex se sequitur ꝙ etiam suum nomē ptineat ad hoīs vtilitatem ymo de cēto nomen dei acquisitū magis pertinet ad vtilitatem hoīs de ꝗto suū nomē extenditur ad creaturas oēs plus ergo ꝓficit et valet plus est vtile nomē dei hoī ꝙ oīs creature insimul ⁊ plus valet nomē dei ꝙ oīs creature qꝛ nomen dei respicit deū de directo et ad ipm principaliter ptinet et est magis propinquū ei. Creature ꝰ et oīa que deꝰ operatur sunt et fiūt vt nomē dei cōstituatur ⁊ acquiratur. Et postea ipsum nomē dei cōstitutum et acqsitum facit et causat totā vtilitatē hoīs. Si eīm deus nihil operaret extra se nullū nomē acquireret extra se. Quia ꝰ nomē dei respicit veram vtilitatem hoīs et cū vera vtilitas hoīs sit vt amet et timeat deū honoret laudet ⁊ glorificꝫ eū speret et confidat in eo et credat et obediat ei vt scꝫ fiat ⁊ nascatur in hoīe amor dei timor dei spes eius ꝯfidencia in deo et fides et obediencia ⁊ totaliter viuatur cū deo. Sequitur ꝙ nomē dei acqsitū ex suis operibus semp respicit ad ista supradicta scꝫ vt per nom̄ dei et timor dei et spes et confidētia fides et obedientia sint in homine respectu dei. ergo sequitur ꝙ tale debet esse nomen dei extra se constitutum et acquisitū vt possit causare in homine et generare amorem timorem spem confidenciam fidem et obedienciam. ergo nomen acquisitum debet esse nomen amoris timoris spei confidēcie fidei et obediencie honoris laudis et glorie vt sit proportum et conueniens homi ad eius vtilitatem. Et ideo vt nomen dei conuenientissime et congruentissime constituatur ad veram hoīnis vtilitatem conuenit ꝙ deus faciat opera amoris opera timoris opera spei et confidencie opera fidelitatis fidei et obediencie et opera honoris laudis ⁊ glorie

Et ideo conuenit deo vt extra se faciat opera omnipotencie vt acquirat nomē omnipotentis vt p hoc nomē generetur timor dei in hominibus. Conuenit etiā vt faciat opera per que acquirat hoc nomen deus extra se tale vt per hoc nomen generetur timor i hominibus. Conuenit etiam vt faciat opa iusticie et iudicij vt acquirat nomē iusti et iudicis vt etiam per hoc nomen generetur timor in hominibus. Conuenit etiam vt faciat exterius opera sūme bonitatis vt acquirat exteriꝰ hoc nomen bonus vt per hoc nomen generetur amor dei in hoīnibus. Conuenit etiam vt faciat opera summe sapiencie vt acquirat nomen sapientis extra se et summe sapientis vt sic laudetur ab hominibus.

Cōuenit etiam vt faciat opera p que acquirat nomē et famā exterius et noiet veraciter fidelis verus et pius misericors begninus sanctus amic⁹ adiutor saluator, protector. vt sic per hec nomia generentur in hominib⁹ spes cōfidentia et fides in eum. Sic ergo conuenit vt ex multis operatōnibus acquirat deus multa noia. Et ex multis noibus constituat i intellectu vnū nomen dei magnū gloriosum laudabile honorabile magnificum, famosū admirabile amabile et timendū. Et hoc est sūme vtile homini. Unde quia voluntas nō trahitur nisi excitetur ideo opꝫ ꝙ nomen dei exterius acquisitū sit tale ꝙ excitet voluntateꝫ vt excitetur ad timorem et ad amorē et ꝗ. ꝙuis em̄ deus ab eterno sit omps dn̄s sapiens iustus bonus verax sapiēs et fidelis et sic de al' ac tamē hoc nō erat manifestum neqꝫ notum exterius et extra se ⁊ ideo quia res manifestatur exterius per operationes suas. Cōuenētissimū est deuꝫ operari opera extra se opera p que acquirat nomen et famam apud hoies vt sic cognoscatur et nominetur ad honorem sui et vtilitatē hoim. Deo em̄ nō est necesse habere nomen exterius nisi vt cognoscatur ab hominibus.

Quid intelligitur per nomen dei acquisitum.

Ut aūt oia clari⁹ manifestētur ꝯsiderandū est quid intelligatur per nomen dei acquisitū vn̄ nomē dei est extra rem. Or nō est ipsa res sꝫ representat ipaꝫ rem significat et notificat. Per nomen autem dei exterius acquisitum intelligitur tota illa cognitio tota illa noticia que habet̄ ꝺ deo et acquiritur per illa opera q̄ operatur extra se. Unde de⁹ extra se non cognoscitur nisi p opera que apparent et sūt manifesta. Tota ergo illa noticia que acquirit̄ de deo ex operibus vocatur nomen dei. tm̄ em̄ cognoscitur de deo ꝙtuꝫ opera sua manifestāt. per opera ergo que de⁹ operatur extra se generatur noticia de ipo in cordib⁹ hoim siue reputatio siue fama seu extimatio et hoc est nomē dei acquisitū apud hoies. Un̄ nomē bonū acquisitū est noticia seu fama siue extimatio et reputatio cū laude et honore acquisita et generata de aliquo in cordibus hoim sic p ꝯ̄triuꝫ malū nomē est noticia seu fama seu extimatō cū vitupio et ꝯtēptu acq̄sita de aliquo in cordib⁹ hoim. Tm̄ g̃ hꝫ aliq̄s de nomie ꝙtū hꝫ ꝺ sua fama reputatōe et extimatōe in cordib⁹ alioꝝ. Et q̄ꝺ nulli⁹ est reputatōis nec extimatōis nulli⁹ nois est apꝺ hoies nec alicui⁹ honoris. Tm̄ em̄ aliquis honorat̄ ab aliis ꝙtū cognoscit̄ reputatur ⁊ extimat̄ apud eos

Et q2 ista extimatio reputatio seu noticia pōt esse maior vl' minor ꝛ crescere vl' diminuere ꝛ bonor eti am. Ergo nomen dei acquisitum est ipa noticia extimatio seu repu tatio gñata de nouo in cordibus hoim de deo per opera tua. Et ta le nomē habet de⁹ apud hoies se cūduʒ ꝙ extimatur et reputatur ab eis et cognoscit. Et scdʒ quod reputatur et extimatur ab hoib⁹ scdm hoc honoratur ab eis. Et q2 talis noticia seu extimatō gñatur per opera dei ideo qui nō cogno scit opa dei nec cogitat inqtū dī sūt nihil cognoscit de deo nec ipʒ extimat aliqd nec reputat Et per ꝯsequens deus est nullius nois fame nec honoris apud illum. Et scdm ꝙ aliquis magis vl' minus cognoscit opera dei inqtum dei secundum hoc nomen dei crescit in illo. Et exinde sequitur ꝙ lo cus et bitaculum nois dei in quo habitat est cor hois. Unde nomē dei est extra deum et ideo opʒ ꝙ bitet in aliquo loco ꝛ nullus loc⁹ in quo possit habitare est nisi cor hois ideo cor hois ē vas nois dī. Et quia hoies multiplicantur et per ꝯñs corda eoꝝ. Ideo etiā no men dei pōt multiplicari per cor da hominum. Sed istud nomen quod latet et manet in corde ē oc cultum et manifestatur. exterius per illud nomē sensibile ꝛ audibi le et visibile quod ē vocale vl' scri ptum. correspōdens noī exñti in corde et repñtans ipm exterius et significās. et etiā bonor occul tus in corde et iuisibilis inclus⁹ in nomie occulto ipsi⁹ cordis mani festatur exteri⁹ per aliū honorem visibilē et talis honor qualis ē in tus in corde talis repñtatur extra per signū visibile. Illa eñ que ex tra fiūt per hoiem sunt signa eoꝝ que sūt in corde ei⁹. Sicut eñ de us manifestat se ipm et dat noti ciam de se ipso per opera sua exte riora. Ita hō manifestat extra se nomē dei occultū et noticiaʒ ꝛ ex timationē de deo occultam p si gnum visibile. et etiā bonoreʒ oc cultum manifestat per bonorē vi sibilem. Sic ḡ duplex est nomen dei scʒ occultū ꝛ visibile. vnū itus aliud extra. Et etiā duplex bonor scʒ occultus et visibilis. vnus in terior ali⁹ exterior. et ista duo no mina sūt apō boies et fiunt in ip sis hoib⁹ per opera dei cognita inqtuʒ dei sūt. Et ista duo nomia mensurantur ſm mensurā cogni tionis operis dei q2 tm̄ qtuʒ ope ra dei cognoscūtur ab hoibus tā tum noticia de deo generatur in hominib⁹. Et quanta extimatio et reputatio gñatur de deo in ho minibus tm̄ noiatur extra per vo cem et tant⁹ est bonor exterior. Sic ḡ nomē vocale exteri⁹ men suratur ſm mensurā noticie et ex timationis seu reputatationis in

teriores. Et ipsa noticia seu extiamatio mensuratur secundum mensuram cognitionis operum dei in quantum dei sunt. Et ideo opera dei in quantum dei sũt non equaliter cognoscũtur ab hominibus. Ideo nõ est in hominibus eq̃lis noticia seu extimatio seu reputatio de deo nec per consequens equaliter noiatur exterius ab omibus. Ista ergo sunt inter se ordinata. Nomẽ vocale exterius noticia seu extimatio interior. Et cognitio operum dei mẽsuratur secundum maiorem vel minorẽ familiaritatẽ et exercitium circã opera dei cognoscẽda. Sed ipsa opera dei mẽsurantur vel per cõparationẽ ipsorum operum inter se vel per cõparationẽ ad hominem propter quẽ fiunt vel per cõparationem ad potentiam et sapienciã et bonitatem dei. Unde procedũt radix ergo et fundamẽtum et origo nominis dei acquisiti et noticie seu extimationes que fiũt de deo sunt opera dei. ergo ipsa opera dei portãt in se ipsis et includũt radicaliter fundamẽtaliter et originaliter nomẽ dei exterius acquisitũ et honorẽ laudẽ et gloriam et famã suam. et ideo quanta quãta sunt opera dei tantum est nomẽ suum et tantus est honor suus laus gloria et fama veraciter et radicaliter et in se et de se. Et ideo possumus ponere nomẽ dei tribus modis primo modo in ipsis operibus et isto modo nomẽ dei iã est sibi acquisitum veraciter et debito statim dũ opera facta sunt et etiam laus honor gloria quia semper ipsa opera portãt secũ nomẽ laudẽ gloriam et honorẽ Et nomẽ laus et gloria et honor semper sequũtur opera dei. et omnia ipsa opera dei semper sunt plena honore laude et gloria dei et laudis eius plena est terra. et omnes creature que sunt opera dei sunt plene honore laude et gloria dei et portãt in se ipsis semper nomẽ dei et suũ honorẽ laudẽ gloriã et famã. Et istud nomẽ est immortale et perpetuũ. et etiam honor laus gloria et fama quia postquam sũt semper manẽt et nunquam destruũtur sed semper viuũt et est isto primum nomẽ dei acquisitũ et primus honor et prima laus deinde ipsa opera dei que sũt plena honore gloria laude et nomine intrãt cor hominis vt cognoscantur ab homine et veniũt ad eius noticiã et tunc portãt in corde hominis et relinquunt in eo noticiã et similitudinẽ dei seu vestigiũ cũ honore laude et gloria eo quia sũt plena sua similitudine et noticia eius honore et laude. Et ideo dãt illud quod hñt in se ipsis et sic ipsa opera cognita vt dei sũt causant et faciunt in homine noticiã extimationem et reputationẽ de deo a quo procedunt et hoc cum honore laude et gloria et bona fama et est secundum nomẽ dei acquisitum in cordibus hominũ deinde sequitur tertiũ nomen quod est sensibile visibile et audibile in voce vel in scripto. et istud

nomē est signū ordinatū ad placitum ad siguandū et repn̄tandū scōm nomē occultū et etiā primū et istud nomē est signū magis nominus q̄ sit nomē. Sed inq̄tū repn̄tat et significat verꝫ nomē dicit nomē dei. Ecce ḡ tria noīa primū nomē dei acquisitū quod sedet in oībus operib⁹ dei et est fixū et p̄manēs et immutabile nec pōt deleri. et solū semel gn̄atur cuꝫ ipsis operib⁹. Sed scōm nomē qd habitat in cordib⁹ hoīm q̄uis sit fixum et p̄manēs in ordine ad opera ac tn̄ pōt deleri de cordib⁹ hominū et cothidie de nouo gn̄at et multiplicatur bm̄ q̄ hoīes multiplicātur et est idem apud oīs hoīes. Sed variat bm̄ magis vel min⁹ et bm̄ q̄ magis vel minus crescit. Sed tertiū nomē audibile vel scriptū nō est idem apd̄ oīs hoīes sꝫ variatur bm̄ diuersitateꝫ linguaꝝ et ydiomatū. et sicut dictum est de noīe. Ita pōt dici de honore laude et gloria. Nomē ḡ dei honor laus et glīa quasi dormiunt in ipsis operib⁹ et quasi sūt in potencia et nundū accuta. Sꝫ postea dū ipsa opera intrant cor hoīs et cognoscūtur tūc ipsuꝫ nomen laus et gloria que ibi dormiebant excitātur euigillātur et acuantur et vltimo per signū sensibile exterius manifestatur. et sic solum quodmō viuificat nomen dei et suum honorē laudē gloriaꝫ et famā. Apparet igitur et declaratum est quid intelligatur p̄ nomē dei acquisitum sibi de nouo et in quo fundetur radicaliter. Aliud autē nomē hꝫ deus ab eterno qd nō est acquisitum ex operibus et hoc est nomē esse quia de⁹ ē ipm esse et hoc est sibi p̄mū nomen in quo concludūtur oīa noīa et concluditur oīe nomē vt declaratū fuit a principio libri in capitulo d esse. et sic deus ab eterno in se ipso absq̄ mūdo et creaturis hꝫ nomen in quo continetur oīe nom̄ et sicut in hoc noīe esse continet omne nomen. Ita in nomine dei acquisito ꝯtinetur oīs honor oīs laus omnis gloria et fama.

Quod noticia acquisita d deo per opera eius in hoībus hꝫ mlt̄os ḡdus et etiā nomen eius.

Uoniam autem ōpera dei sunt fundamentum et radix noticie que de deo acquiritur in hominibus. Ideo bm̄ q̄ opera dei habent gradus inter se secundum hoc. etiam noticia que acquiritur in homine de deo per opera eius habet gradus. Unde quedem sunt opera dei que mlt̄um distant ab homine quedem sunt propinqua homini. Et q̄dem opera sunt et fiunt extra hominem et quedē que fiūt in hoīe

Et illa que fiunt in hoie quedem fiūt in corpore quedem in aia. et etiam quedē sūt opera dei magis familiaria hoi quedem min⁹. Et sic opera dei nō equaliter se hñt ad hoiez cui dz generari noticia d̄ deo et per ꝯñs noticia seu cognitio generata d̄ deo in corde hois per opera dei nō est equalis sꝫ mlꝉtos hꝫ grad⁹. Vñ maior est noticia que acquiritur de deo ꝑ opa dei que sūt ꝓpinqua hoi ꝙ̄ ꝑ opera que multū distant ab hoie. Et etiam maior cognitio est cognitō que est generata de deo in homīe per opera que sūt in hoie ꝙ̄ per illa que sunt extra hoiem. et ꝑ opera dei que fiunt in hoie ꝙ̄ per illa que fiūt extra hoiem. et etiā maior est cognitio generata de deo i hoīe per illa que sūt in aia ꝙ̄ ꝑ illa que sunt in corpore. et qꝛ nullū opus dei est magis ꝓpinquū ipsi homī ꝙ̄ ipsemet hō sibi ipi qꝛ hō est opus dei Jdeo noticia generata de deo in hoīe per cognitionez sui ipius qui est opus dei ē maior omniū. et sic hō dum cognoscit se ipm inq̄tuꝫ est op⁹ dei magis cognoscit et magis videt de deo ꝙ̄ dum cognoscit alia opera et etiā dum hō cognoscit aiam suā inq̄tum est op⁹ dei magis cognoscit et videt de deo ꝙ̄ dum cognoscit corp⁹ quod est etiam opus dei. ⁊ qꝛ omne opus dei inq̄tum dei est portat suā noticiā suum nomē suum honorem suā laudē et gloriaꝫ et opera maiora et digniora portant mai⁹ nomē et maiorē laudē et glīam. Jdeo cum hō sit maius opus dei inter oēs creaturas manifeste seq̄tur dū hō cognoscit se ipm inquātum est op⁹ dei magis extimat de deo et magis reputat et mai⁹ nomē et maiorē laudeꝫ ⁊ glīaꝫ sibi dat ꝙ̄ qñ cognoscit alia opera dei et ista noticia acquisita de deo per cognitionē hoīs inq̄tum est op⁹ dei pōt esse maior vꝉ minor ſm ꝙ̄ hō magis vel min⁹ cognoscit et videt se ipꝫ Preterea qꝛ quedem sūt opera dei que fiūt circa illa que sunt extra hoiez scꝫ in alijs creaturis. et alia sunt opera que fiūt in ipomet hoie ⁊ circa ipm hoiem ⁊ magis cognoscit hō deum ꝑ opera que fiunt in hoie ꝙ̄ per illa que fiunt extra hoiem. Item quedē sunt opera dei q̄ oīs hō pōt videre per experienciam. Et alia sunt que nō videt nisi per testimoniū alioꝝ qui dixerunt et viderūt et terti⁹ et magis cognoscit hō deum per opera q̄ videt et percipit per experienciā ꝙ̄ ꝑ opa que cognoscit ꝑ testimoniū alioꝝ Itē qꝛ nihil magis cognoscit homo ꝙ̄ illud quod sentit et videt ꝑ experienciā. Jdeo noticia generata de deo per opera dei q̄ hō videt per experienciā tenet vltimū gradū cognitionis dei per opera et ista hꝫ duos grad⁹ qꝛ aliqñ vi

det homo per experientiā opera que deus operatur circa aliū hominē vel circa aliā rem ext̃ se. Aliqñ videt et sentit per experientiā opera que deus operatur circa se ipm singulariter et iste est vltim⁹ gradus cognitionis per experientiam ⁊ iste est certissim⁹ solidissim⁹ et firmissim⁹ q̇ semꝑ manet et ibi est cōplementuꝫ cognitōnis. Uñ ista noticia nō pōt esse nisi in vno hoie nec pōt alicui cōicari qꝛ null⁹ hō potest totaliter ꝑcipere nec sentire illa que fiūt circa ipꝫ sicut ipsemet pōt ei q̇libꝫ homo cognoscere per experientiā opera que fiunt circa alios extra se sed nō sentire sicut illa que fiūt circa se ipm Sꝫ magis cognoscit que fiūt circa se ipm q̃ circa alios ymo null⁹ alius pōt sentire illa que fiūt circa se ipm nisi solus ipe. Sic ergo cognitio per experientiam habet duos gradus. Et qꝛ per opa dei cognita gñatur noticia de deo in hoie. Et illa cognitio quā homo habꝫ de opib⁹ que fiūt circa se ipsū est vltima et maxima solidissima et firmissima et certissima. Jō sequit̃ ꝙ noticia seu cognitio seu extimatio acquisita de deo in homine per opera dei que fiūt circa se ipm singulariter est vltima maxima solidissima firmissima et certissima. Et donec homo cognoscat deum per talia opa nō habꝫ veram certitudinem nec securitatē de deo nec vere deum laudat nec vere honorat nec gl̃ificat nec cognoscit nec amat nec timet. sicut ergo bonū est hoi habere verā noticiaꝫ de deo bonuꝫ est ei ꝙ de⁹ opetur in ipso et circa ipꝫ. Et q̃to plus operabitur de⁹ circa ipsū singulariter tāto maiorē acquiret de deo noticiaꝫ per experientiam. Et ideo sequit̃ ꝙ scđm ꝙ deus multimoḋ operatur circa ipꝫ hoiem scđm hoc homo diuersimode noiat deū. Aliqñ eñ hō noiat et dicit et cognoscit per experienciam deū potentē esse qñ scꝫ sentit circa seipm opera potēcie dei. Aliqñ noiat ipm sapientē. Aliqñ pium. Aliqñ bonū. Aliqñ misericordē ⁊ benignū ꝭm ꝙ diuersemode sentit operari deū circa se ipm Et tūc hō acquirit certissimā noticiā de deo cū laude gl̃a et honore et hoc mō quilꝫ hō dat magnū nomē deo ꝓpter opa singularia que operat̃ in quolꝫ. Et sic de⁹ acquirit nomē multiplicit̃ scꝫ gñaliter et cōiter ex oibus creaturis et ex operib⁹ que sunt cōia oibus. Scđo acquirit nomē spāliter ⁊ singulariter in quolꝫ hoie qñ operat̃ singulariter et secrete i aliquo homine. Et iō noticia dei et suuꝫ nomen multiplicatur ⁊ crescit in hominibus per talia opa et ꝭm magis vel min⁹ in quolibꝫ crescit noticia sua et suū nomē prout circa q̃ lꝫ ipa opa ꝭm magis ⁊ minus

fiūt. Et hoc est vere cognoscere deū sentire opera sua circa se ipsum per experienciā. Itez magis sentit hō opera q̄ de⁹ operatꝛ circa aiam ꝙ circa corp⁹ qꝛ aia magis cognoscit ⁊ magis est ꝓpinqua sibi ipsi ꝙ corp⁹ et iō maior et magis certa noticia acq̈ritur de deo in hoīe per opera que operatꝛ circa suā aiam ꝙ circa ipm̄ corp⁹. et in illis operibus est vltim⁹ finis ⁊ vltīa certitudo ō deo ꝑ opera. Ecce ergo qualitꝛ noticia acquisita de deo per experienciā est ꝑ opa que hō videt per experienciaz et bz multos grad⁹. Prim⁹ grad⁹ ē per opera que hō videt in alijs. Scd̄us grad⁹ ꝑ opera q̄ homo sentit in suo ꝓprio corpore fieri. tertius grad⁹ est per opera q̄ hō sentit et ꝑcipit fieri circa suā aiaz et oīa ista ꝑtinēt ad nomē dei ⁊ ad laudē honorē gloriam et famā suam. Sic g̃ bm̄ ꝙ opera dei sūt cōmunia vel oībus vel pluribz vel singlia et secreta bm̄ hoc acquiritꝛ de deo noticia cōis vel singularis et maior vel minor. Et sic hō pōt cognoscere deū et per creaturas extra se inq̄tū sunt opera dei. Et per se ipm̄ inq̄tū est op⁹ dei. et ꝑ opera que operatꝛ extra se ī alijs hoībus et creaturis Et per opera que operātur circa se ipm̄ tā circa aiam ꝙ circa corpus. et per ꝯn̄s multis modis pōt ipm̄ laudare glorificare et magnificare honorare et ei famā dare. patet g̃ ꝙ noticia de deo acquisita per opera eius in hoībus bz multos grad⁹ nec est equalis apd̄ om̄s. et exinde sequitꝛ ꝙ bm̄ maiorē vel minorem reputationē seu extimationē debetꝛ honor maior vꝉ minor ⁊ etiam laus et glīa. et inde sequitꝛ ꝙ ab oīb⁹ hoībus nō datur deo eq̈liter honor laus et gloria et nomen exterius.

De obligatione hoīs erga honorem dei laudem gloriam et suum nomen.

Voniā aūt iam manifestū est ꝙ oīa que de⁹ operatur extra se in creaturis operatꝛ ad suum honorē ad suā laudē gloriā ⁊ nomē. et etiā dictum est ꝙ honor laus et glīa et nomē dei acquiritꝛ ḡnatur et crescit ꝑ opera bn̄facta et opera creaturaꝝ. et qꝛ hō qui ē creatura dei nobilior que sit ī mūdo pōt oꝑari oīa opera sua q̄ facit ꝓpter honorem laudē et glīaz ⁊ nomē dei et ad hoc dꝫ dirigere oīa opera sua vt scꝫ ꝓpter opera sua sequatur honor laus et glīa ⁊ nomē deo. Vlteri⁹ qꝛ hō tenetꝛ et dꝫ solū et q̄tum pōt amare et velle honorē laudem glīam et nomē dei. et ꝙ suus honor sua laus sua gloria suū nomē fiat crescat ⁊ multiplicetur q̄tum fieri poterit. ⁊ qꝛ per opera hoīs bn̄facta sequitur generatur et fit maior honor dei maior laus maior glīa et maius

nomē q̄ per opera aliarꝝ creatu-
rarū cū hō sit nobilior creatura se
quitur q̄ nō solū homo dʒ et obliga
tur facere oīa opera sua ꝑpter ho
norē dei vt dictū est. sʒ etiam tene
tur et debet tantū oparī q̄tuʒ po
terit et multiplicare opera sua et
meliori modo quo poterit opera-
ri. Et in hoc dʒ continue et inces
santer studere et om̄eʒ diligentiā
apponere et hoc vt per opera sua
honor dei laus ⁊ gloria nomē ⁊ fa
ma crescat ⁊ multiplicetur q̄tū fieri
poterit. Et nō solū hō tenetur face-
re et velle per opera sua ymo qui
lʒ homo debʒ velle ⁊ laborare vt
in oībus rebus in oībus operibꝰ
honor dei laus gloria ⁊ nomē cre
scat et multiplicetur q̄tū fieri po
terit. Aliter si homo faciat contra-
riū oīm supradictoruʒ sequitur q̄
homo nō operatur vt creatura nec
vt opus dei nec vt homo ymo op
atur contra deuʒ contra intentio
neʒ dei totalem et contra totā or-
dinationem diuinam et contra fi-
nem ad quem facta sūt oīa. Et qꝛ
honor dei semper est cum vtilita-
te nec possūt separari honor dei ⁊
vtilitas et vbi maior honor dī ibi
maior vtilitas est hominis ⁊ non
dei. Sequitur q̄ qñ homo opera
tur ad honorem laudem et glori-
aʒ dei q̄ ipe operatur ad suā met
vtilitateʒ. Et quia q̄to homo ma
gis laborat vt honor dei crescat ⁊
multiplicetur tūc etiam magis la
borat vt sua ꝓpria vtilitas crescat
et multiplicetur. Iteʒ quia homo
tenetur et obligatur amare deum
et honorem dei et laborare vt cre
scat et multiplicetur q̄tū fieri pote-
rit. Seq̄tur q̄ homo obligatur po-
nere se ipsū totaʒ vitam suaʒ ⁊ da
re vitam suaʒ et oīa que habet ad
honorem laudem et gloriam dei.
Et per ꝯñs q̄ qñ homo dat vitaʒ
suam ⁊ quicquid hʒ ad honorem
dei q̄ homo tunc facit maximam
suam vtilitatem quia tūc laborat
q̄tū pōt vsq3 ad vltimū de poten
tia ad dei honorem quia non pōt
magis laborare ad dei honorem
q̄ dare vitam suam pro illo. Et
iō hʼ ē sūma vtilitas sūmū comodū
et lucrū hoīs Et ideo sequitur q̄ hō
nihil perdit sed summe lucratur
dum vitam suaʒ dat ad honorem
dei et ideo nō perdit vitam. Pre-
terea etiam sequitur et concluditur
q̄ homo debet obligatur et tenetur
credere de deo et cōfiteri attribu-
ere et dicere de ipo oīa que ptinēt
ad suū honorem ad suam laudeʒ
ad suam gl'iam et ad suuʒ nomen
et famā. Et magis illa q̄ pertinēt
ad maiorem laudem maioreʒ ho
norem et maiorem gl'iam q̄ illa q̄
pertinent ad minorem.

Quod omīa que pōt homo vel
dʒ dare deo reducūtur ad hono-
reʒ et q̄ q̄dquit faciat hō deo sēp
ipm honorat vel inhonorat seu cō
tempnit vel iniuriat.

Uoniã autẽ iam declaratũ
est ꝙ oĩa que de⁹ facit eẋ se
facit ꝑpter suum honorẽ et ꝙ oĩa
que deo pertinẽt eẋ se pertinent
ad suuȝ honorẽ qꝛ honor respicit
et ꝯphendit totũ statuȝ dei eẋ se.
Et qꝛ hõ põt debet ⁊ tenetur deo
reddere et dare plura vt ꝓbatuȝ ẽ
⁊ oĩa que hõ põt facere deo ⁊ red
dere sũt eẋ deũ. Jdeo sequitur ꝙ
oĩa debita que hȝ hõ et dȝ dare ⁊
reddere deo reducũtur ⁊ pertinẽt
ad honorẽ dei. Et ꝙ oĩa que respi
ciunt deuȝ exteri⁹ respiciũt et ꝑti
nent ad suuȝ honorẽ vel ad ꝯ̃riũ
sui honoris scȝ ad i honoratiõeȝ
seu cõtemptũ et iniuriã. et iõ q̃d-
quit hõ facit deo semper honorat
vel in honorat. Cũ eñ honorare ⁊
ĩ honorare ꝯ̃riẽt int̃ se. ⁊ oĩa q̃ sꝫ ex
teri⁹ extra deũ debeãt fieri ad su-
um honorẽ. Sequitur ꝙ si nõ fiãt
ad suuȝ honorẽ fiunt cõtra suum
honorẽ et per ꝯñs hõ deuȝ hono
rat semꝑ vel in honorat. Et iõ seq̃
tur ꝙ oĩa ista debita que hõ debȝ
deo scȝ amor timor laus glĩa obe
dientia spes fides credulitas ⁊ cõ
fidencia reducunt̃ et pertinẽt ad
honorem dei. et opposita istorum
sunt cõtra honorẽ dei. et ideo qui
amat deuȝ primo honorat ipm ⁊
q̃ ñ amat ipȝ ĩ honorat. et q̃ amat
deum et nõ amat ipm primo i ho
norat ipm qꝛ est primo amandus
et si nõ amatur quod primo amã
dum est iniuria est et cõtempt⁹ ẽ

Et etiam qui timet deum primo
honorat ipm. et qui nõ timet deũ
primo in honorat ipm et cõtemꝑ
nit et iniuriat qꝛ nõ timet quod ẽ
timendũ primo. Etiaȝ qui primo
laudat deum et glorificat hono-
rat ipm. et qui primo obedit deo
honorat et qui nõ obedit primo
in honorat. Similiter qui primo
sperat in deo ipm honorat et qui
nõ primo sperat in deo ipm i ho-
norat. Et qui primo cõfidit in dõ
honorat ipm et qui nõ primo cõ
fidit in honorat. Et qui primo cre
dit ⁊ dat fidem deo ipm honorat
et qui nõ primo credit nec totali
ter et dat fidẽ deo ipȝ in honorat
Sic ḡ amare deũ ꝑmo timere de
um ꝑmo laudare ⁊ glorificare de
um ꝑmo obedire deo ꝑmo spera
re in deo ꝑmo ꝯfidere in deo ꝑmo
credere deo ꝑmo hoc est honora
re deum. Sed nõ amare deuȝ ꝑ-
mo nõ timere deũ ꝑmo nõ obedi
re deo ꝑmo nõ laudare nõ spera
re in deo ꝑmo nõ ꝯfidere in deo
ꝑmo nõ credere ꝑmo hoc est deũ
in honorare cõtempnere et iniu-
riare. Et sic oĩa que deo dãtur per
hoĩem reducũtur ad honorare vł
in honorare seu cõtempnere vł in
iuriare. et sic honorare deũ vel in
honorare oĩa claudũt. et qꝛ hono
rare deũ vel in honorare opponũ
tur. Jdeo sicut nullũ mai⁹ bonuȝ
põt facere hõ ꝙ̃ honorare deum
Jta nullũ pei⁹ malũ ꝙ̃ i honorare

deū hō pōt facere. Et sicut nihil meli⁹ pōt esse erḡ deū ꝙ honor di ita nihil pei⁹ potest esse ꝙ in honorare deū seu iniuria dei. Si ergo soluere et reddere deo debitū est ipm honorare et nō soluere et reddere est ipm ī honorare cōtemnere et in iuriare studere debet homo diligentissime vt reddat et soluat deo quod dꝫ. Unde quia deus vult suū honorem quia propter illuꝫ fecit oia et oia que homo dꝫ facere et reddere deo pertinent ad eius honoreꝫ sequitur ꝙ deus vult ꝙ homo reddat et soluat deo quod debet qꝛ nihil pōt velle ꝯtra suum honorem.

De multiplicatōne honoris ⁊ iniurie.

Uoniam autē omnis creatura facta est ad honorē dei et respicit honorem dei ⁊ pertinet ad honorem eius. Et etiam respicit deum. Et ideo quōmodo honor dei respicit honorem oīm creaturarum. Et ideo qñ honoratur deus honorātur omīa que dei sūt scꝫ omnes creature. Et qñ deus in honoratur seu ꝯtempnitur ⁊ iniuriatur et etiam in honorantur et ꝯtempnūtur et iniuriantur oēs creature et sic in honore dei ī cludunt infiniti honores. et in iniuria dei includūtur infinite īiurie simul et semel. et sic nihil ita subito crescit et multiplicat sicut honor et iiuria qꝛ honor vni⁹ est honor infinitoꝝ. Et iniuria vnius simul et semel est iiuria infinitoꝝ. Qui ḡ honorat deū honorat oēs creaturas. et qui ipm iniuriat sil' et semel iiuriat omnes creaturas Sicut qui iniuriat regem iiuriat oēs de regno simul et semel.

De honore ꝓprio qui est ꝯrius honori dei tanq̄ eius capitalis inimicus.

Uoniā iam ꝓbatum est ꝙ hō dꝫ facere oia opera sua ad honorē dei ⁊ tenetur laborare ꝙtuꝫ poterit vt honor dei ⁊ laus gloria fama et nomē crescat ⁊ multiplicetur ꝙtū fieri poterit tā in se ipso ꝙ in oibus alijs. Aliter si nō faciat hoc hō tūc nō operatur vt creatura dei nec vt op⁹ dei ymo facit cōtra deū ⁊ cōtra intentionē eius totalē et cōtra suā ordinationem ꝙuis aūt hoc sit malū et magnum malū. Sed tn̄ peius ē si hō operetur ⁊ faciat oia que facit ad ꝓprium suū honorē ad propriam suam laudē et gloriam et ad acq̄rendū sibi ipsi nomē et famā et si ad hoc studeat ad hoc laboret vt suus honor ꝓprius laus gloria fama et nomē fiat crescat et mltiplicatur tūc de directo hō studet ⁊ laborat ꝯtra deū. ymo nihil magis est cōtra deum nihil magis repugnat deo nihil magis inimicatur deo ꝙ talis honor proprius talis laus talis glia qꝛ ꝯriatur ⁊ īimicatur d directo honori dei ⁊ sue lau-

dī glorie ⁊ toti statui diuino extra se qui cōsistit in honore et laude ⁊ gloria q̄ꝛ deꝰ fecit oīa ꝓpter suū honorem et soli ei debetur honor laus et gloria et est sibi ꝓprium. It tūc hō facit per seipm̄ suū statum sicut deꝰ separatū et diuisū a deo et cōtra deū. Et tollit et rapit et furatur deo illud qđ est ꝓprium deo. Et iō sequit̄ ꝙ nullomō hō pōt esse magis inimicꝰ dei visibilis et manifestꝰ nullomō magis pōt iniuriare ⁊ i honorare deum ꝙ qn̄ laborat et studet ⁊ facit oīa ad suū ꝓpriū honorē ad suā ꝓpriam laudē et gloriā. Et sic pꝫ qualiter hō subito pōt effici inimicus dei capitalis volēdo ꝓprium honorē et laudē. Et qualiter subito pōt generari inter deū ⁊ hoīeꝫ maxima inimicicia maxīa diuisio maxima discordia et maxīa iniuria per ꝓprium honorē laudeꝫ et gloriā. Et hoc est de directo ire cōtra intentionē dei cōtra cor dei et contra fundamentū ipsius tāgere cor ipsius dei et peruertere totum ordinē vniuersi. Et per ꝯn̄s sequitur ꝙ nihil aliud pōt hō cognoscere magis manifeste ⁊ experimentaliter ⁊ infallibiliter ꝙ ipē vadit contra deum et ꝙ sit contra deum et ꝙ iniuriet ipsum ꝙ̄ per proprium honorem laudem et gloriā q̄ꝛ nihil magis expimē taliter visibiliter et ad occulū manifestat iniuriam dei et offensam et inimiciciam dei ꝙ̄ ꝓprius honor et nihil magis nihil facilius hō sentit et videt in seipso ꝙ̄ ꝓprium honorē ꝓpriam laudeꝫ. ḡ per propⁱum honorē et laudē et gloriam tanꝙ̄ per illud quod est sūme sibi familiare hō pōt oīa cognoscere et iudicare experimētaliter q̄ꝛ nihil magis est manifestuꝫ hominibus ꝙ̄ honor laus et gloria. Et iō sicut per duos amores superius dictos oīa poterāt probari. Ita similit̄ per duos honores Unde dictuꝫ fuit superius in tractatu de amore ꝙ sunt duo amores scꝫ amor dei et amor suipsiꝰ qui erant due porte et due prime radices ad intelligenduꝫ oīa. ita similiter duo honores scilꝫ dei et honor propⁱus sunt due porte ad intelligendum oīa. Unde magis sunt manifesti isti duo honores ꝙ̄ duo amores quia magis manifestus est honor ꝙ̄ amor. Et ideo ꝓbare per honorem est magis manifestum ꝙ̄ probare per amorem Sicut aūt omnia bona reducebantur ad amorem dei et ab ipso oriebantur et omnia mala reducebantur ad amorem propriumꝫ priuatum et ab ipso oriebantur. Ita omnia bona reducuntur ad hominem dei et ab ipso oriuntur magis manifeste. Et oīa mala reducuntur ad honorem proprium et priuatum et ab ipso oriuntur magis manifeste.

Quãuis em̃ omĩa oriantur a duobus amoribus nõ tamẽ ita manifeste sicut a duobus honorib⁹ ac tñ ipsi duo honores oriũtur a duobus amoribus vt dictum est quia sunt prime radices.

Declaratõ ad occulũ qualiter homo per honorez ꝓpriũ est et fit ver⁹ et directus inimic⁹ dei.

Qoniã iam superius tractatũ est de honore dei laude ⁊ gloria fama et nomine suo scz q̃liter fit qualiter generatur qualiter crescit in cordibus hominuz. Unñ dictum est ꝙ corda hominuz debẽt impleri cognitione dei. Et ad hoc facta sunt vt fama dei ⁊ nom̃ dei habitet in cordibus hominuz vt scz homines cognoscendo deũ per opera sua habeant de deo bonam extimatõz bonã reputatõez et oppinionez. Et per consequẽs ipsum honorent laudent et glorificent in cordibus eoꝝ. Sic ergo corda hominum debent esse vasa nominis dei et sui honoris et sue laudis. Sed homo qui querit ꝓprium honorem propriam laudẽ ꝓpriam gloriam et famam ipse p̃mo accipit cor suum circa suũmet ꝓprium honorem. Et circa illum continue cogitat ⁊ semper vigilat et studet quomodo honor proprius fiat crescat et multiplicetur et permaneat et tamẽ deberet occupare cor suũ circa honorẽ dei laudem et gl̃iam et in ipso fieret cognitio de deo ⁊ sic cor suũ quod ẽ vas nõis dei occupatur circa ꝓprium honorez et est occupatũ de ꝓprio honore ⁊ in hoc facit deo maximã iniuriã qꝛ occupat sibi suũ ꝓpriũ locuz et ponit illud quod est ꝯtra deũ int⁹ in corde suo. Itẽ nõ solum occupat et tenet occupatũ et impeditum suũ ꝓprium cor circa suum proprium honorez ymo quod peius est vult ꝙ corda aliorũ hminum que sũt vasa honoris dei et nomis sui occupentur et repleantur suo proprio honore sua laude et fama et nomine sua extimatione et reputatione ita ꝙ cogitat circa sua opera circa suaz famã circa suũ nomẽ vt ipe cognoscat ⁊ reputet ab oĩbus. Et vult ꝙ su⁹ honor sua laus sua fama suuz nomẽ et sua reputacio diffũdatur crescat et multiplicetur et habitet in cordibus hominũ et ꝑmaneãt ineternũ et ad hoc laborat quãtũ põt. Unde qui querit ꝓpriũ honorez neccessario vl̃t ꝙ ille crescat ⁊ ml̃tiplicet et nõ põt multiplicari nisi i ipsis hoĩb⁹. Et sic corda oĩm hominuz vult esse occupata circa facta sua cogitando et non circa facta dei circa proprium honorẽ ⁊ non circa honorez dei circa laudem et famam suam et nõ dei circa nomen suum magnificandum exaltandum et honorandum.

et nõ circa nomẽ dei. Et sic vult te nere impedita oĩa corda hominũ et se ipm mltiplicare in eis. Et vlt ꝙ ymago sua imprimat in cordibꝰ oim hominũ vt semꝑ cogitẽt d ipso et loquãtur de ipso. Et sic vult totũ mundũ esse occupatuꝫ circa suum honorẽ. Et per ꝯns vult deum expellere de regno suo de habitaculo suo de domo sua ꝓpria. Ecce maxia iniuria inimicicia manifestissima ꝯrietas grãdissima iniuria cõtra deuꝫ velle ĩpedire oĩa loca dei corda oim hominũ et ponere intꝰ inimicũ dei capitalẽ scꝫ honorem ꝓpriuꝫ qui ẽ cõtra deũ Ecce ergo qualiter ad occulũ manifestatur ꝙ hõ qñ querit honorẽ ꝓpͥum fit verꝰ et directꝰ ĩimicus dei Et qꝛ hõ si nõ querit honoreꝫ dei laudẽ et gloriã et famã querit suũ ꝓprium honorẽ ꝓpriam laudẽ ꝓpriam gloriã ⁊ famã. Et si nõ operatur ad dei honoreꝫ opperatur ad ꝓprium honorẽ nec est dare medium neccessario hõ est semꝑ inimicus dei vel amicꝰ semꝑ ẽ ꝓ deo vel cõtra deũ nec est dare medium.

Qui ergo nõ occupatur nõ cogitat nec laborat nõ vigilat nec studet circa honorẽ laudẽ et gloriam dei signum est ꝙ occupatur cogitat laborat vigilat et studet circa ꝓpriam laudẽ et gloriã. Et per ꝯns nõ potest videre nec cogitare dei honorem et gloriã qꝛ iam excecatꝰ est cõtra ꝓprium honorẽ et ꝓpriam gloriam. Cauere ergo dꝫ hõ tanꝙ a mortalissimo veneno et subito interficiẽte a ꝓprio honore a propria laude et gloria ⁊ semꝑ vigilare circa dei honorẽ laudẽ et gloriã. Ecce ergo videte ad occulũ quõ hõ qui occupatur et laborat circa honorem ꝓpriũ totaliter perdit tẽpus suum. videte qualiter occupatur circa vanitatẽ et nihil. Videte ergo quõ ẽ seruus et seruitor vanitatis et nihili. videte qualiter facit deũ suũ de vanitate et de nihillo. Videte qualiter exponit se ipm et qdquid hꝫ et illa que dei sũt. Ecce quõ laborat circa impossibile. qꝛ solꝰ honor dei fiet et ꝑmanebit. oĩs alius honor peribit et destruetur et ad nihillũ reuertetur. Quis põt ĩ aduertere honorẽ suũ nisi solus oipotẽs qꝛ creatura põt ĩ aduertere honoreꝫ ꝓpriũ cõtra honorẽ sui creatoris. Qualiter opꝰ de nihillo factũ poterit tenere statũ suũ ĩaduertere honorem ꝓprium cõtra statũ et honorẽ sui artificis oipotentis Que maior stulticia. que maior inordinatio. que maior in ordinatio que maior absurditas. qd magis cõtra deũ qd magis cõtra naturã ꝙ ꝙ opꝰ de nihillo factuꝫ querat ꝓprium honorẽ propriã gloriam et ꝓpriam famã contra honorem laudem et gloriã sui factoris ⁊ furetur et rapiat ipsam. Et ꝯstituat se inimicũ capitalẽ sui factoris oipotẽtis. Et qd magis cõtra natu

ram ꝙ ꝙ opus quod spāliter ē factum ad laudendū honorādū glorificandū et magnificandū suum factorē laboret et studeat totis viribus ad laudandū honorandū glorificandum ⁊ magnificanduꝫ se ipsum in iniuriam sui factoris.

Quod sicut ad honorē dei seq̄tur vtilitas hoīs. Ita ad honorē ꝓprium sequitur eius in vtilitas et dampnum.

Uia hō qui querit honoreꝫ ꝓprium, ꝓpriam laudē gloriam et famā ⁊ nomē totalit̄ est cōtra deum qꝛ deus fecit omnia et ipsum hominē ꝓpter suū honoreꝫ suam laudē et gloriā. Sed homo querēs ꝓpriū honorē facit oīa ꝓpter suū met honorē cōtra se ipꝫ et totū mundū. Et oīa que deꝰ fecit a suum honoreꝫ fecit et vult ꝙ seruiāt suo ꝓprio honori. Et per ꝯns iste ꝑuertit totū mundū ⁊ totam ordinationē dei quantū ī eo est et facit aliā ordinationē ꝑuersam cōtra dei ordinationē. Et ordinat seipm̄ et omnes creaturas ad aliū finē ꝙ deꝰ ordinauerit ⁊ ad aliā intētionē ꝯriā intentioni dei et sic hō tunc ē totꝰ ꝑuersꝰ in se ipso et deo qui fecit oīa ꝯrius et ꝑmutatꝰ in ꝯrium finē oīm creaturaꝝ et facit se alterū deum ꝓpria auctoritate. Et ideo sicut iam probatū est ꝙ ad honorē dei sequitur vtilitas hoīs et semper cū dei honore ē ꝯiuncta hoīs vtilitas nec ꝑnt separari ita ꝙ ex ꝯrio honore sequatur oppositū scꝫ invtilitas. Et iō necesse est ꝙ cū ad honorē ꝓprium hoīs id est qn̄ hō querit ꝓprium honorē sequatur in vtilitas hoīs dāpnum et incemoō ꝙ isti duo honores sūt ꝯrij et inimici adinuicē et ex vno sequit̄ omīs vtilitas. ḡ ex alio debet sequi oīs invtilitas. Quia ḡ iste honor est ꝑuersus et peruertit ordinationem dei necesse ꝙ ex ipso sequat̄ hoī in vtilitas et dampnū. Quia em̄ soli deo debetur honor et vtilitas hoī. Ideo si hō rapiat honorem et aufferat deo quod suum ē necesse ē ꝙ perdat vtilitatem et perdat quod suum erat et acquirat invtilitatem et dampnum et totum peruertatur.

Colectio maloꝝ et dampnoꝝ et invtilitatum que sequūt̄ hominem qn̄ querit ꝓpriū honoreꝫ.

Ecce quot mala quot incōmoda quot dāpna quāta invtilitas sequūtur hoīem ex ꝓprio honore ex ꝓpria laude ex propria glīa. Primū malum quia hō q̄ est factura dei et opus dei effic̄ formalis inimicus dei factoris sui. Et quod peius est destruit ꝙtum in eo est deum factorem suū quia destruit intentionem suā et suum honorem et per ꝯns elongat seipsum adeo in infinitū quia tantuꝫ distat adeo quantum sua intentio

elongatur ab in tentōne dei quia homo intendit suum ,pprium honorem et deus etiam intendit suum ,ppriū honorez qui in summo elongātur et distant inter se. Ideo totaliter tūc homo elongat a deo Et quia deus est totum bonum hoīs et totuz bonū hoīs est ꝙ bō ꝯiungatur ⁊ viuatur cū deo. et iō ꝙtum elōgat se a deo tm̄ elongat se a bono suo. Itē aliud malū q̄a postꝙ hō elongat se a bono suo i infinituz neccesse est ꝙ appropinquet suo malo in sūmo qꝛ neccesse est ꝙ ꝙtū elōgatur a bono suo ꝙ tm̄ appropinquet malo suo. Et ꝙ deueniat intā ,pfūdū malū ꝙ deꝰ ē altū bonū. Et iō neccesse ē ꝙ cadat in īfinitū profundū mali et in carcerē profundissimū abyssum. Item aliud malū qꝛ facit deo factori suo īfinitā iniuriā et offensā et destruit suā ordinationē ⁊ legē et ideo meretur infinitā penam ⁊ pugnitionē. Item aliud malū q̄a oia quecunqꝫ facit. facit contra seipm̄ ad suum dānū ad suaz destructionē et perditionē qꝛ oia reducit ad suū propꝰum honorem ⁊ est peruersꝰ et deo ꝯ̄triuс. Et ideo quāto magis vult facere propꝰuz honorem tāto magis vult facere dāpnum suum. Item aliud dāpnum qꝛ excecat se ipm̄ per proprium honorē laudē et gloriā. Et quāto magis querit suū honorez et cogitat circa illū et studet tāto magis excecatur in cognitōne qꝛ propꝰus honor propꝰa laus et propria gloria totaliter sunt cōtra deum. et iō obtenebrant obscurant et excecant totaliter hoīem et ponunt ipm̄ extra deuz extra lucem extra veritatē extra viā. Et ideo n̄ pōt tūc hō cognoscere ea que dei sunt nec illa que ꝑtinēt ad hoīem inꝙtum hō est nec bonū nec malum hoīs nec ordinē vniuersi nec aliquō scīa dei pōt recipi in eo q̄a totus est peruersꝰ ⁊ deo cōtrarius et ideo oia que dei sunt iudicat iordinata. Item aliud malū qꝛ facit totum suū fundamētuz in mēdatio in errore in deceptione i vanitate in nullitate et nihillo quia proprꝰ honor et propꝰa laus hominis est mēdatiuz error falsitas deceptio et vanitas et nullitas. Item qꝛ honor est extra rem ⁊ nō intra ipam rem. Ideo hō quicque rit et laborat circa propriū honorem et ad illū augmētandū et multiplicādum totaliter edificat extra se et nihil intra se. Et totaliter laborat vt sit extra seipm̄ et vlt crescere extra se et remanet vacuꝰ intra se nullum bonū hn̄s intra se ⁊ sic nihil boni acquirit intra se sed tm̄ malū. Item in vanū laborat ⁊ perdit tempꝰ suū. tempꝰ exponit inane et frustra. ꝑdit cognatū perdit laborē. ad īpossibile tendit q̄a nunꝙ suus honor poterit cōpleri qꝛ solꝰ dei honor fiet cui nihil po

test resistere q2 solus omps est qui pot manutere suum honore. Ecce g quot dapnare quot iutilitates icurrit ho qui querit suu ppzium honore qm est totaliter cotra deum cotra seipm cotra oes creaturas et cotra principalem intetonem z fine ppter que facta sut omnia et ad que tedunt oia. Uidete ergo qualiter ho totis virib9 toto cognamie fugere et fugare d3 proprium honorem ppriam laudem et propriam gloriam.

Quod ex pprio honore et ppria laude z gloria hois necessario sequitur eterna cofusio eternu vituperiu et sempiternu obpbrium.

T quia honor ver9 et cfusio opponutur. laus et vituperiu glia et obpbriu z honor no pot nisi i cofusione mutari z laus no nisi in vituperiu et gloria obpbrium et ecouerso sicut calid in frigidu et ecotra. Et qa etia null9 bonor e ver9 nisi bonor dei nulla vera laus nisi laus dei nulla vera glia nisi glia dei. Et p cns nullus bonor nulla laus nulla glia pmanebit nisi dei. Et io ex bonore dei no pot sequi cfusio sed bonor. ex laude dei no pot sequi vituperiu s3 laus ex glia dei n pot sequi obpbrium s3 glia. E io ho q querit z laborat circa bonore laude et gloriam dei oportet q trascat et perueniat imperpetuu et verum bonorem in perpetua laudem z gliam. Sed quia bonor pprius homis est peruersus inordinatus falsus iniustus indebit9 similiter de laude et gloria et per cns no permanebit sed destruetur. Ideo necessario est per oppositum q ex tali bonore sequatur cfusio et ex tali gloria obpbrium ex tali laude sequatur vituperium. Et sic necesse est q bonor pprius homis et propria laus z gloria trasseant in eterna cofusione in eternu vituperium et sempiternum obpbriu Et sic qui querit pprium bonore ppriam laudem z gloriam querit eternam cfusionem perpetuu3 vituperium et sempiternum obprobrium sui ipsius Et est simile sicut de propo amore quia sicut de proprio amore finaliter sequitur odium perpetuu sui ipsius ita ex bonore propo finaliter sequit et'na confusio sui ipsius et no solu3 boc s3 etia summa inutilitas dampnum et icomod. et sic desideras suum proprium bonorem desiderat suam confusionem et summa inutilitatem suam.

Quod per bonorem laudem z gloriam et per eorum contrariu3 scilicet confusionem et vituperiu magis visibiliter manifestatur distinctio et separatio ipsius hominis ab animalibus brutis q per aliquid aliud.

Quoniā autem experiētia est rerū magistra. Et quidquid videtur per experientiā est multuȝ notum. Et quia honor laus et glīa et fama sūt nota hoībus per experientiam ideo illa que ꝓbantur manifestanꝭ et ꝯcludūtur per honoreȝ talia sūt multū certa hoibus et ꝓpinqua. Et ideo q̄ꝟtū possum⁹ debem⁹ ꝓbare oīa per illa q̄ sūt nobis magis nota ꝓpinqua ⁊ familiaria sicut sūt honor laus et glīa et eoꝝ ꝯtraria scȝ inhonoratio confusio et vituperiū etc̄. Videm⁹ aūt per experientiaȝ ꝙ aīalia bruta que sūt infra hoīem non possūt cognoscere honoreȝ laudē nec gliā nē opposita istoꝝ scȝ ī honoratōeȝ cōfusionē nec vituperiuȝ. Et ideo videmus ꝙ ipa aīalia nesciūt nec possūt dare alicui honorem laudeȝ nec glīam nec etiā appetunt nec querunt nec desiderant honoreȝ laudeȝ glīam famā nec nom̄ nec timēt ī honori nec timēt cōfusionē nec verecūdiā nec vituperiū nec obꝓbriū nec ꝯtemptū nec ignorantiā nec derisioneȝ nec diffamationē que oīa ꝯ̄rianꝭ honori. sȝ tñ videmus ꝙ aliquomodo amant et timēt sȝ per experientiā est manifestū ꝙ ipse homo solus in mundo cognoscit oīa ista et potest et scit dare alicui .et potest recipere et apetere in quirere et desiderare tractare et ī vestigare. Unde potest alijs dare honorem laudem et gloriam ⁊ querere sibi ipsi. Et etiam super oīa timet et fugit in honorabilitatē ꝯfusionem verecūdiam vituperiū obꝓbrium et diffamationē. Et exinde possum⁹ concludere manifestissimā differentiaȝ separationē et distinctionē ad occultū inter hoīes et oīa aīalia per honorem laudeȝ et glīam et per ꝯ̄ria istoruȝ. Et iō sequitur ꝙ ista ascendūt supra aīalia. Et per ꝯ̄ñs ñ sūt res sēsibiles sȝ intellectuales et apprehensibiles per intellectum. Et ideo sequitur ꝙ honor laus et gloria etc̄. solum pertinent ad res intellectuales ⁊ spirituales. Et exinde etiā possumus concludere ꝙ homo hȝ aliquid in se occultum et inuisibile ⁊ alios occulos occultos ⁊ alias aures ⁊ alium visum supra aīalia qr cognoscit honorem et ꝯfusionem etc̄. et aīalia non cognoscunt nec cognoscere possunt.

Quod exinde ostendiꝭ ꝙ maxime deo conuenit honor.

Et quia honor laus ⁊ gloria pertinent soluȝ ad res intellectuales in visibiles spirituales et nō ad res corporales brutales sequitur ꝙ quanto res est magis spiritualis intellectualis et in visibilꝭ et magis distat a brutis magis et conuenit laus honor et gloria. Et quia de⁹ est sūme spūalis sūme ītellectualꝭ ⁊ sūme ī visibilis.

Ideo sequitur ꝙ deo sūme et insū mo cōuenit laus honor et gloria. Et ꝙ deus est sūme honorabilis laudabilis glificabilis. Et per cō sequens opposita istoꝝ scꝫ in ho-noratio ꝯfusio vituperiū obꝓbriū verecūdia ꝯtemptus diffamatio derrisio et oīa que sūt ꝯtra hono-reꝫ in sūmo ei discōueniūt et ꝯriā tur. Et sic ordo creaturaꝝ et scala nature maīfestat ꝙ deo sūme cō-uenit honor laus et gloria.

Probatio ꝙ deus vult deffēde re et manutenere suū honoreꝫ.

Uod aūt deus velit manu-tenere augmentare et cōser uare suū honorem qui maxime et in sūmo ei conuenit hoc possum⁹ manifestare ex parte hoīs Si eñ homines tantū diligūt honorem ꝓpriū quib⁹ tñ nō cōuenit vt oīa que habent exponāt ꝓ honore ꝓ-prio ad manutenendū deffenden dū et ꝯseruandū scꝫ auꝝ et argē-tuꝫ amicos et quicqd est eis sub-iectum et qdquit magis diligūt. ymo quod plus est se ipsos expo nunt morti et vitam ꝓpriam dant pro honore ꝓprio deffendendo et manutenēdo ꝗto magis de⁹ cui in sūmo conuenit honor et debet diliget ꝯseruabit et manutenebit et augmentabit suū ꝓpriuꝫ hono rem et illū deffendet. Et si homo eo quia diligit suū honorem ꝓpri um nullomō patitur ꝙ su⁹ honor diminuatur ꝗto minus patietur deus suū honoreꝫ diminui cui so li debetur. Item si homo qui dili-git suū honoreꝫ ꝓpriū habꝫ odio omneꝫ aliū honorem qui pōt de-struere ledere vł diminuere suū ꝓ priū honorem ꝗto ꝗ magis deus qui diligit suū honoreꝫ ꝓpriū sin-gularem et cui in sūmo ꝯuenit ha bebit odio omneꝫ aliū honorē cu iuscūqꝫ qui ꝯriatur suo honori vł nō concordat cū suo honore et il lū destruet et anihillabit. Ex hoc possum⁹ cōcludere ꝙ deus redu cet qdquit est vel erit vł fuit ad su um honoreꝫ et ꝙ oīa seruient suo honori. Et etiam possum⁹ videre ꝙ magna res ē honor in se et quō est aliquid excellentissimū. Et ali-qd supra homines cū hoīes expo nant se ipos morti pro illo manu tenēdo. Et quidquit habēt dant ꝓ illo et ꝑeligūt mori ꝙ honor mo riatur.

Quod per illa que dicta sūt de honore dī clarissime ⁊ in dubitātr credit ꝙ ihūs xps est verus filius dei eterni et oīpotentis.

D probādum autē ꝙ ihūs xpūs quē colit et adorat to ta xpianitas sit ver⁹ fili⁹ dei omi potētis sūme sapiētis sūme boni q mūduꝫ creauit de nihillo. Opꝫ resumerere oīa illa que iaꝫ cōclu sa sūt dō honore dei. vñ ꝓbatū est ꝓ mo ꝙ de⁹ opatr oīa q facit ex se ꝓ ꝑt suū honorē ad suā laudē ⁊ glo riā. Itē ꝙ hoī ñ debet laus et glia

et q̄ hoc est soli deo ꝓpriū. Item q̄ sicut deꝰ operatꝰ oīa ꝓpter suū honorē. Ita operatꝰ ꝓpter suū nomē ita q̄ honor et nomē dei ꝑmanebūt ineternū. Itē ꝯclusuʒ est per creaturas q̄ deo sūme cōuenit honor. Itē q̄ deꝰ diligit honorem suuʒ et q̄ illū deffendet ⁊ manutenebit. Item q̄ deꝰ hʒ odio omnē aliuʒ honoreʒ q̄ repugnat suo honori vt statim dictū ē in capitulo p̄cedenti. Itē q̄ deꝰ nihil pōt facere cōtra suuʒ honorē nec permittere q̄n totū reducatur ad suuʒ honorē. Istis p̄missis videamus an ihūs xp̄us quē colit ⁊ honorat pplꝰs xp̄ianus sit verꝰ deꝰ et videamꝰ v̄ba ⁊ facta sua ⁊ opera toti mūdo manifestat. Vn̄ hoc est manifestū q̄ ipē dicit se esse verum filiū dei ⁊ nō solū hoc ſʒ dicē se esse equalē deo ⁊ dicit se eē vnū in essencia et idē nūo in eadē deitate sine diuisione cū deo. Iteʒ q̄ hʒ totā deitatem. Iteʒ q̄ est vnꝰ deꝰ cū patre et est ei equalis per oīa et q̄ est genitꝰ a deo eternaliter. Ita q̄ est釈ternꝰ filiꝰ et nunq̄ habuit principiū ſʒ semꝑ cū deo patre fuit est et erit. Item dicit ꝑ ꝯ̄ns se esse oīpotentē dn̄m creatorem oīm sicut pater et vnū et eundem dn̄m cū patre et vnū deuʒ ⁊ nō duos. Item dicit se missum a patre suo in mundū. et dicit se venisse in noīe patris sui qui est deꝰ et nō in noīe suo. Preterea attribuit sibi opera que soli deo ꝯ̄ueniunt et nullomō alteri. vn̄ remittit pctā hominū quoḋ est ꝓpriū dei vt ꝓbatū est. Dixit se iudicaturū oīs hoīes ī fine mūdi quod soli deo ꝯ̄uenit. Dixit se suscitaturū oīs hoīes in fine mūdi ⁊ ꝓmittit dare vitā eternā oībus credētibꝰ in eū. Et comiatꝰ dampnationem eternā oībus nō credētibꝰ in euʒ. Item misit discipulos suos ad p̄dicādū ꝑ vniuersū mundū ad p̄dicandū nomē suum et doctrinā suam nouā in auditā a seculo et nouam legem dando ꝓmittēdo credentibus vitā eternā et cōminādo incredulis mortem et dāpnationē eternā. Item in noīe suo ē tota xp̄ianitas edificata. Et ante nō erat pplūs xp̄ianus in quo est īperiū romanū ⁊ mlt̄a regna mundi colūt ihm xp̄m et ei credunt et adorāt tanq̄ verū filiū dei vnū in essencia cuʒ patre equalē per oīa deo patri et tanq̄ missuʒ ab eo et tanq̄ vnū deum cuʒ patre et n̄ tāq̄ duos deos timēt ipm et honorant tāq̄ verū dn̄m creatorē celi ⁊ terre. Et nō solum hoc ſʒ etiā discipuli sui oīs et apostoli qui ipm p̄dicauerūt et ꝓ honore suo laborauerunt sunt honorati exaltati ⁊ dignificati in mūdo. Item ipē p̄mo venit ad pplm iudeorū qui colebat ⁊ adorabat solus in mundo verū deū qui creauit celū et terrā qui solus erat populꝰ dei ⁊ venit

ad eos tanq̄ filius dei tanq̄ missus a deo patre. et multa alia possu-mus dicere que iam sunt manife-sta p totuz mundū. Si ergo ille bō ihūs xp̄us non sit ver⁹ fili⁹ dei equalis deo nec sit vnus de⁹ cuz patre nec sit missus a deo vero sz tā-tum sit mēdatium tūc sequeret̄ q̄ ip̄e est ver⁹ inimic⁹ dei et aduer-sarius dei et contrarius deo. ymo nul-lus est nec potest esse maior inimi-cus dei si nō sit ita sicut ihūs xp̄s Si ergo nō sit ver⁹ filius dei nec mis-sus a deo patre et tn̄ dixit se esse eius filium et missū ab eo et veni-re in noīe patris sui et tale nomē attribuit sibi. Et oīa que operatur facit vt fili⁹. Si totum sit mēdaci-um quō deus ver⁹ qui creauit ce-lum et terrā pateretur et pmitte-ret ihm xp̄m si nō sit missus ab eo nec sit fili⁹ ei⁹ vsurpare sibi i mū-do totuz honorē diuinū et exer-cere opa que soli magestati diui-ne conueniunt cū em̄ de⁹ diligat su-um honorē et facit oīa ppter suū honorē quō pateretur q̄ aliq̄s ali-us q̄ nō sit de natura sua nec mis-sus ab eo ymo totaliter cōtra ip̄z vsurpet sibi suū pprium honorem ergo sequitur cū hoc totaliter destru-at statum dei et honorē veri dei de directo si nō sit. ita q̄ de⁹ hec tanto tēpore nō pateret̄ vel nec-cessario ita est q̄ ihūs xp̄s est ve-rus dei fili⁹ genit⁹ de sua ppria sb̄a missus ab eo vel q̄ deus nō ē

Quia si deus est vt iam pbatuz ē et ihūs xp̄us nō est filius su⁹ nec missus ab eo nec de suo consensu nec voluntate. Sequitur q̄ n̄ poterit pati destructionē sui ho-noris quis em̄ rex sapiens pate-retur nec pmitteret in regno suo in quo habet tantum dn̄iuz q̄ ali-quis alius extraneus qui nō sit fi-lius suus nec missus ab eo nec de sua voluntate vellet regnare et dominari in regno suo et q̄ dice-ret se esse verū filium regis et mis-sum a rege tanq̄ a patre et noīe re-gis faceret oīa nōne iste talis essz totaliter cōtra regem et maior ini-micus regis qui posset esse. Assimi-li ergo de deo cū ergo xp̄us regnet i mundo et regnauit viguit et obti-nuit principatuz et dn̄ium p mil-le et quadraginta annos et ado-ratur et honoratur et colitur et ti-metur et creditur vt verus deus vt verus filius dei vt equalis pa-tri vnus in essencia cuz patre nul-lomodo diuersus ab eo. Sequit̄ q̄ vel ip̄e est verus filius dei vel q̄ deus nō est. Sed deus est ergo ihūs xp̄us est filius dei qui pati-tur ipsum regnare ⁊ adorari et co-li et honorari ab omnibus tanq̄ suum verū filium ab ipso missum et tanq̄ de ppria substantia sua ⁊ diuinitate genitum et equalē per omnia ei in potestate et magesta-te in dignitate in sapiencia in bo-nitate eternitate et gloria.

Itez si ihūs xp̄s nō est verus filius dei nec missus adeo etno nec vnus deus cū eo et tñ dixit se esse veꝛꝝ filiū et missū adeo. tunc quero an de⁹ ver⁹ sciat hoc aut ignoret nō pōt ignorare. ergo scit. iꝫ si sciat et taceat tūc permittit regnare honorari et adorari mendaceꝫ in noīe suo et permittit mūdū decipi in noīe suo. Et oīa que fecit ihūs xp̄us fecit noīe patris. Sꝫ hoc est contra honorēdiuinuꝫ de directo ergo sequitur ꝙ ihūs xp̄s est verus fili⁹ dei missus a patre. Itez null⁹ ali⁹ ab inicio mūdi vsꝫ modo assūpsit sibi tale nomen nec talem hon orem ꝙ diceret se esse veꝛꝝ filium dei et deū veꝛꝝ vnum in essencia cū deo eterno ⁊ eē vnū deum cum eo et missum ab eo. Ihūs xp̄us est solus qui de se ipso hoc dixit et nō potest esse mai⁹ nomē ꝙ istō nec maioꝛ honoꝛ nec vltra est ascensus. null⁹ auteꝫ añ ihm̄ xp̄m nec post eū assūpsit sibi tam gradissimū nomē nec tā gradissimum honoꝛē. Vñ machomectus qui venit post ihm̄ xp̄m per multos annos nō dicit se esse deū nec filiuꝫ dei nec equalē deo nec de essencia deitatis. Sed dicit se esse ꝓphetam. nulla aūt cōparatō inter nomē ꝓphete et nomen filij dei dicitur q꞉ in ifinitū nomē filij dī excedit nomē ꝓphete q꞉ nomē filij dei dicit et dat equalē honorem ditatis q꞉ filius dicitur necessario de⁹ postꝙ genitu⁹ est de deo. Quare sequitur ꝙ cū istō sit mai⁹ nomē ꝙ possit esse et maioꝛ honoꝛ qui possit esse et cogitari cuꝫ ihūs xp̄us assumpserit sibi istud nomē nouū nunꝙ auditum antea et talē honoꝛē nouum. Sequitur ꝙ vel ip̄e est talis qualē se dicit vel de⁹ nō est. Cum istud nomen adhuc duret et ei⁹ honoꝛ. ergo ihūs xp̄us est ver⁹ filius dei missus a deo. Si aūt post ihm̄ xp̄m venerit vel veniat aliquis qui assumat sibi aliquod nomē ex parte dei vel assumat sibi nomē dei ⁊ sit ꝯtra ihm̄ xp̄m iaꝫ significat de⁹ ⁊ declarat oīem talē esse mendacē et nō venire ab ip̄o q꞉ ihūs xp̄us est p̄mo miss⁹ ab eo et est ver⁹ filius ei⁹. Quare in hoc ꝙ ꝓmisit et voluit ihm̄ xp̄m regnare p̄mo sub noīe suo ⁊ tanꝙ filiuꝫ eius declarauit omnē aliū qui sit cōtra ihm̄ xp̄m qui venit noīe suo esse mendacē esse falsum et deceptorē nec esse missum ab ip̄o. Quare nullus alius qui sit cōtra ihm̄ xp̄m est recipiend⁹ nec ei aliquomō credendum est nec obediendū. Preterea si ihūs xp̄us nō sit ver⁹ filius dei cū ip̄e assumat sibi istud nomē et istum honoꝛē. Sequitur ꝙ null⁹ est nec pōt esse magis cōtra deuꝫ nec maioꝛ aduersarius nec inimicus dei ꝙtū cū vsurpet sibi nomē deitatis. et per ꝯñs est capitalis inimic⁹ dei veri qui creauit celuꝫ

& terrā ergo sequit̄ exinde ꝙ oēs illi quicūꝙ persecuti fuerit ꝛ occiderint ihm̄ xp̄m ꝑpter hanc causam et propt̄ hanc racionē q̄ꝛ faciebat se filium dei et dicebat. Et quia assumebat sibi istū honorem ꝙ om̄s tales fecerit deo vero magnū honorem quia occiderunt et persecuti sūt suū inimicū capitalē qui vsurpabat sibi totalit̄ diuinū honorem. Et per ꝯn̄s tales debēt adeo multū amari honorari exaltari super om̄s alios qui sic vindicauerūt diuinam iniuriam et cōseruauerūt honorem diuinum et omēs substinētes ihm̄ xp̄m debēt esse in odio dei et de p̄mi et vilificari super omnes gentes mundi quia sustinēt illū qui inimicus capitalis dei dicitur qui vsurpat sibi honorem dei ergo sequit̄ ex oībus istis ꝙ pplus iudeoꝝ qui p̄secut⁹ est ihm̄ xp̄m ꝛ occidit ipm morte turpissima et crucifixit et h̄ ꝑpter hanc causam quia assumebat sibi istū honorē et istud nom̄ scz quia se faciebat filiū dei debē esse super omēs populos et super omēs gentes exaltat⁹ honoratus et dignificatus cū occidit inimicū dei et aduersariū dei capitalē. Et per oppositū popul⁹ xp̄ian⁹ qui sustinet adorat honorat colit ihē xp̄m debet inter oēs gētes esse depressus et in honorat⁹ et in odio dei et ab ipso totalit̄ derelict⁹ Sē tn̄ totū oppositū est i facto quia ille solus popul⁹ iudeoꝝ est i mūdo captiuitat⁹ depressus vilipēsus et in obprobrium toci⁹ mundi dispersus. Et tn̄ anꝙ occiderēt ihm xp̄m erant in honore. Et tn̄ de⁹ nō debet ꝑmittere ꝙ ille popul⁹ q̄ vindicat suū honorē sit in vituperium toci⁹ mundi cū ei fecerit maximū honorem et quo n̄ potest esse maior occidēdo aduersarium suū et deffendendo honorem suū. Si ihus xp̄us nō sit filius dei. et tn̄ sustinēdo adhuc partem cōtra ihm xp̄m manēt iudei in captiuitate. Et ꝑpter hāc cām sunt in obꝑbriū toci⁹ mūdi et fuerunt per mille annos et quadringentos. et ꝑ oppositum populus xp̄ian⁹ fuit et est in magno honore in magna exaltatione i magna dignitate et tenet iperiū romanū et hoc ꝑpter ihm xp̄m. et om̄s illi qui sustinuerūt ihm xp̄m sūt i maximo honore et reuerēcia. Et sic festū de ipsis fit sicut de suis appostolis de suis martirib⁹ d̄ suis cōfessorib⁹ ꝛ ifra eccliam ihū xp̄i fuerūt iperatores reges et plura regna. Ergo sequit̄ ꝙ ihūs xp̄us est fili⁹ dei ver⁹ vel ꝙ de⁹ nō ē deus. Itez iudei occiderūt ihm xp̄z et crucifixerūt quia dicebat se filium dei et missum a deo et hoc est manifestissimū per totū mundum ergo si nō erat ver⁹ fili⁹ dei post mortē suam debuit perdere istud nomē et istū honorē vt ap̄lius nō

fieret sermo in mundo de ipso ni si in sui vituperiū ꝛ dedec⁹. Et tñ post morte͂ suā magis regnauit et viguit suū nome͂ ꝙ añ et habuit maiorez honorem ꝙ ante qꝛ post mortem suam p̄dicatus est adoratus honoratus ꝛ credit⁹ tanꝙ verus fili⁹ dei ꝛ equal' deo patri per oīa si ergo nō erat filius dei cum fuerit vere mortu⁹ per iudeos suos inimicos capitales tāꝙ dice͂s se esse filium dei. Quomodo post mortem obtinuit tantū nome͂ tantū honorez per vniuersū mundū q̄s ei sic exaltasset q̄s eū p̄dicass; post mortem suam quis fuisset ausus portare nome͂ suū per vniuersū mūduz et predicare vbiqꝫ ip̄m esse dei filiū et sic et ante mortem et magis post morte͂ ꝙ añ exaltatus est ergo sequitur ꝙ ipe est verus filius dei. Itez nō solum ipse ihūs xp̄us fuit in maiori honore post mortem ꝙ ante ymo etiā ante oīa que iudei fecerūt et in vituperiū ꝯuersa sūt in honorem eius maximū. Et crux que erat supplicium latronū ꝯuersa est ꝓpter ipz in summū honore͂. Et tñ si nō esset ver⁹ filius dei nō ꝑmisisset de⁹ verus ip̄m post morte͂ honorari nec illa que facta sunt sibi in vituperium ꝯuerti in honore͂ suū. Preterea si ihūs xp̄us nō sit ver⁹ filius dei etern⁹ natus de deo. tūc necesse esset ꝙ sit pura creatura et tñ dicit se esse deū et natū ō deo. ḡ sequit' ꝙ dicit sūmū mendaciuz quo nō pōt esse maius. Igitur sequit' ꝙ totaliter est cōtra deū et extra deum Et per ꝯn̄s nō amat vex deū. primo ex toto corde Sed amat p̄mo seip̄m amat p̄mo suā ꝓpriam voluntate͂ ꝛ amat p̄mo suum ꝓpriuz honore͂ suam laude͂ suā gl'iam ꝛ facit se dn̄m sua ꝓpria auctoritate ꝛ per ꝯn̄s e͂ i īfinitū elongat⁹ a deo Et hꝫ i seipso oīa mala que sequūtur ex ꝓprio amore ex propo honore. Ita ꝙ est iniust⁹ inordinat⁹ ꝛ deuiat⁹ a veritate in seipso nō cognosce͂s veritate͂ nō hn̄s in seipso quiete͂ nec vex gaudium quod solum nascit' de v͛o amore dei et e͂cōtra hoīem inꝙtum hō e͂ et contra bonuz hoīs et cōtra seip̄m et contra ardinatione͂ toci⁹ vniuersi et e͂ falsus deceptuos⁹ dolosus fraudulentus latro ꝓditor rapie͂s sibi honorem diuinū. Et ideo est pessimus et pessima creatura nec aliqua creatura pōt esse peior. est superbissim⁹ et in summo gradu superbie appete͂s om͂em honore͂ omnem laude͂ et gl'iam. Item sua propria lex quaz dedit opportet ꝙ sit contra deū cōtra veritatez contra iusticiā cōtra naturam hoīs inꝙtum homo est et cōtra ordine͂ omnium creaturax. Item habet i seipso radicem et fontem oīm malorum in summo gradu scꝫ amore͂ suipsius priuatum et per ꝯn̄s habet in seipso radicem et originem

totalem in iusticie oīs pctī oīs vicij oīs falsitatis doli fraudis ⁊ deceptionis sicut dictū est supius in capitulo de duob⁹ amorib⁹. Sȝ tamen oīa ista sunt sanctissima qꝛ lex et doctrina ihū xpi est sacratissima verissima purissima mūdissima iustissima rectissima ordinatissima et nullomō ꝯtra deum sȝ totaliter scōm deū ꝯueniētissima homini inq̄tū homo est et toti ordini creaturarū tendens ad totale bonū hominis et ad verū bonuȝ et ad bonitatem fraternitatem cōcordiam et pacem oī homini tota spūalis de rebus eternis tota fūdata in amore verissimo et castissimo pugnans contra radicē oīm maloꝝ et illam totaliter destruens scȝ ꝯtra ꝓpriū amoreȝ ⁊ ꝓuatum ꝯtra ꝓpriū honoreȝ ꝯtra propriam volūtatem et hoc patet discurrendo per totū nouuȝ testamētum in quo cōtinetur lex sua. Et ꝑ ꝯñs ihūs xpus est verus fili⁹ dei sicut ipsemet dicit. Preterea vt iā dictuȝ est si iesus xpus nō sit ver⁹ filius dei et per ꝯñs nō sit verus deus sicut ipsemet dicit esse. seq̄tur ꝙ est superbissimus cupidissimus honoꝛ laudis glorie et proprie excellencie sȝ est impossibile ꝙ homo sit superbus ⁊ velit reputari deus ⁊ credi qui velit subire ⁊ recipere tam humilit̄ tam pacifice tam libenter tam voluntarie tātam illusionem deiectionem tantam passionem inghominiosā talem mortem turpissimā et subire sponte morteȝ crucis q̄ crux erat in vituperium et in scandalum toti⁹ mūdi. Et tñ ihūs xps voluntarie spōte et libēter voluit pati oīa supdicta et tñ oīa ista sūt ꝯ naturaȝ superbie. Quare sequit̄ ꝙ cuȝ oīa facta ihū xpi sint fundata i sūma humilitate qua nō potest esse maioꝛ ꝙ ipse est ver⁹ filius dei et verus deus et impossibile est alit̄ esse. Et sic patet ex omnibus dict̄ ꝙ ex parte honoris dini et ex natura honoris concluditur ꝙ ihūs est ver⁹ fili⁹ dei et est ver⁹ deus.

Quod per opera supdicta probatur ꝙ tota xpianitas est fūdata in summa veritate.

Et quia ihūs xps est verus fili⁹ dei sequitur ꝙ quicq̄d dicit est verum et impossibile est ipsum dicere mendacium impossibile est ipsum errare. Impossibile est ipsum defficere impossibile est ipsuȝ aliquid mali agere male ordinare male loqui. Impossibile est ipsum velle decipere. Impossibile est ipm velle alicui nocere. Et quia ipe dicit ꝙ in deitate est pater et filius et spiritus sanctus Et hij tres vnū sunt Et ꝙ ipse est secunda persona in deitate. ergo sequitur ꝙ ita est et hoc est verissimū ꝙ tres persone sūt in deitate

Et sic pbata est sũma trinitas per sonaꝝ eo quia fili⁹ dei dicit. Item quia ipsemet dicit se esse hominẽ et filiũ hominis sequit̃ ꝙ ipse est homo verus. Et per ꝯsequens est verus deus et verus homo quia ipse dicit same auctoritatis est et sume veritatis. Quia fili⁹ est dei loquens ex parte patris et aucto‑ritate patris. Item sequitur ꝙ qc‑quid ipe ordinauit vel d mãdato suo est ordinatum totũ est verissi‑mũ. Et quia tota xpianitas habet ortũ a ihũ xp̃o et est fundata i ip̃o et per ip̃m et scd̃m ip̃m. sequit̃ ꝙ ip̃a est fũdata in summa veritate quia in vero filio dei. qꝛ si radix ẽ vera ⁊ sancta totũ quicquid inde pcedit est verum et sanctũ. Et qꝛ quicquid in ecclesia fit et est ordi‑natum totũ fit noĩe et auctoritate ihũ xp̃i filij dei. sequitur ꝙ omia que fiunt in ecclesia xp̃i sũt veris‑sima et sũme auctoritatis. et quic quid ecclesia facit inqꝜtũ ecclesia xp̃i est totũ verissimũ sanctissimũ et sũme auctoritatis. Et per ꝯñs quicquid ecclesia xp̃i pbat est pro batum ⁊ quicqd repbat est repro batum. Et sic pbata est auctoritas ecclesie Item postꝙ ihũs xp̃s ẽ filius dei sequitur ꝙ oĩs articu‑li fidei sunt verissimi. Item sequit̃ ꝙ tota biblia est vera et in ea nul lum mendaciũ põt esse. Unde to tũ nouũ testamẽtum est a xp̃o. et ip semet approbauit ãtiquũ testamẽ tum et prophetas. Et dicit ꝙ de eo loqbantur. Et per ꝯñs neces‑se est ꝙ sic verũ. et sic vtrũqꝫ testa mẽtum est verum. Ecce g̃ qliter põt pbari per hoc ꝙ ihũs xp̃s est ve‑rus fili⁹ dei ꝙ est fũdamẽtum ⁊ ra dix vnica ad pbandũ oĩs articu los fidei et vtrũqꝫ testamẽtũ et to tam xpianitatem ⁊ totam eccle‑siam eẽ in veritate qꝛ oĩa respiciũt ihm̃ xp̃m. Ecce g̃ qualit̃ per vnam veritatem pbantur oĩa fundare. g̃ debem⁹ istam veritatem et eam in nobis hr̃e que est ihũs xp̃s est fi‑lius dei quia est fundamentũ to‑tius scripture et totius ecclesie et oĩm articuloꝝ fidei et oĩm sacra‑mẽtoꝝ. Et exinde concluditur ꝙ oĩs illi q̃ faciũt et veniũt contra ihm̃ xp̃m sũt cõtra deũ et extra de um ex viam ex veritatem. Timere g̃ dꝫ oĩs homo ihm̃ xp̃m ne veni at cont̃ ip̃m qꝛ venit cõt̃ deũ. Itẽ timere debꝫ oĩs homo qui nõ cre dit in eũ qꝛ postꝙ est verus filius dei et etiã infiniti hoĩes credide‑rũt veracit̃ in xp̃m et ip̃m credide rũt esse veꝝ filiũ dei missũ a patre et pꝑter hanc causam mortui sũt et voluntarie receperũt mortẽ. se‑quitur ꝙ null⁹ homo excusat̃. Si eni null⁹ credidissꝫ forte excusari possent. Cauere tñ super omia de bent illi qui iam xp̃iani sũt ne dã‑pnẽtur ab ipso ne fiat contra ip̃m Sup oĩa aũt considerare dꝫ xp̃ia anus sũmũ opus arduissimũ ⁊ vl

timum quod fecit ihūs christ⁹ scʒ q: voluntarie spōte libēter et scienter voluit pati ⁊ sustinere tā ignominiosā et turpissimā passionēʒ q̄ de cā voluit hoc facere q: cū esset sapientissim⁹ q: fili⁹ dei erat non sine maxia cā et vtilitate necessario voluit facere q: hoc tāgebat ꝑsonā suā. Et iō super oīa considerare dʒ xpianus que cā que vtilitas que neccessitas quis fruct⁹ tāte passionis q: ipossibile est filium dei in vanū voluisse. tāta pati ⁊ sustinere. Vñ nihil magis publicuʒ nihil magis certū apō oēs hoies de xpo ꝙ̄ passio sua. et iō ī sua passione debem⁹ facere nostrū fundamētuʒ tāꝙ̄ ī illo quod ē notissimū et manifestissimū et indubitatum ⁊ tāꝙ̄ in illud qō fuit vltimū suoꝝ operuʒ. Preterea ꝯsiderare debēt hoīes postꝙ̄ de⁹ hʒ filiuʒ et ipm misit hoībus et fecit ipm hoiem ⁊ iduit eū ō natura hūana ⁊ fecit eū similē hoībus cū quāto amōre cū ꝙ̄to honore cū quāta deuotione dñt ipm recipere. Si eñ hoīes recipiunt creaturas q: dei sunt ⁊ q: de⁹ fecit eas quāto magis dñt recipere filium dei ad hoīes missuʒ Et si vn⁹ hō amat alium hoīeʒ q: est ymago dei creata ꝙ̄to magis debent amare hoīes illum hoīem qui est fili⁹ dei. Et si hoīes debent amare deuʒ q: dedit eis oēs creaturas ꝙ̄to magis dñt amare deū q: misit eis filium suuʒ et fecit eū hoīem. Et sic magis dedit filium q: fecit euʒ hoīem. pl⁹ ḡ fili⁹ ē datus ꝙ̄ oīs creature q: factus est de natura hominuʒ et non potest magis dare hominibus q: creature sunt extra naturā humanaʒ filius autem intra naturā humanam.

Item si hoīes arguunt veꝝ amorem dei ꝑpter creaturas quas dedit hoībus et fecit propter hoīem ꝙ̄to magis debent arguere amorem dei q̄ misit filiū suū et fecit eū hoīem. Pēsare etiā dʒ hō cū quāta deuotōe cū quāto honore debʒ recipere et audire verba que dicit filius dei missus ex parte dei patris. Nonne debet relinquere oīa verba et recipere verba et sermones filij dei qui locutus ē ex parte patris. Nōne super oīa debet legere illum librum in quo sunt verba que filius dat ex parte dei patris Si eī homo recipit creaturas dei nōne magis debet recipere verba filij sui que dicit ex parte sua.

Nonne etiam homo debet recipere doctrinam filij dei et colligere ante omnē aliam doctrinā. Cū quanta etiā obediencia et honore obedire debent hoīes mandato ⁊ preceptis filij dei cum quanta etiam diligencia debent homines ꝑquirere verba que dicit filius dei Cum quanta etiā deuotione debent hoīes imitari filium dei cum sit ver⁹ hō. Quem eñ aliuʒ hominem debēt hoīes imitari quē aliū

debēt sequi nisi hoiem qui ē filius dei Cui alteri hoi debēt magis credere ꝙ filio dei qui est hō. Cuiꝰ hois verba et facta debent hoies pensare et cogitare nisi ꝟba et facta hois qui est filiꝰ dei qꝛ sua verba ⁊ facta excedūt in infinitū ꝟba et facta oim hominū. Nonne preualet vnū verbū filij dei ꝙ omia verba hoim. Quid securius quid firmiꝰ quid solidiꝰ quid preciosiꝰ quid dulciꝰ ꝙ verbū hois qui est filius dei. Quis maior ꝯtemptus quis maior spretꝰ ꝙ cōtempnere verba et facta filij dei et de ipis nō curare. Item cū quāto honore cū quāta reuerēcia dñt hoies honorare matrē hois qui est filius dei cū quāta etiā reuerentia dñt hoines honorare duces milites ⁊ seruitores hois qui est filiꝰ dei cum quāta etiā deuotione dñt haberi et tangi oia illa que tetigit homo qui est filius dei.

Confortatio et cōfirmatio credencium in ihm̄ xp̄m tāꝙ in verū hominē et verū dei filium et increpatio non credencium.

Ecce in quāta securitate sūt illi qui nunc credunt in ihū xp̄m tāꝙ in verū hoiem et verum dei filium et qualiter sūme increpandi sunt qui nō credūt Primo ꝯsiderādum est ꝙ gloriosum ē de se ꝙ amabile ꝙ iocundū ꝙ bonū esse cū filio dei sequi filiū dei credere in filium dei. habere societatem cū filio dei esse de regno dei de populo ꝺ gente filij dei. eē sub regimine sub regula sub doctrina et viuere sub ꝓtectione filij dei. Nōne ē hoc magis gloriosū magis nobile magis bonū iocundū et securum ꝙ sequi purum hoiē qui nō est filius dei ꝙ sequi purā creaturam ꝙ credere in ꝓphetā ꝙ esse et viuere sub regimine sub regula sub doctrina puri hois et ꝓphete et creature. Ergo illi qui credunt in hoiem filiū dei tenēt et credunt illud quod de se ē summe gloriosū sūme nobile summe honorabile valde amabile valde iocūdum et summe bonū et securum. Et illi qui credunt in purum hoiem in ꝓphetam qui nō est filiꝰ dei sꝫ pura creatura tenent et credunt illud quod ꝺ se est minꝰ gloriosum minus amabile minꝰ bonum minꝰ nobile et minus securum. Ideo de tāto illi qui credunt in hoiem filium dei sunt nobiliores altiores digniores honorabliores i sua credulitate ⁊ fide ꝙ illi qui credunt in purum hoiem et prophetam de quāto homo q̄ est filius dei excedit in nobilitate in digitate et gloria et honore hominem qui est pura creatura et solus propheta. Confirmari ḡ et confortari debēt xp̄iani in sua credulitate et fide quia credūt in ho

minem filiū dei. in hoīem deum quo nihil mai⁹. Et alij oēs cre dunt in hoīem purum in hominē prophetam in hoīem puram crea turā. ꝛ hoc ē pmū ꝯfortatiuū ꝛ cō firmatiuū oīm credēciū i ihm̄ xp̄z tanꝙ̄ in verꝫ filium dei. Secū do ꝯsiderendum est ꝙ ihūs xp̄us est tot⁹ nouus. Nā nouo ap= paruit in mūdo quia ante euz nū ꝙ̄ talis apparuerat. Nec post ap paruit cum tanto noīe cū tāta au ctoritate cū tanto dn̄o qui diceret se esse verꝫ hoiem ꝛ filium dei mis sum a deo patre sicut ihūs xp̄us dicit de seipso. vn̄ ipse dicit se esse filium dei et deū verꝫ missū a deo patre suo et habere oia que hꝫ a patre suo ꝛ nō a semetipso ꝛ habe re omēm ptātem sibi datam a pa tre et ꝙ tanꝙ̄ missus a deo oia fe cit cū se diceret esse filiuꝫ dei quē cōfitetur pater suus ꝛ tāꝙ̄ verus fili⁹ dei habēs omēꝫ ptāteꝫ et au ctoritatem a patre super om̄s ho= mīnes et creaturas patris sui mā dauit denūciauit toti mundo per suos apostolos ꝙ ipse est ver⁹ fili us dei missus in mundū et ꝓmisit credentibus in eum vitā eternaꝫ et eos resuscitare i nouissimo die et promisit regnum celorum et re= missionem omnium peccatorum q̄ fecerunt contra deum. Et com minat⁹ est oībus nō credentibus in eum penas eternas dāpnatio nem eternam et mortem eternam et ignem eternum. Et ꝙ i fine mū di veniet iudicare om̄s homines et retribuet bona bonis mala ma lis. Ecce ḡ gn̄ale mādatum et vniuersale preceptum oībus ho= minibus. om̄s cōprehendit om̄s includit neminem excludit ex par te filij dei et auctoritate patris.

Ecce dicit se esse tm̄ ꝙ non pōt dicere maiorem. ꝓmisit tam gran des promissiones quibus nō pos sunt esse nec cogitari maiores. Di cit tales minas et cōminationes. Ita ꝙ nō possunt esse nec cogitari maiores. Locutus est cum tan ta auctoritate qua non potest esse nec cogitari maior. et hoc est secū dum confortatiuuꝫ seu confirma tiuum oīm credenciū in ihm̄ xp̄m tanꝙ̄ in verꝫ hominem et dei filiū scꝫ generale mandatuꝫ omnibus factum. Tertio considerānduꝫ est qualiter doctrina et lex ihū ipi est ita sancta ꝙ non potest esse sā ctior. Ita bona ꝙ non potest esse melior. Ita vtilis et conueniēs bono homini inꝙ̄tū homo ꝙ nō potest esse maior et magis cōcor dans toti vniuerso et ordini crea= turaꝝ ꝙ n̄ pōt magis cōcordare Ita cōis oīb⁹ hoīb⁹ ꝙ nō pōt eē cōior. Ita ꝓm veritatē et scōꝫ deū ꝙ nō pōt magis esse. Ita cōueni= ens deo ꝛ hoi ꝙ nō pōt magis eē et hoc est tertium cōfortatiuum ꝛ confirmatiuum omnium creden cium.

Quarto cū predictis ꝯsiderādū est ꝙ infiniti homies crediderunt in ihm̄ tanq̄ in verissimo filiū dei et secuti sūt eū et doctrinā suam et legem suam et totaliter vixerūt scd̄m eam cum sūma deuotōne ꝛ cū summa diligentia et cōfessi sūt ihm̄ xp̄m esse verum hominem et verū dei filium publice qui oms̄ fuerūt fideles in ihu xp̄o nūq̄ euꝫ negauerūt. ymo inumerabiles ꝓ ista ꝯfessione sola dederunt vitaꝫ corporalem volūtarie et sustinue rūt libenter tormenta infinita pe nas tribulationes inumerabiles p manendo semper fideles incō fessione ihu xp̄i sine tiore sine tre more cū sūma audacia cuꝫ sūma fortitudine et hoc totū manifestū est in tota xp̄ianitate in qua ihūs xp̄us regnat et regnauit tanq̄ ve rus homo et verus filius dei cuꝫ tanta auctoritate qua nō pōt esse maior. Et fuit tantū dilectꝰ ꝙ pro eius amore et honore voluerūt in numerabiles dare ꝓpriam vitam et relinquere oia que in mūdo sūt patrem matrem vxores fratres fi lios aicos possessiones ꝛ oēs mū di honores et delectatiōes. Et ali qui istoꝝ fuerunt reges aliqui po tētes i mūdo comittes duces mi lites. Aliq̄ fuerūt sūmi clerici i mū do et sapiētes. Ecce quot iperato res quot reges quot regine quot duces quot comittes quot poten tes mūdi quot sapiētes crediderīt in ihm̄ xp̄m tamq̄ in veruꝫ dei fi liuꝫ et hoīeꝫ veꝝ. Et hoc ē quartū qd̄ summe dꝫ cōfortare oēs hoīes nunc credētes in euꝫ vt ꝑmancāt et magis credāt in ihm xp̄ꝫ. Qui to cōsiderāduꝫ est ꝙ nulli hoi cō stat d̄ opposito scꝫ ꝙ ihus xp̄s nō sit verꝰ filius dei et verꝰ hō missꝰ a deo patre. Nec constat alicui ꝙ deꝰ celi reuocauerit ihm xp̄m ꝛ di cerit ip̄m nō eē filiuꝫ suuꝫ nec mis sum ab eo. et tn̄ cōstat ꝙ ipe ihus christꝰ noīe et auctoritate dei vi ui patris sui regnauit et regnat et dn̄atur et iperauit et iperat et vs est et vtitur tāq̄ deꝰ auctoritate ꝛ affirmatione deitatis sup totā xp̄i anitatē ꝛ sup oēs hoīes quos deꝰ celi creauit et hoc per magna tp̄a Et hoc est quintuꝫ quod dꝫ ꝯfir mare credētes Cōiungamus ģ oia ista in simul et fiet vnū valde cōfortatiuum corroboratiuū ꝛ cō firmatiuuꝫ oīm nūc credēciū in ie sum xp̄m et in crepatiuū nō credē cium. Ecce meliꝰ securiꝰ amabiliꝰ et magis honorabile et gloriosuꝫ est sequi hoīem filium dei q̄ qué cūqꜫ aliū hoiem ꝛ credere in eū q̄ in quecūqꜫ aliū hoiem purū et pu ram creaturā. Et qm̄ ihūs xp̄s ap paruit nouus in mūdo et dicit se veꝝ filium et hoiem missuꝫ a deo patre qui creauit celuꝫ et terrā et noīe suo et auctoritate fecit oia q̄ fecit. et fecit ꝓmissiones et cōmia tiones q̄ soli deo ꝑtinēt et hoc oī

bus hoībus in generali ⁊ dedit p̄cepta et mādata gn̄alia toti mundo. dedit legē sanctissimā qua nō pōt esse purior nec verior nec sanctior. Et innūabiles populi iā crediderūt firmissime ī eū et secuti sūt ipm et doctrinā suā fidelissime cū sūma deuotione et nō ꝯstat de opposito nec de reuocatione ex ꝑte dei. Ex oībus sequit̄ ꝙ valde securum est credere in ihm̄ xp̄m et seq̄ eum. Et quod valde detestabile ⁊ increpabile et nullomō excusabile ē nō credere in eū. Quia illi qui nō credūt nihil pn̄t allegare pro ipsis. Sed q̄ credūt nihil hn̄t contra ipsos nihil pōt allegari contra eos nec de⁹ celi pōt eos ī aliquo increpare nec īculpare nec redarguere. secuti sūt em̄ filiuȝ suuȝ et ī eum crediderūt tanq̄ missū a deo Et si decepti essent in noīe filij dei decepti essent qd̄ deitas summa n̄ posset pati.

De mō credēdi v̄bis dei ⁊ ondere ex parte honoris diui ꝙ hō dȝ credere v̄bis dei p̄mo per se et ex eo quia ipse primo dat.

Uoniam iam declaratū est ꝙ deo debetur honor in sūmo. et hō tenetur et dȝ dare deo summuȝ honorē. Et q꞉ credere alicui ⁊ verbis eius ē dare sibi honorem q꞉ reputatur verax. Et nō credere alicui nec verbis ei⁹ est contra honorē ipsius q꞉ reputat eum mendacem vel mentiri posse. Et ideo cum honor sit credere alicui et verbis ei⁹ sequitur ꝙ hō debet credere deo et verbis ei⁹ et nō solum credere ymo dȝ ei credere p̄mo et per se sine alio testimonio sine aliqua alia probatione pure et simpliciter suo simplici v̄bo soluȝ q꞉ ipse dicit vt dici fecit. Et per cōsequens dȝ homo credere quicq̄d deus dicit. ita ꝙ tota radix ⁊ totū fundamētuȝ credendi verbis dei dȝ esse quia ipse dicit. Et talē honorem tenetur hō dare deo et verbis eius scȝ credere oīa verba dei. quia ipse dicit. Aliter sequētur ꝙ hō facere maximum vituperiū cōtra suum honoreȝ quia reputaret deum mendacē vel velle mentiri vel posse falli. Si em̄ nolo credere v̄bis dei propterea quia ipse dicit sȝ quero ꝓbationem aliaȝ et aliud testimonium tūc magis credo alicui alteri q̄ deo et reputo aliq̄d aliud magis verax q̄ deum. Et si credo deo et verbis eius eo q꞉ mihi videtur et ꝓpter meam rōneȝ tunc magis credo mihimet ipsi q̄ deo et per ꝯn̄s reputo me magis veracem q̄ deum. Et sic fatio deo maximū vituperium et cōtra suum honorē et pono me sup̄ deum et primo credo mihimetipsi et rationi mee et sensui meo q̄ deo. Sic ergo honor diuinus ꝓbat modum et formaȝ credendi verbis dei ita ꝙ tota ratio creden

di et tota causa et tota radix est. Quia de⁹ dixit. Et iste modus et forma credendi debetur deo etiã ratione sue excellentissime magestatis et excellentissime auctoritatis. Unde q̃to homo est i maiori dignitate magis creditur ei ratõe dignitatis et iste honor daẽ. Uñ magis crediẽ regi q̃ƥ alicui alẽi de regno. Et pape q̃ƥ alicui alẽi de ecclesia quanto ergo magis ⁊ maxime dꝫ credi deo suo simplici verbo qui est rex regũ et dñs dñanciũ. Et quãtam iniuriã et vituperiũ faceret aliquis subdit⁹ regi si nõ crederet verbis eius. Quis esset ausus dicere regi nõ credo verbis vestris. quid igiẽ de deo debꝫ esse. Item etiã ratione sue bonitatis ĩfinite et purissime debꝫ ei credi simplici verbo et debet hõ credere quicquid deus dicit quia datur fides credulitas verbis et dictis alicuius homis quia reputatur bonus et quanto magis aliquis reputatur bonus tanto magis creditur verbis eius. ergo cũ deus sit sũme bonus et infinitum bonũ maxime debet credi verbis et dictis eius suo simplici verbo et quia ipse dixit Iteꝫ etiam quia est sũme verax et sũme sapiẽs qui non potest falli debet ei credi simpliciter. sic ergo et ratione honoris qui ei debeẽ et ratione sue magestatis potẽtissime et auctoritatis dignitatis et sue veritatis ⁊ sue ĩfinite bonitatꝭ et rõne sue veritatꝭ et sapientie debet deo credi ⁊ verbis eius primo per se simpliciter et quia ipse dixit.

Quod finalis mod⁹ ꝓcedẽdi est in ṽbis dei sicut in factꝭ scꝫ in creaturis q̃ sũt facta dei.

Icut autẽ duo sũt que ꝓcedũt ab homine extra et apparent exterius scꝫ factum et dictum seu opus et verbũ et per ista homo magnificat seipm̃ exterius Ita similiter qꝛ homo est fact⁹ ad ymagineꝫ ⁊ similitudinẽ dei duo sunt et ꝓcedũt a deo extra se ⁊ apparẽt exteri⁹ scꝫ facta et dicta seu opera et verba et per ista duo de⁹ manifestat seipm̃ exteri⁹. duo ergo possum⁹ habere ð deo exteri⁹ videlicꝫ facta et verba. Et ad ista duo reducũtur oĩa que ꝓcedunt a deo extra se. Et qꝛ aliud ẽ factuꝫ aliõ est dictũ et aliõ est op⁹ et aliõ est verbum. et iõ alia est scia de factis et operib⁹ dei et alia est scia de dictis ⁊ verbis dei. ⁊ sicut laboramus ad cognoscẽdum facta et opera dei. Ita debem⁹ laborare ad cognoscẽdum dicta et ṽba dei Uñ scia creaturaꝝ ẽ scia de opib⁹ et factis dei et illa iam dicta est sꝫ nunc restat tractare de verbis dei et videre si deus locut⁹ est aliqua verba. ⁊ si ẽ aliquis liber ĩ quo sũt verba dei scripta. Et qꝛ opera dei et facta que permanent sicut sunt ipse creature sunt nobis manife-

sita ad occulū et sūt oībus nota et ab oībus videntur et cognoscun- tur et oīs vtuntur eis sed verba dei si sūt aliqua in mūdo nō sūt oi bus manifesta et ideo per cogni- cionē operū dei seu creaturaꝝ tā- ꝙ per pmo nota et magis mani- festa debem⁹ ire ad cognitōez ꝟ- boꝝ dei tanꝙ ad minus nota ita ꝙ ipa facta ꝛ ipse creature dei du cent nos ad verba dei. Sicut au tem aliud est cognoscere et vide- re ipsas creaturas et opera in se nō ꝯparando ad eū cuius sūt ſ3 solū cognoscere quia sūt ꝛ existūt ꝛ ne scire cuius sunt nec cogitare. Et aliud est cognoscere ipsas creatu ras et opera inqͦtū dei sunt. ꝛ sub isto respectu est scire ꝙ dei sīt et ꝙ adeo sūt et quia hoc est occultum hoc queritur ꝛ inuestigat̄ Sꝫ pn cipiū est manifestū de se ideo nec querit̄ nē inuestigat̄ Ita ꝯfirmiter aliud est scire intelligere ꝛ audire verba et dicta in se nō operando ad deum sed solum intelligere ꝙ qͥ significant et sentēcia verboꝛuꝫ ꝛ nescire cui⁹ sunt. Et aliud est sci re et cognoscere ipsa verba et dic ta inqͦtum dei sunt et quod deus locutus est et dicit ipa verba ꝛ ab ipso sūt dicta sub isto respectu. vñ omnes homīes possunt ipsa ver- ba percipere quid significent ī se Sed nō possūt cognoscere ꝙ dei sunt talia ꝟba nec ꝙ adeo dicta sīt sicut possunt cognoscere terraꝫ in se et naturam eius. Sꝫ nō possūt cognoscere terram sub isto respec tu inquantum dei est et ꝙ dei est. Sicut autē ad cognocenđ ipsas creaturas inqͦtum dei erant op- portuit pmo cognoscere ꝛ videre ipsas in se ita ꝙ iste erat pm⁹ gra dus cognicōis qꝛ videbamus ip sas creaturas eē absqꝫ dubio et hͦ est nob certissimū. Sꝫ ignoraba- m⁹ vñ erant. deinde ꝑ istū gradū ascendim⁹ ad aliū et aliū gradum scꝫ ad cognoscenđ ꝙ creature dei erāt et ꝙ adeo erāt ꝛ iste fuit secū d⁹ grad⁹. deinde cognoscim⁹ cre aturas inqͦtuꝫ erāt dei donū ita ꝙ cognoscimus ipsas creaturas esse datas hoībus adeo ad seruiēdum et iste fuit terti⁹ grad⁹ cognoscen di creaturas. Si ḡ cognouim⁹ ip sas creaturas in se scium⁹ ꝙ erāt scđo cognouim⁹ ꝙ dei erant ter- tio ꝙ dei donū erant et date erāt. Primo cognoscebam⁹ ꝙ erant et ꝙ nobis seruiebant. ſꝫ ignoraba- mus vnde erant cui⁹ erāt et ideo cōuertebamur ꝛ inueniem⁹ ꝙ dī erant et inde cognouim⁹ ꝙ date erāt nobis ad seruienđ. Ita ꝯfor- miter oppoꝛꝫ ꝓcedere circa ꝟba et dicta ad cognoscenđ ꝙ dei sūt. Vñ pmo oppꝫ videre ipsa dicta in se et iste erit pm⁹ gͣdus. deinde per istū gradū ascendim⁹ ad aliū gradum scđm scꝫ cui⁹ sūt ꝟba seu dicta vtrū sint ꝟba dei vel hoīs creature aut creatoꝛis.

Et terti⁹ grad⁹ erit cognocere ꝙ nobis data sũ sicut creature sicut aũt ipsemet creature manifestaue runt nobis deũ et portauerunt in seipsis aliquod signum per quod cognouimus ꝙ dei erant et adeo erant. Ita simılit̃ ipa verba per se ipsa manifestabunt nobis deũ qꝛ portãt in seipsis aliquod signum per quod cognoscem⁹ vtrum sint dei vel hoīs. creature vl' creatoris Ita ꝙ per ipsamet ỽba poterim⁹ cognoscere deũ. Et si de⁹ dicit il⸗ la verũ eẽ est ꝙ potuim⁹ cogno⸗ scere ipas creaturas et cui⁹ erant per ipamet. ſʒ non poterimus co gnoscere eadẽ de ỽbis vtrum sint dei et hoc per ipsa ỽba. Sʒ ad h̄ iuuabũt nos ipsemet creature et scia ipsaꝝ. Unde iam per creatu⸗ ras cognoscim⁹ deũ esse et ꝓprie tates et ꝯdiciones dei et modum suũ et quid ꝯuenit ei. Et etiam co gnoscimus ꝓprietates et cõditio nes creature et moꝺ̃ suuʒ et quid conuenit creature. ergo nunc nõ opʒ nisi inuestigare vtrũ talia ver ba sint dei et quia iam scim⁹ mo⸗ dum et formaʒ et ꝯditiones crea ture et creatoris ideo ipamet ver ba stati se debẽt manifestare vtrũ sint dei vel hoīs creatoris aut cre ature. Utrũ habeant moduʒ cre ature vl' creatoris.

hic ꝓbatur ꝙ deus dicit ver⸗ ba scripta in biblia et ꝙ biblia est liber dei et adeo.

Uoniã aũt in mũdo inueni m⁹ plẽs libros et plura ver ba dicta ⁊ scripta neccesse ẽ ꝙ oīa ỽba ⁊ dicta ab aliquo sint dicta ⁊ oīs lib̃ alic⁹ est. Et quia omnis lo quẽs et dicens vel est creator vel creatura. Et si est creatura opʒ ꝙ sit rationalis. et ideo oīs loquens vel est creator deus vel creatura ratõnalis vel est factor vl' res fac ta. Et iõ oīs liber oẽ ỽbũ omne dictũ vel est creatoris vel crature rõalis. Et qꝛ nos hẽm⁹ in mũdo vnũ librũ q̃ vocat̃ biblia cõtinẽs duo testamẽta scʒ antiquuʒ testa mẽtũ ⁊ nouũ testamẽtũ et affirma tur ⁊ credit̃ ꝙ ille lib̃ ẽ lib̃ dĩ ⁊ adõ ⁊ ꝙ de⁹ dicit oīa ỽba q̃ ibi ꝑtinẽt̃ Et iõ inq̄ram⁹ si poterim⁹ cogno scere si dict⁹ lib̃ ỽba ⁊ dicta q̃ ibiꝺ̃ ꝑtinent̃ sint dei. Et opʒ ꝯsiderare moꝺ̃ formã ⁊ ꝯdicõeʒ ỽboꝝ ⁊ q̃⸗ lit̃ dicũt̃ et etiã opʒ ꝯsiderare mo dũ ⁊ formã loquẽdi ipi⁹ dei crea toris q̃ ei ꝯueit. Et etiã moꝺ̃ ⁊ for mã loquẽdi creature et q̃ ei ꝯueit deinde opʒ compare ipa ỽba ad deũ creatorẽ ⁊ ad ipaʒ creaturã ⁊ videre si forma ⁊ mod⁹ et ꝯdicio ipoꝝ ỽboꝝ ꝯueit deo creatori vl' creature. Cõsideranꝺ̃ est ĝ ꝑmo ꝙ ipe lib̃ biblie hʒ singularẽ moꝺ̃ qꝛ in ipa nõ fiũt ꝓbacões nec rõnes nec argumẽtacões ad ꝓbanꝺ̃ illa q̃ ibi dicunt̃ ſʒ simpl'r absqꝫ ꝓbaci one oīa dicit ⁊ affirmat et dicit ita est simplici ỽbo sine probatione.

Et tñ illa que ibi dicunt et affir-mantur esse vera indigent maxīs ꝓbationibus et rationib⁹ vt cre-derent et affirmarētur ab hoībus quia hoīes nō pñt credere nec af firmare talia verba per se q: ñ sūt per se cognita. Alij aūt libri aliter ꝓcedunt q̄a ꝓbantur oīa que ibi dicuntur per rōes ⁊ argumētatio nes et incipiūt ab illis que per se sunt maīfesta ad sensum. liber aūt biblie in principio sui incipit. In principio creauit de⁹ celū et ter-ram. Affirmat deū esse deū creas-se celu3 et terrā. Affirmat mundū habuisse pricipium et nihil ꝓbat nec hec sunt nota per experienciā Uñ lic3 alij libri dicāt deū esse tñ hoc ꝓbant per multas argumēta tiones. q̄a phūs aristotiles fecit. octo libros phisicorum ad ꝓban dum solū hoc sc3 deū esse et etia3 in methafisica fecit. xij. libros ad ꝓbandum deū esse. Sed liber bi-blie incipit in hoc q: dicit deum esse et ibi facit suū principiū sine ꝓbatōne q̄d significat hoc ꝙ oēs libri nō laborāt nisi ad ꝓbandu3 et certifficandū deū ⁊ liber biblie ibi incipit sine aliqua ꝓbatione ⁊ certificatione. q̄d ḡ sigt iste mod⁹ dicendi ipsi⁹ biblie nisi ꝙ ille qui loquitur in biblia ⁊ dat illa verba est tante auctoritatis ꝙ ei credit simplici verbo absq3 aliqua ꝓba-tione absq3 aliqua certificatione absq3 aliquo testimonio et ꝙ sola sua auctoritas est facta certitudo et ꝓbatio et testimoniū suoꝝ ver boꝝ ꝙ sua auctoritas sc3 loquen tis talia v̄ba expellit et sup̄at oēs rōnes oīs argumētatōnes ⁊ oīa testimoīa ⁊ per ꝯñs ꝙ ꝑualz sua autoritas sola et suū simplex ver-bum ꝙ oīs alij libri et ꝙ rōnes oīm libroꝝ qui probāt deū esse. Et per oppositu3 q: alij libri pro-bant per rōes ꝑ argumētationes significat ꝙ ille qui loquit nō est auctoritatis talis ꝙ ei debeat cre di per suū v̄bum simplex. Duo ḡ sunt modi dicēdi et loquēdi vn⁹ est dicere et loqui absq3 probatio ne absq3 argumētatione et rōne. Alius est dicere ⁊ loqui cū proba tione argumētis et rōnibus. Pri mus mod⁹ est auctoritatis et digni tatis excellencie et honoris et ma iestatis dn̄ationis potestatis ⁊ su perioritatis. Et sicut sūt duo mōi dicendi et loquēdi. Ita sunt duo modi credendi proportionaliter. Unus est credere v̄bis ⁊ dictis sim pliciter absq3 aliqua probatione ⁊ argumētatione s3 per solā aucto-ritatem loquētis et dicētis alius ē propter rōnem probantē. Et qm̄ iam probatū est ex parte honoris ꝙ mod⁹ credēdi verbis dei ē cre-dere sc3 verbis ei⁹ ꝑmo ⁊ ꝑ se abs q3 probatione absq3 testimoio sed solum q: ip̄e dicit iste em̄ modus credēdi ei debetur et ꝯuenit. Et etiā sequitur ꝙ mod⁹ loquendi et

dicendi dei inq̄ntum deꝰ ē dꝫ esse simpliciť sine ꝓbatione sine argu⸗mētatione sine rōnibꝰ tanq̄ extⁱs deꝰ oim et iperatoꝛ et rex tāq̄ ha bēs oms dn̄ationes omē dn̄ium omē iperiū omē mēdatū omē pre ceptuꝫ et nihil hn̄s sup̄ se ſꝫ oia i fra se. Ergo cū liber biblie icipiat loqui per talē moduꝫ et formā et ita ꝓcedit ꝯtinue i toto ꝓcessu suo et talis modꝰ loquēdi deo soli cō⸗uenit et totaliter ei credi dꝫ. Seq̄tur ꝙ modꝰ loquēdi ipsiꝰ libri ar⸗guit ꝓbať et ost̄dit libꝝ biblie esse dei et a deo et ꝙ deꝰ dedit illa ⁊ ꝙ sunt v̄ba creatoris et nō creature nisi creatura ipsa loquentur ex p̄te dei et hoc idem ē. Sequitur enim deꝰ loquiť per se vel per creaturā ğ semp loquitur deꝰ per que sequi tur ꝙ liber biblie magis est credi⸗bilis et magis debemꝰ ei credere qꝛ nihil probat ſꝫ simplr̄ loquitur q̄ si probaret qꝛ i hoc sigͣtur ꝙ deꝰ locutꝰ ⁊ dicit illa v̄ba. Et qꝛ nos debemꝰ credere q̄cquid deꝰ dicit eo qꝛ ipse dicit. Ideo debemꝰ cre dere magis verbis et dictis biblie qꝛ nō probātur q̄ si probarētur. et vlteriꝰ sequitur ꝙ dum minꝰ pro⸗bat magis probat et magis se red dit veracē qꝛ magis sigͣtur ꝙ a deo est et ꝙ deꝰ locutꝰ est. Et exinde sequiť ꝙ magis sunt credibilia v̄⸗ba et dicta biblie et magis v̄a et solida atq̄ firma ⁊ ab oi dubitatō ne remota q̄ v̄ba alioꝝ libroꝝ et de tāto q̄nto auctoritas dei loquē tis excedit et superat om̄s rōnes om̄s argumētationes om̄s proba tiones oim alioꝝ libroꝝ que sunt hoim ymo nulla est cōparatio. Et ex istis apparet sūma ꝯcordencia sūma ꝯueniēcia que est inter libꝝ nature seu creaturaꝝ ⁊ libꝝ biblie Quia liber creaturaꝝ dicit ꝙ de⸗bemꝰ crede deo primo et per se si⸗pliciter absq̄ probatione solū. q̄a ipse dicit et ꝙ talis ē modꝰ loquē di dei sine probatione. ⁊ ipse liber biblie ita loquiť et ita ꝓcedit. Un̄ ip̄e creature q̄ a deo sūt sume ꝯue niūt et ꝯcordāt cū v̄bis dei et v̄⸗bis biblie qꝛ ipse creature in nullo fundanť in nullo ſbstentātur nisi i solo deo imediate ⁊ an̄ se nihil ha bēt nisi deū. Ita ipsa verba et di⸗cta dei et ipsiꝰ biblie in nullo fun⸗dātur in nullo ſbstentātur nisi in sola auctoritate dei imediate. qꝛ n̄ fundātur in aliqua proba tiōe nec augmētatione et sic in hoc signifi catur ꝙ sicut creature sūt imedia te a deo ꝙ etiā v̄ba biblie sunt a deo. Et qꝛ tota certitudo firmitas et soliditas v̄itatis ipsiꝰ biblie sā ctissime oriť et depēdet ex sola dei auctoritate īfallibili et in ea soluꝫ fundatur eo ſcꝫ qꝛ ipse dicit. Seq̄ tur ꝙ nullꝰ pōt credere et adhere re v̄bis sacre biblie nisi primo co⸗gnoscat deū esse et cognoscat ip̄m esse veracē et nō posse mētiri qꝛ q̄ nō hꝫ noticiā de deo n̄ poterit co

gnoscere vtrum biblia sit liber dei et per consequens si nō cognoscit quod sit dei nō credet ei qui nō probat nec procedit per rōnes. Et per consequens concluditur quod liber creaturarum debet primo sciri antequam homo veniat ad librum scripture sacre quia liber creaturarum docet cognoscere deum et suas proprietates et suum modum. Et ideo liber creaturarum est porta via ianua introductorium directorium et lumē quo ad librum scripture sacre in quo sunt verba dei et ideo iste presupponit illum.

Sequitur alia rō ad probandum quod deus dicit verba scripta in biblia.

Preterea ē alia probatio quod deus dicit verba que sunt in biblia quia liber biblie procedit per modum precepti et prohibitionis et per modum promissionis et comminationis. vnde precepit et prohibet et promittit promissiones eternas et beneficia eterna et comminatur penas eternas et mala eterna que finē non habent precipit omnibus hominibus vt faciant bonum et sint boni promittendo vitam eternam et beneficia perpetua et prohibet ne faciant malum comminando de morte eterna et de penis et malis perpetuis. Sed iste modus loquendi et dicendi scilicet per modum precepti et prohibitionis cum promissione bonorum eternorum et comminatione penarum eternarum nulli creature conuenit sed soli creatori qui solus habet preceptum mandatum et dominium et prohibitionē super omnes homines et qui solus potest promittere et dare beneficia eterna et premiari et dare penas eternas et pugnitiones perpetuas ipsis hominibus. Que enim creatura diceret ego iudicabo omnes homines in die iudicij et dabo vnicuique iuxta opera sua bonis bona et malis mala Que enim esset illa creatura que ex seipsa et sua auctoritate premiaretur omnibus hominibus preteritis presentibus et futuris de penis eternis et diceret se iudicare omnes homines et omnia facta et verba et cogitationes hominum et omnia simul distincte iudicare sicut scribitur in libro ysaye. Que creatura diceret ego resuscitabo omnes homines simul et dabo bonis vitam eternam et malis penam eternam. Que esset illa creatura que preciperet et prohiberet et daret precepta et prohibitiones omnibus hominibus propria auctoritate cum promissionibus et comminationibus eternis. Et que promitteret omnibus bene operantibus vitam eternam et male operantibus pugnitionē eternam. Que esset illa creatura que potuit dicere delebo omnem hominem de facie terre et inducere aquam diluuij super terram sicut scribitur in libro genesis. Que etiam esset illa creatura que propria auctoritate prouocaret induceret et moueret omnes homines ad bonum et vt essent boni et reuocaret a malo quantum fieri potest modo per precepta modo per exortationes et comminationes terribiles modo per promissiones eternas vt apparet per verba scripture sacre.

Sunt talia vt dictū est et vt apparet per pcessū suuz φ nulla creatura ex seipsa et suamet auctoritate potuit dicere talia verba aut em̄ essent bona creatura aut mala creatura. nō pōt esse mala creatura qꝛ verba scripture sacre repugnant male creature totaliter qm̄ verba scripture sacre prouocant inducūt et monēt q̄ntum fieri pōt oīs hoīes cum exortatione ꝛ pcepto pmissione et cōmiatiōe ad verꝫ bonum hoīs inq̄ntum hō est scꝫ ad verꝫ amorē inter se veram vnitatē societatem fraternitatem pacē et cōcordiā. Sed mala creatura nō pōt ex seipsa et ex natura sua amare. hoīes nec verꝫ bonuz hoīs inq̄tum hō est nec inducere et puocare ipsos hoīes ad credēdū verꝫ bonū hoīs inq̄tū hō est nec inducere et puocare ip̄os hoīes ad verꝫ bonū hoīs. Jō totū ppositum qꝛ mala creatura est contra verꝫ bonum hoīs inq̄tum hō est et illō destruit q̄tum pōt qꝛ mala creatura est de natura sua ē cōtra totā veritatem et hꝫ in se radicem oīm maloꝝ scꝫ amorē priuatum et per ɔ̄ns hꝫ cōditiones et ppꝛietates superi⁹ dictas ꝺ amore sui ip̄sius ꝛ prop̄e volūtatꝭ quare concluditur φ nulla creatura mala ex seipsa et prop̄a inclinatōne potuit dicere v̄ba scripture sacre p̄mo nec de nouo inuenire. Item nec etiā aliqua creatura bona potuit dicere verba scripture sacre ex seipsa et prop̄o motiuo. Primo qꝛ verba scripture sacre dicuntur per moꝺ mandati et pcepti per moꝺ cōmiationis per moꝺ auctoritatis et dn̄ationis vt iam dictum ē. Sed nulla creatura bona assumeret sibi auctoritatē talē ex seipsa vt p̄ciperet mandaret et cōminaretꝭ de penis eternis et p̄mitteret bn̄ficia eterna qꝛ tunc n̄ esset bona creatura ymo p̄sumptuosa que ex seipsa assumeret sibi talē auctoritatem p̄cipiendi et cōminādi ꝛ sic loquēdi que soli deo pertinet ymo esset pessima et sūme superba et cōtra deum ꝛ hoc nō pōt esse qꝛ bona creatura hꝫ in se radicem oīm bonoꝫ. quare cōcluditꝭ φ nulla creatura neqꝫ bona neqꝫ mala potuit p̄mo dicere ex seipsa et prop̄a inclinatione et inuenire v̄ba scripture sacre. Ergo restat et cōcluditur φ cuꝫ illa v̄ba sint dicta ab aliquo. verꝫ est φ aliquis dicit ea primo et pp̄ria auctoritate vt de⁹ vlꝭ aliqua creatura ex mādato volūte et ordinatione dei ꝛ nō ex seipsa. Et sic modus et forma scriptere sacre ostēdunt manifestissime qō dicit v̄ba biblie et φ biblia est liber dei.

Quāuis aūt oia illa que pbata sunt p librꝫ creaturaꝫ sint scripta in libro biblie sacre et ibi cōtineantur. Et etiā illa que cōtinentur in libro biblie in libro creatu-

rarū ꝯtineantur tn̄ aliter ꝛ alit̄. Qꝛ in scia libri creaturarū sūt oīa per moď ꝓbationis qꝛ ibi ꝓbatur per ipsas creaturas ꝙ ita debꝫ facere homo et ꝓbatur obligatio ꝛ debitū hoīs erga deū. Sed in libro biblie oīa illa eaď ꝯtinētur per aliuꝫ modū scꝫ per modū p̄cepti ꝑ moduꝫ mandati per moď monicōis et exortacōis ꝓmittendo et cōminādo. Aliud autē est ꝓbare ꝙ ita debꝫ fieri. Aliud aūt est precipere mandare et monere et exortari cū ꝓmissionibus et penis ꝙ fiāt hoc enim pertinet auctoritati et dn̄io. Primū aūt nō scꝫ ꝓbare qꝛ quilꝫ potest probare quod fieri debet ꝛ nō mandare ꝙ fiat. Un̄ per librū creaturarū ꝓbatū est ꝙ homo debet amare deuꝫ p̄mo et super oīa toto corde tota mēte et totis viribꝰ et ad hoc obligatur ꝛ ꝙ oīs hō debet amare scďo oēm aliū hoīnem sicut seipm̄. Sed sancta biblia dicit hoc idē sꝫ alit̄ qꝛ ꝑ moď mādati et p̄cepti et nō per modū ꝓbationis. et ꝓmittit faciētibus h̄ vitam eternā. et iste modꝰ est altior et maior. qꝛ maius ē p̄cipere ꝙ̄ ꝓbare. et in hoc etiā dicit̄ ꝙ liber biblie qui loquit̄ per moď auctoritatis et p̄cepti est de tanto maior altior et superior ꝙ̄ liber creaturarum de quāto magis est p̄cipere et mādare seu imperare ꝙ̄ ꝓbare tm̄. Item liber nature seu creaturarū ꝓbat ꝙ deus est p̄mo timēdus super oīa laudandꝰ honorandus et glorificandus et ꝙ oīs hōďꝫ timere deū laudare honorare ꝛ glorificare. Illi soli deo seruire obedire et credere ꝛ in eo solo cōfidere. Sed liber biblie dicit hoc idē sꝫ aliter qꝛ nō per moď ꝓbationis sꝫ per modū precepti mādati ꝛ exortationis. et vltra hoc ponit primuꝫ ꝛ ꝓmittit retributōeꝫ eternā facientibus hoc scꝫ timētibꝰ deū honorantibꝰ glorificantibꝰ ꝛ laudantibus eū. Unde dicit time deum honora deū seruias deo glorifica lauda confide etc̄. Et hoc dicit liber creaturarū et ꝓbat hoc debes facere. et liber scripture p̄cipit hoc fac hoc. Et sic apparet sūma ꝯcordantia summa cōueniētia inter librū scripture sacre et librum creaturarū. ꝛ ꝙ liber creaturarum seruit ꝛ famulat̄ libro scripture sacre tanꝙ̄ imperāti mādāti et precipiēti. Et patet ꝙ nō differunt nisi in modo dicēdi et loquēdi. qꝛ vnꝰ loquit̄ ꝑ moď ꝓbatiōis et alt̄ ꝑ moď p̄cepti et auctoritat̄.

Alia ꝓbatio ꝙ deꝰ dicit v̄ba sacre biblie et ꝙ est liber a deo.

Iterius est alia probatio ꝙ deus dicit verba que sūt in libro biblie scripta. Un̄ in libro biblie sūt verba que sunt sup̄ hoīes et sup̄ humanam naturā totaliter ita ꝙ ipossibile ē ꝙ hoīes dixerūt talia v̄ba de se p̄rimo nec ꝑ se nec inuenerint. Un̄ nullus pōt loqui

nec dicere de se nec ex ppria scia illa que nō pōt cogitare q: omne quod dr̄ p̄mo cogitat̄ in corde. Sed v̄ba que sūt scripta in libro biblie nō pn̄t cogitari p̄mo ab homine nec intelligi nec ymaginari nō pn̄t p̄mo cadere in cogitatōne hoīs ymo sūt sup̄ om̄ez itellectuz sup̄ om̄ez extimationē sup̄ om̄em opinionē et cogitationē oīz hoīz et sūt totalit̄ i cogitabilia ab oī homie eo q: sūt altissima pfūdissima et sanctissima. Si g̃ v̄ba scripture sacre sint ita alta et extra et supra om̄ez hoīez. sequit̄ q̄ si hō illa nō potuit cogitare p̄mo nec inuenire q̄ etiā n̄ potuit ex seip̄a dicere nec loq̄. hoc aūt p3 discurrēdo p vtrū q3 testamētū. Quis em̄ hō potuit p̄mo cogitare i corde suo affirmare et dicerere q̄ tres p̄sone realit̄ distincte ita q̄ vna nō est alia sint vna essencia nūo. Item q̄ vna et eadē res nūo et essencia esset i tribus realiter distinctis et q̄ tres p̄sone essent vn⁹ de⁹ simplex et indiuisibilis. hō em̄ est sup̄ om̄ez cogitionē et supra omne cor hūanū nec aliquis hō potuit p̄mo dicere nec cogitare. Bn̄ ei potuit hō cogitare q̄ esset vn⁹ de⁹ tm̄ simplex et indiuisibilis. Sed q̄ vn⁹ deus simplex sit tres p̄sone realiter distīcte et equales in oībus hoc n̄ potuit cadere primo in corde hoīs g̃ sequitur q̄ ille q̄ p̄mo dicit ⁊ locutus est hoc q̄ vn⁹ de⁹ esset tres p̄sone q̄ erat sup̄ om̄s hoīes ⁊ plus q̄ hō. g̃ erat de⁹ q̄ p̄mo dicit hoc q: hō nō potuit. Quis em̄ hō dixisset et cogitasset hoc de deo cuz adhuc vix potuerit cogitare hoīnes q̄ vn⁹ solus de⁹ est. Et tn̄ ista v̄ba scripta sunt in libro biblie in nouo testamēto ptotuz predicata et publicata per totum munduz. Item quis hō aut creatura possz p̄mo ex seip̄a cogitare aut dicere ⁊ affirmare de facto q̄ de⁹ fact⁹ est hō et q̄ ita est de facto ita q̄ hūanitas et deitas sūt in vna et eadē p̄sona ita q̄ de⁹ est hō et hō ē de⁹ et hoc factū est in scd̄a p̄sona trinitatis et nō in prima nec in tertia. Quis hō potuit hoc p̄mo cogitare. Que creatura potuit hoc p̄mo dicere de deo ex seip̄a. Sed forte posset cogitari vel dici q̄ de⁹ debet fieri hō. Sed q̄ de facto de⁹ fact⁹ sit hō et quō et in quo loco

Quis homo potuit hoc primo cogitare vel dicere d̄ deo neq3 em̄ creatura bona aut mala potuit h̄ primo dicere ex seipsa. Mala enim creatura non potuit dicere ex seip̄a quia hoc est ad veruz bonum exaltationē et summā dignitatem humane nature et maius bonum quod possit esse. Neq3 etiaz bona creatura potuit dicere ex seipsa quia nulla creatura potuit hoc scire ex seipsa. g̃ si bona creatura dicit a deo dicit et a deo habuit quia aliter dicere non potuit

ergo qui pmo hoc dicit et reuelauit de9 fuit. Sz cũ totũ nouũ testamentũ sit plenũ istis verbis ꝙ de9 fact9 est hõ et hõ nõ pmo dixit. ğ de9 dixit. Itez ꝙ vgo concipiat in vtero suo puerꝫ sine viro ⁊ ꝙ pariat ipm puerꝫ extñs vgo ⁊ pmanẽs vgo post partũ. Quis hõ potuit hoc pmo cogitare aut dicere ⁊ affirmare cũ h sit ꝯtra hũanũ vsũ et nullomõ possit cadere i cognitõe hois vl' q̃ mulier potuit h cogitare ex seipsa pmo. ğ sequit' ꝙ q̃ pmo h dicit vel reuelauit scz ꝙ vgo deberet ꝯcipere vl' parere de9 fuit vel ex parte dei dicit. sz h scriptũ est in libro biblie scz in nouo testamento ꝙ virgo peperit et post partũ vgo permãsit et ꝙ ita factũ est ğ sequit' ꝙ verꝫ est. Unđ si aliqua mulier dixit ꝙ ipsa cõcepit filiũ sine viro ⁊ peperit permanẽs vgo et quod ita factũ est verũ est nõ quia ipa mulier que hoc dicit potuit pmo ex seipa cogitare hoc quia hoc est extra omnem cogitationẽ et contra omnẽ experientiam cõsuctã hoc dicere et ex seipa cogitare nõ potuit. Sed qꝛ senciJt per experientiã ⁊ vidit inse ipa ꝙ ita factũ est. ergo pus factũ est inseipa q̃ dixerit quia aliter dicere nõ potuit dixit si aũt a deo dixit qꝛ sibi reuelatũ est qꝛ ita debet fieri. Et quia solus deus potuit h reuelare vl' aliquis ex parte eius Sequitur etiam ꝙ ita est quia a deo dictũ est. Si ergò hoc dictuz est ꝙ virgo concepit et peperit filiũ sequitur ꝙ ita factum est. Et si ita factũ est a solo deo factum est. Uel ergo de9 dicit et reuelauit ꝙ ita fieret vl' si deus nõ dicit ⁊ reuelauit et aliq̃ mulier dicit. sequit' ꝙ ideo dicit qꝛ deus in ea fecit hoc pus q̃ ipsa dixerit. Sic ergo vel hoc est a deo prius dictuz postea factum est vel a deo pmo factum est et postea a muliere dictum. Et sic semper a deo neccessario est Et sic quia hoc non potest dici a muliere nisi deus pri9 hoc fecerit nec deus hoc diceret nisi ita faceret: Sequitur ꝙ ita factum est. Preterea que creatura quis homo pmo potuit cogitare in corde suo ⁊ dicere ꝙ substantia panis inuisibilis sub colore latens et sub accidentibus conuertatur et mutetur substantialiter in corp9 humanuz vinum. Et vinum conuertatur in sanguinem humanum vinuz.

Nulla enim creatura potuit hoc primo cogitare et dicere et tamen est scriptum in nouo testamento. ergo sequitur ꝙ de9 dicit hoc qđ supra homines est dicere primo et cogitare. Preterea quis potuit cogitare et dicere primo ex seipso ꝙ deus creauit mundum dicendo temp9 ⁊ ꝙ creauit ei moduz ⁊ formam ⁊ ordinem sicut scribitur in antiquo testamento in principio et in primo libro vbi scribitur.

tempus mod⁹ ⁊ forma ⁊ ordo cre atōnis oim creaturaꝝ. hoc enim nullomō ab hoīe pōt sciri nisi aliquis sibi dixerit scꝫ ꝙ mūdus tali tempore incepit. Quod aūt possit ꝓbari ꝙ mundus sit creatus et quare est et ꝓpter queꝫ finē sit creat⁹ ⁊ ꝙ tot anni fuerūt ꝙ mūdus est creatus ⁊ nō plres ponēdo certū numerum nullomō pōt homo scire exse neqꝫ ꝓbare. opꝫ em̄ ꝙ ille qui creauit mūdū hoc dicit neqꝫ em̄ pm⁹ homo hoc scire potuit neqꝫ aliquis alius homo post eū potuit em̄ scire pmus homo a seipso qñ creatus fuit ſꝫ qñ alia creata fuerūt que pcesserūt euꝫ hoc scire nō potuit. Vñ scribit ꝙ pm⁹ homo inter omēs creaturas vltimus fuit et ꝙ sexta die formatus fuit. quomō em̄ sciuisset ꝙ essꝫ sexta et ꝙ nō pcessissent nisi quinqꝫ dies nisi deus dixerit ei. Qꝛ ergo in libro biblie scribitur pmus dierū quo mūdus incepit et certū inicíuꝫ temporis ⁊ nullomō potest sciri ab homine. hoc significat ꝙ ille qui hoc dicit est sup hoīes et reuelauit ꝙ em̄ nullus homo exse ipso hoc dixerit ⁊ scripserit ⁊ de h̄ libruꝫ fecerit sic ostendit. Omnis em̄ homo qui facit librū et scribit aliquid exseipso vult ꝙ ei credat ⁊ vult ꝙ illi q̄ legūt librū credant ꝟbis scriptis. Et ideo opꝫ ꝙ illō qd hō scribit ī libro suo sit tale vł ꝙ sit pse manifestū vł ꝙ possit per experiētiā verificari ꝙ aliquomō possit induci vt credatur vel ꝑ rationeꝫ vel per sensū vel per signū vel quocūqꝫ aliomodo. Quis em̄ homo pōt affirmare ī libro suo ex seipso illō qd est oio in certum nec aliquomodo sciri pōt ab hoīe neqꝫ credibile per aliquā ꝓbationē vel per aliquod motiuū sed est extra omeꝫ extimationem ex omeꝫ opinionē. Quis esset ita fatu⁹ ita sine sensu scribere ex seipso talia et facere librū de hoc. Sed certum est et clarū ꝙ temp⁹ hora et dies inceptōnis mūdi nullomō potest ab aliquo homine sciri neqꝫ possūt esse ratōes neqꝫ alie ꝓbatiōes neqꝫ per suasiones neqꝫ inductōnes neqꝫ signa neꝫ experiētie neꝫ extimatōnes quib⁹ possit credi ꝙ tali die incepit mūd⁹ esse et ante nō. Ideo hoc est occultissimū hoīb⁹ et remotissimū. Ergo sequit ꝙ nullus homo fuit ita fatu⁹ ita stultus ita sine sensu sine experiēcia ꝙ ex seipso scripserit talia ⁊ affirmauerit in libro biblie in antiquo testamēto scribitur certitudinalit et affirmatur temp⁹ et dies incepcōis mūdi. ergo sequitur ꝙ homo exseipo nō scripsit nec affirmauit quare opꝫ ꝙ ille q̄ mūdum creauit hoc reuelauerit et senti fecerit et dixerit. et sic ꝯcluditur ꝙ deus dixit vel homo ex parte dei ꝟba biblie sancte et per cōsequēs ꝙ liber sacre biblie est liber dei et

est a deo. Et ex inde ꝯcluditur ꝙ ṽba et dicta que sũt in sancta biblia sũt magis alta et sup̄ om̄ez rationē et sensuz. Et q̄to magis excedunt naturā hũanā tāto magis credi dñt. Et q̄to magis videtur difficilia ad credendũ magis dñt credi qꝛ tũc signuz est ꝙ sũt a deo dicta et nō ab hoībus. et hō debꝫ credere quicq̄d dixerit deꝰ. Exinde seq̄tur ꝙ qꝛ articuli fidei xp̄iane sũt altissimi et sup̄ om̄ez hoīez ꝙ ex hoc ꝛ ꝓpter hoc sunt magis credibiles et maxime certi ꝛ firmi Et sic ꝓbatũ ē ꝙ in mundo ē vnꝰ liber qui ē liber dei et a deo q̄ nominaꝛ biblia ꝯtinēs duo testamenta ꝛ ꝙ deꝰ dicit ṽba in dicto libro scripta vel aliq̄s ex parte sua.

Hic ꝯcludũtur ex iam ꝓbatis alique ꝓprietates circa librũ dei ꝛ qualiter se debeat habere hō circa illum.

Uoniā aũt iam ꝓbatuz est ꝙ deꝰ habet librũ et ꝙ vnꝰ liber dei est in mũdo in quo cōtinētur ṽba que deꝰ dicit. Et quis est ille liber nũc restat dicere concludere et oñdere aliquas ꝓprietates et cōditiones ipius libri et qualiter hō dꝫ se habere circa librum dei. Uñ ex isto fundamēto scꝫ qꝛ ille liber est dei et qꝛ dicit ṽba illius libri mlta pñt sequi ꝛ cōcludi de ipso libro et de ṽbis eiꝰ. Uñ postq̄ ille liber est dei et ṽba illius sũt verba dei sequitur ꝙ homo debet credere totũ librũ ꝛ omnia verba scripta in libro ita ꝙ totus liber est credēdus et firmissime et toto corde absq3 aliquo dubio. Et hoc illo mō qui cōuenit libro dei videlicet simpliciter sie aliqua alia ꝓbatione et argumentatione sꝫ solũ qꝛ dei est et deus dicit ꝛ hoc est totũ fundamentũ credēdi ipsi libro. Et ideo ipsa biblia et oīa verba eiꝰ reducũtur ad vnũ fundamētum ad vnā rōnem scilꝫ qꝛ dei est et deꝰ dicit. ꝛ sub isto fũdamēto ꝛ sub ista rōne sunt credēda ꝛ accipiēda oīa verba sacre biblie et nō sub alia. Si autē per istam portā ꝛ istud primũ generale fundamētuz nō intrat in ipam bibliam. Sed vl't intrare per aliam portam scꝫ per rōnes et argumētationes tũc intrare nō poterit quia iste est solꝰ modꝰ conueniēs tam libro dei q̄ ipsi deo. Qui aliter nō vult credere deo ꝛ libro suo nisi per rōnes et probationes ꝛ argumētationes tunc facit maximā iniuriam deo et libro suo ꝛ verbis eius qꝛ vult ire et intrare in librũ dei contra naturam et mōd libri ꝛ dei. Et ideo neccesse ē ꝙ talis repellatur a libro dei et liber sibi claudatur vt secreta libri nō videat eo qꝛ iniuriat librum et deũ cuius est et reputat eũ posse mentiri et hoc est primũ quod concludiꝛ de libro dei. Ulterius cōcluditur de libro dei eo quia dei est et

deus dicit q̄ nihil pōt esse inutile nihil suꝑfluū nihil diminutū ⁊ iō nihil in eo est ibi ꝯtempnēdū nihil respuendū nihil q̄ iniquū. Ulteriꝰ ꝯcluditur de neccesse eo quia deus dicit v̄ba in dicto libro ꝯtenta q̄ oīa v̄ba implebūt ⁊ nihil remanebit in ꝯpletū qm̄ deus nihil potest facere cōtra suū honorez. Unde si nō ꝯplerētur v̄ba dei ipe essz mendax ideo ꝑpter suū honorem neccessitate est q̄ v̄ba oīa impleātur postq̄ verba sūt dei et ipse dicit. si em̄ quilz hō q̄tuncunq̄ modicꝰ vult q̄ v̄bū suū sit verax et impleatur. Et q̄to maior est dn̄s tā to magis vl't verbū suū ad impleri et nō retro cedere. Jō vnus rex ciciꝰ exponeret regnū suū q̄ verbuz suū nō impleret q̄to ergo magis deus ad implebit verbū suuz et illa que ipe dicit cuz sit omps. Ulteriꝰ ꝯcludit̄ q̄ postq̄ deus hz librū et verba dei sūt in illo modo quo deꝰ locutꝰ est q̄ hō debz obligatur et tenetur amare et diligere librū illum sicut verba dei q̄ processerunt de hore suo. Unde quia homo debet amare deū primo et super omnia vt probatū est Sequitur etiaz q̄ debeat amare verba sua quia nihil magis propinquum deo q̄ verbum suuz nihil magis est pertinens deo q̄ v̄bum suum quia verbum suum representat ipsūmet et exiuit de ore suo. Et per consequens nihil magis nihil excellētius nihil nobiliꝰ nihil preciosius aut melius nihil potentius nihil amabilius q̄ verbum dei. Et per ꝯsequens sequitur q̄ verbum dei est super omēs creaturas et excelit omnes creaturas et magis propinquum est deo et magis pertinet deo q̄ oēs creature. Ideo sequit̄ q̄ sicut homo tenetur amare deum ita debz amare verbum suuz representās eum. Et sicut tenet̄ dare deo omēz honorem omnez gloriam omnez laudē ⁊ debz se exponere ad mortem pro deo ita debet facere pro v̄bo dei. Et sicut debet amare deum plusq̄ omnes creaturas et q̄ seipsum. Ita debz amare verbuz dei plusq̄ omēs creaturas ⁊ plus q̄ se ipsum. Et per ꝯsequens sicut homo debet cauere suꝑ oīa ne cōtempnat ne iniuriat ne offendat deum ita debet cauere ne cōtempnat ne vilipendat ne iniuriet, ne offendat verbum dei. Et per cōsequens sequitur q̄ postq̄ homo habet inseipso locum in quo possunt recipi verba dei scilicet ipsum cor q̄ hō debet recipere in corde suo verba dei et preparare cor suum ad recipiendū v̄ba sua ⁊ nulla alia verba debet primo recipere ī corde suo. Sed debz iplere totū cor suum verbis dei. Et ideo si homo recipiat p̄mo ī corde suo alia verba q̄ verba dei tunc facit maximam iniuriā deo et verbis eiꝰ.

Et quia expellit verba dei de sua domo de suo loco ꝓprio eis debito et ponit alia verba. Et quia etiam verbum dei represẽtat deum et exiuit de ore dei et mittitur a deo sequitur ꝙ qui recipit verbuȝ dei in corde suo ꝙ recipit deum. Et q̄ habet verbuȝ dei in corde suo deum habȝ in corde suo. Et qui portat verbum dei in corde suo deuȝ portat. Et ideo nihil maius nihil melius nihil nobiliꝰ nihil p̄ciosiꝰ nihil amabiliꝰ pōt homo habere in corde suo q̄ꝫ verbum dei. Et qꝛ verbuȝ dei intrat ad cor hominis et nulla alia res pōt ĩtrare cor hominis nisi ipm verbuȝ. Et habet ipm verbū principale ꝙ in corde habitat. Ideo nulla res magis ꝓpinqua cordi q̄ꝫ ipm verbum nulla magis habens ingressū in cor. Et quia verbuȝ dei est viuū sicut deus viuit cuius est quia exiuit d̄ ore dei et ideo neccesse est ꝙ viuificet ipm cor. Et quia est dulce iocund̄ et letum sicut deꝰ a quo exiuit immediate. Ideo neccesse est ꝙ quando est in corde ꝙ dulcificet ipm cor et faciat ipm iocūduȝ et letum. Et quia est calidū eo qꝛ est ardens igne amoris ideo calefacit cor et facit ipsuȝ ardere et inflamari in amore. Et qꝛ est verꝝ ⁊ certū ideo firmat ipm cor in veritate. et solidat illuminat et clarificat. Et quia est virtuosissimū potẽtissimum et summe actiuuȝ et operatiuum ideo operatur in corde subiecto et mutat ad se ꝓtegit et deffẽdit. Et qꝛ verbū dei est altissimuȝ iō eleuat ipm cor et trahit ad altissima. Et sic patent alique ꝓprietates verbi dei et libri sui in quo sūt v̄ba dei et etiā qualiter se dȝ habere homo ad librum dei et ad verbum dei qm̄ debet p̄mo verbū d̄i audire studere et legere.

Comparatio verbi dei ad creaturas.

Uo aūt sūt nobis manifesta que habemꝰ et tenemus de deo in hoc mundo scȝ creaturas suas ⁊ v̄ba sua. Sed ista duo nō sūt equalia qm̄ verbū dei est supra hoīeȝ ⁊ sup̄ omēȝ creaturā. Et oīs creatura exiuit de nihillo sed verbuȝ dei exiuit de ore dei. ideo verbum dei quia est maius omni creatura hobet potestatem et diuinū super omēm creaturā. et omis creatura est subiecta totaliter ⁊ penitus verbo dei. et ideo verbum dei mutat creaturam. et ipa creatura non potest mutare verbuȝ dei qꝛ est in mutabile et i variabile sicut deus aquo est. Et quia verbū dei est efficatissimū virtuosissimū ⁊ summe operatiuum et actiuum. Ideo quando subiecto venit ⁊ mittitur sup̄ omēȝ creaturā monutat eā sie aliqua resistentia ⁊ omis creatura obedit v̄bo dei. Item etiā omnis creatura sūme distat a verbo dei

q: p verbū dei ois creatura facta est ⁊ de nihillo veit in esse per virtutem vbi dei q: hz omem virtutem et ptātem, ppter deū aquo est Uñ deus per verbū dicēdo creauit oms creaturas. Et iō ois creatura subiecta est vbo dei q: per ipsum hz esse et portatur et substinetur in esse. Uñ q: deꝰ dicit creature facte sunt. et si nō dicisset creatura nulla fuisset facta. et sic omis creatura est q: deꝰ dicit. Uñ pmū quod dicit est verbū suū et per ipsuz oia creata sūt et recipiūt esse d nihillo. Et sic apparet maria inequalitas inter verbū dei et ipas creaturas et ꝙ neccesse est creaturaz esse subiectā verbo dei. Item deꝰ dedit hoi creaturas et verba sua. Sed plꝰ dedit qñ dedit vba sua ꝙ qñ dedit creaturas de ꝙto plꝰ valent vba dei ꝙ oēs creature. et sic deꝰ duobꝰ modis cōsolaꝶ hoinem scz per creaturas et per vba sua et plꝰ per vba ꝙ per creaturas q: creature sūt d nihillo. Sz vba dei exeunt de ore dei. Iō sic spōsa plꝰ ꝯsolaꝶ de vbis sponsi ꝙ de archa sibi missa et muneribus Et subditꝰ magis apciat vba regis ꝙ munera et magis ex vbis ꝯsolaꝶ. Et bonꝰ filiꝰ plꝰ ꝯsolatur de vbis patris ꝙ de muneribus patris. Ita hō plus dz apciare vba dei ꝙ creaturas que sunt munera dei sibi data sicut archa. Et plus debet gaudere ⁊ cōsolari de verbis dei ꝙ de creaturis sibi datis ad seruiendū. Si ḡ hō tm̄ cōsoletur ⁊ delecteꝶ tm̄ i creaturis dei tm̄ magis debet cōsolari et delectari in vbis eiꝰ. Et si recipit creaturas dei cum tāta diligēcia magis dz recipere vba dei et cū maiori diligentia. Et si apciat creaturas dei multo magis dz apciare vba eiꝰ. Ualde em̄ cōtra rōnē est ꝙ hō vtatur cōtinue creaturis dei ⁊ ꝙ cōtempnat vba dei et nolit ea audire. Vba em̄ dei, pcedunt ⁊ exeunt de corde dei et iō portant cor et intentionē dei ⁊ voluntatē dei et intrāt in cor hois. Sed creature exeunt de nihillo. et iō vba dei sunt, ppinquissima deo. sz creature quasi sunt aliene a deo q: de nihillo. quare sine cōparatōne plus valet vbū dei ꝙ oms creature. et deus plus apreciat suum vbuz ꝙ omnes creaturas Qui ḡ nō vlt recipere nec audire vba dei non est dignꝰ ꝙ vtaꝶ creaturis dei.

Postꝙ ḡ deꝰ locutꝰ est et dignatꝰ est loqui hominibus vt dn̄s suo rex subdito creator creature artifex operi manuū suaꝝ et dn̄s infinite magestatis rei de nihillo facte ⁊ vba sua scripta sūt. Magnā iniuriam facit hō deo et multuz cōtempnit eum si nō vlt audire nec recipere verba sua. Sed verbis suis cōtemptis et spretis audit legit studet et recipit verba hoim. Magis em̄ debet hō audire et le

gere verba dei q̄ hoīs magis de-bet audire verba creatoris sui q̄ creature verba. Et magis debꝫ audire illum qui creauit oīa q̄ illuꝫ qui creatus ē de nihillo. Magis dꝫ audire verba illius qui nō pōt mētiri sꝫ est veritas q̄ illiꝰ qui potest mētiri decipi ꝛ decipere. Magis dꝫ audire v̄ba illiꝰ q̄ viuit in eternū q̄ hoīs mortalis et q̄ iam mortuꝰ ē. Et magis debꝫ audire verba illius aquo creatꝰ est ꝛ qui dedit ei suā ymaginē et aquo recipit quicq̄d hꝫ q̄ v̄ba illius a quo nihil recipit. Magis dꝫ audire ꝛ legere verba illiꝰ qui cōtinue conseruat eū in esse et indesinēter largitur et dat sibi sua bn̄ficia sine q̄-bus nō pōt esse q̄ illiꝰ aquo nullū bn̄ficium recipit nec pōt recipere nec pūt aliq̄d sibi dare. Magis dꝫ audire verba illius qui ꝑmittit sibi vitā eternam q̄ illius qui nihil ꝑmittit nec aliq̄d potest dare. Multo magis dꝫ audire hō qui est opꝰ v̄ba illius qui fecit eum et sui factoris q̄ illius qui factus ē. et magis verba dn̄i q̄ serui et regis q̄ subditi et oīpotentis q̄ nihil potētis. Et illiꝰ qui de se est infinitus et oē bonum q̄ illius q̄ habet in se radicem oīm malorꝫ Et illius qui habet hoīem iudicare q̄ illius qui iudicādus est. Et multo magis dꝫ delectari homo in studendo et legēdo verba et librum illius q̄ creauit illū q̄ illius qui creatus est. Si ḡ homo faciat oppositum istorum maximā iniuriam et cōtumeliaꝫ facit deo creatori et factori suo et v̄bis eiꝰ.

Qualiter creature et verba dei conueniunt homini.

Uoniam autē homo habet corpus et aīam et vnum nō est aliud qꝛ aīa est spūalis et intellectualis. ꝛ corpꝰ est terrestre ꝛ ex elemētis. Et vtrūq̄ habet suaꝫ vitam quia aliter viuit corpus. Aliter aīa q̄uis autē viuat corpꝰ mediante aīa et ex presencia eius actamē corpus indiget cibo et nutrimento vt viuat et nutriatur et cōseruetur et aumētetur aliter periret ꝛ moriretur. Ita similiter aīa indiget cibo et potu nutrimento et alimēto vt augmentetur nutriatur et cōseruetur in vita sua que est amor bonus gaudium spes et cōsolatio in deum. et qm̄ nutrimētum et cibus seu alimentuꝫ debꝫ conuenire et habere conuenientiam cum re que aliter et nutritur ꝛ debet intrare in rem nutriendam et vniri cū ea aliter nō nutrit Et ideo quia corpꝰ est terrestre et elementale. Ideo nutritur viuit ꝛ crescit de cibis et elemētatis terrestribus et elemētatibus tamq̄ sibi similibus quia intrant corpꝰ hoīs realiter et per suam p̄nciam ex quibus fit bonꝰ humor et san-

guis. Ita cōformiter qꝛ aīa est spiritualis et intellectualis et nullo modo terrestris nec elemētalis. Ideo nutriri ⁊ viuere dꝫ de cibis et nutrimētis et elementis spūalibus et intellectualibus et nō corporalibꝰ nec terrestribꝰ tamꝗ̄ de sibi similibꝰ que soluꝫ pn̄t intrare aiam per suam pn̄ciam. Et qꝛ aīa est ad ymaginē dei et nullum est medium inter aīam et deū. Ideo dꝫ nutriri et alimētari de cibis nutrimētis et alimētis diuinis que imediate ꝓcedunt a deo. Et qꝛ verbum dei exit de corde dei et ꝓcedit de ore eiꝰ et pōt intrare in corde ⁊ in eā penetrare. Ideo aia dꝫ nutriri viuere et crescere et substētari ꝺ ꝟbis dei q̄ ꝓcedūt ꝺ ore dei Et solū ꝟbū dei ē ꝓpriū alimētū ꝓpꝰ cibꝰ ꝓpū nutrimētū aīe ⁊ cordis. sic ḡ cibꝰ ṫrestris et alimentū corporale nutrit corpꝰ iā ꝑus viuum et augmētat ipm nutrit corroborat et cōseruat. Ita ꝟbuꝫ dei quod intrat cor et aīam iam ꝑus viuā et viuentē augmētat ipam ⁊ nutrit corroborat cōseruat et substētat i amore dei i spe bona gaudio cōsolatione et in oibus que ꝑtinēt ad vitā aīe et cordis. Ecce igitur qualiter ꝯueniūt hoī et proportionātur creature ⁊ verba dei qꝛ creature corporales respiciunt corpꝰ ⁊ vitā corporalē. et ꝟba dei respiciunt aīam et vitā spūalē vt sicut corpꝰ quod est ꝓpter aiam viuit de creaturis corporalibꝰ de nihillo factis. Ita aia que est propter deū et est ad ymaginē dei viuat immediate de verbo quod ꝓcedit de ore dei quod est spūale ⁊ intellectuale et diuinū. Ecce quāta ꝓpinquitas hois ad deuꝫ ꝗ̄ta vnitas quāta dei bonitas qꝛ verbum quod exit immediate de corde dei ītrat cor hois verbū quod procedit de ore dei intra aiaꝫ hominis. Et qꝛ nihil ꝓpinquꝰ deo ꝗ̄ ꝟbum eius. Ideo totaliter trahit cor et aīam ad deū. vnde exit ⁊ facit cor hois vnū cū corde dei. Ecce ḡ qualiter ꝯuenientissime deus dedit hoī duo scꝫ creaturas et verba sua. Creaturas ad augmētandū nutriendū et cōseruandū corpꝰ in vita sua. et ꝟba ad augmētandū nutriendū et cōseruandū aiam in vita sua ꝓpria. Et ideo ꝟba dei sunt verba vite nō corporis sꝫ aie nō carnis sꝫ cordis. Et iō aīalia bruta nō pn̄t viuere de verbis dei quia nō hn̄t aīam spūalem et intellectualem nec dei ymaginem.

Ecce quātum distant cibꝰ corporis et cibus aie quia cibus qui nutrit corpus est corruptibilis. sꝫ cibus qui nutrit aīam scꝫ verbuꝫ dei est incorruptibilis et permanens ineternum. Sicut autē homo nō facit per seipꝫ cibos corporales sꝫ recipit iam factos ⁊ ordinatos a deo. Ita hō nō facit cibum spūalem scꝫ ipm ꝟbum dei

sꝫ recipit iam dictum et datum a deo q: vtrūq; est a deo. Si eñ homo nō pōt facere per se cibos corporales ex quibus viuat corpus quō poterit facere cibū spūalem ex quo viuat aīa. Et iō nullum ṽbum quod ꝑcedit de corde et ore hoīs potest dare vitā aīe ⁊ nutrire ipam. Sed opꝫ ꝙ ab alto ꝑcedat scꝫ de corde et ore dei Et sicut adhoc ꝙ cibus corporalꝭ nutriat corpꝰ nō est necesse inq̄rere cām et fundamentū et rōnē ex quare sic potuit fieri. Ita adhoc ꝙ verbū dei nutriat aīā nō ē necesse ꝙ hō inquirat cām fundamētum et rōnem ṽboꝝ dei sꝫ sufficit scire q: dei sunt et recipere ipsa ṽba in corde q: sine hoc aīam nutriunt. Et q: in ipsa aīa voluntas hꝫ totum dñium et iperiū et in ipsa cōsistit ꝑncipalitꝭ vita aīe q: qñ illa viuit tota aīa viuit ⁊ qñ illa ē sopita tota aīa ē sopita qñ illa crescit tota aīa crescit qñ illa nutritꝭ tota aīa nutritꝭ. qñ illa defficit tota aīa defficit q: ipsa est cor aīe. Et iō q: verbū dei respicit aīam. ideo iungitur principaliter ad voluntatem aīe et respicit principaliter ipam tāq̄ cor ipsius aīe et tamq̄ totum iperium in aīa. Et iō verba dei et liber dei hñt et habere debent illum modum ꝭm ꝙ cōuenit voluntati que est libera et ī libertate posita. Et iō verba dei aliquādo hñt modum preceptiuū et aliquando habent ꝓhibitiuū aliqñ exortatiuum et aliquando ꝓmissiuū aliquando cōminatiuū aliqñ narratiuum exemploꝝ aliquādo deprecatiuum aliquādo laudatiuū quia oīs isti modi cōueniūt voluntati et effectui et inclinant et mouent exitant et nutriunt ipsam voluntatē ad timorē ad amorem ad spem ad gaudium ad consolationem. Sed q: aīa semper querit certitudinem et nō recipit aliqua verba nisi sint sibi certa et nō dubia quia intellectus qui est in aīa semper appetit certitudinē et in hoc saciatur et viuit et aliter nō quiescit donec sit certus. Et iō necesse est ꝙ verba dei ⁊ libri sui sint certissima et nullomodo dubia et ideo est in verbis dei et in libro suo certitudo diuine auctoritatis que est tam magna ꝙ excedit omnes rationes omnes probationes hominū et omne ingenium humanum vt iam dictum est. Ideo totus liber dei est autenticus et habet modum generalem auctenticum per totum. Et sic verba dei et liber diuinus ꝑ totam animam complent et confortant et nutriunt intellectum et voluntatem. Ecce igitur qualiter habemus cognitionem et scienciam de creaturis que sunt opera et facta dei et de verbis dei que sunt dicta dei.

Et sic deus manifestauit seipsuꝫ

hoi per creaturas que fiūt a deo ⁊ per verba que dicit sȝ magis ⁊ ꝓpinqui⁹ se manifestauit per verba ꝙ per creaturas quia verba inmediate exeunt de ore dei ⁊ directe tendunt ad cor hominis. Et ipsa verba etiam sūt magis familiaria hoi et ꝓpinquiora ꝙ creature quia etiam ipse hō habȝ verba et dicit et loquit᷑ et in hoc mlt̄ū ꝯcordat cū deo qꝛ deus loquit᷑ et dicit et hō loquit᷑ et dicit. et sic v̄ba cōueniūt deo et hoi. Et sic multū est familiaris hoi et ꝓpinq̄ cognitio dei ꝑ v̄ba sua. Et sic ipse hō ꝑ creaturas dei et per v̄ba dei pōt venire ad deū et ip̄m inuenire et scire intentōeȝ et volūtateȝ dei. Ergo hō debȝ seip̄m excercitare taȝ in creaturis dei ꝙ in v̄bis ipsius vt se appropinquet ad ipsum et fiat familiaris cum eo.

Quod aīa rational᷑ ext̄ns in homie nō est de natura corporis sed pōt viuere perse et separata a corpore ⁊ ē immortal᷑ viuēs sine fine.

Quoniam aūt hec sciencia ē de homie et ꝑncipalioꝛ res que sit in homine est aīa rationalis. Et quia forte plures credūt ꝙ aīa sine corpore nihil sit et ꝙ mortuo corpore anima moriatur ⁊ nō remaneat viua ⁊ per ꝯsequēs nō credūt bona eterna et ideo nō curant laborare ꝓ illis nec etiā credūt mala eterna nec per ꝯsequēs curant fugere illa. Et ideo vt oīs homo cognoscat ꝙ ipe habȝ aīaȝ imortaleȝ que in eternū viuit hic ꝓbabit᷑. Quis em̄ superius in pluribus locis dictū sit ꝙ aīa est immortalis et ꝙ libeꝝ arbitriū est immortale tn̄ hoc fuit dictū et probatū ē icidētaliter. Et iō hic nūc tractabit᷑ ꝑncipalit᷑ de matrimonio et qualitate aīe recoligēdo etiā illa que iam dicta sūt superius ꝯsim in multis locis. Qm̄ super oīa est valde vtile hoi ꝙ cognoscat sine dubio ꝙ hȝ aīaȝ īmortalem et sēper viuentē vt post deū maxie circa seip̄m sua v̄set᷑ cōsideratō ne in eternū perdat seip̄m sȝ maxiaȝ diligentiā apponat ad habenō sciēciā libri de hoīe seu libri creaturarū et etiā libri dei seu scripture sacre. Ad ꝓbanō aūt ꝙ aīa rational᷑ nō sit de natura corporis sȝ ꝙ pōt stare et viuere ꝑ se separata a corpore et ꝙ sit īmortal᷑ capiem⁹ fundamēta sequēcia. Primū fūdamētuȝ erit ex ꝑte obligatōnis qꝛ aīa pōt obligari deo īmortali et et̄no. Aliud fūdamētū erit ex natura liberalitatis ex ꝑte honoris laudis ⁊ glīe dei. Aliud fūdamētū erit ex natura libertatis. Aliud erit ꝯparādo operatōes q̄ apparēt ī hoīe inter se. Aliud erit ꝯparando homineȝ ad omnes creaturas alias que sūt ꝓpter homineȝ et sic ꝓbabit᷑ ꝙ aīa est īmortalis vel ꝯparādo hoiem ad deū. vel cōparando opatōes hoīs int᷑ se vel ꝯparādo

homies ad oms alias creaturas inferiores. Quātū ad pmū quod est ex parte obligatōnis seu cpa rando hoiez ad deum csiderand est q iam pbatuz est q homo obligatur dño immortali et eterno. Et q homo potest facere iusticiā soluendo vel iniusticiā ꝛ iniuriaz nō soluendo deo debitū ſʒ oppositū faciēdo sic ergo homo potest facere iniusticiā iniuriam ꝛ offensam cōtra deū et potest ↄtempnere vba dei. Et qꝛ qui facit iniuriā deo dꝫ pati penā eternā et eternaliter debet pugniri. Et sic aia pōt demereri et lucrari penam eternā et p ↄñs neccesse est q possit pugniri eternaliter et hoc nō pōt fieri nisi aia sit īmortalis et viuat sēp ergo de neccessitate sequit q aia rationalis exñs in hoie sit immortalis semper durans. Jtez homo potest obligare deū sibi eternalit et hoc faciendo iusticiā sibi sicut eñi si aia faciat iniuriam deo et offensam obligat seipsum ad penaz et pugnitionem eternā ita per oppositū si faciat deo placitū sibi cōplacendo obligat deum ad remunerationē eternā quia nō est maior ratio de vno q de alio ſʒ hoc nō potest esse nisi aia sit immortal ergo neccesse est q aia homis sit immortalis et pmaneat et duret ineternū. Fūdamentum aūt qd fūdatur in homine de laude dei dictū est in capitulo de honore.

Aliud fūdamentū. Preterea alia pbacio pōt fūdari in natura libertatis seu liberi arbitrij ꝛ quasi ↄcordat cū pmo qd modo dictum est. Uñ opaciones hoīs iqtū hō est sūt remuñabiles vl pugnibiles d natura sua eo qꝛ sūt fctē cū libtate. Et exinde ↄcludit d neccessitate q aia ē immortal in qua est ipa libertas. ſʒ ista pbacō ad plenū ↄducta est supi9 in rubrica de cpacōe hoīs ad alias res p dr̄am generalem ſcʒ liberi arbitrij in vltia parte rubrice illius ideo transseūdum est ad aliam partem.

Aliud fūdamentū. Alia aūt pbatio fūdat in operib9 q apparēt in hoie. Uñ hō per suamet opationes eas cparādo adinuicē pōt cognoscere q aia est īmortal. Uñ p fūdamēto pmo psuppono istaz regulā q tandiu durat res q diu durat sua opatio q si opatio alic9 rei semp durat semp durabit illa res cui9 est Et idō si in hoie sit aliq opatio q semp duret neccesse ē q in hoie sit i aliq res q semp duret Modo videam9 si in hoie est aliqua operatio q semp duret et discurram9 per oēs opationes q apparēt in hoie. Et pmo p opacōes exriores videam9 si ille opatōes semp durēt et apparet q nō quia opatōnes quicꝫ sensuū exteriorꝫ possūt diminui debilitari ꝛ corrūpi destrui et aufferri. Et hoc fit pter organū cū quo fit illa opatō

Uñ illa opatio que est videre que fit cũ occulo aliqñ diminuit̃ aliqñ debilitat̃ aliqñ destruit̃ et totaliter auffert̃ et hoc fit ꝓpter occulum. Et silr ē de ista operatiōe q̄ ē audire. et sic de alijs. ḡ p istas opatiōnes exteriores nō intelligim⁹ nec possum⁹ ꝓbare ꝙ in hoīe sit aliq̄ res imortalis. Sed intelligim⁹ p operationes iteriores ⁊ occultas et videm⁹ ꝙ fit int⁹ aliq̄ opatio q̄ nō pōt destrui nec ipediri q̄ semp durat inter aũt oēs opationes est ibi vna operatio q̄ semp durat scʒ velle et nolle et desiderare. et ista opatio q̄uis sit occulta et interior ac tñ ē manifestissima cuilibʒ hoī intra se. ita ꝙ quilʒ hō sentit in se ipo istā opationē ⁊ p experienciā sʒ ꝙ ista opatio scʒ desiderare velle ⁊ nolle sit imortalis in hoīe hoc oñditur ⁊ ꝓbat̃ clarissime ad occulum sic. oīs eñ opatio q̄ nec p debilitatem corporis nec p īfirmitātem corporis nō debilitat̃ nec diminuit̃ nō depēdet a corpore nec est ligata cũ corpore. Sʒ nos videm⁹ per experienciā ꝙ iste operationes velle et nolle et desiderare nō debilitant̃ nec diminuunt̃ ꝓpter debilitatē corporis. Uñ videmus ꝙ in īfirmis velle nolle ⁊ desiderare nō debilitant̃ nō diminuunt̃ ymo dũ corp⁹ magis īfirmat̃ tũc magis crescit velle et nolle et desiderare nec ꝓpt̃ hoc cessāt desiderare q: aīm⁹ desiderat salutem Ita ꝙ operatio non debilitat̃ ꝓpt̃ debilitatē corporis. ḡ seq̄tur ꝙ iste operationes nō depēdēt a corpore nec ligātur cũ corpore nec fiũt cũ corpore nec cũ organo corporali sic iste opatiōes q̄ sũt videre ⁊ audire ⁊c. ḡ si corp⁹ moriat̃ adhuc remanēt iste aperatiōes et p ꝯñs sũt imortales. Itē illa operatio q̄ fortificat̃ ⁊ crescit dũ corp⁹ magis debilitat̃ et destruit̃ nō depēdet a corpore nec fit cũ corpore nec ē ligata cũ corpore. sʒ iste operatōes velle et nolle et desiderare fortifficātur ⁊ crescũt dũ corp⁹ magis debilitat̃ ⁊ destruit̃ ħ ei apparet per experienciā q: quāto magis hō efficit̃ antiqu⁹ tāto magis d̄siderat et vl̃t et forti⁹ ⁊ magis crescit desideriũ suũ. ḡ seq̄t̃ ꝙ talis operatio nō depēdet a corpore nec ligat̃ cũ corpe ⁊ exīde seq̄t̃ ꝙ cũ tādiu durat res q̄diu durat operatō ei⁹ ꝙ illa res cui⁹ officiũ ⁊ operatō ꝓpa ē velle nolle et desiderare ē imortal' perpetua sēper durās sēper viuēs et remanet qñ corp⁹ morit̃ et per ꝯñs sequit̃ ꝙ illa res q̄ vl̃t vel nō vl̃t et desiderat nō ē ꝯiũcta nec ligata cum corpore sʒ ē per se exñs nec idigʒ auxilio corporis ad operanđ suā operationē sʒ est nuda separata et expoliata ab ipo corpore ⁊ per ꝯñs nō est subiecta corpori sʒ est libera. Item seq̄tur ꝙ illa res est maior excellētior et superior q̄ sit in hoīe hñs dñiuʒ super to-

tum hoiez. quare seqtur ꝙ homo hꝫ in se rem imortalē icorruptibilem viuentē in perpetuū et hoc ē ipa volūtas cuiꝰ officiuꝫ et ꝓpria operatio ē velle et nolle et desiderare. et sic volūtas hoīs nūꝙ moritur. ꝙuis corpꝰ moriaꝛ ſꝫ viuet ineternū in gaudio vel in tristitia et per ꝯñs tota aīa in qua est voluntas intellectꝰ et memoria non est de natura corporis ſꝫ pōt viuere per se separata a corpore. ꝑ hō dꝫ edifficare et facere suuꝫ fūdamētum super voluntatē tamꝙ superfundamētuꝫ perpetuū et icorruptibile durās ineternum.

Alia ratio ꝙ aīa nō est de natura corporis.

Tem aliꝫ ꝓbaꝛ ꝙ aīa hoīs nō sit de natura corporis ex ꝑte sue opatiois ⁊ sui modi qꝛ aīa atrahit diditꝛ expoliat illō ꝙ recipiꝛ i ea ab oī quātitate ab oī loco ab oī q̄litate corporali qꝛ cuꝫ aīa noīat ipas res noīatꝰ eas siē quātitate sine loco siē q̄litate. vñ ista noīat siē itelligit qꝛ ꝑmo intelligit ꝙ noiet. Et sic aīa cū recipit ipas res in seipa facit ipas sine quātitate sine qualitate sicut stomachꝰ dum recipit cibos spoliat et diuidit eos a suis vestimētis ⁊ suis cōditionibus et induit eos vestimētis et cōditionibꝰ corporis. ita ꝙ cibꝰ perdit modū ꝓpriuꝫ et recipit moꝺ corporis. Ita ipse res dū intrant aīam perdūt modū ꝓpriū et recipiūt moduꝫ aīe. Ita ꝙ perdunt quātitatē locum et qualitatē accidentalē et recipiūt moduꝫ et formā aīe. et ideo ipse res dum intrāt aīam recipiunt ab aīa modū cōem et vniuersalē et perdūt particularem singularē et indiuidualem Ita ꝙ nō cōueniūt magis vni particulari ꝙ alteri sicut hō qui est in aīa hꝫ modū cōmunē et vniuersalem quo equaliter conuenit oībus et nō magis vni ꝙ alteri. et ita noīatur ab aīa cōiter ⁊ vniuersaliter. Et tñ talē moduꝫ nō habꝫ hō extra aīam qꝛ nullus hō extra aīam cōuenit in suis conditionibus oībus homibꝰ. Sed hō qui est in aīa conuenit oībus. Ergo sequitur ꝙ talem moduꝫ recipit ab aīa et nō a se. Ergo aīa hoīs de natura sua ē sine quātitate sine figura sine loco sine qualitate corporali et sine oībus illis conditionibus exñtibus in rebus exterioribus per quas ipe res sunt particulares et singulares ꝙ auteꝫ aīa assimulet ipas res sibi ipi hoc clarissime manifestatur in ista littera a et etiaꝫ in alijs litteris quia ista littera a dū est scripta tunc habet certam quātitatē et magnitudinē certum colorē scꝫ nigrū vel rubeū certū locū quia i tali pargameno et in tali parte pargameni. Ita ꝙ nullū aliꝰ a scriptū est illudmet a ꝑmo habet differenciā ab illo. sed

dum ista littera a intrat aiam tūc recipit aliū modum et aliā formā et alias cōdicōes et perdit modū ꝓprium quē habebat in scriptura quia dum est in aia tunc nō ē magnum nec paruum nec talis qualitatis nec talis et perdit q̄titatem Item perdit om̄em locū. Item nō est nigrum nec rubeū nec alicui⁹ coloris. et sic perdit colorē et q̄titatem nec est scriptū in pargameno nec in papiro. Sed istud a ex̄ns in aia est v̄le et cōe omibus alijs et tm̄ cōuenit vni q̄ alteri et ante de se nō erat tale. Ergo sequitur ꝙ ab aia recipit talē mod. quare sequitur ꝙ aia hois est sine quātitate sine loco nec est magna nec parua et est sine oi colore qr nō est nigra nec rubea. et hoc null⁹ pōt negare qr sua operatio hoc manifestat. Quare ꝯcluditur ꝙ aia nullomodo est corporalis nec est de natura corporis nec cōditiones hʒ corporis. quare sequit̄ ꝙ nō ē grauis nec leuis nec rotūda nec quadrata nec alicui⁹ figure. Et sequitur ꝙ om̄s conditiones et ꝓprietates corporis repugnāt aie et sūt feces respectu aie et supfluitates. Si em̄ aia remouet tales conditiones a reb⁹ qn̄ intrāt aiam tanq̄ sibi repugnant̄ tanq̄ quasi feces et sfluitates q̄to magis ipa in sua natura est separata ab illis Et sic clare possum⁹ cōcludere ꝙ quedē sūt res corporales et quedē spirituales quedē sunt res quāte quedē sine quātitate. Item possumus concludere ꝙ res spūales et sine quātitate sūt nobiliores altiores et digniores q̄ res corporales et quāte. Ideo res corporales sūt feces et supfluitates. Sicut em̄ a ex̄ns in aia est digni⁹ nobili⁹ et superi⁹ q̄ a ex̄ns in scriptura quia qn̄ est in aia est v̄le cōe oibus perpetuū incorruptibile et inuariabile. sʒ a scriptum est particulare variabile et corruptibile. Sic similiter se hʒ aia respectu rerum corporalium habenciū q̄titatē et qualitatē corporalē. Quare sequit̄ ꝙ aia hois nō est visibilis qr nō hʒ colorē nō est audibilis qr nō habet sonū. Nō est odorabilis qr nō habet odorē. Nec gustabilis qr nō hʒ saporem. Nō tangibilis qr nō hʒ quātitatem nec qualitatē que possit tangi qr nec calida nec frigida nec humida nec sicca nec aspera nec leuis nec lōga nec breuis nec ampla nec stricta nec lata nec ꝓfūda nec spissa nec pōderosa nec grauis qr oia ista sunt de natura corporalis. et per cōsequens nobilior est qr nō habet ista q̄ si haberet. Et exinde possum⁹ arguere de deo qui est supra aiam ꝙ deus non est visibilis nec audibilis nec odorabilis nec gustabilis nec tangibilis seu palpa nec coloratus nec pōderosus nec leuis nec hn̄s aliquā quātitatem corporalē

vel superfitiez et sic de alijs. et sic ꝓbatum est ꝙ aia rationalis nō ē de natura corporis. et ideo dū corpus morit aia remanet in sua natura. et sic tam per operatōes voluntatis ꝙ per operationes intellect⁹ ꝓbatur ꝙ homo habz aiam q̄ nō est de natura corporis.

Aliud fūdamentū et vltimū ad ꝓband ꝙ homo habet aiam imortalem sumitur ꝯparando homiez ad alias creaturas que sūt ꝓpter hoiem et seruiunt hoi. Unde ꝑcio sitas nobilitas et īcorruptibilitas ꝑuiētiuz homi manifestāt clare ꝙ in homine est aliquid imortale et incorruptibile semꝑ viuens ⁊ ista ratio fuit posita superius in rubrica de conditionib⁹ obligationis in illa ꝑte ꝙ magis est obligatus homo deo. Quare ibi recurre. et sic ꝯparando hoiez ad deū et cōparando creaturas alias od hoinem. et ꝯparando operatōes hominis inter se ꝓbat immortalitas anime rationalis. et sic aia homis nō habet finez post se. Sz anima quia fuit creata et habuit principiū ante se vt ipamet experitur in seipa qꝛ ipa aia nō meminit se sēꝑ fuisse. et tamē si semꝑ fuissz recordaret. Quare sequit ꝙ nō semꝑ fuit et sic hz principiū sz non habet finem et per ꝯn̄s creata est inse a deo de nihillo. et vltra possumus arguere ꝙ si aia habet ꝑncipium et nō habet finem ꝙ deus qui est supra aiam et creauit eā nō habz principium neqꝫ finē. Ecce igitur postꝙ homo hz aiam rationalez immortalē qualiter dz esse sollicitus de custodia ei⁹ ne in ꝑpetuū male habeat ne in ꝑpetuum maneat in tristitia ne in perpetuum captiuetur ne ineternuz pugniat ne incidat in oīa mala iam superius noiata et ne perdat in ꝑpetuum oīa bona et ifinita iam supdicta. O ꝙ grādis res est aīa. O ꝙ grande est malū aie. O ꝙ grande bonum īmortalis est vtiqꝫ aīa.

Sed tn̄ neccesse est ipam esse bonam vel malā iustam vel iniustam puniēdam vel remunerandam neccesse est ipam esse et viuere in eterno gaudio vel in eterna tristitia neccesse est ipam esse ⁊ viuere in eterna iocunditate et felicitate vel ꝑpetua miseria. neccesse est ipam esse et viuere in eterna dilectione et dulcedine vl' in sempit'na amaritudine et dolore neccesse est ipam esse et viuere in eterna societate cū deo creatore suo. vel in eternū esse separatā a societate et consortio creatoris sui nec inter ista est dare mediū. ymo neccesse est ꝙ vnuz vel aliud habeat

Hic inuestigatur an sit et realiter existat tertia natura creata q̄ sit tantum spūalis et tota intellectualis per se exn̄s sine corpore.

Uoniam aũt tota scala creaturaꝝ ꝛ nature ē nobis manifesta ad sensum et null⁹ pōt dubitare an creature ordinate ꝑ quatuoꝛ ḡdus existāt q꞉ hoc ē ꝑ se manifestum. Sꝫ q꞉ oīs creature nobis ad sensũ maifeste q̄s videm⁹ reducũtur ad duas naturas. q̄m est vna natura q̄ ē corporalis tm̄ sicut sũt oīs creature q̄ ꝯtinētur i ꝑmo scd̄o ꝛ tertio gradib⁹ q꞉ oēs ille creature sũt corporales tm̄ q꞉ in eis nō est spũs rōnalis seu aīa intellectualis. Alia aũt natura est corporalis et ītellectualis seu spũalis sil᷑ sicut hō qui ē iquarto ḡdu scale nature qui cōtinet in se sil᷑ et ꝯiunctiꝫ duas naturas in vna ꝑsona scꝫ corporalē et spũalē seu intellectualē q꞉ in hoīe est corpus ꝛ aīa rōalis imortalis vt dictũ est. ꝛ ideo q꞉ nos videm⁹ naturaꝫ corporaleꝫ et spũalē ꝯiunctas i vna ꝑsona scꝫ in hoīe. et vltra videm⁹ naturā corporalē per se exñtem separatā ab intellectuali vt in terra q꞉ terra per se existit et est natura purissime corporalis. Exinde habemus cām querēdi et inuestigādi an sit vel existat natura spũalis per se exñs. nullomō ꝯiuncta cuꝫ natura corporali. et q꞉ nos nullomodo dubitam⁹ de natura corporali tm̄ an sit nec etiā ꝺ natura cōiuncta ex corporali et spũali. ideo per istas duas inuenire debemus tertiā q꞉ per notũ nobis debem⁹ inuenire illud quod est inghotum.

Unde postq̄ꝫ est et existit realiter natura corporalis et natura spũalis sil᷑ ꝯiuncta i vna persona vt in hoīe. et vltra hoc etiā natura corporalis est et existit per se separata quare etiā n̄ erit ꝛ existet natura spũalis creata per se separata sicut natura corporal᷑. vñ fieret iīuria nature spũali seu ītellectuali q꞉ natura corporalis h̄ret duos mōs exñdi scꝫ diuisiꝫ et ꝯiũctī q꞉ reperit᷑ ꝯiũcta cuꝫ spũali et repit᷑ per se exñs sic illa ꝛ natura spũal᷑ nō haberet nisi vnũ moduꝫ exñdi scꝫ cōiũcti. Cuꝫ ei nobilioꝛ sit natura spũalis q̄ꝫ corporal᷑ et corporalis iueniat᷑ per se exñs sic spũali mlto magis debꝫ h̄re ipa natura spũalis per se exñciā sic corporali vt sic habeat duos mōs exñdi scꝫ cōiuncti et diuisiꝫ per se. vñ natura corporal᷑ esset totũ et ꝑs et natura spũalis creata esset tm̄ ꝑs et nō totum. Et etiā natura corporalis esset per se exñs ꝛ cũ alio exñs et natura spũalis essꝫ tm̄ cuꝫ alio exñs et natura corporalis faceret per se vnum et cum alio vnũ ꝛ sic duob⁹ modis faceret vnuꝫ scꝫ ꝑ se et cũ alio et natura spiritualis faceret vnuꝫ cuꝫ alio. Et nō faceret vnum per se. Sed q̄ꝫ natura corporalis esset totuꝫ per se et natura spũalis creata esset tm̄ pars et nō totum q꞉ natura corporalis faceret ꝑ se vnuꝫ et spũalis nō fa

ceret p se vnuz et hoc esset contra ordinē vniuersi ɔtra naturā rerū cōtra dignitatē nobilitatem ⁊ existantiam nature spūalis et fieret maxima iniuria nature spūali et hoc de⁹ nō pmitteret cū de⁹ sit tot⁹ spūalis et plus debet dare nature spūali ꝙ corporali. Non em̄ repugnat nature spūali ꝙ p se creet sine corporali ⁊ existat sicut nec repugnat etiaz corporali vt patz ad sensum nec etiam vniuersum esset cōpletum cum defficeret iste modus exn̄di nature create spirituali. Esset em̄ natura corporal' et spiritualis in simul ⁊ essz natura corporal' per se et nō esset natura spiritualis creata per se. Et tn̄ ista natura magis ɔ̄corat vniuersū ymo est principalior pars vniuersi. ex quo sequit' ꝙ non pōt defficere in vniuerso vt sit ɔplemētū i creaturis. Quare ō neccessitate iste due nature scz natura corporalis ⁊ spiritualis ɔiuncta in simul et natura corporalis tm̄ arguunt et ɔcludunt naturā spūalem creataz p se esse et existere sine corpore. Et sic hēmus in vniuerso tres naturas scz spūalem tm̄ et corporalem tm̄ et spūalez et corporalez siml'. Ista ꝓbatio fit ex parte creaturarum q̄ sunt in scala nature ita ꝙ ipsa scala nature hoc ꝓbat. Preterea alia ꝓbatio sumitur ex parte dei qui ē dn̄s et creator omps. Unde cum deus sit spūs sūmus et totus itellectual' et nullomō corporalis magis ɔueit cū eo creatura spūal' et itellectual' ꝙ corporal' ymo corporal' ē ei opposita ⁊ spūalis ē ei silis si g̊ de⁹ fecit naturā corporalē sibi oppositā et ifimā p se solā q̄re nō fecit etiā naturā que est silis per se exn̄tez. Item ɔsueuit magis facere sibi sile ꝙ dissile et creaturas sibi totalit' siles ꝙ dissiles. ⁊ magis ɔueit ð̄o facere creaturas ꝓpe se ꝙ distātes a se g̊ magis ɔueit deo facere creaturā spūalez p se exn̄tē ꝙ corporalē p se exn̄tez sz deus sibi dissiles fecit creaturas g̊ magis fecit creaturas sibi siles fecit creaturas distantes a se. g̊ magis fecit creaturas ꝓpe se. Item nō solum debuit facere creaturā spūalem p se exn̄tez sine corporali ymo ꝑmo debuit facere naturā spūalem ꝙ corporalē q̄ est ei magis ꝓpinqua et silis. Et sic ꝓbatuz est taz ex ꝑte creaturaꝝ ꝙ ex parte dei ꝙ natura spūalis creata est et existit real' ꝑse sine corporali ⁊ tal' ē creata Et talis natura vocat' natura angelica. Et ideo ista natura est sine quātitate sine figura sine longitudine ⁊ breuitate sie latitudie ⁊ sine ꝓfūditate sine spissitudie sine fine sine extētatōe sine pōderositate et leuitate nullū hz colorē nullū saporē nullū odorē nec hz aliquā q̄litatez q̄ possit tāgi. iō n̄ ē visibilis nē audibil' nē tāgibilis nec aliquō ꝑ aliquē sensū ꝑceptibilis sic dictū

fuit superi⁹ de aĩa rationali et de ista littera .A.

De multiplicatõne nature spirritualis create .

Ostẽꝙ probatũ est ꝙ natura spũalis creata est et existit. Ulterius est magis inuestigand̃ si est multiplicata in multas species et multa indiuidua. Sicut aũt iste due nature nobis note scʒ corporal' et hũana natura que cõstat ex spũali et corporali maĩfestauerũt nobis naturã spũaleʒ purã esse. ita etiam manifestabũt oĩa alia et oẽs suas cõditiones et ꝓprietates. Uñ neccesse est ꝙ oĩa sint proportionata et ordinata int' se. Uidem⁹ aũt ꝙ in natura corporali ĩfima nõ solũ est vna spẽs ymo innumerabiles spẽs et maneries. videm⁹ eñ ꝙ spẽs in primo gradu corporali est tm̃ m'tiplicata ꝙ nõ põt ꝯprehendi sub nũo. Si ergo creatura corporal' est tm̃ m'tiplcata ꝙ nõ põt ꝯprehendi sub nũo. quare etiã nõ erit m'uplicata natura spũalis et quasi sine numero ita ꝙ̃tũ põt esse ꝙ sit tãtũ vna creatura spũalis ymo debẽt esse ĩ innumerabiles tales creature et spũs. Si eñ deus omp̃s voluit tantuʒ m'tiplicare creaturas corporales sibi dissimiles nõne magis debuit m'tiplicare creaturas spũales sibi similes et vniformes. Sicut eĩ magis debuit facere creaturã spiritualẽ ꝙ̃ corporalẽ. Jta etiã magis debuit eã m'tiplicare cũ magis fuit m'tiplicabiles res spũal' ꝙ̃ corporales. Jtẽ videm⁹ etiã ꝙ in natura hũana q̃ cõstat ex spũali ⁊ corporali ẽ maxima m'tiplicatio. quare etiã ĩ natura spũali pure non erit maxima multitudo vel multiplicatio spirituum ⁊ creaturaꝝ spũaliũ cum natura pure spũalis facit statũ per se suũ ĩ vniuerso q2 nõ sũt nisi tria membra vt dictũ est in vniuersitate creaturarum g̃ neccesse est in numerabilẽ m'tiplicationẽ eẽ creaturaꝝ spũalium et nõ tm̃ vnã creaturam.

Quod iter ipas creaturas spũales ẽ m'tiplex ordo et iferioritas et supioritas et nõ sũt oẽs eq̃les.

On solũ dʒ esse maxĩa m'titudo creaturaꝝ spũaliũ pure ymo dñt esse ibi multi ordines et debet ibi esse ĩferioritas ⁊ supioritas inter eos. Et vna creatura spũalis dʒ esse superior ꝙ̃ alia. Uidem⁹ eñ ꝙ in natura corporali ẽ ordo et iferioritas et superioritas et nõ equalitas sicut in p̃mo gradu vbi sunt m'ti ordines. Nam ẽ ibi ordo elemẽtoꝝ q2 tria ifima aqua superior et nobilior ⁊ aer sup aquã et ignis sup oĩa. ecce ibi ordinẽ et supioritatẽ et inferioritatẽ Similiter ẽ ordo in metall' et ifinitas et superioritas. Sil'r ẽ ordo in lapidib⁹ p̃ciosis. Si g̃ ĩ isto gradu ĩfimo ẽ ordo et supioritas et iferioritas. nõne etiã suomõ erit or

do supioritas et iferioritas i ipsis creaturis summis spūalib⁹. Si in minimis est ordo est nonne erit in maxis. Silr est ordo in scdo gdu scale iter arbores et herbas. Silr ē ordo i tertio gdu i aialibus et piscib⁹ in auib⁹ et in illis q̄ ābulant sup terrā. vide g quot spēs arbor̄ et herbar̄ vide quot spēs piscium quot spēs auiū quot spēs aialium ābulanciū sup terrā. vide quō est ibi supioritas et iferioritas et oēs isti tres gdus sūt in natura corporali. Si g dñs de⁹ omps posuit tm̄ ordinē in creaturis corporalibus nonne magis debuit ponere ordinē iferioritatē et supiotatē in creaturis spūalib⁹ cum magis ordo cōueniat creaturis spūalib⁹ q̄ corporalib⁹. Sicut g i creaturis corporalib⁹ sūt mlti ordines quare etiā i creaturis spūalib⁹ ñ erūt mlti ordines. Preterea etiā i natura hūana q̄ ē corporalis et spūalis est mltiplex platura mltiplex dignitas mltiplex pricipat⁹ ymo est in hoībus ordo dignitatū ordo officior̄ ordo pricipatuū iste hō maior iste minor iste iferior iste supior iste plat⁹ iste sbdit⁹. est em̄ i hūana natura mltiplex stat⁹. nā ē ibi stat⁹ agricolar̄ ifimor̄ stat⁹ mercator̄ stat⁹ burgēcium stat⁹ nobilium vbi cōtinetur ordo militum ordo baronum ordo vice comitum ordo comitum ordo ducū deinde est rex ⁊ ipator. Et sunt mlti reges et vn⁹ iperator. Est etiā multiplex ordo ptātum nā sunt iudices iferiores iudices supiores medij ⁊ potestates iferiores medie et supme hoc etiā videm⁹ i statu ecclesiastico iquo est multiplex ordo p̄oritatis et posterioritatis. nā sunt ibi rectores archidiacōi diaconi p̄posi ti abbates epi archiepi patarche et ceteri. Si g in natura q̄ ē partim corporalis et parti spiritualis nō ē eq̄litas s; ē distictio ⁊ ordo mirabilis q̄uis oms hoīes quo ad naturā sint equales a c tñ per accidēcia que eis adueniūt ⁊ q̄ acq̄runt postea fiūt iter hoīes isti ordines Ista autē accidēcia sunt iuridictō ptās officiū scia etc̄. et ista accidēcia nobilia fundātur in hūana natura rōne nature spūalis et itellectualis q̄ est pars humane nature ⁊ nō rōe nature corporalis. q̄re igr̄ postq̄ in natura q̄ ē parti corporalis et parti spiritualis ē multiplex ordo ⁊ mirabilis et rōe nature itellectualis sc; rōne aie. q̄re etiā nō erit multiplex ordo et mirabilis i natura spirituali et mere itellectuali et etiā dr̄a digitatū officior̄ et statuum cum maior ordo et ordinatō debeat eē i spiritualibus q̄ corporalib⁹ q̄re nō erit ibi pricipat⁹ et platō supioritas et iferioritas suo⁹ ⁊ aliq̄ iferiores aliq̄ supiores et aliq̄ mediocres. Item ifra hoīem ē ordo iferioritatis et superioritatis et ptātis et hoc a natu

ra. Nam ibi ē stat⁹ ꝟtutū īfimaꝝ scʒ gñatiue augmētatiue et nutritiue. et iste bñt alias īferiores scʒ virtutē atractiuā digestiuā et retētiuam. Ulteri⁹ post istuʒ statuʒ ē scd̄s stat⁹ superior virtutū sine ꝑtātum sensitiuaꝝ. et tertio post istuʒ est supm⁹ status virtutuʒ et ꝑtātum itellectualium. Si ḡ in hoīe est talis ordo et principat⁹ quare etiā in natura pure spirituali nō erit ordo et principat⁹. Et sic paʒ qualiter in ip̄is creaturis sp̄ualibus ⁊ sūmis spiritib⁹ dʒ esse ordo sacer et multiplex ordo et inferioritas ⁊ superioritas ⁊ mediocritas et non equalitas.

Queuis sint ibi multi ordines tñ neccesse est ꝙ sit certus numerus ipsorum ordinum. et omnes dn̄t consummari in vnitate.

Uoniā aūt in ip̄is sp̄ib⁹ sūmis dʒ esse tant⁹ ordo tāta ordinatio tāta relatio ꝙ nō possit esse maior eo qꝛ sunt ꝓpe deum ⁊ similes illi a quo ē oīs ordo omis regula et mēsura. et iō in ipsis creaturis sp̄ualib⁹ nulla pōt esse confusio. Sed neccessario ē in eis certus numerus ordinū. et oīs dn̄t consūmari in vnitate. Uidem⁹ eī ꝙ ī natura pure corporali sūt tres grad⁹ gñales. Ita ꝙ tota natura corporalis que nō hʒ aliq̄d sp̄uale imortale diuidit̄ per tres grad⁹ qꝛ quedā bn̄t esse tm̄. Alia bn̄t cum esse viuere tm̄. Alia cū esse et viuere sentire tm̄. ⁊ vltra quilibʒ istoꝝ graduū continet plures ordines sub se qꝛ in primo gradu qui hʒ eē tm̄ sunt plures ordines scʒ ordo elemētoruʒ ordo metalloꝝ et ordo lapidū ꝓcioꝝ et in quolʒ statu est vnū principale vt in ordine elemētoꝝ est ignis i ordine metalloꝝ est auꝝ in ordine lapidū preciosoꝝ et carbunclus. Silr̄ scd̄us grad⁹ qui ē viuere continet sub se multos ordines. Nā est ibi ordo herbaꝝ ordo arboꝝ. Silr̄ in tertio gradu q̄ ē sentire sūt plures ordines. nā est ibi ordo pisciū ordo auiū ordo aīaliū q̄ ābulāt sup terraʒ seu aīal natatile volatile et terrestre. et quilʒ istoꝝ ordinū cōsūmatur in vnitate qꝛ in gñe pisciuʒ est vn⁹ summ⁹ et maxim⁹ piscis. In gñe auiū est vna maior et dignior auis sup oīs aues sicut est acq̄la. Similit̄ in gñe aīaliū que ambulāt super terrā ē vnū aīal et vna sp̄es que ē maior oīm et dn̄at̄ alijs sicut est sp̄es leonū. Si ḡ in natura corporali est tanta ordinatio tanta relatio tāta mēsuratio sīc confusione et cert⁹ numer⁹. Nōne magis dʒ esse in natura pure sp̄uali. et si deus posuit tantā relationem et ordinem in natura infima corporali que ē ei dissimilis nōne magis posuit in natura pure sp̄uali sibi simili et ꝓpinqua. Cū oīa ista pertineant ad pulchritu-

dinem et ornatū vniuersi. Nonne ḡ tota natura spūalis dz etiaz diuidi gn̄aliter per certas portōnes et grad⁹ gn̄ales. et iterꝝ quilz istorum graduū in certos ordines et quilibz ordo in suas spēs vt sit ibi oīmoda claritas et distinctio sine confusione. et in quolz ordine sit vna spēs super oēs vt quilz ordo consūmatur in vnitate. et sicut videm⁹ ꝙ ipsa natura pure corporalis partitur et diuidit̄ i tres portiones gn̄aliter ita possum⁹ cogitare ꝙ illa natura spūalis que ei opponitur sit etiam diuisa in tres portiones gn̄ales scz in tres yerarchias siue in tres sacros principatus qz opposita equaliter diuidūt̄ et maxīe qz natura spūalis est purior ꝙ̄ corporalis. ⁊ iō natura corporalis imitat̄ spūalem. iō per illa que videmus in natura corporali possum⁹ arguere in natura spūali que nō videm⁹. Itē sicut videm⁹ ꝙ om̄s nature et spēs corporales correspōdent vni spēi sūme scz nature hūane que ē corporalis ⁊ spiritualis et illa spēs est sup om̄s et dn̄atur oībus alijs et semp̄ ē ex ordinatione dei. ita ꝙ oēs ordines craturaꝝ corporalium ꝯsūmātur in vna spē sup̄ quā nulla alia est. Ita cōformiter possum⁹ cogitare ꝙ om̄s ordines creaturaꝝ spūalium dn̄t correspōdere vni summe spēi spirituali et vni summo spiritui creato qui sit super oēs vt oēs ordines angeloꝝ cōsūmātur et fināntur in vnitate. Item sic arguimus per naturā pure corporalez Ita possums arguere p̄ naturā q̄ est pure corporalis et spūalis in simul qz tota natura q̄ ē corporalis et spūalis i sil' scz hūana etiā diuiditur in certas portiōes et certos grad⁹ et in certos pricipat⁹ vt oīa cōsūmant̄ i vnitate ita ꝙ ē vn⁹ super om̄s. ⁊ etiā in ipsomet homīe omnes virtutes om̄s potestates et omnes status virtutum naturalium cōsummātur in vna virtute summa scz in ipsa volūtate que est dn̄a oīm aliaꝝ et maior. Et tota etiam anima hoīs diuiditur in tres generales portiones seu partes seu yerarchias scz in vegetatiuam in sensitiuam ⁊ intellectiuaz et iterꝝ quelz illaꝝ diuidit̄ i suas partes. Quare ḡ simil'r nō erit certa diuisio cert⁹ numer⁹ in gn̄ali in natura spūali. Ita ꝙ tota diuiditur in certas portiones gn̄ales et ille iterum in alias. Postꝙ̄ ḡ tres sunt nature distincte create i toto vniuerso scilicet corporalis tantum et spiritualis tantum et mixta ex vtraqꝫ. Ergo si natura corporalis habz suas yerarchias et suos ordines infra se. quare etiam natura summa scz spiritualis non habebit suomō suas yerarchias et suos ordines infra seipam.

Et etiam postꝙ̄ natura pure corporalis est distincta per

differentias et gradus naturales et natura mixta scz hūana est distincta intra se nō per differentias et gradus nature sz per accidētia nobilia dignitatū et offitiorum. ꝗre igit etiam natura pure spiritualis non erit distincta per differentias et gradus nature et per differētias et grad⁹ offitiorū et dignitatū vt sit ibi vtraqz distinctio Et quia etiaz numer⁹ ternarius magis ꝯcordat cū deo ꝙ aliqs alius numer⁹ qꝛ in deo est trinitas personarum ideo magis ꝯueit deo ponere numerū ternariū in rebus creatis ꝙ aliuz numerum ⁊ maxime in creaturis spiritualib⁹ que sūt ei ꝯformes et similes et idō magis fuit cōueniens deo ꝙ tota natura spūalis creata scz angelica distinguat ⁊ diuidat per numerum ternariū ꝙ per aliuz sicut tota vniuersitas creata diuidit in tres partes gn̄ales scz i naturā corporalē tm̄ in naturā spūalez tm̄ et in naturā spūalez ⁊ corporalez siml'. Et iteruz natura corporalis vt dictū est diuidit in tres partes. Qꝛ ergo diuisio est multiplex queđ est gn̄alis et alia est spūalis et alia specialissima. Et idō pma diuisio gn̄alis et distinctio debz esse trina in āgelis vt sicut natura diuina exn̄s tātum vna ⁊ eadez numero et similis in se distinguit in tres personas per tres distinctas ꝓpetates et nō i plures neqz pauciores. Ita ꝯformiter natura spūalis creatā seu angelica sibi similis cōformis et ꝓpinq̄ diuidit et distingit in tres portiones et in tres gerarchias gn̄ales et deinde. Iterū quelz illarum diuidit i tres ordines vt sit ibi diuisio gn̄alis et spūalis per ternariū numerum. Et sic paz ꝙ in creaturis spūalibus seu angelicis dz esse cert⁹ numer⁹ ordinuz et certa distinctio. Et etiā ꝙ talis numer⁹ dz esse ternari⁹ magis ꝙ alius et hoc oñdit natura corporalis et etiā natura diuina q̄ creauit oia pz etiā ꝙ oms ordinationes dn̄t ꝯsūmari ⁊ finiri in sūma vnitate ꝙtū potest esse in creaturis. Et ꝙ super oms dz esse vnus summ⁹ angelus vna sūma creatura spūalis consūmēs in vnitate oms ordines spūaliuz creaturarum. Et sic veratiter ꝓbatuz est ꝙ natura vere spūalis creata est. et ꝙ est innumerabilis mltitudo spūaliuz creaturarum seu angelorum. Et ꝙ est ibi ordo debit⁹ ꝙtū eē pōt. Quis autez sit innumerabilis mltitudo angelorum ac tm̄ oms sil' fuerūt creati de nihillo qꝛ vn⁹ angel⁹ nō potest generare aliū angeluz de sua substantia nec vn⁹ pōt descēdere ab alio sicut fit in hoībus qꝛ non sunt corporales. sz quilz īmediate est a deo creat⁹ et potuerūt oms in sil' creari qꝛ nulla poterat eē resistencia qꝛ de⁹ est omps q̄ de nihillo creauit eos. et ita potuit creare oēs in sil' sicͭ vnuz q̄ solo velle

omnia creat et non repugnat eis creari in simul

Quod natura spūalis creata seu āgelica obligatꝰ deo sicut hō ꝛ ꝙ oia q̄ ꝓbata sunt ð hoie inꝗtū hō est iā ꝓbata sūt de angelis. Et ꝙ idē est bonum hoīs et angeli.

Uoniā aūt natura pure spūalis creata existit. et qꝛ ipsa hꝫ liberꝝ arbitriū sicut hō. Jō oia q̄ ꝓbata sunt ð hoie rōne liberi arbitrij. iā ꝓbata sunt de angelis. et q̄cquid cōuenit hoī rōne liberi arbitrij cōuenit angelis. et iō q̄ vl't habere sciam de angelis recurrat ad illa que dicta sūt de hoie ꝛ applicet eis et faciat similē ꝓcessum circa obligationē et circa amoreꝫ et circa fructū amoris q̄ ē gaudiū et cōparet angelū ad alias creaturas īferiores eo. et videat q̄cquid plꝰ accepit a deo ꝙ̄ alie creature īferiorꝫ. et qualitꝰ cognoscit se hr̄e ꝛ accepisse a deo q̄cq̄d hꝫ qꝛ de nihillo factꝰ ē et nihil hꝫ a seipo. vñ āgelꝰ ad cognoscēð suā dignitatē ꝛ suū gaudiū i quo ē pōt se cōpare ꝑmo ad ipꝫ nihil vñ veit. deiñ ad creaturaꝫ sibi oppositā scꝫ corporalē et pōt videre ꝗtū ascēdat supra illā i digitatē et excellēcia et h̄ ex dono dei. deīde pōt se cōpare ad mixtā naturā scꝫ hūanam et si oēs creature fuiūt āgelꝰ vt cognoscāt ꝓpam excellēciā et ꝗtū acceperūt ꝛ sic apparet ꝙ āgelus obligatꝰ deo sic hō. et sic iō modꝰ ꝓcedēdi ē in angelo sic in hoie ad iuestigan ð obligationē per quā deo obligatꝰ ꝛ ꝑ ꝯñs ad iuestiganð oia illa q̄ sequūtꝰ obligatōnē. ꝛ sic cōparamꝰ hoieꝫ ad alias creaturas inferiores ꝑ ꝯuenēciā et dr̄am. Jta possumꝰ cōpare angelū. exēcita ḡ teipm et hec sufficiāt. ecce igr̄ qualitꝰ ꝑ scalā nature hn̄tem quattuor ḡdꝰ iuenimꝰ ꝑmo naturaꝫ diuinā esse et existere ab eterno sie principio et sie fine. Deinde iuenimus totā scalā et oēs naturas cōtētas i scala a deo ꝓcessisse ꝑ creatōeꝫ de nihillo deīde iuenimꝰ obligationē hoīs ad deum. Ulteriꝰ deuenimꝰ ad imortālitatē aīe hoīs. Jta ꝙ iuenimꝰ hoiem hr̄e aīam imortalē. et ꝑ ꝯñs ꝙ erat cōpositus ex duabꝰ naturis scꝫ corporali ꝛ spūali. et reduximꝰ oēs q̄tuor gradꝰ scale ad duas naturas in gn̄ali scꝫ ad naturā corporalē q̄ nihil hꝫ immortale. ꝛ ad naturā mixtā ex corporali et spūali q̄ hꝫ aliqð īmortale. et vltimate ꝑ istas duas naturas iuenimꝰ tertiā naturā q̄ tm̄ ē spūalis q̄ dr̄ angelica natura. ꝛ sic habemꝰ i sūma naturā diuinā increatā q̄ realitꝰ eadē nūo existit ꝛ ē cōis i tribꝰ ꝑsonis realitꝰ distictis et habemꝰ tres naturas distictas ꝛ diuersas creatas ab ipa natura diuina que ē deꝰ ternꝰ cui ē laus honor et gloria ineternum. Amē.

De lapsu nature hūane. hic in

vestigat si homo est talis de facto qualis debz esse ꝛ si facit quod facere debet scdm ordinem creaturarum et iuenitur de facto ꝙ homo est et facit ꝯtra ordinē creaturarū et ē tot⁹ mutat⁹ in oppositum ꝛ cōtrariū sue ꝓprie nature quē debe ret hr̄e sicut vinū in acetum.

Jctum est in tota parte p̄cedenti vsq̄ hic de debito hominis ad quid obligat de iure nature. Et ꝯclusū est et ꝓbatuz ad oculum omē debitum quod homo debet deo et hoc tā ex datis et acceptis vbi fūdatur obligatio debiti. tam etiaz ex parte dignitat deí cui primo debetur amor timor et honor et ꝙ hoc etiam requirebat natura ipsi⁹ amoris. ergo vsq̄ ad hanc partem processimus per debet et per moduz obligatōnis et debiti et vidimus quanta est obligatō ꝛ quā magna. qua homo obligatur deo et qualis est qm̄ est p̄mo naturalis perpetua infallibilis indelebilis in corruptibilis immortalis et est generalis omī homini et patens omnibus quia est scripta in libro nature et in omnibus creaturis et in ipso homīe tā in corpore q̄ in anima et ipse homo et omnis creature sunt verissimuz testimoniuz istius obligationis. Visū est etiam ꝛ ꝯclusuz quantum et quale bonuz adueniet homini si homo adimpleat et faciat debitū ad quod obligatur deo. Et quātū et quale malū etiā adueiet homini si nō faciat debituz qd̄ dz deo. g̃ hec tria cognoscim⁹ de ipo hoīe scz ipm debituz hoīs et bonuz et maluz quod dz sequi. ipm autē debituz semꝑ viuit semꝑ manet radicaliter in suo vigore et impossibile ē ꝙ destruat qr sēper hō est debitor sēper ē obligat⁹ deo siue hō faciat siue nō. ꝛ qr debituz ordinat ad fctm̄ et ad debere facere ꝛ obligatō ad solutionē ymo oīa q̄ pertinēt ad hoīez claudunt i istis duob⁹ scz in debito ꝛ i fctō seu in iure et in fctō qr ipm debitum est ius. Sz debituz ē p̄muz ꝛ p̄cedit et fctm̄ dz sequi post debituz ꝛ ipsum fctm̄ ē vltimū et cōplemētum debiti. Et iō nisi post debituz seq̄t ipm fctm̄ ꝛ facere totuz ē vacuuz et si sequat fctm̄ totuz ē plenū ista g̃ duo scz debituz et fctm̄ dn̄t esse ꝓportionata ꝛ ligata inter se quia vnu z nihil ꝓficit sine alio. Quid em̄ ꝓficit debituz si nō sequat factum et q̄d valz fctm̄ nisi ꝯcordz cum debito g̃ debituz et fctm̄ qn̄ ꝯcordāt faciūt mirabilē armoniā. si autē discordēt destruit armoīa et fit pessim⁹ son⁹. Et qr ista scia ē de hoīe inq̄tuz hō est et docet cognoscere hoīez. et cognitio ō hoīs cōsistit in duob⁹ scz in cognitiōe debiti et cognitione facti seu ipi⁹ facere. et cognitio ipsi⁹ debiti dz precedere cognitionē facti qr ē tā

q̄ lumen ad cognoscend̄ ip̄m fac tū q: impossibile est cognoscere ip sū factuȝ an sit tale q̄le debet esse vel nō scȝ vtrū sit iustum vel in iu stū ordinatū vel in ordinatuȝ nisi ꝓus cognoscatur debitū. Debitū em̄ est regula et mēsura et lex ipi⁹ facti. Qui ignorat ipsum debitum ignorat ip̄m factū et ipsuȝ facere Igit̄ postq̄ habem⁹ verā et infal libilem cognitōeȝ de ip̄o proprio debito homis inq̄tū homo est ad ꝯplenduȝ totam cognitionem de hoie neccesse ē nob̄ habere cogni tioneȝ de ꝓprio facto ipsius hois seu de suo facere vtrum ius et fac tum ꝯcordent in homine vt post q̄ cognoscimus q̄ debeat facere videam⁹ quid facit vtrum suum ꝓpriuȝ factum seu facere concor det cū suo ꝓprio debito vel discor det. Utrum sit iustuȝ vel in iustuȝ ordinatum vel inordinatū certuȝ vel incertum tortuosum vel rectū scd̄m naturam hominis scd̄m de um vel contra deuȝ. Ut postq̄ vi dim⁹ quid de iure et iniure. Uide amus quid est de facto et infacto q̄uis aūt ista pertineāt ad homi neȝ scȝ debitum et factum tñ non similiter nec eodēmodo quia ip̄m debitum semper permanet ⁊ in vi gore suo quia est neccessarium et de neccessitate nec est in p̄tāte et libertate homis quia velit homo aut nolit semper magnū debitum et homo nanq̧ semper debitor et obligatus est sȝ ipsum factum est voluntarium et est in libera pote state hominis ideo homo potest habere ipsum factum et suum fa cere et q̄ concordet cū suo debito vel potest habere factum cōtrari um debito vel potest desistere ab ipso facto. et sic sunt ibi tria scȝ fa cere quod debet vel facere ꝯ̄rium illius quod debet vel totaliter de sistere ab ipso facere. Non est aūt ita nec similiter in alijs creaturis quia factum et debitū semper con cordāt sȝ quia qñ̄ȝ homo desistit ab ipso facere et facit quod face re nō debet ideo homo potest am bulare per duas vias quia vl' fac tum et facere homis ē simile ⁊ cō cordans cum debito vel est cōtra rium et discordans suo ꝓprio de bito. Et quia ipsum debitum est ꝓ pria lex propria mensura ꝓpria re gula ꝓprium lumen ꝓprium ius ipsius hominis. Ideo quando in homine factum concordat cū de bito tūc homo concordat cuȝ sua ꝓpria natura cū sua ꝓpria lege et regula et cum suo lumine. Sȝ qñ in homīe factū ē ꝯ̄rium debito eti am hō est ꝯ̄rius sibiipi et sue pro prie nature seu ꝓprie regule ⁊ sue ꝓprie legi et suo lumine ⁊ iuri na ture et est ꝯ̄rius oībus creaturis et deo. Quid est em̄ hoieȝ esse ꝯ̄ri um sibiipsi nisi q̄ ip̄m factū hoīs ⁊ suū facere sit ꝯtrarius suo ꝓprio debito et sue naturali legi.

Intrem⁹ igiť nūc ꝓfūde in ipsum hoiez et ꝑscrutemur interiora ei⁹ et palpem⁹ viscera ei⁹. tangam⁹ ipm et videam⁹ factū suū et facere suū. vsqꝫ em̄ modo nō tetigim⁹ hoīnem nisi suꝑficialiter et in gn̄ali ostendendo suū ꝓpriū debitum nūc aūt tangem⁹ ipm in visceribꝰ ꝓfunde et in particulari tangēdo ꝓpriū factum. Portem⁹ tn̄ ante oculos ipm ꝓpriū debitū tanꝙ lucernā et lumē ad videnđ suū factum et suū facere ipm aūt factum hois seu facere est duplex scȝ visibile et in visibile itrinsecū et extrinsecū int⁹ ⁊ extra occultū et manifestū. Et vtrūqꝫ opȝ ꝯcordare cū debito et cuȝ iure seu lege sua naturali.

Hic ꝯparatur factū seu facere hois ad suū ꝓpriū debitum seu ꝓpriam legem vt videať si ꝯtrarientur vel ꝯcordant.

Uoniā aūt ipsuȝ debitū hominis inꝙtuȝ homo est. est ius nature et lumen ad cognoscēduȝ ipm factū hois quale sit ⁊ est ꝓpria lex et regula facti ideo ꝯparem⁹ factū seu facere ipius hois tam visibile ꝙ in visibile seu occultū ad ipm debitū. et statim apparebit vtrū factū seu facere hominis sit iustū vľ in iustū bene vľ male. Si em̄ ꝯsiderem⁹ ipm factum hominis seu facere per se nō ꝯparando ipm nec applicando ad ꝓprium debitū tunc impossibile est cognoscere ipm factuȝ homis q² nō pōt cognosci nisi in suo lumine quod est debitū ꝓpriū. et ideo qui magis cognoscit ipm debitū hominis facilꝰ cognoscit ipȝ factum seu facere hominis et per ꝯsequens qui ignorat ignorat totaliť se ipȝ ꝓma ei lux ē ⁊ ꝓma porta cognosendi hoiem scȝ quid debeat facere et deinđ intratur ad ipm facere. et q² ad cognoscenđ vtrū factum hominis seu facere cōcordet cum debito opȝ per experientiaȝ videre ipm factum in se et ipm facere. Et quia quilȝ homo ꝑfecte etatis cognoscit experimentaliter et in fallibiliť suū ꝓprium factum et suuȝ ꝓprium facere tam interiꝰ ꝙ exteriꝰ et nullomđ dubitat q² ē certissimuȝ quod est ymo nihil est magis notum cuilȝ ꝙ suū ꝓpriuȝ facere licet ignoret vtruȝ sit iustū vel in iustū donec applicauerit et ꝯparauerit facere ad debitum. Et ideo quilȝ hō qui cognoscit debitū hois inꝙtū homo est et ꝓpriaȝ legem hominis naturalem statim ⁊ in fallibiliť pōt cognoscere vtrū ꝓprium factū suū seu facere sit cōtrariuȝ debito vel cōcordans cōparando facere ad debitū. dȝ ergo oīs hō videre et ꝯpare totū suuȝ factū et suū facere ad suas iclinatōes. et q̄cq̄d sentit in seipo ad ꝓpuȝ debitū seu ꝓpriā legē. Et veratiť cognoscȝ et ifallibiliť ꝙ totū suū fctm̄ seu facere tā iťiꝰ ꝙ extiꝰ

Et omnis inclinatio ꝯtrariat ipsi debito seu regule et legi nature ⁊ totaliter discordat ab eo. Et sic in ipo homie debitum seu ius ⁊ factū discordāt et ꝯtrariātur. Ut aūt hoc ad occuluз videamꝰ dicamꝰ iterꝝ ipm debitū hoīs seu ius nature ad quod homo obligat et tenetur inq̄tū homo. debitū autem hoīs ad qđ homo obligat ex testimonio oīm creaturarꝝ et sui ipsiꝰ et dei est istud ꝙ homo debet dare đo p̄mo amorem et totalit̄ ⁊ dз ipm amare incessanter et per ꝯsequens debet sequi totalit̄ et amare volūtatē dei. Et per oppōm dз habere odio totalit̄ et icessāter q̄cquid pōt esse cōtra deū ⁊ cōtra suaз volūtatē. Et exinde etiā seq̄t ꝙ homo debet deo timoreз et honorem p̄mo. Ecce ḡ debituз amoris timoris ⁊ honoris. Et per ꝯn̄s homo debз esse gratus deo et regratiari illi esse ligatꝰ et vnitus totaliter cū deo hoc est ergo debituз erga deū creatorem et factorē suum Et ex isto debito ortū est aliud debitū erga oīa que dei sunt et maxime erga suā ymagineз viuentem et per ꝯn̄s erga omnem homineз scз ꝙ omnis hō debet amare quēlibet aliū hominē inq̄tum est dei ymago sicut se ipз et habere odio quicquid est contra omēз hoiem inq̄tū est dei ymago. Et etiā debet amare quilз seipsuз ꝓpter hoc q꞉ est dei ymago viuens. Ecce duplex debitū hoīs. vnū et p̄mū respicit deū. et scđm respicit illa que dei sūt et p̄ncipalit̄ suā ymaginē ⁊ tñ nō sūt nisi vnū debitū q꞉ scđз debitum includitur in p̄mo et ab ipso oritur. hoc est totū debitum hominis totū ius nature tota lex nature et totum quicquid debet homo vel ab ipso oritur vel in ipso includitur scđm ergo istud debitū et scđm istud ius et scđm istā legem debet homo regulare mensurare et ordinare omē factū suuз et omē facere intus et exteriꝰ. Et cū isto debito seu iure dз ꝯcordare totū suū facere talis dз esse homo in ordine creaturarꝝ ꝙ in ipo hoīe istud debitū seu ius et suū facere seu suū factū nō discordēt nē ꝯtrient talez hoiem requirit ordo vniuersi ⁊ ordo nature talis debз esse natura hoīs inq̄tū homo est Comparet ergo quilз omē factuз suuз seu facere intus et exterius et q̄cquid sentit in se ad istud debitū seu ius nature. Et cōparemꝰ omē factū et omē facere qđ videmꝰ hoībus ad istud debitū et per experientiam sentiemꝰ et iudicabilius ꝙ omē factū et omē facere hominis vel ad minus inclinatio totū est ꝯrīū et repugnās isti iuri seu debito et discordans totaliter ab eo vnde per experiētiā videmꝰ et sentimꝰ ꝙ homo habз amoreз sui ipius p̄mo et nō dei et primo dat amorem sibiipi et non deo et

amat p̄mo seip̄m et suā p̄priā vo-
luntatem realit̄ de facto ⁊ eā seq̄t̄
et n̄ volūtatē dei et hꝫ odio q̄cq̄d
ē ꝯtra suā p̄pam volūtatē ⁊ amat
oīa q̄ amat p̄pter seip̄m et nō pro
pter deū nec qꝛ dei sūt. et sic realit̄
⁊ de facto nō amat seip̄ꝫ. videm⁹
etiā ꝙ hō querit ⁊ intēdit ⁊ amat
p̄mo suū p̄priuꝫ honorē realiter ⁊
de facto ⁊ nō dei. Et suuꝫ honorē
p̄priū p̄ponit honori dei et vl't ꝙ
oīa seruiāt p̄prio honori. et oīa q̄
p̄mo dꝫ dare deo factori suo dat
sibiip̄i et creature et operi facto.
et sic hō d̄ facto hꝫ amorē sui ipi⁹
p̄mo et nō dei et hꝫ p̄priā volun
tatem et q̄rit p̄mo suū p̄prium bo
norem. Et sic facit totū ꝯ̄rium illi⁹
quod facere dꝫ. facit illud quod n̄
dꝫ et nullomō facit quod dꝫ.

Hic ꝯcluditur ꝑditio totalis et lapsus et corruptio hoīs.

Et q̄m oīe factum et omne
facere hoīs p̄cedit a volun
tate sua qꝛ ip̄a ē radix origo ⁊ cau
sa oīs facti et totius facere. et fa-
ctum hoīs seu facere est volunta-
riū. Jō qꝛ oīe fcm̄ ⁊ facere hoīs
est cōtra totū debitū hoīs contra
ius nature cōtra legē nature ⁊ cō
tra totuꝫ ordinē creaturaꝝ et cō-
tra hoīem inq̄tuꝫ hō ē ⁊ cōtra de
um totalit̄. Sequit̄ exinde ꝙ ip̄a
volūtas hoīs est ꝯ̄tra ipi debito ⁊
iuri nature et legi nature ⁊ toti or
dini creaturaꝝ et dei creatori suo
Et iō de facto et realit̄ ip̄a volun
tas hoīs est extra oīem mensurā
extra omnē regulā extra omnē or
dinē et ordinationē extra totū ius
extra totā legē nature extra deuꝫ
extra seip̄am qꝛ est extra p̄priā le-
gem. Et qꝛ nō recognoscit deū su-
periorē sꝫ ponit se sup̄ deū vel fa-
cit se equalē deo. et per ꝯ̄ns ip̄sa
voluntas hoīs ē deuiata et lapsa
a suo p̄prio statu ꝑdita peruersa
mutata et alienata ī oppositū sue
p̄prie nature. et iō est turpissima ī
ordinatissima irreg'latissima super
bissima in errore et in falsitate ex-
tra suuꝫ bonū ⁊ semꝑ q̄rit vanita
tem et mēdaciuꝫ. et iō totalit̄ odi
bilis et nullomō amabilis et sepa
rata totaliter a ꝯsortio et amicitia
et a societate sui creatoris. et per
ꝯ̄ns cum talis sit hō q̄lis ē sua vo
luntas. Seq̄tur etiā ꝙ hō ē talis
et qꝛ iam in ꝑte p̄cedēti ad longū
tractatuꝫ ē de duob⁹ amorib⁹ pri
mis. Et de p̄pria voluntate et de
p̄prio honore et cōclusū ē ꝙ amor
suiip̄ius p̄pria voluntas ⁊ p̄p̄us
honor ista tria sunt in sil' colligata
nec separari p̄nt et totaliter sūt cō
tra deū et ꝯ̄riātur deo nec aliq̄d ē
ꝯ̄rium deo nisi p̄prius amor p̄p̄a
voluntas et p̄pri⁹ honor. et ī istis
est tota radix īimicitie et ꝯ̄rietas
ad deuꝫ. et iō ꝯclusuꝫ ē ꝙ q̄ habꝫ
amorē suiip̄i⁹ p̄mo et p̄priā volū
tatē ⁊ p̄priū honorē ꝙ talis est ca
pitalis īimic⁹ dei. Et iō in ira dei

in odio dei. et etiã qr cõclusum est quod hõ nihil hꝫ quod sit vere suuz nisi amorẽ et iõ cuz amor hois est totus contrarius deo ẽ tot⁹ corrupt⁹ totus peruers⁹ totus mal⁹ totus deuiat⁹ totus alienat⁹ totus inordinatus. tot⁹ iniust⁹. Ideo seqtur quod hõ est talis qualis est suus amor. Item etiam qr amor suipsis et ppria voluntas et ppri⁹ honor sunt radix oim maloꝝ et iõ hõ hꝫ i se radicẽ oim maloꝝ qr etiã iam probatum ẽ qualis fruct⁹ seqtur hoi ex amore dei et ex amore suipsius ex ppria volũtate ex pprio honore. Iõ qñ hõ manet in honore sui ipsius in ppria voluntate in ppo honore querend⁹ ẽ ille fruct⁹ q sequitur ex illis. Ideo hõ incidit in oia illa mala que oriũtur ex illis ꝛ perdit oia bona que sequuntur ex amore dei et ex honore dei. Et pñs homo vadit ad eternã tristitiam ad eternã penã et perpetuũ dolorem ad eternũ lutuz ꝛ perdit eternũ gaudium quod finẽ nõ hꝫ et eternã amicitiam et societatem sui creatoris. Et oia ista iaz cõclusa sunt. et sic apparet qualiter cõparando factum hois et omne facere et ppriã voluntatẽ a qua oritur. ad suum ppriũ debitũ ad suũ proprium ius ad suã propriã legẽ nature cui obligatur verissime inuenim⁹ et cognouim⁹ deuiationem et lapsum totalem perdictionem corruptionẽ alienationem ꝛ peruersitatem hois et nature sue a suo pprio statu a sua propria natura in qua debebat esse. Et sic p quãdam scalam et ordinẽ deuenimus ad noticiam et cognitionem perditionis lapsus et corruptionis ipsius nature hois que etiaz erant occulta homini et hoc p cognitionez obligationis naturalis que fuit manifestata per omnes creaturas. Et sic per scalam nature manifestatus est deus manifestata ẽ productio mũdi de nihillo manifestata est obligatio et debitum hois ad deum et p cõsequẽs ius nature seu lex manifestata est lapsus hois et corruptio seu perditio. Et ista oia inuicem se manifestant et vnũ discoperit aliud. et moduz et artẽ qualiter quilibꝫ homo potest cognoscere seipm eternaliter perditũ lapsum et corruptum et deuiatum cõparando factum ad debitũ et videndo distãciam et elongationẽ vel cõtrarietatem inter factum et debitum.

Qui autẽ ignorat obligationez ꝛ debitum pprium hois ingtũ hõ est ignorat se esse perditũ lapsum et corruptũ. Et sic oms creature clamãt et dicunt et manifestãt hominem esse veraciter perditũ eterna dampnatione et perditione et mortuuz perpetua morte quia separat⁹ eternaliter a dei societate qui solus ẽ vita hois sicut sola aia est vita corporis et sic est homo

totaliter separatus a toto suo bo-
no et a tota sua vita.

Quod etiā lapsus et corruptō
hominis manifestaṫ cōparando
factuz hoīs seu facere ad scōz de
bituz qđ recipit per cōparationē
ad ea que dei sunt.

Jsum est qualiter per factū
et facere hoīs in ordine ad
debitū ⁊ ius nature qđ respicit de
um inuenim⁹ hoīem lapsum ⁊ p-
ditum. Jdeo nūc restat cōparare
hoīez ad scōm debitū quod respi
cit ymaginē dei. Uideam⁹ ḡ si fa
ctum et facere hoīs cōcordet cuz
scōo debito et scōo iure quod oriṫ
a primo debitum eīn scōm est ꝙ
quilibz dz ⁊ obligatur amare quē
libet aliuz hoīem inqꝙtum est dei
ymago sicut se ip̄z ⁊ habere odio
quicqđ est cōtra oēm alium hoi
nem inqꝙtū est dei ymago sicut cō
tra seip̄m inqꝙtum ē dei ymago.
Et etiam dz amare quilibet seip̄z
qꝛ ē dei ymago viuēs. et rōne isti-
us debiti ⁊ iuris dei dn̄t esse inter
hoīes fraternitas societas vnitas
amicitia cōcordia et pax et oēs
dn̄t se reputare tanꝙ vnū. Sed p
experienciam videm⁹ ꝙ vn⁹ hō
ledit alium hoīem adinuicē se de-
struūt adinuicē se occidunt inter
eos ē nulla veritas nulla v̄a ami
citia nec pax nec cōcordia. Sed
magis diuisio. lis. discordia bellū
et inimicitia. Et si forte se diligāt
vel inter se sit aliqua societas pax
et amicitia nō est ꝑpter hoc. quia
dei sunt ymago nec ꝑpter debitū
sz est ꝑpter alias causas. Et talis
vnitas oritur ex amore corrupto
et inordinato iniusto et cōtra deū
Et sic hō qꝛ est inimicus dei et cō
trius deo totaliter etiā est īimicus
verus sue ymaginis et per ꝯn̄s ē
inimicus cuiusl3 hoīs inqꝙtuz est
dei ymago et etiā īimicus et ꝯri⁹
suipsi⁹. Et seip̄z ledit destruit ⁊ oc
cidit inqꝙtum dei ymago et perse
quitur et ledit dei ymaginez. et sic
cōparādo hoīem ad scōm debitū
inuenim⁹ esse ꝯrium totaliter illi
debito. Et per ꝯn̄s lapsum et cor-
ruptum.

Quod hō pōt videre continue
in alijs rebus extra se tāꝙ in spe
culo suū statuz in quo existit ⁊ su
am perditionē suum lapsum ⁊ cor
ruptionem.

Uoniaz aūt ꝙuis sit homo
corruptus lapsus perditus
⁊ mutat⁹ in ꝯriuz sue nature ymo
in nō hoīem tn̄ nō sentit vel vix sē
tit se esse corruptum et lapsum et
esse in tali statu in quo est. Et iō
nō dolet nō flet nō tristatur d̄ sua
perditione et corruptione cuz tn̄
cōtinue flere ⁊ dolere deberet taz
ꝑ statu in quo est quam pro futu-
ro statu et periculis que ip̄m spec
tant. ymo ridet iocundaṫ letaṫ re-
spicit suas delectationes suas cō
solatōes comedit bibit ac si nihil

esset ex quo apparet q̄ est tāq̄ freneticus et stultissimus sic omni sensu qꝛ frenetic⁹ ꝛ stultus nō sensciūt se esse tales. et etiam est tāq̄ dormiens et nihil sentiens sed soꝛnians vel tanq̄ incantatus et illusus. Et ideo qꝛ homo in seipso nō bene videt nec sentit suā corruptōnem debet videre in alijs reb⁹ extra se similitudinem sue pditionis et sui lapsus et facere sibi speculū quodō inquo cōtinue videat suū statum corruptū et mutatū et nō tradat obliuioni suū malū ꝛ sic doleat. Postq̄ ergo hō pparauit seipsum et facere ad debitū per quod cognoscit se esse perditum ꝛ lapsū debet se cōparare ad alias res extra se que aliquando mutantur in ꝯrium sue nature ꝛ corrūpuntur vel debet fingere ꝯrium cuiuslibꝫ rei quam videt et coruptionez et cogitet qualis est quelꝫ res quando est mutata in ꝯriuꝫ sue nature ppꝛie ꝛ qn̄ corrupta est. vł qualis essꝫ si mutaretur et corrunperetur Et cogit q̄ p certo talis est ip̄e respectu sue prop̄e nature in qua deberet eē et cogitet q̄ q̄to res que corrūpitur est nobilioꝛ et melioꝛ i sua propa natura tanto est peioꝛ et villioꝛ qn̄ est corrūpta et mutata in ꝯrium sue nature et in quāto gradu est bonitatis in tāto gradu est malitie. et q̄tum erat alta tantū efficitur inferioꝛ. Ut ꝟbigratia faciam⁹ exemplū in ip̄o vino qn̄ vinū quando corrūpitur et mutaꝛ in ꝯriū sue narue tūc efficitur acetum ḡ sicut se habet stat⁹ aceti ad statum vini sic se hꝫ stat⁹ hoīs in quo nūc est ad statum hoīs i quo deberet esse. Et quantū distat acetū a vino tm̄ distat hō a statu sue nature. Et sicut acetuꝫ et nihil valet ad aliq̄d ad quod valebat qn̄ erat vinuꝫ et ad qō ordinatū erat Ita hō lapsus nihil valet ad illō ad quod valꝫ qn̄ ē in statu suo debito nec valꝫ aliud ad illō ad qō ordinat⁹ erat et iō nō valꝫ nisi vt in ignem muttatur. Et quātuꝫ etiā am distat et elōgatur acetuꝫ a vino in bonitate tm̄ etiā distat ꝛ elōgatur hō lapsus a bonitate et propꝛia natura hoīs. et sicut nihil de bonitate vini remāsit nec est i aceto. Ita nihil de bonitate hoīs inq̄tum hō est ꝛ que dn̄t esse ꝑm̄ suam ppꝛiā naturā est in hoīe lapso et sicut doleret acetū si cognosceret vinū. Ita deberet hō laps⁹ dolere si cognosceret statū iquo ē ꝛ i quo debebat eē Itē in vino posset esse due mutationes qꝛ vinuꝫ aliqn̄ mutaꝛ et turbaꝛ et tūc est infirmū. Sed adhuc remanet vinuꝫ ꝛ retinet aliquid de bonitate vini ꝛ nō est totaliter perditū et pōt potari sꝫ nō sicut ante. Aliqn̄ mutaꝛ ip̄m vinuꝫ in acetū et tūc ē totaliter perditū qꝛ nihil remanet ō bonitate vini. hō autē laps⁹ est sicut acetum et nō sicut vinū turbatuꝫ

q: est totaliter perdit⁹ et nihil h₃ de bonitate hois quã debet habere. Ideo in se nullã h₃ dulcedinẽ nullũ bonũ saporẽ s₃ h₃ amaritudinẽ acetositatẽ ⁊ pessimũ saporẽ ⁊ crudelitatẽ i se ⁊ ẽ i ea ꝯria malitia bonitati q̃ debebat esse. Sicut aũt fecim⁹ ꝯparatõem homis ad vnũ et ad acetũ ita possum⁹ ꝯparare hoiẽ₃ ad oĩs alias res tã naturales q̃ artifitiales que perdi ⁊ mutari pñt. Tamẽ exemplũ de vino et aceto est valde ꝯueniens ad videndũ statũ hois in seipo. possim⁹ etiã facere ꝯparatõe₃ de hoie dũ h₃ sensũ et vtit̃ ratione et dum factus est stultus vel frenetic⁹. q: sicut se h₃ homo stult⁹ seu freneticus ad statũ eiusd̃ et sui ipsi⁹ du₃ est in suo sensu naturali Sic se h₃ status in quo nũc est homo ad statũ in quo debebat esse. Potest etiã fieri ꝯparatõ de muliere ad viru₃ qñ facta est meretrix q: sicut se ht̃ stat⁹ mulieris dũ est in bono matrimonio et sotietate cum viro ad statũ eiusd̃ mulieris qñ est separata a sotietate sui mariti seu spõsi et facta est meretrix stãs in postibulo. sic similiter se h₃ status nature hois in quo nũc est ad statum in quo debebat eẽ in ordine ad deũ et respectu dei q: debebat hr̃e sotietatẽ verã et fidelẽ cũ deo. Silr̃ põt fieri ꝯparatio de filio ꝑditionis et deuiato q: sicut se h₃ stat⁹ filij ꝑditi et deuiati et sepati a patre suo totaliter ad statũ eiusdem filij dum est in obediẽtia et sub regula patris et in domo ei⁹. Sic similiter est de statu hois respectu dei. Ecce igitur qualiter hõ põt cõtinue videre in plurib⁹ rebus ⁊ exemplis tãq̃ in speculo suu₃ statum in quo existit et suã perditionem et suu₃ lapsum et corruptionem. Et sic nõ rideat s₃ magis lugeat seipm̃ esse perditu₃ ⁊ ea sua propria natura mutatum.

Quod etiã ꝑditio laps⁹ et corruptio clarissime manifestãtur in natura hois ꝯparando et respiciendo ad debitum ius et legẽ paternitatis filiatiõis et fraternitatis.

Possum⁹ autẽ videre et ifallibiliter ꝑ aliũ modu₃ perditionem et ꝑuersione₃ nature hominis. Si cõparem⁹ ipa₃ ad ius et ad debitũ quod fundat̃ i paternitate filiatiõe ⁊ fraternitate, ppt̃ quod ꝯsiderãdũ ẽ q̃ duplex ẽ paternitas duplex filiatio ⁊ duplex paternitas in hoib⁹ vna manifesta visibilis et sẽsibilis quã nemo ignorat. Alia ẽ occlt̃a i visibils isẽsibil' et spũalis quã plures ignorãt. Et q: mod⁹ cognoscẽdi ẽ q̃ ꝑ visibilia et manifesta cognoscamus invisibilia et occlt̃a. et ꝑ magis nota min⁹ nota. Jdõ per paternitatẽ manifestam cognoscim⁹ paternitatem occultam et spũalẽ et similiter de filiatiõe et fraternitate. Uñ videm⁹ per experienciam q̃

aliquis dicit pater alicui⁹ qꝛ dat ei corp⁹ et carnem imediate. Et aliqs dꝛ filius alicui⁹ qꝛ imediate recipit corp⁹ et carnē et ꝓncipiū ab illo sine alio medio ita ꝙ dare et recipere illa faciūt paternitatē ⁊ filiatōez. Et qꝛ hō hꝫ aīaꝫ ⁊ corp⁹ et aīa est imortal' vt iam ꝓpatū est in capitulo de imortalitate aie et de⁹ imediate et per se soluꝫ dat et creat aīaꝫ et hō recipit aīaꝫ immortaleꝫ imediate a deo sicut imediate recipit corp⁹ et carnē a patre suo. si ergo aliqs est pater alicui⁹ qꝛ dat sibi carnem et corpus et aliquis fili⁹ ei⁹ qꝛ recipit ab eo imediate corp⁹ et carnem. Nōne etiā de⁹ erit pater cuiuslꝫ hois qꝛ imediate et ꝑse dat ei aīaꝫ ratōaleꝫ et sic quilibꝫ hō erit filius dei qꝛ ab eo recipit imediate aīaꝫ rationalē imortaleꝫ. si eñ ratōe corporis causat' paternitas et filiatō q̄re nō etiaꝫ ex parte aie. Et si aliqui dō sūt frēs qꝛ imediate recipiunt corp⁹ et carnē ab vno et eodē q̄re etiam nō erūt fratres oēs homies q̇ imediate recipiūt aīaꝫ immortalē ab vno et eodeꝫ scꝫ a deo quecquid aīa est ad dei ymaginem creata ymo de tāto paternitas filiatō et fraternitas que sūt ex parte aie rationalis imortal' excedūt paternitatē filiatōeꝫ et fraternitateꝫ que sūt ratione corporis mortal' ⁊ sūt nobiliores maiores excelētiores digniores altiores et meliores de quanto aīa imortalis ad ymaginem dei creata excedit corpus terrenū et mortale et de⁹ hominēꝫ et creator creaturā. Vñ paternitas filiatio ⁊ fraternitas que sūt ex parte corporis pereunt duꝫ corpora ꝑeūt ⁊ moriūtur. sꝫ ex pte aie semꝑ durant qꝛ aīa est imortal' et deus est imortalis. Et sic ꝓbata est paternitas inuisibilis ⁊ spūalis et etiā fraternitas et filiatio et ita habemus patrem visibilem et inuisibilem manifestum et occultuꝫ Deus igit' est pater inuisibils et occultus cuiuslꝫ homis immediat⁹ Et oms hoies sūt filij dei quia ab ipso immediate omnes recipiunt animam propriam et inter se sunt fratres. Et magis sine cōparatōe deus est pater spūalis ꝓpter aīam ꝙ pater carnalis ꝓpter carneꝫ qꝛ corp⁹ in ꝯparatōe ad aīam nihil ē Sꝫ ꝓpter aīaꝫ homo est homo et habet esse cōpletum et corpus est ꝓpter animam. Et sic de q̄to aīa est ꝓncipalior in homine de tanto deus a quo imediate ꝓuenit aīa erit magis pater ꝙ carnalis pater Et quilꝫ homo magis est fili⁹ dei ꝙ filius patris carnalis qꝛ a deo recepit principalissimam partem per quā est homo et est in honore et dignitate super oms creaturas mūdi. Et etiam quia quilꝫ homo recepit a deo solo totam animam sꝫ nō recepit a pr̄e solo totū corp⁹ ymo a duob⁹ scꝫ a patre et a mr̄e.

Et etiam qꝛ pater carnalis nō est nisi instrumētum in gñatione corporis et deus est ꝑncipalis causa qꝛ pat̃ nō ē forma corporis et mēbroꝝ. ſꝫ deus inuiſibiliter operat̃ quia nō est in ptāte patris generare qñ vult et ſic pater carnal' nō est pater quia per ipꝫ miniſtratur tanꝗ per iſtrumētuꝫ ꝑncipiū corporis et materia. ergo de⁹ ſine cōparatōe magis dꝫ dici pater. Itē etiam magis est ꝓpinq̄ et cōueniens hoībus paternitas filiatio et fraternitas ſcōm aiaꝫ ꝗ ſcōm corp⁹. Et ſcōm corpus pōt cōuenire aialibus brutis ſed nō ſcōm aiam quare ſequit̃ ꝙ om̄s hoīes ſine cōparatōe magis ſūt fratres ex parte aīe ꝗ ex pte corporis quia imediate quilibet recipit aiam a deo creatā ad ſuā ymagineꝫ neqꝫ illi recipiūt imediate corp⁹ ab vno et eod̄ patre carnali et viſibili etiā magis ſūt filij dei quia īmediati⁹ ab ipſo recipiūt aiam illi qui imediate recipiūt corpus ab vno patre carnali et immediato ꝗ ab illo pr̄e carnali et illa mediato tales filij recipiant corpus.

Qualit̃ ſe debeāt hr̄e om̄s hoīnes ad deū et intra ſe et quid debeāt ſcōm debitū et ius paternitatis filiationis et fraternitatis que ſūt ꝓpter animam.

T qꝛ ex paternitate filiatōe et fraternitate orit̃ ius debitū et obligatio quia fili⁹ inꝗtū filius et ratione filiationis obligat̃ ⁊ debet reddere aliq̄ debita patri iqꝫtū pr̄ ē et frat̃ iqꝫtū fr̄ est et iure fraternitat̃ debet aliqua reddere fratri inꝗtū frater est. Et quia oīa. iſta debita et iura iam manifeſta ſūt de facto et ħuant̃ vl' ſalteꝫ ħuari debent in paternitate filiatione et fraternitate ſcōm carneꝫ arguemus oīa illa que fieri et eſſe debēt in fraternitate et paternitate et filiatione ſcōm aiam. Qm̄ ſi filius facit et reddit aliqua patri ſuo carnali propter hoc qꝛ est pater et qꝛ accepit ab eo corp⁹ mortale mlto magis ſine cōparatione debꝫ illa eadē facere et reddere patri ſpūali ſcꝫ deo aquo recipit aīaꝫ imortaleꝫ ad ſui ſimilitudinē creataꝫ. Et etiā ſi frater carnal' facit et reddit aliq̄ fratri ſuo carnali ꝓpter fraternitateꝫ et qꝛ ābo recipiūt corpus mortale ab vno et eod̄ patre mlto magis ſine ꝯpatione dꝫ facere et reddere illa fr̄i ſuo ħm aiaꝫ ratōe fraternitat̃ et qꝛ ābo recipiūt aiaꝫ imortaleꝫ ab vno et eod̄ pr̄e ſcꝫ a deo arguam⁹ aūt ꝑmo et ꝓbem⁹ debitū et ius paternitat̃ et filiationis ħm naturā per illud quod de facto ſit in pat̃nitate ⁊ filiatōe ħm corp⁹. ſi em̄ nos amam⁹ bonoram⁹ et timem⁹ pr̄eꝫ carnalē mortaleꝫ qꝛ ab eo accepim⁹ corp⁹ mortale ꝗtum debem⁹ magis amare honorare et timere pr̄eꝫ noſtrum ſpūaleꝫ imortalē ſcꝫ deū qꝛ ab eo

receptim⁹ aiam imortalē de tanto magis de quāto p̄ualet aīa ꝙ corpus et de⁹ ꝙ hō. Si nos ꝑuim⁹ patri carnali et obedim⁹ et cōfidim⁹ in eo totaliter nec dubitamus de eo ꝙ nobis deficiat nec ꝙ velit nos decipere et hoc quia ab eo recepim⁹ carnē corporalez ꝗ multo magis debem⁹ ꝑuire patri ꝑm̄ aiaȝ ⁊ obedire et cōfidere i eo nec dubitare debem⁹ ď ipo ꝙ nobis deficiat nec decipere velit et hoc qꝛ ab eo recepim⁹ aiam rōnalez imortalē creatā ad sui ymaginem. Item si nullomō possum⁹ nec volum⁹ audire nec pati iniuriaȝ patris nostri carnalis nec audire malū dici de ipo. ymo exponimus nos ad mortē ꝓpter honorem ei⁹ et reputam⁹ honorē suuȝ honorē nr̄m. Quāto ergo magis sine cōparatione nō debem⁹ audire nec pati iniuriā patris nostri ꝑm̄ aiam nec posse audire maluȝ dici nec blaphemiā de ipo et exponere nos debem⁹ ad mortē ꝓpter honorē suum et magis ꝙ ꝓpt honorē nr̄ȝ. ⁊ si nos cauem⁹ ꝙtū possum⁹ ab offensa p̄ris carnalis nec volum⁹ aliqd facere ꝯtra volūtatē suā. ꝗ quāto magis hoc facere debem⁹ erga p̄rm nr̄m celestē. Et etiā si nos cauem⁹ ꝙtuȝ possum⁹ ne aliqd turpe et ihonestū agam⁹ i ꝯspectu p̄ris nr̄i carnalis nec etiā aliqd ꝑ quod honor p̄ris nr̄i carnalis possit diminui ꝙto ꝗ magis debemus cauere ne aliqd turpe seu ihonestū agamus i ꝯspectu dei p̄ris nostri ꝑm̄ aiam q oia videt nec aliqd ꝑ quod honor su⁹ possit diminui. Itē quāto pr̄ carnal'est magis potēs magis sapiēs et magis bon⁹ tanto filius ei⁹ magis honorat et timet euȝ et amat ⁊ obedit ei ⁊ cauet tāto ne ipsū offendat. Et si sit rex vel iperator vel p̄nceps iust⁹ tūc sine ꝯparatione timet eū ⁊ honorat et ei obedit et ei subicit oi subiectiōe omi hūilitate. ꝗ ꝙto magis quilȝ hō dȝ timere et honorare deū patreȝ suū ꝑm̄ aiaȝ et ei obedire et se subicē cū oi huīlitate ⁊ oi subiectōe et sūme cauere ne ipm offēdat cū sit pat q ē oipotētissim⁹ sapiētissimus optim⁹ et iustissim⁹ rex iperato et p̄iceps etern⁹ hn̄s omē dn̄ium et omēȝ ptātēȝ ab eterno et a seipo cui nihil pōt resistere q pōt totuȝ perdere si vult subito et null⁹ dicet quare fecisti. Item si pater carnalis vult ꝙ fili⁹ su⁹ carnalis ꝓpter hoc qꝛ fili⁹ ei⁹ sibi seruiat sibi obediat eū timeat et honoret. Nōne magis vult de⁹ qui sine cōparatione est magis pater noster ꝙ pater carnalis cū sit pater aiaꝝ nostraꝝ imediat⁹ ꝙ oīs hō ei ꝑuiat et obediat eū timeat ⁊ honoret. Et si pat carnalis reputet sibi ad sūmū iniuriā et offensā si filius carnalis nō sibi obediat eū nō timeat nec honoret ꝙto ꝗ

magis deus qui ē magis paṫ nr̄ cum sit dn̄s omp̄s a quo recepi⸗ mu⁹ aiam reputabit sibi ad sumū̄ iniuriā et offensam si ei nō̄ seruiamus nec obediam⁹ nec eū̄ honorem⁹ nec eū̄ timeam⁹ sꝫ cō̄tra voluntatē̄ suā̄ faciam⁹. Ideo de tanto magis de quā̄to maioꝛ est aīa ꝙ̄ coꝛp⁹ et de⁹ ꝙ̄ hō̄. Et sic i multis alijs que fiū̄t in paternitate ⁊ filiatione ꝑm̄ carnē̄ possumus arguere. Ecce igitur qualiṫ per illa que fiū̄t de facto in paternitate ⁊ filiatione visibili ꝑm̄ carnē̄ probamus et arguim⁹ illa que dn̄t fieri ī paternitate ⁊ filiatiō̄e inuisibi ꝑm̄ aiaꝫ et ꝫ iure ⁊ rō̄e paṫnitatꝭ filiatō̄is ymo pn̄itas ⁊ filiatō̄ ꝑm̄ carnē̄ spāle ē̄ exēplū̄ paṫnitatꝭ et filiationis scō̄m aīam et ē̄ queō̄ scala vt per hoc oīs hō̄ cognoscat quid debeat deo patri suo iure et rō̄ne paternitatis et filiatiōis ⁊ qualiṫ se debeat habere erga ip̄m inquā̄tum est pater. Cū̄ ei nos faciam⁹ oīa p̄dicta patri carnali moꝛituro qui nihil nobis pō̄t nocere dum moꝛtu⁹ ē̄. Quā̄to magis debem⁹ oīa illa facere patri spūali immoꝛtali ad cui⁹ manus habem⁹ deuenire qui pō̄t nos eternaliṫ p̄dere.

Manifestatio lapsus et deffectus hominis

Et qꝛ visuꝫ est q̄d debemus deo de iure et rō̄ne paternitatis et filiatiōis ⁊ qualiter sum⁹ obligati. videam⁹ nū̄c factuꝫ nostrum ⁊ nostrū̄ facere si concoꝛdꝫ cū̄ isto debito et iure videam⁹ etiam si habem⁹ oīa que habere debem⁹ et si faciam⁹ oīa que facere debem⁹ erga deū̄ patrē̄ nostrū̄ verissimum et in veritate et in facto nihil habem⁹ qō̄ habere debem⁹ nihil facim⁹ quod facere debem⁹ ymo totū̄ ꝯ̄riū̄ ⁊ oppositū̄ facim⁹ et habem⁹ i nobis ei nō̄ ē̄ amoꝛ erga deū̄ patrē̄ nostrū̄ nec amoꝛ nec honoꝛ nec reuerē̄cia nec obedientia nec hū̄ilitas nec subiectio nec cō̄fidē̄cia nec spes nec credulitas ymo oīa ista de facto deficiū̄t nobis erga patrē̄ nostrū̄ et tn̄ de iu⸗ re deberent esse. ymo magis ꝯ̄ria oīm istoꝝ et alioꝝ que deberent esse sꝫ in nobis hoīb⁹ erga patreꝫ nostruꝫ qꝛ in nobis est ꝯ̄ri⁹ amoꝛ amoꝛi dei et odiū̄ dei et timoꝛ ꝯ̄rius timoꝛi dei patris nostri et contempt⁹ patris nostri spūalis ⁊ honoꝛ ꝯ̄rius honoꝛi paterno et offē̄⸗ sa et iniuria ei⁹ et inhonoꝛatio et vituperatio irreuerē̄tia inobediē̄tia superbia resistē̄tia diffidencia et in credulitas. Quare possum⁹ ex hoc cō̄cludere veraciter lapsū̄ perditionē̄ coꝛruptionē̄ degn̄ationem deuiationē̄ alienationē̄ nr̄aꝫ et nature hoīs et mutationem in suum ꝯ̄riuꝫ ⁊ qualiter distat ⁊ elō̄gatur a veritate. Sed vt clare videam⁹ statum nostrum respectu patris nostri dei qualis sit et manifeste contra ipsum per paterni⸗

tatez et filiatõez que sũt scd̃m car
nez arguẽdo a ɔ̃rio sensu. Si enĩ
filius carnalis non cauet offende
prẽm nec timeat nec honoret pa-
trez suũ a quo recipit corp⁹ quod
est ꝑpter aiam nõne dicet̃ mal⁹ ⁊
pessimus fili⁹. g̃ q̃to magis cũ nõ
amem⁹, nec timeam⁹ nec honore
m⁹ patrez nostrũ a quo recepim⁹
aiam ꝑpter quaz est corp⁹ sumus
mali et pessimi filij sui. Itez si nos
reputam⁹ et iudicam⁹ illũ filium
carnalem pessimũ ribaldum et ne
q̃ssimũ in gratissimũ peruersũ to-
taliter qui cõtinue iniuriat offen-
dit et persequit̃ suũ patrez carna-
lem et semper ɔ̃riatur ei et omnia
facit ɔtra ipsum. ergo q̃to magis
nos sum⁹ reputãdi pessimi filij et
ribaldi nequissimi et peruersi tota
liter et summe igrati respectu dei
patris nostri principalis qui con-
tinue ip̃m iniuriamus offendim⁹
et persequimur et semper ei ɔ̃ria-
mur et oia facim⁹ ɔtra ip̃m a quo
recipim⁹ aiaz ⁊ ɔseruamur inesse
et aquo cõtinue dantur beneficia
sua. Item si filius carnalis nõ cu-
rarz de honore patris sui ymo to-
taliter q̃tuz in eo est destrueret il
lum et anihillaret ⁊ totaliter cura
ret de honore suo ꝓprio ɔtra ho-
norem patris nõne talis filius es-
set nequissim⁹. ergo multo magis
nos sumus nequissimi erga deum
qui magis est pater noster cum sẽ
per laboremus pro honore no-
stro proprio et nõ ꝓ suo honore et
primo et ꝑncipaliter queram⁹ ho
norem nostrum et nõ suum et tñ
viuimus continue de bonis suis.
Itez si filius carnalis haberet pa
trem regem potentez viuentem ⁊
multum sapientem et iustum et ta
lis filius viuente patre faceret se
regem et vellet dominari sine vo-
lũtate et auctoritate patris et vel
let esse equalis patri. Nõne talis
filius esset nequissimus. ergo mul
to magis nos sumus nequissimi
filij respectu dei patris nostri cuz
habeamus patrem omnipotentẽ
sũmuz regem semꝑ viuẽtez sapiẽ
tem et tñ ɔstituimus nos reges ⁊
volumus dñari sine voluntate et
auctoritate sua et hẽre ꝓpriaz vo
lũtatez et sequi illã sicut ip̃e et fa-
cere nr̃m regnũ nostrũ imperium
in nobismet ip̃is et contra regnuz
suũ et ɔtra suam volũtatem. Item
si filius carnalis insurgit ɔtra pa-
trem tũc dicimus q̃ ipse effectus
est stultus freneticus vel maĩac⁹
maxime si pater sit potens et sapi
ens. Ergo mlto magis nos sum⁹
verissime stulti frenetici ⁊ mania-
ci quia continue insurgimus con
tra patrem nostrũ verissimuz om
nipotentem et summe sapientem
et iustissimũ. Item si filius car
nalis habeat patrez summe diui-
tem et potentem et non confidat
de patre suo nec aliquem spez ha
beat in patre suo ymo diffidat

de ipo tunc signū est certissimū ꝙ aliquā magnā offensā iniuriā ⁊ displicituȝ fecit cōtra patrē suum propter quod diffidit. ḡ cū nos ñ ꝯfidamꝰ in deo patre nostro nec speremꝰ in eo ymo diffidamꝰ de eo qui ē vere pater noster signum est ꝙ aliquā offensā magnā et aliquā iniuriā et āliquod magnum displicitū fecimꝰ cōtra ipm ꝑpter quā perdidimꝰ cōfidenciā et spē cum ipe sit pater noster et sit omipotens et sūme diues. Ulterius quāto pater carnalis ē magis bonus benignꝰ pius prudēs et nobilis tūc si filiꝰ offendat ⁊ iniuriet talē patrē tāto reputabitur peioꝛ maligníoꝛ et nequioꝛ. Ergo cū pater noster ḃm aiam sit sūme bonꝰ sūme benignꝰ nobilissimꝰ ⁊ sūme sapiēs tāto sumꝰ peioꝛes maligniores nequioꝝ qui de facto talem patrē offendimꝰ iuriāmꝰ ⁊ ꝯtempnimꝰ et de ipo nulluȝ cōputum facimꝰ. Preterea si filiꝰ carnalis habeat patrē qui nō solum sit paṫ suus ymo totaliter dñs suꝰ rex suus princeps suꝰ iudex suꝰ si isurgat contra talē patrē vel ipm offēdat ⁊ iniuriet ⁊ totaliter faciat cōtra suā voluntatē et sit ei ꝯ̄riꝰ nōne iste filiꝰ nō soluȝ diceṫ malus et pessimꝰ ymo stultissimꝰ et sine sensu. ḡ multo magis nos oēs cuȝ habeamus patrē eternū qui nō ē soluȝ pater qꝛ ab eo recipimꝰ animaȝ imoꝛtalē ymo est totaliṫ dñs noster rex noster et iudex noster q̊ pōt nos totaliter perdere si vult. Nōne sumꝰ stultissimi et sine sensu qui talē patrē offendimꝰ et iniuriamꝰ et cothidie facimꝰ cōtra voluntatem suā ymo sumꝰ cōtrarij ⁊ inimici sui et nō dubitamus eē tales nec pōt eē maioꝛ stulticia. qm̄ tunc filiꝰ nō solum ē cōtra patreȝ ymo seruꝰ cōtra dñm subditꝰ cōtra principē suū. iudicandꝰ et reꝰ cōtra iudicem suū. Et tūc iniuriamus et offendimꝰ deū vt patrē et dñm vt principē et vt iudicem nostruȝ. Et sic nos facimꝰ cōtra ius et debitum pn̄itatꝭ et filiatōnis ꝯ̄ ius ⁊ debitū dñij imperij seruitutꝭ et familiaritatis et ita incurrimꝰ iram et idignationē patris nostri dñi nostri regis ⁊ principis nostri et sūmi iudicis nostri. Et sic ex oibus supradictis possumꝰ clare videre statum nostrū qualis ē respectu dei patris nostri et quales filij sumꝰ qm̄ forma et ymago filiationis spūalis que est ḃm aiam in ordine ad deū patrē nostruȝ totaliter est perdita corrupta deformata anihillata et in ꝯ̄riū mutata et habemꝰ formā ꝯ̄riam forme filiationis. Jdeo sumꝰ filij difformes difformati turpes peruersi et ingꝛ̄tissimi. vn̄ nō facimꝰ nec sumꝰ vt filij sȝ vt hostes et inimici patris nostri qn̄ inter patrē nostrū ⁊ nos sūt omia illa in medio que repugnant paternitati et vere forme fi

liationis scz in obedietia irreuerētia cōtempt⁹ psumptio superbia rebellio igratitudo. Et q2 nos habemus formā ꝯriā vere filiationi que est ſm̄ aiam. Et iō sumus cōtrarij patri nostro per ꝯriā formā et iō q2 in nobis est difformitas ⁊ peruersitas filiationis. Sequit᷑ ꝙ pater noster h3 ira3 cōtra nos et sum⁹ odibiles abhoīabiles ⁊ digni sum⁹ ira ⁊ indignatiōe sua ꝓpter difformitatē. Itē q2 forma filiationis est corrupta et perdita i nobis sequitur ꝙ nos perdimus oīa bona oēs diuicias om̄em hereditatē que debebat nobis euenire rōne istius filiationis vere q̄ quidē sunt tāta et tā magna ꝙ magna erat filiatio et paternitas. Et quia pater noster spūalis est in infinitu3 diues nec hn̄t finē nec numerū bona sua. ⁊ oia bona patris dn̄t esse filioꝝ sequitur ꝙ nos ꝑdidimus infinitas diuicias et infinita bona q2 ꝑdidim⁹ bona patris nostri que debebātur nobis rōne filiationis. et q2 pater noster est totus spūalis inuisibilis ⁊ nullomō corporalis. et illud ꝑ quod nos sum⁹ sui filij est etiā inuisibile spūale ⁊ nullomō corporale scz ipsa aia quare sequitur ꝙ bona et diuicie et hereditas patris nostri oīa sūt inuisibilia spūalia ⁊ nullomō corporalia. Iō perdendo formam filiationis perdidimus infinita bona spūalia. ⁊ cū filius debeat tractare negotia patris sui. Cu3 nos tractem⁹ semꝑ negotia contraria scz negotia corporalia corruptibilia et nullomō spūalia sequitur ꝙ sumus extra bona patris nostri et sum⁹ totaliter exhereditati a bonis paternis et ab eterna hereditate et hoc maxie maifestatur q2 tn̄ filij debeant viuere de bonis patris sui et cum bona patris nostri sint spūalia inuisibilia incorruptibilia. Ideo nos debemus viuere de bonis spūalib⁹ et inuisibilib⁹ Et tn̄ tota nostra vita consistit in bonis corporalibus et solum viuim⁹ sicut aīalia bruta de reb⁹ corruptibilib⁹ et visibilibus et sic facim⁹ vita3 bestialem et nō sicut filij dei. Et q2 pater noster nō solum est pater noster ymo etiā est rex summus et ꝑpn̄s h3 regnum tm̄ et tale sicut ꝑtinet ei ⁊ palatium et astantes et seruientes ei scōm suā regia3 maiestate3. Et iō q2 nos perdidim⁹ formā sue filiationis que est summe dignitatis et sūmi honoris et acquisiuim⁹ formā contraria3 turpissimā et peruersam seqtur ꝙ ꝑdidimus regnū suū eternū et consorcium oīm qui cu3 eo continue assistunt et ei seruiunt et sum⁹ ineternū exulles a regno suo a domo sua a palatio suo. Et sic clarissime videre possumus et cognoscere perditionem corruptione3 lapsum et totaliter peruersione3

hominū cōparando hoīes ad debitum et ad ius paternitatꝭ et filiationis que ē s̄m aīam q̄re sūm me flere dn̄t hoīes et dolere q̄ tales sunt et tāta bona perdiderūt qui nō solū sunt lapsi a vero statu hoīs in quo debebant esse ymo a ꝓo statu filiatōīs dei qd̄ ē maius

Quod etiā perditio lapsꝰ ꝛ corruptio nature hoīs cognoscūtur cōparādo hoīes ad ius et debitū fraternitatis que est s̄m aīam ꝛ ꝑmo fundatur seu ostenditur qualiter se dn̄t hr̄e inter se vt fratres.

Jcut autē ꝓbatū ē ꝛ ꝯclusū ius paternitatis et filiationis scd̄m aīam per illud qd̄ de facto fit in paternitate et filiatione s̄m corpꝰ et carnē. Jta ꝯformiter ꝓbamꝰ ius et debitum fraternitatis qd̄ ē s̄m aīam per illud quod de facto fit in fraternitate q̄ ē s̄m carnē. Si em̄ fratres carnales se amāt tm̄ et tāta aīcia tāta vnitas tanta ꝯiunctio est inter eos q̄ nihil hn̄t diuisum nihil ꝓpriū vnꝰ moritur ꝓ alio vnꝰ reputat se alium. Et oīa ista fiunt rōne fratꝛnitatis scꝫ q̄ꝛ hn̄t vnuꝫ patrē immediatuꝫ a quo īmediate recipiunt corpꝰ et carnē mortalē corruptibilem et putrefactibilē ḡ quāto magis et sine aliqua ꝯparatione debemus nos om̄s amare adinuicē et nihil reputare ꝓprium et reputare nos vnū rōe fraternitatis q̄ est s̄m aīam quā habemꝰ imortalem. Quia scꝫ om̄s sumꝰ filij eiusdem et vnius patris īmediate s̄m aīaꝫ a quo oēs nos ꝛ a nullo alio īmediate recepimꝰ aīam rōalem que valꝫ magis q̄ corpꝰ sine cōparatione ymo de tāto dꝫ maioꝛ forcioꝛ purioꝛ et sincerioꝛ esse iste amoꝛ de quāto aīa est maioris et dignioꝛis nature q̄ corpꝰ in qua aīa fundatꝛ ista fraternitas. Si ḡ vnitas et ydēptitas vnꝰ patris carnalis est cā tante dilectionis inter fratres multo magis vnitas et idēptitas eiusdē patris s̄m animā dꝫ esse cā maioꝛis dilectiōis inter fratres s̄m aīaꝫ. Qꝛ igr̄ nos oēs hoīes habemꝰ vnicū solum patrē et eund̄ s̄m aīaꝫ et nō duos ꝓpter quē om̄s sumꝰ fratres. Sequitur q̄ inter oēs dꝫ esse maxīa vnitas maxima amicitia et ꝯiunctio. Jtem fratres carnales eiusd̄ patris si habeāt patrē potentem diuitem et sapientē cauent q̄ diu pater viuit ne vnus inferat alteri iīuriā ne ledat alteꝝ ne vnꝰ decipiat alteꝝ nec dolū nec fraudeꝫ faciant ymo stent in cōcoꝛdācia inter se et hoc ꝓpter honoꝛē pr̄is et timoꝛē ne pater irascatꝛ nec tristetur. Jgitur multo magis nos om̄s hoīes qui sumꝰ fratres qui habemꝰ eund̄ patrē oīpotentē sūme sapientē qui semꝑ viuit et nūq̄ pōt mori cauere debemꝰ ne inuicē offendamꝰ nos ne iīuriamꝰ

et ledamus nos ne fraudē facia= mus inter nos ymo debem⁹ eē in concordācia et pace. ⁊ hoc ꝓpter honorē tāti patris timorē et amo rem qui oīa videt ⁊ cogitationes occultas ne irascaᷓ cōtra nos nec tristetur. Si enī pater carnalis tm̄ gaudet de cōcordia et pace fi= lioꝝ suoꝝ inter se quanto magis pater noster spūalis qui dedit no bis oībus aīas nostras gaudebit de nostra pace et cōcordencia. Ecce igiᷓ ius et debitū fraternita tis quod dn̄t seruare oēs hoīes adiuicē ad quod obligātur quia sunt fratres. Ecce qualis vnitas qualis cōcordia dꝫ esse. et q꞉ i ve ritate et in facto lꝫ oēs hoīes sint fratres ƀm̄ aīam velint aut nolint tn̄ nullomō faciūt adinuicem vt fratres ƀm̄ naturā. Null⁹ seruat istam fraternitatē ymo ista frater nitas est totaliter mortificata ac si nō esset nō se diligūt nec habēt concordiā nec vnitatē inter se ꝓ= pter istam fraternitatē. Cū tameꝫ ista sit principalis et maior frater nitas. ymo seinuicē occidūt seiui= cem ledūt et ꝑsequūtur seinuicem defraudāt et decipiūt. Seinuicē diffamāt et iniuriāt. Et si forte sit inter hoīes aliqua pax vel cōcor dia et vnitas nō est rōne isti⁹ fra= ternitatis. Sed ꝓpter alias cau= sas que repugnāt fraternitati que est ƀm̄ aīaꝫ. et q꞉ totū bonū fratrū inq̄tum sūt fratres est pax cōcor dia ⁊ vitas coꝝ q꞉ si ista defficiāt et quecūq꜂ alia fiant nullū bonū est in eis. Et totum maluꝫ eorum est diuisio. Jdeo sequitur ꝙ istud bonum defficit inter hoīes quod debet esse et per ꝯn̄s totum bonū defficit quia hoc est totum bonū quod dꝫ esse inter homīes q꞉ sunt fratres. Et ita nullū bonum est in ter hoīes ymo defficit omne bo= num quia defficit ꝓprium bonuꝫ et per ꝯn̄s inter hoīes nō est nisi malum et sic hoībus defficit totū bonum quod debebant habere ⁊ in eis est malum quod nō debe= bant habere. Quare per corru ptionem fraternitatis istius que est ƀm̄ aīam manifestatur verissi= me perditio lapsus et corruptio hoīs. Et ita patet ꝙ homines sunt lapsi a statu magni honoris et magne dignitatis ad statū ma gni vituperij ⁊ opprobrij scꝫ a sta tu vere nature hoīs vere filiatio= nis dei et vere fraternitatis in sta tū bestialitatis et oīs difformitatꝭ

Et sic patet qualiter per duas vias in generali manifestatur per ditio lapsus et corruptio nature hominum et permutatio in suum contrarium scꝫ primo comparan do factum hominis et facere ad ius et debitum nature quod fun datur in obligatione. Et secun do comparando ad ius et debitū paternitatis et filiationis et fraᷓ= nitatis que sunt secundū aīam.

Ac tñ iste due vie que fundantur in paternitate filiatione et fraternitate oriūtur a pma via obligationis qꝛ obligatio fundatur in dare et accipere. Et silr paternitas filiatio et fraternitas fūdatur in dare et accipere.

T qꝛ aliq̄ res cognoscit̄ esse viuēs ꝙdiu pficit suas operationes ppꝛias. et qñ totaliter pdit vel nō habet operatiões suas quas debebat habere est totaliter moꝛtua. Et quia in hoibus nulla est operatio que deberet esse vt iā pbatum est qm̄ hoies nullomodo opātur illa que debēt operari iꝙtuz hoies et ideo sūt nō hoies. Et qꝛ iste operatões quas hō dꝫ facere inꝙtū hō respectu dei ptinēt ad aīaꝫ scꝫ amare deū timere deū honoꝛare deū obedire deo pfidere in deo ⁊ credere ei. qre sequitur ꝙ aīa si ꝓparet̄ ad deū moꝛtua est et nō viuit. quare sequitur ꝙ hoines sūt moꝛtui ꝙtum ad aīaꝫ. Itē ꝙ hoies perdiderunt totaliter foꝛmā filiationis erga deū et foꝛmā fraternitatis inter se quia totalit̄ est extincta in eis quia nulla operatio est in hoibus scōm foꝛmam filiatōis et fraternitatis scōꝫ aīaꝫ vt iam declaratum est. Et ideo qꝛ hoies nullomodo viuunt nec operant̄ scōm foꝛmā filiatōis et fraternitatis scōꝫ aīaꝫ sequit̄ ꝙ sūt moꝛtui quo ad hoc qꝛ si aīa viueret cognosceret istam filiatōeꝫ et istam fraternitatē et scōm illaꝫ gaudere ideo ibi nullū veꝝ est gaudiuꝫ qꝛ nulla vita est. Et hoc ideo qꝛ verū gaudiū hois ꝓuenit ex puro et vero amoꝛe cū deo ex vera societate cū deo. Uñ quia deus est ver⁹ pater hominū et hoies sūt filij eius et ꝓpter hoc hoies debēt esse vniti sociati ⁊ ꝯiūcti cū deo patre suo ꝑ amoꝛeꝫ purū filiatōeꝫ et timoꝛē ⁊ ex tali societate necessario sequit̄ ꝙ verū gaudium est vita homis Item etiā veꝝ gaudium oꝛitur ex amoꝛe et societate fraternitatis secūduꝫ aīam et ideo quia homies perdiderūt istaꝫ filiatōeꝫ et istam societatem cuꝫ deo et sūt separati a deo per amorem et nullā societateꝫ cū deo hn̄t ymo diuisi ⁊ elōgati sūt a deo per ꝯ̄rium amoꝛē vt iā dictū est. Ideo pdiderūt totaliter gaudiū qꝛ etiā perdiderūt veram fraternitateꝫ que est scōm aīam et sūt diuisi īnt̄ se ⁊ nullomodo vniti per istam fraternitateꝫ ideo etiaꝫ perdiderūt veruꝫ gaudium quod oꝛitur ex ista vera fraternitate.

Quare sequitur ꝙ hoies sūt ꝓuati vero gaudio sūt etiā ꝓuati vera vita et sic sūt vere moꝛtui quia nō habent veram vitam. Item etiam quia anima nō sentit se esse in tali statu in quo est nec sentit se esse separatam a deo patre suo nec sentit se esse coꝛruptā nec perdita nec lapsam nec mutatam in suum cōtrariū nec sentit ꝙ omia que facit

sunt cōtra deū nec percipit se esse inimicā dei patris sui et incurrisse iram et indignationē ei⁹ nec pdidisse tm̄ gaudiū. ⁊ q꞉ nullomodo sentit suum malū quod h꞉ nec cognoscit malū eternuz ad quod tēdit sequitur ꝙ ip̄a est mortua. si ei esset viua sentiret malū suuz ⁊ doleret sine mēsura. et sic aīa nō sentit nec maluz suū nec bonum suū nec sentit seip̄am nec sentit deum a quo creata est nec cognoscit et ideo vere mortua est et sic veraciter hoīes mortui sunt quo ad aīaz et hoc quo ad verā vitā que est ꝓpria aīe. lz autē hō sit mortuus et aīa sit mortua ꝙ̄tum ad verā vitā que est ꝭm̄ deum tm̄ in se nūꝙ̄ moritur aīa q꞉ imortalis ē q꞉ semꝑ viuet ineternū. Jdeo duplex ē vita aīe vna naturalis q꞉ ip̄a est vita ꝑ istam semper viuit et per istā vitā viuificat corp⁹. Alia est vita q̄ cātur ex societate cum deo et hoīb⁹ ꝓpter deū que vita ē gaudiū verꝫ et ꝭm̄ istā vitā aīa est mortua q꞉ ꝑdidit oīa illa et oīa fundamēta in quibus fundatur verꝫ gaudium et que valēt ad habendū verꝫ gaudium et sic aīa viuēs mortua ē q꞉ aīa h꞉ radices et fundamēta ex q̄bus neccessario orieᷓ eterna tristicia que est mors ei⁹. ideo aīa ꝑdidit eternā vitā et eternū gaudiuz et acq̄runt eternā mortā eternam tristiciam ⁊ sic hoīes sunt mortui ꝭm̄ deum et ꝙ̄tum ad aīam et vadunt ad mortē eternā lz viuāt ꝙ̄tum ad corp⁹ et vitā corporalem Ecce ḡ manifestatū ē qualiter status hoīs est peruers⁹ corrupt⁹ lapsus et in ꝯ̄riū mutat⁹. Et tm̄ iste laps⁹ ista corruptio et ꝑuersitas occulta erant nobis ⁊ abscondita

Hic tractatur de duplici statu hoīs et inuestigatur si hō fuit aliq̄n in statu debito in quo debebat esse qui est contrarius ad statum in quo modo est.

Quoniā autē ex oībus premissis ex toto ꝓcessu iā fctō cūcludere possum⁹ veracit' duos esse stat⁹ hoīs ꝯ̄rios inter se ⁊ oppositos. vn⁹ status est in quo nūc ē de facto q̄ ē corruptio Alius status in quo debebat esse qui nō ē nec existit de facto. Et iō q꞉ nos videm⁹ statum hoīs qui nūc ē in facto et aliuz statuz ꝯ̄rium q̄ debebat eē n̄ videm⁹ in re ſꝫ cognoscim⁹ ꝙ debebat eē seq̄tur ꝙ possum⁹ dubitare si ō fctō stat⁹ i quo nūc ē hō fuit p̄mꝰ vel si aliq̄n ō facto fuerit i statu debito sicut si aliquis nōꝙ̄ vidisset nisi acetū ⁊ nūꝙ̄ vinum posset dubitare si stat⁹ aceti fuit p̄m⁹ ita ꝙ nūꝙ̄ fuerit i alio statu. Et q꞉ iam ꝓbatuz ē sup͛i⁹ ꝙ hō factus ⁊ nunꝙ̄ facit se ip̄m ymo de⁹ fecit hoīem. Et iō si nos ꝓbam⁹ ꝙ de⁹ nō fecit hoīez talem et in tali statu in quo nunc est et tm̄ fecit hoīem neccesse ē dicere ꝙ de⁹ fecit hoīez in p̄mo sta

tu debito et vero in quo recte de-
bebat esse. Et q̃ status debit⁹ fuit
p̄m⁹ et nō iste in quo mō est. et iō
p̄mo opꝫ ꝓbare q̃ de⁹ ñ fecit hoi
ne in statu in quo nūc ē. et hoc ostē
ditur m̄l'tis modis et p̄mo ex p̄te
honoris dei q̄ꝛ dictū ē superi⁹ q̃
per honorē dei pōt reddi rō de oi
b⁹ que de⁹ operatur extra se de⁹
autē operatur oia que facit extra
se ad honorē sue p̄tātis sapiencie
et bonitatis et nō cōtra honorēꝫ
Sed si de⁹ fecisset hoiem in tali
statu in quo nūc ē fecisset ipꝫ con
tra honorē sue p̄tātis sapiencie ⁊
bonitatis q̄m fecisset hoiem cor-
ruptum perditū turpē inordina
tum deuiatū bestialē iniustum et
sic de alijs cōditionib⁹ pessimis i
quib⁹ modo existit que oia derro
gant ⁊ repugnāt honori dei. g̊ de
us nō fecit p̄mo hoiem talē. g̊ ne-
cesse ē dicē q̃ fecit hoiēꝫ talē et in
tali statu in quo debebat esse vt es
set honor sue p̄tātis sue sapiencie
et bonitatis. Item iste stat⁹ i quo
mō est homo est totaliter ꝯrius ⁊
oppositus deo vt ꝓbatū est q̄ꝛ hō
est inimic⁹ dei ꝯriatur deo et ē cō
tra suum honorē facit ei in iuriaꝫ
et tollit deo quod ei debet et dat
cui non debetur. Sed deus
nō fecit hominem q̃ esset inimi-
cus su⁹ nec ꝯrius ei nec resisterꝫ
ei nec dedit aliquid hoi per quod
hō esset inimic⁹ suus nec dedit ei
aliquid cōtra se sꝫ pro se. Sed tñ
hō hꝫ amorē ꝯrium deo timorem
et honorē vt ꝓbatum ē. g̊ sequitur
q̃ de⁹ nō fecit hoiem talē et sit in
clinatum cōtra deuꝫ et cōtra se.
Sed cū hō factus sit a deo. g̊ seq̄
tur q̃ fecit hoiēꝫ in statu cōtrario
statu in quo nūc est. g̊ de⁹ fecit ho
minēꝫ talem q̃ nihil haberet in se
ipso cōtra deum neqꝫ aliquā incli
nationē. Preterea iam cōclusuꝫ ē
in coactōe de honore q̃ deus oia
que fecit. fecit ꝓpter suum hono-
rem et ꝓpter vtilitatē creature rō
nalis. g̊ deus non fecit hoiem ad
malum hoīs ad dāpnuꝫ hoīs ad
incomod̄ hoīs sꝫ magis ad bonū
comod̄ et vtilitatē ip̄ius hoīs.
Sed hō in isto statu in quo nunc
est hꝫ in se radicē oīm maloꝝ scꝫ
amorē sui ip̄si⁹ p̄uatum ꝓpriāꝫ vo
luntatem et ꝓprium honorēꝫ que
sunt radices ⁊ fundamēta omniū
maloꝝ oīm vicioꝝ et erroꝝ vt iā
superius ꝓbatum est. et per istas
radices viuētes in hoīe homo cō
tinue multiplicat mala sua p̄ to-
tam vitam suā et hoc facit volun
tarie et per ꝯn̄s est pugnibilis et
iudicabilis de oībus vt iam ꝓba
tum est q̄ꝛ opera hoīs sunt iudica
bilia et pugnibilia vel p̄miabilia
eo q̄ꝛ sunt facta voluntarie. Et
cum hō semper operet opera ma
la et cōtra deuꝫ operat semp̄ ope
ra pugnibilia. ⁊ sic hō p̄tinue ope
ratur cōtra seip̄m ad suuꝫ dāpnū
ad suā pugnitionē. et oppbrium ⁊

semper fecit illa per que acqret eter nam penā eternā tristiciam q2 h3 aiam imortale3 que pōt pati eter nam tristiciā vt pbatum est. et sic hō ptinue viuit cōtra seipm et est cōtra seipm et dum viuit acqrit il la per que eternaliter cruciabif 7 tn̄ hoc facit voluntarie sine coac tione. et tn̄ nulla alia creatura fa cit aliquid contra seipam nisi sol9 hō. Igitur cōcluditur q deus nō fecit hoīem tale3 nec in tali statu nec posuit in eo tales radices pes simas. Sed deus fecit hoīem. g sequitur q fecit ipm in statu alio et cōtrario et q posuit in eo radi ces oīm bonoꝝ sc3 amorē dei 7 n̄ amorē puatū 7 fecit hoīem vt pos set voluntarie operari bona ope ra remunerabilia et posuit in ipo oia illa per que posset acquirere eternum gaudiū et nō tristicia3 g sequitur q hō aliqn̄ fuit in statu debito cōtrario statui in quo nūc est pōt aliter esse. Item de9 nō fe cit hoie3 contra totu3 ordinē cre aturarum et vniuersi ymo magis sm̄ ordinē creaturaꝝ et vniuersi cum hō sit pars vniuersi et princi palis ps et sic i ordie creaturaru3 Sed hō modo in isto statu i quo est. est cōtra totū ordinē vniuersi et deuiatus a toto ordine q2 oēs alie creature faciunt quo dn̄t iux ta suam naturā et nulla facit ꝯ se ipam nec contra suā propria3 na turam. Sed hō facit quod nō d3 iuxta suam naturā et suum gaudi um ymo facit contra seipm conti nue et contra naturam hoīs. Un̄ oms creature clamant et dicunt qualis debet esse homo iuxta na turam hoīs et gradum hoīs in or dine creaturaꝝ clamant et dicūt quid debet facere homo quid pti net ad ipm hoīem vnde dicunt et clamant q hō debet esse talis iu xta ordinē et gradum suū in vni uerso q debet cognoscere seipm et oms creaturas et suū creatorē et cognoscere oia bn̄ficia sui crea toris et debet esse gratus et tunc regraciari cōtinue suo creatori tā pro se q pro oibus creaturis. de bet continue amare suum crea torem timere et honorare et ei soli seruire vt iam probatum est.

Tale3 hoīem requirūt oms crea ture et totum vniuersu3 qui talia faciāt. Sed tn̄ hō ē totus per cō trarium et facit oppositum q2 nō cognoscit seipm nec suu3 creato rem nec sua beneficia est ingrat9 deo de oībus bn̄ficijs sibi collatis non amat deum s3 seipm non ti met deu3 nec honorat sed iniuri at et offendit non seruit creatori suo sed creaturis. Item cratu re requirunt hominē qui sit amic9 deo quia creature dei sunt et ser uiunt homini propter deum. S3 tn̄ homo est inimicus dei ꝯrius deo. g i isto statu ē ꝯtra totū vni uersu3 7 ꝯ totū ordinē creaturaꝝ

et destruēs armoniā vniuersi. Itē creature ⁊ ordo vniuersi requirūt hoiem rōnalem et nō bestialē hominem sapientē et nō stultuz nec freneticū hoiem ordinatuz intra seipm et nō inordinatū. hoiem in quo aīa dn̄etur ꝫm rōnez ⁊ regat corpꝰ autē ei famuletur ꝫuiat ⁊ regatur qꝛ creature ꝫuiunt corpori ꝑpter aiam. Sed tn̄ oppositum ē qꝛ hō in isto statu ē bestialis stultus freneticꝰ inordinatꝰ intra se ipm et in ipo corpꝰ dn̄atur et aīa que est naturaliter dn̄a famulat ⁊ ꝫuit corpori et sic tāta inordinatō tāta iniusticia ē intra hoiem ꝙ cū aīa sit imortalis īcorruptibilis spiritualis ō natura sua portās ymaginem dei. ⁊ corpꝰ sit mortale corruptibile terrenū et corporale. ergo ꝫm rectum ordinē et verā iusticiaz postꝙ̄ corpꝰ est vnituz cum tali aīa ita digna dꝫ ei obedire obtemperare et nullomō dn̄ari nec eam ipedire. et aīa deberet iperare mādare regere et nullomō subiugari. ⁊ tn̄ totū ē ꝑ oppositū totū ē ꝑūsū Ita ꝙ magis in hoie corpꝰ hꝫ ꝓprias inclinationes ꝯ̄ rōnem inhonestissimas irrationabilissimas. et aīa duz deberet castigare suum corpꝰ cū sit naturaliter dn̄a et regina ipa sequitur inclinationes sui corporis turpissimas et viuit ꝫm illas et sic totaliter corpꝰ trahit aiam ad se ad suam vitā et dn̄atur et captiuat eā totaliter.

Ecce ꝙ̄tum vituperium est infra hoiem qꝛ res mortalis corruptibilis bestialis corporalis dn̄atur et regit. et res imortalis incorruptibilis spūalis seruit et regitur et famulatur ⁊ subiugat. dn̄s obedit seruo nequissimo superiꝰ inferiori et rex subdito. Quare sequitur ꝙ infra hoiem ē tāta inordinatio ꝙ nō pōt cogitari maior in hoie.

Sed cum oēs alie creature sint ordinate intra se et sunt ꝑpter hominē sequitur ꝙ requirunt hoiez ordinatum intra se et nō talez hominē sicut est quare cōcluditur ꝙ hō in statu isto et cōtra totuz ordinez vniuersi ⁊ creaturaꝝ ymo est turpitudo vniuersi et tociꝰ ordis ergo cum deꝰ nihil faciat contra ordinem creaturaꝝ et vniuersi sequitur ꝙ nō fecit hominez talez nec in tali statu sicut modo est.

Sed cum deus fecerit hominem sequitur ꝙ fecit eum in alio statu et in tali statu sicut requirit totus ordo creaturaꝝ et vniuersi.

Ergo cōcluditur ꝙ aliqn̄ fuit hō in statu cōuenienti ꝫm ordinē creaturaꝝ et hoc oñdit ordo creaturarum qui semper manet. vnde cuz alie creature que sunt inferiores et minores sint cōplete quelibet ī suo genere et in suo gradu. Seqˀtur ꝙ homo fuit ꝯpletꝰ in suo genere et in suo gradu ⁊ habuit oīa que habere debuit iuxta gradum suum. Aliter deꝰ magis amasset

res inferiores ꝛ minores ꝙ maiores et tñ sunt ꝓpter hominē. Cuꝫ ergo deꝰ fecerit creaturas bonas propter hominē ergo magis debuit fieri hō bonus. Item per experiēciam videmꝰ ꝙ impossibile est ꝙ illud quod nunc est acetuꝫ primo fuerit acetū ymo ꝑmo fuit bonuꝫ vinuꝫ. Ita impossibile est ꝙ natura hois ꝑmo fuerit corrupta. Ita ꝙ status corruptꝰ fuerit primus ymo de neccessitate fuit ꝑmo bona et perfecta. Sicut ergo acetū arguit vinuꝫ. Ita iste status in quo nūc est hō de neccessitate arguit alium statū in quo ꝑmo fuit. Iteꝫ nullus artifex facit suum opꝰ primo corruptū et malū et cōtra naturam rei ymo facit suuꝫ opꝰ sm̄ ꝙ cōuenit operi. ergo cum deꝰ sit sūmus artifex fecit hoiem scd̄m ꝙ conuenit hoi et fieri debuit. Preterea iam ꝓbatū est ꝙ deus ē magis pater hois ꝙ pater carnalis. Sꝫ bonus pater carnalis nō daret filio suo ꝙ essꝫ ꝯtra filiuꝫ et ꝙ destrueret filiū. ergo minus deus daret aliquid homini ꝙ sit cōtra homineꝫ ymo magis ꝓ bono hominis vt ꝓbatū est prius.

Qualiter erat statꝰ ꝑmus hois et quas ꝯditōes debeat habere.

Uoniam autē ex premissis habemꝰ duos statꝰ nature ipsius hois vnuꝫ corruptū i quo nunc est. alium ꝑfectū in quo primo fuit realiter et de facto. Et cū scīa de hoie cōsistat in isto duplici statu sꝫ vt cognoscamꝰ conditiones vtriusqꝫ status oportet inuestigare conditiones istoꝝ duorū statuum et qd̄ vterqꝫ cōuenit. Et qꝛ isti duo status sunt ꝯrij inter se Ideo oportet ꝙ habeant cōtrarias cōditiones et per cōsequēs ex conditionibus vnius statꝰ possumus arguere et cōcludere conditiones alterius. Et qꝛ statꝰ ꝑmus in quo ꝑmo erat mō non apparet nec videtur realiter nisi inquantum ordo creaturaꝝ oñdit nobis et status in quo mō est qui ꝯrius illi apparet realiter et videtur.

Et ideo duo sunt per que possumus conditiones primi statꝰ cognoscere scꝫ ordo creaturaꝝ quē videmus ad oculum ꝛ statꝰ hois corruptus qui mō apparet. Uñ postꝙ creature ostendūt nobis ꝑmum statū hois. Ita etiā dn̄t oñdere et manifestare oīs cōditiones et ꝓprietates quas debebat habere hō scd̄m illum statū. Uñ neccesse est ꝙ cōditiones ꝛ ꝓprietates sequātur quālibet naturam scd̄m suum statū et sm̄ ꝙ ei cōueniūnt. Et etiam postꝙ iste status in quo nūc est hō ꝯrius est ꝑmo statui in quo primo erat. Sequitur ꝙ per cōditiones illiꝰ status corrupti possumꝰ inuestigare condines alterius. Et primo ꝓce

damus per cõditiones istius sta- tus ad conditiones alteri⁹. dein- de per creaturas. Un̄ postq̄ iste status in quo nūc est, est mal⁹. se- quitur q̄ om̄s conditiones quas h3 scd̄m istum statū sūt male ꝛ tot conditōes malas quot homo ha bet in statu isto sunt tam ex parte anime q̄ ex parte corporis. et hoc neccesse est ita esse. Et ideo videa mus et numerem⁹ ꝯditiones ma las q̄s nūc hab3 homo q2 i ꝯrijs cōditionibus deus fecit hominē Unde malū est homini q̄ si igno- rans et non cognoscat se ip̄m nec suū factorem. Malu3 em̄ est hoi q̄ habeat amorem malū ꝑpriam voluntatem timore3 malū. querat vanitatem ꝑprium honorem seq̄- tur sua ꝑpria desideria et suā ꝑp- am volūtate3. Malū est homi q̄ irascatur ꝯtra ratōnem et habeat ꝯcupiscentiā in ordinatam cōtra ratione3 q̄ pl⁹ appetat comedere et bibere q̄ sit neccesse. Malū est hoi ex parte corporis infirmitas ꝛ mors et senescere et dolor. Ma- lū est hoi tristicia. Malu3 est hoi q̄ corpus dn̄etur ꝛ aia famuletur q̄ sic rebellio corporis. Malū est homini ex parte corporis q̄ paci atur famem sitim et calorem et fri gus contra naturam sui corporis Et vt oia cōcludam⁹ malū est hoi ois pena et miseria. Ergo argua- mus per ꝯrium om̄s ꝯditiōes bo nas ꝯtrarias istis igitur in primo statu homo nō erat ignorās ymo sciens et cognoscens seip̄m et suū creatore3 quantū ei expediebat ꝛ om̄s creaturas. Itē habebat amo rem bonu3 et debitū scd̄m amorē dei et nō amorem ꝓuatū nō habe bat ꝑpriam voluntatem s3 dei nō habebat mala desideria nullū ti- morem malū habebat. nō quere- bat vanitate3 nec ꝑpriū honore3 nulla ꝯcupicētia erat in eo inordi nata nec ꝯtrarietas. Nō plus ap petebat comedere nec bibere q̄ es set neccesse. Ite3 nulla infirmitas erat i eo ex pte corporis nec mors nec senectus s3 semꝑ vita et iuuē t⁹ null⁹ dolor nulla tristicia. Ite3 perfecta obedientia corporis ad aīam sine aliqua rebellione. Ite3 nō patiebat᷑ famē nec sitim nec ca lorem nec frig⁹. Nec in eo vt oia cōcludam⁹ erat aliqua pena nec miseria nec aliquid quod habeat nomē mali siue ex parte aie sie ex parte corporis siue interi⁹ siue ex terius. Et exinde cōcluditur q̄ iste locus in quo nūc habitat hō nō erat cōueniens nec debit⁹ iux ta primum statū ymo totaliter re pugnans quia in isto loco est di- stemperentia in calore in frigidi tate in hūiditate i sicitate vt nec- cessario hō altētur ī corpore et pa tentur nūc frigiditatē nūc calidi- tatem nūc huitatem nūc siccitatē et senesceret. que oia repugnant primo statui in quo nihil mali de

bebat esse nec in corpore nec i aia ergo cōcluditur ꝙ alius erat loc⁹ in quo pmo habitabat i pmo statu qui totaliter erat ꝯueniens illi statui in quo nulla erat asperitas nulla alteratio corporis nullū frigus sensibile nec calor sensibil' nec aliquid ledens corpus nec impediēs aiam sꝫ omē temperamētum Sicut g̊ duo sūt status ꝯtrarij hominis ita sūt neccessario due habitatōes hois corporales et duo loca corporalia que ꝯtrariantur adinuicez et hn̄t cōtrarias conditōes Sicut em̄ se habet status ad statū ita se habet locus ad locū et habitatō ad habitationem. Et ideo iste locus se habet tamꝙ carcer respectu alterius. hoc autez potest manifestari in exemplo de vino ⁊ aceto quia vinuꝫ qd̄ diu remanꝫ in statu vini manet in bono vase. Sꝫ quādo est corruptū mutatur in aliū locuꝫ. Ecce g̊ qualiter per conditiones status corrupti ⁊ lapsi in quo est homo arguimus conditiones pmi status perfecti iquo pmo erat homo. Comparemus g̊ vnū statū ad aliū ⁊ habebim⁹ magnam noticiaꝫ de homine.

Qualiter ꝓbantur cōditiones et ꝓprietates pmi stat⁹ hoīs scꝫ ꝑ ordinē creaturaꝝ et ꝑ naturā ipsius status et exigentiam.

Ostꝙ aūt ꝓbauim⁹ ꝯditōes pmi status et hoc per ꝯtriuꝫ statuꝫ nūc ꝓbabim⁹ ꝯditiones et ꝓprietates quas debebat habere et hoc per ordinem creaturarum et per naturam ipsius status in se Unde conclusuꝫ est ꝙ deus fecit hominem talem et i tali ordine sicut ordo creaturarum et vniuersi requirit et petit et per consequēs in statu debito contrario statui in quo nūc est Sꝫ homo secundum ordinem creaturaꝝ debet esse tal' ꝙ dꝫ dare dō pmo totū suū amorē continue et incessanter ipsū amare meliori modo quo poterit debꝫ ipsum timere et honorare ꝙtum poterit ei obedire totaliter credere et sibi seruire soli. Et omnia ista debet homo facere fm modū sue ꝓprie nature que est libertas et iō cū libertate volūtarie et sponte et sine aliqua coactione et ita homo debꝫ esse talis fm ordinē cratura rū ꝙ dꝫ esse vnit⁹ et obligat⁹ deo imediate per totā volūtateꝫ suam sicut op⁹ factori suo sicut bn̄ficiatus bn̄ factori suo sicut huus dn̄o suo sicut fili⁹ patri suo tāꝙ subditus regi suo tāꝙ iudicabilis iudici suo. Et sicut sponsa sue sponso et sicut amicus suo amico cordialissimo. talis ergo erat homo in pmo statu respectu dei et talis status erat quia si aliter esset non esset talis qualis esse deberet quod fieri non debet. Igitur sequitur ꝙ nihil debuit esse in natura homis nec ex parte anime nec ex pte corporis nec intus nec extra ꝙ re-

pugnaret isti statui qd impediret hominez ab omnib⁹ supdictis inclinaret hominē ad aliqd qd posset noscere homini nec ledere hominez ꝯtra suā volūtatez et libertatez nihil ergo mali debebat esse in homine et per ꝯsequens nulla pena neqꝫ miseria nec in corpore nec in anima sꝫ omnia debebant esse que ꝯueniebant suo statui ad honorez dei et perfectionez et bonū hominis aliter fecisset de⁹ cōtra honorez sue potestatis sue sapientie et bonitatis. Item tota dignitas et nobilitas nature humane consistit in libero arbitrio quia per liberū arbitriuꝫ homo est hō et est super omēs alias creaturas Vñ iam ꝑbatum est ꝙ liberum arbitriū sedet super oēs creaturas inferiores nec maiorē nobilitatez potuit deus dare homī ꝙ libertatem naturalē. Nihil ergo maius pōt esse libero arbitrio in mundo Si aūt arbitriū liberū sit corruptuꝫ tūc nihil peius nihil vilius nihil turpi⁹ nihil abhoīabilius. Si aūt sit perfectū et quale debꝫ esse tūc nihil potest creari melius nec dignius. ğ cū ꝓpria natura hoīs sit habere liberꝫ arbitrium et volūtatez cū libertate. Sequit̃ ꝙ de⁹ fecit hoīez cū libero arbitrio suo ꝛ tali quali esse debebat. Et p ꝯñs postꝙ dedit hoī libertatez volūtatis dedit oīa illa que ꝑtinēt ad dignitatem libertatis et nihil dedit ꝙ esset ꝯtra naturāꝫ voluntatis ꝛ libertatis. Aliter dedisset libertatē ꝯtra libertatem et malū hominis et penaꝫ qm̄ omnis pena ideo est pena quia est ꝯtra libertatem volūtatis et nihil est penosū homini nisi quia est ꝯtra voluntatem liberam. ergo si deus dādo homini libertatem dedissꝫ aliquid ꝯtra libertatez dedisset hoī libertatez volūtat̄ ꝯtra libertatem ꝛ dampnuꝫ hoīs et penā et sic fecit hoiem cōtra hoīez. ğ dedit homī oīa que pertinent ad libertatem voluntat̄ ğ cōcluditur ꝙ hō in primo statu nihil habuit ꝯtra suam volūtatez liberam nec in corpore nec in aīa nec in se nec extra se. Et per ꝯñs nullā penam nullā misiaꝫ nullaꝫ violentiam nullā coactōnez. et ex isto concluso et ꝑbato possumus cōcludere oēs ꝯditōes et ꝓprietates illius stat⁹ taꝫ in corpore ꝙ in anima. Vñ sequit̃ ꝙ homo in illo statu hēbat corp⁹ realiter subiectū anime sine rebellione et ei proportionabile. Ita ꝙ in corpore nl'la erat libido nē ꝯcupiscētia inordinata nec aliqs motus inordinatus nec ꝯtra ratōem et voluntatē regulatam. Item quia aīa homis est immortalis vt ꝑbatuꝫ est ꝛ naturaliter amat suuꝫ corpus ꝛ vult esse cū corpore. ergo vult ꝙ corp⁹ suū viuat et nō moriatur nec separetur ab ea sed conseruetur in esse nec vult ꝙ corpus suuꝫ putrefiat

et cõuertatur in vmes ⁊ in cinerẽ ꝑ in ꝓmo statu hõ hũit tale corp⁹ ꝙ nõ moreretur neqꝫ morte violẽta neqꝫ morte naturali cuꝫ mors sit semper cõtra naturã in hũana natura qꝛ aliter hũisset corp⁹ contra suam volũtatẽ ⁊ cõtra naturã gie que est imortalis. Item mors est vltimũ terribilium et ẽ odibilissima et horrendissima et nullomõ amabilis nec placibilis. quare sequitur ꝙ mors in ꝓmo statu nullomõ habuit locũ. Sed soluꝫ vita que non est contra voluntatem. Item per mortẽ hõ desinit esse hõ. Sed hõ in primo statu sic dꝫ esse hõ semper voluit esse hõ nec voluit esse mortuus hõ quare nullomõ hõ in primo statu potuit velle nec amare morteꝫ ymo odire quia nihil magis inimicum hoi ꝙ̃ mors nihil magis ꝯrias ꝑ mors nõ habuit locum tũc in natura hois sꝫ vita ꝑ in primo statu erat imortalis qꝛ nõ debuit habere illud quod nullomõ est amabile sed totaliter odibile et horribile hoi Igitur nullomõ potuit tũc habere mortẽ nisi in penã et omis pena est contra voluntatem et hõ nihil debuit habere cõtra suã voluntatem et maxime mortẽ que ñ solum destruit corp⁹ sed totũ hominẽ. Item sicut hõ nollet mortẽ ita nellet senetutem nec perdere iuuentutẽ nec pulchritudinẽ corporaleꝫ nec fortitudinẽ sꝫ semper vellet cõseruari in suo vigore qꝛ maxima miseria ẽ venire ad senectutem. ꝑ sequit̃ ꝙ erat natura hominis in ꝓmo statu vt nũꝙ̃ senesceret nec perderet iuuãtuteꝫ nec vigorem. Aliter sequeret̃ ꝙ hõ pateretur et haberet aliq̃d cõtra suã voluntatẽ et sic pateret̃ penã ⁊ tristitiam qḋ fieri nõ debuit nec est silr̃ de aĩalib⁹ brutis sicut de hoie qꝛ nõ hñt aĩam imortalẽ ⁊ semper viuentẽ nec libeꝝ arbitriũ vñ eis cõuenit mors naturalis ⁊ senect⁹ et senescere. Et sic ꝯclusum ẽ ꝙ hõ in primo statu ineternũ nõ moretur. et iõ neccesse ẽ esse alium locũ ꝙ̃ istuꝫ in quo hõ tunc hitabat in quo hõ nulla pateret̃ alterationẽ in corpore nullã lesionẽ nec calorem nec frigus nec aliq̃d haberet cõtra suam volũtatẽ sed esset loc⁹ temperatissim⁹ qui ꝯueniret imortalitati corporis qui totaliter esset locus cõuenientissim⁹ sine vento sine turbatione aliqua. Ubi autẽ sit talis locus in terra ad pñs relinquitur sꝫ sufficit ꝓbare taleꝫ locum esse. Itẽ etiã neccesse erat eẽ alios cibos et fruct⁹ ꝙ̃ istos quibus nuĩꝫ hõ vteret̃ qui conuenirent imortalitati corporis qui essent temperatissimi. Qualiter aũt posset esse corpus imortale et qualiter hõ sic fieret nimis ꝓlixum esset declarare sꝫ sufficit scire ꝙ de facere potuisset et sciuisset si voluisset. postꝙ̃ ita fieri conueniebat.

Tamen possumus dicere q̃ fieret tam per ꝯplexionem corporis tē= peratissimā per quam corpus eēt dispositum ad immortalitatem q̃ per virtutem anime que est imor= talis que viuificaret corpus i per petuum et daret corpori vitam in defficientem sicut ipsa de natura sua est vita indefficiens creata q̃ ꝯseruaret corpori suam ꝯplexōez que ita q̃tum est de se potest viui ficare corpus imperpetuum sicut per vnam diem. tam etiā per vir= tutem fructuum illius loci tempe ratissimi. Qui autem bene cogno cit causā quare est neccesse q̃ nu nc corpus moriaꝛ poterit scire mo dum qualiter tunc homo nō mo= rietur per oppositum.

Qō in ꝑmo statu omnes crea ture obediebant homini.

Ex predicto etiam fūdamen to scꝫ ex natura liberi arbi= trij ipsius libertatis ꝓbatur q̃ in primo statu hominis erat obedi= entia creaturaꝝ. Ūn̄ postq̃ in primo statu nihil erat contra na= turā volūtatis ⁊ libertatis seu libe ri arbitrij homis qꝛ erat totaliter obediēs deo libere et spōte q̃diu stetit in illo statu. Et qꝛ vbi est libertas voluntatꝭ seu liberum ar= bitrium. Ibi ē naturaliꝛ dn̄iū im= perium principat⁹ et dn̄atio. Et cuꝫ inobediētia seu rebellio sit cō tra diuinū imperiuꝫ seu principatū sequiꝛ q̃ i primo statu nulla erat inobedientia nulla erat rebellio contra hoiem et per ꝯn̄s erat v̄a obediētia et subiectō. Aliter eī se= queretur q̃ liberꝝ arbitrium i quo esset dn̄iū esset datū hoi in penam et tristitiā ⁊c. ḡ cōcluditur q̃ oia in feriora obediebant iperio et dn̄io hois et nihil erat sibi rebelle nec i obediens sicut em̄ hō qui habe= bat liberꝝ arbitriuꝫ erat sub dn̄io dei et obedientia ei⁹. Ita inferio ra que erant sub hoie que nulluꝫ habebāt liberꝝ arbitrium nec per ꝯn̄s dn̄ium debebāt esse sub dn̄io et obedientia hois. Solus em̄ hō in vniuersitate creaturaꝝ hu= ius mūdi habebat dn̄ium et natu ram dn̄andi et iperandi. ḡ oia illa que nō habebāt dn̄ium nec natu= ram aptā ad dn̄andū debebāt eē sub dn̄io. quare hō debebat dn̄ari oibus inferioribus creaturis tan q̃ rex et imperator oim creatura= rum cui soli a deo datuꝫ fuerat vt posset dn̄ari. frustra em̄ esset dn̄iū vbi nō esset obedientia inferioꝝ. Item hō in primo statu erat tota liter amic⁹ dei totaliter obediens deo qꝛ talis erat prim⁹ status. er= go oia que dei erant habebant in clinationem ad hoiem. ergo nihil poterat esse cōtra voluntatē hois aliter oia nō essent dei ergo si hō obediebat totaliter deo omia que erant sub hoie obediebāt hoi ⁊ fa ciebant voluntatē ei⁹. Item si ali

quid dñatur hoi dz dñari oibus que sunt sub hoie et que sunt propter hoiem. Et hō dñabatur hoi qz dñabatur sibi ipi erat eñ dñs sue ppe voluntatis et sui corporis et oim membrorum suorum ğ debebat dñari oibus creaturis inferiorib⁹ que sunt minores hoie ꝛ sūt propter hoiem. qui eñ dñatur re maiori dz dñari minori. Et sic ptz qualiter per naturā liberi arbitrij et libertatis pbātur oñs cōditōes status in quo primo erat hō. Qui ğ bñ cognoscit dignitatē excellentiaz et nobilitatē liberi arbitrij poterit clare videre oia illa que ptinent ad primū statum hois qz hō fundat in libero arbitrio. Sicut q̄ bñ cognoscit dignitatē et excellentiaz regie magestatis cognoscit oīa que ptinēt ad statuz regiuz et sue maiestatis et dignitatis. Ecce ğ qualiter p duas vias inuenimus cōditiones et pprietates pmi status in quo pmo fuit hō fact⁹ scz tam per istū statuz corruptū i quo est hō tam etiā per ordinē creaturarum. Et per naturā ipius stat⁹ in se qui est status libertatis i qua nulla erat corruptio nec puersitas Sicut aūt per naturam liberi arbitrij sani et pfecti pbauim⁹ conditiones illius stat⁹. Ita ecōuerso per naturam liberi arbitrij corrupti et puersi possum⁹ pbare cōditiones sui stat⁹ et que pertinēt ad ipsum qz eadem est scia oppositorum. Comparem⁹ ergo istos duos status hois inter se ꝛ videam⁹ qualis hō erat hō ꝛ qualis modo est vbi erat primo et vbi modo est quot et quāta bōa pdidit ꝛ quot ꝛ quāta mala nunc hz et sic per istū modum habebim⁹ verā cognitionē de hoīe alit̄ ignorabim⁹ hoiez Ecce igr̄ quō creuit scia de hoie qz nūc habem⁹ duas scias vnam de hoie perfecto et sano et aliā de homine corrupto et lapso.

De origine corruptionis ꝛ mali nature hominis.

Post pdicta oportet inuestigare originē corruptiōis ꝛ mali ipsius nature hois ꝛ quomodo intrauit et quis fecit hominem talem et in tali statu fecit modo esse Uñ pbatum est ꝙ deus nō fecit hominē talez ymo fecit ipsum in debito statu. ğ neccesse est vel ꝙ ipse homo met per se fecerit seipsuz talem scz ꝙ fecit suā corruptionē suam perditionē et suum malū vl' aliqua alia creatura. Et qz probatum est ꝙ nihil poterat nocere hoi nec ledere hoiem nec aliquaz violētiam facere cōtra eū cōtra suam volūtatē nec cōtra suā libertatē ğ neccessario ɔcludit ꝙ ipemet hō voluntarie libere et spōte p suam voluntatē nulla alia re cogēte fecit seipm in tali statu fecit suam corruptionē et suum maluz ꝛ per

dedit seipm et statū pmū bonum et fecit seipm malū. Et qꝛ nos probauim⁹ oms cōditōes primi status hoīs per liberꝝ arbitrum ꝛ rōne libertatis et volūtatꝭ et fecim⁹ fundamētuȝ et caput nostrum in libero arbitrio. Ita ꝙ oīa debebatur hoī rōne libertatis et volūtatꝭ scȝ īmortalitas ꝯseruatio iuuētutꝭ obedientia creaturaꝝ et alia supꝛdicta. Ita ꝙ nullum maluȝ debebat esse in hoīe contra suā voluntateȝ. ḡ per oppositū arguam⁹ si i hoīe ē aliquod malū et aliqua pena seu miseratione ꝙ ipm liberuȝ arbitrium seu volūtas libera ē in cā. ḡ neccessario pmum malū fuit in libero arbitrio et in voluntate libera. Cum ḡ in natura hoīs recipiant multa mala mltiplex pena mltiplex miseria et calamitas mltiplex defect⁹ et tn̄ nō deberēt eē ꝑm statum debitū et nō cōueniūt statui debito liberi arbitrij sani et perfecti. ḡ sequit ꝙ ipm liberꝝ arbitrium ē corruptū puersuȝ malū deuiatum et mutatū in suū ꝯriuȝ ḡ sicut dicim⁹ ꝙ deus dedit tales cōditiōes et ꝓprietates hoīs hoī in primo statu debito qꝛ liberꝝ arbitrium quod erat bonū ita exigebat dicas per oppositum ꝙ ideo hō nunc hȝ oppositas cōditōes ꝛ tot mala tam in aīa ꝙ̄ in corpore tam int⁹ ꝙ̄ extra qꝛ liberꝝ arbitriū exigit et ita debet ei et per ꝯn̄s ipsum ē malū et in eo ē corruptio et malicia que nō deberēt eē. oīa ei dn̄t ꝓportinari libero arbitrio sic ḡ primū maluȝ seu pma malicia ꝛ prima corruptio fuit in libero arbitrio ꝛ volūtate libera. ꝛ sic habemus radicē oīm maloꝝ in natura hoīs. cū ḡ primū in vno ꝙ̄ gn̄e sit cā oīm alioꝝ seqtur ꝙ malū liberi arbitrij seu voluntatꝭ qḋ est primum malū sit cā oīm maloꝝ ꝛ ab illo hn̄t origīnē oīa alia mala ꝛ ꝓpter illḋ maluȝ sunt. Et si illḋ malum nō esset nulluȝ maluȝ esset. et qꝛ de⁹ nō fecit liberꝝ arbitriū malum nec corruptū. ḡ seqtur ꝙ ipm liberꝝ arbitriū fecit seipm malum et corrupit seipm et nocuit primo sibiipi. ḡ voluntas hoīs fecit seipsam malā libere et spōte et voluntarie nullo cogente quia aliter fieri non potuit.

Quod n̄ sunt nisi duo mala scȝ voluntarium et inuoluntarium

Et qꝛ nihil pōt fieri maius malum nulla maior tristitia nulla maior corruptō nula maior puersitas ꝙ̄ liberi arbitrij et volūtatis nec per ꝯn̄s maior difformitas seu turpitudo. Et iō qꝛ liberꝝ arbitriuȝ tantā maliciā tantā corruptionē fecit in seipo voluntarie et spōte sequit ꝙ est odibile ꝛ nullomodo amabile et ꝙ istud malū est ei imputabile totū ꝛ culpa est in eo qꝛ istud maluȝ ē voluntariū et per ꝯn̄s istḋ malum ē pugnibi

le vidicabile et iudicabile et ei debetur pena et pugnitio ꝛ iō ꝺ necessitate ad istō malum dꝫ sequi aliud malū scꝫ maluꝫ pene et pugnitionis et vindicte ꝛ istud malum ē iuoluntariuꝫ et cōtra volūtatem. Et sic duplex est maluꝫ scꝫ voluntariuꝫ et iuoluntarium scꝫ maluꝫ culpe et maluꝫ pene. et ad ista duo mala reducūt oia mala. Vñ pmuꝫ maluꝫ ē voluntarium et iō delectabile et placꝫ volūtati iō nō sentit nec dat dolorē nec tristitiā. iō neccessario scōm malum scꝫ iuoluntarium ē tristabile et displicibile voluntati dās penā dolorem et tristitiā et oportet ꝙ sentiat a voluntate. et iō istud malū maifestat pmum et facit ipm cognosci nec aliter cognosceret ꝛ iō bene ordinatū est vt qui facit malum quod nō sentit ꝙ habeat malum quod sentitur et percipit. Et ideo propter ista duo mala necesse est ꝙ sit ordo iusticie et ordo iudiciarius qꝛ voluntas seu liberum arbitrium facit pmum malū scꝫ voluntarium sꝫ scōm scꝫ inuoluntariuꝫ scꝫ pene ꝛ pugnitionis voluntas nō facit sed fit per modum iusticie ꝛ sic alius facit ideo neccesse est ꝙ sit iudicium et iusticia ad faciendum secundum malum et ad proportionendum qa secundum malum ordinat primū quod est inordinatū et ꝯtra ordinez nature. Et iō quia voluntas seu liberū arbitriū exit ab ordine nature debito neccesse ē ꝙ cadit in ordinē iusticie. Vñ isti duo ordines qui respondēt duobꝫ statibus liberi arbitrij stant sō ordine nature. sꝫ scdus statꝫ scꝫ corruptꝫ et malus stat sub ordine iusticie ꝛ iudicabili. Sic igit omē malū qꝺ est in hoīe est volūtariū vel inuolūtariū vel est maluꝫ culpe vel est malū pene et sic in hoīe reperitur malū inuolūtariū pene et miserie vt patꝫ per expetientiā. Ideo de neccessitate requirit ꝙ in hoīe fuerit malū volūtariū ꝛ malū culpe qꝛ impossibile est malū pene esse sine malo culpe. Et quia homo nō fecit sibi ipm malū pene et miserie quod est malū inuolūtarium. ꝛ cōtra suā voluntatem. ideo sequitur ꝙ alius fecit istud malū homī et per ꝯñs deus fecit malū in volūtarium in hoīe et homo fecit malum volūtarium scꝫ malū culpe ꝛ deus fecit malum pene et miserie pugnitionis et vindicte. ac tamē possumꝰ dicere ꝙ homo facit ambo mala pmuꝫ volūtarie et scōm meritorie. quia scōm malū fit propter pmū iuste ꝛ debite qꝛ ei debetur. Vñ quia liberꝫ arbitrium seu volūtas corrupit se ipaꝫ et difformauit seu deturpauit et destruxit bonitatem quam deus dederat ꝛ pulchritudinē et decoreꝫ et mutauit se inmaliciā et in turpitudinē ꝛ in formā ꝯtrariaꝫ ideo fecit deo

iniuriaz offensaz et vituperium ꝛ fuit ꝯtrarium discordans et dissi- mile totaliter deo ꝑpter quod fuit necesse ꝙ separetur et diuideret a deo ratione ꝯtrarietatis et per- deret vnitatem et amiticiam quã habebat cũ deo ꝑpter quod nul- lomõ potuit placere deo ymo to- taliter displicere et esse odibilem. Et ideo de⁹ propter iniuriã ꝛ offẽ sam sibi factã et summã ingratitu dinem pugniuit ipm hoiem dan do sibi malum pene miserie et tri- stitie vt ad occulum videm⁹. Et ideo scõm malum scꝫ pene et mi- serie est debitũ ordinatũ iustum ꝛ scõm rectam rõnem qꝛ est ꝭm de- um. Ecce igr̃ ordinẽ malorum ꝙ̃ tum ad originẽ ſꝫ ꝙ̃tum ad cogni tionẽ primo apparet nobis malũ pene et iniurie siue inuoluntariuꝫ et deinde ꝑ illud arguim⁹ de nec- cessitate ꝓcessisse malũ voluntari um seu culpe in hoie ꝛ illud malũ culpe separauit hoieꝫ a deo nũꝙ̃ enĩ de⁹ ꝑmitteret esse malũ pene ꝛ miserie nisi ꝓcessissꝫ malũ culpe Et ꝑ ꝯñs de neccessitate cõcludit ꝙ inter deũ et hoies fuit culpa in iuria et offensa ꝑmaria et ꝙ hõ ꝑ mo iniuriat et offendit deum fa- ctorem suum et sic hõ semper por tat in seipõ signum et testimoniuꝫ infallibile per quod põt veraciter arguere culpã iniuriã et offensaꝫ contra deũ in natura hoĩs fuisse.

Quod ista culpa et iniuria seu offensa cõtra deũ ꝑpter quã ẽ pe na et miseria in natura hominis sunt facta per primum virum et ꝑ primam mulierem insimul.

T qꝛ per malum pene ꝛ mi serie nos cognouim⁹ culpã ꝛ iniuriã fuisse. Ideo scõm modũ et cõditionẽ pene arguim⁹ modũ cõditionem et qualitatẽ culpe qa in pena relucet ipa culpa. Uñ qa pena que est in natura homĩs est vl'is et cõis oĩbus hoĩbus qꝛ om nes paciunt penã mortis et alias miserias in vtroqꝫ sexu tã in viro ꝙ̃ i muliere. Ideo sequitur ꝙ cul- pa et iniuria ẽ cõis ꝛ vl'is oĩb⁹ ho minibus. Et qꝛ oĩs hoĩes nascũ tur in ista pena et miseria et dum sunt in vtero et qñ nascũtur ñ pñt cõmittere culpam nec iniuriam quia culpa seu iniuria et offensa est malum voluntariuꝫ ꝛ nullus hõ in vtero nec qñ nascitur extra vterꝰ põt cõmittere malũ volun- rium nisi tunc qñ vtitur libero ar- bitrio. ergo sequit ꝙ ille qui fecit primum malũ voluntarium ꝛ pri mam culpaꝫ fuit magis adultus et ꝙ fuit prim⁹ homo qui fuit cõ munis et vl'is oĩbus qꝛ nisi fuissꝫ in primo hoĩe nõ se extendissꝫ ad oĩs. Et sic cõitas et vniuersa- litas et ydemptitas pene et mise- rie arguit et probat oĩs homĩes descendisse ab vno primo homĩe in quo fuit primũ malum culpe ꝛ primum malũ voluntariũ ꝛ ꝑmũ

malū pene et miserie in quo p̄mo ipa natura hominis fuit corrupta lapsa et peruersa et ab illo diriuatū est malū ad oīs hoēs. Et quia pena et miseria est in vtroqꝫ sexu. ideo sequitur etiam ꝙ in p̄ma muliere fuit idez malū qd̄ in p̄mo viro et ꝙ culpa fuit cōis ambobus Et sic conclusuz est ꝙ est dare p̄mū viruz et p̄mam mulierem qm̄ ambo fecerūt culpam iniuriam et offensam contra deū et ꝙ ab ipis tanꝙ̄ p̄mis radicib⁹ diriuata sūt oīa mala in posteros filios eoruz et filias per successionez. et sic omnes homies hn̄t vnū p̄mū hoiem patrem et vnam mulierez p̄mam matrem in cōi et in gn̄ali. Et ideo omnes homines sūt hoies respectu istius p̄mi patris et prime matris et hoc scd̄m carnez. Qualiter aūt factus fuit p̄mus hō et p̄ma mulier ⁊ in quo statu iam per illa que dicta sūt superius de p̄mo statu hois pōt sciri ⁊ cognosci qm̄ in statu meliori et perfectiori ⁊ in etate pulchriori. et ideo prim⁹ homo ⁊ prima mulier habuerūt ambos status nature hominis quia fuerūt p̄mo in statu perfecto deinde ceciderunt in statum corruptū et malum. sꝫ natura que fuit in omnibus alijs hominibus nō fuit nisi in statu corrupto et lapso. Et iō homines qui fuerunt post ipos ⁊ sūt credūt naturam hominis quā habent fuisse sic conditam et nunꝙ̄ fuisse in alio statu. Sꝫ vlterius est inuestiganduz quis p̄mo fecit culpam offensā et iniuriam cōtra deū vel mulier et quis magis offendit vel vir. Sꝫ hoc scire poterim⁹ ex quātitate pene et miserie. Vn̄ videm⁹ ꝑ experientiā in muliere quasi duplicatam penā et miseriam respectu viri. Cōcludere ḡ possum⁹ ꝙ mulier p̄mo offēdit deū et ab ipa habuit originem p̄ma culpa et offensa cuz sit magis pugnita ꝙ̄ vir et per ꝯsequens in ipsa muliere fuit primo natura humana corrupta.

Qd̄ prima culpa seu offēsa fuit inobedientia ꝯtra deum.

Et quia nōdum inuestigauim⁹ in spāli de prima culpa seu offēsa primi viri et p̄me mulieris et qualis fuit, ꝓpter quā pugniuit eos deus. Et iō opꝫ hoc inquirere in spāli. Et qꝛ nos videm⁹ pugnitōez per expientiā iō per ipsā pugnitionē poterim⁹ inuenire ipaꝫ culpam qualis fuit. Unde iā ꝓbatuz est superi⁹ ꝙ in p̄mo statu oīa membra corporis erāt obediētia volūtati et rationi sine aliqua rebellione omia mouebātur ad imperium rationis. Sꝫ modo videm⁹ per experientiā ꝙ vnum membrū taꝫ in viro ꝙ̄ in muliere est totaliter rebelle et inobediens bone rōnis dictamie reglati imperio ⁊ dn̄io liberi arbitrij scꝫ mēbrū ꝑ quod fit gn̄atio qm̄ nullomodo

obedit rationi ymo semp̄ ꝯtra ra= tōem mouetur et ꝯtra volūtatē sic regulatā. Cetera aūt mēbra obedi ūt voluntati quid ḡ significat h̄ ꝙ mēbra gn̄ationis sūt singulariter sine obedientia et alia obediūt ni si ꝙ sicut oms gn̄amur et eximus per membrū inobedientie. Ita et nos omnes sumus filij inobediē= tie. Unde ꝙ mouetur aliqđ mem brū in hoīe ꝯtra imperium ratio= nis signū est ꝙ fecit aliquid cōtra imperiū sui creatoris. Et quia suū membrū generationis mouet̄ cō= tra imperium rationis et nullum aliūd signū est ꝙ omnes sum⁹ fi= lij parentum inobedientie. Ita ꝙ omnia mala eueniunt nobis pro= pter inobedientiam quia in porta gn̄ationis est vera inobediētia et rebellio. ergo p̄ma culpa fuit iobe diētia et nō potuit esse sine aliquo mandato. ḡ aliquod fuit mādatū adeo cui fuerūt inobediētes. Itē hoc iđ potest oñdi ex natura libe ri arbitrij et status p̄mi in quo hō fuit format⁹. Unde natura liberi arbitrij est vt faciat opus remune rabile quia opera bona facta ex li bertate remunerabilia. Itez quia homo ita debuit formari vt poss3 acquirere aliquod bonū qđ nōdū sibi datū fuerat q̄uis em̄ esset per fectus in natura tamen nondum erat totaliter cōfirmatus qꝛ aliqđ maius adhuc habere poterat sc3 ꝯfirmationem illius status inquo erat quē perdere poterat s3 nō ni= si volūtarie et nō per violentiam. Item adhuc nō habebat gl̄ia3 ce lestē ꝛ glorificatōe3 corporis ꝛ aīe ad quā trāsmutād⁹ erat. et sic hō fuiss3 totaliter ꝯpletus et cōsūma tus in gloriā vt nihil ampli⁹ pos= set ei dari et iam p̱ ip̄m liber͞ arbi triū nō posset aliquid lucrari nec mereri sibi. Et sic ī natura hoīs p̱= fecta duo status sūt ꝯsiderādi sc3 stat⁹ in quo poss3 mereri et lucra ri per ip̄m liber͞ arbitriū ꝛ status inquo totaliter ess3 ꝯpletus ꝛ ꝯfir matus in gl̄ia et sic ess3 stat⁹ meri ti et stat⁹ p̄mij. et ideo qꝛ ista duo debēt esse in aīa sc3 premiū ꝛ meri tu3 vitoria et corona ꝛ hoc ꝓpter liber͞ arbitriū quod p̱ ꝓpriū op⁹ debet coronari ꝯueniens fuit pri= mo ꝙ homo fieret in statu meriti vt sc3 poss3 mereri deinde in statu premij et vitorie transiret ad sta= tum premij et corone. Et hoc erat valde laudabile et gl̄iosu3 et sapo rosum vt hō per ꝓprium meritu3 acquireret suū p̄miū ꝛ vltimū ac finale bonū qꝛ hoc requirit natu= ra liberi arbitrij quia pōt flecti ad duas partes oppositas ꝛ ideo qñ se flectit totaliter ad meliore3 et p̱ seuerat in illa quasi tūc dicitur ha bere victoriam de opposita parte quasi de inimico et meretur coro= nari. Et ideo deus quia ista fieri conueniebat fecit hominem pri= mo in statu merendi et dedit ei cō

pletissime oīa que pertinebāt ad illum statū. Ita ꝙ dedit omīa illa que poterāt ipm iuuare ad merēdum suū finale et vltimū bonuʒ in eternum et nihil habebat ꝙ impediret ipm. Et iō cōuenientissimuʒ fuit ꝙ deꝰ daret hoi occasionem merendi ne in vanū esset creatus in statu merēdi. Et qꝛ nihil ē magis efficax ad merenđ ꝙ̄ pura obedientia seu opꝰ ex pura obediētia qꝛ pͥmum ꝛ radicale opus respectu dn̄i et serui respectu principis et subditoꝝ et inferioꝝ respectu superioris est obedire pure et simpliciter et in isto fundātur oīa opera que precipiūtur qꝛ si obedire nō est voluntariū nullum opꝰ ē qđ sit acceptabile. Si ḡ in operibus factis ex libertate ē meritum sequitur ꝙ in pͥmo hoīe opꝰ i quo oīa opera meritoria fundātur ꝛ radicantur et totū meritū et lucruʒ est opꝰ obedientie ḡ in opere obedientie sine alio adiuncto est om̄e meritum radicaliter. Ideo certe hō exerceri debuit primo in opere obediētie. et sicut erat perfectꝰ in statu merendi. Ita primo faceret opꝰ perfectū meritoriuʒ vt qꝛ poterat obedire ꝛ nō obedire. Si haberet victoriā contra inobediētiam perseuerādo totaliter in ipa obedientia quasi per mođ pugne et victorie acq̄reret suā coronam. Et iō cōuenientissimū fuit ꝙ deꝰ daret p̄ceptū hoi i quo pura obedientia appareret et exercetur. Ita ꝙ in illo p̄cepto nulla appareret vtilitas hoīs ne propt̄ cōmodum et vtilitatē ad illius opꝰ induceret̃. Sed solū ex pura obedientia p̄cipientis et mandantis et sic dilectio per experientiā ꝓbaretur. Et qꝛ magis apparet obedientia in p̄cepto negatiuo seu ꝓhibitiuo ꝙ̄ affirmatiuo mandatū datum ē magis ꝓhibitiuū ꝙ̄ affirmatiuum et breuiter comō quo đbuit esse ꝛ quo magis cōuenit pure obedientie et mereri. Et sic cōcludere possumꝰ ꝙ deꝰ in principio qn̄ fecit primū hoīem ꝛ primā mulierem dedit eis aliquod p̄ceptum de sola obedientia vt hō haberet occasionē merēdi et lucrandi suum finale bonū eternū ꝛ gloriam celestem et cōfirmationē oīum bonoꝝ que possidebat vt sic hō sentiret rectissime de statu meriti et per obedientiā cōfirmatam et perfectā perduceret̃ ad statum pͥmij scʒ ad gl'iam celestem. et vt hō maxīe esset actentꝰ ad seruiendum obedientiā et fugienduʒ inobedientiā et firmiter cōstaret ei de voluntate dei mādantis cōueniens fuit vt deꝰ apponeret penā cum p̄cepto ꝛ talē penā qua non posset excogitari maioꝛ et nulla ē maioꝛ ꝙ̄ pena mortis qꝛ nihil magis terribile nihil magis timenđ ꝙ̄ mors maxīe in statu illo primo Et sic postꝙ̄ iam cōclusū est supe-

rius infallibiliter ꝙ aliqua culpa et iniuria seu offensa cõis seu gñalis est inter deuz et hoiem q̄ vniuersaliter tangit hoies postꝙ etiam declaratũ est ꝙ de⁹ dedit aliquod p̄ceptum de sola obediētia exercēda et probãda. Sequit̄ ꝙ illa culpa iniuria ⁊ offensa fuit inobedientia cõtra deũ scʒ q꞉ hõ fregit p̄ceptum dñi per inobediētiam et incepit habere et sequi suam propriã voluntatē contra dei voluntatē. Et q꞉ iam declaratum est plurib⁹ locis superius ꝙ nihil est magis cõtra deum ꝙ propria voluntas. et propria voluntas idē est ꝙ inobediētia. Ideo nihil magis cõtra deũ ꝙ inobedientia. et ideo hõ nihil potuit facere peius ꝙ inobedientiã nec aliquid mai⁹ ꝙ obediētiã erga deũ Et iõ si hõ per obedientiã meruisset cõfirmationē oim bonoꝝ q̄ habebat et glorificationē celestem ⁊ habitationē eternaʒ in celis cum deo. Ita per inobedientiã meruisset perdere oīa bona que possidebat et pati penã eternam et bitationem infimã et eternã separatõnem a cõsortio dei. Ecce igr̄ recolligendo habem⁹ in natura hois duos stat⁹ scʒ statum integruʒ et perfectum et statũ lapsum et corruptuʒ. Et ƀm hoc habem⁹ duos ordines scʒ ordinē nature et ordineʒ iusticie seu iudiciarũ. Prim⁹ status erat tot⁹ in ordine nature debite. Sed scđus stat⁹ cecidit i ordinã iustitie q꞉ est status pugnationis ⁊ pene iudicij q꞉ in isto statu nõ est nisi culpa et pena et tot⁹ ꝟsatur circa duo q꞉ hõ cecidit in culpã in penam ⁊ in miseriã ⁊ ita semper manet per se q꞉ ipsemet fecit illum statuʒ. Et exinde patuit ꝙ nõ sunt nisi duo mala scʒ malũ volũtarium quod ē malũ culpe. ⁊ malum inuoluntariuʒ qđ est malũ pene et miserie. Item etiã stat⁹ integer ⁊ san⁹ diuisus fuit in duos status scʒ in statum meriti seu merendi et in statũ p̄mij. et iste stat⁹ p̄mij respiciebat duo p̄mia. primuʒ p̄mimũ erat in mũdo scʒ cõfirmatio oim bonoꝝ que possidebat. scđm p̄mium erat vltimũ i celesti gloria ineternũ. Alter auteʒ status laps⁹ respicit duas penas et miserias scʒ penã ⁊ miseriã temporaleʒ in qua hõ perdidit omia bona que collata fuerãt a deo et locum delectabilē et habuit mala contraria bonis ⁊ respicit penã et miseriã eternã post morteʒ corporaleʒ loco glorie eterne et gaudij sempiterni habemus etiam ꝙ inobedientia hois contra deum fuit illa culpa per quam intrauerunt oīa mala i naturã hũanã.

Hic inuestigat̄ si hõ per se nullo alio instigante et inducente offendit et iniuriauit deuʒ vel si fuerit instigatus.

Ed valde mirandū est cum primus homo in primo statu esset ita perfect⁹. Ita cōpletus in oī perfectione et cognitōe sibi necessaria essꝫ etiā amic⁹ dei et amaret deū. Cum creauerit in tāta dignitate ꝙ super oēs alias creaturas quō potuit velle offendere deū et facere aliquod displicitum ei et cōtra suā voluntatem per experientiā. Videm⁹ ꝙ in isto statu lapso amic⁹ nō vl't offendere amicū et ille q̄ receperit bñficia ab aliquo diligit illū ymo amicus multotiens moritur pro amico. ergo mlto magis ī illo statu sano et perfecto cū homo esset bon⁹ tot⁹ gratus et talis erat creatus. ergo videtur ꝙ homo proprio motu nō offendit deum nisi primo fuerit instigatus et indut⁹ per aliquem alium. Item etiaꝫ nō potuit hoc fieri vt homo frangerꝫ mādatuꝫ dei et faceret contra suā voluntatē nisi esset sibi promissum aliquod mai⁹ bonuꝫ q̄ᵱ illud quod habebat qꝛ aliter nō videtur qualiter homo potuit facere cōtra deum nec induci nisi propter aliquod maximū bonum acquirendō. Sic ḡ videtur ꝙ duo fuerūt ibi scꝫ instigatio et cuꝫ hoc maxia ꝓmissio maioris boi q̄ᵱ illō quod habebat. Item etiā hoc totū confirmatur qꝛ ambo peccauerūt cōtra deum ⁊ pl⁹ mulier q̄ᵱ vir qꝛ in duplo pugnita est. Sed si nullo instigāte peccassent vir et mulier videtur ꝙ peccassēt exelatione et superbia bonoꝝ que habebant supra aīalia et ex dñio et dignitate qꝛ habebant dñium supra oīa creata. Sed si ita esset tūc prius peccasset vir q̄ᵱ mulier qꝛ ī maiori dignitate erat qꝛ primus et mulier scōa in sociā et in adiutorium sibi data et tñ fuit oppositum. ḡ alio instigante peccauerūt Sed que fuit illa res que potuit īducere primum virum et ꝑmā mulierem cōtra deuꝫ. non eñ potuit esse aliqua res inferior hoīe q̄ non habet intellectuꝫ nec natura propria hoīs fuit adhoc inclinata ymo magis in oppositū qꝛ bona erat. ḡ sequit̄ ꝙ fuit aliqua res maligna hñs intellectū et voluntatē sciēs facere maluꝫ cupiēs nocere hoī et inuidēs ei cognoscens bonū suū quod poterat acq̄rere et per ꝯñs vt iīmicaret̄ deo instigabat hoīem cōtra deuꝫ. ḡ oportuit ꝙ illa res esset de natura intellectuali et spūali creata. ḡ erat aliquis spūs seu angelus. ḡ iaꝫ erat aliq̄s angel⁹ mal⁹ corrupt⁹ ⁊ lapsus. ḡ videt̄ ex hoc ꝙ ī natura pure ītellectuali seu āgelica erat malū et corruptō ꝑusq̄ᵱ in natura humana.

Quod ꝑ rōnē ōnditur ꝙ laps⁹ seu perditio et corruptio ꝑmo fuerit ī natura spūali et simplici q̄ᵱ in natura mixta seu humana.

Clauis autē per processum iam factuȝ satis ꝓbabiliter ostēsum est ꝙ in natura angelica fiunt primo malicia ꝙ in hūana natura eo qꝛ hūana alio instigante et inducēte facta est mala ⁊ corrupta. ac tñ possumus hoc aliter ostēdere probabiliter scȝ cōparando naturas adinuicē et ex cōditōnibus vtriusqꝫ arguendo. vñ iam dictum est superiꝰ in capitulo de natura angelica ꝙ tres sunt nature create ex quibꝰ ꝯsistit totū vniuersum scȝ natura corporalis tm̄ que nō hȝ spm̄ imortalē. et natura corporalis et spūalis in simul scilȝ hūana. Sicut autē ꝑ istas duas naturas quas videmꝰ probamus tertiam esse scȝ spūalem tm̄ quaȝ nō videmꝰ. ita similiter quodāmō ex corruptione ⁊ lapsu nature medie scȝ corporalis et spūalis insil' seu mixte possumꝰ suspicari de lapsu et corruptione nature spūalis tm̄. Unde natura in fima scilȝ corporalis tm̄ est bona et ñ corrupta nec mutata a suo statu nec ꝑdita nec lapsa. Sed natura mixta est tota mala corrupta et perdita ⁊ lapsa a suo statu. Et iō cū nos videmꝰ naturam supremā visibilem corruptā et nō aliam scȝ corporalē et hoc factum est qꝛ hn̄t liberum arbitrium et voluntatē liberā querere possumꝰ si in natura spūali tm̄ scȝ āgelica cū silr̄ habeat liberum arbitrium sicut media fiunt corruptio. primo et maiuȝ. Vñ sicut natura hōis debuit habere duos status, ꝑpter libeꝝ arbitrium scȝ statū meriti seu merendi et lucrādi et statum p̄mij et glie seu glorificationis. Ita in natura angelica silr̄ debuerūt eē isti duo status qꝛ hoc exigit libeꝝ arbitrium creatum. Et iō fuit primo creata in statu vt posset mereri et lucrari per libeꝝ arbitriū suum finale et vltimū bonum et habuit oīa neccessaria pro illo statu. Sȝ nō fuit creata in statu cōpleto et vltimo qꝛ hoc debebat mereri sic humana natura. Et iō sicut hūana natura lapsa est a primo statu in quo creata fuerat et nō ꝑuenit ad tertium statum. Iō ꝑdidit qḋ debebat mereri et lucrari per liberum arbitriuȝ. Ita silr̄ pōt dici de angelica qꝛ eadem rō est vtrobiqꝫ qꝛ vtrobiqꝫ libeꝝ arbitrium vtrobiqꝫ duo status iam dicti. Et sic natura angelica potuit esse lapsa a primo statu in quo creata fuerat et potuit perdere illū statū ad queȝ debebat peruenire. Et iō si de facto ita est vt in re querimꝰ qꝛ de possibilitate nō dubitamus hoc autē nullomō probare possumus nisi per corruptionē et lapsum apparentes in hūana natura quā videmꝰ que de facto ē corrupta et lapsa. Vñ probabiliter arguere possumꝰ ꝙ postꝙ in hūana natura que est media ē de fctō

malū ꝙ etiaꝫ in illa suprema fuit malū et ꝙ illud malū quod erat ī natura media scꝫ hūana hūit ori- ginē ab illo malo quod pmo erat in natura angelica. Et ꝙ impossi bile est vbi in natura altissima cre ata fuisset pmo malū et corruptō ꝙ nō fuissꝫ in natura media scilꝫ hūana cū vtrolibꝫ malū ex liberta te fuerit. arguamꝰ ğ sic certū est ꝙ pmū malū est maluꝫ spūale volū tariū intellectuale qꝛ malū corpo rale nō pōt esse pmuꝫ. Vñ in hu- mana natura est vtrūqꝫ malū scꝫ malū spūale et corporale. sꝫ spūa- le et voluntarium fuit causa mali corporalis quod est inuoluntariū ğ cum nos videmꝰ maluꝫ spūale simul ꝯiūctum cum malo corpora li in hūana natura videtur ꝙ pri- mo fuit malū spūale purū sine cor pali et p ꝯñs pmo fuit malū ī na- tura pure spirituali qꝛ videtur es- se ordo in malis sic̄ in bonis post- ꝙ ğ malū est in natura videtur ꝙ habeat suuꝫ ordinem nō tñ nec- cessariuꝫ sꝫ voluntariū qꝛ in ma- lis volūtarijs nulla potest esse nec cessitas sꝫ voluntas. sꝫ mala iuo- luntaria et corporalia hñt neces sitatē et ordinē necessariuꝫ inter se quia mala volūtaria exigunt et requirūt mala inuolūtaria et cor- poralia et ipm malum corporale necessario acusat aliud. Item in hūana natura fuit ⁊ est ꝟtiblitas rōne liberi arbitrij qꝛ natura pu- re corporalis nō se pōt vertere in oppositum per se qꝛ nō hꝫ liberū arbitrium. ğ videtur ꝙ vbi libeꝝ arbitrium sua rōne vertibile ē ma gis purum ꝙ ibi est maior vertibi litas et possibilitas magis verten di se quo voluerit ğ sequitur ꝙ li- beꝝ arbitrium fuit magis vertibi le et citius in natura que tātū est spūalis ꝙ in natura que est corpo ralis et spūalis insimꝉ qꝛ ista app- pinquat nature pure corporali q̄ ē totaliter inuertibilis de se ⁊ hꝫ eā in se et alia multum distat. ğ cum malū reperiatur in natura minus vertibili et que apppinquat tota- liter nature īuertibili videtur ꝙ p mo fuerit ipm malū in natura ma gis ꝟtibili. ğ videꝉ ꝙ corruptō p- mo fuit in natura pure spūali que hꝫ libeꝝ arbitrium magis verti- bile ꝙ in natura corporali ⁊ spūa li insimul que hꝫ liberum arbitriū minꝰ ꝟtibile ⁊ ꝙ corruptio liberi arbitrij minꝰꝟtibilis hūit originē a corruptiōe liberi arbitrij magis vertibilis nō tamē de necessitate sed volūtarie qꝛ libeꝝ arbitriū nō pōt corrūpi nisi voluntarie et spō- te sꝫ tñ pōt instigari induci et per suaderi ad corruptionē et ad ma- lum per aliud et temptari. ğ videꝉ ꝙ libeꝝ arbitriuꝫ summe nature scꝫ angelice temptauit instigauit ⁊ inducit libeꝝ arbitriū medie na ture ad malum et ad corruptionē et hoc per inuidiā et maliciam.

Preterea natura hũana est media inter naturã pure corporalẽ et pure spũalez. Et ex istis tribus ↄstat vniuersũ tanq̃ vnuz totũ. sz cum natura stãs in medio duarꝝ naturarꝝ fuerit facta bona videt̃ ꝙ nõ fuerit corrupta nisi traberetur ad malũ et corruptõez per vnã vel ꝑ aliam. sz nõ potuit trabi ad malũ ꝑmo nec instigari per naturaz pure corporalez. ğ videtur ꝙ alia natura pure spiritualis traxit eaz ad malũ et ad corruptionẽ ꝑmo instigando. ğ videtur ꝙ malicia et corruptio fuit ꝑmo in illa. et illa corrupta traxit eam ad corruptionez etiam videm⁹ ꝙ qñ totum corp⁹ est sanuz vel totum regnũ nisi corruptio fiat in principali ꝙ nõ fit i minus principali. Sed cum tria sint mẽbra in vniuerso scz tres nature et cum natura spiritualis sit maius et principalius membrum videtur q̃ corruptio nõ poterit eẽ in alijs membris nisi ꝑmo fuerit i illo. Et sic cum corruptio recipiat̃ in membro nõ tñ principali videt̃ q̃ ꝑmo fuerit i magis principali et sic per istas ratõnes possumus ꝓbabiliter dicere ꝙ lapsus seu malũ ꝑmo fuerit in natura angelica q̃ i natura hũana et ꝙ illa per naturã angelicaz recepit malũ ⁊ per ↄñs natura angelica ꝑmo fuit inimica dei et ↄtra deũ q̃ humana. Et sic hẽmus duas naturas i vniuerso lapsas corruptas et ꝑditas sz nõ est neccesse ꝙ si lapsus fuerit in natura angelica ꝙ fuerit in tota natura sicut est de hũana quia vn⁹ angelus nõ descendit ab alio sed quilz fuit creatus per se q̃uis oñs in simul fuerint creati. Et sic hẽmus originez mali et corruptionis in natura homĩs. Sz nondũ habemus originez mali et corruptionis in natura angelica.

De origine corruptõis et mali in natura spũali seu angelica et de alijs que pertinent ad hoc.

Uoniã autẽ ꝓbabilit̃ ostensum ẽ corruptionẽ et lapsuz ꝑmo fuisse in natura angelica iõ videam⁹ quõ intrauit ibi malum et corruptio cũ esset bona ⁊ ꝑfctã in suo statu et nihil defficeret ei ꝑ statu in quo creata fuerat Uñ ista natura nõ potuit iduci nec instigari ad malũ per aliã naturã qꝛ nõ ẽ alia natura nisi natura diuina q̃ creauit oĩa bona. ğ per seipam ista natura peccauit sine aliq̃ instigatione vel inductione ꝑ aliquã aliam naturã. Ac tñ sicut in hũana natura malũ ꝑmo incepit in muliere et deinde venit ad viruz ita potuit esse in natura angelica vt ꝙ primo malũ incepit in vno angelo deiñ venit ad alios cũ essent eiusdẽ nature licz nõ eiusdem excellencie nec gradus vt iam probatum est ita ꝙ orgo mali primo fuerit in vno angelo et aliquis incepit primo. Et ideo inquiramus

quomō hoc potuit fieri. vñ i hūa na natura que peccauit et cecidit per instigationē alteri⁹. p̄mo fuit malū in parte min⁹ forti ⁊ minus digna et minus pfecta. Et deinde de parte min⁹ forti venit ad par= tē forciorē et hoc rōnabiliter fuit factū qꝛ p̄mo debuit tēptari et in= stigari ac iduci ps debilior q̄ for= cior et ista est ars recta tēptandi. Jō ꝯueniēter natura hūana ince= pit malū in parte min⁹ forti scꝫ in muliere ⁊ vltimo venit ad partē fortiorem scꝫ ad viꝝ. sꝫ in angeli= ca natura videtur q̄ ꝑ oppositū debuit itrare scꝫ p̄mo per partem forciorem et deinde ad partes mi n⁹ fortes seu min⁹ dignas qꝛ illa natura cecidit per se nō instigata ab aliquo extiori nec inducta sed ꝓprio motu ǧ illa ps p̄mo cecidit seu lapsa est vel incepit p̄mo in ea malū in quo fuit maior occasio ru ēdi ⁊ cadēdi ꝓprio motu. sꝫ in illo angelo inquo erat libeꝝ arbitriū magis purū altū et dignū ⁊ volū tas altior et dignior et nobilior in quo erat pulchritudo maior erat maior occasio ruendi et cadēdi q̄ in alijs qꝛ in illo debebat esse ma= ior vertibilitas et flexibilitas libe= ri arbitrij ⁊ maior auctoritas ⁊ na tura dn̄andi per se et maior occa= sio sequendi suam ꝓpriam volun= tatem. ergo videtur q̄ in illo ange lo q̄ erat maior in tota natura an= gelicā et dignior creatus incepit malū et ille p̄mo fuit malus origē naliter et deinde ab illo descendit malū in omnes alios qui per illū mali fuerūt adhēndo per liberum arbitriū maioꝝ angelo malo sicut vir fact⁹ fuit mal⁹ adherendo mu lieri iā male. Sic ǧ p̄mus angel⁹ seu maior super oms in natura an gelica ⁊ p̄ma mulier i natura hūa na simil'r se videnť hr̄e quo ad ori ginem mali. Sed alij angeli qui facti sūt mali ⁊ p̄mus vir similiter se videntur hr̄e quo ad receptōe͂ mali et ꝯsensum quia adherendo facti sūt mali et ꝯsenciēdo per ꝓ= priā volūtatē tn̄ nō coacti. Ecce ǧ ordinē mali et corruptōeꝫ p̄mo maxim⁹ angeloꝝ fuit malus et in volūtate sua fuit p̄mū malū et ille infecit alios angelos qui facti sūt mali qꝛ ꝯsencierūt ei. Et deinde ꝑ naturā angelicam seu per aliquē de natura āgelica q̄ erat mal⁹ fuit p̄ma mulier tēptata iducta et isti gata ad corruptōeꝫ et malum. Et deinde mulier p̄mo corrupta instē gauit et inducit virum ad suū ma luꝫ et ad suā corruptioneꝫ. Dein= de a p̄mo viro et p̄ma muliere de riuatum est malum in omnes fili os eorum.

Qualiter angelus qui p̄mo fu it malus factus fuerit mal⁹ ⁊ om nes sibi consencientes.

Et quia origo mali fuit in primo et supremo angelo

videndū est qualit incepit et intrauit malū et corruptio in ipo et habebim⁹ cōpletā originē corruptōnis et mali. Uñ qꝛ angeli fuerunt oms creati in statu merendi vt lucrarētur et mererētur ꝑ modū victorie statuȝ cōpletū scȝ statū glorie et corone et cū angeli eo qꝛ sūt pure spūales habeāt liberꝝ arbitrium subito vertibile eo qꝛ ē valde actiuum de se et iō totū meritū totum lucrū totuȝ q̇cquid magis poterāt facere ꝑ primo statu erat vt starēt et figerent seipos in illo statu bono in quo creati erāt ⁊ nō mouerēt se ab illo statu bono nec mutarent. vñ poterant stare et se mutare si vellēt: Nō est aūt ita de hoīe qꝛ in hoīe nō erat liberꝝ arbitrium ita vertibile subito. Nam mai⁹ op⁹ qđ posset hō facere nō erat stare in illo statu in quo creatus erat. Sȝ mai⁹ op⁹ quod posset facere erat obedire et seruare obedientiā. Et iō angeli si stetissēt per vnū momētuȝ post creationē in illo statu qꝛ hoc fecissent ꝓprio libero arbitrio statim in eodē momēto ascendissent ad statū glorie et fuissent ineternuȝ firmati et cōfirmati et coronati ꝑm grad⁹ suos et cōiuncti cū deo. Uñ primo fuerunt ⁊ statim icęperūt velle ⁊ amare aliqui ꝓpriā voluntatē. Et qꝛ nihil poterant velle et amare nisi deum vel seipos seu ꝓpriā voluntatem. Et qꝛ quilȝ debebat primo velle et amare deum et nō seipm nec ꝓpriā voluntatē cū cognosceret se esse creatuȝ de nihillo a deo et accepisse esse oms a deo. Et qꝛ ad hoc creati erāt et ad hoc tēdere debebāt et talis erat stat⁹ eoꝝ Et iō illi qui primo verterūt suuȝ velle et amare ad seipos et nō ad deū deuiauerūt ⁊ peccauerūt ⁊ habuerūt ꝑmū velle et ꝑmū amare iordinatū qꝛ sol⁹ de⁹ ē primo amādus vt iā ꝓbatum ē et nulla creatura ē primo amāda. Et iō prim⁹ angel⁹ et superior inter oms quia habebat naturā magis excellentē super oms et post deum erat creatura dignior melior pulchrior ⁊ altior. Ideo excitat⁹ cōsideratione sue pulchritudinis et altitudinis primo voluit et dilexit seipm ⁊ suum priuatum bonū et sic totaliter separauit se a deo per voluntateȝ et nūq̄ dilexit deū et mutauit seipm a statu primo i quo de⁹ creauerat ipm. qꝛ habuit totum suum velle et totū suuȝ amare iordiatū iniustum ꝑuersum et deo ꝯriū. vñ in hoc cōstituit seipm sibi primuȝ principium et primū bonū. Et statim fuit inimic⁹ dei et contrarius deo per propriaȝ voluntatē. Et quia suum velle inordinatuȝ erat statim cupiuit ꝓprium honorē et ꝓpriā et priuatā excellentiā et inordinate voluit oībus alijs dñari et esse p̄latus ꝓpria auctoritate ⁊ sine meritis. quā p̄laturā suꝑ oēs

alios habuisset si nō peccasset q̄a sua natura ad hoc erat apta et ordinata vt si primo dilexisset deuȝ qui primo diligēdꝰ erat ꝛ nō se ipsum qui primo diligendꝰ nō erat sȝ secūdario et in scd̄o loco ꝯstitutus fuisset ineternū platꝰ hn̄s dn̄ium supra om̄s angelos et omnes erant sub eo. Et qꝛ primo dilexit se ip̄m totaliter magis q̄ deū ꝛ delectatꝰ est primo in seip̄o et in sua pulchritudine q̄ in deo. et cū essȝ natura de nihillo facta q̄uis excellentissima et nō erat creator sȝ creatꝰ et nouꝰ fecit sūmā iniuriaȝ iniusticiā et offensā creatori suo. Et quod primo soli creatori debebatur dedit sibiip̄i et in hoc constituit se ip̄m tanq̄ deum et primū et p̄posuit creaturā de nihillo factam creatori eterno et infinito et in hoc fuit maximꝰ ꝯtemptꝰ creatoris et violauit et destruxit totuȝ ordinē dilectionis et volūtatis i seip̄o. Et qꝛ amor ꝯuertit amanteȝ in rem p̄mo amatam et in dn̄ium eius. Ideo ip̄e p̄mus angelꝰ totꝰ et totaliter conuersus est in seip̄m et in suam volūtateȝ ꝛ ideo statim hūit ꝓpriam volūtatem et priuatā separatā totaliter a volūtate creatoꝝ ita q̄ semꝑ sequit̄ suā volūtatem et nullam aliam et quicquid vult semper vl't ꝓpa volūte et per ꝯsequens nulli alteri volūtati vl't esse subiectus. et ideo constituit se ipsum regem et fecit per seip̄m suum regnum suum imperiū et suū dn̄ium contra regnum imperiuȝ et dn̄ium dei. Et quia angelꝰ est simplex postq̄ primo elegit et dilexit aliquid habet in mutabilitateȝ in illo vt nō possit nec vellit aliud eligere nec amare. Ideo statim p̄mꝰ angelus fuit firmatꝰ et obstinatꝰ in sua ꝓpria voluntate inordinata vt in eternum non possit aliud velle nisi suam ꝓpriam volūtateȝ et per ꝯsequens habet odio quicquid est ꝯtra suam voluntatem et ideo habet summe odio deū creatorem suum et suam volūtatem et ideo pugnat q̄tum potest contra dei volūtateȝ et sic facta est de nouo vna volūtas mala ꝛ prima mala que nō erat. Et ideo statim fuerunt due volūtates p̄me cōtrarie totaliter inter se scȝ voluntas dei eterna sūme bona et primo bona Et volūtas p̄mi angeli noua valde mala et primo mala quam volūtatem ip̄emet angelus fecit malam quā deus fecerat bonam. Et ideo quia ipsemet fecit suam volūtatem malaȝ quia hoc fuit suū primuȝ opus. vult totis viribus sustinere et defendere illā et pugnare pro illa. Ac tamen ipsa mala voluntas p̄ma quia est creata semꝑ est sub potestate et manu p̄me voluntatis bone increate scȝ sub voluntate dei. Ecce primum bellum prima pugna prima inimicitia inter duas voluntates. Et quia iste

due voluntates sunt prime. ideo ad istas duas habent reduci omnes voluntates alie. quia omnis bona voluntas reducitur et coniungitur cum voluntate dei et fit vna volūtas cum illa. Et oīs mala volūtas reducit̄ ad volūtatem pmi angeli mali et cōiungit̄ cū ea et fit vna volūtas cū illa. Et ideo omnes alij angeli q̄ primo ꝯsenci erūt et adheserūt ꝛ ꝯiūxerūt se volūtati mali primi angeli ꝛ ꝯplacuerūt in ea facti sunt vnum cum eo totaliter et non possunt velle nisi quod ille vult. Et ideo ille est caput et isti membra eius et factum est vnum corpus malū et ex ipsis est vnus excercitus malus vnit⁹ in vno consensu in vna voluntate in tanta vnitate quo nō potest esse maior et forcior ad sustinenduꝫ deffendendū et pugnandum pro voluntate mala primi angeli capitanei. Et ad totaliter complendū illam ꝯtra dei voluntatem bonaꝫ Et similiter oēs illi angeli qui adheserūt et se ꝯiūxerūt prime volūtati dei et ꝯplacuerūt in illa statiꝫ fuerūt vnū cū deo totaliter ꝛ non possunt velle nisi quod deus vult et factus est alius excercitus bonus et aliud corpus in vno cōsensu in vna voluntate in tanta vnione et q꞉ nō potest eē forcior ad pugnandū pro voluntate dei et ad totaliter cōplacendū illi cōtra voluntatem primi angeli et suoꝝ angeloꝝ ſꝫ in suo excercitu bonoꝝ angeloꝝ nō est quod debeat esse caput q꞉ creator nō dꝫ esse caput alicui⁹ corporis nec alicui⁹ excercit⁹ q꞉ caput est pars et creator ē totum. Et iō q꞉ caput dꝫ esse creatura sicut mēbra defficit ibi caput quod sit creatura q꞉ ille maximus angel⁹ debebat esse caput et ipse ꝑdidit illud. Et iō cōuenit ꝙ deus faciat vnū caput ō nouo quod sit caput bonoꝝ angeloꝝ. Et iō notemus de isto capite quod erit q꞉ oportet ꝙ de nouo fiat ꝛ qualiter fiet et hic notem⁹ reparationē et restaurationē nō fiendū. Sed iaꝫ facta est. Sꝫ ista tractabunt̄ i suo loco cū dei auxilio. Et ecce qualiter prim⁹ angel⁹ factus ē malus et omnes ei consencientes.

De magnitudine malicie et corruptionis primi angeli.

Quoniā aūt natura angelica seu spūalis est lapsa et corrupta in primo et supremo spiritu seu angelo ꝛ in alij adherentibus et consentientibus. Et ideo sicut in natura hominis consideramus duos status scꝫ bonuꝫ ꝛ malum. Ita similiter debemus cōsiderare in natura spirituali duos status scꝫ integrum et lapsuꝫ ꝛ cōparare eos inter se. Unde sūt contrarij et oppositi sicut viuuꝫ ꝛ ace

tuz. Et quia res que corrumpitur et mutatur icontrariū sue nature deuenit ad tantuz gradū malicie quantus erat gradus bonitatis i quo erat vel venire poterat. Et quanto res que peruertitur erat melior et altior in natura tanto efficitur peior et malignior. Unde de quāto vinū est melius de tāto qn̄ fit acetum est fortius. Et peior est corruptō regis ꝙ cuiuscūꝙ de regno. Et ideo quia prim⁹ angel⁹ erat sūmus in tota natura angelica et erat maior rex dignior et melior post deum. Sequitur ꝙ sua malicia et sua corruptio ascendat ad tantū gradū ꝙta erat bonitas in qua creatus erat vel ad quē venire poterat et ꝙ factus est ita infimus ita villis inter oēs res creatas sicut erat altus et nobilis in dignitate et hoc per volūtatem ꝓpriam. vn̄ in sua volūtate est malicia et corruptō ⁊ tota pũersitas qꝛ inordinate amando volēdo et eligendo factus est malus et corruptus. nā tota bonitas et pulchritudo volūtat̄ consistit in amādo volendo et eligendo ordinate scꝫ illud quod est amandū eligendum et volenđ. et ip̄e primus angelus nūꝙ amauit deum. Et ideo quia sua voluntas erat maior altior et pulchrior super omnes volūtates creatas facta est tantum mala tātum turpis et infima ꝙ in omnibus alijs creaturis in simul si corrunperentur non esset tanta malicia nec turpitudo. Et quia ipse totaliter amat suam volūtatem ꝓpriā in qua est maxima malicia et vult illam implere ꝙtuz potest ideo non amat nisi malum et summam maliciam et turpitudinez et laborat totis viribus vt malū crescat et multiplicetur et bonum destruatur. Et habet odio omnez bonitatem ꝯtrariam sue volūtati Et sic sua volūtas ꝓpria facta est radix origo et fons omnium malorum. Et quia habet intellectum altissimum in cognoscendo et valde subtilem super omnes creaturas post deū ideo qꝛ volūtas dn̄atur intellectui ⁊ vtit̄ eo ad illa que vult. ideo cōuertit totū intellectū suū et totam suā volūtatez ad faciēđ mala. ad inueniēđ oēs artes faciendi mala ad deceptōnes ad cautellas ad ꝑsuasōnes falsas ad temptationes ad nō offendum et factus est summus deceptor summus cautelosus summe fraudulētus et dolosus summe mendax et inuentor omnium mendatiorum Et ꝓpter hoc quia quicq̄d habet conuertit in malum et nihil remāsit de bonitate priori status et sua ꝓpria volūtas est ligata firmata obstinata et ꝯiuncta inseparabilit̄ cū se ipsa cuz sua ꝓpria malicia ꝑ amorem. Ideo nō pōt videre nec cognoscere se ip̄m nec suū malum quod fecit quia intellectus est to-

taliter excecatus per proprias vo luntatem vt nō possit iudicare de sua malicia quia amor sue malitie excecat ipsum et ideo non potest dolere nec penitere de suo malo voluntario quod fecit.
Et iō sēper murmurat cōtra deuz quare aliq̄d hz semp ꝯtra suā vo luntatē quod ē ei multū tristabl'e. Ecce magnitudinē sue malicie et corruptionis que vix cogitari pōt et sic ex hoc apparet ꝙ ip̄e prim⁹ angel⁹ ē fact⁹ per se princeps et caput maloꝝ angeloꝝ princeps oīm maloꝝ vicioꝝ et tenebraꝝ ⁊ oīm iniquitatuz prim⁹ inuentor.

De duplici malo voluntario ⁊ inuoluntario in angelo.

Et q2 nō sunt nisi duo mala scz volūtariū et īuoluntariū seu culpe et pene et primuz malū facit voluntas p seip̄az quod pla cet sibi et cōplacet in eo q2 ē volū tariuz. Sed scōm malū facit de⁹ per iusticiā et iudiciū q2 primum malū ita req̄rit. Et iō q2 prim⁹ an gelus mal⁹ fecit maluz voluntari um et oēs ei cōsenciētes. Et iō or do iusticie req̄rit ꝙ ei def scōz ma lum et suis angelis scz maluz īuo luntariuz quod ē pena ⁊ pugnitō Et iō sicut hō ꝑdidit suuz locū in quo posit⁹ fuerat et expuls⁹ fuit et posit⁹ in alio loco tanꝙ in carcere scz in isto loco in quo nūc ē ita silr prim⁹ angel⁹ mal⁹ cuz suis ange lis ꝑdidit primuz locū ī quo crea tus fuerat et fuit expuls⁹ cōtra su am voluntatē et posit⁹ fuit in alio loco tanꝙ in carcere et iō expul sus fuit a summo celo et posit⁹ fu it in regione elemētoꝝ. et quasi ꝓ portionabiliter sicut hō qui ē de terra expulsus ē de altissimo ⁊ no bilissimo loco terreno ad locū ha bitabilē terrenū et infimū ventis nubib⁹ et pluuijs subiectum Ita ip̄e prim⁹ angel⁹ cuz oībus ange lis suis qui ē tot⁹ sp̄ūalis expuls⁹ est de loco altissimo celesti ad lo cum infimū terrenum in quo ē ob scuritas et calligo vbi est gñatō tē pestatis. Et sicut iste loc⁹ ē ꝓpor cionat⁹ hoi ꝓ statu suo corrupto ad pugnitionē. Ita ille cōuenit p̄ mo angelo corrupto pro pena et carcere ifimis eternis et sic debef ei loc⁹ infim⁹ in centro terre et iō in medio terre parat⁹ ē primo an gelo et angelis suis infern⁹ ī igne eterno in quo eternaliter pugniaf et cōburaf ꝙuis ñ habeat corp⁹ q2 hoc fiet per ordinē iusticie omi potētis dei qui pōt facere et sic ꝓ portionare penā ƀm ꝙtitatē ma loꝝ ad honorē sue iusticie. Vñ q2 primus angel⁹ mal⁹ si stetissz ⁊ meruisset fuisset p̄miat⁹ ⁊ corona tus q2 in eternum locū habitatio nis in quo creatus fuerat p mod p̄mij obtinuisset. Et iō q2 per con trarium fecit et peccauit et deme ruit et seip̄m fecit malum et tātuz

malum q̃tum bon⁹ erat ꝛ ex hoc cecidit ꝛ deuiauit ab ordine natu er et per ꝯñs cecidit in ordinez iu sticie et iudicij et debuit hr̃e oĩa i contrarium. Et iõ primo debuit perdere dignitatem loci et poni i carceribus tanq̃ culpabilis et re us et iudicand⁹. Et deinde loco glorie eterne quã meruisset dz si⸗ bi dari pena eterna quã meruit.

Et q̃uis iam sit cõdempnat⁹ ad eternam penã per dei iudiciũ dñ fuit expuls⁹ de celo eo qꝛ est obsti natus in malo et nullomõ põt eẽ bon⁹. Ac tñ executio sentẽcie nõ dum facta est de multis angelis suis. Sed expectatur vsq; ad vlti mam diẽ iudicij. Si enĩ iam exe⸗ cutio a principio facta fuisset iam nõ actemptasset primos parẽtes nec potuisset eos instigare cõtra deum. Et iste locus vocatur infer nus qui a deo paratus est primo malo angelo tamq̃ capiti ꝛ ange lis eius tanq̃ suis mẽbris et om⸗ nibus consentiẽtibus et adheren tibus ei qui faciunt vnuz corpus cum eo. Et similis processus de bet fieri circa hominem. et iõ ho⸗ mo primo positus in isto loco in quo nunc est tanq̃ in carcere Et vltio apparebit in iudicõ publico corã iudice ꝛ talis q̃lis fuerit rece pt⁹ iudicabr̃ sentẽcia diffinitiua ꝛ in quo iuditio incipiet pena sua sine fine duratura. Et non est nisi vnus iudex qui in vno et eodẽ iu dicio publico in vna et eadez die et eadem horã omnibus viden tib⁹ oĩa finaliter iudicabit et hoc partinet ad magnitudinem tanti iudicis quia omia põt et scit et ni hil ignorat. Et ideo nõ oportet ni si tenere vnam publicam curiam et vnum publicum iudicium. Li⸗ cet autem malus angelus pacia⸗ tur penã per iusticiam sibi datam de presenti etiam per semetipsum patitur intra se qꝛ est inquietus et inordinatus in desiderijs suis in tota voluntate sua. et iõ in eo non est nisi horror caligo et perturba⸗ tio quare sequit̃ q̄ in ipõ nulã po test habere quietẽ. et maxie etiam patitur penam qꝛ vult cõplere to tis viribus suã nequissimam vo⸗ luntatem et nõ põt quod est sibi magna tristicia. Sz aliq̃n metha phorice gaudet et delectatur ꝛ q̃e scit q̃n potest facere malum iuxta suam voluntatez nec aliter potest gaudere. ꝛ quanto facit ma⁹ ma lum magis gaudet. Et q̃n fit ali quod bonũ tristatur et de maiori bono magis tristat̃. Sed istã pe nam nõ facit deus sz ipemet sibi ipsi. Et sic declaratum est du⸗ plex malum primi angeli scz vo⸗ luntarium et inuoluntarium.

Qualiter homines incorporã⸗

tur et vniuntur cum primo angelo et fiunt membra eius.

Quoniam iam declaratum ē q̄ nō sunt nisi due prime voluntates et vtraq̄ est propria voluntas et per p̄ns sunt diuise ₇ separate. vna est voluntas dei bona que est etiā communis voluntas quia est causa oīm bonoꝝ. Alia est volūtas primi angeli mala. Et ideo quia omnis propria voluntas inq̄ntum propria nulli subicitur sed facit in seipsa suuȝ regnum imperium et suum dn̄ium et suas leges et ideo non sunt nisi duo regna scilicet regnum primi angeli mali et regnum dei. Et omnes alie volūtates sunt de regno dei vel de regno mali angeli. Et ideo quia ipse primus angelus habet suam propriam volūtatem tamq̄ deus quod soli deo conuenit. Ideo appetit et vult sibi dari omnia illa que debent̄ deo scilicet honorem et adorationem. Ideo vult honorari colli et adorari tamq̄ deus et in ista superbia est obstinatus et excecatus et ideo quantum potest facit omnia illa per que possit colli et adorari vt deus et quantum potest destruit honorem gloriam et culturam dei. Et ideo studet facere mirabilia per omnem modum. Et quia ipse vult q̄ntum pōt dominari ₇ augere regnum suum et eius dominium et vult destruere regnum dei. Ideo quia vidit hominem esse creatum propter regnum dei vt ascenderet ad locum quem ipse perdiderat statim habuit inuidiaȝ contra hominem et voluit turbare toto conamine ne homo ascenderȝ ad locum. Unde ipse descenderat et hoc ad destruendum regnum dei et gloriam eius. et hoc etiam propter inuidiā quā habuit contra hominem et etiam vt traheret hominem ad suum dominium et ad suum regnum vt ipse dominaretur homini sicut dominatur angelis suis. et ideo toto cognamīe studuit subiugare eum et totaȝ suam potestatem. Et quia hoc non poterat fieri nisi homo separetur a deo per inobedienciam et propriam voluntatem q̄ contrariatur deo et separatur totalitera deo. Ideo quātū potuit fecit vt homo diuideretur a deo habendo propriam voluntatem vt sic postea raperet hominem et dominaret̄ sue voluntati et ipsum captiuaret quia omnis voluntas que non est subiecta deo nec sibi obediens ponit se ipsam sub primo angelo malo. Et istomodo ca

priuauit hominem subtiliter et
cautelose. primo mulierem de-
inde per mulierem virum et p
istos omnes filios eorum.
Et sic per accidens acquisiuit
dominium supra naturam hu
manam et fecit homines serui
re sue voluntati. Sed tamen
aliter angeli mali sunt sub do-
minio et regno et seruitute pri
mi mali angeli et sunt membra
eius et aliter homines quia in
ter ipsos malos angelos solus
primus habet propriam volun
tatem et omnes alij consequū
tur vnanimiter vno corde vno
consensu eius voluntatem et
nullus habet propriam volun
tatem separatam a voluntate
primi angeli quia a principio
omnes elegerunt eius volun-
tatem. Ideo sunt vniti cum
sua voluntate inseparabiliter ꝛ
ideo omnes faciunt vnum re-
gnum et non duo regna et om
nes laborant pro honore primi
angeli et ideo inter eos non est
discordia nec lis nec pugna qr
omnes tendunt ad vnum ꝛ ad
vnam voluntatem concorditer
scienter et voluntarie. Et idō
primus angelus vtitur omni-
bus angelis malis sicut vult ꝛ
omnes obediunt ei ad suaꝫ vo
luntatem scienter et volunta-
rie et ideo verissime sunt mem
bra eius sicut membra corpo-
ris sunt membra hominis ꝛ idō
dicūtur sui angeli quia omnes
voluntarie dederunt seipsos ei
a principio et primo consencie
runt sue voluntati. Ideo re
gnum dyaboli forte ē ymo val
de forte propter istam indiuisi-
bilitatem et vnioneꝫ inter eos
Sed homines aliter sunt
membra primi angeli. Unde
homo habet suam propriā vo-
luntatem de se quia primo fuit
sub voluntate dei et vnitus cū
ea Sed postq̄ homo separa-
rauit se a voluntate dei statim
incepit habere propriaꝫ volun
tatem per se separatam a dei
voluntate sicut primus ange-
lus habuit propriam volunta-
tem et factus fuit q̄ primum
angelus in hoc inimicus dei.
Et sic homo per se recepit
alterum regnum alterum im-
perium et dominium separa-
tum a deo in seipso sine deo et
fecit se quasi alterum deum.
Et sic fuerūt due volūtates p-
pe separate a dei volūtate seꝫ
primo angeli et volūtas hoīs.

Et vtraq3 inq̄tū fuit ꝓpria statim pugnat ꝯtra deū et vult aufferre a deo coronam et ꝑuilegiu3 ꝓprie volūtatis quia ei soli conuenit habere ꝓpriam volūtatem et nō creature. S3 tn̄ voluntas ꝑmi angeli mali nūq̄ fuit vnita cū volūtate dei ymo primo cū seipa quia si simul fuiss3 vnita ineternum non fuisset separara. s3 voluntas hoīs primo fuit vnita cū voluntate dei s3 postea volūtarie separauit seipsam a dei volūtate ad istigationē āgeli mali et tūc fuit reuersata ⁊ sine capite et stetit per seipam et dedit ingressum malo angelo et aperuit sibi portam. Et quia voluntas primi angeli erat peior et maior et potentior ideo statim rapuit et captiuauit voluntate3 hominis sub sua voluntate eo quia inuenit eam separatam a voluntate diuina et etiam quia erat ei simil' et erat ꝓpria voluntas sicut sua et mala et contra deū. s3 tamen hoc factum est hoīe instigato et ignorante quia homo non intendebat esse sub volūtate dyaboli nec volebat esse ⁊ nihilomin⁹ ꝓpter hoc erat inobediens. Et sic ipe malus angel⁹ dn̄iu3 sup volūtate3 hoīs habuit. Et ideo quasi tyrannice q̄si violenter dyabolus rapuit voluntate3 homis q2 homo nolebat ei subici ymo volebat esse dn̄s sui ipsius. S3 quia volūtas hoīs fuit signata signo ꝑmi angeli sc3 q2 fuit ꝓpria ⁊ inobediens deo. ideo tanq̄ suā recepit eam. et sic homo ptinuit ad regnū primi mali angeli q2 noluit esse de regno dei. et sic hō factus est mēbru3 eius ꝑter intentionē suā. Et sic prim⁹ angel⁹ dn̄at⁹ est hoī tanq̄ aliene nature quā appriauit sibi. s3 angel⁹ mal⁹ dn̄atus est angelis malis tāq̄ ill' que sūt de sua ꝓpria natura sicut arbor h3 ramos ꝓprios et de sua ꝓpa natura et aliq̄n recipit alios alteri⁹ nature et īcorporat ei. Lic3 aūt homo sit sub ptāte et dn̄io primi angeli ac tn̄ semꝑ h3 ꝓpriā volūtatē in seipo nec ꝓpter hoc destruit sua ꝓpria volūtas q2 nō potest destrui illa ꝓpetas nisi itex vniat cū dei voluntate ymo semꝑ sequit suā ꝓpria3 volūtatem q2 per hoc ꝯcordat ꝑmo angelo et ligat et vnit cū eo et ꝯ̄triatur deo ⁊ facit oīa mala ymo ipe malus angel⁹ tenet et ligat et solidat hominem magis vt maneat in sua ꝓpria voluntate et iuuat eum quia tūc mltiplicat oīa mala per hoīe3 tanq̄ per mēbru3 suum et mala que per se nō poss3 facere facit per hoīem quia propria voluntas in homie est radix vt homo faciat oīa mala et per quam ipse malus angelus mouet homiem sicut vult. Et quia plures sūt homines ⁊ quil3 hab3 sua3 ꝓpriam volūtate3. ideo īter hoīes est lis et discordia ⁊ pugna eo q2 nō omēs hn̄t vnā volūtate3

Sz quilz bz suā ꝓprīaz nisi quia aliqñ plures fiūt quasi vna volū-tas et vna persona in malo. Et iō nō est simile de hoīb⁹ et malis angelis q: nō est pugna iter malos angelos vt dictum est. Et isto ꝯmō malus angel⁹ exercet omnia mala inter hoīes ex eo quia quilz hz suam ꝓpriam voluntatez. quia omnes hoīes qui hñt ꝓpriam voluntatez extra deuz sūt sub ptāte eius et vtitur eis sicut mēbris ei⁹ Et quia ipe nō ꝯcordat nisi in malis. ideo cōmouet hoīem ꝯtra hominē et gentez ꝯtra gentem et regnū ꝯtra regnum et facit ꝑlia fieri et per hoīes complet suā volūtatez faciēdo infinita mala per eos et inter eos. Et hoc facit suadēdo suggerendo ꝯsiliando temptādo mouendo et inflāmando ipas voluntates hoīm sibi subiectorum secrete occulte inuisibiliter ⁊ imperceptibiliter et inueniendo infinitos modos faciendi malū seducēdo illos secrete. Et sic apparz ꝙ ꝑmus angelus vtitur angelis suis malis tanꝙ mēbris proprijs ⁊ naturalib⁹ et est vnū corpus cū eis Sz vtitur ipe cuz oībus angelis suis ipo hoīe tanꝙ iumentis suis et equis quia equitat super volūtates hoīm. quia sicut iumenta et equi ignorāt dñm qui equitat ita homies ignorant angelos malos quos portāt et qui dñantur eis et vtūtur eis sicut volunt ꝙdiu secōtur suas ꝓprias voluntates. Ecce igitur qualiter dolere ⁊ lugere oz homo quia nō solū est lapsus corrupt⁹ et perdidit tanta bona ymo etiaz factus est seru⁹ et captiuus et iumētuz mali angeli crudelissimi cuius malicia explicari nō potest et alioꝝ angeloꝝ suoꝝ. Et sic nō solum est captiuus ymo captiuus captiui.

De multiplici carcere et captiuitate hominis.

Ulti aūt sūt carceres hominis ⁊ captiuitates hominis multe. Un⁹ carcer est corporalis et hic est locus in quo positus est nūc. Alius carcer est spūalis iqua ꝓpria volūtas hoīs est in carcerata ignoranter et iste carcer est propria volūtas mali angeli queqdē voluntas est carcer vlis et gñalis oīm voluntatuz malaꝝ et oīm ꝓpriarū volūtatuz creaturaꝝ. Un ipe malus angelus ꝑmo fecit ipz carcerez inquo ipemet est incarcerat⁹ et captiuat⁹ voluntarie. deinde sub isto carcere sūt omnes mali angeli et oīs hoīes habētes proprias volūtates. Sz alius est carcer ꝓprius et spūalis ipsius hoīs scz suamet volūtas. quia illa ꝓprietas que est in voluntate hoīs est carcer et cathena ligās ꝯstringēs ꝯpeditans in carceribus volūta-tem hoīs sub volūtate ꝑmi angeli. et sic homo est captiuat⁹ icathenatus vinculatus et ꝯpeditus in

se ipo sub ꝓpria sua voluntate ⁊ p hoc icarcerata maxio carcere spūali ipsi⁹ primi angeli et ē pondus importabile et iuguʒ ferreum qḋ hō fecit sibimet qꝛ nulla maioꝛ cāptiuitas ꝙ captiuitas ꝓprie volūtatis qꝛ est insaciabilis per infinita desideria eo qꝛ ē separata a voluntate dei et per seipam qꝛ si aliqñ hʒ quod vult et gaudʒ tūc est in culpa qꝛ gaudet contra deuʒ ⁊ vult cōtra deum qꝛ oīe velle ⁊ ꝯsideriuʒ quod ꝓuenit ex ꝓpria voluntate ē maluʒ et cōtra deum qꝛ ꝓpria voluntas ē semp cōtra deū Si autē nō hʒ quod vult tūc est i pena et tristitia. Et sic quocūqꝫ se vertat ꝓpria volūtas semp hʒ malum vel culpe vel pene. Si auteʒ ꝓpria voluntas mala primi angeli est carcer spūalis oīm malorum voluntatū ⁊ ꝓpriaꝝ ita voluntas dei ē patria spūalis oīm bonaruʒ voluntatum. Et sic patʒ ꝙ esse in ꝓpria voluntate ē esse in carcere i captiuitate in cōpedib⁹ ferreis ⁊ seruitute et esse incathenatum et esse iumētum mali angeli et habere sup̄ se pōd⁹ et on⁹ ipoꝛtabile et iugum ferreū et habere in se radicem oīm maloꝝ. et per ꝯñs eē extra ꝓpriā voluntatē est esse sḃ dei voluntate est esse in patria et v̄a libertate et est esse liberatuʒ et redemptū a v̄a captiuitate et a ptāte primi angeli mali a suo carcere obscurissimo a cōpedibus ferreis a catbena ferrea a pondere ipoꝛtabili ab oī seruitute maligna ⁊ ab oī tristitia et oī mala sentēcia ⁊ ira dei a radice oīm maloꝝ. Et sic ꝓprietas in voluntate est oīe malum et cōitas in volūtate est oīe bonū. Ecce igiť ex predictis colligitur qualiter nō sunt nisi due prime et principales volūtates scilʒ dei que ē bona et primi āgeli que est mala que nūꝙ sūt ꝯiuncte insiľ. Sed semp voluntas primi angeli ē sub ptāte dei. et oīs voluntas ꝯiungiť et incoꝛpoꝛať cū istis duab⁹ ⁊ sequūtur istas duas oēs vnā vel aliā nec est dare medium Patʒ etiā qualiter prim⁹ angelus mal⁹ dñatur hoībus malis et hoīes illi sūt captiui ei⁹ et incoꝛporantur cū eo. Et sic declarata et manifestata sunt mala tam hūane nature ꝙ angelice et origines et radices maloꝝ. Si autē volumus magis in particulari de predictis videre legam⁹ librum scripture sacre in quo oīa que in isto libro digneť per moduʒ ꝓbationis continētur per modum auctoꝛitatis. Cui libro sacre scripture sūme credere debem⁹ vt iam ꝓbatum ē Et sic tam per librū sacre scripture ꝙ per librum creaturaꝝ hō poterit esse securus de veritate qꝛ vn⁹ iuuat aliuw et foꝛtificat. Multe autē sunt questiones quas hō nō debet querere sʒ sufficit ꝙ cognoscat illud quod ē in facto ⁊ quod

factum ē et querat remediū i malis suis et ꝙ credat ꝙ de⁹ oia bñ fecit et nihil mali imputet ei sȝ totum hoi q: de⁹ oia fecit sicut fieri cōueniebat et sūme potēs est summe bon⁹ et summe sapiens.

Quod malū et corruptio liberi arbitrij et carnis seu corporis cōtrario ordine se hñt in primis parentib⁹ totius hūane nature et in hijs qui sequuntur a b eis.

Nomā autē tota hūana natura generaliter diuidit in duas partes prima ps ē primus vir et prima mulier qui ābo sunt pricipia et radices hūane nature scda est tota posterioritas scȝ oēs viri et mulieres qui venerunt ex ipis per gñatōeȝ naturalē. Et iste due partes sic se hñt q: prima ps scȝ prim⁹ vir et prima mulier fuerunt formati totaliter per manuȝ dei in corpore et in aīa sine aliquo instrumēto et sine aliquo coadiuuante. Sed alia pars scȝ tota posterioritas aliter q: caro seu corpus generatur et nascitur ex dei ordinatione ab ipsis primis parētibus et ipsa anima rōnalis immediate creatur et datur a deo quia anima rōnalis est immortalis et indiuisibilis et non potest peruenire nisi a deo immediate. Et ideo omnes homines qui postea nati sunt. filij sunt primi hois et p̄me mulierum per solam carnem ⁊ non ratione anime. Et ois caro cuiusȝ hois naturaliter generati fuit in eis radicaliter et ideo rōne carnis oēs hoies sunt vnū. Et ideo q: omnes viri et mulieres descendunt a primis parentibus rōne carnis et nō ratione aīe sequitur ꝙ totum malum et tota corruptio extenditur et descendit in totam posterioritatem propter carnem. Et iō exinde sequitur ꝙ malum et corruptio liberi arbitrij et malum seu corruptio carnis contrario ordine se habent in primis parentibus et in hijs qui nascuntur ex eis quia ī primis duobus primo fuit malum et corruptio et peruersitas in libero arbitrio seu in anima rationali. Et per illud venit malum et corruptio in carnem. Ita ꝙ maluȝ voluntarium seu liberi arbitrij fuit causa totius mali ⁊ corruptionis carnis seu corpis vt iā declaratū est. Sed in omibus posterioribus et totum per oppositum qa malum et corruptio carnis ē causa mali et corruptionis anime seu liberi arbitrij quia deus creat animam bonam et non malam. puram et non corruptaȝ. Sed quia caro cui coniungitur ē corrupta ⁊ īfinita ⁊ gñata libidinose contra

totum debitum ē tota mortalis lā guida infirma rebellis rōi plena cōcupiscēcia inordinata. Jdeo aīa pmo sociatur cū tali carne rebelli turpi et mortali et a cōcupiscentiā carnis et sequitur cōcupiscētia eius qz oportet postq̄ aia ē vnita carni q̄ trahat ipam vel q̄ trahatur ab ipa. et aia n̄ potest trahere carnē tāq̄ rebellē ineternum et lāguidam in suis cōcupiscēcijs rōne mortalitatis. Jdeo neccesse est q̄ trahatur a carne et incurrat suā infectionē et corruptionem.

Et ideo aia efficitur mala turpis et peruersa contra deum et odibilis deo et tota inordinata et hoc manifestatur postea qn̄ aia vtitur libero arbitrio qa ignorat deum a quo est et ignorat seipam et suuz bonum et hz propriā voluntatez que semper est cōtra deum ꝛ facit oia contra deum et cōtra suuz debitum naturale ꝛ semper iniuriat et offendit deum. Et oia ista mala trahit ex societate carnis maculate inordine ad deum qz de⁹ nō fecit talem carnē immundā sz mundam. Aia autē hz duos status in carne vnum pmum anteq̄ possit vti libero arbitrio et velle aliquid ppria voluntate ꝛ tunc iam est immunda corrupta turpis deo odibilis et mala et infirma apud deum q̄uis nihil mali fecerit qa adhuc nō potuit. et hoc pter societatem carnis maculate que est de gn̄e primi homis corrupti inimici dei qui actualiter iniuriat et offendit eum. a qua carne aia contrahit radicaliter et originaliter illam peruersitatē illam inordinatōnem et illaz inclinationē per quā efficitur apta vt qn̄ vteretur ppria voluntate ea vteretur contra deum ad suā iniuriā et offensam. et sic aia maculatur et incurrit viciuz ipa nesciente ꝛ imputatur ei illa corruptio et macula q̄uis inuoluntaria. Ali⁹ stat⁹ aie est quādo iam vtitur libero arbitrio ꝛ voluntate propa et tunc qz liberū arbitrium est corruptum et voluntas peruersa et mala et viciosa iā actualiter per seipam facit maluz et nō pōt facere nisi malum et voluntarie facit malū et semper operatur cōtra deum. Et iō efficitur peior turpior ꝛ magis in odio dei qz ppria voluntate facit et crescit sua corruptio et totum iputat̄ ei. Si eñ malum quod ipa nō fecit iputatur ei a deo q̄to magis malum quod ipa ppria voluntate facit. Et sic aia hz duo mala vnū originale quod ipa aia nō fecit. Aliud actuale quod ipamet facit et vtrūq̄ imputatur ei et iō vtrūq̄ est malum culpe. Et sic est culpa originalis et culpa actualis. Sed primi parētes nō habuerūt in aia nisi malū actuale quod ipi fecerunt pter primum malū originale quod aia nō fecit sz cōtra-

rit ex societate carnis ignoranter ꝛ in voluntarie. Ideo aia est digna separari eternaliter a cōsorcio dei Sz nō debetur ei dari per iusticiam aliquod malū inuoluntariū vl' aliqua pena sensibilis sz propter scdm malū scz actuale qd aia voluntarie facit debetur ei malū inuoluntariū seu pena eterna. Et i hoc apparet qualiter iusticia dei est sanctissima inconprehensibilis qꝫuis aie imputetur malū corruptionis quod ipa nō fecit sz aliūde cōtraxit vt apparet ad occulū. Et sic apparet quomō in duob⁹ pmis parentib⁹ malū et corruptio carnis puenit originaliter a malo et corruptione liberi arbitrij seu anime Sz in tota posterioritate malum et corruptio liberi arbitrij seu aie puenit originaliter a malo et corruptione carnis et hoc ita est i facto. Ecce g ordinez omniū maloꝝ seu culpaꝝ et peccatorum nature humane qꝛ omia mala oms culpe et oia peccata totius mundi oim hominuz orta sūt apmo malo a pma culpa a pmo peccato primoꝝ parentū. Vn̄ pmo fuit malū volūtarium ipsorū quod fuit actuale. Deinde oms homines descenderūt ab eis per libidinez ō lege cōi et sic est vnū malū originalis culpe seu peccatuz originale et quot hoies tot peccata originalia. Deinde post peccatū originale qdlz sequitur pctm̄ voluntariū et actuale. et ista i quolz hoie multiplicant̄ur sine numero. et sic tot⁹ mund⁹ est plen⁹ peccatis. Licz aūt deus creet aiam et vniat eam cum carne infecta hec tn̄ infectio aie nullomō imputari dz deo nec est cōtra iusticiā. Sed malum culpe et corruptionis transit ad posteros qm̄ ordinatissimum erat qꝫ natura hoīs. Ita condereẗ sicut condita fuit a principio et qꝫ condita. Ita ppagaretur scz qꝫ hō generet corp⁹ seu carnē et de⁹ infunderet aiam illi carni pparate ad receptōnem aie rōnalis. Ita qꝫ vnita corpori imortali et sibi obediēti esset debite ordinata et nulla inclinatō mala nc aliquod viciū seu corruptio esset in ea qꝛ caro erit munda. Sed ex quo prim⁹ hō peccauit ꝛ caro facta est rebellis aie et tota mortalis ꝛ corrupta opportuit qꝫ tale corp⁹ mittereẗ ad posteros ꝛ qꝫ de⁹ aīa infunderet scdm pmaz institutionē quā ipe ordinauerat itaqꝫ qꝫuis hō corrūpet op⁹ suuz scz corp⁹ de⁹ tn̄ nec propositū suum nec ordinem mutare debuit qꝛ hō per iusticiam debitā incurrit mortalitatē carnis ex qua mortalitate sequiẗ rebellio et corruptō in carne que si esset imoralis nulla corruptio nec inordinatō essz i ea. Et ideo qꝛ pugnitio que est in carne est scdm ordinez iusticie deus propter corruptionē nō debuit mutare suū primum ordinez

et ꝓpositũ bonũ scꝫ ꝙ debeat cre- are aĩas mũdas ⁊ sociare eas cor poribus in quibus licet inueniãt corruptionē nõ ex deo hoc est q2 creat aĩam sine corruptõe. sꝫ ex ho mine q̇ est causa corruptionis cor poris q2 culpa et corruptio origi- nalis in aĩam nõ posset trãsfũdi ni si p̄cessisset in carne pena mortali tatis et rebellionis et talis pena ñ esset nisi culpa p̄cessissꝫ. et ipsa cul pa et corruptio volũtatis p̄cessit a volũtate hoĩs inordinata et nõ a voluntate dei. Et ideo tota cor- ruptõ quã trahit aĩa est et ꝓcedit a pctõ p̄mi hoĩs et nõ a deo nec a natura hoĩs vt cõdita a deo sꝫ a vicio et corruptione voluntatis p̄mi hoĩs. Et ideo ipsa ꝓpagatio seu generatio in se non transmitit posteris corruptionē q̄ corrũpit anima sꝫ ipa libido que est adiũ- cta cũ ꝓpagatõe. Et sic declarauimus cũ dei auxilio lapsũ corrupti onē perditõē et malũ nature hu- mane et vidim⁹ totum statũ suuꝫ in quo est. Et ita hẽmus sciam taꝫ de debito q̄ꝫ de facto ipi⁹ hoĩs.

Quid neccessariũ ẽ hoĩ lapso ꝑ dito et deuiato si debeat et vellit reduci et exire de statu ꝑditõis et ꝑuenire ad illud donum ꝓpter qd̃ fact⁹ est et quod ꝑdidit.

Manifestum est autem in pre cedenti tractatu in quo sta- tu fuerat homo creatus a deo et a quo cecidit et quando perdidit illud bonum ꝓpter quod fact⁹ fu erat scilicet gaudium eternum qd̃ oritur de amore dei ⁊ societate ei⁹ et perdidit etiam regnum celeste hereditatem dei. Et sic perdidit in finitũ bonuꝫ ad ꝙ habendũ fact⁹ erat et nõ solum hoc sꝫ etiã vadit et currit ad infinitam et eternam tristiciam ꝓpter quam factus nõ erat tendit ad malum perpetuum ad eternam penam et miseriaꝫ q2 in tali statu lapsus omnia illa ma la finaliter aduenient ei postq̄ꝫ se paratus est a deo ab amicia sua ⁊ lucratus est inimiciciam dei ⁊ irã suam. Et sic de facto homo incur- rit oĩa mala que declarata sũt in capitulo de fructu qui nascitur de duob⁹ amorib⁹ primis q2 hꝫ in se ipo radicē oĩm illoꝝ maloꝝ. Itē hõ in statu inquo cecidit ē captiu⁹ et inimic⁹ capitalis dei et amic⁹ p̄- mi ãgeli mali qui vocatur dyabo lus et seruit ei et seru⁹ ei⁹ et facit voluntatē suam vt iam declaratũ est. Ita ꝙ hõ ñ seruit deo qui crea uit eum nec facit voluntatē eius ymo contra voluntatem ei⁹ ⁊ ser- uit nequissimo angelo qui ñ crea- uit ipm et facit voluntatē ei⁹. Et sic hõ in statu lapsus et corruptio nis semper augmẽtat malum suũ et acquirit culpas et seruit corrup tioni et abhoĩationi et turpitudi- ni et per hoc seruit dyabolo. O q̄ꝫ bonum esset hoĩ. o q̄ꝫ suaue o q̄ꝫ io-

cũduꝫ et amabile si posset liberari et exire de isto statu lapso et corru pto et perdito et exire de captiui⸗ tate taꝫ nequissimi angeli et posse liberari et euadere a tantis malis ad que finaliter debet deuenire ⁊ reuocari a via per quam tendit in illa mala perpetua. O ꝙ̄ bonuꝫ es set homi si liberaretur et exiret de statu isto perditionis per quē va⸗ dit ad eternam tristiciam et redu⸗ ceretur ad statum salutis per quē tenderet et exiret ad eternam leti ciā. O ꝙ̄ amabile deberet esse ho⸗ mini ꝙ liberaretur de statu inquo totaliter seruit immundicie in iu⸗ ste iniquitati vanitati mendatio corruptioni turpitudini abbomi nationi et vicijs in quo semꝑ ac⸗ quirit culpas et maculas quibus maculat se ip̄m et deturpat. Et re duceretur ad statū in quo totalit̄ seruiret mūdicie iusticie pulchri⸗ tudini et veritati et in quo acqui⸗ reret v̄tutes ⁊ vitaꝫ quibꝰ ornaret seip̄m. ꝙ̄tum etiaꝫ dulce esset hoī ꝙ liberaret̄ ab ira dei et indignati one eius in quas cecidit et a ma⸗ nu sue iusticie et duceret̄ ad amici ciā amorē et recōsiliatōeꝫ perfec⸗ tam cū deo. O ꝙ̄ hō obligaret̄ illi qui detali statu et de tantis malis ip̄m liberaret et eriperet ⁊ ad tāta bona que perdidit ip̄m reduceret qui liberaret ip̄m de statu culpe ⁊ de seruitute corruptōis et de ma⸗ nu dyaboli fortissimi de via per⸗ dicōis ab ira et indignatione dei a vindicta iusticie eiꝰ et reduceret ip̄m ad statū meriti ad libertatem ad verā amicitiam cū deo. Sꝫ q̇ esset ille qui hoc faceret nōne ipse vir qui ē in manu iusticie et in car ceribus huiꝰ mūdi qui est iudicā⸗ dus tāꝙ̄ reus et captiuꝰ dyabolo et est in ira dei. nec aliꝰ vt aliquis angelus potest hoc facere qꝛ an⸗ gelus nō potest reducere homīeꝫ de statu corruptōnis ad statū bo⸗ nū et sanū. solus em̄ deꝰ qui crea uit hoīem potest hoīem facere bo nū. sꝫ plus est restautare rem per⸗ ditam ꝙ̄ ipsam facere de nouo. Et quia nō est alius nisi deus. er⸗ go si homo non potest nec angelꝰ restat ꝙ si deus non faciat nullus faciet. Sꝫ quia deus est iniuria⸗ tus offensus et inhonoratꝰ ab ho mie et ↄtemptus et homo est ī ira et indignatione eius. Et etiam qꝛ deus est iudex et ipsa iusticia quo mō ip̄e liberabit hominē a manu sue iusticie cum iusticia sit iniuria ta offensa et cōtempta quomodo ipsa iusticia faciet contra seipsam cui pertinet et conuenit facere pu gnitionem et vindictam. ergo nisi īiuria et offensa que est inter deū et hominem tollatur ⁊ destruatur per quam homo est in ira dei ⁊ iu sticia dei sit placata et contenta.

Non est remedium qȯ homo possit liberari a malis suis ꝙ̄ diu enim iniuria remanebit.

in suo vigore impossibile est q̃ hō habeat amicitiam et pacem cum deo. Inuestigandū est igit̃ qualiter iniuria possit tolli destrui et offerri quoniam ipsa semp̃ separat hominem a deo quia homo manens in iniuria et offensa dei habet inimiciciam cum deo. et ideo ipa iniuria claudit homini viam et portam intrandi et eundi ad deum et facit murum et ꝓhibet hominem ne intret in regnum celeste ꝓpter quod fact⁹ est hō. Unde p̃ma iniuria et offensa p̃moꝝ duorū hoīm in quib⁹ erat tota hūana natura que quidē iniuria q: fuit generalis toti hūane nature clausit portā vt ex omnib⁹ filijs eorum null⁹ possit ingredi in celū quia omnibus imputatur. Ideo nisi illa vniuersalis offensa destruatur īpossibile est hoīem restitui ad illud bonum propter quod factus est. Sꝫ post istam offensam generalem sunt offense particulares et personales aliorum hominum quia in quolꝫ homine descendente a p̃mis duobus parētibus per gn̄atōez libidinosā q̃ntum est de se est vna culpa originalis quā de⁹ imputauit aīe ꝓpter societatez carnis et ista culpa claudit portam cuilibet vt nullus possit accedere ad deum. Sꝫ vltra inquolꝫ homine in quo est culpa originalis sūt īnumerabiles offense et iniurie et quelibet istaꝝ etiam claudit portam q: quelꝫ iniuria et offensa facit per se vnā clausionem et claudit partam Et veraciter possum⁹ dicere faciēdo tres ptes in tota natura hūana q̃ primis duobꝫ hoībus clausa fuit ianua dom⁹ dei soluꝫ ꝓpter iniuriaꝫ et offensam ꝓpriam quā fecerunt ꝯtra deum. Sꝫ paruulis nō hn̄tibus vsum liberi arbitrij clausa est ianua ciuitatis dei ꝓpter iniuriaꝫ p̃morū parentum scꝫ ꝓpter culpā originalē quā ꝯtraxerūt ꝓpter carnez corruptā. Sꝫ hoībus habētibus vsū liberi arbitrij clausa ē porta et ꝓpter iniuriā p̃moꝝ parētuꝫ scꝫ ꝓpter culpā originalez et ꝓpt̃ ꝓprias iniurias et offēsas psonales quas fecerūt per ꝓpriā voluntatez. Et idō q̃uis in homīe adulto et magno essent delete et destructe ꝓprie iniurie psonales quas fecit adhuc ꝓpter culpā originalez remanet porta clausa. Et ideo si aliquis homo siue paruulus siue adultus debeat peruenire ad illud bonū ꝓpter quod fact⁹ est id est ad gaudiū sempiternū qđ orit̃ ex vnione cū deo in regno suo necesse est q̃ p̃mo auferant̃ p̃ma et gn̄alis iniuria et deinde alie particulares et personales. Et ideo tota difficultas restaurationis et reparatōis hominis consistit ī tollendo destruendo et anihillando omnes iniurias ⁊ offensas que intrauerunt in humanam naturam que ante non erant et modo sunt

postq̄ eñ iniuria facta est et offensa opʒ q̄ tollatur de medio vt nō sit quia aliter non possunt releuari homines.

Qualis et q̄ magna sit obligatio hominis pro iniuria et dei offensa.

Uoniã aũt nō possum⁹ scire qualiter aufferatur iniuria et offensa dei quaʒ fecit homo nisi sciam⁹ et cognoscam⁹ naturã et pondus et coditõeʒ ipsius iniurie et quid et q̄tuʒ est iniuriare et offendere deuʒ et ad quid et ad quãtum obligat se homo qui iniuriat et offendit deũ: iō etiã opʒ cũ hoc cognoscere vnde est natura ⁊ cõditio iniurie et offense: et q̄ ipa magnificat et crescit tantũ quantũ persona offensa ⁊ iiuriata ē magna sicut dictũ est de voluntate et amore. Et ideo quia deus est infinitus in potestate in magestate ⁊ volũtate et nō potest extimari. iō qui nō habet aliam voluntateʒ a volũtate dei et p̄mo deum amat vt amand⁹ est deum ad infinituʒ sibi obligat. ⁊ idē est de cõtemptu dei. et iō q̄ iiuriat et offendit et cõtempnit deũ obligat se ad infinitum deo et per ɔñs ad infinitam pugnitionē que debet iniurie. Jtē etiam quia iniuria et offensa seu cõtemptus dei destruit et ledit honorem dei q̄tuʒ in ea est et aufert illum ideo quia honor dei excedit oĩs creaturas et est maior q̄ oēs creature. quia facte sunt p̄pter honorem dei. Et ideo q: honor dei nō capit extensionem quia est tãtus quant⁹ est ipe vt declaratuʒ ē in capitulo de honore. Jō sequit q̄ cũ homo iniuriat deũ in honore et aufert honorem suuʒ q̄ talis iniuria est ifinita ⁊ homo obligat deo ad infinitũ et ad tantũ q̄tuʒ valet honor suus ⁊ q̄ pl⁹ offerrat deo q̄ si offerret omnis creaturas Jtem etiam si homo fecissʒ placitũ dei et suã volũtatem. meruisset infinitum bonũ et infinitam mercedem: quia talis est natura liberi arbitrij vt debeat remunerari: q̄a actus liberi arbitrij sunt tales de natura sua q̄ causant obligatõeʒ vnde qui placitum alicui obligat illum sibi et qui facit displicitũ obligat se et obligatur illi. Et qui facit placitũ deo obligat deũ sibi. et qui facit sibi displicitum obligat se illi. Et sic homo obligasset deũ sibi vt daret sibi infinitum bonum quia nulla res creata potest eē remuneratio liberi arbitrij: ymo qui facit deo placitũ acceptabile meretur habere ipsum deum pro remuneratione. ergo per oppposituʒ qui facit displicitum et iniuriam deo contra suam voluntatem obligat se deo ad infinitum et ad tãtuʒ ad quãtum deus obligaretur ei si faceret ei placitum. nō eñ videt maior ratio de vno q̄ de alio Et ex istis concluditur q̄ quando

homo facit iniuriam offensam et displicitum deo facit infinitũ malũ. Et sic fecit pl⁹ d̃ malo ꝙ de⁹ fecerat de bono. et malũ superat bonum qꝛ q̃cquid de⁹ fecerat erat finitum. et sic verissime apparet ꝙ hõ qñ peccauit contra deum ⁊ offendit eũ facit vnã obligationem infinitam nouã. Et sic in rei veritate sunt due obligationes in hoĩe ꝑma est naturalis et de iure nature que iam ꝓbata est et ꝑ istam homo obligatur deo dare q̃cquid potest et ista obligatõ ẽ bona ⁊ ad totum bonũ hoĩs vt iam ꝓbatuꝫ est clarissime. Secunda obligatio est quã fecit hõ ꝓ malo qd̃ fecit et pro iniuria offensa ⁊ ꝓ crimine et ista est mala et pessima ⁊ ad totum malũ hoĩs. Et ista scd̃a et noua obligatõ nõ aufert illam q̃ est naturalis q̃ etiã ẽ indelibilis et indestructibilis et semꝑ manet Et id̃ homo tam ꝓ prima obligatione ꝙ ꝓ scd̃a est totaliter obligatus deo. Et tñ nõ potest soluere et reddere deo quod debꝫ nec ꝓ prima nec pro scd̃a qꝛ nõ potest reddere deo totũ suum amorẽ nec timorem nec honorẽ nec obedientiam nec facere voluntatẽ dei q̃a corrupt⁹ est et mutat⁹ in cõtrariũ sue nature et ipemet fecit se taleꝫ vt ñ possit facere deo quod debet et tñ semꝑ debꝫ et debitum remanet nec excusatur qꝛ nõ potest: q̃a ipemet est cã et in culpa quare nõ potest. Item nõ põt quod debꝫ pro secunda obligatione que estꝑ crimine iniuria et cõtemptu q̃a ẽ infinita et infinituꝫ debet dare vt iam dictuꝫ est. et hõ nõ põt soluere infinituꝫ. Et etiã si quid homo posset reddere deo iam totũ essꝫ d̃bitum ꝓ prima obligatione naturali ⁊ tñ nõ excusat̃ in scd̃a obligatione qꝛ soluere nõ põt quia ipse ꝑ se fecit scd̃am obligationẽ. Iste aũt due obligationes sic se hñt ꝙ qñ hõ nõ seruit nec reddit deo qd̃ debet scd̃m primã obligationẽ tũc scd̃a obligatio multiplicat̃. qꝛ prima obligatio est iustissima rectissima ⁊ iustissime debet̃ deo q̃cquid debetur ei ꝭm illã obligationẽ. Id̃ qui nõ soluit nec reddit deo quod suum ẽ et aufert ei suum debitum iniust⁹ est iniusticiã facit ⁊ iniuriã sibi. et per ꝯñs peccat et offendit deuꝫ ⁊ in honorat deũ et cõtempnit et est sibimet in culpa. Vñ iam declaratũ est in capitulo de honore ꝙ q̃cquid hõ faciat deo semper ipm̃ honorat vel inhonorat. Et id̃ qñ reddit ei quod dꝫ honorat ipꝫ et quãdo reddit quod nõ dꝫ tũc ĩ honorat eũ q̃a aufert ei quod dꝫ et ideo cadit in offensam et iniuriam dei. Et sic obligatur hõ pro iniuria et cõtemptu et facit obligationẽ ad infinitũ pro qualibet iniuria et offensa. Et sic necesse est ꝙ si homo nõ soluit quod dꝫ scd̃m primam obligationẽ ꝙ cadit ĩ scd̃aꝫ

obligationē que est maior in infi-
nitū q̄ pma: et tunc qñ scða obli-
gatio facta est tūc pma nō potest
solui q: quicquid homo posset est
totū debitū pro pma. Et sic prima
obligatio si nō soluit causat scðaʒ
obligationeʒ et scða obligatio qñ
facta est ipedit ne pma possit sol-
ui et pmuʒ debitū nō solutū cau-
sat scðm debitū quod est infinitū
et homo est debitor pro vtroqꝫ de
bito iuste ⁊ neutrū potest soluere.
Ecce quomō malū seu crimen qð
facit homo et iniūria ⁊ offensa ob
ligat ipm ad infinitū et hō subiec
tus est malo quod ipemet facit: ⁊
sic malū quod homo facit seu cri-
men et iniuria dñatur hoī ⁊ ponit
ipm in manu iusticie: et etiā dñat
ei quia inclinat ipsum vt multipli
cet malū quia postq̄ fctm̄ est vult
semp crescere et multiplicari: ⁊ nō
pōt crescere nisi homo faciat ipm
crescere: et sic postq̄ homo cecidit
in potestate ipius mali seu crimi-
nis et peccati efficitur seruus pec
cati et mali et ponitur sub iugo et
potestate eius vt nō possit euade
re manus suas et ipm malum seu
crimen multiplicatur postq̄ īcep
tum est: et obligatio hominis etiā
continue multiplicatur pessimum
est. ergo cadere in suas manus.
Et sic opparet quāta est obligatio
hominis pro iniuria dei ⁊ offensa
seu crimine ⁊ pctō et qualiter ipm
peccatū seu crimē homis facit deo
scðam obligatōeʒ in natura hūa-
na. Et ideo cū homo in statu lap-
so est sub ptāte mali seu crimis et i
iurie ⁊ offense: sequitur q̄ semper
multiplicat malū seu crimē et pec
catū iniurias et offensas ꝯtra de-
um: ⁊ per ꝯñs scða obligatō semp
crescit ⁊ multiplicat in natura hu
mana et ex eo quod debetur ꝓ pri
ma obligatione nihil soluitur deo
Ecce videte qualiter homo est ob
ligatus duab⁹ obligationibus: sʒ
tñ scða obligatio multiplicatur in
quolʒ hoīe scðm q̄ multicant crimi
na pctā et iiurie et offense ꝯtra de
um: et sic cum ꝓ qualʒ offensa hō
obligetur ad infinitū quō poterit
soluere ꝓ plurib⁹ offensis.

De magnitudine pme offense et pmi mali duoꝝ pmorum hominū et quāta sit obligatio.

Quoniam autem offensa pri
morūʒ parentum est prima
inter omnes in natura humana.
Ideo neccesse est inspeciali tracta
re de illa ⁊ videre magnitudinem
illius mali primi et obligationem
ꝓ scðo malo. Vñ quia maior res
et dignior creata est liberum arbi-
trium et voluntas libera: Ideo
nullum maius malū q̄ maluʒ vo
lūtatis et liberi arbitrij et modicū
malū est ibi magnū malum. Et q:
oīs creature mūdi erant facte ꝓ
pter liberꝝ arbitriū hoīs ad huiē-
duʒ et quia ita exigebat dignitas
et excellentia liberi arbitrij. Et idō

quia hō corrupit liberū arbitrium destruxit et violauit totū ordinē rerū quia hō erat dignior creatura que decorabat et ornabat totum vniuersū. Et sic nō solū nocuit toti vniuerso et destruxit totū ordinem et pulchritudinē quē deꝰ posuerat in mundo. sz q̄tū in eo fuit frustrauit oēs creaturas et sic violauit honorem dei destruēdo suū ordinē et pulchritudinē sui ordinis et ecce magnū dāpnū quod hō fecit voluntarie et ipe est i culpa. Item etiā qꝛ perdendo et destruēdo seip̄m frustrauit intentionē dei q̄tū in eo fuit vt nihil amplius valeret ad illud quod deus intēdebat facere de hoīe et etiam hoc fecit frāgendo p̄ceptū dei fortissimū cum maxīa pena iniūctū et cōsensijt et cōplacuit īimico dei faciendo suā voluntatē et cōtēpnendo mādatum dei fortissimum et propriā cōminationē: et tñ ipse nō poterat ignorare illū qui suadebat ei vt frāgeret mādatū dei esse inimicū dei et aduersariū: et sic inhonorat deū sine mēsura faciēdo volūtatē sui īimici faciēdo contra voluntatē dei. Item etiam quia nō solum seip̄m perdidit ⁊ se substraxit a seruitio dei creatoris sui et a sua obedientia et posuit se sub manu īimici dei. ymo etiā substraxit totam suā posterioritatē a seruitio dei et obligauit et posuit eam sub manu dyaboli et destruxit honorem dei q̄tum in eo fuit.

Ecce ḡ quomō per p̄mum peccatum ordo vniuersi fuit violatꝰ et sua pulchritudo deuastata ⁊ deturpatꝰ in hoc honor dei fuit qui fecerat pulchritudinē ordinis creaturarū et etiā deus in suo mādato cōtemptꝰ et inhonoratꝰ et suꝰ aduersarius honoratꝰ. Et etiā factum est magnū dāpnum seruitutis dei qꝛ dyabolꝰ acquisiuit om̄s hoīes quos deꝰ perdidit propter culpam p̄mi hoīs. Ecce dāpna ecce iniurias ecce ergo obligatō ad reparādū dāpna ad satisfactiēnō pro iīuria ⁊ pro honore dei violato. Quomō aūt poterūt reparari oīa ista impossibile est ꝙ homo reparet et tñ ipse debet.

Quod oīs hō si vult et debet liberari a sua obligatōne infinita p̄ quā debetur ei pena infinita et restitui ad illō bonū ꝓpter quod factus est indiget satisfactione infinita quā nō pōt facere nec soluere nisi p̄sona infinita que simul sit deus et hō et eadē persona que ꝓ seip̄a nulli pene sit obligata.

Uoniam aūt declaratū est ꝙ malum voluntariū hoīs quod fecit est infinitū et culpa hominis etiā est infinita propter qđ debetur ei pena infinita. Et qꝛ culpe infinite debetur pena ⁊ punitio infinita. et iniurie et offense infinite debetur vindicta infinita. ⁊

hoc iam declaratũ est in capitulo de cõparatione hois ad alias res per differenciam liberi arbitrij. et ꝙ nisi culpe dareť debita pena esset dare vacuũ in vniuerso quod natura nõ patitur nec deꝰ qui recte oms creaturas ordinat et nihil dꝫ relinquere inordinatũ ĩ vniuerso: et iõ de neccessitate hõ obligatur ad infinitã penã et eternã. Si aũt homo debeat iuste liberari ab illa pena ĩfinita et eterna necesse ẽ ꝙ satisfactiat pro illa pena et ꝙ illa satisfactio sit tanta quãta est pena ad quã obligať: et ꝙ det tm̃ de suo voluntarie et spõte pro quãto nõ debuit deum iniuriare nec offendere nec ĩ honorare Et qꝛ homo nõ dꝫ deum inhonorare etiã si neccesse esset perire mille et ĩfinitos mũdos: ymo citiꝰ homo deberet dimittere perire oẽs creaturas que possunt esse anteꝙ ĩhonoraret et iniuriaret deũ ⁊ faceret aliq̃d cõtra suam voluntatem et eius mãdatuꝫ pro cõseruando. g̃ pro nulla creatura nihil deberet homo facere cõtra voluntatẽ dei. Uñ oms creaturas fecit deꝰ ð nihilo facere g̃ cõtra voluntateꝫ dei nõ est cõparabile alicui dampno seu inhonorare deũ quod idẽ est.

Igitur si homo vult liberari a pena ad quã est obligatꝰ pro offẽsa et iniuria dei qꝛ deum inhonorauit: oportet ꝙ reddat aliq̃d deo et sue iusticie pro honore quẽ abstulit maiꝰ ꝙ sit illud pro quo deum nõ debuit inhonorare nec facere cõtra suam voluntatẽ nec aliter satisfactit. Apparet g̃ ꝙ satisfactio quã homo debet reddere vt liberetur a pena est ĩfinita et debitum est infinitũ. Et si nõ soluit dictam satisfactionẽ et debitum ñ est dignꝰ nec debet liberari a pena quã debet quia neccesse est ꝙ ad omẽ peccatum et culpã aut sequatur pena aut satisfactio aliter esset inordinatio in vniuerso. qꝛ ipsa pena vel satisfactio ordinat peccatum et iniuriã. Et qꝛ etiã culpa nõ tollitur nec destruiť nisi per suum cõtrariuꝫ. scꝫ per meritũ nec iniuria seu offensa seu displicitũ nõ deletur nec remoueť nisi per placitum cõtrarium. Et ideo oportet vt homo destruat culpã vt non sit quod faciat aliquod meritũ quod sit tm̃ ꝙ possit destruere culpam. et vt destruat iniuriã et offensam et displicitũ. Oportet ꝙ homo faciat deo equale vel maiꝰ placitum ꝙ fuerit displicitũ vel iniuria Aliter remaneret iniuria et displicitum in suo vigore nec hõ posset reconciliari cum deo nisi totaliter iniuria ⁊ displicituꝫ de medio tollatur. oportet ergo ꝙ homo faciat deo aliquod placitum tm̃ vel plꝰ acceptabile sicut fecit displicituꝫ displicibile et odibile. Aliter in cõspectu dei semper remanet iiuria et offensa. Igitur ad recuperanð

perfectam amicitiam cū deo nec cesse est ꝙ homo reddat deo īfinitam satisfationez ꝑpter obligatōz infinitā et ꝙ hoc faciendo faciat deo tantū vel maius placituz et ƀuiciuz ꝙ̄ fuerit displicitum. ergo necesse est ꝙ talis satisfactio sit volūtaria liberalis spontanea morosa ꝑcedēs de intimo cordis affectu de optima voluntate sine aliqua coactione et sine violentia. Aliter talis satisfactō nō est acceptabilis neq̃ placibilis neq̃ tollit iniuriam nec per cōsequens vnit nec ꝯiūgit hominem cuz deo nec tollit inimicitias nec deuz placat nō potest igitur homo sine tali satisfactōne volūtaria liberari a sua obligatōe nec restitui ad illud bonū quod perdidit ꝑpter quod factus erat nec deo recōsiliari Et qꝛ nullus homo qui sit obligatus et debitoꝛ pene infinite potest satisfacere nec per se nec per aliuz nec potest habere talez satisfactionez infinitam quia nec omnes hoīes in simul nec infiniti mūdi si essent possent satisfacere et soluere tātuz debitum nec quicquid est citra deum. nec aliquis homo purus nec oīs in simul cum sint obligati ad penam infinitā possunt facere tm̄ meritum ꝙ superet demeritū peccatum seu culpā infinitaz nec tm̄ placitum deo nec seruiciū voluntarium ꝙ destruat et vincat īiuriā et offensam iam factam seu displicitum maxime cū q̄cquit possunt facere deo iam totū est debitum ⁊ obligatum. et talis satisfactio debet fieri de aliquo quod nō sit iaz deo debitum nec obligatū. Igr̄ ꝯcluditur ꝙ cū illud qđ homo dꝫ soluere deo ꝑ satisfactōne debeat esse maius ꝙ̄ q̄cquid est citra deum ⁊ hoc nō ē nisi deꝰ. sequitur ꝙ istam satisfactionē nō potest facere nisi deus. Sed nullꝰ dꝫ facere nisi hō. ergo necesse est ꝙ talem satisfactionē faciat deꝰ homo. Ita ꝙ sit vna et eadē persona q̄ sit deꝰ et homo. Ita ꝙ nō sit alius deꝰ ꝑsonaliter et alius hō. ita ꝙ sit due persone sꝫ ita ꝯiunguntᷣ due nature scꝫ hoīs et dei vt idem sit deus qui est hō. Nam si aliter ꝯiungantur impossibile est ꝙ satisfactio fiat. qm̄ si sit alius deꝰ et aliꝰ homo tunc deꝰ nō faciet quia nō debebit et hō nō faciet quia nō poterit Ut igitur hanc satisfactionē faciat deꝰ homo oportet eundē esse ꝑfectum deum ⁊ ꝑfectū hoīem qm̄ eam nō potest facere nisi verꝰ deus nec facere debet nisi verꝰ homo. Igitur si satisfactio debeat fieri et homo liberari necesse ē inuenire deum hoīem seruata vtraq̃ natura in sua integritate et necesse est has duas naturas cōuenire in vnam personā sicut corpꝰ et anima rationalis cōueniunt in vnum hoīem quia aliter fieri non potest vt idem sit ꝑfectus deꝰ ⁊ ꝑ

fectus homo ⁊ tunc talis persona erit infinita et habebit in se aliq̄d quod superabit quicquid est citra deum et erit maius q̄ om̄e debitum quod dn̄t soluere om̄s hoīes pro satisfactione. et cū talis persona nihil pro se debeat qꝛ ita oportet esse q̄ nihil pro se debeat ⁊ tūc poterit soluere pro oībus hominibus qui nō possūt soluere quod d̄bent qꝛ nō habent. Igitur extra talem personam nō potest īueniri satisfactio infinita quā debent homines et debitum infinitū. in sola igitur tali persona pōt inueniri illud quo hō indiget. Unde talis p̄sona poterit habere meritū infinitum et poterit facere placitum infinitū dupliciter. primo qꝛ erit persona infinita. scd̄o ex parte dei qꝛ fiet placitum qd̄ acceptatū a deo est infinitū. Et sic duobus mōis meritū seu placitū quod poterit facere erit īfinitū. Sed culpa hominis seu iniuria ⁊ offensa fuit solum infinita vnomō scꝫ ex parte dei cōtra quem facta est et nō ex parte facientis: Et ideo meritū seu placitum talis persone infinite vincet et destruet totaliter ⁊ superabit omnem culpā et om̄em iniuriam omnem offensam et omne displicitum hominis contra deuꝫ Ergo si talis persona infinita det aliquid de suo pro omnibus ad satisfacienduꝫ pro eis iusticie dei et hoc cum bona voluntate cum intimo cordis affectu tunc satisfaciet deo totaliter et tollet iniuriam et omnē offensā. Sic ergo habem⁹ iam duo que sūt necessaria homī et quoꝫ indiget hō si velit et debeat liberari. p̄mū est satisfactio infinita volūtarie facta scd̄m est persona infinita que simul sit deus et homo.

De cōditionibus quas debet habere persona ista infinita que ē necessaria pro satisfactione.

Et quia natura humana indiget pro sua liberatione tali persona infinita que simul sit deus et homo. Ideo vlterius p̄siderare et inuestigare debem⁹ de cōditionibus necessarijs quas dꝫ habere ista persona que cōueniāt satisfactōni quoniā si nō habeant cōditiones que requirūtur ad satisfactionem nō satisfaciet pro oībus. Et ideo requirit̄ q̄ sit ꝑportionata satisfactioni sicut hō indiget. Et ideo oportet q̄ sit de genere istius hoīs qui ē obligatus ad penā istam. et ideo q̄ sit de nouo factus sicut p̄mus hō quoniā si nō sit de genere p̄mi hominis q̄ est debitor tūc talis hō qui erit d̄us inq̄tum homo nō ptinebit ad genus humanum et ad hoīes descendentes a primo hoīe qui fecit offensam quare sequit̄ q̄ nō debꝫ satisfacere quia nō erit de illo.

Sic em̄ rectuꝫ est vt pro culpa et offensa hominis homo satisfaciat Item etiam opꝫ ꝙ satisfaciens sit idem cū illo qui obligatus est aut eiusđ generis. Aliter nec primus homo nec genus ipius satisfaciet pro se. ergo sicut de duobꝰ primis hoībus ipa obligatio in oms ho mies descendit. ita nullus nisi vel ipi vl' aliquis qui de illis nascitur debꝫ satisfacere ꝓ ipa obligatōne hoim. ergo opꝫ ꝙ ille homo q̄ sa- tisfaciet nascatur de genere p̄mi homis et hoc requirit ipa satisfa- ctio. vlteriꝰ ꝙ talis homo qui erit simul deus et homo opꝫ ꝙ̄ conci piatur et generet᷑ mundissime sine libidine sine corruptione. et ideo sine coytu. vn̄ iam declaratuꝫ est ꝙ mēbra genitalia taꝫ in viro ꝙ ī muliere sūt mēbra inobedientia et que mouent᷑ ꝯtra rationē. et iō sūt mēbra peccati et mēbra rebellio- nis. Et ideo hoc fuit signū ꝙ oms hoīes qui gn̄antur ꝑ illa mēbra li bidinosa sūt filij inobdiētie et cul- pe ita ꝙ per illud mēbruꝫ genita- le intrat ois corruptio in oms ho mines. Ergo necesse est ꝙ si talis hō debeat esse qui simul sit deꝰ ad hoc ꝙ satisfaciat ꝓ hoībus ꝙ nul- lomō sit gn̄atus nec ꝯceptus per mēbruꝫ genitale: qꝛ ipe dꝫ destru ere omeꝫ culpam ome pctm̄. et iō iam esset in carne eius iniciū cor- ruptionis et culpe et tunc esset de bitor et esset obligatꝰ sicut alij ho mines: ⁊ tunc nō posset satisface- re pro alijs hominibus. Ergo natu ra satisfactiois exigit ꝙ talis caro illius hominis nō sit generata ꝑ virum. ergo nō debꝫ esse de semi- ne viri. quia tūc nihil valeret pro satisfatōne. ergo dꝫ esse sine patre imediate. Ergo opꝫ ꝙ si talis ho- mo debeat esse ꝙ immediate for- metur a deo ꝙ̄tū ad corpus quia aliter fieri nō potest sicut p̄mꝰ hō imediate fuit formatus per manꝰ dei. Et quia opꝫ ꝙ talis homo na scatur đ gn̄e hois p̄mi. Ideo opꝫ ꝙ nascatur de viro vel de muliere Sꝫ mulier est ordinata ad ꝯcipiē dū hoīes et nutriend et lactand ⁊ nō vir. Iō talis homo assumet᷑ de muliere seu assumi dꝫ et formari per manus dei sine libidine muli eris. Ita ꝙ mulier illa de qua for mabitur corpus nullā faciat libi- dinem ymo necesse ē ꝙ nunꝙ̄ in illa muliere fuerit libido. Et iō necesse est ꝙ talis mulier semꝑ fu erit virgo. Et quia tale corpus scꝫ illius hominis nō erit conceptuꝫ per vuluam mulieris: sꝫ formatuꝫ per manuꝫ dei de carne mulieris sine fractōne virginitatis: ideo eti am necesse est ꝙ nascatur de ipsa muliere sine fractione ꝟginitatis et sine appertione vulue mulie- ris et licet non intrauerit per vul- uā: exijt tn̄ ꝑ vuluā aureā portā i- corruptā ꝟginitatꝭ claustris n̄ solū ille sisꝭ fortificatꝭ remanētibꝰ. iō

Sequitur ꝙ ille hō nascendo de tali muliere nullomō debebat apperire vuluā suā. Aliter relinquisset in illa muliere signa libidis ac si libido ꝓcessisset et fuisset apperta per mēbrū viri. que oīa debēt esse alienissīa ab illo hoīe quo idiget natura hūana. cū debeat summe distare et elōgari ab oī libidie et vestigio libidinis. g̊ necesse est ꝙ ille hō qui per manum dei fuit format⁹ int⁹ in vētre virgis mulieris sine oī libidine nascat̃ et exeat extra ipa remanēte virgine absq oi appertōe. Et vt in gnāli ⁊ breuiter cōcludam⁹ oēs cōditiones illius ꝑsone ifinite que necessaria est hoī et nature hūane ꝓsolutiōe satisfactōnis oportet ꝙ habeat tales cōditiones ex parte hūanitat̃ scʒ aīe et corporis q̄ nullomō derrogent nec ꝯrietur nature hūane nec derrogēt diuinitati nec discōueniant satisfactōi et solutiōi ꝓ qua faciēda necessaria ē nobis illa persona ymo totalit̃ ꝯueniebat ꝙ ita ꝓportōnet̃. Et iō exinde possum⁹ cōcludere in spāli oēs cōditiones ꝗ̄tū ad aīam et ꝗ̄tum ad corp⁹ ⁊ ꝗ̄tuʒ ad vnionē corporis et aīe cū natura diuina in vna ꝑsona. Et qꝛ in natura diuina sunt tres ꝑsone realiter distincte scʒ pater fili⁹ et spūssanct⁹. Ideo videamus que ꝑsona esset ꝯueniēs magis vel pater vel fili⁹ vel spūssanctus vt cum illa vniret̃ hūanitas seu corp⁹ et aīa. Et apparet ꝙ ꝑsona filij magis ē ꝓportionata et cōueniēs vt assumat aīam et corp⁹ seu naturā hoīs in se vt sit vna ꝑsona in duab⁹ naturis. qm̄ ꝑsona filij dei hʒ multas cōueniēcias cū hoīe quas nō hn̄t alie ꝑsone. Uñ fili⁹ est ꝓduct⁹ et accepit oīa que hʒ a patre. et hō etiā est ꝓduct⁹ ⁊ etiam fili⁹ ē ymago patris increata. et aīa rōnalis hoīs est ymago dei creata. Et sic qꝛ magis ꝯuenit product⁹ cū producto ꝙ̄ imꝓduct⁹. Ideo ꝑsona filij dei magis cōuenit ꝙ̄ persona patris. Et etiā qꝛ magis cōuenit ille q̄ ē ymago cū ymagine ꝙ̄ ille qui nō ē ymago Ideo magis cōuenit fili⁹ ꝙ̄ spūssanct⁹. Et etiā illa persona inꝗ̄tū hō dicetur et erit fili⁹ virginis iō magis ꝯueit ꝙ idē sit fili⁹ dei ⁊ fili⁹ ꝟgis. Itē etiā qꝛ hoīes sunt filij dei ꝓpter naturā vt probatū ē ꝙ̄uis sint difformati. et ideo magis conuenit filius dei naturalis cuʒ hominibus ꝙ̄ alie persone.

Si talis persona inꝗ̄tū homo debeat esse mortalis vel immortalis ad sufficiendum.

Uoniaʒ autē talis persona īfinita que simł sit de⁹ et hō est necessaria ꝓ satisfactione tocius hūane nature vt scʒ habeat̃ in se aliquid mai⁹ ꝙ̄ q̄cquid sub deo est qđ spōte det et ñ ex debito deo Queram⁹ g̊ quid poterit dare talis ꝑsona qđ valeat tm̄ per quod

possit fieri infinita satisfactio. aut em̄ ille hō qui sic̄ erit de⁹ et hō dabit seipm aut aliq̄d ō se. videam⁹ q̄lis dȝ esse talis datio siue donatio. vnde cū talis hō inq̄tū hō sit creatura dei sequit̄ q̄ iam q̄cquid hȝ dei est et ē obligatū deo et oia que hȝ debet deo per primā obligationē naturalē q̄ q̄cquid habȝ accepit a deo ⁊ iō debet deo amorem et obedientiā honorē et totū quod facere poteri erit iā deo obligatū et debitū nō pro iniuria q̄a nullam fecit ȝ pro naturali p̄ma obligatione q̄ oia accepit. Quomodo poterit ḡ satisfacere p̄ alijs hoibus cum oia pro seipo debeat deo et ex debito hois quicq̄d habet et quicq̄d poterit q̄ creatura sua erit. Queram⁹ quid habebit i se ille homo quod nō sit deo debitum ȝ sit vere suū et q̄ de⁹ nō possit exigere ab eo ex debito. Si em̄ nihil tale hȝ nō poterit satisfacere pro alijs qui dn̄t deo infinitū debituȝ propter obligatōnē. scđaȝ ȝ certe hoc nō potest esse aliud nisi vita sua seu aia sua seu tradere seipm morti ad honorē dei. hoc em̄ nō exigit de⁹ ex debito ab illo homine scȝ q̄ det vitā suam et seipm morti ad honorē dei hoc em̄ exigit suum velle. Vn̄ mors est oib⁹ hoibus propter peccatū ⁊ culpaȝ q̄ si prim⁹ homo nō peccasset nū q̄ mortu⁹ fuisset. ḡ cuȝ iste homo sit sine peccato oi culpa inocentis simus cū sit de⁹ multo magis nō debebit mori. Si ille hō det spōte et voluntarie seipm et vitaȝ suam morti ad honorē dei tūc dabit de suo qō deo debitū n̄ est nec ab eo potest exigi per aliquā obligationem ymo nullomō poterit seipo maius dare deo cū se dabit morti ⁊ nihil mai⁹ pōt dari deo q̄ istud q̄ nihil asperius aut difficili⁹ pōt homo spōte et nō ex debito pati morte ad honorē dei. Igitur sequitur q̄ neccessaria erit mors illius hois et ad satisfaciendūȝ pro alijs hoibus. ḡ per solam mortē illius hois poterit fieri satisfactio seu per vitā suam spōte traditam morti ad honorē dei. Inuenimus igit̄ p̄cium et debituȝ ad soluendō pro peccatis iniurijs et offēsis oīm hominū. Igitur neccessarium erit pro satisfactione toci⁹ humane nature q̄ talis hō q̄ erit deus et homo et qui ē neccessari⁹ p̄ satisfactōne sit mortalis ita q̄ possit mori si velit et hoc spōte q̄uis sit de⁹ et tn̄ q̄ ipm null⁹ possit eccidere si nō vellit ⁊ hoc q̄ de⁹ erit si em̄ nullomō mori posset nō esset vtilis nec cōueniens pro satisfactione hominū. Et etiā hoc est sūme cōueniens vt satisfactio fiat p̄ mortem q̄ hoies sunt obligati ad substinendō penā infinitam que ē mors eterna ȝ cōuenienci⁹ fieri n̄ potest vt hō euadat penā. et mortem eternam quā debet nisi vt q̄

hō qui debet vel aliqs pro eo sub stineat voluntarie et spōte aliquā mortē aut penā quam nō debet. Sed homo qui iam obligat⁹ est ad infinitam penam nō pōt solue re talē penam que liberet a pena infinita. qꝛ quālibet penam q̄tū cunq̄ magnā susciperet semꝑ iu ste et digne sustineret. Ut igit̄ ho mo qui est obligat⁹ ad debitā pe nam possit euadere ipam. Neces se erit vt talis hō pro hoīe suscipi at penā voluntarie et spōte qui ni hil pene debeat pro se. Sed nul lus talis pōt esse nec cogitari nisi ille hō quem querim⁹ qui erit de us et hō vt moriēdo ꝛ sustinendo penā pro hoīe quam nō debebit iuste hō propter ipm euadat pe nam et mortē quā debebat. Et ideo necesse erit ꝙ ille hō qui est necessarius nobis ꝑ satisfactōne possit pati et mori et sustinere pe nam si velit. Sed ꝙ nullomō pos sit pati nec mortē nec aliquaꝫ pe nam cōtra suam voluntatē nec ali qua res possit ei nocere cōtra ei⁹ voluntatē nisi ipe velit et ꝑmittat qꝛ innocētissimus erit nec propter hoc talis hō erit ī miseria sicut alij hoīes mortales q̄a volūtarie erit talis vt possit pati et nō contra su am voluntatē necesse etiā erit ꝙ ille hō qui ē necessari⁹ pro nostra satisfactione cognoscat et ītelligat oīa bona et oīa mala hoīs et co gnoscat perditionē et lapsum hūa nū et totalē destructioneꝫ et oīa q̄ sunt necessaria pro reparatiōe to tali et recōsiliatione et q̄cquid de bent hoīes deo. et ꝙ cognoscat ō seipo ꝙ ille sol⁹ pōt satisfacere et nullus alius et hoc per mortē su am et ꝙ si ipe nō moriatur oēs ho mines perdētur eternaliter qm̄ si nō cognosceret hoc nō posset satis facere et opportebit ꝙ det vitā su am voluntarie scienter et propter hanc cām scꝫ ad satisfaciendum pro tota natura humana.

De benignitate amore pietate et paciātia ꝛ māsuetudie ipsi⁹ ho minis.

Et quia iam declaratum est ꝙ satisfactio ista quaꝫ debe bit facere ille homo quē querim⁹ et quo indigem⁹ oportet ꝙ sit vo luntaria et spontanea cū intimo cordis affectu et optima volunta te quia alr̄ non tolleret offensam nec iniuriā que viuit et regnat in ter deum et hoīes vt placaret irā dei. Et ideo opportebit ꝙ ille hō qui satisfaciet pro hoībus non solum moriat̄ et det vitā suaꝫ mor ti ad honorem dei. ymo opporte bit si debeat satisfacere ꝙ sustine at mortem et penā sꝫ det vitam su am libentissime et gratissime cum desiderio cū bona voluntate et cū intimo cordis affectu ad honorē dei qꝛ null⁹ poterit eū cogere ad h̄ nisi ipemet velit et permittat et

ideo neccesse erit ꝙ talis hō sit be nignissim⁹ pijssim⁹ pacientissim⁹ mãsuetissim⁹ ⁊ mitissim⁹ scꝫ ꝙ ha beat voluntatē ita piā ita begnissi mam erga naturā humanā et tm̄ diligat hoies et cōpaciatur eis vt velit mori et dare vitā suā pro ip⸗ sis vt per mortē suā liberētur a pe nis eternis et ꝙ magis velit ꝙ li beratio hominū fiat ꝙ saluare vi⸗ tam suā. qm̄ si nō sit ita tunc ñ mo rietur pro hoībus qꝛ null⁹ poterit eum cōpellere ad moriendū nisi ꝓ cedat ex sua mera voluntate ⁊ pia et bona. Et iō opportebit ꝙ nō at tēdat ad maliciā hoim nec ad in⸗ iurias nec ad offensas. sꝫ magis attendat ad hoies ꝓpter naturaꝫ humanitatꝭ et diligat eos inq̄tuꝫ sunt hoies et portant ymaginem dei ꝓpter aīam rōnalem et inq̄tū erunt sui fratres ꝓpter naturaꝫ. et ideo opportebit ꝙ ñ habeat odio hoies propter peccata ⁊ malicias eoꝝ. Sed meritis cōpaciatur et doleat dei de meritis eoꝛuꝫ. qm̄ si talis nō esset tunc nō esset cōueni ens pro satisfactione. et tali hoīe i diget natura humana nec alr̄ libe rari pōt et iō neccessario opporte bit ꝙ tanta sit sua bonitas et be⸗ nignitas ꝙ vincat om̄em maliciā et nequiciā. et tanta sit sua mãsue⸗ tudo ꝙ vincat ⁊ superet om̄eꝫ cru delitatem et impietatē et tāta sit sua pacientia ꝙ vincat et superet om̄em iniuriā et offensā sibi infe⸗ rendam. Et ideō opportebit ꝙ sit talis ꝙ diligat om̄s sibi contradi centes vel aduersantes vel perse⸗ quētes vel ip̄m occidere volētes Ita ꝙ tāta sit i eo bonitas ꝙ oēs remittat offēsas. de nullo velit vi⸗ dictam propter aliquā iniuriā qm̄ talis est neccessarius oībus hoīb⁹ pro satisfactione. O q̄nta benigni tas et bonitas erit illa ꝙ talis hō innocēs velit mori et dare vitam suā tam p̄ciosam ꝓ hoībus iniustis iniquis malis ingratissimis ꝑditꝭ et corruptis abhoīabilib⁹ sceleratꝭ et dignis oī pena. et pro crimini⸗ bus scelerib⁹ peccatis culpis ⁊ ꝓ īiquitatibus oīm alioꝝ hominuꝫ et toci⁹ mundi. Et iō neccesse erit propter oīa ista p̄dicta vt talis hō sit de gn̄e eorundē hominū q̄ obli gati sunt ad penā propter maiorē vnitatē et ꝓpinquitatē qm̄ magis diliget hoies et cōpacietur eis qꝛ erit de eadē natura. Vn̄ si fieret de nouo sicut prim⁹ hō non tm̄ esset ꝓpinquus hoībus obligatis ad penā. O quātū gaudere dꝫ tota natura humana et quicūꝙ homo obligatus ad penam si talem ho⸗ minem habere posset.

Qualiter ille hō poterit mori ad honoreꝫ dei ⁊ quis poterit eū occidere.

T qꝛ mors illius hoīs q̄erit deus et hō erit totum p̄ciuꝫ et tota satisfactio liberationis ho minum si sit voluntaria et ad ho⸗

nore dei sucepta ulteri⁹ investigā dum est quomodo poterit ille bō dare vitam eternā suā morti spōte ad honorē dei et an ipsemet debeat occidere seipm vel alij occident ipm: sʒ ꝙ ipsemet occidat seipm hoc nō esset ad honorem dei ymo ꝯtra honorem dei: ergo necesse erit ꝙ alij occident euʒ: et ꝙ ipe velit et permittat se occidi ad honorem dei. Et si ita est oportebit ꝙ ipe habeat inimicos qui occident et persequētur eū et opportebit necessario ꝙ sit aliqua causa que sit ad honoreʒ dei pro qua sustinenda ⁊ deffendenda ipe det vitam suā morti et alij pro illa causa occidēt eum et ideo investigemus quomō hoc poterit fieri. Et iō cōsiderare debemus ꝙ ille solus erit bonus inter oēs hoīes ⁊ oēs alij erunt mali nisi mater sua q̄ necessario oportebit ꝙ sit bona. Et ideo cum hoīes sint lapsi corrupti et perversi vt declaratum fuit itractatu de lapsu ad lōgum et per hō faciūt mala opera et faciunt pessimam vitam et totaliter faciūt oīa opera ꝯtra deū ꝯtra eius volūtatem et ꝯtra iusticiaʒ et oēs amāt suam ꝓpriam volūtatem et ꝓpriū honoreʒ et nolūt corrigi nec audire correctionem. Et qꝛ ille homo erit perfecte bonus erit totus cōtrarius alijs hoīb⁹: et ideo necesse erit ꝙ q̄tū poterit ipugnet malam vitā et mala opera hominuʒ et ꝓdicet et corrigat oēs per verba sua. Et necesse erit ꝙ dicta veritatem hoībus quam hoīes nolūt Et quia opera sua erūt ꝯtraria totaliter operib⁹ alioꝝ incurret inimicias et invidias plurium q̄ nollent audire veritatē. Et sic predicādo et tenēdo inviolabiliter et ideclinabiliter veritatē et iusticiā vivendo et predicādo plures habebunt ipm odio vsq ad mortē. Et sic isto mō ipe neq ꝓpter odia neq proter timorē mortis non velit desistere a veritate nec a iusticia ꝓpter hoc hoīes occidēt ipm ⁊ ipsemet permittet se occidi ab hominib⁹ fortissime ꝑseverando i hijs que dei sūt Nōne tunc dabit vitā suā morti spōte ad honorē dei et laudē q̄uis aūt ipe debeat docere ꝟitatē et tenere et vivēdo et loquēdo ad honorē dei tn̄ hic hō n̄ tenetur mori ꝓ honore dei ex debito nisi velit. Jte etiā in hoc dabit exēplum alijs hoībus vt nullomō deseruiāt nec derelinquant veritatē dei nec iusticiā ei⁹ nec recedant ab illa ꝓpter mortē quam aliqn̄ necessario oportʒ ꝙ solvant cū ille qui nullomō debebat mori eam spōte sustinuerit sibi illatā ꝓpter veritatē dei et iusticiā ei⁹ sustinendū et in hoc faciet deo magnum honorē. Uñde hoc erit exēplum maximū quo nō possit cogitari mai⁹ efficatissimū et ꝑpetuū vt alijs hoīes post ipm postꝙ co

vt nota

gnouerint ip̄m et veritatē et que persona erat ip̄e aducētur iflamā tur excitentur et imitētur vt ꝓpter nullaz in comoda que sentire pñt declinēt a iusticia quā deo dñt cū etiā de necessitate aliqñ mori de- beant cuz ip̄e q̄ nec ꝓ se ex debito mori debebat nec ꝓ alijs poterat nō cogi mori tā p̄ciosaȝ vitā ymo seip̄m et totā personam tam bona voluntate dederit ad mortē ꝓpter voluntatē dei et iusticiā sustinēdū Vñ q̄uis ex debito talis persona que erat hō debeat deo om̄eȝ obe dientiā et facere ꝓ deitate quicq̄d poterat ꝛ hoc virtute p̄me obliga tionis ac tñ hoc ē citra morteȝ q̄a ex debito nullaten⁹ mori dȝ. Et iō moriēdo spōte reliquit exēplum oī bus vt silr̄ faciant et nō dubitent mori. Sic ḡ q̄uis illi qui occidēt ipsum mala voluntate occident eum ac tñ q2 ip̄e sustinebit sponta nea voluntate ad honorē dei ꝛ ad vtilitateȝ toti⁹ hūane nature. Jō laudabiliter ꝛ misericordit̄ sustine bit. Sed mirandū erit quō pote- rit esse et generari tāta malicia tā ta crudelitas et tāta inuidia in illis hoībus cōtra tam bonū hoiem si- cut ille qui nulli nocebit nec noce re poterit q2 summe benign⁹ erit. Maxima em̄ dȝ esse ista inuidia et malicia supra humanū genus.

Et ideo est ꝯsiderandū sicut iā declaratum est ꝙ totū gen⁹ hūa- num est sub potestate et captiuita te p̄mi āgeli mali et neq̄ssimi dya boli et angeloꝝ eius. Et iō q̄a ille hō erit nouus hō in mundo ꝛ predicabit et docebit nouā doctri nam et oīa que erunt noua et que pertinebūt ad honorem dei et ad liberationē hominū ꝛ totaliter op abitur oīa que erūt cōtra dyabolū et loquetur ad destruendū suum regnum et suum imperiū et dñi- um. Vñ cū ille homo debeat li- berare genus hūanū ab obligatō ne infinita et satisfacere pro oīb⁹ oportebit ꝙ pugne totis virib⁹ cō tra captiuatorē hominuȝ et remo- ueat hoīes a sua ptāte. Vñ dya- bolus erit principalis et capitalis inimic⁹ su⁹ ꝛ inter ip̄os ābos erit principale bellum et secretū: Et ideo cū ip̄e malus angel⁹ videbit talem hoīem apparuisse de nouo qui nūꝙ talis apparuerat qui to taliter sit cōtrarius ei super quem nullā ptātem poterit habere seq̄- tur etiam ꝙ ille p̄mus angelus ti mens perdere suum dñiuȝ pugna bit totis virib⁹ contra istū hoīem vt perdatur et occidatur. Et iō quia ipse nō poterit ei nocere per se nec occidere nocebit ei q̄tū po terit per homines qui sunt mēbra sua et occidet eū si potest per me- dium hominum maloꝝ. Et ip̄e malus angelus propter suā mali- ciam et inuidiam quā habebit cō tra istum homineȝ inflamabit ali quos malos hoīes sibi adheren-

tes cōtra ipm et gñabit tantaȝ inuidiam cōtra eum et instigabit tātū eos et icitabit vt eū velint totaliter occidere et perdere. Aliter nō poterit ei nocere. Et sic ipse mal⁹ angelus et dyabol⁹ tractabit mortē suam et dabit totum cōsilium secretum vt occidet eū per malos hoies ministros suos si potest nec alit' cessare poterit donec hoc fecerit qꝛ nō poterit sustinere talem hoiem sibi contrariū Et sic apparet vñ tanta malicia et inuidia poterit generari cōtra istū hominē vt mali hoies velint eū occidere. et hic apparebit sūma benignitas istius hois qꝛ moritur spōte etiam pro occidentib⁹ eum ꝛ ꝑ inimicis suis et pro pctis eorum. Et qꝛ ipe primus angel⁹ occidet talem hominē iustuȝ innocentem qui nullomō debȝ mori nec obligatur morti nec dyabol⁹ habȝ aliquod ius in eo. Ideo ipe ꝓmittet maximā iniusticiam contra istum hoiem innocētem. Ideo veraciter dignus erit ꝑ iusticiā ꝑdere totū ius quod credebat se habere suꝑ homines q̄uis in veritate nullum de se haberet vt sicut inasit hoiem in quo nullum ius habebat. Ita ꝑdet ius quod habere videbatur in alijs hoibus. et sic ille hō per mortem suam satisfaciet pro tota natura humana et morietur laudabiliter ad honorem dei ꝛ liberabit homines a potestate dyaboli et hoc per veram iusticiam. Et sic vincet dyabolum per suam iusticiam veram ꝛ iustū erit ꝙ dyabolus sit captiuus eius propter iniuriam ꝛ iniusticiam quā sibi fecit. Et sic homo per iusticiam acquiret potestatem et dñium super primum malum angelū seu dyabolum.

Et sicut dyabolus vincit a principio hoiem per fraudulenciā et deceptionem et falsam promissionē et subiugauit sibi hoiem Ita homo vincet dyabolū per iusticiam et captiuabit eū. Et quia ille homo erit de⁹ et filius dei. Ideo diuinitas que nō potest facere iniusticiam faciet veram iusticiam humaītati de dyabolo. Et ideo ipe dyabol⁹ erit iustissime sub pedibus istius hominis et ipe tenebit eum iustissime captiuatum.

Ecce qualiter fieri poterit vera liberatio hominū per mortem. hominis qui erit deus et homo et a dyabolo et a peccato seu ab iniuria et offensa dei et a pena infinita. Et sic mors istius hominis vincet dyabolum et omnē culpā et peccatum. Et sicut dyabol⁹ decipiendo subiugauit hominēȝ sibi. Ita decipiendo seipsum quia inuadet et occidet iustuȝ hominem captiuabitur et ligabitur ab isto hoie cū adiutorio diuinitatis per iusticiā. Et sicut prim⁹ hō fuit sub potestate dyaboli propter inobedientiaȝ quam fregit et fuit

in ira dei et sepatus a cōsortio et amicia dei: Ita per obediētiam istius hois q̄ erit maior p̄mo hoie quā pbabit vsꝫ ad morte īclusiue scꝫ tenēdo v̄itatē dei et iusticiaꝫ ad quā obligat̄ ois hō et quā de⁹ vlt ꝛ exigit ab omi hoiē hō erit dignus liberari taꝫ a potestate dyaboli q̄ʒ ab ira dei ꝛ restitui ad amiciciā dei quia obediētia cōputat̄ ꝓ inobediētia quia obediētia facta erat ꝑ honoreꝫ sicut iobediētia ꝑ ihonoratōnē et maxie quia ista obedientia supabit in infinituꝫ inobediētiā quia erit facta cū difficultate mortis ꝛ ꝑ hoieꝫ maiorē ꝛ iō magis acceptabile deitati obedientia volūtaria isti⁹ hois q̄ fuerit displicibilis iobediētia p̄mi hominis. Et maior erit honoratō istius hois q̄ fuerit inhonoratō p̄mi hois. et sic totaliter destruet̄ ꝛ anihillabitur iīuria et offensa p̄mi hominis et eiciet̄ a tota natura humana.

Qualiter mors illi⁹ hois qui ē necessari⁹ pro satisfactiōe oim hominum pualet et magis pōderat q̄ numer⁹ et magnitudo oim peccatoꝝ et offensa oim hominum.

Via iaꝫ declaratū ē q̄ mors illi⁹ hois erit satisfactio pro peccato hois et toti⁹ nature hūane et culpis iniurijs et offensis hominum et cū iam declaratū sit q̄ quolibet peccatū seu offensa contra deū ascendit in ifinitū et hꝫ q̄dam infinitatē et opꝫ pm̄ mēsuraꝫ peccati et offense facere satisfactōnem et ꝓ vno peccato infiniti mūdi pleni creaturis nō possēt satisfacere. et iō cū peccata seu offense ꝛ iniurie cōtra deū sint sine numero et pn̄t esse ꝛ multiplicari in ifinitū et crescere. videam⁹ quō mors istius hois qui erit de⁹ et hō qui est necessari⁹ pro satisfactione erit suficiēs satisfactō et sufficiēs p̄cium pro oibus pctis oim hoim ꝛ qualr pl⁹ pōretur mors ista q̄ nūs ꝛ magnitudo oim pctoꝝ et criminum Et iō ad cognoscēdū hoc opꝫ pōderare vitā illi⁹ hois q̄tū valebit et quāti sit valoris et quāti precij. Vn̄ hūanitas illi⁹ hois pualebit i p̄ciositate in excellēcia in nobilitate in bonitate et dignitate q̄ oms hoies qui fuerūt sūt et erūt et qui pn̄t esse ꝛ oēs creaturas qꝛ hō iste erit deificat⁹ qꝛ sua hūanitas erit vnita deitati in vna ꝑsona et iō ꝓpter illā vnionē et ꝓpter istud matrimoniuꝫ altissimū ista hūanitas ascēdet ad sūmā dignitatē sicut etiam declaratū fuit de spōsa respectu spōsi in capitulo ꝺ amore qualiter spōsa ascēdit ꝛ nobilitat̄ ꝓpter spōsum cui vnit̄ q̄uis sit infima inter oms mulieres qꝛ pauprima tocius mūdi pōt effici regina si fiat spōsa regis. ꝫ silr̄ erit de ista hūanitate illi⁹ hois qꝛ erit vnita ꝛ copulata tanq̄ sponsa persone filij dei

et ideo necessario erit ꝓportiona-ta iuxta dignitatē deitatis tm̄ q̄-tū fieri poterit. Et adhuc ista vnio erit maior q̄ spōsi et spōse qꝛ vna persona erit deꝰ et hō et iō ille hō erit quantū acceptabilitatē in me ritis infinitꝰ et iō ꝑualebit q̄ oīs hoīes qui pn̄t esse et q̄ oīs crea-ture nec est aliqua ꝯparatō. Et iō si volumus clare videre quō eius mors plꝰ ponderet q̄ oīa peccata videamꝰ pro quāto n̄ deberet q̄s nec velle occidere talē hoīem si es set pn̄s et sciret quis esset. Ita q̄ si diceref alicui nisi occidas istū ho minē et totꝰ mūdus ꝑibit et q̄ de us ē certe nullꝰ faceret hoc nec de beret facere si sciret quis esset ille hō pro cōseruāda oī creatura nec si infinitꝰ nūs ei daref. Itē etiam si diceretur alicui aut tu occides talem hoīez aut oīa peccata ꝛ crīa mundi veniēt super te et īputabūf tibi. nōne iste respōderet q̄ citius velet oīa pctā et crimīa mūdi suꝑ se sustīnere et ei īputari et nō solū mūdi ymo oīa q̄ futura sīt ꝛ pn̄t co gitari q̄ istō solū peccatum et nō solū de occisione istiꝰ hoīs sꝫ etiā de qualibet parua lesione extima re tangere ipm̄. pro quāto em̄ ali-quis deberet modicū ledere ꝑso-nam regis vel imperatoris. vnde igitur esset hoc vt aliquis horrerꝫ plus vnū peccatū in lesione huiꝰ hoīs q̄ oīa alia que cogitari pn̄t et q̄ oīa que fiunt contra deū nisi peccatum ipm̄ quod fieret in per sona eiꝰ sine cōparatione excede-ret oīa peccata ꝛ crimina que pn̄t cogitari extra personā illiꝰ. Ec ce igitur manifestissimū est q̄ nl'la īmēsitas nulla magnitudo vel ml' titudo peccatoꝝ extra personā il lius potest nec valet cōparari vio lationi et destructioni vite corpo-ralis talis hoīs. Quā bona est er-go illiꝰ vita cuiꝰ interitꝰ et destru ctio tam mala est. Si em̄ omne bonū tam bonū est q̄tum mala ē eius destructio. ḡ vita illiꝰ hoīs plus erit bonū et maiꝰ bonum si-ne cōparatōe q̄ illa pctā sint mala quequiō peccata sua interfectō si ne extimatione superat. Un̄ si in terfectio illiꝰ hoīs superat omneꝫ multitudinē peccatoꝝ que cogi-tari pn̄t extra personam eiꝰ. Et si peccata et crimia tantū sunt odi bilia q̄tum sūt mala et vita illius hoīs tantum erit amabilis et ma gis bona q̄ oīa peccata sint odibi lia et mala. Ergo tantum bonū tam amabile sicut erit vita illius hoīs qui preciosior erit q̄ oīe quod est citra deū nunq̄ erit suffi ciens ad soluēdum qō debetur ꝓ peccatis et criminibꝰ et offensis totius mundi et superat oīe de-bituꝫ quod debetur pro satisfactō ne peccatorum. ymo plꝰ poterit i infinitum. Ecce igif quomō vi ta illius hoīs vincit oīa crimina omnes offensas oīes iniusticias

et omnes culpas si detur pro illis Si ergo dare vitam et accipere mortem siue datio huius vite preualet et ponderat in bonitate q̄ omnia peccata hominuʒ in malo ita etiam et acceptio mortis. ergo si ille homo quē querimꝰ det spō-te vitaʒ suā morti et ad honorem dei ꝓ satisfactōe nature hūane nō ne satisfaciet et soluet pro omibꝰ homibus et satisfactio erit maior in infinitum q̄ oīe debitū quod debent omnes homines. Pateʒ ergo quomodo mors illiꝰ hominis qui est necessarius pro satisfactōe peccatoꝝ humane nature magis pōderat in bonitate q̄ multitudo et magnitudo oīm offensarum et peccatorum in malicia.

Qualiter ista mors deleat et superet pctā et crimina occidentiuʒ talem hominem.

Quoniam dictuʒ est q̄ mors illius hominis qui erit deꝰ et homo superabit peccata et crimina hominū. Sʒ dubium videt̄ quomodo poterit delere ꝛ superare peccata illorum qui occidēt eū qm̄ si taʒ maluʒ est occidere eum q̄tū bona est vita eius: quomodo poterit mors eius superare et delere peccata et crimina ꝛ offensas illorum qui occident ipm̄ quia apparet q̄ tantum malum sit peccatum illorum qui occident eum q̄tū vita eius est bona. ḡ quomō mors eius poterit satisfacere pro peccato vel ꝓ illis peccatis si sint plures qui occidāt eum. aut si poterit delere vnum peccatum vniꝰ hominis et nō alioꝝ et satisfacere solū ꝓ illo. Oportet em̄ q̄ satisfactio sit tanta q̄ deleat oīa peccata. Et ideo hic possumus respōdere dupliciter: pmo q̄ nullꝰ sciēter occideret talem hominem si cognosceret eū esse talem q̄lem erit scʒ esse deum ꝛ hominem. Et ideo si occidāt eum ignoranter occidēt quare illud pctm̄ nō erit ita malū sicut vita eiꝰ. bona q: ignorancia diminuet pctm̄ illud vt nō sit ita infinitū. Uñ quādo supradictuʒ fuit q̄ tantū malū esseʒ eiꝰ destructio q̄tum vita eiꝰ bona nō consideramus magnitudinē illiꝰ interfectionis ad videndū q̄tuʒ bona esset vita sua ꝑm q̄ fieret ignoranter sʒ si scienter fieret q̄ nunq̄ aliquis poterit facere nec vellet facere. Sed aliter et scd̄o possumꝰ dicere q̄ meritum et bonū qd̄ faciet ille hō qui erit deꝰ erit duobꝰ modis infinitū. primo ex parte faciētis q: erit ꝑsona ifinita. scd̄o ex ꝑte dei acceptantis q: oīe meritū quod est acceptabile deo est infinitum sicut demeritū infinitum. Et sic illa datio vite erit ifinita ex parte dantis et ex parte acceptāt̄. Sed oīe peccatum quod pōt facere creatura est solum infinitum ex parte dei cōtra quem fit et non

ex parte faciend. Et sic mors illi⁹ poterit delere oia peccata possibilia fieri per creaturā et satisfacere ꝓ ill' et vltra supabit in īfinitum.

De circūstantijs et ꝯditionib⁹ quas hēbit illa p̄ciosissima mors et q̄ cōuenientia erūt ei.

Et qa illa p̄ciosissima mors illius infiniti valoris. Illi⁹ benignissimi et pijssimi hois quo indigemus est necessaria toti nature humane pro satisfactione. Et in ip̄a pendet tota restauratō ⁊ totum bonum hominum. Ideo videamus quas circūstantias et cōditiones habebit iste homo ⁊ que ei cōueniunt. Et quia illa mors erit tota satisfactio nature humane et totum meritum et totum bonum. Et ideo illi morti conueniet ꝙ habeat omnes circūstantias et cōditiones omnes per quas poterit esse magis meritoria et satisfactoria ⁊ magis acceptabilis et per quas poterit magis declarari bona voluntas bonum cor et meli⁹ affectus cordialis moriendi talis hominis. Unde talis mors opꝫ vt iam declaratum est ꝙ sit voluntaria ⁊ accepta sponte quia aliter nihil proficeret. Et ideo oportebit ꝙ ille preciosissimus homo velit suscipere et sustinere mortem libenter sponte et bona voluntate Et ideo habebit maximum amorem maximā caritatem et ardentissimā et maximaꝫ pietatem erga naturam humanaꝫ ꝑditam vt solua. ⁊ iō n̄ solū valet sustinere ⁊ recipere mortē ymo per talē modū et per taleꝫ formaꝫ in quib⁹ talis mors sua erit magis meritoria magis satisfactoria magis vtilis ⁊ cōmoda ꝓ natura hūana et cōuenit sue pijssime bonitati et caritati ardētissime. Et ideo qꝛ ille homo recipiet mortē nō inuitus nec ignoranter ymo ipso sciente volente et ꝑmittente. Et iō talis mors opꝫ ꝙ sit p̄us deliberata ⁊ ordinata ꝑ ipꝫmet et nō fiet a casu fortuito sꝫ ipemet eliget volūtarie talē mortē q̄leꝫ voluerit nihil fiet in sua morte ꝯtra suā volūtateꝫ. et q̄to mors erit cuꝫ maiori pena magis atrox magis crudelis magis afflictiua et dolorosa magis ignomiosa magis vilis obꝓbriosa derisoria et vituperabilis et turpis cum maiori ꝯfusione: si sit volūtarie assumpta tāto erit magis meritoria satisfactoria et cōmodosa toti nature humane et magis acceptabilis deo. Et iō certe cōueniet amori ardentissimo et pietati illius benignissimi hois vt nō soluꝫ velit sustinere mortem ymo talem mortem sicut dictum est: quia hoc erit mai⁹ bonū quod poterit facere et ideo cōueniet sue maxime bonitati vt faciat ita illud bonum ita magnum ꝙ nō possit fieri maius nec melius nec cogitari. Unde ille pijssimus homo erit persona infinita

et ideo cõueniet ei facere tantum bonum vt sua preciosissima mors superet et excedat tantum omnia peccata ꝙ non possit magis superare vt habeat omne meritum. Et ideo cõuenit ꝙ omẽs circõstantie que poterunt reddere illã mortez difficillimaz ꝑualissimã per omez modũ atrocissimaz crudelissimaz afflictissimã dolorosissimã turpissimam ignominiosissimã asperimã et fugibilissimam sint in ipa morte seu ꝯcomittẽtur eam. Et iõ ꝯueniet ꝙ fiat in loco publico et solẽpni et nõ occulto de die et non de nocte et sic de alijs circonstantijs Et opportebit ꝙ genus mortis sit turpissimũ seu ignominiosissimuz quomodo poterunt ista fieri faciliter cognoscem⁹ si consideremus illos ꝑ quos talis mors fiet. Qm̃ opportz ꝙ sint ĩimici sui maximi. Unde iam dictum est ꝙ ille ꝑm⁹ angelus scz dyabolus erit ĩimic⁹ capitalis istius hominis et habebit ipm odio in sũmo: et ideo tractabit mortez suã et inflamabit aliquos hoies ad sũmuz odiũ istius hois et ad sũmam inimiciciã: ⁊ iõ illi homies qui erũt inimici sui nõ solum desiderabunt ipm occidere ymo etiam desiderabũt sibi inferre et talem mortẽ dare sicut dictũ est. Et ideo multũ bene ꝯuenient ĩimici sui cũ eo ꝙtũ ad hoc q: ipsi desiderabũt sibi dare talem mortẽ vt dictum est. et ipemet gaudio ⁊ bona volũtate volet suscipere talem. Et sic eað volũtas suoꝝ ĩimicoꝝ ⁊ ipiusmet ꝙtũ ad hoc. Sed nõ erit silis voluntas. q: illi mala voluntate faciẽt talezmortẽ in flãmati a dyabolo. Sz ille bona volũtate sustinebit talẽ mortẽ scz ad honorẽ dei et ad vtilitatẽ toci⁹ humane nature et illoꝝ qui ipm occident. Et maxie inimici sui poterunt sibi dare talẽ mortez qm̃ ipse nullã ostẽdet potestatẽ ymo oportebit ꝙ abscondat totã potestatẽ suã. Itez nullã faciet rebellionẽ et ideo tractabũt eũ iuxta eoꝝ malã voluntatẽ et ꝙtum ipemet ꝑmittet. ecce magnũ misterium erit ibi q: ipa malicia destruet seipam q̃a ꝙto magis ꝑ maliciã et iniquitatem inimici sui dabũt mortez magis crudelẽ et penosam tanto magis illa mors erit meritoria et satisfactoria ꝓ peccatis ⁊ destruet maliciã. Et sic peccatũ destruet seipz et iniquitas erit ꝯtra seipam. Nõ eñ põt fieri talis mors per veritatem et sic fiet per iniquitatẽ et maliciã scz ad destruenð eam. Et sic ipa iniqtas et malicia faciet mortem suã et colliget virgas cuz quib⁹ v̓berabit̃ et occidet̃. et ita patet cõditiones et circõstancie in gñali que erũt ꝯueniẽtes isti morti ꝑciosissime que necessaria erit pro satisfactione hominum.

Declaratõ magis in spãli quõ rõnabiliter sequat̃ solutio hũane

nature per talem mortem.

Ulli aūt debituz potest esse q̄ⱦtum sit aut cui⁹ ꝑcij illud ꝙ ille hō qui erit de⁹ et hō et fili⁹ dei dabit vitā suā ꝑciosissimā mori ad honorē diuinitatis spōte nulli dubiū pōt esse q̄n tale op⁹ sit sūme laudabile ⁊ sūme ꝑmiabile ab ipa diuinitate qui eñ tm̄ donum spōte dat deo nō debet esse sine retributione. Necesse erit igr̄ ꝙ si ille hō det tm̄ donū deo ꝙ diuinitas retribuat ei. aliter aūt de⁹ videret esse iniust⁹ si nolet retribuere aut impotēs si nō posset quo alienū ē deo. Sed qui retribuit alicui aut dat sibi illud quod nō hꝫ aut dimitit illud quod posset exigi ab ipo. Sed qꝛ talis ꝑsona erit de⁹ et hō et filius dei. et per ꝯñs nullo indiget qꝛ vna persona erit de⁹ et hō ⁊ nihil poterit dari tali persone qꝛ totum quod hꝫ plenissimū est.

Item etiā nec talis ꝑsona aliquod debebit quod possit ei dimitti nec indiget mereri aliq̄d pro se ipa q̄ⱦtū ad humanitatē qꝛ oīa que hūanitas illa poterit habere debētur ei rōe sue sūme dignitatis ex vnione cū diuinitate. Quid ergo retribuetur illi qui nulla re indiget et cui nō deest aliquid quod possit dari aut dimitti. Ecce ex vna parte necessitas retribuendi. ⁊ ex alia parte impossibilitas necessitas retribuendi qꝛ necesse ē deum et diuinam naturā reddere quod debet de iusticia illi qui meretur et impossibilitas retribuēdi qꝛ nō ē aliquid quod reddat. Si tanta igr̄ ⁊ tam debita merces non reddatur a deo illi hoī nec alicui alteri in vanum videtur fecisse tantā reꝫ pro honore dei. Necesse est igr̄ ꝙ alicui alteri reddat̄ qꝛ ñ poterit reddi illi. Si ğ ille hō voluerit dare illud quod ei debebat̄ alicui alteri poterit ne ipa deitas de iure phibere illum aut poterit denegare illi cui ille dabit ymo iustū et necessariuꝫ erit vt diuina natura reddat mercedē illi cui ꝑsona illa voluerit dare. qꝛ licebit ei dare illud quod suum erit et deitas nō poterit dare alicui alteri. Sed quib⁹ cōuenienti⁹ ille hō actribuet mercedem et retributionē et factū sue mortis preciosissime scꝫ illis hoībus quos cōuenientius et iusti⁹ faciet heredes tanti debiti quo ipse nō eget et tāte habūdancie vꝫ parētes ac fratres suos aut alios hoīes quos videbit tot et tantis debitis obligatos ⁊ sūma paupertate defficere et esse in profundo miseriaꝝ vt scꝫ eis detur illud q̄ dñs pro peccatis ⁊ offensis exigit et dabitur illud quo ꝑuati erant propter peccata et offensas. Nihil ei videtur rationabilius nihil amabilius aut desiderabili⁹ vt q̄cunqꝫ accederet ad deū sub nomine illius hoīs nullomō repelletur. Ecce igitur qualiter hō ille libera

bit oms alios hoies et redimet qr illud quod spōte dabit deo cōputabitur pro debito qđ illi debetur hūana igr natura dabit in illo homine spōte et non ex debito illud quod suū erit vt redimat se ac liberet in alijs hoibus in quib9 illud quod ex debito exigebat nō ē nec hnt vnde reddant. Oms ḡ hoies qui ad illam grām volunt accedere et adherere illi hoi cum digno affectu liberabūtur ab oi obligatione scđa que est ppter pctm̄ ⁊ offensam et per pn̄s liberabūtur ab ira dei a pena eterna a potestate dyaboli ⁊ recōsiliabūtur deo ⁊ dabitur eis eternuʒ gaudiū quod pdiderant. Qui vero illam iusticiā cōtempnēt iuste peribūt ineternū et incurrēt penā infinitā quā dnt qr nō reddent debitū quod debēt nec satisfacient. Item etiā ad confirmationē pdictorum psiderand est q illi hoi debebitur regnū celeste ac hereditas celestis duobus modis. primo qr ille hō inqtū hō erit filius dei qr immediate recipiet a deo aiam rōnalem et erit formatus qtum ad corp9 immediate a deo et erit obediēs semp deo vt patri custodiēs formam filiatōnis: et ideo necessario erit hō dei inqtum homo tantū qr inter homines iste solus erit bonus filius dei. ⁊ per cōsequens iure paternitatis et filiatōnis tota hereditas que debebat oibus hominibus simul si seruassent formā filiatōnis et fecissent vt boni filij dabit de iure isti hoī quam alij homies iuste pdiderunt quis igit iste hō non moreret debebit ei de iure hereditas toti9 humane nature quā deus debebat dare si primi hoies nō fuissent inobedientes. Et isto iure null9 ali9 hō poterit esse particeps hereditatis celestis. Sed alio mō et alio debebitur hereditas celestis illi hoi scʒ per meritū sue pciosissime mortis qr morietur laudabilit ad honorē dei ⁊ sic p iusticiam veram et per meritū iusticie debebitur tota hereditas celestis que hoibus debebat dari si pmi hoies fuissent obedientes. Et sic duplici iure debebitur tota hereditas celestis illi hoi. et ideo qr ei sufficiet habere illā hereditateʒ per primū ius et nō indigebit iure scđo. ideo dabit alijs hominibus ius scđm quod acquisierit p meritum sue mortis. Et sic ille homo iuste restituet alios hoies sāctos suos sibi adherētes qr dabit eis ius scđm quo ipse nō indiget. Et sic quicquid ille hō acquiret p mortē suā dabit alijs hoibus qr mors sua erit infinitū meritum et dabit alijs hoibus qr ipe nō indiget.

Ideo hoies habebunt infinitū ius per quod debebitur eis hereditas celestis. Et sic homo ille p mortē suā ditabit totam naturaʒ humanā que erat pauperrima qr

implebit eam suo infinito merito. Un̄ diuicie humane nature ⁊ thesauri nō sunt nisi per mortez illi⁹ hominis qua morte humana natura erit plenissima ditissima ⁊ habundantissima et tm̄ ꝙ ampli⁹ nō poterit habundare nec crescere. ⁊ tales thesauri et diuicie erunt incorruptibiles q: tale merituz erit eternum et semꝑ manens: q: meritum nō potest destrui nisi per suum cōtrarium scz per culpā ⁊ per demeritum et displicitū. Sed nulla erit culpa que possit destruere illud meritum. et ideo erit semper in sua virtute et efficatia. Apparet ergo ꝙtū rōnabiliter sequitur solutio hūane nature per mortem illius hominis quo indiget omnis homo.

Qualiter illa mors se habebit ad culpas et offensas.

Quoniam autē iam declaratum fuit in tractatu de lapsu perditionis hoīs ꝙ in tota natura humana erāt tres culpe. prima erat gn̄alissima que respiciebat oīes hoīes et erant totius nature humane. et ista erat culpa seu offensa ꝓmorum duoꝝ hominum et ista clausit hominibus portam celestem. Alia erat culpa originalꝭ quā attrahit aīa quādo cōiungitur carni corrupte. Et tercia est personalis et actualis et ista multiplicatur in quolibz hoīe sine numero. Et q: ista preciosissima mors delebit oīs culpas et offensas totius humane nature. Ideo oportet videre qualiť se habebit ad istas culpas seu offensas

Unde prima culpa seu offensa nō est nisi vna in tota natura nec potest multiplicari et ē radicalis ac latentissima et est ꝓma. Ideo mors illius hoīs primo et principaliter tollet totaliter illā gn̄alem culpam et iniuriā et erit satisfactio pro ea et hoc statiz quādo mors erit facta. Et sic remouebiť vniuersalis a tota natura hūana.

Sed alie due culpe particulares que sunt in quolibz hoīe particulari et respiciunt ꝑsonas singulares nō tollētur nec destruentur statim post mortez sz oportebit vt quilibz homo adhereat illi morti ⁊ vniatur illi homini ac fiat mēbruz eius et efficiatur de sua societate ac de sua familia q: aliter meritum sue mortis nō poterit satisfacere pro illo nec aliter efficietur particeps in virtute illi⁹ mortis per se. Sed q: paruuli qui nō habent vsum liberi arbitrij nō poterunt adherere illi morti. Ideo sufficiet ꝙ alij qui habebūt vsum liberi arbitrij adhereant pro illis quia culpa eorum nō est actualis ymo euenit eis per alienam personam et nō per propriā volūtatē

Ideo etiam aliena persona poterit suplere vices eorum et ad hēre pro illis sz in adultis qui possūt per propriam volūtatē et liberum arbitriuz ad hēre et vniri illi homini: necesse erit quod si voluerint quod mors illa eis proficiat quod actualiter viuantur cū illo et fiant membra eius. Unde iam declaratum fuit quod homines erant membra primi angeli mali et dyaboli. Ideo opportebit quod relinquant ac designaut esse mēbra dyaboli et fiant membra istius hominis et hoc volūtarie et sponte sine coactione quia sicut mors eius fuit sucepta voluntarie quia aliter nihil proficeret. Ita erit necesse quod homines qui voluerūt esse participes meriti sue mortis voluntarie viuiātur ei ac incorporentur aliter nihil proficeret eis illa mors. Et ideo erit necesse quod relinquāt vitā priorem et antiquam quam tenuerūt que erat scdm dyabolum et recipiant vitam nouaz istius hominis que erit scdm deum: et vt fiat certa distinctio inter homies qui efficientur membra eius et alios necesse erit quod sint aliq signa manifesta per que signabūt membra eius que recipiētur ab hoibus qui volunt esse membra eius et de sua societate: sic ergo opportebit vt homines adhereant ei et vniātur et hoc facient recipiēdo aliqua signa ab ipo ordinata. Ecce ergo qualiter illa preciosissima mors se habebit ad delendas offensas mundi et culpas hominum qm nō delebit nec destruet proprias culpas et offensas cuiuslz hominis quas quilz cōmisit per propriam volūtatem nisi cuilz displicuerint omnes culpe et offense quas fecit et eas odio habeat: et tūc mors illa satisfaciet pro oībus penis cuiuslz debiti dū tamē hoīes efficiātur membrū eius. Sz ad delēdaz culpā originalē nō erit necesse quod hij hēant displicētiaz quia nō cōmiserunt eā per propriā volūtatez nec etiā ad delendā culpā ac offēsaz gñalez totius nature nō erit etiam necesse quod aliqs doleat quia illa delebitur totaliter per mortē statiz hoibus ignorātibus: sz fuit bñ necesse primo quod primi parētes qui illā cōmiserūt de illa culpa doluerit et eis displicuerit aliter quo ad ipos nō destruetur. Ad destruendū enim totaliter culpā et offensā contra deū necessaria est satisfactio infinita vt dictū est: etiaz necesse est quod ille qui cōmiserit hēat displicentiā de illa offensa et culpa et ei displiceat. Sine ergo morte illius qui erit deus et homo nulla offensa et culpa pōt deleri. Unde etiaz non solum est necessaria satisfactiō infinita propter penam infinitam debite soluendam ac redimēdam ymo est necessaria infinita displicētia de offensa et culpa que est contra deū qui est infinite bonus. Unde offensa que est cōtra infinitam bonitatem nō potest ad plenū deleri

nisi per infinitā displicētiam quā null⁹ homo potest habere. Et iō ad supplementum necessaria est mors illi⁹ hoīs vt per eam debita satisfactio fiat et pro displicencia suppleat. Et ideo necessariuȝ erit ad soluendū peccata hoīm et culpas et offensas ꝯtra deū ꝙ ille hō qui est infinita persona nō solum moriatur ymo doleat ꝓ peccatis preteritis pn̄tibus et futuris et ei displiceant in infinitū: et sic nō solū pacietur in corpore ymo etiā in aīa ad satisfaciendū plenarie pro peccatis hoīȝ. Oīs eīn culpa mortalis offensa ac iniuria ꝯtra deuȝ obligauit ad infinitam penam qꝛ est ꝯtra deū qui est īfinita iusticia Et hoc ꝓpter ꝯtemptū dei. Et iō opȝ vt satisfactio sit infinita. Et qꝛ etiam talis offensa est ꝯtra infinitam bonitatem et benignitatem. Ideo etiam pro plena satisfactōe requirit infinitam displicentiam. Quia summa bonitas fuit offensa que est infinite amabilis. Et ideo quantum est amabilis tm̄ offensa est displicibilis et odibilis: et ideo erit necessarium ꝙ ille homo tristetur veraciter et doleat de offensis hominum.

Qualiter se debebit habere homo ille post suam mortem sponte sustentatam.

Onstratum est autem qualiter summe necessaria erit mors illius hoīs qui sit deus et homo pro satisfactione totius humane nature. Et etiam visū est qͣliter mors ei⁹ poterit satisfactere Et ideo restat videre q̄d debebit facere ille hō post morteȝ suaȝ et quid necessariū erit vt satisfactiat pro hoībus vltra et si debebit remanere mortu⁹ vel iterum reuerti ad vitam: et quando ille homo erit deus et homo: et per ꝯn̄s omnipotentissim⁹ sapientissim⁹ optimus et benignissim⁹. Ideo omīa que faciet sapientissime benignissime et rationabilissime faciet. Iō necessariū erit vt iteruȝ reddat ad vitaȝ et nō remaneat ī morte. Sicut enim sua mors erit necessaria Ita sua resurrectio erit necessaria ſȝ nō ad satisfaciendō et delenduȝ peccata et offensas qꝛ mors eius operabit̄ plenissimā satisfactioneȝ ſȝ nisi post mortem sequeret̄ sua resurrectio sua mors esset ꝑdita quo ab hoīes et totuȝ esſȝ frustra quia null⁹ hr̄et spem nec fidē in eū nec in merito sue passiōnis nec vniretur ei nec adhereret. Et sic sua preciosissima mors nō esset vtilis hominibus. Et ideo necesse erit ꝙ reuertatur viu⁹ ⁊ resurgat post mortem. Et hoc requirit necessitas liberatōis humane nature: et ipsamet mors sua vt meritū tāte mortis non perdatur. Et ideo postꝙ mors facta erit ad nihil vtilis esſȝ stare mortuū ymo sūme dāpnosū et inutile ac destructiuū toti⁹ hū-

ficij ipsius mortis sponte ac volū tarie succepte ꝓpter honorē deitatis et ꝓpter vtilitatem totius hūane nature. Ita etiā ꝓpter eandem vtilitatem necessariū erit ꝙ suscitet se ipꝫ amortuis. Et ideo necessariū erit humane nature ꝙ talis persona faciat satisfactōem que sit deus et homo vt per mortem suā possit satisfactere: et iteꝝ post mortem resurgere et seipm suscitare qꝛ vtrūqꝫ necessariū est hūane nature qꝛ vnū sine alio nihil proficeret ad hoc enim valebit et necessaria erit vnitas naturaꝝ scꝫ hūane nature et diuine in illo hoīe et illud opus erit ad reparationē ꝛ restaurationeꝫ. Sic videlꝫ vt qđ humana natura nō poterit diuina faciat et qđ nō conuenit diuine nature hūana exibeat et non alia: sꝫ vt sit idem ipe qui perfecte exñs deꝰ ꝛ homo per hūanam soluat quod illa debet et per diuinaꝫ possit qđ expediet. Et sic diuina natua iuuet humanaꝫ in quibꝰ ipa nō poterit. Item etiā erit necessariuꝫ ꝙ resurgat a mortuis qꝛ suū gloriosum corpus nō debet corrūpi nec reuerti in cinerem. Quia etiaꝫ nō debebit mori nisi velit vt dictū est Ideo necesse est ꝙ resurgat corpꝰ Aliter diuinitas faceret iniuriam hūanitati quod fieri non poterit. Sꝫ qualiter debebit resurgere vl' mortalis vt ꝑus vel imortalis totaliter vt amplius mori nō possit sꝫ dicendū est ꝙ totaliter imortal' vt in eternū mori nō possit nec pati qꝛ sua mortalitas ampliꝰ nō ꝓficerꝫ nec erit necessaria qꝛ sufficiet ꝑma mors imperpetuū et ideo debebit re assumere corpus in statu vltimato et perfecto ad quē ordinata erat natura humana. Preterea nō solum erit necessaria resurrectio illiꝰ hoīs ymo etiam ascentio eius in celū vt recipiat pocessionem ꝓ humana natura et hoc regni celoruꝫ et hereditatis celestis que debebitur sibi duplici iure vt iam declaratū est. Ideo oporrebit ꝙ ꝯpletis oībus que ꝑtinebūt ad satisfactionē et liberationē hūane nature ascendat ad regnuꝫ celoꝝ. Tali ergo hoīe indiget omīs homo et natura humana q̄ possit satisfacere mori ꝛ resurgere a mortuis et tanđ ascēdere in celū.

Qualiter se habebit ille homo ad creaturas.

Et quia totum vniuersū seu vniuersitas creaturaruꝫ est diuisa in quatuor ꝑtes quia angelica partica est scilicet in angelos bonos et in āgelos malos. Deiñ ē natura hūane mundana seu corporalis. Et quia ille homo erit creatura ratione hūanitatis: ideo cōsiderandū est qualiter se habebit inq̄tuꝫ homo ad angelos bonos et qualiter ad malos et qualit' ad hoīes ꝛ qualiter ad mūdanaꝫ seu corporalem creaturam. Et qꝛ iste

homo erit maior creatura et altior que possit esse nec cogitari et altiori dignitate erit enim in vna persona cũ deitate et erit deus et homo Et ideo inquantũ homo virtute illius vnionis cũ deitate erit super oẽs creaturas et erit dñs angelorum et caput quod primus angelus malus debebat esse qui cecidit. Et ideo iste homo restaurabit ac reintegrabit angelos et oẽs angeli erũt sui et ei debitur istud dñium. Item erit dñs malorum angelorum et hoc per iusticiam quia primus malus angelus erit captiuus eius vt iam declaratum est. Item erit dñs oim hoim habens imperiũ super omnes homines: et ideo erit caput hominũ bonorum vt dictum est de angelis bonis: et etiam erit dñs malorum hoim sicut malorum angelorum sed nõ erit caput eorum. Et sic idem erit caput bonorum angelorum et bonorum hoim. Et ideo angeli et hoies boni erunt membra vnius capitis: et ideo angeli iuuabũt homines quantum poterũt. Item etiam erit dñs oim creaturarum mũdi quoniam oẽs creature sũt propter hoiem et ipse est sup totam naturã hũanam et per pñs est sup oẽs alias creaturas. Et ideo erit dñs terre aque maris ignis et oim creaturarum que sunt propter hominem. Et sic vnus homo erit dñs oim creaturarũ et istud dñium debebitur ei ratione diuinitatis et tũc fient duo corpora totaliter opposita seu duo exercitus scilicet corpus bonorum et corpus malorum: et quodlibet corpus habebit suum caput et suum ducem. Ac tñ caput malorum erit primus malus angelus cum suis angelis malis membris suis sicut fuit declaratũ in tractatu de malo angelo qui faciunt vnum corpus et vnũ exercitum. Et cum isto corpore fuerũt incorporati homines per accñs. Sed ex opposita parte non erunt nisi angeli boni qui nõ faciebant corpus quia nõ habebãt aliquam creaturam ita excellentem sicut primus erat angelus: et angeli boni erant trũcati capite. Et ideo quia iste homo erit maior et excellentior quam primus angelus qui corruit Ideo rectissime erit caput bonorum angelorum: et natura angelica recuperabit maius melius ac excellentius caput quam perdiderat et sic reintegrabitur in ordine suo: et tunc erit in ordine creaturarũ bonarum vna creatura maior in bonitate quam sit illa creatura mala que ẽ maior inter creaturas malas quoniam nulla creatura erat ita bona sicut primus angelus est malus et malum excedebat bonum inter creaturas: sed tunc erit per cõtrarium quia bonum superabit malũ quia multo magis ac sine comparatione ille homo erit melior quam primus angelus sit malus. Et sic duobus modis per illũ hominem bonum

vincet ⁊ superabit malū. primo qꝛ ipe erit melioꝛ ꝙ oms creature q̄ sunt male. scdo qꝛ faciet i vniuerso vnū bonū per suuȝ merituȝ quod superabit et vicet oe malū quod fecerūt in vniuerso creature male vel facere poterūt. et sic oibus modis bonum factū superabit malū factū. q̄re merito ille erit caput bonoꝝ angeloꝝ et hominum. Sed istud corp⁹ bonoꝝ nō poterit crescere nisi per hoies qui sunt d̄ corpore maloꝝ. et iō opoꝛtebit ꝙ corpus bonoꝝ pugnet cōtra corpus maloꝝ vt trahat ad se hoies et cōuertat ac incoꝛporet qꝛ hoies sūt cōuertibiles ad bonum et ad maluȝ. Jdeo tunc fiet maximū bellū et maxia pugna inter corp⁹ bonorum et corp⁹ maloꝝ. qꝛ corp⁹ maloꝝ pmus angel⁹ cū mēbris suis custodiet ꝙtū poterit ne pdat homines quos tenet. et corp⁹ bonoruȝ semp rapiet ⁊ trahet hoies ad se et diminuet corp⁹ maloꝝ ꝙtuȝ ad hoies: Sed qꝛ potēti⁹ aut maioris virtutis erit corp⁹ bonoꝝ q̄ maloꝝ rōne capitis. Jdeo corp⁹ bonoꝝ vincet corp⁹ maloꝝ et cōuertet hoies ad se et corp⁹ maloꝝ perdet ꝙuis em̄ prim⁹ angel⁹ malus qui est caput maloꝝ perdiderit per iusticiā hoies vt dictum est ac tn̄ nō dimittet nisi per violenciam. et iō necessaria est pugna foꝛtissima ad substraenduȝ hoies de sua potestate. Ecce ergo visum est qualiter ille hō qui erit de⁹ et hō se habebit post moꝛtē. Et qualiter se habebit ad oms creaturas tam bonas ꝙ malas et que fiēt et ꝙta in vniuerso per suā bonitatē et excellenciam.

Declaratio per exemplum familiare qualiter due nature scȝ diuina et humana poterunt ꝯcurrere ad aliquā personaȝ sine aliqua mutatione vtriusqȝ et ꝙ nō est impossibile.

Ut autē aliqualiter videam⁹ qualiter diuina natura ⁊ humana sil' possint cōcurrere vt sint vna persona ⁊ ꝙ diuina natura ñ perdat aliq̄d de excellencia et altitudine sua ꝑpter talē vnioneȝ nec in se ipa aliquomō mutetur sed remaneat in suo esse declarari pōt ꝑ exemplū familiare scȝ per lr̄as alphabeti que sunt quinqȝ vocales per se sonū facientis scȝ. a. e. i. o. u. et alie sunt cōsonātes. Uñ quelibȝ vocalis facit per se sonuȝ et quasi vnam personā qꝛ per se sonat. Jnt' autē istas litteras sit cōiunctio et vnio et cōstituitur noua sillaba qꝛ due vocales pñt adinuicē cōiungi et faciunt vnā sillabā et etiā vocalis cū cōsonante facit sillabā et per istas cōiunctiōes ac vniones possum⁹ declarare cōiunctionem ac vnionē diuine nature ac hūane in vna persona. Uñ tres sunt vocales que nūꝙ perdūt sonū suuȝ que sunt totaliter īmutabiles. scȝ.

a.e.o.et iste significāt tres perso-nas diuinas q̄ totaliter sūt imutabiles et nūq̄ pn̄t perdere sonum suum. Sʒ sūt alie due vocales q̄ pn̄t perdere sonū ꝓprium et mutari in sonū cōsonātis littere ⁊ sūt mutabiles in se scʒ.i.et.v.et significāt duas naturas creatas q̄ faciunt personā scʒ naturā angelicā et humanā que pn̄t perdere suuʒ sonum et sunt mutabiles. Un̄ ista vocalis. J. significat naturā angelicam que est simplex nō hn̄s corpus. Sed ista vocalis. v. significat naturā humanā que hʒ duas partes scʒ corp⁹ et aīam quasi duas tibias. Et ideo sicut sūt quinq̄ ꝑsone in reb⁹ scʒ tres diuine et ꝑsona angelica et hūana. Jta quasi sunt quinq̄ vocales per se sonātes et alie cōsonātes pn̄t figurare oīs alias naturas inferiores q̄ sūt ꝓpter istas que nō faciūt ꝑsonam. Sicut igr̄ vocalis īmutabilis suscipit aliā vocalē mutabilem in se et fit vna sillaba quasi vnus sonus et quelʒ seruat suā naturā qꝛ remanet vocalis vt patʒ dicendo.au.eu. Jta similiter ꝑsona diuina īmutabilis pōt suscipere naturam humanā mutabilē a se ⁊ erit vna persona et quelʒ natura seruabit suā propriā naturā.et remanebit natura diuina. dīna et hūana remanebit hūana sicut qn̄ ista vocalis.a.vel.e.que est ꝑma vel ꝑcipalis suscipit istā vocalē.v.i suam personā et in suum sonū primo est.a.vel.e.et facit per se sonū sed nūdum est.v.sʒ in pūcto dum v. formatur suscipitur ab ista vocali.a.vel.e. Jta q̄.v.ꝑ se nō existit prius et postea suscipitur ab.a.ymo simul dū fit suscipitur. Jta cōformiter diuina natura seu dīa persona que iā est ab eterno pōt suscipere humanā naturā in suaʒ personā nō q̄ humana natura illa prius existat in se seu hūanitas illa sʒ sil'r in pūcto dū fiet suscipietur a diuina persona et sustentabitur in ipa et nō in seipam nec faciet per se personā.et sic nō erit ibi nisi vna persona scʒ persona dīna q̄ iam pri⁹ erat persona per se exn̄s in seipam. Sicut eñ ista vocalis v.que suscipitur ab.a.pōt habere duos modos exn̄di vnū per se dicendo.v.et tūc per se facit sillabā et quasi suā personā. Alium mod̄ hʒ exn̄di in alio qn̄ cōiungitur cū a. vel cū.e.et tūc nō facit sillabaʒ per se nec sonuʒ per se.ymo sonat cum.a.dicēdo au. Jta sil'r hūanitas seu humana natura pōt habere duos modos exn̄di vidʒ vnuʒ per se et tūc facit personā et ē hō Alius mod⁹ dum cōiungitur cū alia natura prius exn̄te scʒ cuʒ diuina et tunc non facit personam per se sʒ personatur in aliena ꝑsona scʒ in dīa. Et sic vocalis principioꝛ maioꝛ et immutabilis semp est prioꝛ ac suscipit aliā.et vocalis

min⁹ pncipalis minor ꝛ mutabil' suscipitur ita diuina natura que ē pncipalior maior ac immutabilis suscipiet hūanaꝫ. et ipa humana natura que est minus principalis minor ac mutabilis suscipietur. et sicut ista vocalis. a. vel. e. maior et immutabilis dum suscipit istā vocaleꝫ. v. nullomodo mutatur in se nec diminuitur nec alteratur nec aliquid pdit de sua dignitate ꝛ de sua excellentia ppter talem suceptionē: ſꝫ solū iuuat aliam vocalē et sustinet nihil perdēdo de suo. Ita cōformiter diuina natura seu persona diuina ppter suceptōeꝫ nature hūane in se in sua psona nihil perdit de sua excellētia nec de sua dignitate nec aliquid mutabit in illa ymo ipsa remanebit totalit vt pus erat ſꝫ solum iuuabit et sustētabit aliā naturaꝫ et exaltabit eaꝫ vt faciat vnam personam cū ea et natura hūana ppter hoc assumet maiorem denominatōeꝫ et excellentiā vt dicatur hō ꝛ deus. deus ppter naturā diuinā. homo ppter naturā hūanam: et tn̄ nō erit nisi vnica et simplex persona scilicꝫ diuina. Et sic natura humana ascēdet ad dignitatem et excellentiaꝫ et sūme exaltabitur: et tn̄ propter hoc diuina natura nihil perdꝫ de suo nec aliquomodo diminuetur nec descēdet de sua dignitate nec humiliabitur: ſꝫ natura hūana meliorabit: sicut etiā imperator vl' rex nihil pdit de sua dignitate si accipiat vxoreꝫ de infimo genere: sed spōsa ascendit et exaltat sine diminutōe honoris regis. Ecce ḡ exēpluꝫ familiare per piūctōeꝫ vocaliū inter se ad videndū q̄liter pōt fieri piūctio diuine nature et humane in vnitate persone quod est valde ppriū: et maxime quia ista vocalis. v. significat naturā hūanam vt dictū est. Item etiam pōt esse exemplū in arborib⁹ qn̄ adinuicem inserunt. Vn̄ fiūt piunctiones ac vniones inter diuersas naturas arboꝝ. Ita ꝙ vna arbor suscipit aliaꝫ in se et fiunt vna arbor quasi vna persona et sicut vna arbor viuitur in natura alterius arboris. Ita etiā natura diuina pōt suscipere hūanam et pōt fieri quasi in piūctio vni⁹ nature cū alia.

Qd hoc nō sit impossibile deo nec repugnat.

Uod aūt nō sit ipossibile fieri nec repugnat deo aliquō hoc manifestat. Sicut ei placuit deo piungere naturā intellectualē carni et hoc potuit facere. Ita poterit pportionare aliquā hūanitatem sibi vt sit capax deitatꝪ. vt sicut potuit facere ꝙ natura corporalis tm̄ ascēderet vt eēt capax nature itellectual' scꝫ aīe rōnalis q̄ ē ymago dei creata. ita poterit facere ꝙ hūana natura sit capax sue ymaginis icreate. ita ꝙ cū nō sint nisi due ymagines dei scꝫ creata

increata sicut natura corporal' tm̄ potuit ascendere vt essz pportionata ymagini create. Ita poterit facere ꝙ hūana natura tantū ascē det vt sit pporcionata ymagini increate. vn̄ in hūana natura est iaz sua ymago creata scz aīa rōalis ꝛ magis videt̃ ꝯrie ymago creata cū ymagine increata ꝙ̄ ipa ymago creata cū natura corporali. Et sic nō repugnat ꝙ ymago dei icreata vniat̃ hūanitati in qua est iaz ymago dei creata. Et iō sicut deꝰ potuit facere vt sua ymago creata et itellectualis scz aīa rōalis faciat vnā personā cū natura corporali scz cū carne seu corpore: ita potent facere ꝙ sua ppria ymago increata itellectualis faciat vnā personā cū natura hūana i natura singulari hūanitate. Et iō qꝛ ymago increata dei est iā psona eterna et ab eterno nec pōt fieri alia psona et ideo hoc nō pōt fieri nisi in ipa hūanitate psonemur i psona ymaginis increate: et qꝛ duc psone nō pn̄t ꝯcurrere in vnam personā qn̄ aūt aīa rōalis vnitur corpori tūc fit vna persona noua nec tm̄ aīa ē psona qꝛ ꝓus nō existit in se anꝙ̄ vniatur carni: sz simul creat̃ ꝛ vnit̃ Et ideo si corpꝰ et aīa debent facere vnā personā cū ymagine icreata que est persona opz ꝙ simul ꝛ semel in eod pūcto indiuisibili dū aīa vnit̃ corpori. Ipsa ymago dei icreata vniat corpꝰ et aiam scz in suā personā nec aliter pōt fieri: ita ꝙ vnio corporis et aīe nō p̄cedat tpe qꝛ iaz tūc faceret personā per se: sz ista ita simul vniūtur scz corpus et aīa ac ymago increata vt sint vna psona. Et sic apparet possibilitas et nulla repugnātia ꝯiunctionis diuine nature ac humane in vna persona. Recolligendo igit̃ ea que magnifestata sūt de reparatiōe satisfactione ac liberatione hominuz ac totius humane nature. Appet ꝙ est necessariū hoī lapso ꝑdito et ad penā īfinitā obligato si ōbeat ac velit reduci ac exire de statu ꝑditōis et ꝑuenire ad illō bonū ꝑpt̃ qō factꝰ est etiā appz ꝛ maīfestū est ꝙ si hō debeat libari a sua obligatōe īfinita per quā debet̃ ei pena et̃na et debeat etiā restitui ad illō bonū et gaudiū et̃nū ꝑpt̃ qō heres factꝰ ē: necessaria ē ei īfinita satisfactō īfiniti pctī ꝛ ꝙ talē satisfactōez tanti pctī nō pōt facere nec soluere nisi psona diuina ꝛ īfinita q̄ simul sit deꝰ ꝛ homo in eaō psona qꝛ nō dz nisi hō nec pōt nisi deꝰ: patz etiā ꝙ assumi dz ille homo de genere primi hoīs de matre virgine sine patre. Item etiam ꝙ necessario est ꝙ talis hō possit mori si velit et ꝙ vita illius est tam preciosa et sublimis vt sufficere possit ad soluēdum quod debetur ꝑ peccatis mundi et plꝰ i infinitum. Patet igitur ex omnibus quanta sit necessitas et indigētia

cuiusl; hominis et totius nature humane et q̃tum difficilis sit ei⁹ deliberatio ac satisfactō. Et ꝑ ꝯñs quantū malū sit deū in infinitum offendere aut contra deū peccare cū tanta fieri oportea ad recuperandū amiciciam dei et ad destruendū ipaȝ offensā et pctm̄.

Hic inuestigatur si volūtas ꝓpositum intētio et deliberatio dei sine dare talē hominez mundo et humane nature.

Qoniā aūt ꝓbatuȝ est infallibiliter qualiter tota natura humana est eternaliter ꝑdita ⁊ oīs homo perditus nisi fiat satisfactio per hoīez qui sit deus et homo et quia talis homo nō potest esse nisi deus faciat ipm̄ qꝛ nō potest fieri sicut alij hoīes vt iam declaratuȝ est. Et ideo nisi de⁹ velit ex sua infinita bonitate dare talē hominem in mūdo et toti nature hūane necesse est ꝙ totus mund⁹ sit eternaliter ꝑditus. Et ideo inuestigare debem⁹ si deus ex sua bonitate voluerit dare talem hoīez. Et apparet de facto ꝙ intentio et volūtas dei est ac fuit dare talem hoīez humane nature: aliter seq̄tur ꝙ om̄s homīes qui fuerunt et erūt sūt et erūt eternaliter perditi qꝛ nullus homo accingerit finem ꝓpter quē fact⁹ est et per ꝯñs oēs homīes frustra sūt et viuūt ⁊ om̄s creature frustra seruiunt hoībus et totus mūdus est frustra: sȝ cū deus ꝑmittat ꝙ om̄s creature sūt tā bone tam pulcherrime tam bñ ordinate seruiāt ꝯtinue ac indesināter cū tanta diligentia toti nature hūane. videtur esse ꝯtra honoreȝ sue sapientie ꝙ ꝑmitteret ac velet ꝙ om̄s sue creature frustra seruirent ac iuuarēt. si em̄ null⁹ homo debeat saluari nec accingere finē ꝓpter quem factus est si ꝓpter illū deus creauit om̄s creaturas que seruiūt ei hoc est ꝯtra suam sapiētiam. ergo postq̄ deus qui est sūme sapiens ꝑmittit ⁊ vult vt videtur per experientiā ꝙ om̄s homines viuant de creaturis et ꝙ creature sue seruiāt hoībus et ipsemet multiplicat hoīes sup terram creando animas ac nutriendo eas signū est infallibile ꝙ intentio sua ⁊ voluntas fuit saluare ac reparare naturā hūanaȝ et reducere hoīes ad illud ꝓpt̄ quod facti sūt nō em̄ deus multiplicaret gen⁹ hūanū sȝ statiȝ a ꝑncipio totū destrueret si nō intenderet saluare hoīeȝ. ergo postq̄ nō destruxit sȝ reseruauit ac multiplicauit signum est ꝙ aliquod bonuȝ volebat facere de hoīe et nullū aliud bonū pōt facere hoī nisi ꝙ ipm̄ reducat ad illud ꝓpter quod factus est. Sic ḡ illa que per experientiam apparēt de necesse arguūt ac demonstrāt intētionē ac volūtateȝ dei erga hoīeȝ Item etiā ꝯueniēs nō videt̄ ꝙ deus ꝑmittat vel permiserit vno mo

mēto humanum gen⁹ et oēs creaturas quas fecit ppter vsuz et seruicium hois frustra extitisse. Vn̄ si aliquo momēto nō fuerit aliqs i mundo qui saluari deberet iā tūc mund⁹ erat frustra qd̄ sūma sapiencia nō videtur posse pati q₂ cōtra suum honorē esset. Et iā declaratum est ꝙ de⁹ nihil fecit contra honorē sue potestatis sapiēcie ac bonitatis. Et cum null⁹ hō saluari possit absq₃ illo hoīe quo indiget tota natura huana qui sit deus et hō sequitur ꝙ postꝙ̄ volūtas dei fuit saluare hoīes ꝙ etiā de necessitate voluntas sua fuit dare talez hoīem in mūdo et toti nature humane sicut sup̄ declaratū est q₂ sine tali hoīe nullus hō pōt saluari vt dictum ē. Ecce maximā dei bonitatem ecce maximā dei pietatem et miam ecce optimā ac benignissimā dei volūtatē qui tm̄ ac talem hoīem deliberauit ac pposuit ac intendit dare in mūdo ꝛ hoībus et hoc dicūt et loquūtur ac testificātur oms creature. Ecce nūc habem⁹ duo fundamēta manifesta et declarata. primum est summa indigentia et necessitas nature hūane qua nō pōt esse nec cogitari maior. Scd̄m est ppositū ac itentio volūtatꝭ dei talē hoīem dandi mūdo ac faciēdi tm̄ bonū nature hūane quo nō pōt fieri nec cogitari maior. in istis duob⁹ fundamētꝭ tāꝙ̄ in duab⁹ colūpnis fūdatur tot⁹ nr̄ pcessus postꝙ̄ ei ↄstat ꝙ de⁹ deliberauit pposuit et intēdit ex sua sūma boitate ꝛ hoc p testimoniū ifallibile suaꝝ creaturarum dare talē hoīem et tm̄ hoīem nature hūane necesse est ꝙ hoc fiat et ipossibile est aliter esse. Ecce nūc habem⁹ summā fraternitatē summā securitatē hn̄di illum hoīnem quē tam longe quesiuim⁹ ac inuestigamus.

Quod necesse est ꝙ ille nouus homo taz preciosus detur hūane nature modo conueniēntissimo.

T q₂ iam declaratum est ꝙ necesse est ꝙ iste hō sit postꝙ̄ de⁹ deliberauit ꝛ oīa que deus facit operatur ad honorē sue ptātis sapiencie et bonitatꝭ et ad vtilitatē creature rōalis et hoīs. Et iō necesse ē ꝙ det illū hoīez nouū talē ꝙ sit honor sue ptātatꝭ sapiēcie ꝛ boitatꝭ ꝛ sit sūma vtilitas nature hūane postꝙ̄ ipe em̄ apponit manus necesse ē ꝙ ita fiat. Et q₂ istō est mai⁹ bonum qd̄ de⁹ possit facere nature hūane et necesse est. ꝙ fiat mō cōuenientissimo cōgruentissimo ac sapientissimo et istomō de⁹ operatur vt declaratū fuit in tractatu de honore. Et iō possum⁹ arguere ꝙ sicut de⁹ p̄parauit istum mundū ppter hoīez et vt esset cōueniens ad suscipiendū hominem et etiā p̄parauit et disposuit corpus hūanum vt esset pporcionatum ad suscipiendū aiam rō

nalem ad suã ymaginem creataz. Ita similiter preparabit et dispo net naturã hũanã et hoies vt sint ꝯueniẽtes ad suscipiendũ istũ ho minẽ. qm̃ quodẽmõ sicut primus hõ se hẽbat ad totũ mũduz i quo susceptꝰ est. Ita aĩa ad corpꝰ in quo suscipitur. Ita se hꝫ iste hõ ad totã naturã hũanã ꝛ ad homi nes qꝛ iste hõ dꝫ suscipi ab hoibꝰ et dari nature hũane. Et ideo sicut primꝰ hõ erat super oĩs creatu ras. Ita iste hõ opꝫ vt sit sup oĩs hoies. Et ideo qꝛ natura hũana dẽ bet suscipere istũ hoiem tãq̃ sum me indigẽs. Ideo necesse est ꝙ ta liter disponatur ac preparetur na tura hũana ꝛ talit̃ deꝰ p̃mo dispo nat eam vt sit capax et apta ac cõ ueniẽs et sit in ea capatitas ad su scipiendũ istuz preciosissimũ hoiez Et iõ opꝫ ꝙ hoies cognoscãt pri mo se sũme idigere isto hoie ꝛ opꝫ añq̃ deꝰ det istuz hoiez ꝙ sit sum me desideratꝰ et expectatꝰ ab hoi bus tãq̃ summe necessariꝰ ac sum me bonꝰ qꝛ aliter nõ esset capaci tas in hoibus qꝛ appareret hoibus ꝙ esset superflꝰ. Et iõ oportꝫ p̃mo añq̃ veniat ꝙ sit ꝓmissꝰa deo ꝛ re ueletur ac manifestetur vt hoies cuꝫ vera certitudine ac credulita te firmissima ipsũ expectẽt et desi derent. Et iõ necesse est ꝙ aliq̃ ho mines precedãt aduentum istiꝰ ho minis quibꝰ deꝰ reuelet et mani festet istum hoiem et quibꝰ ꝓmit tat etiã eũ et per eos ꝓmittat eum toti hũane nature. Et iõ oportꝫ ꝙ deꝰ tales hoies disponat ꝛ prepa ret vt sint apti et cõueniẽtes ad h̃ Et qꝛ ista dispositio ac preparatio dꝫ esse successiua et paulatĩa pro cedendo de iperfecto ad ꝑfectum et de minori ad maius et semꝑ dꝫ crescere donec sit facta preparatõ su ficiens capacitas ac dispositõ ad suscipiendũ. Et iõ oportet ꝙ deꝰ taliter disponat genꝰ humanuꝫ ꝑ multa tẽpora paulatĩe donec sit i natura hũana cõpleta capacitas ad suscipiendũ istum hoiem ꝛ sic licꝫ ꝙ deꝰ cõtinue magis reuelet ipsum ꝛ maĩfestet ꝛ ꝓmitat hoĩes paulatĩe magis ac magis ipsũ de siderare ꝛ sic fiãt magis ac magis capaces qm̃ tm̃ bñficiũ quo nlluꝫ est maiꝰ reqrit vt ꝓmittatur p̃us et credatur fide firma et ꝓmissum expectetur ꝛ expectatũ differatur et dilatũ ãpliꝰ desideretur feruen cius amet et gr̃ciosissime suscipiat. Et qꝛ i isto hoie diũa natura dꝫ as sumere humanitatẽ hoc dꝫ fieri in muliere v̓gine sine pr̃e. Et iõ opꝫ ꝙ vna mulier sic disponat a deo vt sit cõueniẽs et apta atq̃ digna vt de ipsa assumat illa preciosissĩa caro et formet illud preciosissimũ corpꝰ quod dꝫ videri cuꝫ deitate et cum ꝑsona filij dei in vnitate ꝑ sone. Et iõ due sunt ꝑparationes i natura humana ad suscipienduꝫ talẽ hoiem quo indiget ꝛ quẽ deꝰ

ꝓposuit dare. vna dispositō ⁊ p̄pa ratio est quo ad hoīes vt sint apti ad suscipiendū illuȝ. Alia est quo ad carnē assumēdum vt sit digna vniri cū deitate. et iō ꝓpter istas duas dispositiones ac p̄paratiōes fiēdas oportȝ ꝙ de⁹ assumat vnā portionē et vnā parteȝ de tota natura hūana ⁊ illa separet a tota natura huāna scȝ ꝙ assumat vnum hoīem et ip̄m eligat ad hoc vt de ip̄o nascatur ml'titudo hoīm ꝑ cōtinuā gñationem ⁊ gñatio sua mltiplicetur et ꝙ tales hoīes sint sig̃ti inter hoīes totius nature humane vt scȝ de⁹ sp̄āliter loquatᷣ reuelet maīfestet ac ꝓmittat aduentum isti⁹ hoīs ꝑ istos toti nature hūane et vt de istis ⁊ ō gñe istoꝝ nascatur illa sanctissima mulier et virgo q̄ sit mater illi⁹ hoīs. Vñ si deus ñ assumeret nec eligeret aliquem sp̄āleȝ ppl'm ad oīa illa que pertinēt ad aduētum illius hoīs esset cōfusio et inordinatio in summo opere dei quod fieri nō pōt. Concluȝ est igr̄ postꝙ̄ de⁹ proposuit dare istum hoīem nouum ⁊ ꝑ consequēs ꝙ necesse est ꝙ sit. oportet ꝙ de⁹ det illum eomō quo decet et cōuenit ⁊ per cōsequens añꝙ̄ det illum ꝙ disponat gen⁹ humanum ad suscipiendum eum cū venerit.

Quod de⁹ iam dedit istuȝ hominē nouū toti hūane nature.

Et qꝛ necesse ē ꝙ ille nouus homo quo indiget oīs homo sit vl' veniat in mundo postꝙ̄ deus proposuit ip̄m dare Et ideo necesse est ꝙ vel de⁹ iam ipsum dederit vel adhuc dabit necesse est vel ꝙ venerit vel ꝙ venturus sit.

Et quia ꝯclusum est ꝙ de⁹ debet ip̄m dare eo modo quo decet et cōuenit. Ideo exinde cōcludítur ꝙ iam dedit mūdo ⁊ ꝙ iam venit. quoniā contra honorē sue sapiencie esset dare ip̄m mō in isto tempore in quo natura hūana iā ad nihillum deducta est: Vñ necessario de⁹ dedit illum tempore quo magis decebat et cōueniebat dari mundo Iteȝ postꝙ̄ de⁹ deliberauit illū hoīem dari mundo ac toti nature hūane et per cōsequēs p̄mo debuit disponere naturā hūanā ad suscipienđ añꝙ̄ daret vt dictū ē. Seq̄tur ꝙ totū tempus nature hūane diuidiᷣ ī duas ꝑtes gñales scȝ in temp⁹ dispositionis et p̄paratiōis ac in temp⁹ susceptiōis. Ac per ꝯñs in temp⁹ promissionis et in tempus adimpletionis ꝓmissionis qꝛ p̄mo dās debuit illū ꝓmittere et postea adimplere ꝓmissionem et dare. g̊ ista duo tempora debent adinuicem esse proportionata et continua et vnum īmediate debet sequi post aliud nec debet esse tempus medium. Sed mō deus nō ꝓmitit istū talem hoīem nec disponit naturā

humanitatem ad suscipiendum illuz Unde nullus populus in mundo preparatur ad suscipiendum nec est dispositus ad suscipiendum nec populus christianitatis nec populus saracenorum ergo nullus populus alius potest esse nisi populus iudeorum. sed modo deus non disponit nec preparat populum iudeorum: ad suscipiendum talem hominem et vt talis homo qui est melior quam primus homo fuerit nascatur de genere illorum: ymo totaliter nunc de presenti populus iudeoruz repugnat excellencie ac dignitati illius hominis quoniam populus iudeorum est inderisuz ac obprobrium et vituperium totius mundi in captiuitate aliorum populorum sunt iudei sine capite sine terra et tamen alijs fuerunt in maxima dignitate et reputatione inter homines et per vniuersum mundum: et modo est totum oppositum et in tali statu fuerunt per mille annos et vltra. ergo sequitur quod status eoruz qui est de presenti et tantum durauit repugnat totaliter illi homini ac excellencie eius quia tractare sic iudeos sicut deus modo tractat eos non est disponere illos ad suscipiendum talem hominez nec vt assumat carnem de genere illorum magis enim erant dispositi ante per mille annos et cetera. deus nihil modo operatur in populo iudeorum. ymo mille anni sunt quod nihil operatus est per quod disponat eos ad suscipiendum talem hominem et vt de genere illorum nascatur. ergo concluditur quod postquam deus nullum populum disposuit nec preparat ad susceptionem illius hominis quem deliberauit dare mundo cum inter ista duo tempora non sit dare medium. Sequitur de necessitate quod tempus dispositionis ac preparationis et promissionis dei preteritum est et quod nunc sumus in tempore ad impletionis promisse. ergo sequitur quod ille iam est datus humane nature iam venit et iam deus dedit illum vel nullomodo venturus est nec deus est daturus illum. sed probatum est quod deus proposuit dare. ergo concluditur de necessitate quod iam dedit. ergo sequitur quod aliquis fuit populus a deo electus specialiter in quo deus fecit omnes preparationes que pertinebant ad susceptionem illius hominis et vt ille homo susciperetur in mundo et vt assumeret carnam illam preciosissimam de genere illius populi. Sequitur etiaz quod ille populus fuit antiquior inter omnes populos et quod cognoscebat deum. Sed nullus populus est talis nisi populus iudeorum qui est antiquissimus inter omnes populos mundi et semper coluit vnum deum verum. Unde populus christianorum est nouus et etiaz populus sarracenorum magis nouus. ergo nullus alius populus potest esse nisi populus iudeorum. ergo concluditur quod in populo iudeorum deus fecit omnia illa que pertinebant ad omnia illa que deus intendebat dare et quod de illo populo assumpta est mulier virgo de qua imediate ille homo natus est sine patre. ergo sequitur quod ille homo nouus

quo indiget ois homo quē de⁹ de liberauit dare toti mūdo est ō genere iudeoꝝ et de illo populo. Et sic cōcluditur ꝙ hūana natura hꝫ iam de facto ac suscepit illū hoīeꝫ quo indiget qui est de⁹ et hō et ꝙ per consequēs iam adimpleta ē satisfactio et solutio pro toto hūano genere et oia impleta sunt quib⁹ hūana natura indigebat et ꝙ iaꝫ iam liberator et saluator venit sicut promissum fuerat

Quod ihūs xp̄us a iudeis crucifixus et occis⁹ est ille nou⁹ hō q̄ est deus et hō quem de⁹ deliberauit dare mundo.

Iam ꝓbatum est in tractatu de honore ad logiū ꝙ xp̄us est ver⁹ deus et ver⁹ homo et verus filius dei. ğ sequitur de necessitate ꝙ ip̄e est illa persona īfinita et ille hō nou⁹ quo indigebat oīs hō pro satisfactione īfinita et qui necessari⁹ erit nature hūane ⁊ quē deus ꝓposuerat dare et hoc clarissime apparet per oia v̄ba et facta sua et per totū ꝓcessum suū et per ea q̄ sūt secuta. vn̄ oēs cōditōnes et circūstancie q̄ necessarie erant ad satisfactionē hūane nature cōplete fuerūt in eo. Un̄ ip̄e dicit se esse deū et hoīem. dicit se eē illum q̄ ꝓmiss⁹ erat adeo. dicit se venisse ad moriendū ꝑ oībus et ꝑ peccatis eoꝝ. dicit se mori volūtarie ⁊ de fctō volūtarie ac sp̄ōte mortu⁹ est et dedit seip̄m morti ⁊ sciuit ac p̄sciuit mortē suā et dicit añq̄ moriretur ꝑmisit remissionē oīm peccatoꝝ et de facto remittebat pctā hoībus vocauit totū munduꝫ ad indulgentiā et remissionē offensarum cōtra deum. vocauit totū mūdum ad regnuꝫ celoꝝ ad vitā eternam. etiā ꝑmisit et p̄cepit in noīe eius p̄dicari penitenciā ⁊ remissionem peccatoꝝ. p̄dicauit etiā semper cōtra peccata et illa redarguit et veritatē dicebat et tot⁹ su⁹ processus fuit ac tota sua intencio destruere pctā hoīm. ⁊ etiā post mortem suā discipuli sui p̄dicauerunt eum resurrexisse a mortuis et p̄dicauerunt in noīe ei⁹ remissionem peccatoꝝ per totū munduꝫ. Iteꝫ oia que sunt in ecclesia sua sunt cōtra peccata et ad destructioneꝫ peccatoꝝ et hoc significat ꝙ ipse erat inimic⁹ et destructor peccatorum et criminū. ğ oia ista arguunt infallibiliter ꝙ ip̄e est ille qui fecit ac soluit satisfactōnē pro pctīs hominum. ꝙ ip̄e est ille qui erat necessarius toti nature hūane. Si n̄ esset ille nō pugnaret contra pctā nec destrueret ea nec posset q2 eēt lapsus sicut alij hoīes et esset subiectus peccato. Item etiā tot⁹ populus xp̄ian⁹ credit ip̄m esse verum hoīem et deum et esse veruꝫ saluatorē hoīm et ꝙ ip̄e mortuus est pro peccatis hoīm et satisfecit per mortē suā et in tali fide viuit ⁊ perseuerat tota xp̄ianitas in noīe

eius remittūtur pctā. Ergo si ih̄s
xp̄s nō esset ille verus homo qui
satisfactere debebat pro pctīs ho-
minū. Sequit᷑ ꝙ adhuc deus dȝ
ip̄m mittere ac dare hoībus. Sȝ
cum deus permittat regnare ih̄m
xp̄m in mūdo in tali noīe ⁊ permit
tat ꝙ tant⁹ ppl's secut⁹ fuerit ip̄m
et sequatur sub tali noīe ⁊ taȝ per
longa tempora et ꝙ ei tā firmiter
credatur. sequit᷑ ꝙ deus fecit ꝯtra
seip̄m ac impedit se ip̄m quia dis-
ponit mund ad nō credend alicui
alteri tali sicut ihūs xp̄s credit᷑ qꝛ
oportebit ꝙ ille quē mittet in mū
dum faciat sicut iesus xp̄us et di-
cat se esse deum et hominē ac de
struat peccata et impugnet et hoc
etiam nō potest fieri quia ille quē
mitteret si satisfaceret sic̄ iesus xp̄s
iam ꝯueniret cuȝ eo doctrina sua
et cum operib⁹ suis quia pugna-
ret cōtra peccata sicut ipse. Et oīa
ista sūt absurda. Item populus iu
deoꝝ qui nūc est spectat adhuc il-
lū hominē nouum promissum a
deo et ppl'us xp̄ianus credit illuȝ
iam venisse ac promissum esse ad
impletum et deus permittit iesuȝ
xp̄m regnare sub nomine illo sciľȝ
tāꝙ ille qui erat promissus a deo
et talis etiam creditur a ppl'o xp̄i-
ano: sȝ cū deus deliberauerit ac ꝓ
miserit dare illum toti nature hūa
ne quia oīs homines indigebāt
eo et nō solum iudei: ideo deus fa
ceret cōtra seip̄m ac impediret to
tum ppl'm xp̄ianum ne susciperet
illum ventuꝝ promissuȝ quia per
mittit illū regnare sub illo nomie.
et sic deus permittendo ih̄m xp̄m
regnare sub nomine promissi si ip
se nō est nō disponit ppl'm de⁹ ad
suscipiendū alium venturū. ymo
totaliter impediret quod est ipos-
sibile et etiam de⁹ permitteret de-
cipi totum ppl'm xp̄ianum qui est
et qui fuit sub noīe sui promissi qꝛ
oīs xp̄iani crediderūt et credunt
firmiter in ih̄m xp̄m tāꝙ in illum
q̇ ꝓmissus erat a deo ꝑ ꝓphetas
et patriarchas et multi iudei cre-
diderūt p̄mo ac p̄dicauerūt ⁊ hoc
deus nō pōt facere quia est cōtra
honorem sue bonitatis et sue veri
tatis. sȝ iudei qui adhuc expectāt
ipsuȝ ventuꝝ decipiūt seipsos qꝛ
nolūt recipere ih̄m xp̄m qui venit
sub honore ꝓmissi a deo: et iō nul
lus pret᷑ seipsos decepit eos. Iteȝ
etiā ipi nō sūt dispositi ad suscipiē
dum ih̄m xp̄m. p̄mo quia expecta
uit quē iam hn̄t. scd̄o qꝛ sūt in mi-
seria ⁊ in captiuitate: et si recipiāt
ih̄m christū erūt liberati. Et tertio
qꝛ ipsi nō sūt dispositi ad suscipien
dū aliū si veīret qꝛ nullū expectāt
qꝛ iam nō credūt habere illū q̇ ꝓ-
missus est. ergo necesse est ꝙ ihūs
christu⁹ sit ille q̇ ꝓmissus est a deo
qꝛ aliter fieri nō pōt. Nō em̄ pōt
esse ꝙ postꝙ de⁹ ꝓmisit ipȝ mitte
re ꝙ p̄mo ꝑmittat regnare in mū
do aliquē sub noīe promissi ab eo

q̃ sit deceptor ac mēdax. Et primo etiam si deus intēdit mittere aliū ꝙ ipse permittat ꝙ aliquis aliꝰ deceptor ꝑmo veniat ⁊ ꝓcedat ac regnet sub nomine ꝓmissi a deo qm̄ ille impediret aliū venturum. g̃ necesse est ꝙ ille quē permittit ꝑmo regnare sub nomine ꝓmissi sit ille verus. g̃ impossibile est qm̄ iesus xp̄s a iudeis traditꝰ crucifixus et occisus sit ille verus homo et deꝰ quem deus debebat dare mundo ad satisfaciendum ꝓ pctīs et quo verissime natura hūana īdiget cū ipa natura hūana nō īdigeret nisi vt liberaret̃ a pctīs et offensis et culpis et haberet remediū ab eis vt: scꝫ haberet veraꝫ remissionem veniā et indulgentiaꝫ et vt haberet vitā eternā et regnum celorꝫ q: ita erat vera indigentia nature humane. et ipse ihūs xp̄s nō fecit nisi destruere pctā et semꝑ ad nihilare illa et quicq̄d ordinauit h̄ ꝯtra pctā et om̄s sui ministri ad h̄ semꝑ laborauerūt scꝫ ad destruendū pctā et ꝓmisit oībus hominibus sibi adherere volentibus remissionē oīm pctōꝝ ac vitā eternā ac regnuꝫ celoꝝ. g̃ verissime ipse est ille quo veraciter natura hūana indigebat. g̃ q: ihūs xp̄s est ille homo et illa persona que erat necessaria ꝓ satisfactione: et de ꝯditōnibus et ꝓprietatibꝰ illius hoīs qui erat necessariꝰ ad satisfacitendū ꝓ offensis et pctīs hoīꝫ: et qm̄ ipse ē ille quē querebamus ac inuestigabamꝰ idō loquebamur de ipo ac si esset. Ergo postq̄ ihūs xp̄s est ille iam habemꝰ maximā cognitōem de ipo et scimꝰ ꝙ ipe est talis qualem demonstrauimus esse debere illum hoīem qui erat necessarius hoībus ꝑditis ac lapsis. g̃ nō opꝫ illa reiterare sꝫ quilibꝫ potest applicare et ꝯcludere de ihū xp̄o affirmatiue et verissime.

Qualiter liber dei ꝯuenientissime habet duas partes.

Ex hoc rectissime apparet q̃liter liber dei iam probatus ꝯuenientissime debet habere duas ptes gn̄ales q̃ sūt duo testamēta: scꝫ testamentū vetꝰ et testamētū nouū qm̄ deꝰ ꝓmisit ihm̄ xp̄m et postea dedit eū: et ad īpleuit ꝓmissū. Et idō primus liber dei est liber ꝓmissionis et continet omnia illa que ꝑtinent ad ꝓmissionē christi et ad ꝓparatōeꝫ et susceptionē Scd̄s liber dr̄ liber ad īpletionis ī quo ꝯtinent̃ oīa illa q̃ ꝑtinēt ad illā implectionem ꝓmissionis. Et ābo isti duo libri faciūt vnū completū librū. et sic mirabilr̃ isti duo libri seu duo testamēta adinuiceꝫ copulant̃ ⁊ ꝓportionāt̃ ⁊ se ꝯsecūt̃ et vnꝰ sine alio nō pōt eē. q: ꝓmissio req̄rit adimplectōeꝫ ⁊ adīplectio ꝓsuponit ꝓmissionem et nō est dare medium inter ista duo. Et idō scd̄us liber seu scd̄m testamentuꝫ et nouum est liber veritatis: quia

veritas est qm quod pmittitur ad impletur de facto et exinde côcluditur infallibiliter q antiquum testamêtum est a deo qm in illo promittitur hoibus saluator et nouus homo pro satisfactôe ac liberatôe hoim ab obligatône peccati vt pz per suû processû modo per patriarchas modo per pphetas. Sed solus de9 potuit facere pmissionê et nulla creatura neqz bona neqz mala. Et etiam infallibiliter concluditur q nouû testamentuz est a deo qz ibi dicitur q illud qd promissum erat a deo iam impletum est iam factû est: Sz nullus hoc potuit facere nisi solus de9 seu ex parte dei. Et etiam apparet mirabilis pcordantia inter librû nature et librum scripture: quia creature dicût et testificantur q de9 proposuerat ac deliberauerat dare talez hoiez hûane nature sicut ipa indigebat pro sua satisfactione vt iam pbatum est: sz in libro scripture deus pmittit illuz hoiem scz in antiquo testamêto. et in nouo testamêto deus impleuit pmissû et dat illû hoiez promissû in âtiquo testamêto. et iô appet q oês libri dei sût de illo homine scz ihû xpo. Ymo quicqd de9 opatus est ptra pctm pmi hois totû est p istuz hominê nouû et totuz respicit istum hoiez qz natura hûana nô indigebat nisi isto hoie scz xpo. Et iô qz iste hô exire debebat et extrahi de hûana natura ac suscipi in ea. Iô ptinue opatus est in hoibus et circa hoies vt de ipa digne exire posset et digne in ea recipi nec cessauit opari donec ille hô factus fuit in hûana natura. Et cû iste hô deberet eê vnû solû toti hûane nature: sequit q qcqd de9 opat in hûana natura totû opatur ppter istû hoiez vsqz ad aduentum.

De necessitate credendi fidem christianam.

Uoniâ aût iâ declaratû fuit in ptib9 pcedentib9 debitû credêdi: ymo obligatio credêdi fidê xpianâ et hoc p creaturas ita q oîs hô dz credere fidê xpianitatis sz nô semp ad illud debitû addit necessitas credendi et q sûma necessitas est oî hoî credere fidez xpianâ alr necesse ê q pcat et pdat in eternû. Vñ pclut ê q null9 hô pôt liberari ab obligatône ifinita quâ dz p pctis et offensis nisi per psonâ infinitâ q sit de9 et hô et h p mortê ei9. Et qz sola fides xpiana credit hoiez deû et hz talê personaz que est deus et hô: scz ihûs xps qui mortu9 est pro pctis. et sic in sola fide xpiana reperitur verû preciuz quod debet p pctis. Et iô extra fidê xpianitat nô pôt fieri satisfactô p pctis nec pôt remitti aliquod pctm qz p ihm xpm sola fit remissio pctôr. Et ideo sequit q qcûqz sût ex fidê xpianâ et ex xpz necessario dâpnantur in eternuz.

Quicūq₃ ḡ vult saluu⁹ esse añ oia opus et necesse ē vt teneat et credat firmiter fidē xpianā quā nisi quilȝ hō crediderit ineternū peribit. Quicūq₃ ḡ nō crediderit fidē xpianā nec in ihm̄ xpm veniant ꝛ credāt. Et quicūq₃ iam credūt firmiter in eadē fide viuant ꝑm illā ac gaudeāt q̃ꝛ sunt in vera fide et doleāt de alijs q̃ꝛ sunt extra fidē. Et vt oia clare videantur cognoscant om̄s sil'primo summā indigentiam' et necessitatē hūane nature. quāta necessitate indiget scȝ tali hoie qui sit de⁹ et hō pro sua satisfactione. Scdo cognoscant qualiter om̄s creature manifestāt nobis ꝙ de⁹ ex sua summa bonitate ꝓposuit ac deliberauit dare talem hoiem in mundo et nature hūane iuxta suā indigenciā. Et tertio videant qualiter de⁹ ꝓmisit dare talē hoiem in antiquo testamēto seu in primo libro dei. Et quarto videāt ꝙ oia verba facta ac opera ihū xpi et totū suuȝ processum quē fecit ordinatissime et vitam suā et doctrinā suā et mortem ac passionē et oia que secuta sunt per ordinē post mortē suam ꝛ qualiter nomē suum fuit exaltatū post mortē suā ac publicatuȝ per totam naturā humanā et ꝑ om̄s ppl'os et gentes et quō ipe ordinauit per apostolos ꝛ discipulos suos ecclesiā suā vniuersalē nouā in mundo q̄ cois est oibus hoib⁹ volentibus ad eā venire ꝛ quō ecclesia ab ipo ordinata paulatiue creuit et augmētata est ac diffusa per vniuersum orbē ac mirabilissime ordinata ac exaltata et dignificata. Et videāt qualiter incepit et q̃liter ꝓcessit stat⁹ ecclesie ihū xpi. cognoscāt et videant etiā ordinationes cōstitutiones ac sacramēta q̄ ordinauit et instituit ihūs xpus in ecclesia sua per se ꝛ ꝑ apostolos suos qm̄ oia sunt cōtra peccata ꝛ ad delenḋ culpas offensas crimina et iīurias que sunt cōtra deum. Et oia que sunt in ecclesia sua sunt cōtra peccata hoim et cōtra lapsum corruptionē ac perditionē hois. Ita ꝙ tota intētio ecclesie ihū xpi est cōtra corruptionem et lapsuȝ hūane nature ac suam perditionē ꝛ ad reducenḋ hominē ad illud bonuȝ ꝓpter quod fact⁹ est scȝ ad vitā eternaȝ et ad eternū gaudiū et reuocare hoiem ab eterna tristicia pena et morte eterna Cognoscāt etiā om̄s homines qualiter intētio ihū xpi ꝛ sue ecclesie est destruere ac erradicare' totaliter radices et fundamēta oim maloꝝ scȝ ꝓprium honorem ꝓpriam laudē et gl'iam ꝓpriā voluntatē ꝓpriam ꝓpriuȝ ac ꝑuatū amoreȝ que oia ista vt iam ꝓbatū est sunt iniciū oim maloꝝ ꝛ perditiōis hūane nature ac diuisionis et inimicicie inter deū et hoieȝ ac inter ipos hoies. Et tota intentio

ihũ xpi ac suoꝝ apostoloꝝ et di⸗scipuloꝝ ⁊ ecclesia sua est fũdata in honore laude et glia dei ĩ amore vero et puro ac in vera obediẽtia ac ĩ oibus illis que pñt destruere in ipis hoibus ꝓpriam voluntatem ꝓprium honorẽ ꝓpriũ amorem q: per ista tria sunt oia mala ⁊ per ista hõ est laps⁹ perdit⁹ ac corrupt⁹ et dei inimic⁹. Postꝙ ḡ predicata est per totũ mũdũ remissio peccatoꝝ pax inter deũ et hoiem et oms hoies sũt vocati ad regnũ dei signũ ineffabile est ꝙ iam venit ille qui ꝓmiss⁹ erat et ꝙ ipe est ille in cui⁹ noie hoc factum est et hic est ihũs xpus. Cognoscãt etiã oms hoies qualiter per vniuersũ orbẽ in noie ihũ xpi crucifixi per apostolos p̄dicata tubicinata ⁊ p̄conizata est pax inter deũ ⁊ hominem ac remissio ⁊ indulgenciã peccatoꝝ. Et in noie ihũ xpi ꝓmissa ẽ remissio peccatoꝝ ac vita eterna. Quicũꝙ igr̄ volunt clare videre claritatẽ cogitẽt ac cognoscãt oia predicta que sunt in facto et experientia et cognoscãt ꝙ ihũs xpus crucifixus est ille ver⁹ ac nou⁹ homo qui est de⁹ et homo q̃ erat necessarius toti hũane nature quez deus ꝓposuerat ac promiserat dare hoibus et ꝙ oia que ihũs xp̄s fecit et que credũtur deipo necessaria erant esse ac fieri pro hoibus et pro satisfactione ac liberatione cõpleta hũamane nature. Et sic indigebat hoie vt oia illa fierẽt ꝑ ipa saluanda vt scꝫ ihũs xpus sic nasceretur et cõciperet̃ sic viueret et sic moriretur et sic resurgeret a mortuis et ad celos ascẽderet ⁊ sic de alijs que operat⁹ est. Cõparemus ḡ fctm̃ et debitũ scꝫ fctm̃ ihũ xpi scꝫ qualiter fieri debebat satisfactio ac deliberatio nature hũane ⁊ q̃liter ee̅ debebat q̃d facere debebat ille nou⁹ hõ qui necessari⁹ erat mũdo et videbim⁹ clarissime ꝙ ihũs xpus est ille. postꝙ ḡ hũana natura et hoies hñt de fctõ talem hoiem ac tam p̄ciosũ qui ẽ deus et hõ et qui fecit oia que erant necessaria hũane nature qui ẽ rex ver⁹ et dñs super oms hoies qui est ita pi⁹ ita benign⁹ ita bon⁹ ita mãsuetus ac tãto amore piissimo plen⁹ erga hoiez ꝙ voluit dare vitam suam ac recipere mortẽꝑ peccatis et criminib⁹ eoꝝ. Sequant̃ et p̄cepta sua ac verbis suis adhereant ac credãt totaliter illi ac obediant et fiãt mẽbra ei⁹ ac recipiãt sacramẽta sua que ipe ordinauit qm̃ ipe dicit hoi oia quib⁹ indigere põt hõ et hꝫ oia qm̃ est persona infinita q: est de⁹ et hõ in quo est plenitudo ois bonitatis ois pietatis ois virtutis caritatis et honoris ois sapiẽcie ac scie ois meriti in ipo est oĩe bonum in ipo ẽ ois potestas in ipo est oĩe dñiũ ꝫ oĩe imperium ineternũ. Qui ḡ talem hoiem cõtempnit dignus est

eterna perditione. Ex hijs appa rere potest quāte dignitatis et ex cellentie sit esse xp̄ianus qꝛ est eē mēbrum tanti hoīs qui est deꝰ et homo ꝛ qualiter p̄ualet vnꝰ xp̄ia nus verꝰ q̄ omnes hoīes qui nō sunt christiani qꝛ illi sunt perditi. Et per oppositū falsus christianꝰ et malus minꝰ valet q̄ omnes q̄ nō sunt christiani. Timere ergo debꝫ falsus christianꝰ et malus. Et gaudere verus et bonꝰ christi anus.

Qualiter iusticia dei et sua mi sericordia sūme concordant in sa tisfactione.

Voniā autem dū cōsidera bamus iusticiā dei. ac pec catum et offensā hoīs videbat̄ q̄ mīa dei periret. qꝛ iusticia dei exi gebat infinitā satisfactionē ab ho mine quā hō debebat et ad quam obligatꝰ erat ꝑpter pctm̄ et offen sam et qꝛ hō solus et per se libera ri nō poterat ab īfinita pena quā meruerat. et sic videbat̄ q̄ deꝰ nul lam mīam ostēderat. Sed in veri tate in ista satisfactiōe facta p̄ mor tem ihū xp̄i dei et hoīs est tā ma gna misericordia q̄ maior cogita ri nō potest et tm̄ cōcordat cuꝫ iu sticia q̄ magis cōcordare nō pōt Vn̄ qꝛ hō per se nō poterat solue re deo istā infinitā satisfactionem quā iuste dēbebat nec aliter euade re poterat magnā obligationē ad penā eternā sibi debitā per iustici am nec per cōsequēs euadere ma nus ꝛ potestatē dyaboli. Ideo de us ex sola sua et ꝑpria mīa gratis ac sine meritis ipius hoīs quoni am nihil meruerat hō nisi penam Preuenit primo hoīem vt dein de liberaretur hō per iusticiam qꝛ si homo ex seipō nō habebat cum quo faceret deo quod debebat ac faceret iusticiā de seipō dādo de bitum deꝰ dedit hoī per mīam cū quo homo possit satisfacere ac sol uere ei per iusticiā de seipō. Sed illud tale hō nunq̄ potuisset nisi deus per suā purā mīam tribu isset hoī vt ergo deꝰ placari possꝫ ab hoīe et hō haberet cū quo pla caret deū et irā suā deꝰ dedit grā hoī illꝫ quod hō debebat ex debi to reddere deo dās hoī et toti na ture hūane nouū hoīem qui esset maior qui satifaceret ꝓ hoīe q̄ ha beret īse illō per quod superaret om̄e debituꝫ quod hō soluere dꝫ qui cum nihil per se deberet sol uere ꝓ alijs q̄quiō debebant. Vn̄ soluere n̄ habebāt dedit eis. quid ergo pōt intelligi ac cogitari mise ricordiꝰ q̄ istō scꝫ q̄ deꝰ pr̄ dedit hoī pctōri dāpnato eternis penis ꝛ nō hn̄ti. vn̄ redimat se accipe be nignū meū scꝫ ihm̄ xp̄ꝫ scꝫ deū ve rū ac hoīeꝫ ꝛ da ipꝫ ꝓ te. et ipe fili us dei ih ūs xp̄s dic̄ hoī tolle me ac redime te ipꝫ hoc ei dicit qn̄ vo cat hoīes ad fidē xp̄ianam et tra hit vt veniant ad tantam grām.

Et quid etiã iust⁹ põt cogitari ꝙ vt ille diminuat omẽ debituz cui datur ꝑcium mai⁹ ꝙ omẽ debitũ dum tñ datur cum debito affectu et eomõ quo dari dz. Et sic hõ iustissime liberatur a sua obligatiõe et satisfactione iusticie dei et de⁹ per iusticiã saluat hoiem ⁊ sic i homine vera iusticia et tñ cũ. hoc est ibi summa mia qꝛ deus dedit ipsi hoi per suã solam miam illud cuz quo hõ soluat deo quod debet et cum quo tollitur iniuria et offensa qua deus fuit iniuriatus

Hic ponitur comparatio inter ihm̃ xpm crucifixũ et hoiem perditum lapsũ et corruptum et qualiter se habeant inter se et ostenditur que sunt illa que hõ perdit⁹ receperit.

Uoniam autẽ propter hoc quia hõ erat perdit⁹ lapsus corruptus ac deuiat⁹ indigebat de necessitate nouo hoĩe qui essz de⁹ ⁊ hõ qui mortẽ susciperet pro hoie et quesiuim⁹ illũ talez hominem per longũ ꝓcessũ et finaliter per dei grãm reperim⁹ eũ iam eẽ et ꝙ hic ẽ ihũs xpus a iudeis crucifixus. Postꝙ ğ ille hõ tam necessarius hoibus iam existit et ẽ. restat modo videre qualiter hõ qui est iam lapsus ⁊ corrupt⁹ recipiat ab ipo oĩa illa quib⁹ indiget. Uñ in ihũ xpo sunt oĩa illa quib⁹ hõ corrupt⁹ indiget. Et iõ restat vt homo restauretur ac reparetur õ facto postꝙ iam medicina est parata restat eã aplicare ad op⁹. qd em̃ ꝓficit medicinã nisi aplicetur infirmis. Quid valet panis esurienti nisi comedat illũ. Uñ postꝙ ihũs xpus est ille hõ quo indiget hoies perditi dat⁹ a deo. Ideo ẽ summe cõueniẽs ac ꝓportionat⁹ hoibus quia venit ꝓpter hoiem lapsum. Ideo ꝓportionatur ei in oibus. Ideo ihũs xpus facit vnã partẽ et oẽs alij hoies faciũt aliã partem. Et iõ possum⁹ facere cõparationẽ inter ipm ex vna parte et om̃s hoĩes ex alia parte. Uñ tota natura hũana respicit xpz et ipe respicit humanã naturã ⁊ ipe se hz ad om̃s alios hoies sicut redemptor ad captiuos sicut satisfactor ad obligatos sicut saluator ad debitores sicut redẽptor ad destructores sicut reparator ad anihillatores sicut medic⁹ ad infirmos sicut viuificator ad mortuos sicut illumiator ad excecatos sicut ductor ad deuiatos sicut plenus ad vacuos sicut releuator ad lapsos sicut reformator ad desformatos. Et vt vno verbo oĩa ꝯcludamus ipe est oĩa hoĩ lapso et perdito. Et iõ qui nõ cognoscit se esse lapsum et perditum nõ cognoscit se indigere xpo et pro nihilo reputat eũ. Et qꝛ iam nos videm⁹ totum lapsuz totã corruptionẽ et ꝑditionem hoĩs et statũ in quo est et que sunt illa que deficiũt hoi q̃

debebat habere que ipsemet pdi-dit et qualiter in hoie factū est cō trariū debito. Et ideo si volumus cognoscere que sit illa q̄ homo dz recipere a xp̄o opz cognoscere totā idigētiā hoīs ⁊ totū deffectū ei⁹ Unū homo ante omīa indiget vt liberetᷣ ab obligatione quez fecit, ppter pctm̄ q̄ est scd̄a obligatio deinde indiget adiutorio vt cōpleat p̄mam obligatōnez naturalē quā dz deo vt fctm̄ hoīs cōcordet cuz debito: scz vt hō faciat quod dz ⁊ hoc liberare homiez et restaurare scz liberare ip̄z totaliter a scd̄a obligatione mala que est ifinita ⁊ iuuare ip̄m ac dare ei adiutoriū ⁊ illud per quod ꝯpleat p̄mam obligationē q̄ꝛ p̄ma obligatio deleri n̄ pōt nec destrui quia necessaria est et incorruptibilis. Sic ḡ in istis duab⁹ obligationib⁹ cōsistit tota reparatio et restauratio hoīs perditi q̄ꝛ eīm homo nō soluit p̄mam obligatōez ymo fecit totū ꝯtrariū Ideo est malus iniust⁹ corruptus et inimic⁹ dei et est ꝯtrari⁹ suo debito statu. Et impossibile est q̄ hō liberetur a scd̄a obligatione q̄ est ꝓpter offensam nisi ꝯpleat p̄mam quia scd̄a obligatio orta est propt̄ hoc: q̄ꝛ homo nō soluit p̄mā: quia si p̄ma solueretur. scd̄a nunq̄ esset vt iā declaratū est ad plenū. Sic ḡ homo necessario idiget vt iesus xp̄s det sibi remediū i istis duab⁹ obligationibus vt scilz satisfactiat pro scd̄a et totalitᷣ destruatᷣ ac adnihiletᷣ et det hoī adiutoriū vt cōpleat p̄maz q̄ꝛ p̄ma nō pōt delerī sz semp manet et homo pdidit volūtarie et spōte et reliquit adiutoriū quod habebat ad ꝯplēduz primā obligationē ⁊ noluit tenere cū potuisset sz sua culpa perdidit. Iō meruit vt nūq̄ sibi restituatᷣ ineternum ⁊ tn̄ remaneat obligat⁹ vt p̄us et etiam q̄ꝛ cū hō offēdit ac iniuriauit deuz. Et iō se obligat ad infinitā penā. Et ideo ihūs xp̄s p suam mortem meruit hoī ista duo scz liberationez a scd̄a obligatiōe totaliter et ad iutoriū quod perdiderat ad ꝯplendū p̄mam et istud adiutoriū nō pōt dari nisi a dītate vt infūdatur hōi de nouo sicut aīma infūditur in corpore. Et ideo iesus xp̄s inq̄tum homo meruit hoī istud adiutoriū vt restitueretᷣ ei et etiā meruit ipi hoī totalem indulgentiam absolutionē et veniā a scd̄a obligotōe. Et inq̄tuz deus ipsemet dedit istud adiutoriū et influit de nouo ⁊ dat indulgentiaz ac veniā homī ⁊ soluit a scd̄a obligatione infinita. et sic totuz istud quo homo indiget est in iesu xp̄o deo et hoie et istud adiutorium q̄ꝛ datur gratis hoī et nō per meritū suū q̄ꝛ homo lapsus nō meruit: sz datur per mertum xp̄i quod vocatur gratia q̄ꝛ nō datᷣ ex debito hominis lapsi: sz per merituz hominis dei q̄uis omīe quod deus dat pōt

dici grā ⁊ sūma grā per excellenti am istud adiutorium dȝ dici gratia et sūma grā. Et qꝛ sine isto adiutorio homo dicitur mortuus qꝛ nihil pōt operari de illo qd̄ facere debet inq̄tuȝ homo sicut corpꝰ sine anima. Ideo istud adiutorium seu ista gratia dicit̄ vita hoīs salꝰ hoīs scd̄a ani̅a homīs. Et plus est dare istud adiutoriū homī q̄ꝫ dare aiam ac restituere corpori mortuo quia sine hoc homo est nihil ⁊ quasi hȝ nō esse. ⁊ hoc est viuifica re hoīem mortuuȝ ac restituere vitam mortuo et renouare ac reffice re hominē et reffoꝛmare purgare et sanare recreare releuare lauare et facere homineȝ pulchrum et re ducere homieȝ ad deum ac vnire hoīem cum deo et ad amiciciā suam. Et hoc est etiā facere hoīeȝ iustū bonū rectū et sanū ac dignum regno dei. et hoc est restituere formā filiatōis ac facere de nouo filium dei ip̄ȝ hoīem ac regn̄are ⁊ regnasti de nouo et per ꝯn̄s hoc est facere hoīeȝ heredē hereditat̄ dei Hoc est etiā reformare formaȝ fraternitatis inter hoīeȝ. et hoīem qꝛ per istud adiutorium homo facit deo vt filius patri homo facit hoī vt frater fratri et soluit debituȝ ac ius filiatōnis ac fraternitatis. Et hoc est etiam cōuertere hominem ac reducere ip̄m de via erroris ad viam veritatis. Et hoc est illuminare hoīeȝ in via eterni gaud ac reuocare ip̄m a via eterne tristicie hoc est etiā liberare hoīeȝ a seruitute pcti et vitiorū et corruptionis carnis et ponere ip̄m in libertatē verā. hoc est etiam liberare hoīeȝ a iugo a captiuitate a criminibus sue ꝓprie volūtatis et ꝓprij hono ris ⁊ ꝓprij ac priuati amoris ⁊ ponere ip̄m in libertate in p̄ma volūtate dei. Et hoc est etiam resoluere hoī suuȝ bn̄ esse quod perdiderat ac liberare ip̄m a suo malo esse in quo erat. Et hoc est etiā restitueri hoī ip̄m dei amorē quē perdiderat et salutem propriam.

Qualit̄ istud adiutoriū seu ista gratia est totū bn̄ esse hoīs et carētia eius est totū male esse.

T aūt istud adiutorium seu ista grā que restituitur hoī a deo ad ꝯplendā et ad faciendūȝ oīa que dȝ inq̄tū homo magis cognoscat. Considerandū est q̄ꝫ hō a p̄ncipio dū fuit factus a deo receperat a deo esse: et etiā bn̄ eē ſȝ nō optime esse qꝛ hoc expectabat adhuc. Et per esse intelligitur sentire viuere ⁊ ītelligere velle amare posse ac oīa illa q̄ ptinent ad corpꝰ ⁊ aīaȝ. Et per bn̄ esse intelligit̄ recte debite iuste scē v̄tuose mēsurate et regulate viuere. Et sili' p male ītelligit̄ indebite īiuste tortuose vitiose ac imensurate viuere. Idē est q̄ dicere bene sic̄ recte debite iuste sācte ac v̄tuose. Et id̄ est dicere male sicut tortuose oblique iniuste ac

vitiose. Acceperat ergo primo homo a deo esse vivere sentire intelligere velle posse et etiam bene esse bene vivere bene intelligere bene amare bene posse bene velle bene amare seu quod idem est recte debite iuste sancte et virtuose esse vivere sentire ac intelligere amare velle et posse. Acceperat ergo bene esse quo ad corpus et quo ad animam et istud bene esse erat sua bonitas sua rectitudo sua iusticia sua sanctitas et sua virtus sua regula et sua mensura que erat addita supra esse et non erat idem quod esse ymo poterat separari ab esse et poterat ipsum esse expoliari ab illis et remanere sine illis si vellet. Tamen in potestate primi hominis erat custodire ac servare illud bene esse sibi datum seu illam bonitatem rectitudinem iusticiam sanctitatem ac virtutem. Et si primo custodisset ac servasset homo suum bene esse sibi datum a deo tunc de bene esse transivisset ad altiorem gradum scilicet ad optime esse: sed primus homo non servavit nec custodivit istud bene esse nec ipsam bonitatem seu rectitudinem iusticiam virtutem et mensuram seu regulam sibi datam quia fuit deo inobediens ingratissimus et ideo perdidit suum bene esse seu recte esse et remansit sibi solum esse, vivere sentire intelligere velle amare et posse. Et sic remansit homo nudus et expoliatus quia bene esse erat sua vestis et loco de bene esse iuste debite recte sancte et virtuose habuit male esse oblique tortuose et vitiose. et sic fuit veste nudus et denudatus et fuit propriis vestimentis expoliatus et aliis indutus et maxime quo ad animam et liberum arbitrium. Et sic primus homo expoliatus sua bona veste sua bonitate sua rectitudine sua iusticia sua sanctitate et sua virtute fuit in eo malicia tortuositas seu obliquitas iniusticia et vicium et sic ut cognosceret suum male esse quantum ad animam remansit. ergo homini radicale scilicet ipsum esse vivere sentire intelligere velle amare et posse quia ista sunt radicalia et non potuit ista destruere sed perdidit bonitatem istorum et suavitatem et fuit facta vulneratio in eis et perversitas. Et ideo homo adnihilavit se ipsum quantum ad bene esse. Et quia bene iuste debite recte sancte pulchritudine honeste virtuose esse est amabile placibile et acceptabile. Et per oppositum male esse tortuose oblique iniuste indebite inhoneste vitiose turpiter ac difformiter esse est odibile ac displicibile. Ideo homo fuit displicibilis ac odibilis deo et non acceptabilis quia adnihilaverat in se suam pulchritudinem et acquisiverat turpitudinem ac difformitatem. si autem homo nullum remedium habuisset de male esse tunc pervenisset ad pessimum esse. Ecce ergo gradus in homine scilicet esse. bene esse et optime esse. vel per contrarium esse male esse ac pessime esse. Et ipsum esse est commune ad omnia et remanet. Si ergo homo talis reputat qualem se fecit necessario tanquam nihil valens omnino

iudicabitur et imittet in ignē eternū. Et sic istud bñ recte iuste sācte debite sane ac vtuose esse erat adiutorium datū hoī seu gratia data hoī cū quo adiutorio hō poterat reddere qcqd debebat deo et adimplere totā pmā obligatōnez naturalez: qdiu em hō custodiuit ac fuauit istud bñ esse ꝛ recte esse tandiu factū cōcordauit cū debito: sz statiz dū homo perdidit suū bñ ac recte esse seu suā rectitudinē factū suuz fuit ɔtrarium debito et remansit ipm debitum et ipa obligatio vt pri⁹ cum impotentia adimplendi et faciendi qz homo perdiderat sua culpa istud bñ esse ac recte esse cū quo poterat adimplere totū debitū. Ideo iustissime ab ipo requirebat deus vt faceret qd debebat et solueret suuz debitum nec excusabat: quia nō poterat qz volūtarie spōte et sua culpa perdiderat et deus sibi semel dederat. si em aliquid per violentiā remouisset illud bñ esse iuste excusaret hō qz nō poterat facere qz ñ habebat adiutoriū cū quo faceret: scz gratiam porē a deo sibi datam. Et iō ex istis verissime apparet qꝫ reformare reparare ac restaurare hoīez pditū nō est aliud nisi reducere ipz ac ɔūtere et mutare de male tortuose oblīq indebite in iuste ac vitiose esse seu viuere intelligere velle amare et posse ad bene recte debite iuste sācte pulcherrime sane ac vtuose esse viuere sentire intelligere amare velle posse et remouere ab eo malitiā tortuositatē obliquitatez in iusticiā ꝛ in honestatē turpitudinem defformitatez et vitiū et restituere sibi bonitatem rectitudinē iusticiā sanctitatez sanitatez honestatem pulchritudinē ac virtutem ppriaz: et hoc est magis facere qꝫ restituere aiaz corpori mortuo. Uñ corpus nō perdit aiam q est vita sua volūtarie spōte ac culpa sua: sz homo perdidit talez bonitatem et rectitudinē voluntarie et culpa sua. et ideo reddidit se dignū vt nūqꝫ reciperet nec de⁹ sibi restitueret. Et iō in hoc manifestat sūma dei bonitas qz vult restituere hoī indigno talem bonitatez et rectitudinem. et iō hoc est magna gra ac purissima gra pcedēs ex infinita dei bonitate ac mīsicordia. Istam aūt rectitudinem seu istud bñ esse solus de⁹ pōt dare ac restituere et hō nō pōt a seipo habere qz a principio hō nō dedit sibi bñ esse nec esse. g nō pōt p se recuperare. Sed qz de⁹ erat offensus ab hoīe ꝛ iniuriat⁹. Iō necesse erat qꝫ de⁹ pmo placaretur ac iniuria tolleret et aliqs moriretur p hoīe vt sibi daretur istud bñ esse. Iō deus dedit hoī xpm vt ipe pro hoīe tolleret offensaz ac mereret pro hoīe istā grām et istud bñ esse seu adiutoriū denouo et sic duob⁹ indiget homo scz placare deum pro offen

sa ac tollere iniuriaz de medio vt recipiat bñ esse et ista duo sunt necessaria hoi et q recipiat ea a ihū xpo et per ihm̄ xpm̄. et sic per ihm̄ absoluit homo ab offensa et debite iuste sancte ac virtuose esse restituitur ei et bonitas rectitudo iusticia virt⁹ et sanctitas et istis reparatur hō ac restauratur per xpm̄. Et impossibile est aliquē hoiez recuperare istud bñ esse nisi per ihz christū deū et hoiem et per meritū mortis. Et sic hō recipit bñ esse a xpo et idulgentiā ac vltimate gratiā. et sic sunt tria bñficia scz indulgentia gr̄a et gl̄a seu venia. bene esse et optime esse quia in istis tribus cōsistit perfecta sal⁹ hois. primū ē indulgentia ꝓpter offensā. scdm̄ est gr̄a seu bñ esse. Et deinde ad gr̄am et ad bñ esse sequit finaliter gl̄ia et optime esse q: gratie debetur gl̄ia. et omia ista emit ihūs christus hominibus per mortem suam et sanguinem suum.

Quod in hoie xpiano sūt tres res generales et distincte p quas recipit tres res distinctas scz corpus animam et bene esse.

Quoniam aūt ad cōplemētū hoīs tria sunt necessaria scz corp⁹ aia rōnalis et bñ esse vel dicamus q duo scz esse et bñ esse. et ipm esse comprehendit corpus et aīam et aliud ē bñ esse q: sicut corpus separatur ab aia sic aia et corpus possunt separari ab ipo bene esse quia vterq pōt male ee. Sz tñ male esse corporis facil⁹ sentit ac cognoscitur q male esse aie. Et iō quia ista tria sunt realit distincta possum⁹ dicere q primus hō receperat tria a deo scz corp⁹ aiam et bñ esse tanq ab vno et eodem imediate receperat ista tria. Sed qa ꝑmus hō perdidit istud bñ esse et remāserunt sibi corpus et aia. Ideo alij hoies gn̄ati ab illo nō recipiebāt nisi esse tm̄ scz corpus et aiam et nō recipiebant bene esse. Sed ista duo nō recipiebant sicut ꝑmus hō qa recipiebāt corpus ab hoie et aiam a deo. sed ꝑmus hō hoc totū recipit immediate a deo. et iō in quolz alio homine sunt et erāt due gn̄ationes et duo patres scz ꝑmus hō et de⁹ In ꝑma gn̄atione quilz homo generat⁹ per cōem generationē recipit corp⁹ seu carnez a primo hoie mediate vel imediate. In scda gn̄atione quilz hō recipit īmediate aiaz a deo quia de⁹ īmediate p se solū creat aiam rōalem q̄uis tā corp⁹ q aia totum sit a deo sz nō eodē mō. Et sic ois hō excepto primo hoie hz duos patres scz ꝑmū hoiem et deū. et isti duo dant esse scz corp⁹ et aīam. Sed in oi christiano est alia. tertia gn̄atio qa recipit bñ esse a xpo et loquor de bñ esse q̄tum ad aiam et liberū arbitrium. et ideo xp̄us est scd̄us pater. Et sic xpianus hz tres genera

tiones distinctas. In prima reci-
pit carnē a primo hoie. in scda re
cipit aīam a deo solo. Et in tertia
recipit bñ esse a christo q̄ simul est
deus et homo: et ista gñatio est vl
tima et ꝯpleta et sine ista hō nihil
est. Prima gñatio ē libidinosa tur-
pis et corrupta et per illaꝫ homo
dampnatur quia recipiendo car-
nem recipit culpā corruptioneꝫ ⁊
pctm̄. Et sic duo recipit hō in ista
gñatione: videlꝫ carnem et corru
ptionē. Sꝫ scda gñatio q̄ est crea
tio aie et infusio eius in carne ē sā-
cta mūda ac immaculata: sꝫ qꝛ ca
ro est infecta ac maculata ⁊ corru
pta inficit et corrūpit aīam: sꝫ ve-
nit tertia gñatio q̄ est sanctissima
in qua recipit bñ esse quod est to-
ta bonitas rectitudo ac pulchri-
tudo aie et ista reparat aiaꝫ et re-
ducit eam ad statū debitū et tollit
omeꝫ corruptionē et maculā quā
aia ꝯtraxerat ꝓpter p̄maꝫ gñatio-
neꝫ et facit hoiem amicū et filium
dei et heređ regni celorū. Et ideo
ista tertia gñatio ꝯtrariatur prime
gñationi qꝛ per primam caro dñā
batur et aia subiecta erat carni cor
rupte et nullomō poterat resistere
Sꝫ per tertiā gñationeꝫ aia dñat᷑
carni et caro subicitur et quia aia
recipit suū bñ esse suā rectitudinē
ac fortitudineꝫ per tertiaꝫ gñatio
nem. Et sic aia recipit regnū suuꝫ
et caro perdit. Et etiaꝫ per p̄mam
gñationem homo erat totus car-
nalis et brutalis et bestialis. Et ꝑ
tertiam gñationem hō fit spūalis
ratōnalis et diuin⁹. Item per pri-
mā gñationeꝫ hō perdidit simili-
tudinē dei ⁊ acquirit similitudinē
dyaboli et p̄mi hoīs corrupti. Sꝫ
per tertiā in qua recipit bñ esse et
recuperat suā pulchritudinē ⁊ bo
nitatē hō recuperat similitudineꝫ
dei quā ꝑdiderat. Item per p̄maꝫ
gñationeꝫ in q̄ hō recipit carnem
hō acquirit᷑ radices oim malorū.
Sꝫ per tertiā in qua recipit et re
cuperat hō suū bene esse acquirit
radices oiꝫ bonoꝝ. Et sic in oib⁹
tertia gñatio est ꝯ̄ria prime et dat
hoi oia ꝯtraria p̄me gñationi. Et
ideo p̄mus hō et scđus homo: scꝫ
xp̄s sūt ꝯtrarij quo ad gñationes
et ideo p̄mus hō per gñationem
suā q̄si adnihilat aiaꝫ et dat nō es
se. Sꝫ scđus hō xp̄s de⁹ et homo
per suā gñationem dat esse aie. et
ideo dicitur regñare aīam qꝛ anīa
iam semel erat creata a deo sꝫ per
gñationeꝫ p̄mi hoīs erat perdita
et per tertiaꝫ gñationeꝫ recreat᷑ et
regñatur et regnascitur dū recipit
nouū bene esse et suā pulchritudi
nem. Item sicut in p̄ma gñatione
homo habꝫ patrem et matreꝫ. ita
etiaꝫ in tertia gñatione que est cō
traria p̄me homo hꝫ patrem ⁊ ma
trem: scꝫ xp̄m deū et hoieꝫ et ma-
trem: scꝫ ecclesiam sponsā et vxo-
rem christi. Itē sicut p̄mus homo
per suā carneꝫ corrūpit et dāpnat

oms filios suos. Ita scdus homo scz xpus per suā carnem soluit lauat abluit et sanat. quia caro primi hois est maculata et corrupta et caro scdi hois imaculata et pura. Et iō sicut aia ex societate cum carne maculata pmi hois maculatur. Ita per ptrariū ex societate scdi homis cū carne pmi hois aia mūdatur et purgatur. et sic caro ē ptra carnem et generatio ptra generatōez. Et sic apparet q ois hō xpianus hz tres gnationes. In pma recipit carnem. In scda aiaz z in tertia bene esse. Sz alij hoies nō hnt nisi duas. et de tanto xpianus excellit alios homies de quāto bn esse excellit esse et male esse.

Qd in christianis sūt tres fraternitates.

Exinde apparet q xpiani hnt tres fraternitates gnales quia primo sunt fratres q hnt vnum patrez ex parte carnis gnalem scz pmū hominē in quo oms fuerūt qn ipse solus erat. Scdo st fratres quia hnt vnū patrē ex parte creatōis aiaꝝ gnalem scz deū. Tertio hnt aliuz patrem ex parte ipsi bene esse videlz christū deuz et hoiem q inqtū de est idem cū scdo patre qtū ad deitatem: sz est filius dei qtum ad personā. sz int istas fraternitates tertia ē melior nobilior quia in illa pater est de z homo et in prima homo tantuz et in scda deus tm. z ideo sūme se debent amare omnes christiani p istam terciā fraternitatez qui hnt talem patrem qui mortu est pro eis et fudit suum sanguinem et resurrexit a mortuis et viuit ineternum et ascendit ad celos et sedet ad dexteram dei patris et venturus est iudicare omnes homines. Et iō ista fraternitas est magne nobilitatis z excellētie magni amoris z magne bonitatis et maxime vnitatis quia fraternitas oritur a paternitate. Et ideo quia nō potest esse dulcior melior nobilior maior et itimior paternitas q ista nec amorosior. Ideo fraternitas que oritur ex illa est etiam talis. Debent etiam se amare ppter primam fraternitatem que est ppter carnem. et etiam propter secūdaz fraternitatem que est propter animam. Et sic iste tres fraternitates habent suos gradus sicut corpus et anima et bene esse. Item tertia fraternitas est infiniti precij quia christus deus et homo emit eam per suam mortem dando suam vitam infinitam per quam mortem emit indulgentiam et totum bene esse. Et ideo quia tantū costat ista fraternitas que est propter bn esse debet cum sūma custodia custodiri ne violetur. Et ista tercia fraternitas fecit resurrgere z viuere alias duas pmas frnitates que erāt mortue in hoibus. quia xpiani diligūt se ppter istas fraternitates.

Et diligūt alios hoies qui nō sūt xpiani ꝓpter primā et scđam fraternitatē qꝛ q̄uis caro sit corrupta in qua fūdat̄ ꝑma fraternitas ac tñ qꝛ deꝰ fecit ꝑmū hoiēꝫ fecit oēs alios in ipo qꝛ oēs erant in ipo q̄tum ad carnē sꝫ nō q̄tuꝫ ad aīaꝫ. Et iō ꝓpter istā vnitatē quā deꝰ fecerat debēt se oēs amare ⁊ reputare quasi vnū hoiem licet ꝑmus hō postea corrūpendo maculando et inficiēdo difformādo et deturpādo seipm in quo erant oēs hoies corrūperit maculauerit infecerit deformauerit et d̄turpauerit eos. Ubi ḡ nō ē tertia fraternitas ibi ꝑma et scđa mortue sunt: Iteꝫ ista tertia fraternitas ē fraternitas grē qꝛ bñ esse est grā ⁊ etiā christꝰ ē pater grē sꝫ alie due fraternitates sunt nature.

Quod istō bñ eē seu ista grā figuratur et exemplificatur in corpore hoīs.

Et autem clariꝰ videamꝰ distintionē inter ipm esse ⁊ bñ esse seu inter aīam et bñ esse seu inter naturam et grām qualiter nō sunt idē. ymo vnū pōt eē sine alio possumꝰ hoc declarare ad occulū in corpore hūano in quo est totū figuratū. Uñ in corpore hūano videmꝰ per experienciā ꝙ mēbra recipiūt esse et bñ esse et hñt eē ⁊ bñ esse ab vno recipiūt esse et ab alio bñ esse. Uñ cor epar et caput influunt et dāt alijs membris q̄cquid hñt. Epar eñ dat esse grossum et quasi corpus ipsis mēbris qꝛ mittit eis humores grossos ex quibꝰ mēbra sunt facta ⁊ ex quibꝰ nutriuntur et hoc facit per venas per quas mittit et dat sanguinē membris et hoc est quasi ꝑmus hō qui dat carnē solum. Deinde cor mittit oibus mēbris calorē naturaleꝫ et spm̄ vitalē per queꝫ oīa mēbra viuūt et hñt esse et hoc per arterias. et ipꝫ cor est quasi deꝰ qui dat aīam corpori qꝛ sicut aīa viuificat corpꝰ ita ille spūs seu calor naturalis quē dat cor viuificat mēbra et iō est sicut aīa mēbri qꝛ sine tali spū et calore mēbrum esset mortuum nec esset mēbruꝫ. Deinde ipꝫ caput exñs altissimū super oīa mēbra mittit oibus mēbris sensum ⁊ motū per neruos et ipm caput est sicut xpus. qꝛ sicut sensus et motꝰ ꝓueniens ex capite ē totuꝫ bñ eē mēbri. Ita illud quod xpus dat et mittit est totuꝫ bñ esse aīe et hoīs Sic ḡ mēbrum ipsiꝰ corporis recipit tres res a tribꝰ ab epate humores. A corde vitā et a capite sēsum et motū. Sic cōformiter hō recipit a primo hoīe carnē a deo aīam et a christo deo et hoīe sensum et motū. i. totum bñ eē ⁊ gratiam Quod auteꝫ dāt epar et cor totū pertinet ad esse mēbri. Sed illud quod dat ipm caput ptinet ad bñ esse mēbri scꝫ sensus et motus. Uñ mēbrum qđ perdidit sen

sum et motum tūc pdidit suuz bn̄ esse in corpore hūano sz tn̄ ppter hoc nō pdidit suuz esse q2 adhuc viuit et recipit influēciā ab epate et a corde sz nō a capite. Et sic videm9 per experienciā q mēbrum pōt perdere suum bn̄ esse et nō pdere esse. Sic hō pōt perdere suū bn̄ esse et tamen remanet sibi esse scz corp9 et aīa. Et sic videmus q q̄uis mēbrum nō recipiat sensū et motum a capite sic esse paraliticū Ac tn̄ semp recipit influenciā ab epate et corde. Ita q̄uis aliqs hō nō recipiat sensum et motū seu bn̄ esse a xpo tanq a capite ac tn̄ sēp recipit influenciā a deo quia conseruatur in esse quo ad aīam et recipit bn̄ficiuz creaturaꝝ quo ad carnem. Et sic videm9 per experienciā q sensus et mot9 ē quasi super additum sup̄ esse mēbri et est gratia quasi data a capite. Vn̄ videmus q mēbrum hz duos mot9 vnum de natura sua et iste mot9 est cadere deorsum vers9 terram et alium motū hz a capite scz motū sursum ante et retro et iste motus est supra naturā mēbri. Ita conformit' homo hz duos mot9 quo ad aīam scz libeꝝ arbitrium vnū de natura sua et iste motus est cadere deorsum ad nihil ad nō esse ad ppriam voluntatem et elōgari a deo. Et alium hz a christo scz moueri sursum ad deū et iste motus est sup̄ naturam seu sup̄ esse.

quia sicut est impossibile q membrum moueat' sursum nisi per influenciā capitis. Ita est ipossibile q libeꝝ arbitrium moueat' sursuz ad deum nisi per influenciaz xpi tanq capitis et per istū motuz adimpletur ipsa prima obligatō naturalis. Et q̄uis iste motus sit supra naturā liberi arbitrij ac tn̄ hō debz ipm habere et obligat' ad habendum q2 pmus homo acceperat talē motum. Sed culpa sua pdidit. Sicut mēbruz corporis debet habere talez motum vt possit moueri sursuz. Sic ergo apparet q aliud est esse et aliud est bn̄ esse. et aliud est natura et aliud ē gr̄a. Per istud exēpluz patet q oīs hō qui nō recipit influenciā a xpo ē sicut mēbrum sine sensu et sie motu in corpore et iō quasi p nihilo reputatur nisi inq̄tum pōt recipere. Sic g̊ se hn̄t xpiani ad christū et xpus ad xpianos sic mēbra ad caput et sicut caput ad mēbra et adinuicē se hn̄t xpiani sicut membra inter se aliter n̄ sūt xpiani veri q̄tum ad rem. Item sicut ē fraternitas triplex inter mēbra. Ita inter christianos. prima fraternitas mēbrorum est quia recipiunt nutrimentū ab vno scz ab epate. secunda fraternitas est q2 recipiunt vitam et spm̄ ab vno et eodē scz a corde et ista est nobilior. et tertia est quia recipiunt sensuz et motū ab vno et eodē scz a capite et ista

est nobilissima. Et si ista tertia fraternitas defficiat omibus mēbris vel aliquib⁹ sicut fit i paltico tūc prima fraternitas nec scđa nihil valent. ymo sunt mortue q̄z membra nō iuuāt seipa inter se. Ita similiter sicut fraternitas tertia q̄ ē propter xp̄m si defficiat alie sunt mortue et homines nō se iuuant inter se vt fratres.

Quod in hoīe christiano ē vna noua obligatio maior q̄ꝑ prima.

Uoniā sicut tractatū fuit in capitulo de obligatione prima obligatio q̄ fuit naturalis fuit tanta ex dare et accipere. Et ideo q̄z de⁹ modo pl⁹ dedit hoī q̄ꝑ ante dederat q̄z dedit ihm̄ xp̄m qui est de⁹ et homo vt mortē susciperet ꝑ hoīe. et iō de quāto plus valet xp̄us q̄ꝑ oīs creature de tāto plus obligatur hō ꝑpter xp̄m q̄ꝑ ꝑpter oīs alias creaturas. Et q̄z est infinita persona iō homo obligatur ꝑpter xp̄z in infinitū. Et q̄z in hoc de⁹ manifestauit amorē infinitum erga hoiem. Ideo homo obligatur deo ad amādum ip̄m sine mēsura tam ꝑpter amorē suuz tam ꝑpter xp̄z datuz hoibus qui talis fuit vt vellet mori spōte pro hominibus. et iō ista ē noua obligatio ⁊ maior q̄ꝑ prima q̄z maius est bn̄ficium sine mensura. Si ergo ꝯiungam⁹ istaz obligationez cum prima tunc erit vna infinita obligatio qua nō pōtest cogitari maior. Et sic ex obligatione infinita maior q̄ꝑ homo fecerat ꝑpt pctm̄ causata est vna obligatio infinita bona quā deus fecit q̄z liberauit hoīem ab illa infinita obligatōne mala per mortē ihū xp̄i filij dei. prima obligatio naturalis fuit ꝑpter esse scz ꝑpter corpus et aīam et propter totū mundū. Sz ista obligatio ē ꝑpter bn̄ esse et ꝑpter xp̄m. prima obligatō fuit q̄z hō fuit fact⁹ a deo de nihilo. Sz ista obligatio ē q̄z homo ē iterum fact⁹ de nihilo. Un̄ duplex ē nihil scz nihil negatiuum de quo deus fecit hoīem primo. Et aliō ē nihil ꝓuatiuū qō fecerat hō qn̄ ꝑdidit bn̄ esse ꝓuando ip̄m et acquisiuit male esse seu maliciā obliquitatē iniusticiā vicium turpitudinez ⁊ defformitatē que sunt nihil. et sic homo qn̄ ꝓuauit seip̄m de suo bn̄ esse cecidit in nō esse seu in nihil ꝓuatiuum et defformatiuū. Et iō dum de⁹ extraxit hoīem de isto nihil dando sibi bn̄ esse tūc fecit iterum hoīem de nihilo. Et sic deus primo fecit hoiem cū nō esset deinde reffecit eū cū perierat. Et iō homo obligatur deo pro seipō ꝓmo facto et etiā obligatur ꝑ seipso iteꝝ facto seu refacto et restaurato. et de quāto mai⁹ est reffice re q̄ꝑ primo facere d̄ tanto magis obligatur pro seipō restaurato q̄ꝑ pro seipso facto. Un̄ maiorē amorē

rem et bonitatē ostendit de⁹ homi restaurendo et refaciendo ipm ꝙ ipm faciendo qꝛ primo anteꝙ eēt hō nō demeruerat vt fieri non deberet ꝛ sic nihil repugnabat vt fieret. Sed postꝙ hō fact⁹ fuit peccando et deo offendēdo meruit vt perderet illud ꝑpter quod factus erat et istud propter quod factus fuerat. Et idō infinita fuit ista dei pietas benignitas et dilectō erga hoīem qñ cōtra meritum suuꝫ ipsum restaurauit et refecit quia demeritum hoīs repugnabat vt hoc fieri nō deberet. Et etiā qꝛ pro restauratione hoīs de⁹ voluit filium suum eternū deū eo fieri hoīem ꝛ per ꝯñs frēm hoīm. Et in hoc dedit hoī et hūane nature suā dignitatem talē ꝙ nō potest magis dari et deifficauit hoīem et exaltauit ita ꝙ nō potest pl⁹ exaltari. et in hoc ostēdit ꝙtum dilexit hoīeꝫ qꝛ nō potest pl⁹ satiffacere nisi deus fieret hō. et ideo indigebat homo vt de⁹ fieret homo et ipe voluit h̄ facere pro homīe et magis voluit ꝙ filius suus eternus fieret homo et moreretur ꝙ vt homo periret.

Et ideo vsqꝫ ad vltimum de potēcia deus ostēdit amiciciā et amorem quem habebat erga hominē cū in tanta necessitate et aliter adiuuit hominem. Et ipe fili⁹ dei factus homo etiam voluntarie et sponte et pie voluit dare vitā suā et seipsum mori propter homineꝫ et magis voluit mori ꝙ vt homo periret. Et sic deus magis obligauit hominem sibi sine comparatione restaurendo ꝙ primo faciendo sicut em̄ beneficia dei creuerūt et augmentata sunt. Ita obligatio erga deum creuit et augmētata est. Et ita homo. et ita homo bis debet seipsum deo et quicquid potest. Et postꝙ de⁹ dedit seipsum homi ꝙtum fieri potest et homo debꝫ dare seipm deo ꝙtum fieri potest. Et hoc homo facere nō potest scꝫ dare seipꝫ deo nisi adiuuetur per christum quia christus dat adiutorium homī vt det seipm deo ꝙtum fieri potest ꝛ adhuc quātūcunqꝫ homo det se ipsum deo millesies et millesies nihil est ad recompensationē beneficiorum dei. Et idō vt homo habeat quod reddat deo et retribuat pro oībus beneficijs acceptis sufficienter christus dedit seipsuꝫ homini et primo seipsum obtulit et dedit deo patri in cruce pro homine moriendo. Deinde iterum reddidit seipsum homini resurgēdo vt hō offerret et daret ipsum deo patri pro beneficijs acceptis offerēdo deo patri memoriā passionis et mortis christi filij sui et meritum suum et memoriam illi⁹ amoris infiniti queꝫ christus ostēdit in passione sua. Et sic christ⁹

necessari⁹ est hoī tam ꝑ obligatione que est ꝑ pctis tā ꝑ obligatiōe que est ꝑ bñficijs acceptis et vtra ꝙ est infinita. Et ideo xp̄s est oblatio et hostia ꝑ pctis nr̄is et oblatio pro bñficijs acceptis qꝛ nihil est acceptabile deo nisi xp̄s benignissim⁹ vel per xp̄m. Et ideo q̄cquid homo reddat deo nihil acceptatur: ideo nisi sit a xp̄o et cū memoria xp̄i qꝛ ipse solus inq̄tū homo est acceptabilis deo et alij propter ip̄m. Et iō vt hō sufficient̄ correspondeat diuinitati ⁊ deo patri op₃ ꝙ offerat seipsu₃ sc₃ suū amorem et suā deuotione₃ q̄tum fieri poterit et hoc simul offerēdo xp̄₃ et sic homo per iesū christū h₃ sufficientiā vt reddat deo omnia que reddere debet. Ex hijs apparet ꝙ homo xp̄ianus habet vnā noua₃ obligationē qua obligatur deo supra aliā obligatiōe₃ p̄mā per quā oīs homo obligatur deo qꝛ hō xp̄ianus nō solū est fact⁹ a deo ymo est redempt⁹ seu empt⁹ et preciu₃ suū est infinitū per qd̄ est emptus sc₃ vita ꝑsone infinite iesu xp̄i dei et hoīs que data est ꝑ sua liberatōne. Et ideo homo xp̄ian⁹ si deum offendat et iniuriet tūc facit maiorem obligatōe₃ ꝑ pctō q̄ om̄s alij hoīes qui nō sūt xp̄iani qꝛ nō peccant nisi ꝯtra vnā obligatione₃ s₃ hō christian⁹ ꝯtra duas de quāto em̄ obligatio ꝑ bñficijs acceptis est maior de tanto obligatio ꝑ peccato est maior. Et iō de tāto pctm̄ seu offensa xp̄iani excedit et supat pctā ⁊ offensas oīm alioꝝ de quāto obligatio sua pro bñficijs acceptis excedit obligatōe₃ oīm aliorū. Et qꝛ excedit eam in infinitum de tanto etiā pctm̄ xp̄iani excedit pctā alioꝝ in infinitū. et iō ad maiore₃ penā est obligatus q̄ alij sine mensura. Et iō sūme cauere d₃ xp̄ianus ne offendat deum.

Qd̄ tota intentio scia cogitatio memoria et applicatiō et studiu₃ christiani d₃ esse circa morte₃ iesu christi filij dei.

¶ quia ad longū iam declaratu₃ est ꝙ mors iesu christi filij dei erat illud per quod solum poterat fieri satisfactio liberatō redemptio et saluatio nature humane et ei⁹ restauratio. Et iō post q̄ talis mors iam fctā est eomō quo fieri debuit et sustinuit eam iesus xp̄s q̄ est hō deus et filius dei. Et postq̄ in ipsa morte est tota virt⁹ restauratōnis hūane nature quia fuit infiniti meriti quod durat ineternū et ꝑ ꝯn̄s in ipsa morte xp̄i ē totū bonu₃ hoīs et totius hūane nature. Sequit̄ ꝙ totum studiu₃ hoīs xp̄iani etiā applicatio sue intentōnis cogitatōnis et memorie d₃ esse circa mortē iesu christi. Et ꝙ tota scia xp̄iani d₃ esse de morte xp̄i et de ꝓprietatibus cōditionib⁹ et circūstancijs ei⁹. Et de necessitate et de sua ꝟtute et natura.

Quid enim debet studere et scire xpianus nisi illud in quo est totum bonum suum et tota sua scientia et totus thesaurus suus et omnis divicie sue. Et videre suam indigenciam et necessitatem Quid est thesaurus hominis nisi ipsum meritum. Et postquam in morte xpi est omne meritum hominis. sequitur quod totus thesaurus hominis est in morte xpi. Et quid etiam virtus hominis nisi meritum xpi. ergo cum in morte christi sit omne meritum. sequitur quod in morte christi est omnis virtus hominis. Qui igitur vult habere in se omnem virtutem et omne meritum et omne bonum recipiat in seipso mortem christi et portet eam in se et incorporet eam sibi. Sed quia mors christi transsit et meritum eius et virtus semper manet ineternum. et ideo mors christi non potest recipi in homine nisi per memoriam et cogitationem Et ideo quia mors christi est radix omnis meriti et omnis virtutis quando recipit in memoria et in cogitatione sua homo mortem christi tunc recipit virtutem et meritum mortis eius. Xpus enim recipit mortem suam de facto et realiter. Sed homo non potest eam recipere nisi in memoria et cogitatione. et ideo per memoriam mortis christi ipsa mors propria manet in hominibus. et quia meritum christi semper vivit et semper est licet mors sua non sit. Ideo qui habet in se memoriam mortis christi habet meritum et virtutem christi. et per memoriam christi homo facit mortem christi suam et incorporat eam sibi et vnitur cum ea et tunc homo facit vivere mortem christi in memoria sua et talis memoria vivificat hominem et facit ipsum participem in merito christi. Ecce igitur ordinem mortis christi et eius premium. mors christi fuit causa meriti et meritum causa premii et totum hoc dedit xpus hominibus quia dedit eis meritum sue mortis et premium. ergo quia ipsa mors est radix premii et meriti. Sequitur quod qui non recipit et plantat in se radicem non recipit fructum scilicet meritum et premium. Et ideo memoria mortis xpi est radix ad recipiendum meritum et premium xpi. Et vbi est maior et fortior memoria ibi recipitur magis de merito et de virtute mortis. Et quia mors xpi data est toti humane nature et cuilibet homini liberatur sicut sol quod est communis omnibus. Et ideo quilibet homo potest eam recipere in memoria sua et vnus non impedietur ab altero. Et sic omnes homines possunt insimul accipere meritum xpi recipiendo memoriam sue mortis. debet ergo laborare omnis homo xpianus vt fiat et permaneat in eo memoria mortis xpi quia per ipsam memoriam fit vera vnio et ligatio inter christianum et xpm. Ecce tota sciencia xpiani inquantum christianus est et consistit vt cognoscat duas obligationes scilicet primam naturalem et secundam que est pro peccato et cognoscat mortem christi quia ista sunt ligata inter se.

Et quia ignorat ipsas obligationes totaliter ignorat xpm et memoriam eius quia nescit necessitatem xpi et mor

tis eius et iō credidit xp̄m esse su perfluum et totū nihil et derisoriū dum hō cognoscit duas obligatō nes suas quib⁹ obligat̄ deo tūc fit in ip̄o p̄paratio ⁊ capacitas ad su scipiendū in se xp̄m et mortē suaȝ et virtutē suā et cogit̄ ire ad xp̄m. Et quāto magis hō cognoscit su am necessitatē ⁊ indigentiā tanto magis recipit christū. Sicut em̄ cognoscēdo seipsū inq̄tū erat hō per ꝯparationem ad alias creatu ras iuenit et cognouit deū eē ne cessario. Ita sil'r cognoscēdo seip sum inq̄tuȝ laps⁹ ē et perdit⁹ in uenit et cognouit christuȝ deuȝ ⁊ hoīem certissime eē. Sicut em̄ ho mini inq̄tuȝ hō necessari⁹ ē deus Ita hoī inq̄tuȝ laps⁹ ē et perdit⁹ necessari⁹ ē deus hō. et hoc ē chri stus. Et sicut hoī inq̄tū hō neces sarius fuit de⁹ creator. Ita hoī in q̄tuȝ laps⁹ ē et perditus necessari us fuit de⁹ recreator et saluator ⁊ hic ē christ⁹. Et sic ē scia duplex d̄ hoīe. vna ē de hoīe inq̄tum hō ē et alia ē de hoīe inq̄tum lapsus ⁊ perdit⁹ ē. Et sil'r duplex ē scia de deo p̄portōnabiliter vna ē de deo inq̄tum est deus. et alia ē inq̄tuȝ deus hō. Et ideo q̄a homo p̄ co gnitionem sui ipsius ascēdit ad co gnitionē dei et tm̄ quātum cogno scit de seipso tm̄ cognoscit de deo Ideo qui ignorat seipsum inq̄tū ē lap⁹ ignorat deū hoīem videlȝ christum. et iō sicut superi⁹ q̄n vo lebamus aliq̄d scire d̄ deo. argue bamus per naturā hoīs inq̄tum hō est. Ita mō si velim⁹ aliq̄d pro bare vel scire de christo deo et ho mine debem⁹ arguere per naturā hoīs lapsi ⁊ perditi. Nunq̄ igit̄ hō dȝ recedere a seipso nec a co gnitione sui ipsi⁹. et ita pōt consi derare seipsuȝ inq̄tuȝ ē hō et inq̄ tum est laps⁹ ⁊ inq̄tuȝ ē reparat⁹ Et ideo duobus modis ē op⁹ dei videlȝ op⁹ dei p̄mo factum de ni hilo. scd̄o ē op⁹ dei reparatū et re stauratum de lapsu et p̄ditione. Et finaliter et vltimo erit op⁹ dei glorificatum et cōsumatuȝ. Et sic opera dei circa hoīem dicūtur cē tria videlȝ opera creationis op̄a restaurationis et op̄a glorificatio nis. Quia igr̄ mors christi ē tota cā restaurationis hoīs lapsi. Ideo homo laps⁹ et restaurat⁹ debȝ ap plicare totuȝ suū studiū circa mor tem christi et cōtinue applicet eū sibi et recipiat virtutē eius in seip so. Sicut em̄ aliqua medicina vl' herba hn̄s virtutem nō p̄ficit in firmo nisi applicetur infirmo et ei vniatur. Ita mors christi nō profi cit homī lapso nisi applicetur ei nec hō recipit virtutem de ea.

Quod q̄uis hō lapsus repare tur ⁊ curetur q̄tū ad bene esse aīe et q̄tum ad malum voluntariū tm̄ nō reparatur q̄tum ad bn̄ esse cor poris et q̄tuȝ ad malū quod erat inuoluntarium.

Eclaratum fuit superius ꝙ in homie lapso erat duplex malum scʒ malū aīe scʒ liber arbitrij quod erat voluntariū et malū corporis qđ erat inuoluntarium. Primū maluʒ erat malū culpe secundū erat malū pene. Sicut em̄ hō habebat duplex bn̄ esse scilicʒ corporis et aīe. Ita hʒ duplex male esse scʒ corporis et aīe qꝛ perdēdo bn̄ esse aīe perdidit bn̄ esse corporis qꝛ sicut esse corporis erat ꝓpter esse aīe. Ita bn̄ esse corporis erat ꝓpter bn̄ esse anime. Et sicut remansit esse aīe. Ita remansit esse corporis declaratū fuit ꝙ ista duo mala seu istud duplex male esse cōtrariomō se habebāt in primis duobꝰ hoibus et in alijs descendētibꝰ ab eis qꝛ i primis duobus malum volūtariuʒ seu male esse anime fuit cā mali inuoluntarij seu male esse corporis. Sed i oibus alijs nascētibus ab eis per generationē libidinosam et corruptam malum inuoluntarium seu male eē corporis et carnis fuit cā mali voluntarij seu male esse aīe seu liberi arbitrij. Quāuis autē christus remoueat et destruat ab homine lapso malum voluntariū seu malū esse anime et liberi arbitrij et restituat bn̄ esse anime non tamē remouet ab hoie nec destruit malum inuoluntarium seu male esse corporis. ymo remanet male esse corporis seu carnis cuʒ bn̄ esse anime. Hoc autē ē valde cōueniens ꝙ in hoie remaneat malum inuoluntariū seu male eē carnis seu malum pene quod idē est propter mlˀta. Vn̄ homo nō cognosceret se esse lapsum et perditum si remoueretur ab eo malum inuoluntariū. seu malū et sic non cognosceret bn̄ficium infinitū sibi datum et reputaret totū quasi nihil. Et ideo cōueniens est valde homini ꝙ remaneat in eo malum pene corporis, ꝓpter bonum suum vt cōtinue cognoscat lapsū suum et qualis fuit vt sic cōtinue magis diligat christuʒ et vniatur cum eo. Sed tn̄ christꝰ cōuertit totum illud malū in bonū hoīs q̄tum ad aīam. Vn̄ sicut christꝰ per penā suam corporalē et mortem operatꝰ ē infinitū bonuʒ pro hoibus et totū bonum eoꝝ. ita ꝙ mortē ⁊ penas cōuertit i maximū bonum. ita valde rōabile fuit vt i hoie etiā remaneret mors ⁊ pena Sed sicut mors et oīs pena corporalis fuit in xp̄o volūtarie et iō meritoria pro hoibus ⁊ fuit instrumentum liberationis hoīs. ita etiam mors ⁊ oīs pena corporalis fieret in hoīe voluntaria et meritoria et esset instrumētum acquirendi merita. Sicut em̄ mors sua et oīs pena fuit summi meriti. Ita etiam mors hoīs et omnis pena corporalis voluntarie assumpta ꝓpter ipsum fieret magni meriti.

Si em̄ christus remoueret ab oi-
bus mortem et om̄s penas corpo
rales vt n̄ possent pati iaȝ tolleret
hoibus occasionē merendi ac ac
quirendi merita q2 ois pena volū
tarie et spōte assumpta ꝑpter deū
est meritoria et bona. Et iō n̄ fuit
cōueniens ꝙ remoueret ab hoie
illud quod poterat esse instrumē-
tum ad faciendū bonū et honoreȝ
dei. Nō igr̄ xp̄us remouit ab ho-
mine malū pene corporalis quod
erat inuolūtarium. Sed cōuertit
illud in bonū hoīs et facit illud
esse voluntariū vt sit meritorium
Et sic xp̄s malū voluntarium qd̄
erat in libero arbitrio et in aīa fa-
cit inuoluntariū odibile et displi-
cibile hoi. et maluȝ inuoluntariū
quod erat in corpore et quod erat
terribile odibile fugibile et displi-
cibile hoī quid em̄ terribili⁹ mor-
te. facit et reddit volūtarie amabi
le hoi et apetibile. O ad mirabilis
est cōuersio ista. Et iō hoi xp̄iano
si ver⁹ xp̄ian⁹ ē mors et pena cor
poralis ꝑpter xp̄m sūme amabilis
desiderabilis et acceptabilis quia
oīs hō xp̄ianus veraciter amat et
vlt imitari xp̄ȝ qd̄ n̄ possȝ facere si
n̄ pōt pati mortē corporalē ꝛ penā
sicut xp̄s. Quid em̄ rōnabilius vt
sicut christus sustinuit voluntarie
mortem et penā corporalē ꝑpter
hoies ꝙ esset viceuersa hoīes su-
stineant mortē ac penā corporalē
propter ipsū voluntarie et sponte
vt hoies habeant in seipsos et in
corpore exteriori illud per qd̄ pos
sint ostēdere amorē interiorē et af
fectum cordis erga xp̄ȝ. quare cō
uenientissimuȝ fuit ꝙ remanerēt
in hoibus reparatis quo ad aīaȝ
pene corporales nō tn̄ vt regna-
rent et dn̄arentur sicut an̄ et time
rentur. nā om̄e quod timet̄ ab ali-
quo dn̄atur ei ꝛ regit sup̄ eū. Et iō
mors ꝛ oīs pena corporal' dn̄abat̄
hoi ꝛ regbat sup̄ hoiem q2 timebā
tur ab hoie. Sed in hoie christia-
no mors n̄ timetur nec aliqua pe
na corporalis. et iō nō dn̄atur ꝙ-
uis sit i hoie nec regnat. ymo subi
citur voluntati eius. Sed q2 i cor
pore et in carne hoīs lapsi erat eti
am ɔcupiscētia carnis inordina-
ta per quā caro erat corrupta ꝛ in
fecta et per quā caro dn̄abat̄ aīe ꝛ
subiugabatur sibi totaliter ꝑ istaȝ
ɔcupiscētiam aīa dāpnabat̄. Et
ideo ista voluptas carnis inordi-
nata et libidinosa erat ver⁹ inimi
cus aīe q2 per ip̄m aīa erat corru-
pta et infecta ꝛ etiā ipsa caro pro
pter istam cōcupiscētiam erat ini
mica dei q2 de⁹ creauit aīam mū-
dam. Et ista caro propter istā sū-
mam ɔcupicētiam corrumpebat
et inficiebat aīam q2 trahebat ip-
sam ad se sicut meretrix trahit vi-
ruȝ. Et ideo ꝙuis ista duo volup
tas et ɔcupiscētiam carnis sit ini-
mica aīe et corrūpāt aīam vt inimi
cetur deo Ac tn̄ nō debuit destrui

nec anihilari totalit nec deleri vt nullomõ esset ymo pueniens fuit q remaneret in alijs penis corporalib⁹ qm postq aĩa recuperat suum bene esse et suã bonitatem rectitudinem et virtutem atq suam fortitudinem et per pñs liberatur a potestate ⁊ dñio carnis. Et ideo quia caro per istam pcupiscentiã dãpnauerat aiam pueniens est q talis iimicus remaneat et aia vindicet se de ipo inimico suo capitali et ptinue ipm pugniat et captiuet et vincat et pugnet cõtra eum indesinenter qm inimic⁹ mortalis nõ oz statim occidi sz debz lãguere et paulatim destrui. Sufficit ei aie q inimicũ suũ teneat sub pedibus eius et dñetur pcussiat et verberet ipm ideo sufficit aie habere adiutoriuz vt dñetur inimico suo capitali. Item esset anima occiosa quodmodo nisi haberet inimicuz cõtinuũ cũ quo pugnaret et se exercite et in pugna cõtinua cũ armis sibi datis a xpo vt sic cõtinue pugnando acqrat victorias et merita. Item etiam bonuz est hoi vt cõtinue sentiat suũ capitalem inimicum qui ipm dãpnauerat et sb cui⁹ potestate erat ⁊ sic cognoscat grãm sibi factam et cognoscat se accepisse grãm et bñ esse et qtuz valet cognoscat per experienciã ⁊ qualiter ab inimico suo liberatus fuit cui añ seruiebat ⁊ timeat deũ effendere ne iterũ reuertat sb ptã te talis inimici et tãte corruptiõis et semp recordet a quãta corruptione et feditate aĩa sit liberata ⁊ semp grãs agat ne tradat obliuioni. Cõueniẽs g fuit q remaneat i hoie reparato pcupiscẽtia carnis nõ tñ vt regnaret. et dñaretur sicut ante sz ppter causas dictas. Et sic apparet qualiter xpus oĩa mala hoĩs cõuertit in bonũ et q remanet malũ aie iuolũtariũ et dat bñ esse aie et malũ corporis facit voluntarium et meritorium.

Sequitur de sacramẽtis.

De forma et modo in quibus ibũs xpus dei filius et ver⁹bõ vt ver⁹ medic⁹ et saluator dat bñ eẽ salutem et grãm et oĩa necessaria hoi lapso vt hõ recipiat de facto et de modo regenerãdi et renouãdi hoiem ⁊ eum incorporandi cũ christo.

Uoniã autem laps⁹ ⁊ perditus indiget vt recipiat bene esse et curetur a suo malo esse. Indigz etiã vt recipiat indulgenciã et remissionẽ oĩm peccatorũ et offensarũ. Et null⁹ põt dare nisi ies⁹ xpus vt iam declaratũ est. Ideo specialiter opz venire ad factum et ad mediũ ordinatũ et institutũ a xpo i quo hõ recipiat oĩa sibi necessaria quo ad aiam. Uñ ipe xps ordinauit in ecclesia sua modum et formã in quib⁹ ipe hõ recipiet

bñ esse et salutẽ et hoc de facto recipiet. vñ quia bene esse quod homo dʒ recipere a xpo est inuisibile scʒ ipa grã que est bene esse et est inuisibilis qm̃ est res spiritualis sicut aĩa. Et ppter hoc xps ordinauit aliquas res corporales sensibiles et visibiles per quas et in quibus homo recipit adiutoriũ et bñ esse seu grãm suam ab eo videlicʒ recipiendo illas res corporales in se quequidẽ sũt visibiles ⁊ hñt similitudineʒ cũ illa grã recipienda et quodmodo significant eam et reptant. Ita q xps ordinauit et instituit q homo reciperet suũ bene esse et suũ donum per res corporales et visibiles tanq per modũ instrumẽtorꝝ ⁊ noluit dare suã grãʒ nec suũ donum nec tm̃ beneficiuʒ totaliter occulte sʒ in forma visibili et manifeste. Nõ auteʒ q illud quod datur sit visibile in se nec videatur nec audiatur sʒ solũ videt in illa re corporali ⁊ visibili sicut in modũ signi et euiusdẽ ymaginis. Et iõ vt hõ possʒ cognoscere quid est illud quod recepit in aĩa ostenditur per modum et formaʒ recipiendi et aplicandi tales res visibiles ad ipm hoĩeʒ exteriꝰ incorpore et per hoc hõ cognoscit et cogitat q sicut exterius et visibiliter fit ita ɔformiter ipe dñs iesꝰ xpus incorporatur in aĩa ⁊ hoc fuit valde ɔueniens hoĩ et ppoꝛtionatuʒ vt per talem modũ homo reciperet donum xpi. qꝛ hõ debʒ cognoscere quid est illud quod recipit ⁊ modus cognoscendi ipius hoĩs ẽ vt per sensibilia corporalia et visibilia cognoscat inuisibilia et spũalia vt iam declaratuʒ fuit in scala nature. Et ideo sicut in scala nature que consistit in rebus visibilibꝰ hõ ascendit ad cognoscenduʒ res spũales: ita similiter deꝰ hoĩ lapso ordinauit quandã scalam in restauratione sua vt per res corporales et visibiles hõ cognosceret res spirituales et visibiles et nõ solũ hoc ymo suscipiendo tales res corporales et visibiles visibiliter recipiat res spũales in visibilies inuisibiliter. Et ideo ista scala vltima ẽ scala cognoscẽdi et recipiẽdi ipas inuisibiles res in hoĩe et nõ tm̃ cognoscẽdi. sʒ scala nature est tm̃ scala cognoscẽdi. ⁊ iõ ista scala vltĩa ẽ melior et vtilior et magis frutuosa hoĩ. Prima scala est nature ista scđa scala est scala grẽ. pma scala est scala creationis et pditõis. sed ista scđa scala est scala reparatõis et restauratõis scala vite ⁊ salutis Prima est hoĩs inqtũ hõ scđa est hoĩs inqtũ lapsꝰ. Et iõ hõ inqtũ lapsus est: dʒ pmo ascendere per istam scalam q p scalaʒ nature qꝛ hõ lapsꝰ est in pfũdissimo loco et ĩfimo et distat in ĩfinitũ adeo et est inimicꝰ dei. et iõ pmo dʒ exire de illo loco ĩfimo et ascẽdere ad grãʒ dei et ad donũ dei et auxiliũ ⁊ ad

sutoriũ dei et ad bñ esse q2 alit' nõ poterit ascẽdere scalã nature. Pri mo deus ordinauit hoi ꝑfecto ha bẽti bñ esse scalã nature per quaʒ poterat faciliter ascẽdere et descẽ dere. Scdo ordinauit hoi q̄ ceci derat de bñ esse ad male esse et de grã ad culpã de amicicia dei ad i micicia.scalã gratie ꝑ quã ascen derat ad bene esse ad gratiã et ad amiciciã suã.⁊ iõ hõ lapsꝰ nõ põt inuenire deũ quã ꝑdidit nisi ascẽ dat ꝑ scdam scalã. Et si per pmaʒ pmo vult ascendere et ire ad deũ tũc frangit colũ suũ et hʒ obstacu lum et nõ iuenit deũ sʒ magis in uenit erroreʒ ⁊ dyabolũ et maluʒ suũ:per pmam scalam nature seu creaturaꝝ hõ ascendebat ad deũ sʒ per scdaʒ ascẽdit ad deũ hoiem Sic igit' sicut duplex est statꝰ ho mis.Jta duplex scala fuit ordina ta prima fuit a deo tm̃ scda fuit a deo hoie scʒ a xp̄o. Et iõ valde ra tionabile fuit vt sicut deus qñ hõ nundũ erat ordinauerat vt homo ascenderet ad deũ per scalã visibi liũ reꝝ et corporaliũ.Jta qñ fac tus est hõ et recepit corpus ordi nauit vt hõ ascendat ad eũ deũ et hoieʒ per scalã reꝝ corporaliũ.Et sicut in seipso hʒ quãdã scalam hu manitatis ⁊ diuinitatis seu corpo ris et aie in seipo.Jta etiam ordi nauit quãdã scalaʒ reꝝ corporaliũ ⁊ visibiliũ et grẽ sue vt hõ per res visibiles ab ip̄o ordinatas ascẽde ret ad grãm suã. Et sicut ip̄e ĩ sca la sua hʒ duos gradus scʒ hũani tateʒ et diuinitatem et ꝑ hũanita teʒ ascendit' ad diuinitatem et hõ etiã per corpus ascendit ad aiam Jta ɔfirmiter scala ab ip̄o ordina ta hʒ duos gradꝰ scʒ ip̄as res vi sibiles et gratiam suam et per res visibil'es ascendit' ad grãm suaʒ co gnoscendũ et recipiendũ. Nõ em̃ est miꝝ si xp̄s ordinauerit ꝙ in re bus corporalibus et visibilibꝰ hõ lapsus recipiat gratiã suã et suum bñ esse perditũ cũ deus a ꝓncipio ordinassʒ ꝙ hõ bñs iam bñ esse re ciperet suuʒ optimũ esse ꝑ res cor porales scʒ ꝑ lignũ scientie boni ⁊ mali scʒ ɔseruãdo obediẽtiã de p̄ cepto dato sup ligno scie boni et mali qd lignũ erat res corporalis ⁊ visibil'.⁊ iõ sic deꝰ ordiauerat vt hõ s'uãdo illã obediẽcia de illo li gno acciperet optie eẽ.ita etiã ordia uit xp̄s deus et hõ aliquas res vi sibiles et corporales vt hõ recipi endo illas res in se sicut ip̄se ordi nauit per obedientiã ⁊ ꝓpter obe diẽtiã recipiat grãʒ suã ⁊ bñ eẽ seu donũ suuʒ.sic vo ille res visibiles ab ip̄o ordinate et institute hñt ta leʒ virtutẽ et efficatiã ex ordinatõ ne sua ꝙ q̄cũqʒ susciepiet eas debi to modo recipiat grãʒ suã q̄ signi ficat' ꝑ tales res nõ ꝙ in illis rebꝰ ꝑtineat' talis grã sʒ q2 ab ip̄so dat' oĩ recipiẽti ꝑ ordinatõeʒ et istitu tõeʒ suã ⁊ q̄si ex quodã pacto q̄ aũt

cōtempnit tales res p quas dn̄s ordinauit dare grām suā hoī ppt hoc tales sacrificant et sacrātur p verba sua que dicūtur in nomine suo sup̄ tales res corpales q̄quō v̄ba etiā significāt illā grām susci piendō. Et iō tales res corporales et visibiles sctificate et cōsecrate p v̄ba sua sūt sufficiens instrumētū ad recipiandū grām et cōuenien tissime v̄ba xpi debent addi cū re bus corporalib⁹ q₂ sicut iaȝ decla ratuȝ fuit in capitulo de v̄bis dei duo tm̄ habem⁹ a deo creaturas suas et v̄ba sua. et v̄ba sua habēt om̄eȝ v̄tutem et deus per verbuȝ suū creaturas fecit: et ideo verba dei opantur sup creaturas visibi les. Q₂ igr̄ tales res visibiles de= bent representare illud inuisibile quod dat et recipit et hr̄e similitu dinē cū eo q₂ aliter nō faceret ho= mineȝ ascendere ad cognoscendū q₂ etiā dn̄s iesus xp̄s istituit et or dinauit tales res visibiles certas ad significandum illud inuisibile quod significatur ꝛ repn̄tatur per ipas res. Et ideo q₂ verba magis hn̄t aptitudineȝ ad significanō et repn̄tanduȝ res inuisibiles q̄ ipe res corporales q₂ hoīes vtuntur v̄bis ad significandū et vadūt et intrant ad aīaȝ et ppter hoc signi ficatio euidentior et magis mani festa fit p v̄ba q̄ per ipas res cor= porales: et iō vt significatio sit ple na cōpleta et euidentissima claris sima et determiata certa verba de bent addi cū reb⁹ visibilibus vt p res visibiles ꝛ verba q̄ audiuntur fiat vna ɔpleta repn̄tatio vni⁹ et eiusdē rei inuisibilis et sic homo ve locius et forcius ascendat ad talē significationem tanq̄ per scalam ad illam rem cognoscenō et cogi tandū vt simul videndo res ipas visibiles et representātes et ordi= natas a dn̄o et audiēdo verba iō significantia homo intelligat cla= rissime q̄ est aliud inuisibile quod debet recipere et quod dabitur a dn̄o ei et vt homo firmissime cre= dat q̄ receperit grām inuisibilem et illud quo indiget recipiendo ta les res: ideo est ibi ordinatō et in stitutio dn̄i nr̄i ihū xpi et volūtas sua que ordinauit cōstituit et vo= luit vt p tales res corporales ho= mo susciperet grām suam et adiu toriū suum et sūt etiam verba sua ibi irrefragabilia verissima. Et iō tam sua ordinatio efficax q̄ sua v̄ ba que nō pn̄t esse falsa affirmant hoīeȝ ad credendū q̄ ibi recipiet grām inuisibilem qua indiget. Ec ce igr̄ scalam firmissimā fixā ꝛ im mobilem ad ascendendū Et quia ista est scala cognoscendi ꝛ suscipi endi seu habendi: et ideo ab vtro= q̄ modo fit firmissima. Est ibi pri mo plena significatio tam ex par= te reꝝ q̄ verboruȝ vt hō ascendat cognoscendo est etiā ibi ordinatō efficax xpi et v̄ba sua vt hō ascen=

dat ad suscipiendū ⁊ credat firmis sime ꝙ accipiet talē grām repn̄tatam et significatā tam per res visibiles ꝙ per verba. Quid ei magis firmū magis solidū magis securū ꝙ ordinatō xp̄i et verba sua quid em̄ fortius in regno q̄d magis īmutabile ꝙ regis ordinatō ⁊ iō talis ordinatio xp̄i et v̄bū suū iponūt necessitatez nō tn̄ cogentem sʒ volūtariaʒ vt hō recipiēdo res tales visibiles a xp̄o ordiatas debitomō recipiat talē grāʒ significatā p̄ tales res et vt xp̄s det ipsā q: ipse se obligauit dare ex sua bonitate et volūtate sūma securitas qn̄ scʒ ordinauit tales res visibiles et fecit pactū cū sūma boitate et beignitate voluit eomō ordinare quo magis hoib⁹ puenie bat. Si ei de⁹ secrete in vētre matris qn̄ corp⁹ est organisatū creat et dat aiam rōalem sine petione et postulatiōne tāto magis dabit grām suā scʒ iuisibilē si hō debito mō recipiat res corporales ⁊ visiles ab ip̄o ordinatas ad recipiendum suā grām. vn̄ tā aia ꝙ grā immediate fluūt a deo p̄ creatōnem et sic ip̄e ordinauit qn̄ fecit hoieʒ ꝙ quotiescūqʒ corp⁹ esset dispositum ⁊ organisatū reciperet aia rōalis quā ipse crearet. ita ordinauit qn̄ restaurauit hoiem ꝙ qn̄ hō reciperet debitomō tales res corporales ab ip̄o ordinatas reciperet grā sua in aia quā ipse crearet. et

ideo sicut de⁹ nunꝙ defficit quin creet ⁊ det aias. ita nunꝙ defficit quin creet et det grām iuisibilē. ecce igr̄ modū p̄ quē christ⁹ dei fili⁹ dat hoi lapso suuʒ bn̄ficiuʒ ⁊ adiutoriū ⁊ facit ipsū p̄ticipē i merito suo et morte sua ⁊ icorporat hoinem sibi et facit ipsū suū mēbrum et hō icorporatur ei et vnit ei ⁊ fit dedomo sua et de failia sua vidʒ per res corporales et visibiles ab ipso ordinatas per q̄s hō significatur vt sit su⁹. vn̄ si hō vlt recipe grām satisfactionis et redēptiōis per christū et ꝙ mors christi que oia meruit sit sua necesse ē ꝙ adhereat et vniat christo et credat ī eū ⁊ opʒ ꝙ ista credulitas ⁊ fides occulta maifestet p̄ signa exteriora et visibilia et iō debuerūt eē signa certa ⁊ deteriata visibilia per q̄ hoies p̄testarētur credere ī christum vt cognoscerētur hoies q̄ essēt mēbra christi sic ei necesse erat hoi ⁊ puenieba vt ita satisfaceret christ⁹ pro eo. ita cōueniebat hoi vt ita vniretur christo ⁊ daretur ei grā dei christi. Et q: per tales res corporales seu signa dat grā i aia et hō santifficatur et recipit bn̄ eē Et etiam q: christ⁹ ordinauit eas Ideo p̄pter hoc debēt venerari ⁊ honorari ⁊ dn̄t dici sacra ⁊ sancta et sacramēta ꝙuis sint res corporales et visibiles. ideo signāt res sacras et sanctas et preparant ad res sacras suscipiēdas ordinatas

a sanctissimo christo. quare nō immerito dn̄t dici sacramēta. et per pn̄s scala ista est sacramentalis

Quod primū sacramētum qđ de⁹ ordinauit ē baptism⁹ seu ablutio in aqua et ē sacramētum regn̄ationis et renouationis i quo homo corrupt⁹ et perdit⁹ gignit regeneratur et renouatur in esse nouo spirituali et gratie.

Uoniā autē iam declaratuʒ fuit in capitulo ⁊ tratatu de lapsu et corruptione hoīs in quo statu est hō laps⁹ q̄tum ad aīam et liberꝝ arbitriuʒ. et iō opʒ q̄ hō totaliter mutet ab illo statu corrupto quo ad aīam et recipiat nouū esse vt recedat antiquum esse. q̄a necesse est q̄ recipiat bn̄ esse et recedat male esse. Necesse est etiaʒ q̄ aīa faciat nouas operationes et relinquat antiquas et abluat a sua corruptōne a sua feditate ⁊ macula quā p̄hit ex societate carnis corrupte necesse est etiā q̄ fiat plena remissio oīs culpe ⁊ oīs peccati et q̄ destruatur oīs obligatio ad penaʒ vt scʒ aīa sit talis ⁊ reputet talis ac si nūq̄ peccassʒ nec aliquā maculā huissʒ Et ideo christ⁹ correspondet ad oīa ista que sunt inuisibilia et debēt fieri occulte in aīa ordinauit scʒ vt extertus in corpore fieret ablutio et lauacrum per aquā elemētatam cū verbis expsse designātibus ablutionē et lauacrum in aīa. dicendo ego baptiso te in nōie patris et filij et spūssancti. quod ē idem ac si diceret ego te abluo et lauo. Ista igitur ablutio visibilis que fuit exteri⁹ in corpore sicut ordinatū est simul cum verbis institutis significāt ablutionē inuisibilē occultam et secretam quā christ⁹ facit in aīa. queq̄dem ablutio fit per nouā grām siue per nouū bn̄ esse per quod receptū in aīa renouatur aīa et mūdatur et purificatur et fit totaliter amabilis et acceptabilis deo ac si nūq̄ peccatum fuisset in ea. et incorporatur atq̄ vnit cū deo xp̄o et tota passio christi efficitur sua ⁊ applicatur ei. Et ideo ista ablutio que fit in aqua eomō quo christ⁹ ordinauit vocatur sacramentum seu signuʒ regn̄ationis hoīs quia hoc est regenerare hoiem et renouare q̄r aīa recipit nouum esse spirituale quod ante nō habebat. Et ideo per istud sacramētum aīa intrat regnum celoꝝ ⁊ hō efficitur filius dei et heres et coheres christi. Et ideo in isto sacramēto hō recipit nouum esse nouū nomē quia nominatur christianus qui sicut recipit a christo nouuʒ esse. i. rem nouam per quā efficitur hō nou⁹ Ita recipit nomē a christo. Et sic christus cōmunicat suam rem et suam grām. Ita cōmunicat suuʒ nomē et sic homo innouatur quo ad rem et quo ad nomē. Et sic sacramentū baptismi est primū sca

la sacramētalis per quā homo lapsus ascendit et est scala cognoscēdi et suscipiendi inuisibile per visibile. Unde ipsa aqua et ablutio et mod⁹ abluendi sūt id quod videt. Et ideo sic corpus ꝓportionatur rei inuisibili ꝙtuz ad significationez et figuratōez q: illud quod videtur in sacramēto et signū et figura illi⁹ quod nō videtur. ⁊ ideo debem⁹ arguere de visibili ad inuisibile. et iō sicut aqua per suā puritatem mūdat ⁊ purificat oēs maculas et infectiones corporales ⁊ totalit̄ lauat et ita significat ꝙ aīa inuisibiliter mundatur et lauat ab oī macula et oī culpa et ab oī immūdicia et totalit̄ efficit noua et hoc per aquā inuisibilē scz per gratiaz nouā et nouū eē ē scōo spūale et sicut per aquā abluitur totuz corp⁹ exterius; ita significat ꝙ tota aīa abluitur intus. Itez sicut aqua est clara et dyaphana et susceptiua luīs: ita significatur ꝙ aīa int⁹ illuminat et effugant oēs tenebre spūales. Item sicut aqua per suaz frigiditatē refrigerat ita significat ꝙ int⁹ refrigerat ꝯcupiscentia carnis que aīam inficiebat per calorem libidinosum. Item etiā significatur ꝙ aīa recipit refrigerium a pena eterna ad quā erat obligata Item sicut ablutio fit in capite et deinde ad totū corpus: ita significatur remissio plenaria et ablutio oīm culpaꝝ et offensaꝝ et oīs obligatōis ad penā eternā ita ꝙ inter aīaz et deū nullū est obstaculū qđ impediret aīam ire ad deū. et iō significat aptio ianue ꝑadisi. Et sic patz qualiter sacramentuz baptismi quod fit in aqua corporali et visibili est scala ascendēdi ⁊ cognoscēdi īuisibile quo fit in aīa. Et q: nō solū est scala cognoscendi sz etiaz recipiendi et habendi. et iō hō suscipiendo exteri⁹ formā baptismi xp̄i seu ablutōez aque ordinatam a xp̄o q̄ est visibil̄ recipit int⁹ īuisibil̄r in aīa totū illud īuisibile qđ significat p aquā visibilez et hoc de necesse ꝟtute ordinatōis xp̄i q̄ ordīauit vt q̄cūq recipet suū baptismū a xp̄o ordiatū recipiet totū illō quod significat p baptismū. et sic p baptismū visibile fit inuisibil̄r incorporatio et vnio cū xp̄o et purgatio culpe remissio pene ⁊ appertio ianue celestis. et sic ī baptismo īquo fit gn̄atio noua ⁊ mutatō de statu in statum et de statu ꝓrio ad statū ꝓriū ⁊ ō male esse ad bn̄ eē et de nō esse ad esse et de malo inuisibili ad bonū inuisibile. et ideo ibi fit mutatio de morte ad vitā de tenebris ad lumē ō seruitute carnis et dyaboli ad libertatez dei Et sic hō p baptismū perdit ⁊ acq̄rit ⁊ totum est inuisibile quod ꝑdit et acq̄rit. Et etiaz per baptismū homo morit et viuit q: aīa perdit statum antiquū et vitā antiquā et desunt esse quo ad illū statuz qui est stat⁹ p̄cti et vicij et culpe et destruitur.

Et sic est ibi queđ mors quia aĩa ꝑus viuebat in vna vita et per baptismū moritur in illa vita et icboatur noua vita. et ideo homo per baptismū expoliatur et iduitur qꝛ expoliatur malo esse et quo ad vitam carnis et affectiones corporales et induitur bñ esse quod recipit a xp̄o. et sic aĩa exuit̉ quo ad antiquū primū hoiez et induit nouū hoiez scꝫ xp̄m: et qꝛ nemo pōt incboare vitam nouā ꝑriam ꝑme vite in qua viuebat nisi relinquat ꝑmā totaliter. Et qꝛ ꝑma vita erat volūtaria. opꝫ etiam ꝙ scđa vita noua sit volūtaria: et cū voluntas nō possit cogi. Ideo opꝫ ꝙ homo volūtarie reliquat et odio habeat vitā antiquā et ei displiceat et penitat ipm sic vixisse. et sic relinquitur penitētia in hoīe adulto qñ recipit baptismū ꝛ opꝫ vt displiceat mala vita ꝑterita. Uñ quia in homine adulto est duplex culpa scꝫ originalis et actualis qꝛ peccauit per ꝓpriam volūtatem et ꝯsensuꝫ et ideo opꝫ ꝙ habeat displicentiam actualiter qꝛ debꝫ recipere nouā vitaꝫ et nouū esse auxilio. et iō opꝫ ꝙ per volūtatem ꝓpriaꝫ ꝛ cōsensū adhereat se xp̄o et credat in eū: et iō in hoīe qui vtit̉ libero arbitrio requiritur fides ꝓpria et displicētia de mala vita sꝫ in paruulo qui nō hꝫ potentiā volendi neꝗ ꝯsenciēdi et qui nō peccat per ꝓpriam volūtatem sꝫ solū hꝫ culpam originalē et totū malū venit sibi ab alio: et ideo nō reqrit̉ ꝙ hēat fidem ꝓpriam nec displicentiā sꝫ sufficit ei fides aliena et ꝙ alij credant ꝓ ipo et cōsenciant et adhercant xp̄o ꝓ ipo et qm̄ hō ante baptismuꝫ et anteꝗ̄ viuat̉ christo est sub ꝑtāte dyaboli vt iam declatū est. et iō vt dyabolus expellat̉ ꝛ sua potestas fit exorcism⁹ añ baptismuꝫ ꝛ etiam fit cathecomini⁹ i. instructio de fide tāꝗ̄ queđ preparatoria ad baptismuꝫ Uñ quia in baptismo fit noua ḡnatio sp̄ual̉ et acquiritur noua forma. Jō debent oīa illa precedere que preparāt ꝛ valēt ad illā formā recipiēdā

Qđ sacramentum baptismi est scala ascēdendi et discendendi.

Icut aūt ꝑ sacramentū baptismi homo lapsus ascendit duob⁹ modis scꝫ cognoscendo et suscipiendo grām inuisibilem ita quođmodo xp̄s ascēdit hoiez lapsum in ipo sacramēto baptismi. in quo homo lapsus venit ad christū et christus venit ad hominem.

Unde ista sūt ordinata inter se q̄si quedē scala et cathena scꝫ diuinitas xp̄i et hūanitas mors seu passio et baptism⁹ xp̄i. Uñ gratia xp̄i bñficium et donū suū fluit et descēdit a deitate seu diuinitate xp̄i originaliter et hoc per hūanitatē xp̄i virtute mort̉ et passionis sue in qua est infinitū meritū et infinita virtus et hoc est per batismuꝫ

xpi. et dū hō recipit sacramentuz baptismi tunc gratia descendit ad hoiez. et sic xps tangit hoiem per baptismū suū: et sic baptism⁹ ē vltim⁹ gradus istius scale in descēdendo et istomō xps descendit qz donū eius descendit et induit hominez ex alto et q̄si totū induit qz sicut exteri⁹ corp⁹ cooperit cū aq̄. Ita eq̄. intus induit totaz aiam cū sua gr̄a cooperit eam. et sic xps tāgit corp⁹ cū aqua sua et tāgit aiaz cū gr̄a sua. et sic tot⁹ homo tangit a xpo: et iō tam corp⁹ q̄ aia incorporant et vniūtur cū xpo. et iō totus hō efficitur mēbruz xpi: ꝛ per ꝯñs hz partem in morte et passione xpi et in ꝟtute et merito passionis ei⁹ et hō baptisatur in morte et passione xpi ꝛ in sanguine eius qz in ꝟtute ꝛ merito mortis xpi in qua est aspers⁹ sanguis ei⁹ donū et gr̄a descēdit ad aiam que lauat et ideo baptism⁹ est instrumentū passionis xpi. Sic igr̄ totū est xpi et gr̄a descendens et baptismus p quem gr̄a descēdit et mors et passio hūanitatis per cui⁹ ꝟtutez descendit ꝛ diuinitas aqua gr̄a fluit vt a fonte et tāq̄ de fonte et etiaz homo efficitur ipsi⁹ xpi per baptismū: et sic nō in merito hō noiat christian⁹ et efficitur infiniti valoris et precij qz tūc empt⁹ est infinito precio scz morte xpi ꝛ nō est sui ipsi⁹ ipe hō tūc: sz est ex christo qz est membrum christi. et iō qui iniuriat et persequit christianū iniuriat et persequit christū. ꝛ qui honorat xpianuz honorat christū. Et ideo hō christianus dz reputare se esse xpi et nō sui ipsi⁹ et per ꝯñs dz cogitare quāto et quali p̄cio est emptus et q̄tū est xpianuz et quāta gr̄a est esse christianū. Et iō sūme dz cauere homo ne tm̄ nomen polluat ꝛ deturpet ne discordet a christo nec ipsū offendat. Ecce igit cathenā mirabilez seu scalam immobilem firmissimā diuinitas christi imutabilis habūdantissima creās oia de nihilo et hūanitas christi i qua est infinitū meritū et infinita virtus ꝑpter mortem ꝛ passionez suā quodquidē meritū semꝑ durat et nūq̄ pōt euacuari et baptism⁹ in quo est ordiatio et istitutio christi et preceptū recipiendi et omis hō qui recipiet illuz recipiet gr̄az suā. et iō qz ordinatio sua est imutabilis. ideo baptism⁹ semꝑ habz virtutē et efficatiam. et sic ista scala semꝑ manet fixa et immobilis Jō baptism⁹ fuit ordinat⁹ et nulla debz esse dubitatio quin hō recipiens aquā baptismalē recipiat donū et gr̄az xpi et in ista scala nihil est visibile nisi baptismus cum suis ꝑtinentijs. Et iō homo qñ recipit baptismū xpi capitur et ligatur inuisibiliter per gr̄am sibi dataz cuz xpo inuisibili et eleuatur et q̄si suspenditur et hoc per mediū visibile scz per baptismū xpi. et iō sa-

cramentū baptismi est q̄si homus p̄ quē christ⁹ piscat̃ ⁊ capit hoīes et trahit ad se q2 in hoīe est aliq̄d visibile et aliquid est occultū. Ita in baptismo est aq̄ visibilis et su= scipiendo aquaȝ exterius aīa int⁹ capitur per gratiā et efficitur x̄pi et sic patȝ qualiter christ⁹ descen= dit ad hoīeȝ per baptismuȝ et hō etiā ascendit ad ip̄m per ip̄m ba= ptismuȝ et fit ibi quodd̄ matrimo niuȝ et quid̄ cōtractus et quoddē pactuȝ et ꝓmissio iter x̄p̄m et aīaȝ quia aīa suscipit x̄p̄m in baptismo volūtarie et etiā x̄ps suscipit aīam et induit et ornat eam vestimētis suis inuisibilib⁹ et exuit et expoli at eaȝ vestimētis suis inuisibilib⁹ antiquis corruptis et in honestis et id̄ in baptismo aīa efficitur filia dei q2 ē spōsa filij dei. et exinde ap paret cū q̄ta solēpnitate dȝ cele= brari sacramētuȝ baptismi et susci pi in quo fit tale matrimonium et aīa suscipit talē spōsuȝ imortaleȝ i uisibilē filiū dei ⁊ filiū virgis veꝝ deū ⁊ hoīeȝ oīpotenteȝ sūme amā bilem sūme dulceȝ sūme desidera bileȝ sūme hoībus bonuȝ summe sapientē q̄ voluit spōte mori ⁊ cru cifigi ⁊ totū suū sāguinē fūdere ꝓ amore eius et lauare ip̄am aīaȝ in mūdissimā vt ipsa fieret spōsa sua et liberaretur a patibulo dyaboli et ne esset meretrix eius et a dam pnatōe et perditōe eterna. Meri to igr̃ magna celebritas et solem pnitas debet ſuari in tātis spōsa libus tanti et talis sponsi et meri= to dȝ etiam aīa ſuare fidelitatem verā et integrū amoreȝ tali spōso et oīa que ei ꝓmisit. Merito etiā debȝ semp recordari talis matri= monij et oīm que ꝓmisit et sūme cauere ne corrūpat tātum et tā mi rabile matrimoniū. Ex istis igitur que dicta sūt apparet qualit̃ aīa per baptismū ascendit nō soluȝ co gnoscendo per visibile illud inuisi bile ymo etiā ascēdit vsq3 ad ma= trimoniū et nuptias filij dei x̄pi ⁊ fit sponsa filij dei ascēdit etiā vsq3 ad filiatōnē dei q2 sit filia dei ascē dit q2 sit digna esse amica dei vt i tret in regnuȝ dei ad societatē an geloꝝ. et tn̄ ante batismū erat me retrix dyaboli et dāpnata ineter= num cū dyabolo ⁊ malis angelis Igit̃ sacramētum baptismi ē scala ascēdendi et descēdendi vt dictuȝ est et lauacrū regn̄ationis purifi= cationis et mūdificationis vt iā superius dictum est.

Quod scd̄ȝ sacramētuȝ ē sacramē tum ꝯfirmatiōis per quod hō iaȝ genit⁹ nouiter per baptismū robo ratur et augmētatur et ad ꝑfectā etatē ducitur in esse sp̄uali et gr̄e et ꝯfirmat̃ ad pugnāduȝ et ad no mē x̄pi publice ⁊ audat̃ cōfitēduȝ et fit per vnctionē crismatis in frō te cum ꝟbis ad hoc cōstitutis.

Eclaratuȝ ē autē qualiter p̄ sacramētuȝ baptismi hō re

cipit nouū eē spūale quo ad aīam et de nouo regnatur et renascitur ⁊ ē ꝓprie natiuitas spūalis ipsius aīe et qm̄ per visibilia et corporalia ascēdim⁹ ad cognoscēdū inuisibilia et spiritualia qꝛ sensibilia et corporalia portā silitudinē ⁊ quādam ymaginē rerū spūaliū. et iō qꝛ duplex ē vita in hoīe scȝ corporalis et spūalis ⁊ etiā duplex natiuitas scȝ corporal' ⁊ spūalis et etiaȝ duplex eē ⁊ etas scȝ aīe ⁊ corporis et iō ex illis q̄ videm⁹ fieri in vita et etate ⁊ natiuitate corporali possumus videre ⁊ arguere q̄d existat ī vita etate et natiuitate spirituali. Et qꝛ in vita corporali et visibili ꝑmo hō gn̄atur et incipit esse et viuere per generatōnē deinde ꝑ etatem et natiuitatē accipit cremētū donec perueniat ad ꝑfectā etatē et ad robur et ad ꝑfectam ꝟtutē vt possit facere ꝑfectas operationes hūanas ſm corp⁹ Sic igitur ꝑmo ē ibi gn̄atio deinde augmentum corporale ꝑ quod hō deueīt ad etatē perfectā. Sic g̃ ꝯformit' fit in vita spirituali ipsi⁹ aīe qm̄ ꝑmo hō accepit vitā spiritualē ⁊ generatur quo ad illam. deinde opȝ ꝙ recipiat augmētum vite spiritualis et roboret' et firmetur in tali vita vt ꝑfecte possit operari operationes que pertinēt ad vitam spiritualem. et ideo qꝛ per baptismū homo recipit de nouo vitā spiritualem et incipit esse et est quedeȝ generatio spiritualis necesse ē etiam ꝙ sit aliud sacramentum post baptismū in quo aīa recipiat augmētum vite spiritualis et in quo aīa accipiat etatē perfectā robur ⁊ fortitudinē vite spiritualis. ⁊ ideo post sacramētuȝ baptismi ordinatuȝ ē sacramētuȝ ꝯfirmatiōis qd̄ ita se hȝ ad baptismū sicut augmentum ad gn̄ationē et sicut baptismus est quedē spūalis gn̄atio vt hō viuat in vita christiana. Ita etiā sacramētū cōfirmationis est quodam spirituale augmētum ꝓmouēs hoīem in etatē spiritualē ꝑfectam. et iō ē sacramentū plenitudinis scȝ ꝑficiēs illud quod datuȝ ē prius in baptismo in quo dat' ipsi aīe grā et augmentum plenitudo et robur dat' in scdo sacramēto scȝ ꝯfirmationis. Un̄ grā que dat' in baptismo lauat aīam totaliter et ista ē sua ꝓpria oꝑatio. Sȝ grā que dat' in sacramēto ꝯfirmatiōis roborat aīam et firmat. et ideo qꝛ ista ē alia oꝑatio distincta a ꝑma necesse ē ꝙ sit illud sacramētuȝ distinctū a ꝑmo vt oīa fiāt ordinato mō. Si igr̄ huc' ordo debit⁹ ī rebus corporalib⁹ ⁊ ī vita corporali mlto magis dȝ eē ordo ī vita spūali cū idē dn̄s ordinauerit vtrāqȝ vitā. Et ideo vbi noua operatō ⁊ nouus effectus in aīa ibi debȝ ordinari spirituale sacramētuȝ. Un̄ sacramēta sunt ad aīam cōplēduȝ et ꝑficiēduȝ et christ⁹ per ipsa sacramenta operatur in aīa nostra

faciẽdo in ea distinctas operationes ꝛ distictos effect⁹ ꝑ distincta sacramẽta tanꝙ per disticta medicamẽta et istrumẽta distincta ꝛ instrumẽta disticta scõm indigenciam aĩe et ꝫm ꝙ ei cõuenit et expedit iuxta suã naturã ꝛ capacitatem vt oĩa fiãt de gradu in gradũ qꝛ oĩa etiã ꝓpter hoiez fecit sic vt ꝙ fecit ꝫm ꝙ cognosit expedire magis hoi vt oĩa fiant de gradu i graduz. Necessariũ ẽ oi hoi vt recipiat grãm cõfirmãtem roborantem augmẽtantẽ et perficientem aĩam in vita spũali quã recipit in baptismo de nouo qm̃ si hõ post baptismũ hꝫ veire viuere necesse est ꝙ pugnet ꝯtra inimicos suos et cõtra ĩimicos vite spũalis et fidei christiane tam visibiles ꝙ̃ iuisibiles occultos et maĩfestos et h̄ cum grã sibi data necesse ẽ etiã ꝙ cõfiteatur nomẽ ihũ xp̄i publice et audater sine timore et sine verecũdia tanꝙ̃ mẽbrum ipius christi Et qꝛ ihũs xp̄s ẽ de⁹ et hõ crucifixus ꝓ hoibus et dei fili⁹ equalis per oĩa in deitate deo patri et sibi similis. et iõ qꝛ cõfiteri publice coram hoibus ꝙ christ⁹ crucifixus de⁹ et hõ est fortissima res ꝛ etiaz apparet derisoriũ et maxĩe coram potẽtib⁹ ĩimicis christi qui pñt arridere et dare occidere tormẽta. et ideo ꝓpter istã cõfessionẽ fiendaz eomõ quo fieri dꝫ necesse fuit vt hõ reciperet grãm cõfirmãtem vt sit constãs ꝛ fortis tam in pugna ꝙ̃ in confessione nomis christi. Et qm̃ quodlꝫ sacramẽtum est scala cognoscendi et suscipiendi iuisibile per visibile. et iõ scut in sacramẽto baptismi factũ ẽ. ita fiat ꝓcess⁹ in isto sacramẽto. vñ opꝫ ꝙ i quolibꝫ sacramẽto visibile ꝓportionetur iuisibili quo ad significationẽ et reputationẽ. Et iõ qꝛ crisma qđ est cõpositũ ex oleo oliuaꝝ et ex balsamo est res visibilis in isto sacramẽto et vnctio que fit exteri⁹ in frõte cum v̄bis significãtibus operationẽ interiorẽ que fit in aĩa que sunt ista. Signo te signo crucis cõfirmo te crismãte salutis in nomine patris et filij et spũssancti. Et ideo tam per oleum et balsamum ꝙ̃ per verba possumus arguere omnia illa que sunt in hoĩne per istud sacramentum. vnde sicut videmus ꝙ oleum natat supra aquam et ascendit. Ita significatur ꝙ gratia que ꝯfertur in isto sacramento natat et ascendit supꝫ gratiam que datur in baptismo ꝛ est superior quia illa datur ad abluendum animam et ista ad roborandum aut aumentendum et fortificandum aĩam in pugna. Et etiam sicut oleũ reddit aquã saporosam et sapidam. Ita significatur ꝙ per grãm q̇ datur i hoc sacramẽto hõ recipit maiorẽ et dulciorem saporem in xp̄o et reddit magis saporos⁹ alijs hominibus in fama i

conuersatione in vita et in oibus suis operationib⁹. ita ꝙ ꝑ istā gratiam hō efficit apt⁹ ad cōuersandum cū hoibus. Item sicut oleū extenditur et dilatatur magis ꝙ aq̄ q̄a modica gutta olei crescit ⁊ extenditur. Ita ꝙ oleū significat cremētum et augmētum. Ita significatur ꝙ per grām que datur in isto sacramēto hō xp̄ian⁹ extenditur et dilatatur exteri⁹ ad alios hoies per bonas operatiōes et ꝑ cōfessionē nomis xp̄i et reddit nomen xp̄i amabile in cordib⁹ aliorum. et significatur etiā ꝙ per istā grām homo accipit augmētū spirituale et plenitudinē grē. Item etiā sicut oleū est mūdum significat ꝙ in hoc sacramēto mūdo datur grā per quā hō h̄z conscienciam mūdam et opera mūda. Item etiam arbor oliua semꝑ h̄z vigorē et viriditatē et nūꝙ perdit ista neqꝫ per frig⁹ neqꝫ per calorē. Ita significatur ꝙ per grām que ꝯfertur ī isto sactramēto h̄z hō semꝑ vigorem et viriditatē et ē fort̄ et cōstans in vita spūali et per nullas tribulationes desistit a ꝓfessione nois xp̄i. Item etiā sicut oleū ē linitiuum dulcificatū et suaue. Ita significatur ꝙ grā spūs sācti que datur in isto sacramēto et linitiua dulcificatiua et suauis. Ita ꝙ facit hoiem leuē dulcē suauem ⁊ misericordem alijs in cōuersatione. Ita ꝙ in leuitate dulcedine ⁊ suauitate cōuersatur īter alios hoies tam bonos ꝙ malos. et iō oleū recte significat grām spūs sancti qꝛ ꝓprietates olei recte cōueniūt cū gratia spūssancti et cū operatōnibus ei⁹. etqꝛ cū oleo admistet̄ balsamum in hoc sacramēto. iō significatur ꝙ sicut balsamū h̄z p̄ciosū odorē et est valde odorifer̄ quem odorē mittit extra se. Ita silr̄ ꝑ gratiam que cōfertur in hoc sacramēto hō extra se emittit odorez bone fame et bone vite ad alios hoies et abstrahit alios ad se ⁊ reddit nomen xp̄i odorifer̄ alijs hoibus.

Apparet igr̄ qualiter ista vnctō visibilis que fit exteri⁹ in corpore ꝑ crisma recte ꝓportionetur cū vnctione inuisibili que fit interius in aīa per grām spūssancti significādo et repn̄tando. Et ꝙ ista vnctio fiat in fronte. Ideo significatur ꝙ in isto sacramēto datur grā ad pugnanduz et ad cōfitendū publice nomē xp̄i sine timore ⁊ verecūdia Vn̄ signū fortitudinis ⁊ cōstancie ostenditur in fronte et etiā timor ⁊ verecūdia ostēditur in facie ⁊ maxime in fronte ⁊ iō ad significādū ꝙ per grām que datur ī isto sacramēto hō xp̄ian⁹ accipit fortitudinem et robur ad pugnandū et ꝙ perdidit verecundiā et timorē qn̄ erit necesse cōfiteri publice veritatem et dicere neqꝫ ꝓpter ignominiam mort̄ xp̄i in cruce nec ꝓpter penā ⁊ ignominiā passionis vt scꝫ

hō formidet, p cōfessione nois xpi si opus fuerit sustinere q̄tūcunq̧ penā et igomiā tanq̄ ver⁹ pugil vnct⁹ ad preliū et tanq̄ strenuus miles xpi ferēs in frōte signuꝫ sui regis et triūphale vexiluꝫ crucis eius. et iō cōfirmatur cū manu et crux imp̄mitur frōti ad significandum oīa p̄dicta. Sic igr̄ hō baptisatus et xpian⁹ recipiēdo talem vnctionē crismatis in frōte p modum et formā quib⁹ fieri dꝫ cum verbis sup̄dictis. Cōfirmat̄ in aīa int⁹ et roboratur et recipit gratiā inuisibilē per quā recipit augmētum spūale et pueit ad pfectā etatem spūalem vt sit plen⁹ xpianus et apt⁹ ad oīa sup̄dicta q̄ necessaria sunt hoi xpiano si debeat viuere in hoc mūdo. Et sic patꝫ dr̄a inter sacramētum baptismi et sacramentū ɔfirmationis qꝛ sacramentum batismi ē quedē mutatō de n̄ esse ad eē. Sed sacramentū ɔfirmationis ē quodd̄ spūale augmētum de esse iperfecto ad esse perfectum et de etate iperfecta ad pfectā et d̄ puero ad virū. Et sicut se hꝫ augmentum ad gn̄ationē. Ita se hꝫ cōfirmatio ad baptismum

Quod tertiū sacramētū ē sacramētū corporis et sanguis ihū xpi qd̄ ē sacramētū vnitat̄ ꝛ cōicatōis et viaticū refectiōnis ꝛ sacrificiū oblatiōis in quo hō xpian⁹ iā genit⁹ ꝛviuēs p baptismū i vita spūali ꝛ i esse gr̄e ꝛ roborat⁹ ꝛ augmētatus p ɔfirmatione nutrit̄ ꝛ ɔseruatur in eadē vita spūali ne deffi ciat in via ꝛ substētatur donec veniat ad patriā et ad eternā gl̄iam et per quod vnitur christo ꝛ membris ei⁹ per amorē ꝛ mutat̄ ꝛ trāsformat̄ ieū sic nutrimētū i nutritū.

Uoniā aūt vita spūalis cōformat̄ vite corporali vt iaꝫ dictum ē. Ideo sic in vita corporali reqritur p̄mo gn̄atio p quaꝫ hō accipit vitā. scd̄o reqritur augmētum per quod hō ducit̄ ad pfectōnem vite. tertio reqritur alimētuꝫ p quod ɔseruatur in esse. Ita etiā requiritur in vita spūali p̄mo gn̄atio per q̄ hō accipit vitā spūalem scd̄o requiritur augmētū p qd̄ hō ducitur ad pfectionē vite spūalis tertio requirit̄ alimetum p qd̄ hō cōseruatur in vita spūali. Et iō sic in vita spūali oportuit baptismuꝫ esse qui est spūalis gn̄atio et etiaꝫ ɔfirmatō que ē spūale augmentū Ita oportet esse vnū sacramentū quod sit spūale alimentū et nutrimentum in quo hō ɔsūmaret̄ cōpleatur ꝛ cōseruetur totaliter i bono et in vita spūali. Et qꝛ iā declaratū fuit in tractatu de amore ad longū qd̄ ē ver̄ bonū hois. ꝛ declratū fuit q̄ amor dei ē totuꝫ bonū hois et vita ei⁹ et de q̄ amore dei nascit̄ ver̄ gaudiū et delectatio v̄a tāq̄ fruct⁹ quo aīa viuit. ꝛ etiā dictū fuit q̄ finale ɔplemētū hois ē vt hoies vniātur cū deo p

amorē ⁊ iter se. Ita ꝙ vn⁹ diligat aliū sicͨ seipm ⁊ oms reputēt se tā ꝙ vnū hoīem nec aliter erit ꝯplemētum in hoīb⁹ nisi sit tanta vnitas ꝙ diligāt se tanꝙ vnū. et hoc nō pōt fieri nisi sint pmo vniti cū deo. Ita ꝙ quilꝫ pmo vniatur cū deo et virtute illi⁹ vnionis vniātur inter se. ⁊ qꝛ ista perfecta vnio fit ꝑ amorē qui mutat et cōuertit amātem in amatū. ⁊ vnit amantē cū amato. Et iō necessariū ē hoībus xpianis vt habeāt vnū sacramentū in quo recipiāt amorē dei per quē vniātur inter se cotidie. Vñ quilꝫ christian⁹ ē mēbrū xpi per baptismū ⁊ oēs christiani faciunt vnū corp⁹ cū xpo. et iō sicͨ mēbra hñt vnitatē cū capite et inter se. Ita christiani dñt hr̄e vnitatē cum xpo ⁊ inter se ⁊ nisi pmo vniantur cū christo ꝑfecta vnione ñ pñt adinuicē vniri qꝛ vnitas mēbroꝝ suitur ab vnitate capit. ⁊ iō quilꝫ christian⁹ si vl't habere pfectam vnionē cū aliis hoībus xpianis necesse ē ꝙ pmo habeat vnitatē cū christo. ⁊ ꝙto magis vniet cū christo. tāto magis vniet cum aliis xpianis. tūc aūt hō xpianus pficit cōplet et nutrit qñ vnit cum christo ꝑ amorē christian⁹ ꝯuertitur ⁊ mutat i christū ⁊ assimilatur ei ⁊ ꝑ ꝯñs vnit cū oibus mēbris suis. vñ sicͨ nutritio corporal' fit ꝑ calorē naturalē. Ita nutritō spūal' fit per calorē spūalē scꝫ ꝑ amorē.

Et sicut calor natural' ꝯuertit nutrimētum in rē nutritā et vnit. Ita amor cōuertit amātem in rē amatem ⁊ vnit. Sed tñ ꝯriomō fit nutritio spūalis ⁊ corporalis qꝛ i nutritione corporali nutrimētum cōuertitur in sbam rei nutrite. Sed in nutritione vite spūalis res nutrita ꝯuertitur in naturaꝫ rei nutrientis et nutrimēti ⁊ ipm nutrimentum nō mutat' sꝫ solū res nutrita. ⁊ cā diuersitat' ē qꝛ res amās nutritur ȯ re amata qꝛ res amata est nutrimētum et cib⁹ rei amātis et cā hui⁹ est qꝛ amor ꝯuertit amātem in amatū qꝛ ista est sua natura vt iam declaratū est. Ideo res que amat cōuertitur in rē amatā et per ꝯsequēs in nutritione vite spūalis res nutrita mutat' ⁊ cōuertitur in rem nutrientem. et q̇a christ⁹ de⁹ et hō est res amata et xpian⁹ est res amās. et iō seq̄tur ꝙ christ⁹ ē nutrimetuꝫ spūale christiani ⁊ ꝙ christian⁹ ꝑ amorē conuertit' in christū et recipit formaꝫ silitudinē et naturā xpi ⁊ ipe xps ñ mutat' sꝫ magis mutat ⁊ trāsformat i seipsū. vñ sicͨ i nutrimēto corporal' vite ipsū alimētū expoliat' ⁊ ꝯnudat' a sua ꝓpa natura ⁊ forma et capit silitudinē ⁊ formā rei q̄ nutrit' sicͨ panis recipit formā carnis Ita per cōtrariū i nutritione vite spūalis q̄ fit per amorē res nutrita expoliat' et denudat' a sua ꝓpa natura ⁊ forma ⁊ recipit silitudinē

et formā rei nutrientis. Sicut igr̄ se hʒ nutrimētum ad rē nutritam in nutritione spūali vite ꝙtuʒ ad transmutationē. Ita se hʒ res nutrita ad nutrimētuʒ in nutritione corporali. Sed tñ i nutritione spirituali tam res nutriēs ꝙ nutrita crescit sʒ aliter et aliter qꝛ xp̄ian⁹ qui est res que nutritur crescit i vigore cōfortatur ꝛ melioratur in se ip̄o qñ mutatur in xp̄m. Sed xp̄s nō crescit in seip̄o nec recipit vigorem sʒ soluʒ crescit qꝛ fit vnuʒ corpus nouum in quo xp̄iani fiūt mēbra et ip̄e caput et sic xp̄s crescit i mēbris suis ꝛ totū illud corp⁹ potest vocari xp̄s qꝛ ip̄e est caput et xp̄iani sunt mēbra ei⁹. Et sic xp̄us dum amatur mutat xp̄ianos in se ip̄m per amorē ꝛ tūc facit crescere corp⁹ suum nouū. Et sic quilʒ xp̄ianus duʒ mutat᷑ a xp̄o per amorē fit veꝝ mēbrum xp̄i. et qꝛ natura amoris est ꝙ qñ res amans suscipit rem amatā tūc capitur ꝛ suscipitur a re amata. Ita ꝙ res amās per amorē capitur. et iō duʒ xp̄ianus capit xp̄m per amorē tāꝙ suum nutrimētum et tunc capitur a xp̄o et xp̄us comedit et crescit q̇a suum corp⁹ crescit. Quia igitur ꝑ amorē fit nutritio spūalis vite ꝛ ꝑ amorē xp̄iani nutriuntur in xp̄o ꝛ fiunt vera mēbra ei⁹ et trasformātur in xp̄m ꝛ vniūtur ei ꝛ per ꝯñs inter se vniūtur ꝑfecta vnitate. et ideo vt ista nutritio fiat cōtinue ꝛ vnitas ista cōseruetur et crescat ꝛ membra christi cōtinue nutriētur corp⁹ ꝛ sanguinē. Ideo christ⁹ instituit ꝛ ordinauit spūale sacramētū corporis ꝛ sanguinis sui i quo corpus suum veraciter ꝛ realiter cōtinetur ꝛ in quo ip̄emet est pn̄s et in sua ꝓpria persona qꝛ ip̄se solus est veꝝ alimētum et nutrimētum spūalis vite. Et qꝛ i quolibʒ sacramēto est visibile et inuibile et quolibet sacramētum est scala cognoscēdi et suscipēdi. et iō sicut in baptismo et cōfirmatione factuʒ fuit. ita faciam⁹ i isto sacramēto ꝛ ascēdamus de visibili ad inuisibile.

Uñ sicut in sacramento baptismi res visibilis est aqua et ablutio ꝑ aquā cū verbis institutis. Et in sacramēto cōfirmationis res visibilis est crisma seu oleū et vnctio ꝑ crisma cū v̄bis ordinatis. Ita in isto sacramēto res visibiles sūt species ꝛ nr̄a est panis ꝛ vinū cū v̄bis ordinatis a xp̄o. Deinde fit māducatio visibilis sicut i baptismo fit ablutio ꝛ in ꝯfirmatōne fit vnctio. Sed est dr̄a inter ista res visibiles que sunt in isto sacramēto ꝛ inter res visibiles que sunt in alijs duob⁹ qꝛ in baptismo aqua remanet aqua ꝛ in cōfirmatione crisma manet crisma. Sed in isto sacramēto panis nō remanet panis nec vinū remāet vinū qꝛ v̄ba illius sacramēti sunt alteri⁹ cōditiones ꝙ verba alioꝝ sacramēto

rum qr verba alioꝝ sacramētoruꝫ significāt effectū et operatōem inuisibilem que fit īīt⁹ in aīa et non significāt effectū aliquem fieri in aqua nec in oleo. Sꝫ in isto sacramēto v̾ba significāt effectū et operatōēꝫ inuisibilē fieri in ipsis reb⁹ visibilib⁹ scilꝫ in pane et in vino qr significāt trāsmutationeꝫ realē et veram panis in corpus xpi ꝛ vini in sanguinē eius. Et iō sicut realiter et v̾aciter dū v̾ba ꝑferunť in alijs sacramētis fit effectus ꝛ operatio inuisibilis nouiter int⁹ ī aīa Ita ꝯformiter dū verba ꝑferūtur super res visibiles scꝫ sup panē et vinū fit effectus et operatio in pane et vino ꝭm ꝙ v̾ba significāt qr nō videť maior ratio de v̾bis baptismi ꝙ̄ de v̾bis istius sacramenti q̄n habeant efficatiā cum istud sacramentum sit nobilius et maius Si igr̄ v̾ba que ꝑferunť in sacramēto baptismi quod est primum sacramentū hēant efficatiā et homo baptisetur int⁹ in aīa sequitur etiā ꝙ v̾ba istius sacramēti hēant efficatiā vt scꝫ panis mutetur in corpus et carnem xpi verā ꝛ vinū in veꝝ sanguinē eius. et si baptimus est veꝝ sacramētum necesse est ꝙ istud sit veꝝ sacramētuꝫ cū ideꝫ dñs ordinauerit ꝛ instituerit Sed per experienciā apparet ꝙ batismus est verū sacramētuꝫ q̄a hō mutatur et renouatur in vita per ip̄m. Igitur et istud est veruꝫ sacramentum.

Probatio ꝙ verba christi faciant illud quod significant.

Uot autē verba christi faciant quod significāt realiter et de facto hoc manifestať sic. Opꝫ ei de necessitate ꝙ v̾ba creatoris ascēdant per vnū gradū sup verba creature et necesse est dare vnū gradum magis v̾bo dei sup verbum hoīs. Sed verba homis sēper significāt aliquid. igiť verba dei aliquid dn̄t habere vltra significationē scꝫ ꝙ faciant id quod significāt aliter nihil pl⁹ haberent ꝙ̄ verba hoīs quod est absurdissimum dicere. Si igr̄ v̾ba hoīs habeāt hāc virtutē scꝫ ꝙ significētet vltra hoc verba dei faciūt quod significāt. Igitur v̾ba que ꝑferunť in sacramētis significāt et faciunt quod significāt. seq̄tur igitur ꝙ v̾ba christi que significāt suū corp⁹ esse et existere in isto sacramēto faciunt ipsum existere ibi mutando panē in corp⁹ et vinum in sanguinē. Item etiā verba hoīs semper significāt et nō semp est. ita in re sicut significāt. ymo aliq̄n sunt falsa. Igitur opꝫ ꝙ verba christi dei et hoīs habeāt vnum graduꝫ magis scꝫ ꝙ sēper significēt et ꝙ sit ita in re sicut significāt ita ꝙ n̄ possint esse falsa ſꝫ semp sint v̾ra et hoc ē necesse aliter nihil pl⁹ haberent verba christi ꝙ̄ verba puri

hois. Cũ igitur ꝟba isti⁹ sacramē-ti sint ꝟba xp̄i et nō puri hois seq̇tur ꝙ semꝑ sint vera et ita eē sicut significāt. Item etiā si creatura ha-beat ꝟtutem mutandi aliaȝ crea-turā in se vt caro mutat paneȝ in seip̄am quare etiam verba xp̄i nō habebūt virtuteȝ vt mutēt paneȝ in carneȝ suā ⁊ vinū in sanguineȝ suū cū ipse xp̄s ordinauerit verba certa et determinata ad hoc. Igitͬ necesse est ꝙ ꝟba xp̄i faciāt quod significant ⁊ semꝑ sint vera maxie cū ip̄e nō possit mētiri. Igitͬ in isto sacramento necesse est ꝙ fiat vera mutatio in pane et vino: vt sit ibi verū corp⁹ et verus sanguis. Si enī dū ꝓferuntur verba in baptis-mo fiat mutatio intus in aīa inui-sibilis et vere laueṫ aīa multo ma-gis dū ꝓferuntur verba xp̄i super panē et vinū eomō quo ordinatū est fiet vera mutatio in pane et in vino q̄ sūt res corporales infime ⁊ corruptibiles. Ecce igitͬ dr̄am iter res corporales et ifimales corrup tibiles et visibiles istius sacramē-ti et alioꝝ sacramentoꝝ. Uñ alia sacramēta sicut baptism⁹ et cōfir-matio perficiūtur ⁊ ꝯplentur nō si ne applicatione ad hoiem per se Sȝ istud bn̄ cōpleṫ et hoc valde ꝯuenit q² istud sacramentū est ali mentū sp̄ūale et est refectio sp̄ūalꝫ et hoc fit ꝑ amoreȝ et nihil magis inflamat ad amorem q̄ꝫ p̄ñtia xp̄i realis. Deinde aūt applicatur ad hoiem et hoc per moḋ manduca-tōis et potus ad moḋ cibi et pot⁹ q² hȝ sp̄ēm cibi et potus mandu-caṫ et bibitur. Sic igitͬ in isto sacra mēto sūt oīa ista p̄mo panis et vi-nuȝ. scḋo mutatio panis in corp⁹ xp̄i et vini in sanguinem per ꝟba ⁊ vltimo est visibilis manducatio et potatio et sūpsio realis isti⁹ sa-cramēti et quia per visibile i sacra mētis significaṫ inuisibile vt iā dic tum est q² illud quod videṫ ē ymago et signū illi⁹ quod nō videt vt ascendam⁹ de visibile ad inuisibi-le. Unde in isto sacramēto est du plex inuisibile vnū extra hoiem et aliud intra hoiem q² in isto sacra mento fit duplex effect⁹ p̄mus est in ip̄is rebus naturalib⁹ scȝ in pa ne et in vino. et scḋus int⁹ in aīa q² necesse ē ꝙ ꝑ istud sacramētum fiat in aīa aliqḋ inuisibile et sp̄ūa le sicut ꝑ baptismū et ꝯfirmatōem et ꝙ hō intus in aīa recipiat rē in uisibilē et sp̄ūaleȝ sicut per baptis-mū et ꝯfirmationē et ꝙ hō int⁹ in aīa recipiat reȝ inuisibilē q² oīa sa cramēta sūt ꝓpter hoieȝ. Et iō hic faciem⁹ duos ꝓcessus p̄mo de vi sibili ad inuisibile quod ex̄ hoiem est. et deinde ad inuisibile quod re-cipitur int⁹ in hoie. vñ p̄mū visibi le quod vbi videṫ ē forma panis et vini ⁊ inuisibile qḋ int⁹ ꝯtinetur ē corp⁹ xp̄i ⁊ sanguis ⁊ per ꝯñs to tus xp̄s ver⁹ de⁹ ⁊ ver⁹ hō. et iḋ significatur ꝙ sic panis ⁊ vinuȝ q̄

sūt cibus et potus sūt plena refectio corporis ita ꝙ in cibo et in potu est cōpleta refectio. Ita silr corpus xpi quod est inuisibile ꝯtinet et sanguis ei⁹ ꝛ per ꝯñs ipe xp̄us est plena et cōpleta refectio aie et nutrimentū spūale. et sicut panis et vinū sūt principal' sba nutrimēti corporal': ita significat ꝙ ipe ibidez exñs est principalis sba nutrimēti spūalis. Uñ sicut i baptismo aqua significat ablutōnem ita forma panis et vini significat refectionē et nutricōez: et sicut panis super oms cibos corp⁹ reficit et sub stētat et vinū hoiez letificat et inebriat: ita significat ꝙ caro xpi ibidē exñs aiaz reficit et sbstentat spūaliter sup omēz grām et ꝙ sanguis xpi aiaz letificat atq3 inebriat ꝛ ꝙ ipse xp̄s totā aiam reficit substentat letificat atq3 inebriat. et vt oia ꝯcludamus per formā panis ꝛ vini significat ꝙ sicut se hñt panis ꝛ vinū respectu corporalis q̄cq̄d facit panis et vinū in corpore totuz hoc facit xp̄s in aia: et sic se hz ad aiaz inuisibilr. Item etiā panis et vinū aliud significāt q2 vnus panis ꝯponit ex mult grauis frumēti ꝛ fit vn⁹ panis ꝛ ex multis vni racemoꝝ fit vnū vinuz Ita silr ex multis xpianis fit vna societas et vnū corp⁹ in xp̄o: et ita per hoc significat vā vnitas xpianoꝝ inter se et cū xp̄o p amorez. ita quod significat p xp̄m ꝯtentuz in isto sacramēto vā vnio int omnes xpianos q̄ debēt sumere istud sacramētuz. Et sic forma panis et vini sūt signū et ymago vnitat xpianoruz cū xp̄o et inter se. et sic per formaz panis et vini significat duplex inuisibile scz corp⁹ xpi et istud inuisibile ꝯtinet realit i sacramēto. ꝛ aliud inuisibile est vnitas xpianoruz in vno corpe et h est corp⁹ misticū ꝛ xp̄s mistic⁹ et istud inuisibile non ꝯtinetur sub forma panis et vini.

Sz sol⁹ xp̄s verus qui est caput vnitat isti⁹ et cā ista qua significatur ꝙ xpiani per istud sacramētuz vniūtur int se et iō istud sacramentuz est ymago signū et misterium vnitat societat pacis cōcordie vē amicicie et frnitatis. Ita ꝙ istō sacramentū ē ymago et signū ꝙ oēs xpiani sūt vnū cū xp̄o ꝛ int se sicut grana frumēti sūt vn⁹ panis. ꝛ iō q2 oms fideles xpiani sunt mēbra xpi et ipse est caput oim: seqtur ꝙ oms xpiani sūt in isto sacramento eodmō quo sūt vniti cū xp̄o nō ꝙ ꝯtineātur realit ibiō et pncipalit s3 q2 significat p sacramētuz ratōe vnitat. Et iō istud sacramentū est sacramentū cōe oim xpianoruz et cōicatōis et vbicunq3 fit et fiat repñtat oēs xpianos q2 realr ꝛ veracit ꝯtinet illū q̄ ē caput xpianorū et caput semp respicit mēbra ꝛ mēbra respiciūt capō. et q2 vitas ista nō pōt fieri nisi p amorem et dilectionem quia amor vnit et mutat.

Ideo istud sacramentuz est sacramentũ amoris et caritatis. Sic igr istud sacramentũ est signũ et ymago refectionis seu mutatõis spũalis que ɔsistit in vera vnitate cuz xp̃o et mẽbris eius et p ɔñs in ꝟo amore per quem fit vnitas vera. ⁊ quia in vera vnitate et refectione et amore est gaudiũ et delectatio et leticia. Ideo istud sacramentũ est sacramentũ gaudij delectationis leticie et societatis. Et quia in isto sacramẽto realiter cõtinet᷑ ille qui est om̃e bonũ per mod̃ cibi et potus et alimẽti. Jõ est sacramentũ oĩs dulcedinis oĩs bonitatꝭ oĩs perfectõis et oĩs virtutis.

Quid significat transmutatõ q̃ fit in pane et in vino.

Et quia in isto sacramẽto ipse res visibiles scꝫ panis et vinũ realiter mutãtur in corpus ⁊ sanguinez dñi nostri iesu xp̃i ⁊ nõ remanẽt: et in alijs sacramẽtis nõ mutatur sicut aq̃ nõ mutatur i ipso baptismo. ⁊ ideo significatur ꝙ istud sacramentũ ẽ trãsmutatiuuz et ɔuersiuum et per hoc sacramentũ xp̃iani totaliter ɔuertũtur ⁊ mutantur in xp̃m et sicut res coporales ɔuertuntur in corpus xp̃i. Ita significatur ꝙ xp̃iani per istud sacramentũ ɔuertantur in naturam xp̃i et in diuinitatẽ et in suã voluntatem. et sicut ipse res corporales scꝫ panis et vinũ exaltantur et dignificant᷑ in isto sacramẽto tãta exaltatõe et dignitãte ꝙ nõ põt cogitari maior nec pñt plus ascẽdere q: transseunt in corp⁹ xp̃i glorificatũ. Ita significat᷑ ꝙ xp̃iani per istud sacramentũ exaltantur et dignificant᷑ tanta dignitate et exaltatõe qua nõ põt cogitari maior i hoc mũdo q: efficiuntur diuini et deificant᷑ q: ɔuertũtur in xp̃m qui est deus et homo et ɔuertũtur in suã volũtatez. Et sicut ibi fit plena cõuersio panis et vini i corp⁹ ⁊ sanguinẽ xp̃i q: nihil de substãtia panis et vini remanet. Ita significatur per istud sacramentuz ꝙ sit plena ɔuersio et mutatio xp̃iani i xp̃m. Ita ꝙ nihil remanet de ꝓpa volũtate nec de ꝓprio amore nec de ꝓprio sensu sꝫ totuz quicq̃d est hoĩs inq̃tuz hõ ɔuertitur in xp̃m et sicut sb̃a panis et vini inuisibilr̃ et occulte ɔuertitur et mutatur in corpus et sanguinẽ xp̃i et tñ figura et spẽs panis et vini remanet exteri⁹ visibiliter tamq̃ signa ⁊ vestigia ⁊ ymago. Ita significat᷑ ꝙ p istud sacramentũ aĩa xp̃iani inuisibilis ⁊ occulta que est tota sb̃a ei⁹ ɔuertitur in aĩaz xp̃i et in ei⁹ deitatẽ inuisibiliter et occulte et tñ corp⁹ remanet exteri⁹ visibiliter i sua figura et i sua natura. Ita ꝙ sicut panis exteri⁹ iõ apparet et tñ interius est mutat⁹ totalit᷑ sicut hõ ex parte corporis apparꝫ iõ et tñ est totaliter mutat⁹ quo ad aĩaz interi⁹: et sicut mutatio q̃ fit in pane ⁊

vino est intrinceca et s̄balis et fū- damentalis et quasi cordialis. ita significatur q̄ per istud sacramentuz fit in hoīe mutatio intrinceca s̄balis fundamentalis ⁊ cordialis ita q̄ cor hoīs mutatur in cor xp̄i Sic igr̄ sicut xp̄s in hoc sacramē- to trāsmutat et ꝯuertit in corp⁹ suuz ipas res corporales ꝑ q̄buz su um: ita trāsmutat in isto sacramento ipsas aīas in seip̄m et sic trans- mutatio corporal' rep̄n̄tat trāsmutatōez sp̄ualem. Et qꝛ etiā corpus hoīs pōt meliorari sicut aīa suo mō. Jō etiā sicut panis qui est res corporalis meliorat' tanta melio- ratōe q̄ nō pōt fieri maior qꝛ transit in corp⁹ xp̄i. Jta etiā significat' q̄ corp⁹ xp̄iani melioratur ꝑ istō sacramentū tantū q̄tuz meliorari pōt in hoc mūdo. Jta q̄ fit castuz mūd' puruz sctm̄ et obediens aīe. Jtem etiā q̄ panis significat cor- pus ⁊ sanguinē vinū significat qꝛ panis ꝑtinet ad carnez et vinum ad sanguinez in quo est sedes aīe. Et iō significat' q̄ sicut panis et vinū meliorant' tanta melioratione qua nō pōt cogitari maior in hoc mūdo et per ꝯn̄s significat' q̄ per istud sacramētuz christian⁹ cōseruat' et ꝑficit' et ꝑuenit ad vltimuz ꝯplementū bonitat' q̄tū fieri pōt in hoc mūdo. Ecce ḡ q̄liter duo sc̄ in isto sacramēto exteri⁹ q̄ signifi- cant oīa inuisibilia que fiūt xp̄iano ꝑ istud sacramentū scz panis ⁊ vinum visibiles et ipsa transmutatio que fit in eis.

Quid significat realis māducatio isti⁹ sacramēti visibilis.

T qꝛ oīa sacramenta sūt ꝓp̄t hoīez. et iō debent ad hoīez applicari. Et iō hoc sacramentuz ad hoīez dz applicari. sz sacrāmē- tū baptismi nō est sacramentū ni- si qn̄ actu applicat' ad hoīez lauā- do et etiā ꝯfirmatio vnguēdo istō Sed sacramētuz anteq̄ applicet' ad hoīez iam est sacramētuz ꝯpletuz in se et h̄ significat q̄ hō ante q̄ applicet' ei istud sacramētuz dz habere summā deuotōez et reue- rentiā in sacramēto et an̄ dz cogitare misteria et significatōes isti⁹ sacramēti. ita q̄ p̄mo dz excitari totus hō intus et ex̄ ad amorē et deuotōez ex p̄n̄tia tanti sacramēti in quo ꝯtinetur xp̄s deus ⁊ hō nr̄ redēptor et saluator ⁊ sūmus amic⁹ Et etiā qꝛ i isto sacramēto fit ꝯuersio hoīs in xp̄m et ista ꝯuersio fit ꝑ amorē ardētem et deuotionē. et iō opz q̄ p̄mo xp̄ianus calefiat ⁊ igniat' ꝑ ardens desideriū vt sit actu ꝯuersus in xp̄m et h̄ fit dū cogitat p̄sentiaz realē xp̄i filij dei q̄ ex infinita et dulcissima caritate vo- luit mori ꝑ xp̄iana religione. Et iō qꝛ in isto sacramento dz esse sūma deuotio et pl⁹ sine ꝯparatione q̄ in alijs. Jō anteq̄ applicetur hoī iam est sacramētuz. Et iō istud sa- cramētuz iam hz virtutez in hoīe

anteq applicet ei realiter et dat virtutem inuisibilez et amorem ardorem et vnitatem: et si hō nō possit ipm capere ex sola deuotione operetur in eo. Et tñ tm̄ operatur supposita cōgrua deuotione sicut qñ realiter applicat hōi. Sicut igit alia sacramēta operant in aīa interius inuisibiliter dū applicant. ita etiam istud sacramētuz operat in hoīe dū applicatur ei realiter. Et sicut alia sacramenta hñt pprium modū applicādi visibile in quo significat operatio que fit interius inuisibilis vt in baptismo ablucio exterior est modus applicādi qui significat ablutionē interiorē inuisibilez in aīa. Ita istud sacramētū hz suū pprīū modū applicandi visibilē in quo significat opatio inuisibilis que fit interius in aīa et modus applicandi ad hoīez et sustinendi est per mādūcatōez et potationem. Ita q manducando suscipit hō istud sacramētuz sicut lauādo suscipit sacramētuz baptismi. et iō si homo suscipiendo aquā suscipiat grām inuisibilez in aīa et donū xpi inuisibile quod dat in baptismo quātomagis suscipiēdo realiter nō aquā sz ipm xpm deuz et homiez sub forma panis et vini in quo est om̄e bonū et aquo est om̄e bonū et oīs gr̄a recipiet grām suā et donum suum. Et si suscipiendo aquā que nō viuit neqz sentit recipit hō grām. Igr̄ multo magis suscipiendo christuz sub panis et vini forma qui est viuēs in secula et in eternū verus deus et verus hō recipiet grām. Et si etiam sustinendo aquā corruptibilez homo recipiat gratiā christi multo magis suscipiēdo xpz imortalez recipit gratiā eius. et in hoc significat q susceptio aliorum sacramētorum precedentiū ordinata est ad susceptionē istius sacramēti tāq ad maximū sacramētuz. Et iō in isto sacramēto hō recipit plenitudinez gratie qr suscipit illuz qui est totū cplemētum et qr amor et caritas sūt plenitudo oīs bonitatis. et ideo in isto sacramēto suscipit amor et caritas q sūt om̄e bonuz. Quia igr̄ xpianus suscipit christū in isto sacramento manducādo et trāsglutiendo ad mod cibi corporalis ponendo intus in corde et alia sacrámēta suscipit exterius. et iō significatur et est signū et ymago q ipse xpianus dz recipere christū in corde spūalit et ei dz vniri per fidē et amorez et p istud sacramētuz cuertit in xpm et in naturā eius et p cñs efficitur diuinus. Et significatur q christus cuertit christianū in seipsū et vnit ipsū cū mēbris suis magis incorporat sic igr̄ hō māducat et transglutit christum corporaliter et ponit in corpus suū. Ita significat q christus comedit et trāsgluti spūaliter ipm hoiem in suū corpus misticū scz in vnitatē et societatē suorum mēbrorum

scz in vnitatē et fideliū xpianoꝝ. Vñ ipossibile est ꝙ xps mutet igr ipse hō mutat ꝑ istam mādu catione q: in mādu catōne de necesse sit mutatō. vt iā declaratū ē ꝙ mā ducatio et nutritio spūal' fit modo ꝯrio māducationi et nutritōi corporali q: in mādutōe et nutritōne corporali illud quod māducatur mutat et icorporatur in rē mādu cātez sz in manducatōe spūali fit eꝯrio q: illud quod māducat mutat et icorporat rē mādu cātez i se ipsū. et iō xps dū māducatur mutat et icorporat et vnit ipsū mādu cantē in seipsū sic nutrimētuz int⁹ in corpore vnit cū nutrito sic igr sicut hō suscipiēdo sacramentū baptismi suscipit inuisibil' oia illa q̄ significātur per v̄ba q̄ sūt in baptismo et ꝑ illa visibilia. Jta sil' hō suscipiēdo ꝑ manducatōez istud sacramentū modo quo dz suscipit inuisibil' in aīa oia illa q̄ significant ꝑ illa q̄ vidētur in h̄ sacramento et hoc ƀm mai⁹ vl' minus ƀm maiorez vl' minorez deuotōez. Et iō q: istud sacramētuz est tam magnuz ꝙ supat oia sacramēta. Jō dz tractari et celebrari cū sūma solēpnitate et v̄a reuerētia honore et deuotōne. Et iō vocatur eucharistia .i. bona gr̄a q: in eo continetur ille a quo est omnis gratia.

Qō istud sacramētuz nō est solū sacramentū ymo etiā est veꝝ sacrificiū et ꝑfectū placatiuū ⁊ sctificatiuū per quod reddit deo laus et gloria et honor et omne debitū soluitur.

Uoniā supius declaratū est ꝙ mors et passio xpi sūt tota satisfactio et totū preciū ꝓ obligatōe hoīs et ꝙ in ea est oīs v̄tus et oīe meritum et ꝙ ipsa mors et passio fuit veꝝ sacrificiū ⁊ oblatō pro pctis hoīm semel fctā q: xps dedit vitā suā infiniti p̄cij volūtarie ꝓ hoībus deo pr̄i vt iā declaratū est nec pōt esse aliud sacrificiū nec alia oblatio nec hostia placēs deo nē suffitiēs ad satisfactiēō deo ꝓ obligatōe. et iō quia ipa mors ⁊ passio transijt et remanet virtus eius in eternū et ipē dn̄s qui passus est surrexit et viuit ineternū. ⁊ iō ipsa mors et passio nō pōt manere nisi ꝑ memoriā vt est declaratuz q: illa q̄ semel facta sūt et trāsseunt per memoriā solū viuunt et hn̄t esse. et iō memoria et radicatō mortis et passionis xpi cū deuotione et v̄a fide est ymago et repn̄tatio v̄e mortis et v̄e passionis q̄ fuit veꝝ sacrificium. Et iō q: ipsa mors et passio manet ꝑ memoriā in hoīb⁹ xpianis sequit ꝙ memoria possionis cū v̄a deuotōe et credulitate est etiā sacrificiū et oblatio placens deo ⁊ satisfatiens pro oī obligatōe. vn̄ ꝑ talez memoriā hō facit totā mortez et passionem xpi suā et applicat eā sibi quia ꝙuis mors xpi habeat virtutem ad

satisfaciendo p oi debito tñ ñ pficit hoi adulto nisi applicet sibi ipa p memoriã deuotionez et fidem. Et quia ipsa mors christi est cois omnib⁹ similimõ sicut sol ꝛ quilz pot recipere eam totã p se vt iã dictuz est. et iõ quilibz hõ põt ipsaz mortem et passionẽ offerre ꝛ dare deo per se ad satisfaciendõ et reddendũ deo siue p pma obligatõe naturali siue p scda que est pro offens et pctis. et qũuis ipsa mors et passio christi sit infiniti precij et virtutis et semp placet deo ꝛ sit ei acceptabilis. Ac tñ deus non respicit nisi qtitatem et magnitudinez memorie et deuotionis et fidei qr tm̃ recipit quilz de merito et ṽtute passionis qtum habet de deuotione quia tm̃ facit eam esse suã. Et de⁹ nõ respicit qtitatem et magnitudinez rei que offertur ei. sz magis respicit quãtitatem et magnitudinez deuotionis ipsius offerentis. Et ideo tm̃ ipsa passio proficit offerenti qtũ hz de memoria et deuotione in ea et pro tanto de⁹ acceptat ꝛ hoc habz veꝝ post sacramentũ baptismi quia in hoc sacramẽto baptismi christ⁹ applicat totam suam passionez hõi et dat eã sibi acsi ipsemet hõ sustinuissz eaz Sz post baptismum si hõ debeat pro aliquo satisfacere deo tm̃ pficit qtam habz deuotionez et memoriã in ipsa passione et qtũ vnit se cũ ipsa passione. Sicut tm̃ aliquis de virtute solis in orto vel in campo qtum disponit campũ vl ortũ. et iõ nihil ẽ magis necessarium hoi ꝛ magis vtile q memoria passiõis xpi cũ ṽa deuotiõe qr aliter hoi adulto nihil pficit christ⁹ qr christ⁹ nihil pficit hoi nisi inq̃tũ pass⁹ crucifix⁹ ꝛ mortu⁹ ꝛ ibi ẽ tota virt⁹. Seqt igr q necessariũ fuit hoi hre aliqd memoriale efficatissimũ ad causandũ memoriã passionis xpi. ꝛ qr nihil magis efficax et ppinquũ ad memorãduz passionẽ et mortẽ christi q pñcia realis ipiusmet christi passi q facit ipam mortẽ et passionẽ recẽtẽ ac si maĩfestata essz. Et iõ necessariũ fuit hoi istd sacramẽtũ corporis ꝛ sanguĩs christi ĩ quo ipemet christ⁹ ẽ realiter vt essz memoriale cõtinuũ et efficatissimũ sue mortis ꝛ sue passiõis vt sic p talẽ memoriã virt⁹ sue passionis recipetur ĩ hoibus et magis eis pficeret vt sic sẽper esset memoria ptinua et recordatõ sue mortis ꝛ sue passiõis semel facte vt tm̃ et tm̃ bñficiuz nũ q posset tradi obliuioni sz semp ptinua memoria ipi⁹ ĩ hoib⁹ christianis et ideo istud sacramẽtum vt sit magis memoratiuũ passionis xpi ꝛ reputatiuũ qũuis sit vnũ est tñ diuisũ ĩ corp⁹ et sanguinem qr sacramẽtũ corporis ẽ p se ꝛ sacramẽtũ sãguĩs ẽ per se lz in corpore sit sãguis ꝛ cũ sãguie corp⁹ et ĩ vtrolz tot⁹ xps. Vñ ĩ passione

Et in morte fuit sanguis effusus a corpore et ex corp⁹. et iō seqtur ꝙ illud sacramētū n̄ solū ē sacramē-tum ſ3 etiā sacrificiū et oblatio et hostia ē sacramētu3 inqꝫtū iuisibi liter daꝛ grā sb̄ visibili spē. et ē sa-crificiū. inqꝫtū offerꝛ deo pro satis factione toci⁹ hūane nature ſ3 est qꝫtum repn̄tat mortē et possione3 xp̄i ē vez̄ memoriale ei⁹ q̄ sola fu it sacrificiū vez̄ puz̄ placitū ⁊ ple nariū. et iō oīa que sunt et fiunt in isto sacramēto et omīs solēpnitas d3 repn̄tare illa q̄ in passione pfc cta fuerūt vt sicut ipm̄ sacramētū repn̄tat ipam passionē. ita oīa illa que sunt circa istō sacramētu3 re-pn̄tāt illa q̄ facta fuerūt circa pas-sionē vt sit cōpleta repn̄tatio pas-sionis. Et sic apparet q̄liter xp̄us dedit istud sacramētū vt ess3 sacri ficiū oblatiōis et obligatiōis ⁊ sa cramētum cōionis et viaticū refe ctionis et ess3 cōpletū nutrimētū in esse spūali et gr̄e qꝛ nutrimētu3 spūale et gr̄e cōplemētū in vnoqꝫ xp̄iano fideli cōsistit et attēditur i cōseruatione deuotionis et dilec tionis erga deū et amoris ad deū et ad suum ꝓximū et in cōseruatō ne dilectiōis ad seipm̄. et iō qꝛ de uotio a deū exerceꝛ p oblatione3 sacrificij puri placidi et plena3 et placidā et dilectō ad ꝓximū excer cetur per cōionē vnius sacramēti vnitiui et dilectō intra seip3 excer cetur p refectionē viatici refectu3

Et iō dabit christ⁹ istō sacramētū eucharistie hoībus vt esset sacrifi cium oblationis et sacramentum vnionis et viaticū refectiōis vt fi deles christiani ābulātes per via3 reficerentur in via ne defficerent quin possent peruenire ad suam propriam patriam.

De cōparatiōe carnis scōi bo minis sc3 christi ad carnē p̄mi bo minis et ostēdiꝛ ꝙ sic caro p̄mi bo mīs ē venenosa et mortifera dās mortē aīe. ita caro christi ē salutif-fera et viuificatia dās vitā anime

Voniā autē istō sacramētū corporis et sanguis christi ē nutrimētū spūale aīaz̄ i quo v̄a-citer cōtineꝛ v̄a caro christi. Et iō seqtur ꝙ de⁹ dat in isto sacramen to suā verā carnē ad mādūcandū tāqꝫ vez̄ nutrimētū aīaz̄. et iō vt magis cognoscam⁹ q̄liter se habe at caro christi ad aīas op3 com-parare ipm̄ carnē p̄mi hoīs ⁊ car nē scōi hoīs sc3 christi. et qꝛ caro christi ē scōa et caro ade ē p̄ma: iō nō possem⁹ bn̄ cognoscere carnē christi nisi cōparem⁹ ipam ad car nē p̄mi hoīs. Et iō cōsiderandu3 ē qualiter vtroqꝫ se habeāt ad inui-cem et q̄liter vtraqꝫ se habeat' ad aīas qꝛ vtraqꝫ respicit aīas qꝛ ca-ro ꝓpter aīam est. et videnda est natura et cōditio vtriusqꝫ. Et qn̄ scōs hō sc3 christ⁹ est c̄trius p̄mo. Ideo etiā caro christi ē c̄tria carni

primi hois et iste due carnes hñt
ꝯrias ꝓprietates ⁊ ꝯrios effectus
et operatiões respectu aie. Et iam
declaratū fuit in tractatu de lapsu
et corruptione hois q̄liter aia cō-
trahit ⁊ capit totū suum malū cor-
ruptionē et perditionē et mortē qꝛ
sociatur et vnitur cū carne primi
hois ḡnata libidinose turpiter ⁊ i
honoste et in illa societate est tota
origo et fundamētum sui mali igr̄
necesse est ꝙ aia ꝯhat et capiat to
tum bonuꝫ suū totā suā perfectō
nem purificationē mūdiciem salu
tem reparationē et suā vitā ex so-
cietate et vnione cū carne christi
ꝯria que est ḡnata honestissime si
ne libidine per spm̄ sanctū de vir
gine. Uñ ꝯria ꝯrijs curātur. Si
em̄ societas aie et vnio cū carne
corrupta et libidinose cōcepta sit
cā toci⁹ mali aie sic societas aie ⁊
vnio cū carne nō libidinose cōcep
ta sꝫ purissime sine viro ō virgine
erit cā omis boni ipius anime.
Et si etiaꝫ vnio et societas anime
cuꝫ carne immunda et inhonesta
⁊ corruptibili primi hominis dat
mortē et om̄em maculā aie multo
magis vnio et societas ipi⁹ aie cū
carne mūdissima et honestissima
xp̄i que est imortalis et deificata
vnita cū deitate in vna p̄sona da
bit vitā et om̄em mūdiciā ipsi aie
et si ipsi aie iputetur pctm̄ ⁊ crimē
p̄mi hois ꝓpter societatē et vnio-
neꝫ cū carne corrupta ei⁹ q̄to ma
gis ipsi aie cōicabitur meritū scōi
hois scꝫ christi ꝓpter societatem ⁊
vnionē cū carne eius sanctissima.
Si em̄ aia sit particeps pcti ipsi⁹
āde per canē. Jta etiaꝫ efficit par
ticeps meriti christi per carnē. itē
si caro primi hois facta venenosa
et mortifera cōicet et det morteꝫ.
Nonne etiā caro christi salutiffe-
ra dabit ipsi aie vitā et salutem.
Sic ḡ sicut aia ꝯhit et capit om̄e
malum ꝓpter carnē. Jta necesse ē
ꝙ recipiat om̄e bonuꝫ ꝓpter car-
nem et si aia debeat liberari ab oi
malo quod aduenit ei ꝓpter car-
nem p̄mi hois necesse ē ꝙ habeat
societatē et vnionē cū carne scōi
hois scꝫ christi. Sic igitur caro
christi ⁊ caro p̄mi hois ꝯriomodo
se habēt respectu aiaꝝ qꝛ caro pri
mi hois per delectationē et libidi
nem dat et cōicat mortē oi aie.
Sed caro christi per passioneꝫ et
asperitatē in cruce passa flagella-
ta et tormētata cōicat et vitā dat
omni aie que vnitur cū ea. et sicut
vna caro primi hominis om̄s aias
corrūpit. Jta vna caro scōi hois
scꝫ christi om̄s aias lauat mūdat
et viuificat. et sic caro p̄mi homis
est archa oim viciorꝝ pctōꝝ ⁊ cri
minū ⁊ cōseruatō oim maloꝝ. Jta
caro christi ē archa oim virtutū et
thesauroꝝ spūaliū ⁊ ꝯseruatō oiꝫ
bonoꝝ. Et sic sūt due arche. et sic
prima caro sepat aiam a societate
dei ⁊ vnit eā cū dyabolo. ita caro

christi superat aiam a dyabolo et vnit eã cũ deo qz sic in carne pmi hois latet dyabolus. Ita in carne christi latet deitas. et iõ aia qñ sociat cũ carne christi vnitur et sociatur cũ deitate et sic dyabolus p carnē ade capit aias. Ita christus p carnem sui ipsius deponit eidem et capit eas.

Quod duplex societas ē ipsius anime cum carne primi hominis et vtraq3 est mortalis.

Ue autē sunt societates aie cũ carne ppria gñata libidinose pma ē naturalis cũ aia creat et vnitur carni ignorāte ipsa nesciente et ista nõ ē volũtaria qz nõ est per psensũ ppriũ aie et p istã vnionē facit ipsa aia vnã psonã cũ carne et per istã societatē qũuis ipsa ñ cõsenciat nec aliqd sciat iputatur ei crimē pmi hois et fit particeps in eo iputatur imundicia turpis et ihonesta sic puella nutrita et sociata cũ muliere meretrice reputatur imũda et fit infamata et pbit maculã ex tali societate et refutabitur qũuis ipsa ignoret. alia societas ē ipsius aie cũ carne q ē volũtaria et per ppriuz psẽsuz scz qñ ipsa aia hz vsũ liberi arbitrij et amat delectatiões carnis et psẽsit libidini et fact carnis et ei placz inhonestas et turpitudo carnis et ista societas aie cũ carne qz est per propriũ cõsensum et per ppriam volũtatem occidit aiam et facit ipam turpissimã qz aia debet habere odio oia vicia carnis et oms suas turpitudines et qñ ipsa consentit carni et adheret per volũtatē tunc facit corruptionē carnis suãmet et tunc aia incurrit pctm et crimen pprium et efficitur turpissima ihonestissima et maculatissima. Si ei ipsa nõ pbit maculã et imũdiciaz et reputatur immũda per propriam societatem naturalem cũ carne ipsa ignorãte multo magis cõtrahet maculã et reputabitur imũda per istã societatem voluntariã quã ipamet facit et ista societas est cõtra naturam quia per pmã societatem dat vitam carni et viuificat eam. Et postea per scdã societatē ipa aia vlt recipere vitã a carne et nutriri a carne qz aia recipit vitã ab illa re quã amat et in qua delectat. et iõ aia non recipit vitam tũc a carne quia hoc esset cõtra naturam sz magis mortem voluntariã. Et ista scda societas ē fortior et maior q prima quia tũc anima vnitur cum carne scdm se totam et magis est anima vnita cum carne quando diligit eã quã vlt per voluntatē maiorē sequi q cum re cũ qua est vnita per naturam. Sic g per primã societatem cũ carne dat vitam carni et facit ipsam viuere et recipit mortez ab ea ignoranter quia pp̃ter istaz societatē ieternũ separabr a societa

te dei nisi mundet. Sz p scdaz societatē voluntariā et amorosā ipa recipit suā refectionē et suā cōplacenciā et delectationē cū carne et sic recipit mortē voluntarie qz tal' delectatio z cōplacēcia et talis refectō quā aia recipit volūtarie z p amorē et cōsensum cū carne ē venenosa mortifera et corrupta et p hoc aia incurrit penā eternā z dolorē et separat a societate dei. z qz per istas duas societates cuz carne corrupta aia incurrit totū malum suū z mortē suā et perdit totū bonū suū z vitā suam q cōsistit i societate dei p voluntatē et amorez et iō necesse ē si debeat liberari a tali morte et recipere vitā q habeat societatē et vnionē cū alia carne ɔ̄ria carni proprie et illa ē caro christi. Vñ de natura aie est semp habere societatē cū carne. et si aia nō pōt habere societatē naturalez cū carne ppria et corrupta vt cuz illa faciat vnā personā idiuiduaz et iō restat q cū carne nō pōt habere nisi scdam societatē que ē voluntaria et per voluntatē amorez et pprium cōsensum sic em sociat et vnitur cū ppria carne christi qz talis vnio christi fit per liberū arbitrium et ē in ptāte sua sociari z vniri cū illa carne cū qua magis voluerit. Si igitur aia societur p voluntatē amorē et liberū arbitrium cū carne christi amādo volendo cōplacendo et delactādo i ea et in suis virtutibus et conditōnibus tunc qz societas talis est p voluntatē et etiam maior et principior societas aie est ppria societas aie inqtuz est rōalis. ideo ipa aia mūdabitur purificabitur renouabitur totaliter et reputabitur mūda sine macula qz talis est qualis est res cū qua sociatur per amorē et voluntatē nec aliter pōt mūdari amaculis pme carnis et tūc aia habebit societatem cū vtraqz carne sz nō eandē societatē qz cū prima carne habebit solum societatē naturalem et cū scda habet societatem solum voluutariam p amorem et cōsensuz et tunc anima dabit vitam carni proprie per pmā societatem vt recipiat vitaz a carne christi per scdam societatez qz per illam vnietur et sociabitur cū deitate que latet in carne christi z caro christi est caro dei et est plena diuinitate et per consequens i ea occultatum est omne bonum z sic societas prime carnis nō poterit inficere nec maculare ipaz animam q̄uis sit vnita cum ea p naturam. Unde magis est ppria caro et magis propinqua ipsi anime caro christi q̄ caro prima cuz qua facit personam et magis debet diligere eam sine compatiōe qz caro xpi fuit crucifixa v̄berata et mortua pp ter salutem aie et p pctis et culpis suis que euenerāt ppter societatē sue carīs corrupte

et liberauit eam a penis et dolori bus eternis ꝛ a morte eterna que debebatur ei ꝓpter societatē cum ꝓma carne sua mortifera. ꝛ iō dꝫ ꝙtuꝫ poterit vniri et associari isti carni que totū bonum fecit ei ꝛ re linquere et odio habere illā carnē que tm̄ malū fecerat ei ꝛ facere co natur ꝙtum pōt. Et iō si ipa possꝫ deberet sociari et vniri taꝫ per na turā ꝙ per voluntatē cū carne xp̄i et habere ābas societates cū ea ꝛ totaliter relinquere suā carnē ꝛ fa cere vna personā cum ea. Sed qꝛ nō potest sociari ei nisi per volun tatem et amorē et nō per naturā. Ideo dꝫ ꝙtuꝫ pōt ad min⁹ socia ri et vniri ꝛ ligari cū ea per volun tatē ꝛ amorē vt ista societas vicat ꝛ supet aliā ꝛ quasi si nō essꝫ ꝓ ni hilo reputare primā secietatē vt si cut caro est nobilior ꝓma carne si ne cōparatione. Ita societas cuꝫ scđa carne superat societatēprime carnis. Que em̄ ē cōparatio car nis gn̄ate et cōcepte sine libidine ō virgine per man⁹ sp̄ūsancti ad carnē gn̄atem libidinose de corru pta muliere per ꝯcupiscēciā inor dinatā ꝛ iordinatissimā viri. Que cōparatio carnis filij dei q̄ ē vni ta eternaliter cū deitate ad carnē hoīs corruptā que hꝫ societatē cū neq̄ssimo dyabolo. Que etiā com paratio carnis icorruptibilis im mortalis īuisibilis sp̄ūalis celestis glorificate iam ꝛ deificate ad car nem corruptibilē mortalē visibilē et putrefactibilē. Que etiā cōpa ratio carnis saluātꝰ redimētꝰ viuifi cantis mūdantꝰ ꝛ lauatꝰ oīs aīas ad carnē dāpnātem mortificantē deturpantem ꝛ inficiētem aīam si bi cōiunctā. Que etiaꝫ cōparatio carnis liberātis aīam a pena eter naꝛ carnis virginalis incorrupte castissime ad carnē totaliter oppo sitam. Sic igitꝰ ipa aia dꝫ fugere ꝙtum pōt societatem talis carnis sue et si nō pōt per naturā saltiꝫ ꝑ voluntatē et totalitꝰ sociari ꝛ vniri cum alia carne perfectissima ꝛ qꝛ nō pōt naturaliter saltim per vo luntatē ꝛ amorē: Ergo sicut cōti nue et incessanter ē vnita cuꝫ car ne. ꝓma per naturā et societatem naturalē. Ita cōtinue et incessan ter dꝫ esse vnita cū scđa carne scꝫ christi per amorē ꝛ voluntatē vt si cut cōtinue ipa dat vitā naturalē sue carni per societatē naturalem Ita cōtinue recipiat vitā volunta riam a carne christi per societatē amorosam ꝛ voluntariā. Sic igitꝰ aia hꝫ duas habitationes ꝛ duo habitacula qꝛ hꝫ duas carnes in quibus hꝫ habitare. Sed primaꝫ habitationē pōt cōtinue perdere et inuolūtarie. Sed scđam habi tationē nūꝙ pōt perdere si vltꝰ q̄a nunꝙ pōt separari a carne christi inuoluntarie nec per coationeꝫ sꝫ solum per ꝓpriam voluntatē. Et sic aia hꝫ eternū habitaculū ī quo

eternaliter pōt habitare si velit. vt igr̄ aīa recipiat societatē ⁊ vnionem cū carne christi p̱ amorē ⁊ voluntatē et per ꝯūs recipiat vitam ⁊ delectationē et refectionē ab ipa et relinquat totaliter societatē ⁊ vnionē cū carne p̄ma ⁊ nullomō refectionē nec delectationē mortiferā recipiat i ea. Jō xp̄s dedit carnē suā in sacramēto suo scȝ corpus et sanguinē vt ipa aīa mā ducet sbam sue carnis et bibat sā guinē suū per voluntatē et amorē et hoc inuisibili sub visibili forma reꝝ que cōuertūtur in carnē ⁊ sā guinē. Et qꝛ ista societas dȝ eē cō tinua. ideo istud sacramētū dȝ cō tinuari ⁊ frequētari incessanter sine interuallo temporis.

Quod sicut caro p̄mi hoīs per mltitudinē et diuisionē est cā mltiplicatōis et diuisionis aīaꝝ. Jta caro xp̄i per suaȝ vnitatē ⁊ idiuisionem est causa vnionis et indiuisionis animarum.

E qꝛ nō est nisi duplex caro primi hoīs vidȝ et caro xp̄i et vtꝗ est cōis caro licȝ caro xp̄i descēdat de carne p̄mi hoīs sȝ tn̄ per talē modū ꝙ nō potuit esse infecta ⁊ iō est noua caro ⁊ ꝯ̄ria prime carni. ⁊ iō qꝛ vtraꝗ ē cōis oibꝫ aīabꝫ ⁊ oīs aīa pōt sociari cuȝ vtraꝗ simul ꝓpter duplicē societatē ꝙ̄ pōt habere oīs aīa. Et iō quia caro christi ē ꝯ̄ria carni p̄mi hoīs sicut caro p̄mi hoīs ē cā mltitudinis aīaꝝ. Jta caro xp̄i ē cā vnitatis eaꝝ. Un̄ caro p̄mi hoīs multiplicatur et diuiditur in infinitas partes et portiones ⁊ semiatur sicut granū semiatur et iō multiplicatur sicut granū in agro. Et iō ad mltiplicationē istius carnis multiplicātur aīe a deo qui creat tot aīas quot sunt portiones carnis et si caro nō mltiplicaretur nō mltiplicarētur aīe qꝛ plures aīe nō pn̄t vniri cū vna carne per naturalem societatē ac tn̄ oēs carnes mltiplicate sunt vna caro ⁊ pro vna carne reputantur qꝛ ab vna carne descēdunt per eundē modū. Et qꝛ etiā qn̄ mltiplicatur caro p̄mi hominis multiplr̄ malū corruptō ⁊ infectio. Et iō sicut caro illa mltiplicata ē cā multiplicatiōis aīaruȝ. Jta etiā est cā diuisionis et sepatōnis ipaꝝ aīaꝝ a deo ⁊ inter se q̄a ꝓpter talē societatē quā quelȝ aīa hȝ cū sua ꝓpria carne corrupta q̄libet aīa diuiditur et separatur a deo ⁊ a qualȝ alia aīa per volūtatem et amorē. Et iō caro est cā discordie et diuisionis aīaꝝ a deo ⁊ inter se quia quelȝ hȝ suā ꝓpriaȝ carnē et quot aīe tot carnes. Et iō si quelȝ aīa per voluntatē et amorem habeat societatē cū sua carne et nō solum per naturā necesse est ꝙ ipe aīe inter se habeant diuisionem litem et inimiciciā per voluntatem qꝛ non oīs amant vnam

carnē et talis amor vt iam dictuȝ est .ē venenos⁹ et mortifer⁹ et iō ex tali amore necessario orit̄ omne malum et nullū bonū. et q̄ȝ caro xp̄i nō pōt multiplicari nec diuidi ſȝ ſemper ē vna realiter exn̄s in vno. ⁊ iō q̄ȝ aīe hn̄t ſocietatem ⁊ vnionē cū ipa per voluntatem et amorē. Jdeo ſequitur ꝙ ipa eſt cā vnitatis et ꝯcordie aīaꝝ. vñ oēs aīe pn̄t habere ſocietatē ⁊ vnionē cum ipa ꝙuis nō ſit niſi vna nec poſſit m̄ltiplicari q̄ȝ talis ſocietas et vnio ē per voluntatē et amoreȝ et nō per naturā ⁊ om̄s aīe poſſūt amare vnā et eandem carneȝ ſcȝ xp̄i que crucifixa eſt ꝓ oībus animabus et vna nō pōt īpedire aliā et ideo om̄s pn̄t vniri ſimul et ſociari cū ea per voluntatē et amorem et per ꝯn̄s om̄s inſimul et ſi eſſent infinite pn̄t recipere vitā a tali carne et refectionē. Et iō per talem ſocietatem ⁊ vnioneȝ omnes aīe efficiuntur vna anima et vni⁹ voluntatis vnius intentōnis vnius cordis et vnius amoris. Et ſic per carnem chriſti vnicam multitudo animarū reducitur ad vnitatem. Et ſic per carnem chriſti anime vniuntur inter ſe et cū deo per voluntatem et amorem. Et ſic vna caro chriſti ſufficit omnib⁹ animabus ad dandum eis vitaȝ. ⁊ quia cū carne chriſti ē vnica aīa eius et hoc per vnionē naturaleȝ quequidem anima eſt digniſſima et ſanctiſſima. Et ideo etiā omnes anime quādo ſociantur ī vna carne chriſti etiā vniuntur et habent ſocietatem cum vna anima deificata. Et quia etiā eſt ibi deitas. Jdeo anime hn̄t ſocietateȝ ꝑ carnem chriſti cū ipſa deitate. Et ſic aīe ſociantur et vniuntur cum carne chriſti et cū aīa xp̄i ⁊ cū deitate xp̄i q̄re merito oēs efficiūtur vna āīa. et ſic xp̄s dando ſuā carnem aīabus dat ſuam aīam ⁊ ſuā deitatem inſimul ⁊ reducit omnes aīas ad vnam per ſuā carnē. Sicut igitur ꝑmo oēs anime exeunt et creantur ab vno et eodē quia a deo et multiplicātur ad multiplicationem carnis et corrūpuntur Deinde iteꝝ reducūtur ad deum et mundantur per vnitatem carnis ⁊ caro eſt cā multiplicationis animaꝝ et cauſa vnitatis earum ⁊ eſt cauſa quare aīe exeunt a deo per creationem et cā quare redeunt ad deum et eſt cāruni dampnationis aīarum et cauſa ſaluationis et cauſa mortis et cauſa vite earum. et ſic oīa facit caro ſȝ n̄ eadem caro conuenientiſſimum eſt et ſumme neceſſariuȝ igitur oī anime rōnali immortali ſm̄ naturam vite et coniuncte carni mortali corrupte corrumpenti et mortem danti ſpiritualem vt ipa ſocietur per amorem carni chriſti immortali puriſſime mundāti et dāti vitam ſpiritualem.

Conuenientissime etiã xps i hoc sacramẽto nutrit cõseruat et vno modo dat carnẽ suaȝ verã ad mãducandum ⁊ vnit ⁊ sociat omnes aīas cũ carne sua ⁊ substẽtat eas ⁊ nutrit ⁊ viuificat. Necessarium fuit igiť vt aīe apropinquarẽt carni christi ⁊ ipa caro appinquaret eis tãta appinquatione qua nõ possȝ cogitari maior ⁊ fieret pfecta societas et hoc nõ põt fieri nisi ipa caro sumatur realiter per modũ comestionis visibilis. ⁊ ideo necesse est ꝙ ipa caro christi veraciter sit cõtenta in isto sacramẽto ꝑ vita ⁊ substẽtatione mũdi. Ecce mirabilem scalã ⁊ cõpletissimam in hoc maximo sacramẽto in quo oia cõtinenť qm̃ est ibi ꝑmo forma ⁊ species visibilis ⁊ sacramẽtalis pais est prim⁹ grad⁹ scale. deide sб specie visibili est ipa caro christi inuisibilis ⁊ iste est scd̃us grad⁹ scale. Deinde in carne est sanguis christi inuisibilis ⁊ iste ẽ terti⁹ gradus scale Deinde in carne ⁊ sanguine christi est aia ei⁹ sanctissima ⁊ iste est quartus grad⁹ scale. Ultimo i carne sanguine ⁊ aia est tota deitas infinita ꝑsona filij dei ⁊ omia ista sunt realiť in isto sacramẽto ⁊ hoc ꝓpter carnẽ christi. Est ğ vnũ visibile ibi ⁊ quattuor inuisibilia ⁊ ipa quattuor inuisibilia sũt vn⁹ christ⁹ q꞉ caro christi sanguis xpi aia christi ⁊ diuinitas xpi sũt ipe christ⁹ ⁊ vn⁹ christ⁹. igiť maxim⁹ mund⁹ ẽ christ⁹. Suscipiendo igť spẽm visibilẽ suscipitur inuisibilis caro christi latẽs. Et suscipiendo carnẽ suscipitur sanguis in carne latẽs. Et sustinẽdo carnẽ et sanguinẽ suscipitur aīa christi. Et suscipiẽdo carnẽ sanguinẽ ⁊ aīaȝ christi suscipitur diuinitas in eis latens Si igitur suscipiẽdo aquã baptismi exterius in corpore ex ordinatione christi suscipitur in aia tanta gr̃a. Igitur ml̃to magis suscipiendo istud sacramẽtum int⁹ in corpore in quo suscipiũtur inuisibiliter oia ꝑdicta suscipietur intus in aīa gratia. Ecce igť modicũ visibile sȝ maxia inuisibilia q̃a modicum ẽ quod apparet sȝ maximum ẽ quod later. Ecce igť videre possum⁹ qualiter ista tria sacramẽta scȝ baptismus cõfirmatio ⁊ eucharistia faciũt iter se vnã scalam perfectã q꞉ de ꝑmo ascẽditur ad scm̃ ⁊ de scd̃o ad tertiũ in suscipiendo et etiã quodlȝ istoruȝ ẽ i se scala ad ascẽdendũ de visibili ad inuisibile et ad sustinendum inuisibile per visibile.

Declaratio per exẽpla qualiť vna caro christi seu vnuȝ corpus põt esse simul et semel in diuersis partib⁹ seu in diuersis locis vnũ et idem in numero.

Et quia vna ⁊ eadem caro christi est vita oīm aīarum et refectio ⁊ opȝ ꝙ oēs christiani adulti accipiant et mãducẽt istã

carnem in isto sacramento et cum omñs xpiani nõ sint simł in vno loco corporaliter. Et iõ necesse est ꝙ vna et eað caro christi possit esse simul et semel in oibus locis mũdi qꝛ omñs xpiani indigent isto sacramento et debẽt sumere ipz. Unde qꝛ istud sacramẽtum est verissimũ vt ꝓbatũ est et christus instituit et ordinauit ꝙ omñs sumerẽt suã carnem in isto sacramẽto sicut ordinauit ꝙ omñs sumant aquã baptismi Ergo cũ istud nõ possit fieri scꝫ ꝙ omñs sumãt istud sacramẽtum nisi suũz corpꝰ quod ꝯtinetur realiter in isto sacramẽto sit simul et semel in pluribꝰ locis. Sequiť ꝙ necessario ita põt esse hoc est ꝙ sua caro eað numero exñs est in multis et pluribus locis qꝛ hoc de necessitate reqritur ad hoc sacramẽtuz ꝓpter ordinationez suã qꝛ igr̃ hoc sacramẽtum est summe verꝝ ⁊ hoc requiriť ad hoc sacramẽtum scꝫ ꝙ corpꝰ xpi sit ꝯiunctũ et annexum de necessitate cuz hoc sacramento Sequiť ꝙ ista caro xpi potest et ẽ realiter in pluribꝰ locis qm̃ si hoc nõ esset verꝝ nec sacramẽtuz esset verũ nec xp̃s esset verax quod est impossibile. Igitur ad certifficandũ ꝙ ita est sufficit ordinatio ⁊ institutio christi qui nõ põt mẽtiri nec ordinare falsuz. Et etiã sicut est necesse ꝙ caro xpi vna nũo sit in pluribꝰ locis simul ⁊ semel. Ita est necesse ꝙ si forma seu sp̃es frãgatur et diuidať ꝙ vna et eadẽ caro xpi tota sit in qualꝫ parte ⁊ tm̃ in vna sicut in altera quia caro christi nõ põt frangi nec diuidi in partes qꝛ glorificata est. Quomõ autem oĩa ista possunt fieri nõ est necesse scire sed sufficit scire ꝙ necesse est ita esse et ipossibile nõ esse ꝓpter veritatem sacramẽti quod hoc reqrit et ꝓpter ṽitatem xpi qui ista sacramẽta ordinauit qui istud sacramẽtum nõ ordinasset si hoc fieri non possꝫ. Ad hñdum autẽ verã certitudinez et noticiã sufficientez sufficit scire ꝙ xp̃us ordinauit tale sacramẽtum et videre per experientiam opus et effectum sacramentum et cognoscere qualiter homo indiget tali sacramẽto et suam necessitatez et vtilitatem. sꝫ quomõ hoc possit fieri nõ est necesse scire. Sed sufficit ꝙ christꝰ qui ordinauit sciat sicut sufficit infirmo ꝙ medicus sciat et cognoscat medicinaz esse bonã quaz ordinat et ꝙ senciat in se vel in alijs opꝰ talis medicine et ꝙ cognoscat se idigere ipa medicina nec requiriť ꝙ infirmꝰ sciat quomodo fit medicina aut qualiter põt fieri sꝫ sufficit ꝙ medicus qui ordinat sciat Sacramenta aũt nõ sunt ordinata vt hõ sciat et cognoscat quomõ fiant sꝫ vt per ipa homo recipiat salutem gr̃am et auxilium a deo et postea ipa gr̃a suscepta iuuat hoiem ad cognoscẽdum ea et veritatẽ ipoꝝ

At tñ postq̄ homo est cert⁹ de v̄a necessitate pōt ad maiorez claritatez querere vltra ꝑ argumenta ad magis cognoscend̄ mirabilia que sūt in sacramētis. Et ideo qꝛ in sacramento eucharistie sunt maiora mirabilia ꝛ altiora q̄ in alijs sacramētis qꝛ ibi vnū corpus xp̄i est simul et semel in pluribꝰ locis et etiam tñ est in parua hostia sicut in magna nec si diuidatur hostia ꝓpter hoc diuiditur corpꝰ xp̄i et in qualz parte est totus xp̄s. et ideo magis difficile est intelligere istud secramētum q̄ alia qꝛ oīa ista apparent ꝯtra sensum et nō apparēt per experiētiam sensus. Sz tñ nō est mirū: si caro xp̄i ꝯiuncta insepa rabili actu cū diuinitate ascēdat ad istū graduz et possit esse simlꝰ et semel in diuersis locis qꝛ diuinitas est vbiqꝫ tota simul. et qꝛ caro est vnita diuinitati. Ideo ratione diuinitatꝭ pōt esse simul ꝛ semel in pluribus locis. sicut em̄ ratōne carnis est in isto sacramēto diuinitaꝭ Ita diuinitas est causa quare caro pōt esse in pluribus locis simul et semel. Vñ hoc pōt fieri in alijs rebus qꝛ vna res multiplicatꝰ ꝛ est tota simul ꝛ semel in pluribꝰ locis Sicut em̄ v̄bum simul et semel ē in pluribꝰ auribus ꝛ tñ est in vna aure sicut in alt̄a sz tñ nō est eadē vox in numero sz spē. Sic igitur vna vox hoīs simul est in pluribꝰ auribus tota ead̄ spē. Nonne igitꝰ pōt dari magis vnū gradū carni xp̄i et corpori glorificato ꝛ ꝯiūcto cuz deitate: vt scz vnū et id̄ numero exñs possit esse i pluribꝰ locis. Item etiā videmꝰ q̄ vna dictio siue sit magna siue ꝑua semꝑ id̄ significatū repñtat vt ista dictō rex: siue sit ita magna siue parua sicut tota terra vel sicut granū milij tñ significatꝰ vno mō sicut in alio. ita q̄ magnitudo dictōis vel ꝑuitas nō variat significatū nec ꝓpter h̄ qꝛ est maior habꝫ maius significatum nec qꝛ minꝰ hꝫ minus significatum. Ita cōformiter qꝛ forma siue spēs est sicut dictio significās et corpꝰ xp̄i est sicut significatū in Ideo necꝫ parua forma necꝫ magna hostie aliq̄d variat qꝛ tñ ē in parua hostia sicut in magna quia hostia seu forma visibilis nō ē nisi signuz corporis xp̄i: q̄uis ibi realiter cōtineatur corpꝰ xp̄i sz non sicut locatū in loco nec sicut v̄nū in vase sz sicut significatū i signo. et significatū in dictione. Itē etiā q̄uis ip̄a dictio mlꝉtiplicetur non ꝓpter hoc multiplicatur significatum ymo semꝑ ē idē significatum in se. ita q̄uis hostie mlꝉtiplicetur in infinituz nō ꝓpter hoc mlꝉtiplicatur corpꝰ xp̄i sz semꝑ manet idē Et etiaz q̄ diu illa dictio retinebit formā et naturam suā semꝑ habebit significatū suū. ita q̄ q̄ diu forma seu spēs hostie retinebit suam naturā semꝑ habebit intꝰ suū cor

pus xpi qr tūc qñ nō remanet forma hostie nō remanet ampli⁹ corpus xpi qr tūc nō remanet signum neq significatū. Et ideo quelz ps hostie habet formaz et nomen hostie. Ideo in qualz parte hostie siue parua siue magna est tota caro xpi seu corp⁹. Item etiam hoc pōt declarari in speculo qr in speculo q̄tuncūq magno ꝛ si esset ita magnuz sicut totus mund⁹ nō est nisi vna ymago hōis vni⁹. et tñ si speculū frāgatur in īfinitas ptes in q̄lz pte apparebit tota ymago q̄ apparebat in toto speculo integro ꝛ tāta apparebit in parte vna sicut in alia. Ita sil'r si esset vn⁹ panis ita magn⁹ sicut tot⁹ mundus facta ꝯsecratōe nō essz sb speciebꝰ nisi vnū corpus xpi et vn⁹ xp̄s et si fierent mille partes vel plures in q̄lz essz verū et totū corpus xpi iō nūō. Sz in partib⁹ speculi nō eadē ymago nūō esse pōt sz solum spē. q̄re opz dare magis vnū graduz corpori xpi scz vt iō nūō sit in plurib⁹ partibus hostie. Preterea etiam declarari pōt qualiter corp⁹ xpi totū integrū pōt cōtineri in tā parua q̄titate. Vñ corpus xpi est factum spūale et trāsmutatiuū in naturam aīe q̄tū fieri pōt qr sicut videm⁹ q aīa nostra que est spūal' ꝛ sine quātitate trāsmutat illa q̄ recipit in se ad suā naturā ꝛ comodū suum et ad modū suū spūalez vt recipit istam literā. a. et tūc reducit eā ad spūalitatez. Ita q q̄uis. a. scriptum sit corporale et magnū quātū et longū et latū tñ qñ est in aīa nō est longū nec latū nec extēsum sz est totū simul ad modū aīe. Ita cōformiter corp⁹ christi qr est glorificatū et reductū ad spūalitatez q̄tū fieri pōt qr diuinitas trāsmutauit aīaz xpi ī suā naturā q̄tū fieri pōt. et aīa deificata cū diuinitate deificauit corp⁹ ꝛ transmutauit in naturā suā et assimilauit ipsum sue nature q̄tū fieri pōt. et iō corpus xpi nō occupat locū nec ē pōderosū et pōt esse totū simul in puncto sine modo extēsiōis sine modo lōgitudinis latitudinis et ꝓfunditatꝭ et comō sicut ipe xp̄s vl't. et iō corp⁹ xpi in h sacramēto nō occupat locū nec est modo pōderosi nec extēsi nec lōgi nec lati nec ꝓfundi sz oīs partes eius sūt simul. et iō totū simul pōt esse in quacūq parua parte loci. Vñ hoc videm⁹ per experientiaz in rebus naturalib⁹ corporalib⁹ qr ymago rei corporalis q̄tumcunq magna sit est tota simul nec est longa nec lata nec extensa nec ponderosa nec grossa nec spissa ꝛ tñ apparet esse sz nō ē. Vñ vna magna ecclesia ymo vna ciuitas in simul intrat per pupillam occuli que est similis puncto indiuisibili. Et homo de nocte videt illam totam ciuitatem in sompno cum propria sua forma ꝛ magnitudine sine diminutione

et tñ ymago illa que est int⁹ est q̃si punctus indiuisibilis quia itrauit per pupillam occuli. Ita cõformiter cũ corp⁹ xpi sit magis spũale q̃ ymago ipsa que trãsit p pupillam põt esse totũ simul in puncto et tñ habebit om̃s partes simł sine diminutione. Uñ quia corp⁹ xpi est in isto sacramẽto ꝓpter animã atrahendã ad se ⁊ vt aĩa vniatur xpo per amorez. et ideo ibi dꝫ esse modo incorporali cõuenienti aĩe et nõ modo ꝯrio. et ideo dꝫ eẽ ibi modo spũali ⁊ nõ modo corporali nec q̃titatiuo nc̃ locali nec occupatiuo nec grosso qꝛ tũc discordaret ab aĩa et quoñmodo reduceret aĩam ad moð corporalem et naturã quãtitatiuã grossaz et aĩalez et ipsa aĩa in isto sacramẽto dꝫ tota mutari in melius et in altiorẽ naturam qꝛ est sacramẽtum transmutatiuũ. Et ideo nihil dꝫ esse in isto sacramẽto repugnãs aĩe et nature sue. Ideo nullomõ ipa aĩa in isto sacramento debꝫ cogitare nec querere nec q̃titatez nec latitudinez nec lõgitudinem nec grossitudinez nec spissitudinẽ nec ponderositatez nec extensiõez nec calorez nec colorem nec saporez nec figuram. Et nota q̃ tu debes intelligere pro forma in oĩbus superi⁹ in isto capitulo positis figurã ⁊ in ceteris si videas esse necessariũ nec aliquid quod possit percipere aĩal brutũ qꝛ oĩa ista sũt ꝯtra naturam ipsi⁹ aĩe et ei nõ ꝯueniũt sꝫ solum dꝫ querere et cogitare spũalitatez et illud ꝑcise quod ṽba significãt et nõ pl⁹ qꝛ hoc quod videtur est sicut vox et son⁹ et id quod ibi cõtinet̃ est sicut significatio vocis et ipsuz significatũ nõ est longũ nec latum nec ꝓfunð nec q̃tuz nec locatũ inq̃tum significatum. Sicut igr̃ se hꝫ significatũ iq̃tuz significatuz ad sonũ vocis. sic se hꝫ corpus xpi in isto sacramento ad formã et spẽm que videtur. Et ideo sicut significatũ inq̃tuz significatũ per sonũ vocis nõ significatur vt quãtitatiuũ nec vt in loco nec longũ nec latum et sic de alijs. sed tm̃ vt corp⁹. et sicut significatũ respicit intellectũ et nullomõ sensum et ipse sonus vocis respicit sensuz qꝛ significatũ tm̃modo ꝑcipitur p intellectũ. Et sonus tm̃modo ꝑcipit̃ a sensu auditus et nõ ꝑcipit significatũ. et ideo significatuz est intellectuale et spũale hꝫqꝫ moð intellect⁹ et nõ hꝫ moð sensus et ꝓportionat̃ intellectui et non sensui. Et ideo aĩal brutũ qꝛ nõ hꝫ intellectũ sꝫ tm̃modo sensum nõ potest ꝑcipere significatũ sꝫ solũ percipit sonum vocis. Ita silr̃ corp⁹ xpi inq̃tum est significatũ per spẽm visibilez respicit tm̃modo itellectũ ⁊ nullomõ sensuz ⁊ ipa spẽs visibilis respicit sensũ visus et ipm corp⁹ xpi tantũmõ ꝑcipit̃ p intellectũ et sensus visus tantũmõ respicit spẽz vi

sibilez. et iō corp⁹ xp̄i est ibi modo spūali et bz moð intellec⁹ et nō sē sus et pportionaṫ intellectui et nō sensui. Et iō aial pōt. pcipere spēz visibilez sz nō corp⁹ xp̄i dei ptentum. Sicut igr̄ aia facit distintionez inter voces et significatū ipsi⁹ vocis. ita dz facere distinctōez in hoc sacramēto inter spēz visibilez et corp⁹ christi iuisibile. Et qꝛ anteꝗ̄ ibi eēt corp⁹ xp̄i in pane erāt duo quoꝝ vnū pcipiebatur p sensuz visus et aliud per intellectum qm̄ species panis pcipiebaṫ p visum tm̄ quā etiam pcipiebat aial brutū. Sz sb̄a panis pcipiebatur per intellectum. et iō aial brutum nō pōt pcipere sb̄am panis iuisibilem. et ideo aliud est spēs panis et aliud sb̄a. Uñ in sōpno et in speculo apparz spēs panis hoīs lapidis sotularis. et tm̄ non est sb̄a panis hoīs lapidis et sotularis. Ita pformiter in hoc sacramēto est forma et spēs visibilis que fuit panis sed nō est sb̄a qꝛ mutata est in corpus et in carnē christi v̄tute v̄borum significantiū et facientiū talē trāsmutatōez et remanet tm̄modo spēs panis et nō sb̄a. Iō sicut sb̄a panis se habz ad spēz panis sic se bz quodmodo et nō penit⁹ corp⁹ christi ad spetiez panis. Et qꝛ sb̄a panis solū percipiebaṫ per intellectū ita etiaz corp⁹ xp̄i ibið exñs loco sb̄e panis percipiṫ p intellectū et nō p sensū. Et qꝛ sb̄a panis i se psiderata inꝗ̄tū percipiṫ p itellectum nō est lōga nec ponderosa nec colorata nec visibilis nec tāgibilis nec hñs saporez nec est pceptibilis p aliquem sensū corporeū nec occupās locū et tota est inqualibz pte vbi est forma panis et nō est magis sb̄a panis i magna quātitate ꝗ̄ in pua. Ita siłr ipz corp⁹ xp̄i quod est i loco sb̄e panis nō ē sub modo corporis extēsi lōgi nec lati nec pfundi nec occupātis locū et totuz est in qualz pte vbi est forma seu species et nō est magis in magna quātitate ꝗ̄ in parua. et iō est ibi ad moð sb̄e panis i se cōsiderate et put percipitur per itellectū. Et ideo sicut sb̄a panis inꝗ̄tū percipitur p intellectū bz moð intellect⁹ et bz oīs cōditiones superius dc̄as quia inꝗ̄tū pcipitur per intellectū nō habz quātitatez nec extentōez nec est in loco. et sic de alijs. Sz est ad moð significanti respectu vocis et pporcionaṫ intellectui. Ita similiter in sacramento corp⁹ xp̄i. Qui igr̄ vult itelligere quomō corpus xp̄i est in isto sacramento necesse est ꝙ consideret sb̄am panis purā put intellectus percipit eaz et inꝗ̄tū pparatur ad intellectū qꝛ sb̄a panis put respicit intellectū et percipiṫ ab intellectū mutatur in corp⁹ christi et nihil ꝙ possz pcipi per sensuz mutatur in corp⁹ xp̄i. sic igr̄ in pane sūt duo vnū quod solū percipitur p intel-

lectū ꝛ aliud quod percipitur per sensū. Et illud quod percipit᷑ per itellectū mutatur in corpꝰ xp̄i tm̄modo et illud quod percipitur ꝑ sensū remanet qꝛ istō sacramētum est ꝑpter aīam et libeꝝ arbitrium et nō ꝑpter sensꝰ. Et iō illud quod percipitur per intellectū mutatur tm̄modo in corpꝰ xp̄i et sō illomō per quē percipitur per ītellectū et ꝑ illū moō ꝑcipit᷑ ꝑ quē significat᷑ ꝑ vocē significantē qꝛ intellectꝰ ꝑ̄mo intelligit et postea per vocē significat illō quod itelligit eomō et̄ q̄. sic igr̄ ipsa sb̄a panis sub illomō quo est ītellecta ꝛ significat᷑ per vocez est illud quod mutatur in corpus xp̄i. Ita silr̄ in isto sacramēto nō debꝫ ꝯuerti in corpꝰ xp̄i nisi illud ꝑ̄cise et tm̄modo quod percipitur per intellectū per quem hō dr̄t a brutis. Et oīa q̄ sūt in sacramētis debent ꝑportionari aīe iux̄ suū moō et inq̄tū intellectualis ē et dr̄t a brutis. Et qꝛ corpꝰ xp̄i iaꝫ existit anteq̄ sb̄a panis ꝯuertatur in ipꝫ. et iō tota illa spēs que videtur est quasi quodō vestimentum accidētale corporis xp̄i ꝛ ipsū corpus xp̄i est vestitum veste aliena et ipsa forma panis que omēꝫ habebat modum accidētis et inherentis et que sbstētabatur in ipsa sb̄a panis recipit modū nouū nobiliorem qꝛ recipit modū sb̄e qui sine cōparatione excedit modum accidētis qꝛ ipa forma accidenta lis et spēs per se existūt ꝛ in nullo sbstētātur tanq̄ in sb̄o. Et sic oīa dignificātur in isto sacramēto et meliorantur et exaltantur qꝛ ipsa sb̄a panis ꝯ̄ūtitur in corpꝰ christi glorificatum ꝛ ipsa accidēcia q̄ videntur recipiunt modū sb̄e et nō ꝑn̄t plus ascēdere. Et tota spēs et forma que cōtinet oīa accidencia fit vestis et idumētū corporis xp̄i et ipsius xp̄i dei et hōis que ē maior dignitas. Et iō dꝫ ipsa species panis ꝛ vini cū magna haberi reuerēcia et honore tāq̄ vestis ihū xp̄i filij dei regis eterni. Et hec ē maxia hūilitas et benignitas xp̄i q̄ velit esse vestitus ista veste humili et tm̄ descēdere ꝛ appinquare hoībus. Primo em̄ voluit filiꝰ dei indui veste carnis et hūanitatis in vtero virginis et cū illa pati et mori. et vlterius voluit vestiri et indui veste panis que est iferior vestis. Primo igitur īduit suā diuinitatē veste carnis et deinde induit suā carnem veste panis. ꝑ̄mam vestē fecit ꝑ se ipsū sꝫ scd̄aꝫ vestem fabricant homies. primo igitur induit suā diuinitatē veste carnis hūanitatis vt posset mori et pati ꝑ hoīe. Deinde induit suā carnē veste panis vt essꝫ nutrimētum hoīs. Sic igr̄ in isto sacramēto oīa sic exaltātur dignificātur ꝛ meliorantur multo igitur magis ipsa anima ꝑpter quā istud sacramentum est ordinatū in isto sacra

mento exaltabitur dignificabitur et deificabitur.

Quartū sacramētum est sacramentū penitentie et est scđa scala hoīs. iterū lapsi et spūale medicamētuꝫ per quod hō xp̄ianus q̄ ꝓpter offensā ꝯtra xp̄m commissaꝫ post baptismū perdidit nouū esse et vitam spūaleꝫ recuperat. Deinde iterū ipsam vitam perditam. et sic ei remissio ꝛ indulgētia fit et absoluitur ab obligatione infinita et lauatur ab omni macula et reconsiliatur christo.

Quoniam aūt dctm̄ est supra ꝙ vita spūalis assimilatur vite corporali. et ideo sicut in vita corporali p̄mo est gn̄atio et scđo augmentū et postea nutritio cōtinua Ita silr̄ in vita spūali p̄mo fuit necessaria gn̄atio spūalis et hoc erat baptismꝰ. Deinde augmētū spūale et hoc erat sacramētuꝫ ꝯfirmationis deinde ꝯtinua spūalis nutritio: et hoc erat sacramētum corporalis et sanguis xp̄i. Et ideo sic in vita corporali si hō haberꝫ vitā impassibilē: ita ꝙ nō possꝫ īfirmari sufficerent ista tria scꝫ gn̄a augmentatio et nutritio. Similiter et in vita spūali si homo haberet vitam impassibilem: ita ꝙ nō posset infirmari sufficerēt et tria suꝑdicta sacramenta recipere: scꝫ sacramentum regn̄ationis augmētationis et nutritionis. Sꝫ quia sicut homo pōt incurrere morbum corporalem ꝑiculosum mortalē et cōtagiosū et mortaleꝫ per queꝫ pōt ꝑdere vitā corparalē. Ita etiā pōt īcurrere morbū spūaleꝫ ꝑiculosuꝫ ꝑ quē possꝫ ꝑdere vitam spūalem qm̄ potest peccare ꝛ facere maluꝫ et ꝑ ꝯn̄s facere iniuriā deo. ꝛ sic ꝑdere gr̄am sibi dataꝫ in baptismo quia hō habet libertatem naturaleꝫ et liberū arbitriū et ipa gr̄a nō est de natura liberi arbitrij: qꝛ aliud est gr̄a ꝛ aliō est liberū arbitriū vt dictū est. et iō potest relinquere gr̄am et facere cōtra ipsā et ꝑdere eā sicut membrū sanuꝫ pōt ꝑdere sensū et motū et est simile de membro respectu capitis et de christiano respectu xp̄i nisi qꝛ mēbruꝫ nō hꝫ liberū arbitriū. Sicut igr̄ membrū pōt paliticari. Ita hō pōt paraliticari in spūali vita et maxime qꝛ hō xp̄ianꝰ hꝫ viuere inter īimicos vite spūalis. ideo nisi pugnet fortiter necesse est ꝙ viuat. sꝫ non pōt vinci nisi volūtarie ꝛ nō cōtra suam voluntateꝫ. Et ideo quia homo christianꝰ potest incurrere infirmitatem mortalem post baptismū necesse est hōi medicamentuꝫ spūale et curatio ꝑ quā possi sanari si fuerit infirmꝰ ad mortem et recuperare salutē perditam sicut medicina corporal' est necessaria post ꝙ hō inciderit ī morbū ꝑiculosuꝫ Jō penitētia ꝑatur medicamētum īfirmitat' spūal' in hoīe ꝑ sacramēta ad destruendum pctm̄ et offen

q. peim dz

sam commissam post baptismū q̄ uis ei autē reparationē baptismi necessaria fuerit peitencia hoi ad ulto ac tñ illa peitēcia nō erat sacramētuz q2 erat inuisibilis q2 nihil apparet ex̄ de illa peitēcia 7 i oi sacramēto opz eē aliq̄ signa exteriora q̄ significēt rez iuisibilez q̄ sit int9 in aīa. Et q2 medicia inuisibilis ipius pcti 7 culpe cōtra deum ē v̄a remissio et indulgēcia et venia ex pte dei q2 tūc v̄e destruitur pctm̄ 7 deletur qñ remittitur 7 dat veia ab illo ptra quē pctm̄ ē q2 peccatū 7 offensa obligat offendentē illi qui ē offens9 7 cōtra quē peccauit q2 talis nature ē ipa culpa q2 tot culpe tot obligationes 7 tot debita. Et q2 v̄a indulgencia nō pōt recipi nisi culpa 7 offensa displiceat illi qui cōmisit nec aliquis merer̄ habere veniā nisi displiceat ei malū fecisse 7 offendisse quē offendit q2 oīs culpa ē voluntaria. 7 iō nō pōt destrui nec deleri nisi per ꝯ̄rium scz q̄ sic fuit voluntaria q̄ fiat inuoluntaria 7 displiceat. aliter semp remanet i suo vigore ipa culpa. Et sic duo sunt necessaria ad destructionē ipsius pcti seu culpe cōtra deū vnū ē ex parte dei offensi 7 hoc ē remissio 7 venia. Et aliō ē ex parte hois offēdentis 7 peccātis 7 hoc ē v̄a tristicia displicēcia 7 dolor de offensa cōtra deum. Nisi ei displiceat homini deū offendisse 7 ō hoc triste tur et doleat nō pōt recipere idulgenciā 7 remissionē ō offensa 7 q2 radix peccati ē ipa volūtas. et iō requirir̄ q̄ ponat hō in corde suo nunq̄ offendere deuz. Aliter nō esset v̄a displicēcia. requirir̄ etiam q̄ hō cognoscat se offendisse deū et malū fecisse et peccasse ptra deum q2 aliter nō possz ei displicere nec posset dolere se offendisse deum. Reqrir̄ etiā q̄ hō habeat spez recipiendi indulgenciā 7 veniā a deo q2 aliter nihil pficeret sibi talis displicēcia q2 ad hoc ordinatur. Si igitur q2 ex parte dei offēsi dz dari indugenciā. iō ex parte hois dz esse capacitas indulgencie. 7 iō dz esse pparatio in hoīe 7 dispositio ad ipam recipiendā. Sicut enī de9 dat aīam rōnalem corpori capaci 7 disposito ad recipiendum eam q2 si corp9 nō esset pparatum nō daretur ei aīa. Ita necesse est q̄ aīa pparetur ad idulgenciam recipiendā a deo. aliter nō darer̄ ei. Et q2 peccatū seu culpa ē de directo cōtra deū 7 de9 nihil hz contra se nisi pctm̄ vel culpam q2 pctm̄ vl' culpa offendit deum 7 nihil aliud ē ꝯ̄rium deo nisi pctm̄. et iō hō non ē dign9 nec meretur recipere indulgenciā a deo nec reuerti ad amiciciā suam nec pōt nisi impugnet et odio habeat ipm peccatum tanq̄ inimicū dei principalē quod solū ē contra deum et totaliter displicet deo. quo

modo pōt eniz hō reuerti ad amiciciam dei nisi totaliter displiceat ei pctm̄ et ipm fugiat et se custodiat cōtra ipm. Quō potest hō placere deo si sibi placeat inimic⁹ su⁹ et iō necesse ē ꝙ si hō vult recipere indulgenciā a deo. ⁊ reuerti ad suā societatē ⁊ amiciciaz ꝓ oībus modis impugnet et odio habeat destruat ⁊ persequatᷣ toto corde ⁊ ꝙtum poterit ipm pctm̄ quod solum ꝯriatur et inimicatur deo ⁊ ꝓpter hoc habeat odio q₂ est cōtra deum ⁊ displiceat ei et maxie dat hoī displicere pctm̄ q₂ ipemet fecit pctm̄ ⁊ culpam et ꝑpetrauit et ideo dꝫ ipm impugnare ⁊ ꝑsequi corde ore et opere interius et exterius. ⁊ iō dꝫ ipm detestari ⁊ habere odio in corde et accusare ore et verbo et operari cōtra ipm opere et facto aliter nō meretur habere indulgenciā a deo. et etiaz homo dꝫ impugnare pctm̄ totis virib⁹ ⁊ ipm odio habere q₂ est inimicus suus ⁊ nullum aliū inimicū hꝫ nisi pctm̄ q₂ obligat ipm ad eternaz penaz et separat ipm ab amicicia dei et a vita eterna. et iō tanꝙ cōtra inimicum suuz verꝫ dꝫ homo omnibus modis esse contra peccatum. et iō dꝫ expellere peccatū de corde suo et accusare ⁊ vindicare se de ipo tanꝙ de suo inimico. Et q₂ etiam peccatum ē inimicus secretus ⁊ semꝑ etiam occultus ⁊ vult occultari et nūꝙ vult manifestari q₂ talis ē naturā sua. ideo homo per ꝯrium debꝫ ipm detegere maīfestare et publicare ⁊ tūc homo impugnat ipm. aliter si homo teneat ipsum secretū in corde et nulli reuellet tūc nutrit ipsum ⁊ conseruat et facit quod ei conuenit q₂ hec est natura mali voluntarij et culpe ⁊ nunꝙ vult videri nec sciri. Et iō ista ē maxia iniuria et maximū vituperiū et maxia cōfusio ꝯtra ipsū pctm̄ scꝫ vt releuetur et maifestetur et hō dꝫ facere omne vituperiū ꝯtra pctm̄ ⁊ omnem ꝯfusionē que pateat ⁊ q₂ etiam ipsum pctm̄ est deceptoriuꝫ ⁊ fallendo intrat in hoīem. et iō dꝫ accusari. et per ꝯn̄s dꝫ iudicari ⁊ pugniri. et ideo homo dꝫ ipsū ponere in iudiciū ⁊ petere sentēciaz ꝯtra ipsum ⁊ pugnitionē. Sic igr̄ apparet ꝙ ad ꝑfectā destructōnē peccati quod hō fecit nō soluꝫ requiritur displicencia interiori voluntate seu odiū tristicia et dolor ymo etiam requiritur reuelatō exterior manifestatō accusatō iudicatio et pugnitio. et sic hō preparat se ad recipiendum veniā et indulgēciam a deo qn̄ facit oīa ista Ita scꝫ ꝙ detestetur ipsam culpā in aīo et odio habeat ipsum ⁊ verbo accuset et de facto deserat et ꝓponat nūꝙ intrare. Duo igitur inuisibilia debent esse in destructione peccati. vnū ex parte dei scilꝫ ipsa indulgencia ⁊ remissio et ali

vnd ex parte hoīs pecātis scz peni tencia interior ī corde q̄ ē displi cencia occulta et inuisibilis de of fensa dei. ⁊ ista duo ꝓportionātur inter se. Et qꝛ in oī sacramēto inui sibile maīfestatur et repn̄tatur per visibile et opꝫ ꝙ illud quod fit ex terius maīfeste ꝓportionetur eis que fiunt inuisibiliter interiꝰ ī aīa Ideo sicut sūt duo inuisibilia ne cessaria ad destructionē ipsiꝰ cul pe vnū ex parte dei ⁊ aliud ex par te hoīs qui offendit quoꝝ vnuꝫ ē ꝑparatorium et aliud recipitur ⁊ datur. Ita cōformiter in hoc sa cramēto sunt duo visibilia et ma nifesta exterius que correspondēt duobus inuisibilibꝰ vnū visibile exterius ē ad significandum inui sibile interius ꝑparatoriū seu pe nitenciā interiorē et inuisibilē ip sius hoīs que est in corde. Et q̄a verba et facta exteriora significāt repn̄tant et exꝑmūt quod est oc cultū et inuisibile in corde. Et iō verba et facta que hō facit ⁊ dicit exteriꝰ per que significat̄ ⁊ decla ratur ꝙ hō q̄ peccat hꝫ odio pec catum et ꝙ suuꝫ cor recessit a pec cato. Item istō visibile significat i uisibile ꝑparatoriū ⁊ ex parte pec cantis. Aliud visibile quod est et apparet exterius est ad significā dum illud inuisibile quod facit de us in aīa scz indulgenciā et remis sionē peccatoꝝ et tale visibile est ipsa absolutio que fit in hoc sacra mento per verba exꝑsse significā tia remissionē pcī et offense et in dulgenciā. Vn̄ sicut in alijs sacra mentis sunt duo exteriora scz res corporalis et visibilis sicut aqua in baptismo et crisma in cōfirma tione et vltra hoc sūt v̈ba ordina ta a christo q̄ significāt opꝰ iuisibi le quod deꝰ facit intꝰ in aīa queq̄ deꝫ verba ꝓportionātur illi rei vi sibili corporali Sic̄ i baptismo sūt ista v̈ba. ego baptiso te. que respō dent ꝓportionētur ī isto sacramē to sunt duo exteriora vnū ē omia fctā ⁊ v̈ba q̄ dicit hō penitēs ⁊ sūt sicut aq̄ in baptismo et vltra hoc sunt v̈ba ordinata a xp̄o q̄ signifi cant opꝰ ījsibile quod deꝰ facit ī aīa queq̄dem v̈ba correspōdent ꝓportionātur v̈bis ⁊ fctis ipsius penitētis ⁊ sūt ista. Ego absoluo te. et ista correspondēt v̈bis ⁊ fac tis ipsiꝰ peītētis qꝛ hō penitēs ꝑ v̈ba et facta sua significāt cor suū recessisse a pctō ⁊ sibi displicere of fensa dei. Et per ista v̈ba. ego ab soluo te significatur ꝙ deꝰ remisit pctm̄ et offensam. ergo vt hō q̄ of fendit essꝫ securꝰ de remissione ⁊ indulgencia sua ⁊ nullomō dubi taret xp̄s ordinauit modū penitē di scz ꝙ doleat intꝰ ō offensa ⁊ ꝙ exꝑmat exterius signa dolorum ꝑ gemitꝰ lacrimas ⁊ platū ⁊ ꝙ di cat et ꝯfiteat̄ ore suo ipsā culpā ⁊ offensā et accuset eā. Etiā ordina uit et īstituit suū locūtenen̄ seu vi

carium loco sui corā quo ipse peni-
tens dicat et cōfiteatur culpā suā
et ostēdat signa doloꝝ cui dedit
ptātem absoluēdi culpā noie sui.
Et iō quicūqꝫ offenderit christuꝫ
et voluerit habere verā remissio-
nem faciat sicut christ⁹ ordinauit
istō sacramētuꝫ penitēcie sic̄ alia
sacramēta. et iō sicut alia sacramē
ta sunt vᵃ ꝛ daꝛ in eis illud quod
significatur ꝑ ipa. ita istud sacra
mentū ē sꝑ veꝝ et daꝛ a christo il
lud qđ significatur per ipm scꝫ re
missio ꝛ indulgēcia culpaꝝ et offē
saꝝ q̄ ꝯmisse sunt post baptismū.
Et in hoc maifestatur ifinita dei
bonitas et clemēcia qm̄ vt hoies
qui eū offenderūt nō desperēt ꝓ-
pter offensā ordinauit medicamē
tum sacramētuꝫ istud in quo pos-
sent redire iteꝝ et reuerti ad ipm
et recipere indulgenciā et in hoc
est maxia securitas qꝛ ipemet ꝯtra
quē fit pctm̄ ordinauit modum
quo possent hoies placare ipsum
et recuperare suā amiciciā et de-
dit formā et viā redeundi ad ip-
sum. et ideo istud sacramētū ē re-
spectu christiani qui iterum laps⁹
est post baptismū per quod iterū
potest ascēdere ad christum i qua
scala sunt tres grad⁹ scꝫ cōtrictō
in animo cōfessio in verbo et satis
factio in facto et vltimo absolutō
ꝛ sic hō ascēdit ad remissionē ꝛ in
dulgenciā. Et q̄a remissio et in-
dulgencia offense nō potest fieri
nisi etiā recipiatur grā dei christi
seu bn̄ esse perdituꝫ quia simł dū
remittitur offensa et culpa datur
grā et absoluitur ab obligatione
infinita ꝛ pena eterna. Et io i isto
sacramēto omnia ista simł fiūt scꝫ
ꝙ restituitur grā seu bn̄ esse et vi-
ta spūalis ꝑdita et fit remissio cul
pe et liberatur homo ab obliga-
tione pene eterne et totuꝫ hoc fit
virtute mortis et passionis christi
quia dum hō recipit istud sacra-
mentū tūc participat passionem
christi et vniꝛ cū ea et eā recipit ꝓ
se. Et iā declarum est ꝙ mors chri
sti superat oīa pctā que pn̄t fieri ꝛ
ideo satisfacit pro omibus pctis
dū tn̄ homo vniatur cum ea. Vn̄
qꝛ sola mors christi pōt remittere
pctā et obligationē ad penā eter-
nam. Ideo quia in baptismo ho-
mo totaliter vnitur cū christo ꝛ ꝑ
ꝯn̄s tota passio applicatur ei ac si
esset tota sua et si ipse homo ipsaꝫ
sustinuisset. et ideo ei fit plena re-
missio oim peccatorum et tocius
pene debite pro peccatis quia ho
mo regeneratur et fit totus nou⁹
Sed quādo homo christianus.
iteꝝ separat⁹ et diuis⁹ ē a christo
ꝓpter offensaꝫ tūc etiā separatus
est a virtute passionis et mortis
christi et a merito et ꝑ ꝯn̄s ē obli-
gatus ad penam eternaꝫ sic̄ ante
baptismū. sꝫ i isto sacramento hō
iteꝝ diuis⁹ a xp̄o vniꝛ cū xp̄o ꝛ ꝑ
ꝯn̄s est ei applicatū meritū mortꝭ

z passiouis xpi et fit particeps in eo. et iō iterꝫ remittetur ei pena sicut pus in baptismo. z iō istud sacramentū est loco baptismi. Sed tñ in baptismo fit plena remissio oīs pene etne et etiā tēporalis. sꝫ in isto sacramento solū fit remissio pene eterne et absoluit obligatio ad penā ifinitaꝫ. sꝫ adhuc manet obligatio ad penam tēporaleꝫ qꝛ necesse est ꝙ hō sustineat aliquaꝫ penaꝫ ꝓpter pctā. Et h̄ declarabitur magis qꝛ aliter applicat passio xpi hōi in sacramēto isto et alit in baptismo et aliomō fit istud sacramētuꝫ et alit aliud. qꝛ in sacramēto baptismi recipit aqua exterior q̄ est aq̄ xpi sꝫ in isto nō sūt nisi facta et v̄ba ipius hoīs met. et iō ꝑm moō quē hñt v̄ba et facta exteriora et ꝑm dispositōeꝫ inuisibileꝫ et interioreꝫ in corde quā significāt v̄ba et facta exteriora ꝑm hoc recipit meritū mortis et passionis xpi. Uñ facta et v̄ba exteriora in isto sacramēto sūt loco aque ī baptismo in quo baptismo hō recipit alienū qꝛ aquā ad denotanō ꝙ ei applicat aliena v̄tus gratis. et iō recipit in se illud quod ꝑ aquā significat que significat plenā et totaleꝫ remissionē oīs pene qꝛ totuꝫ abluit. Sꝫ in isto sacramento hō recipit in seipso ꝓprios actus et ꝓpria facta et v̄ba nihil alienū. z iō ꝓportionabilr recipit v̄tutem iuxꝫ capacitatem suoꝝ actuū interioꝝ z exterioꝝ. Et iō qui magis dolet in corde et penitet et exteri⁹ ostendit plant⁹ et gemit⁹ et lacrimas z v̄bo et ore accusat z detestat pctā sua magis recipit de v̄tute et merito mort z passionis xpi. Apparꝫ igr̄ q̄tū et q̄liter istud sacramētuꝫ penitētie institutū et ordinatum a xpo vero medico spūali est verissimū medicamētuꝫ morbi spūal qꝛ totalit destruit et erradicat ipsum pctm̄ et ꝯriat ei qꝛ per penitentiā interiorē et displicentiā destruitur radix peti q̄ erat int⁹ in corde per cōplacentiaꝫ z volūtateꝫ qꝛ ꝯplacendo et volēdo intrauerat et per ꝯriū displicendo nolēdo tristēdo z odiendo necesse est ꝙ erradicet et postea per ꝯfessionē ipm pctm̄ erradicatū euomit ex̄ tāq̄ mal⁹ humor et corrupt⁹ et venenos⁹ z manifestatur et discoperit et reuelat. quequiō reuelatio et ꝯfessio sūme ꝯriat pctō et nature peti qō semꝑ de natura sua appetit totaliter occultari et tetigi et coopiri et nullo mō videri. Et iō q̄ ꝯfitet et reuelat ipm maxime ꝯriat ei z displicet ei tūc pctm̄ totalr̄ fugit tāq̄ ꝯfusū et nō hꝫ locū in hoie nec int⁹ nec ex̄ qꝛ interi⁹ in corde ipugnat et erradicatur et ibi nō hꝫ locū et exteri⁹ ꝑ vocē oris reuelat. et sic necesse ē ꝙ fugiat tanq̄ ꝓditor falsarius et mēdax deceptor reuelat⁹ ctissime z rectissie igr̄ xps ordiauit ꝯfessiōꝫ peti ad destruenō ipꝫ qꝛ ō directo

est cōtra ipm et postea p satisffac⸗tionē et emādam fit fctm̄ et opus cōtrariū ipi pctō. et sic corde ⁊ ore et opere destruitur ipm pctm̄ ⁊ sic vltimo cōuenietissime hō absolui tur ab obligatiōe pene eterne de⸗bite pro pctō et fit ei remissio duꝫ sic ipugnauit pctm̄ et restituit om ne illō quod pdiderat ppter pctm̄ et restituitur ei illud quod datum erat ei in baptismo. Et sic apparꝫ ꝙ duo sunt sacramenta quasi duo medicamēta que purgāt et destru unt ipa pctā tanꝙ malos et vene nosos humores scꝫ sacramētum baptismi et sacramētuꝫ penitēcie et hoc per duos modos distictos scꝫ per modū purgationis qui fit per fluxū ventris et per modū vo mitus et hoc pportionat sic in me moria corporali q̄ nō sūt nisi duo modi purgādi malos humores ō corpore scꝫ per ventrē inferi⁹ vel per vomitū. Jlla que fit per ven⸗trem incipit superi⁹ et venit de al to et tēdit inferi⁹ sꝫ vomit⁹ fit per cōtrarium. Jta similiter baptism⁹ venit de alto et tēdit inferi⁹ quasi purgās per ventrē inferi⁹. Et sa cramētnm penitēcie purgat p vo⸗mitū. Et sic purgatio que fit p vē⸗trem inferius fit cū minori violē⸗tia et fit leuius et purgat om̄s hu mores malos. sꝫ purgatō que fit per vomitū fit cū maxia violentia Jta silr purgatio que fit per bap⸗tismum fit cū pauca violētia et fit leuiter. Sed purgatō que fit p sa cramētum penitēcie qui fit p mo dum voitus fit cum maxia violē⸗tia. Sic igr̄ qꝛ illud quod fit exte⸗rius in sacramētis significat illud quod fit interi⁹ in aīa. et iō sic pec cata cōferendo et dicēdo euomūt extra. ita significatur ꝙ exeūt ani⸗mam et purgatur aīa. ita ꝙ quā⸗do sunt cōfessa totaliter sūt ex ani mam ablutione pri⁹ facta.

Quod samētum penitēcie ordi natum a xpo fit per modū volun tarij iudicij particularis et secreti in quo ideꝫ est accusās ⁊ accusat⁹ seu actor et reus et testis et re⁹ ve re accusat⁹ vere est absolut⁹ ⁊ ꝙ⸗tomagis fuerit vere accusat⁹ tan to magis erit excusatus.

Ꝺ habendum autē maiorē euidēciā de sacramēto peni tencie cōsiderandū est qualit̄ du⸗plex ordo est scꝫ ordo nature ⁊ or⸗do iusticie seu ordo iudicij seu iu⸗diciarius. et isti duo ordines oīa claudūt quia q̄ recedit ab ordine nature necesse est ꝙ cadat in ordi ne iusticie. Et hoc iam declaratuꝫ est in tractatu de reparatiōe quali ter prim⁹ homo qꝛ recesserat ab or dine nature statim cecidit in ordi nem iusticie ⁊ punitiōis qui si iste ordo iusticie nō esset ppter maluꝫ et pctm̄ esset vniuersuꝫ inordina⸗tum quod fieri nō pōt. Et iō sicut ante baptismū cōsideram⁹ duos status in hoīe scꝫ statum pmū et

perfectũ in quo hō fuit creat⁹ et statum laps⁹ in quo hō voluntarie per seipm cecidit. ita silr post baptismũ ꝯsideram⁹ duos stat⁹ hois Prim⁹ status est bon⁹ et sanus in quo hō post baptismũ ē restitut⁹ et renouat⁹ et iste stat⁹ correspondet pmo statui primi hois q̇ erat perfect⁹. Scdus status ē status lapsus in quo hō cadit post statũ baptismi. Sicut em̄ pm⁹ hō cecidit a primo statu suo ꝓpter offensam in statũ laps⁹. Ita silr hō xp̄ianus pōt cadere a statu nouo baptismi et hec ꝓpter offensam et iniuriam. Et iō opꝫ ꝯparare istos duos status p⁹ baptismũ ad duos status añ baptismũ. ⁊ sic erũt quattuor status in hoie seu in natura humana. Sicut igr̄ hō ante baptismum recessit a statu primo in quo de⁹ ipm creauerat et cecidit in ordinem seu in man⁹ iusticie et fecit obligationē ad penā eternā et etiam cecidit in pugnitionē tēporalem. Ita ꝯformiter qñ hō xp̄ian⁹ renouat⁹ et regñatu⁹ i baptismo per grām xp̄i sine suis meritis recedit ab illo statu bono i quo xp̄s eũ per suā grām renouauit necesse ē ꝙ cadat in ordinē iusticie ⁊ iudicij et facit obligationē ad penā eternā et etiā obligaṫ ad penā tēporalē et videṫ etiā q̄ de tāto maiorē obligationē causat ⁊ maior pena ei debetur de quāto status iste in quo fuit renouat⁹ cũ maiori difficultate ē fact⁹ ꝙ status pmi hominis q̄ iste stat⁹ fuit etern⁹ ꝓpt mortē dei hois ⁊ stat⁹ primi hois fuit fact⁹ sine labore sine difficultate. et iō de tāto videṫ hō magis culpabilis et reus et pctōr qñ perdidit voluntarie talē statũ cũ maxima difficultate fctm̄ q̄ ibi cōiũgitur maxia magnitudo. Uñ faciliter fuit hō factus a principio sꝫ cũ maxia difficultate fuit reparatus et iō qui volũtarie perdit istũ statum grauissime peccat et maximam pugnitionē mereṫ. Itē etiaꝫ q̄ qñ hō xp̄ianus perdit suum statum et cadit ab eo voluntarie peccādo nō solũ offendit deũ creatorem. ymo etiā redēptorē sic duplicaṫ offensa. Etiam offendit totaꝫ societatem xp̄ianoꝝ qui sunt vniti cũ christo et sic offendendo christum offendit oia mēbra xp̄i ⁊ totum corp⁹ xp̄ianoꝝ. et sic iniuria que fit post baptismi statum grauissima ē et per ꝯñs xp̄ianus obligatur ad maiorē penā et pugnitōnem ꝙ ante baptismũ. Uñ añ baptismũ hō offendit deũ sꝫ si p⁹ baptismũ hō offendat deũ offendit ipm deũ fctm̄ hoiem et crucifixũ pro hoie de quāto de⁹ magis propinqu⁹ fact⁹ est hoi de tāto iniuria est malignior crudelior et peior et etiā añ baptismũ hō ꝓpter offensam obligatur deo creatori suo. Sed p⁹ baptismũ ꝓpter offēsam hō obligatur deo hoi creato

ri et redēptori. Itez sicut ad repa
randū hoiem de primo lapsu ne-
cesse fuit deum hoiez mori q: pec
catum nō pōt destrui nisi p mortē
dei hois. Et sicut hō xpianus p⁹
baptismū qn̄ peccat indiget si de-
beat sanari vt de⁹ homo moriatur
iterꝝ p eo hoc est q̄tū ē in eo et sic
necesse erit xp̄m mori cotidie p
pctis hominū. Sed q: xps deus
et hō semel mortuus ē āplius mo
ri nō pōt q: fact⁹ est imortalis et
sua mors tm̄ valet semel facta ac
si cotidie fieret. Et iō si debeat
hō lapsus post baptismū liberari
a pctis necesse ē ꝙ renouet. iterꝝ
mortē filij dei in seipso et hoc per
memoriam deuotionē et fidē. Ut
igr̄ clare intelligam⁹ repationem
istā necesse est cōpare lapsum istū
scd̄m et primū statū regn̄ationis
hois ad statum creatiōis et p̄me
ꝯdictiōis ei⁹ et reparationē scd̄az
ad reparationē primā. Un̄ prim⁹
hō habuit duos stat⁹ scz statum
perfectū in quo de⁹ ip̄m p̄mo fe-
cerat et statū lapsuz in quo ppria
voluntate et culpa ceciderat. Et
alij hoies habuerūt istum statum
laps⁹ quē statū receperūt ab eo q:
per ip̄m et in ipo alij fuerūt lapsi
sz quilz postea volūtatē augmēta
uit suū lapsū faciēdo sp pctā et au
gēdo culpas. ⁊ iō q: in p̄mo lapsu
hoies vn⁹ p⁹ alium sunt lapsi de
necessitate magis labūt et peccāt
et augmētant lapsuz. ideo regn̄a
tur ⁊ renouatur gratis per baptis
mum. q: si est puer nō necesse nisi
ꝙ aliquis credat pro ipo in xp̄m
et cōsenciat qui totū lapsū accepit
ab alio nec aliqd addidit ꝺ ppriо
Sed si ē adult⁹ necesse ē ꝙ habe-
at fidē propam et cōsensuz pprīū
et ꝙ displiceat ei vita p̄terita lap-
sa sz nō opz ꝙ portet aliquā penā
exteri⁹ nec cōfiteat̄ nec faciat plā
tum nec luctuz q: q̄uis ppria vo
luntate pctāuerit ac tn̄ quodāmō
ꝺ necessitate peccauit ppterea q:
habebat naturā lapsā et ipam ne
cessitatē p aliū receperat. ⁊ iō pri
ma repatō hois p baptismū fit gr̄a
⁊ sine penitēcia exteriori sz sufficit
fides ppa et iterior peitēcia seu di
splicēcia ⁊ applicat̄ ei tota mors ⁊
passio xp̄i gr̄a ad satisfaciēdū p oī-
b⁹ pctis suis q̄ ꝺ necessitate fecit
q̄uis volūtarie fecerit ac si ipe su
stinuisset p se ipo mortē illā ⁊ sic si
cut de⁹ gratis fecit hoiem qn̄ nō
erat ita grat̄ receperat ip̄m qn̄ la
psus est. Sed qn̄ hō nō erat non
requirebatur ppriius ꝯsens⁹ vt fie
ret. Sed q: hō qn̄ est lapsus et re
parand⁹ extitit iam est. et iō neces
se est ꝙ ipe ꝯsenciat et velit repa-
rari si adultus sit q: nihil dz fieri i
hoie contra suam voluntatez nec
dz repari ꝯtra liberꝝ arbitriū. Et
ideo ad reparāduz hoiem requi-
ritur pprius consensus sed ad fa-
ciendum hominem primo non re
quirebatur quia non erat.

Sic igr̄ ad primā reparationē requiritur fides et credulitas i xp̄o repatatore suo et displicētia de vita preterita sine alia satisfactione et penitēcia exteriori et totū ei remittitur gratis ac si nūq̄ pctm̄ fecisset in eo et hoc qꝛ ab alio habuit lapsum et necessitatē peccandi. Sed postq̄ hō per baptismū ē regeneratus et restaurat⁹ et reparatus et reformat⁹ de p̄mo lapsu in quo erat per aliū et nō per seip̄m si cadat et labatur vlteri⁹ in pctm̄ et offensam dei et per ꝯn̄s in obligatione pene eterne nō sic faciliꝰ pōt reparari et resurgere de ip̄o lapsu scđo sicut de primo qꝛ in isto lapsu post baptismū hō xp̄ianus cadit sua ꝓpria voluntate et sua ꝓpria culpa et nō de necessitate qꝛ iste cas⁹ seu laps⁹ scđarius nō venit ei ab alio sicut laps⁹ p̄mus q̄a iam erant restaurat⁹ a primo lapsu per baptismū. et iō poterat stare et perseuerare in illo si velet. et ideo si caderꝫ totaliter iputetur ei et ip̄emet est in culpa et nō alius et ip̄e laps⁹ est sicut laps⁹ p̄mi hominis in ꝓpa persona qꝛ p̄m⁹ hō habuit p̄mo statum pfectum ꝛ poterat stare in illo si voluisset. et sic p̄mus hō in psona sua habuit status duos. scꝫ statuꝫ pfectū et statum lapsū. Ita iste cadit post baptismuꝫ duos hꝫ stat⁹ p̄mū scꝫ bonum et sanum in quo stare poterat si voluisset et statū lapsū i quē cecidit p se sꝫ in hoc est dr̄a qꝛ p̄mus hō nō habuit iteri⁹ aliquod inclinās nec instigans ad cadendum sꝫ solum exteri⁹. Sed homo xp̄ianus hꝫ aliquid instigās interius ad cadendū et peccandū scꝫ ꝓpam carnē et etiam hꝫ aliquid istigans exteri⁹ scꝫ dyabolū inuisibiliter. et iō q̄tum ad hos casus lapsus post baptismum est magis venialis et min⁹ culpabilis et nō tm̄ punibilis nec iputabilis sicut lapsus p̄mi hoīs in ꝓpria psona sicut igitur qꝛ hō xp̄ianus cadit a statu suo hō post baptismū p se sꝫ alio instigante sꝫ nō cogente nec de necessitate et poterat in illo stare si velet. et iō nō ita faciliter ꝛ leuiter pōt resurgere et restaurari đ isto lapsu scđo sicut de primo qui restauratus erat qꝛ iste lapsus totaliter est suus. ꝛ iō necesse est plꝰ faciat homo si vult resurgere et reparari de ip̄o lapsu q̄ qn̄ voluit resurgere de primo lapsu qꝛ non sunt equales isti duo lapsus nec equaliter iputabiles aut pugnibiles. Et iō qꝛ qn̄ homo voluit resurgere de p̄mo lapsu per baptismuꝫ necessaria fuit ei fedes ꝓpria ꝛ cōsensus et displicēcia seu penitētia interior de vita preterita et passio xp̄i supplebat totū residuū quod homo debeat Ideo si vult resurgere et restaurari de scđo lapsu necessaria fuit ei penitēcia interior ꝛ exterior Si em̄ requiratur penitē

cia interior in primo lapsu sequitur
quod pro isto lapsu secundo vltra hoc re
quiritur penitēcia exterior cū me
rito mortis et passionis xpi. Ergo
ad reparādum hominem de secundo la
psu necessaria ē penitēcia interior
et exterior et passio christi. Et quia in
penitēcia exteriori opz quod sit pe
na et pugnitō secundum naturā et quā
titatem peccati et opz quod hoc fiat per
iusticiā et iudiciū quia homo cecidit in
ordinē iusticie sicut primus homo quā
do peccauit quia peccatum de natura
sua est punibile et iudicabile et ei
debetur pena et pugnitō et hoc ō
claratū est ad longū in capitulo
de cōparatione hominis per liberuz
arbitriū quia hominis de natura sua sūt
remunerabilia vel pugnibilia et
ideo requirūt iudicē qui exaīabit
ea et retribuet vnicuique quod ei
debetur. Et ideo opz quod peccatum seu cul
pa pugniatur iuxta suā naturam
quia aliter esset inordinatō in vniuer
so si nō daretur ei pena debita. Et
ideo necesse est quod peccatum seu culpa
debita veniat in iudiciū. Unde pec
catū inquantum respicit deū infini
tum et eternū cōtra quē fit tūc re
quirit penā infinitā et eternā quia
offensa ē infinita. et ideo per iustici
am dz pugnitio esse īfinita. Sed
inquantum peccatum respicit ipm hoiez
qui peccauit tūc non debetur ei pu
gnitio infinita. Unde peccatum ideo est
peccatum quia est voluntariuz et inordi
natum. Et ideo quod voluntas ē inor
dinata nec talis inordinatō ē infi
nita sz finita. ideo nō debetur ei pu
gnitio propter hoc infinita nec eter
na. Unde in peccato tria possumus cōsi
derare primū est offensa et iniuria
seu contemptus dei seu aduersio a deo
secundum est ipm maluz opus quod in
se est inordinatū et fieri nō debe
ret. et tertiū est quia est voluntariuz
et est ibi proprius consensus et per cō
sequēs delectatio et cōplacencia
in malo quod ē cōtra deū. Quantum
ad primū debetur peccato seu culpe
pena infinita quantuz ad secundum et ter
tium nō debetur ei pena īfinita sz
finita et tēporalis. Quādo igitur
peccatum factum est ista duplex pena et
pugnitō debetur ei vna ex parte dei
offensi et alia ex parte ipsius peccati in
se. Sed quia pena et pugnitō cor
respōdent culpe. Ideo taz diu re
manet culpa quamdiu remanet pe
na quia culpe debetur pugnitō. Et
ideo si culpa sit perpetua necesse ē
quod pena sit perpetua. et si culpa sit tē
poralis pena dz esse temporalis.
Et ideo quia culpa ideo est culpa quia ē
voluntaria et placēs. et ideo nō po
test destrui nisi per suum contrariū scz
quod fiat inuoluntaria et displiceat
inquantum culpa est tūc moritur si cū
culpa est talis quod non displiceat ma
nebit in eo in perpetuū. Et ideo tunc
pena ei debita necessario erit perpe
tua quia inquantū ineternuz culpa dz
esse sine sua propria pena et debita
Sed si culpa inquantū culpa est di

splíceat hoī tunc destruitur culpa in eo et per pn̄s pena nō debetur ei. Ulteri⁹ p culpa nisi tm̄ pena q̄ puenit tali culpe quia iaz lucrat⁹ fuerat penam postq̄ culpa facta erat. Et sic q̄uis homi displiceat culpa inq̄tū culpa est nō tn̄ libera tus a pena que culpe debebat sed soluz liberatur ab hoc q̄ nō punit in perpetuuz pro illa culpa qꝛ de structa est. Sic igr̄ q̄uis culpa sit finita pōt tn̄ habere penā ppetuā si ipa culpa sit perpetua. Silr̄ cul pa inq̄tū est offensa et ɔtemptus dei et aduersio a deo qꝛ est infini- ta dz hr̄e penam infinitaz et si dz destrui opz q̄ displiceat hōi inq̄- tum est dei offensa et iniuria et sb illa ratione. Aliter semp manz ipa offensa: et si cupa displiceat hōi in q̄tū est culpa seu iordinatio volū taria seu difformitas et turpitudo et nō displiceat ei inq̄tum offensa dei adhuc remanet culpa q̄tū ad deū et ei debetur pena infinita. et qꝛ offensa dei est infinita ⁊ de⁹ est infinite bon⁹ qꝛ sua bonitas est in finita. et iō ipsa culpa inq̄tū ē dei offensa est ɔtra bonitatē infinitaz Et iō si talis culpa debeat destrui inq̄tū est dei offensa requiritur dis plicentia infinita. Et etiaz iniuria dei qꝛ honoꝛ suus infinit⁹ est les⁹ requirit emendā infinitam qꝛ nō sufficit displicentia de offensa nisi restituatur illud quod est lesuz. Et qꝛ homo nō potest habere displi- centiam infinitam nec potest face re emendam infinitam aut satisfa ctōez. Et iō ipossibile est q̄ hō pos sit per se destruere culpā inq̄tum est offensa dei q̄tumcūq̄ displice at ei. et iō necessaria est hōi mors xp̄i que est infiniti p̄cij vt iā decla ratum est. Et iō ipsa mors xp̄i cuz displicentia hoīs destruit culpam inq̄tū est offensa dei. Sic igit hō in scd̄o lapsu si vult resurgere ne- cesse est q̄ habeat displicentiā de culpa duobus modis scz inq̄tuz est culpa et inq̄tum est offensa et inq̄tū est offensa dei p mortez xp̄i tollitur totaliter et destruit offen- sa dei et sit plena satisfactio ⁊ emē da de ipa culpa inq̄tuz est culpa et offensa dei. Sz adhuc remanz pena et punitio pro culpa inq̄tū culpa est et inq̄tū iordinata et vo luntaria. Et qꝛ ista pena est finita Ideo homo pōt sustinere istaz pe nam per se et dz sicut etiam per se cecidit in culpā cū posset stare qꝛ iusticia hoc requirit. et ideo ei de- betur pena tp̄alis p ipa culpa iux ta quantitatez culpe nc ipa mors xp̄i debz satisfacere p ipa pena q̄ uis posset quia homo potest eā to lerare et debet postq̄ p se cecidit i culpam. Et ideo qꝛ talis punictio seu pena dz correspondere culpe ⁊ pporcionari. ideo necessari⁹ est or do iudiciari⁹ seu iusticie in h mun do in quo ipa pctā seu culpe exa- minentur iudicentur et debite p

niunt. puniũtur ẽm q̄ eis ꝯuenit ne sit inordinatio in vniuerso quia pctã recte ordinatur qñ recte pu-niuntur pena que eis debet. Et qꝛ pctã sũt duplicia quia aliqua sunt publica et aliquã occulta. et iõ eti-am est necessarius duplex ordo iu-sticie scȝ publicus et occultus et ꝑ ꝯñs duplex iudiciũ ⁊ duplex puni-cio scȝ publica ⁊ secreta qꝛ pctã pu-blica sũt offensa publica ⁊ faciunt scandalũ publicũ. et ideo de natu-ra sua requirũt pugnitõem publi-cam. et quia pctã secreta et occul-ta nõ pñt puniri nec iudicari nec examinari nisi reuelentur ⁊ mani-festent. et ideo necessaria est cõfes-sio peccati. et iõ necessarium est sa-cramentũ penitentie pro pctis oc-cultis in quo fiet iudiciũ secretuȝ de pctõ et examinatio secreta. ⁊ iõ penitentia exterior requirit cõfes-sionem peccati et punitionem debi-tam. Et qꝛ homo qui vult resurge-re de scdo lapso oportet q̄ volun-tarie faciat oĩa que sũt necessaria ad destruendõ pctm̃. et ideo opȝ q̄ penitentia interior seu displicẽtia et cõfessio et etiam pena seu puni-tio fiant voluntarie aliter nihil ꝓ-ficerent. Debet igitur ipa displi-centia esse volũtaria et etiam ꝯfes-sio et pena. Aliter q̄uis sustineret omẽȝ penam et nõ voluntarie ad-huc remaneret hõ obligat⁹ ad pe-nam. et qꝛ confiteri peccatum est pudor et pena. ideo etiam in ꝯfes-sione fit queõ punitio pcti. et ideo quãto ipa ꝯfessio erit magis accu-satoria et cũ maiori pudore tanto magis satisfacit ꝓ pena culpe. et iõ ista ꝯfessio est voluntaria et nõ coacta qñ homo accusat se ipȝ vo-lũtarie et ponit se ĩ iudicio et quã-to magis h̄ facit tanto magis pu-nit pctm̃ et se ipm. et iõ magis pla-cet deo et ꝑ ꝯñs magis excusatur apud deũ. Sic igit̃ patȝ q̄ sacra-mentũ penitẽtie est ordinatũ ꝓpt̃ scdm lapsum et h̄ ꝑ modũ iudicij ꝑ-ticularis in quo hõ dȝ se ipȝ accu-sare. Et qꝛ istud sacramentum põt esse necessariũ oĩ hõi qꝛ quilȝ põt cadere in pctm̃ post baptismũ iõ cũ hoĩes sint sepati ꝑ multa loca Jõ necessarij sũt plures iudices a deo ordinati q̄ habeant ptãtem iudicãdi ꝑ sciam et auctoritatẽ. et iõ qꝛ ista auctoritas ⁊ ptãs iudicã-di dȝ esse ordinata. Jõ necesse ẽ q̄ in vno hoĩe ꝓmo sit tota ptãs vni-uersal̃ et ille possit cõicare alijs et ꝯstituere alios iudices ꝑ totũ mũ-dũ vt hoĩes lapsi possint resurgere et restaurari. Patȝ etiã q̄ sicut est duplex lapsus. Jta etiã est duplex mod⁹ resurgẽdi scȝ ꝑ baptismũ. et ꝑ sacramentũ penitentie et q̄liter pl⁹ opȝ q̄ hõ opetur ad resurgen-duȝ de scdo q̄ de ꝓmo et quõ alit̃ opatur baptism⁹ et alit̃ sacramen-tũ penitẽtie qꝛ baptism⁹ opatur ꝑ modũ grẽ. Sȝ sacramẽtuȝ peniten-tie ꝑ modũ iudicij et iusticie.

Quod sic in pmo lapsu remanet aliquid ppetuū et indelebile de primo statu creatiōis. ita i scdo lapsu remanet aliqd ppetuū ⁊ indelebile de statu regnationis.

¶ qꝛ scds lapsus hois post baptismū cōparat̄ ad pmū lapsū post statū creatiōis. ⁊ iō sic in primo lapsu remāsit in homie ymago ppetua creatoris q̄uis fuerit difformata qꝛ remāsit liberuꝫ arbitriū in quo sp est ymago naturalis creatoris indelebilis licꝫ nō remāserit silitudo sꝫ dissilitudo Ita igitur hō laps⁹ retinuit aliqd et aliquid pdidit similitudinē creatoris et retinet suā ymaginē naturalē indelebilē et ppetuā q̄ destrui nō pōt per quē hō laps⁹ habuit fundamētuꝫ et spē resurgendi et p quē iteꝝ potuit reuerti ad silitudinē dei qꝛ si ymago n̄ remāsisset nō potuisset reparari. Ita cōformiter in scdo lapsu remanet in hoie ymago perpetua vl' sigilluꝫ xpi saluatoris ⁊ redēptoris q̄uis sit defformata. Ita q̄ hō in scdo lapsu aliquid retinet de statu baptismi et regnationis scꝫ ymaginē xpi pertuā indelebilē seu sigilluꝫ suū. indelebile impssuꝫ in aia qd destrui nō pōt. Item aliquid perdidit qꝛ perdit similitudinē christi necesse ē eīm q̄ sicut i pmo lapsu remanet ymago perpetua creatoris. ita in scdo lapsu remaneat ymago xpi redēptoris. et iō illud signum seu caracter remanēs de xpo post baptismū ē fundamētuꝫ spei vt hō possit iteꝝ redire ad silitudinē xpi ⁊ amiciciā qꝛ si nihil remaneret in hoie de xpo nō haberet fundamētuꝫ spei resurgendi. Sicut brachium cadit in lapsuꝫ et paraliticatur verūptn̄ remanet aliquid ppetuū de capite scꝫ nerui et aliquid perdit scꝫ sensum et motū. Et si nerui destruerent̄ āpli⁹ brachium restaurari nō possꝫ nec posset recuperare sensū et motuꝫ Ita ꝯformit̄ si hō in scdo lapsu nihil retineret de xpo qui ē caput n̄ possꝫ resurgere. Et iō sic i brachio sp remanēt nerui fundamentales qui ligāt brachiū cuꝫ capite. Ita silr in hoie lapso remanet ymago xpi seu caracter tanq̄ fūdamētū ligās aliqliter hoieꝫ cuꝫ xpo capite suo. ⁊ iō pōt eē sp spes resurgēdi

Quod sic baptism⁹ reliquit reliquias pmi laps⁹ in carne. ita sacramētum penitēcie relinquit reliquias scdi lapsus in aia.

Ictum est superius q̄ sacramētum baptismi ordinatuꝫ fuit cōtra pmuꝫ lapsuꝫ ⁊ sacramētuꝫ penitēcie ꝯtra scdꝫ ⁊ q̄ qn̄ hō vult resurgere de primo lapsu sufficit ei penitēcia interior scꝫ displicentia vite p̄terite et fides et totū residuum operatur baptism⁹ per passionē xpi scꝫ plenā remissioneꝫ ois culpe seu offense et ois pene

debite pro culpis ꝓprijs et offen=sis. Et qñ homo vult resurgere de lapsu scdo plus debꝫ facere de ꝓprio suo quia plus fecerit de malo quia nõ sufficit ei penitentia inte=rior sꝫ etiam exterior scꝫ ꝯfessio satisfatio seu emenda et temporalis punitio et totũ residuũ operatᷣ passio xpi scꝫ remissionem offense et pene eterne debite. Sꝫ relinquit penã temporalē debitã vt dictuꝫ est. et ideo plus opatur baptism⁹ ꝙ sacramentũ penitentie qͣtũ ad passioneꝫ xpi. ideo plus facit pas=sio xpi in baptismo ꝙ in sacramẽ=to penitentie qꝛ in sacremẽto baptismi tota passio applicatᷣ baptisato ac si ipemet sustinuissꝫ vt totaliter innouetᷣ et hoc nõ fit i sacramẽto penitentie. Et silr per ꝯriũ plus opatur hõ per se et de suo ꝓprio i sacramẽto penitentie ꝙ in sacra=mẽto baptismi qꝛ vterqꝫ lapsꝰ ita reqͥrit vt scꝫ plꝰ opetur de se et de ꝓprio hic ꝙ ibi tñ vtrobiqꝫ de necessitate opatur passio xpi qꝛ sine morte xpi nõ potest fieri remissio ymo vtrobiqꝫ soluit infinitũ debi=tuꝫ. Et iõ sicut ꝓportionalitᷣ se hꝫ baptism⁹ ad pmũ lapsũ ⁊ sacramẽtuꝫ penitentie ad scdꝫ lapsũ. Jõ sicut baptism⁹ relinquit aliqs reli=quias in carne de pmo lapsu qꝛ relinquit ꝯcupiscentiã carnis seu fomitẽ peti ꝯtra quẽ dꝫ aĩa pugna=re ꝙdiu est in carne. Sꝫ in aĩa nõ relinquit relinquias peti qꝛ totam eã mũdat et lauat et armat eam ꝑ ꝯriã ꝯtra cõcupiscentiã carnis viciosaꝫ vt nõ dñetur nec regnet. ita ꝯfirmiter sacramentũ penitẽtie relinquit in aĩa reliqͣs scdi lapsꝰ qꝛ relinquit reliquias peti scꝫ quasdꝫ dispositiões et maculas et ꝓnptitudineꝫ ad peccanđ que erãt gñate in aĩa per opatões peti qꝛ quelꝫ opatio bona vel mala relinquit in aĩa suã siĩtudineꝫ per quam ad ipam opacõeꝫ silr inclinatur ⁊ habilitatᷣ vt ad operanđ bonũ vł malũ et aliqñ gñatur ꝯsuetudo pecã=di volũtaria. Uñ pꝰ peccatuꝫ seu malũ opus duo remanẽt ⁊ tñ operatio transit et nõ remanet. Unuꝫ est offensa dei et exinde seqͥtur obligatio ad penã eternaꝫ et tẽporalem. Aliud quod remanet est dis=positio et inclinatio ad sequenđ simileꝫ operatõeꝫ qꝛ actus hũani ⁊ opationes hois hñt istam ꝯditionẽ ꝙ semꝑ relinqͥt suas siĩtudĩes i hoĩe et exinde iteratõeꝫ ⁊ remanꝫ cõsuetudo vsus et habitatio ad faciend volũtarie siliēꝫ operatõneꝫ malam et ista dispositio seu iclinatio vel hituatio est iniciuꝫ corruptõis in aĩa gñatum ⁊ hoc vocatur reliquie peccatoꝝ. Uñ in peccato duo sũt de necessitate scꝫ auersio a deo seu ꝯtemptꝰ dei ⁊ relinquere deũ. et aliud est ꝯuersio inordi=nata ad volũtariã operatõeꝫ ꝯtra volũtateꝫ dei scꝫ qꝛ hõ relinqͥt deum et ꝯuertit se ad ꝓpriam volũ=

tatem et pponit suā voluntatem voluntati dei. et ideo propter primuz fit offensa dei. et ppter scōm scz ppter ꝯversionez inordinataz et volūtariam ad bonū creatū generatur et fit dispositō ꝛ inclinatō viciosa in aia ꝛ hoc totū insimul vocatur pctm̄ mortale qꝛ separat hominē a deo qui est vita aie. et ideo occidit aiaz statim et obligat eam ad penam eternā et nō ppter hoc quia ꝯvertit se homo ad bonū creatuz et ad suā volūtatez ppriam. sz propter hoc qꝛ relinquit deū et ꝯtempsit suū mādatū. Si aūt homo ꝯvertatur ad creaturas et ad suā volūtatez inordinatā ꝛ plusꝗ debeat absqꝫ deliberatōe et nō ppter hoc dereliquat deū tūc ē peccatū veniale et nō mortale et tunc fit in aia quedā dispositio ꝛ inclinatio ad malū sz nō propter hoc totaliter recedit a deo licet nō tm̄ adhereat deo. et si tales actus multiplicenꝰ generabūt maiorē inclinatōez et finaliter separabūt hoiez a deo et fiet mors aie ꝛ pctm̄ mortale qꝛ ꝯvertent hoiem totaliter ad creaturā: et homo totaliter relinqt deū. et iō bm̄do respectū ad deum nō variātur pctā nec diversificanꝰ qꝛ istomō pctm̄ nō est nisi eversio a deo et ꝯtemptus dei. Sz bm̄do respectū ad bonū creatū diversificanꝰ. ꝛ ideo sūt septez pctā mortalia in gn̄ali et tm̄ ꝯveniunt in uno qꝛ quolz est eversio a deo et ꝯtemptꝰ dei. Sic igr̄ sacramētuz penitentie qꝛ est ordinatū ad destruendū pctm̄ inqm̄tū est eversio a deo ꝛ offensa dei et inqm̄tū obligat ad penaz eternā de virtute sua destruit culpā et offensaz dei et eversionē a deo et penā debitam propꝰ hoc eternā sz nō destruit inclinatōnez et dispositionē relictā post pctm̄ ꝑ ꝯversionem ad creaturas nec penam debitā propter talē inordinatam ꝯversionez sz tm̄ diminuit talez dispositionē et inclinatōem vt ñ dn̄etur ꝛ regnet ꝛ dat adiutoriū et auxiliū aie ad pugnandū ꝯtra talem inclinatōez occisam et ad destruendū eaz paulatim sicut hō per seipm gn̄at ipam in seipo paulati Et sicut baptismus scindit ab aia om̄s reliquias tales et totaliter remouet sz relinqt in carne lōge ab aia inclinatōez viciosā ad malū licz eam aliqliter scidat sz nō totaliter sz sacramētuz penitentie nō scidit ab aia totalr̄ reliqas et supfluitates relictas ꝑ pctm̄ licz diuidat ꝛ aliqliter scidat sz nō totalr̄ qꝛ nō ordinaꝰ nisi ad culpā et offensam dei et ad penā eternā tollēdam.

Qd post sacramētuz penitēcie dz hō sumere sacramētū eucaristie ad nutritōez vite spūalis recuperate ꝛ ad remouēdū ꝛ purgādū reliqas pctōꝝ relictas post peītēciaz.

T quia sacramētuz penitencie restituit hoiem ad vitam spūalem ꝑditaz et reliquit reliquias

as petõꝝ et etiã reliquit hoiez ob ligatũ ad penã tẽporalez. Et ideo qꝛ sacramẽtuz corporis xpi est ordinatũ ad nutriendũ hoiez in vita spũali et ad pficiendũ ipm. Ideo post sacramẽtuz penitẽcie in quo hõ resurgit ꝺ scꝺo lapsu et de mor te recuperat vitã pditam et est recõsiliatus xpo dꝫ iterũ sumere ipsum sacramẽtũ corporis xpi ⁊ nõ ante dũ existit in lapsu ⁊ in morte qꝛ nutrimẽtuz psupponit vitã pre existentem sicut em̃ homo mortꝰ nõ dꝫ nutriri: ita hõ exñs in scꝺo lapsu et qui pdidit vitaz spũalem nõ dꝫ nutriri. et sic magna iniuria fieret nutrimẽto si dareṫ mortuo. Ita sine pparatione fieret maior i iuria sacramẽto corpis xpi in quo ptinetur totꝰ xp̃s si dareṫ hõi mor tuo in vita spũali. Et iõ talis ñ nu triretur ymo magis mors spũalis augmẽtareṫ ⁊ culpa cresceret ⁊ in iuria et sũme noceret hõi sumenti qꝛ talis homo tenet maximũ inimi cum xpi in corde suo occultuz et amat scꝫ ipm pctm̃ quod soluz est cõtra deum. et ideo si talis capiat xpm in seip̃o facit ita magnũ scan dallum ac si velet occidere xpm si cut si aliqs reciperet regem in domo sua in qua teneret inimicũ ca pitalez regis occulltũ. etiã hoc esset ptra significatõez ip̃ius sacramẽti qꝛ est sacramẽtuz vnitatis et pacis sꝫ talꝭ qui est in lapsu est diuisꝰ a xp̃o et sepatus p amorem ⁊ volũtatez. et sic nõ acciperet sacra mẽtuz p se sꝫ ptra se. et iõ acquire ret magnũ tormentuz siue crucia tũ qꝛ accipet illꝺ quod est ptra se. Dꝫ igr̃ hõ lapsꝰ p̃mo resuscitari a morte spũali et redire ad vitã ⁊ re cõsiliari xp̃o et vniri p amorẽ sicut em̃ hõ añq̃ surrexit de p̃mo lapsu p baptismũ nõ debꝫ sumere sacra mẽtuz corpis xpi. Ita etiaꝫ nõ dꝫ cape si post baptismũ ceciderit ni si surrexerit p̃mꝰ de scꝺo lapsu. sic igr̃ post sacramentuz penitẽtie dꝫ hõ sumere sacramẽtũ eucaristie vt nutriaṫ. Ita etiaꝫ qꝛ purgatõ fit p calorẽ ⁊ ignẽ ⁊ ignis ⁊ amor spũalꝭ purgãt maculas spũales et qꝛ i aia post peñitẽtiã remanẽt reliq̃e pctõ rũ scꝫ iclinatões et dispositões vi ciose q̃ ipediũt aiam nc totalr̃ tendat i xpm et aliq̃lr obtenebrãt. Et qꝛ sacramẽtũ eucaristie ẽ sacramẽ tũ amoris in quo augetur amor ⁊ ignis spũalꝭ ⁊ daṫ. iõ sacramẽtũ eu caristie purgat aiaz ab oibꝰ reliq̃s pctõꝝ et pburit et psuit totũ et re mouet oẽs dispositões et iclinatõ nes aie ⁊ dat aie habilitates ⁊ dis positões ad oppositũ. et sic aia purgaṫ illuiaṫ et pficiṫ. et iõ etiaꝫ ppter istas reliq̃as tollẽdas dꝫ hõ sumere post penitentiã sacramẽtũ eucaristie. Itẽ etiã qꝛ p sacramẽtũ eucaristie hõ vniṫ magis et incorpaṫ xp̃o et p ꝯñs magis vniṫ passioni et morti xpi q̃ satisfacit p om nibꝰ peccatis et etiam fit homini

remissio penar debitar. scdz maiore vel minore deuotione ad xpz et ad morte eius. Et sic illud quod sacrametuz penitecie n potuit coplere coplet sacrametu eucaristie et sic sacrametuz eucharistie reducit hoiem post penitecia ad puritate baptismi et sic sacrametum eucharistie et sacrametu penitencie faciut tm in scdo lapsu sic baptismus in pmo. Et io qr post baptismu ho pot frequeter et frequetissime cadere in pctm et esse lapsus, ppter hoc ho dz se excercere otinue in istis duob sacrametis qr per sacrametuz penitecie qtucuq et quociescuq ho ceciderit post baptismu per culpa et offensam cotra deum comissa potest se ipm resurgere et leuari a lapsu et recuperare vita perdita et amiciciam vera et diuina. Et per sacramentuz eucharistie pot resumere vires spuales et fortitudine. et io ista duo sacrameta dnt frequetari qr nullus pot sumere sacrametuz baptismi nisi semel sicut ho semel fuit creatus et perfect et no bis et ho semel est gnatus et no bis. Ita solum semel dz esse regeneratus et no bis 7 maxie qr in sacrameto regenerationis ho recipit i anima ymagine seu caractere xpi indelebile. et ideo reiterari no dz Et io sacrametum penitencie 7 sacrametum eucharistie insimul iuncta supplent vice baptismi. et sicut homo post baptismu stati mouetur et transit ad regnum celor Ita etiam si ho excercitet se in sacrametis penitecie et eucharistie tm purificabitur qr sine pena trasibit ad regnum celor.

Quod etia tribulatio afflictio seu pena corporalis voluntaria cu amore xpi purgat aiam a reliquis peccator et satisfactiat pro penis debitis et custodit aiam ne inficiatur et cadat et vnit eam cu domino iesu christo.

Uonia autem dictuz est qr sacrametu penitecie relinqt in aia reliquias pctor scz inclinationes 7 dispositiones viciosas q inclinant aiaz ad res corporales et delectationes mudanas et impediut aiam ne totaliter vniatur cu xpo per amorez. Ideo otrariatur aie et bono suo qr totu bonuz aie est vniri xpo per amore 7 quato magis vnietur magis perficiet et meliorabitur et totu suu maluz est qr separetur 7 diuidatur a xpo et vniatur cu carne 7 cu reb creatis per amore qr tuc inficitur tuc peccat tunc offendit tuc maculat. Et ideo ome illud qd facit aiaz recedere et retrahi a delectatioibus carnis 7 cosolatioibus mudanis et ab amore inordinato creaturaru valz ad purgandu aiam et ad mudandu ea qr aia n offendit deum nisi qr vadit ad creaturas 7 delectatur in eis inordinato et relin

quit deū. Et ideo oīa ista que va-
lent ad hoc vt scʒ aīa recedat a de
lectationibus creaturaꝝ viciosaꝝ
purgant aiam. Et iō qꝛ tribulatio
et afflictio carnis et mūdi et pena
corporalis faciūt hoiem recedere
a delectatōnibus et cōsolatōnibꝰ
carnis et mūdi vt aīa nulla delec
tationem nec cōsolationē recipiat
nec in carne nec in mūdo. et iō se-
qtur ꝙ ipa tribulatō sūme valʒ ad
purgandū aīam et purificanduʒ
ab oībus reliquijs pctōꝝ et incli
nationibꝰ et delectationibꝰ vicio
sis ⁊ hoc sit cū amore et morte xpi
qꝛ amor ligat aīam cū xpo ⁊ tribu
latio exterior et afflictō que sentit
facit aīam recedere et fugere a cō
solatōnibus delectatiōibus et de
siderijs carnalibus. Sic ḡ amor
christi exn̄s in aīa in vna parte et
tribulatio seu afflictō in carne et i
mundo ex alia parte purgāt aīaʒ
ab oībus talibus dispositionibus
inclinatōnibꝰ ⁊ affectōnibꝰ vicio
sis que īpediebāt aīaʒ qꝛ duʒ aīa
sentit tribulationē et afflictionem
tristiciā et desolationē in carne et
in mundo et nulla requiē nec de-
lectatōnē ibi inuenit tūc amor xpi
exn̄s in aīa vnit eā ⁊ ligat magis
cum xpo et purgat ipam aīam to
toliter et ipē amor excitatur viui-
ficatur ⁊ fortificat in se tāꝙ ignis
et iō purgāt ab aīa quicquid ē ibi
ꝯriū ei et expellit omēʒ amorē ꝯri
um et oēs affectiōes ꝯrias que ī-
pediebāt aīam vt totaliter vniret
cū christo p amorē et voluntate ⁊
tūc necesse ē ꝙ aīa totaliter vnia-
tur cū christo p amorē et volunta
tem et tūc necesse est ꝙ aīa totali
ter ampletatur christū. ⁊ iō ipa tri
bulatō ē tanꝙ mallēs siue martel
lus pcutiēs aīam ⁊ fatiēs ipaʒ in
trare in christū p amorē remouēs
ab aīa omēʒ rubiginē et ē etiā for
nax cū follibꝰ ⁊ amor christi ē igis
incēsus et inflamatꝰ in fornace tri
bulatōnis ⁊ iō insił decoqūt aīaʒ
et purgāt eā ab oī macula et ifec-
tione contraria per amorē carnis
⁊ mūdi. ⁊ iō tunc amia fortiter ro
boratur fortificatur et illuīatur et
pficitur et vnitur magis cuʒ chri
sto ⁊ fit vnū cū eo ⁊ p pn̄s purgat
ab oī macula viciosa que eā lesit ⁊
inflamatur qꝛ christus habʒ ignē
in seipo refringibilē purificatiuū
mūdificatiuū. Vn̄ ad faciliter pu
rificādū aīam nō sufficeret amor
christi nisi iuuaretur a tribulatiōe
qꝛ aīa hʒ libeꝝ arbitriū ⁊ nō cogi
tur ire ad christuʒ nec recedere a
delectiōibꝰ carnis ⁊ mūdi. ⁊ iō qꝛ
ipē delectatōnes ligāt aliqlit aīaʒ
cū carne. ⁊ iō necessaria ē ipa tri-
bulatō rōne libertatis aīe vt cogat
ipaʒ exitet vt voluntarie reliquat
omēs delectatōes ꝯrias ⁊ vadat ad
christū. Itē etiā nō solū tribulatio
est necessaria ad purgādum aīam
ab affectiōibꝰ viciosis. ymo etiaʒ
necessaria ē ad tenēduʒ aīam iam

obligatā et ligatā et vnitā cū xpo ne recedat ab ipso et cadat et moriatur sz forti⁹ ꝯtinue vniatur ꝑ amorē. ⁊ sic sili tribulatō necessaria ē oi xpiano siue indigeat purificatione siue nō. Et iō qꝛ tribulatio ē tam bona tā vtilis tā medicinalis tam necessaria oi christiano vt sine ipa null⁹ ꝑfecte possit vniri cū xpo per amorē. Sequitur ꝙ sicut xps ordinauit sacramēta ad salutem xpianoꝝ. Ita ordinauit tribulationes ad purgationē aiaꝝ. Ita ꝙ sicˉ sacramēta sūt necessaria ita tribulatō est necessaria. Et ꝙ̄ diu durabunt sacramēta etiaz durabit ⁊ tribulatō. Vñ qꝛ in hac vita xpiani ꝑparentur ad aliā vitā eternā. ⁊ ideo necesse ē ꝙ tribulatō sp maneat in hac vita. Vñ necesse est ꝙ fornax cū follib⁹ semꝑ maneat et ignis incēsus inflamatus. ⁊ iō sicˉ necesse ē oi xpiano recipere sacramēta ita ⁊ tribulationes ⁊ qui refutat tribulatiōes talˀ separatur a xpo ⁊ elongatˀ. Ita etiam est necesse ꝙ duz magis pctā multiplicantˀ ꝙ tribulatō ⁊ sacramēta mltiplicētur magis ⁊ fortificentur qꝛ maior purgatō ē necessaria. Et sic xps tā ꝑ sacramēta ꝙ̄ ꝑ tribulatōes cōplet ⁊ ꝑfert salutē aiaꝝ. et qꝛ tribulatio ē pena. iō si voluntarie sustineatˀ satisfacit pro penis debitˀ ꝓ culpis qꝛ ois pena volūtaria ē satisfactia. iō cū homo post scōz lapsū qñ resurgit per sacramētum penitēcie remanet ligatus ad penā tēporalē ɓm quātitatem crimis et q̄litatē culpe et ǵuitatem si voluntarie sustineat tribulationē ⁊ penā corporalē tūc satisfacit ꝓ pena ei debita et hoc ɓm ꝙ magis vel min⁹ volūtarie eam sustinet. Si aūt hō nō sit obligat⁹ ad penā tēporalē tūc sustinēdo tribulationē et afflictionē volūtarie ꝓpter xpz acquirit merita. ⁊ sic tribulatō ē bona ad purgandū aiaz et satisfaciendū ꝓ culpis et acq̄rēdum merita et ad viuēduz ⁊ ligādum aiam cū christo ⁊ ad separādum eā a delectatōnib⁹ ⁊ ꝯsolationibus mūdanis ⁊ carnalibus que ꝯ̄riātur aie et eā occidūt q̄re summe amabilis dz esse tribulatio omni christo.

Quod si aia post sacramētū penitēcie exeat a corpore cū reliq̄s peccatoꝝ ⁊ sine cōpleta satisfatōne ꝓ culpis necesse ē eā purgari ⁊ pugniri in aliquo loco tā diu donec fuerit cōplete purgata ⁊ fuerit pena persoluta.

Et qꝛ aia pōt exire de corpore suo nō purgata a ꝑdictis reliquijs pctōꝝ q̄ remanent post sacramētū penitēcie etiā absqꝫ ꝑsolutiōe penaꝝ ꝓ culpis debitis. Et iō cū ꝓpter hoc ipa aia ipediatur ne totalitˀ possit vniri cū deo ꝑ amorē qꝛ necesse ē ꝙ ipa aia nihil habeat extneū a deo sz ꝙ sit talˀ q̄lˀ

exeunt a deo i sui creatiõe sine macula sine ifectiõe sine aliq̃ mala inclinatiõe. ⁊ iõ q̃cquid aia addit i seipa. postq̃ creata est vsq; ad exitum corporis cõuersando cũ creaturis quod ↄ̃rietur deo est necesse q̃ totum purget ⁊ renouetur. ⁊ iõ q: amauit carnes et res corporales ordine inordinato ⁊ plusq̃ debebat ⁊ per ↄ̃ñs est imbibita tali amore ⁊ delectatiõe necesse est q̃ anteq̃ possit vniri deo vltima et cõpleta vnione q̃ purgetur completa purgatione et nihil remaneat de ex̃neo. Itez etiã q: culpe debetur cõpleta punitio vt iam declaratũ est. Ideo aia que ñ portauit debitã punitionẽ ꝑ pctis suis necesse est q̃ puniatur q: hoc exigit iusticia dei anteq̃ sit digna hñdi cõsorcium cũ deo q: sine debita satisfactõne aia nõ dz saluari. ⁊ q: aia que exit de corpore exit de cura misericordie ⁊ cadit in curiã iuris ⁊ iusticie dei. Ideo necesse ẽ q̃ puniaẗ post hanc vitã ẜm rigorem diuine iusticie. Et q: iusticia dei est summa q: nõ potest cogitari maior cum sit iudex iustissimus ⁊ summe punitiu⁹ maloꝝ q̃a in summo hz odio omne malum ergo sequitur q̃ mala que de⁹ punit post hanc vitã per suã iusticiã punit tãta punitione q̃ nõ potest cogitari maior ⁊ cũ tanto rigore ⁊ tanta seueritate q̃ nemo possz cogitare. Ideo aia que nõ sustinuit penas debitas in corpore dum erat in misericordia dei postq̃ incidit in man⁹ iusticie puniet tanta punitiõe quã nemo põt cogitare. ⁊ iõ sequitur q̃ tã ꝑpter punitionẽ q̃ ꝑpter purgationẽ necesse est esse aliquod purgatoriũ ⁊ punitiuz aiaꝝ nõ eternaliter s; tẽporaliter. ⁊ sicut in hoc mundo dum aia ẽ in corpore purgatur per tribulationẽ et afflictionẽ et hoc insimul cũ amore xp̄i. Ita etiã opz q̃ amor ex̃ñs in aia ⁊ tribulatio siue afflictio purgent aiam a reliquijs pctõꝝ post aie exitum a corpore Ideo opz q̃ sit aliqua res punitiua et dolorosa. in qua aia purgãda tñ senciat õ dolore q̃tu sencijt de delectatõne ex̃nea cõtra deuz et q̃ tñ penetret dolor in visceribus ⁊ medullis aie. Et q: purgatio fit per ↄ̃riũ. ideo aia nõ indigz purgari nisi ab amore rerum mũdanaꝝ qui penetrauerat eaz per delectationẽ quia per talem amorem ex̃neuz aia est dissimilis deo et ideo ẜm q̃ amor reꝝ mũdaruz magis penetrauerit aiam ⁊ eius medulas ẜcõm hoc difficili⁹ purgabitur. Ista autem purgatõ ⁊ afflictio necesse est q̃ fiat per ignez naturalem vt iam declaratum fuit in capitulo de eterna iusticia.

Si igr̃ amor xp̄i ex̃ñs in aia excitatus ⁊ adiut⁹ a tribulatiõe ignis ⁊ adolose sensibili purgabit ipam sicut aurum purgatur ab igne et

ipa ꝯpleta purgatoē aīa nullū do lorez sentiet qꝛ nihil hēbit de extra neo neqꝫ cremabili. Meliꝰ est igr̄ hoi purgare pctā ⁊ sustinere penā debitam pro pctis dū viuit in mū do ꝙ ꝙ purgarētur ⁊ punirētur in alio per rigorem diuine iusticie qꝛ necesse est ꝙ hic vl' ibi puniātur ⁊ purgētur pctā volūtaria in hac vi ta per penitētiam et sacramenta ⁊ tribulatōes vel in alio mūdo ꝑ iu sticiam dei qꝛ pctm̄ nō pōt rema= nere ipunitum et opꝫ ꝙ eternalit' vl' temporaliter puniaṫ eternalit' in inferno. temporaliter in h mun do vl' in loco purgatorij. Sic igiṫ necesse est ꝙ hō portet penā debi tam ꝓ pctis que cōmisit post bap= tismū vel in hoc mūdo vel in alio sꝫ aliter hic et illic. ꝙuis em̄ aie re cedāt de hoc mūdo cum reliquis pctōꝝ et sint obligate ad sustinē= duꝫ penas ꝓ culpis ꝓpter iustici am ꝯplenō et tn̄ oia illa que vale bant eis dū erant in mūdo ad pur ganō pctā et ad satisfacienō ꝓ cul pis valent etiā eis si fiant ꝓ eis in hoc mūdo ꝑ alios q̄ viuunt: sꝫ nō tn̄ ꝙtum valuissent si fuissent fctā ꝑ se ipos qꝛ em̄ sūt mēbra christi. ⁊ ideo possunt recipere influētiaꝫ a passione xp̄i et amēbris xp̄i qꝛ taꝫ ille aie ꝙ omēs xp̄iani viuētes sūt vnū corpus et membra vnius ca pitis. et ideo possunt se iuuare ad inuicem. et ideo mēbra xp̄i viuen tia scꝫ xp̄iani viuētes possunt satis facere ꝓ pctis et culpis illaꝝ aīa= rū si faciant pro eis illa que valēt ad satisfacienō quia hoc nō derro gat diuine iusticie. ꝙuis igr̄ ipse aie nō possint se iuuare ac tn̄ pos= suut iuuari per alios ⁊ debita que debebāt possunt solui ꝑ alios ami cos et eis ꝯiunctos et ꝑ singulos qm̄ ꝙuis punianṫ per iusticiā dei tn̄ sūt in amicicia dei ⁊ in eiꝰ amo re. Et ideo quicqd fiat pro eis de us acceptat ⁊ recompensatur pro debito quod debebant.

Que sūt illa que possunt duce= re hoiem lapsuꝫ vt currat volūta= rie ad sacramentū penitentie.

Uoniā autem homo lapsus post bapsimuꝫ nō potest sal= nari nisi per penitentiam volūta= riam et homo ratōe sue libertatis non pōt cogi ad penitentiaꝫ que etiam nihil proficeret nisi volun= tarie currat ad penitenciā ⁊ quā= to magis voluntarie curret ad pe nitenciā tanto magis ei ꝓficiet. Ideo valde vtile est homi cōgre gare insimul omīa illa q̄ possunt adinuicem inducere ad peniten= ciam. Sequiṫ ꝑmum inducti= uū ad penitenciā principiū autē quod inducit ad penitenciā est qꝛ summe placet deo ipa penitēcia quia deꝰ habꝫ odio omne pctm̄ et nihil aliud hꝫ odio qꝛ nihil ali ud est contra ipsum nihil ei est re belle repugnans et inobediens nisi peccatum. Et ideo sequitur

de necesse q̄ ille sūme placz deo q̄ toto corde toto ore et toto opere ī pugnat pctm̄ ⁊ destruit q̄tū in eo est quia destruit ⁊ impugnat vez inimicū ip̄ius dei sicut sūme pla= cet hōi cuilibȝ qn̄ quis impugnat inimicū capitalez eius ⁊ maxime ꝯplaceret aliquis miles alicui re= gi si occideret inimicū capitalez re gis ꝑpter amorē regis. Si igr̄ hō per penitētiaȝ hȝ odio toto corde et totis viribus ip̄m pctm̄ et ei dis pliceat ꝑpter hoc q: est ꝯtra deuȝ et ip̄m accusat ore et opere et per sequit̄ et totis virib⁹ cōpellit ip̄m a se exire eo q: est ꝯtra deū neces= se est q̄ talis cōplaceat deo. Et iō ip̄sa penitentia est sacrificiuȝ deo acceptabile et sūme placens deo ymo nullū mai⁹ sacrificiū nulluȝ maius placitū pōt facere hō deo d̄ seip̄o et ꝓp̄ijs actib⁹ q̄ isto ymo hoc ꝓmū sacrificiū quod hō dȝ fa cere et dare deo de seipso. et ideo deus statim adiuuat hoiem si ip̄se querat adiutoriū ꝯtra pctm̄ inimi= cum dei. Quomō em̄ de⁹ denega ret auxiliū hōi qui vult ipugnare inimicū ei⁹ ymo armabit ip̄ȝ suis armis. Un̄ q̄uis pctm̄ sit inimic⁹ dei tn̄ de⁹ nō destruet ip̄m nisi hō cōsentiat et velit quia hō volūta= rie recipit eū. et ideo nō pōt exire nisi volūtarie expellat ip̄ȝ de seip so. Item etiā nō solū homo cōpla cet deo ymo hoibus aīcis dei qui sūme gaudent de hoc. et sic homo simul acquirit amiciciā dei et oīm amicoꝝ suoꝝ. Igit̄ melius et hōi habere et acquirere amiciciaȝ dei ⁊ oīm amicoꝝ dei q̄ hr̄e amiciciā pctī inimici dei q: pctm̄ est summa turpitudo sūma difformitas ⁊ ma licia ⁊ odibile in sūmo et nullomō amabile sȝ vituperabile. Et deus est sūma pulchritudo sūme bonus sūme amabilis et nullomō odibi= lis. et sic maxima est dr̄a inter deū et pctm̄. Ulteri⁹ etiaȝ sūme placet deo penitentia q: hō per peniten tiā saluatur et restauratur qui erat ꝑditus in eternuȝ per seip̄m. et iō deus gaudet ⁊ ꝯplacet qn̄ sua cre atura suū opus quod ꝑdiderat sal uat̄ et restauratur et etiā om̄s ami ci dei sūme gaudēt de hoc et letā= tur quia boni sūt et gaudēt de bo= no. Si igr̄ ꝑpter tm̄ placitū et tā= tam ꝯplacentiam quā de⁹ ⁊ om̄s amici eius capiunt in penitentia. Debȝ igitur homo conari totis vi rib⁹ ad facienḋ penitentiā de pec catis et criminib⁹ suis.

Sequitur aliud inductiuū ad penitentiam veram.

Item aliud quod pōt indu= cere hoiez ad penitentiā est visio dei quia scȝ deus videt volū tatez hois ⁊ videt qualiter ip̄e hō tenet in se ip̄o in sua domo ꝓp̄ria in corde suo i secreto suo in illo qḋ meli⁹ hȝ inimicū dei capitalez et illud quod deus in sūmo hȝ odio et ei displicet et nō solū tenet ymo

deffendit ipz nutrit custodit aug mentat et inducit ipm inimicum dei in domū suā voluntarie spōte et sine coactione. ymo quod pei⁹ est facit ipm q: ante nō erat et co gitat semper quō ipm multiplicz et oia ista de⁹ ptinue vidz. Debz igr̄ hō in summo timere ꝙ scz nō teneat in seipo nec nutriat et cu stodiat inimicū dei creatoris sui ꝛ xpi redēptoris ipso vidēte pn̄te ꝛ sciente ꝙuis em̄ sibi videat ꝙ de us ipm nō videat nihil inuisibile est deo nec occultū. Quis em̄ au sus esset tenere et custodire et nu trire in domo sua iimicū regis ca pitalē ꝛ ꝙ res sciret ꝛ videret hoc. Quis em̄ esset aus⁹ facere talē in iuriam tm̄ cōtemptū talē offensā regi. Quis nō deberet timere vin dictā regis. ymo etiā quis essz au sus solum cogitare ꝙ velet recipe re inimicū regis in domo sua re gem sciente talē cogitationē. quis esset aus⁹ habitare in regno et in ciuitate et ꝙ teneret in domo sua inimicū regis rege sciēte. Et quis esset ausus intrare domū regis et portare secū inimicū regis de pi ctum corā rege. Et quis etiā esset ausus recipere et viuere de bonis regis et ꝙ teneret inimicū regis i domo sua et seruire ei rege sciente Ergo postꝙ̄ hō cognoscit ꝙ pec catum quod ipe tenet in se est ini micus dei capitalis et ꝙ de⁹ scit hoc et videt sz nō statim expellit ipm de seipo et de toto corde suo ore et opere facit deo maximā in iuriam et offensam et maxim⁹ est cōtemptus dei in hoc et per pn̄s stat in magno periculo et in maxi mo adhuc ptinue nisi ipm subito expellat de corde suo postꝙ̄ scit ꝛ cognoscit ꝙ inimic⁹ dei est et deo summe displicet q: periculū ē ne de⁹ faciat repēte vindictaz. ymo est mirū quō de⁹ sustinet. et ideo qui nō timet hoc periculū perdi dit sensū. Et ē ista sūma dei boni tas qua nō pōt cogitari maior q̄n sustinet hoiem qui sustinet suum i inimicum capitalē in domo sua ꝛ h̄ viuēdo in terra sua et de bonis su is. Et ꝑpter tantā pacienciā et su stentationē apparet ꝙ de⁹ nō vl't hoiem perire sz expectat ipz vt ve niat ad penitenciā et saluetur nec potest esse alia causa quare hoc faciat nisi ꝙ si ipe homo nō veni at ꝛ deus tantū fuerit expectans maius periculum et maiorē vin dictam incurrat q: cōtempnit tā tam dei bonitatē. Debet igit̄ ho mo et ꝑpter tantū et maximuz pe riculum in qno est cōtinue existēs et ꝑpter tantā bonitatem dei nō tenere inimicum dei capitalez ne subito veniat vindicta et ira dei supra ipm propter contemptum dei creatoris sui.

Sequitur aliud iudiciu m seu incitatiuum ad penitenciam.

Preterea aliud est quod ho-minem deb3 incitare vt cur-rat ad penitenciam sc3 pugnitio peccati. Vñ iam pbatum est q impossibile est aliter eē qm oia fa-cta verba cogitatiões et operatō-nes hois iudicentur et recipiant debitā remuneratōnē boni vl' ma-li et de necessitate oia opera hois malefacta et oms male cogitatio-nes et pctā de necessitate op3 q puniātur qr nō possunt remanere impunita. Et iō si hoc mūdo nō puniātur necesse est q puniātur i alio per iusticiā debitā. ⁊ ideo bo-nitas dei ordinauit q pctā in isto mundo puniātur per penitenciā et ordinauit suos iudices in hoc mundo loco sui qui iudicēt et cor-ripiant peccata et puniāt vt i hoc mundo fiat iudiciū de ipis ⁊ si re-seruantur in alio mūdo fiet iudici-um ad cōdempnationē et vindic-tam. Et ideo si hō nō vult i hoc mundo faceret penitenciā et iudi-cium de peccatis suis necesse ē q post hanc vitā eternaliter punia-tur. et ideo vel in isto mūdo vel i alio necesse est q pctā puniātur. Item etiā iam declaratū est in ca-pitulo de eterna tristicia quot et quanta mala incurrat aia que nō saluatur. Et cum aia sit immor-talis ineternum cruciabit. De-bet igitur currere hō ad sacramē-tum penitencie vt eternā tristiciā et penam nō incurrat ad quā de-necessitate deueniet si non faciat penitenciā. Si igitur homo nō vult venire ad penitenciā et iudi-cium dei in hoc mūdo in alio ve-niet velit aut ñ. Veniat igit ad iu-diciū secretū volūtarie corā iudi-ce a deo ordinato et confiteatur peccata sua et accuset in veritate coram eo vt euadat iudiciu3 eter-ne dampnationis.

Sequitur aliud inductiuum ad penitenciam.

Preterea aliud quod debet incitare homine3 ad penitē-ciā est certitudo infallibilis mor-tis et incertitudo diei mortis qui-em securissim⁹ est q morieť et in-certissim⁹ qñ morietur nec est ipo-testate sua q viuat per vnam ho-ram nec plongare vitā suam per vnā diem. Sed vita sua ē in ma-nu alterius quomō ergo potest re-manere in tanto periculo damp-nationis eterne per vnā horam ⁊ incurrendi. Ita faciliter eternam tristiciam et eternā penā. Cum igitur hō. Ita faciliter possit euita-re tanta mala que finē nō habent per sacramētum penitencie quod tam faciliter fit vt volendo et lo-quendo quid enim facilius q ve-le et loqui ibi enim nullius est la-bor nulla fatigatō nolendo enim peccatum ⁊ loquēdo pctm̄ destru-itur et remittiť eterna pena ⁊ eua-dit hō tristiciā q finem nō habet

Stultissim⁹ igitur est hō qui voluntarie vult stare in illo periculo quo maius cogitari nō pōt cum possit ipm̄ vitare. ita faciliter quo facilius nō pōt cogitari ⁊ securus nō de die crastina nec hꝫ in potestate sua viuere per vnam horam vel minus.

Sequitur aliud inductiuum ad penitenciam.

Item etiā aliquid quod dꝫ inducere hoiem ad penitenciā ē mors xp̄i et sanguis ei⁹ qui effus⁹ fuit pro pc̄tis toci⁹ mundi. Vn̄ mors xp̄i superat oia pc̄tā q̄ fieri pn̄t vt declaratū est. et iō clamat sanguis xp̄i ad oēs peccatores vt veniāt ad penitēciā ⁊ recipiant virtutē et influenciā ei⁹ qr nō est effus⁹ nisi pro pc̄tis ad lauādum pc̄tā. et iō qui cōtempnit sanguinem xp̄i et nō vult lauare peccata sua in sanguine suo dū viuit in hoc mundo necesse est q̄ dāpnetur et maxie xp̄ianus qui iam empt⁹ est semel p̄cio sanguis xp̄i sine cōparatione pl⁹ dāpnabitur q̄ oēs alij si cōtempnat sanguinē tam p̄ciosum Quicunq; igi̇t vult fugere penas et p̄uenire ad eternam vitam dū adhuc viuit i corpore et pōt facere penitēciā currere dꝫ ad sacramētum penitēcie vt in ppertuū viuat. Conari igitur dꝫ hō dum temp⁹ hꝫ et pōt vt expella de se ip̄o de domo sua et de corde suo inimicū suum, ꝓpriū et inimicum capitalē sui creatoris ⁊ mortalē inimicū oim̄ creaturaꝝ scꝫ ipsum peccatū ne i morte cū eo inueniat̄ qr cū eo iudicabitur ad ignē eternū et peribit internū. Qualiter pōt hō tollerare nec sustinere nec in agro nec in orto nec in domo nec in camera nec in corpore nec min⁹ i secreto cordis sui suum, ꝓpriū inimicū et inimicū dei ⁊ ois creature per vnū momētum et nō solū tollerare sꝫ quod peius ē diligere ⁊ amare. q̄diu ei hō tenet pc̄m̄ in corde tam diu n̄ hꝫ ip̄ꝫ odio. Quomō potest hō tenere et diligere inimicū suum scꝫ peccatū per quod perdit vitā eternam et infinita bona et acquirit eterna et infinita tormēta et ꝑpetua mala per que ꝑdit eternū gaudiū ⁊ acquirit eternam tristiciā Quomodo pōt homo tenere peccatum et diligere, ꝓ quo destruendo oportuit deū fieri hoiē ⁊ mori. Quomō potest hō sustinere se ip̄m esse malū qui nō vl̄t nec potest sustinere res suas esse malas corruptas nec maculatas. Quomodo pōt sustinere et velle seipsū esse malū et corruptū qui oēs alias res vult habere bonas scꝫ bonam domū bonum agrū. etc̄. Quomodo igitur nō iudicabitur et cōdempnabitur iste hō iustissime qui cōtempnit sanguinē filij dei effusum, ꝓ eo et mortē suam ⁊ cōculcat et ꝓ nihilo reputat qui

dimittit maxima bona aic et q̄rit corruptibilia corporis. querit bono p̄mutabilia qui querit trāsito ria et dimittit eterna. q̄ querit terrena ⁊ dimittit celestia. qui querit aliena bona et dimittit sua ꝓpria. Quid em̄ turpi⁹ quid peius. quid abhoiabilius. quid magis inordinatū ꝙ̄ homo qui hȝ aīam immortalem et ponit spem suā in transsitoria mortali corruptibili in re viuente per momētum. Cur etiā nō iudicatur iste homo iustissime qui tm̄ diligens est et tm̄ laborat in rebus extra se et est negligentissim⁹ circa se et seipsuȝ dimittit pire qui reparat ea que sūt extra se et relinquit destruere que sūt intra se q̄ recte et pulcherrime ordinauit ea q̄ sūt ex̄ se et ea que sunt intra remanet ꝑuersa sine ordine qui est diligentissim⁹ ad corrigenduȝ deffectus oīm aliaꝝ reꝝ vt sint optime et perfecte et est negligentissimus emendare suos proprios deffect⁹ vt sit bon⁹ et ꝑfect⁹ qui visitat cōtinue sua bona exteriora ne d̄strūantur et seip̄m quem sup̄ oia exteriora dȝ diligere dimittit deffectibus plenū. qui vult ꝙ oia alia reddant sibi debitū et iusticiaȝ et ipe sibimet ipi nō reddit debitū et iusticiam qui vult ꝙ oia alia sibi proficiant et nō noceāt et ipe sibimet nō vult ꝓficere qui tm̄ laborat circa omnes res suas vt recte faciāt oꝑa sua et circa seipȝ nō studet vt recta sint opera sua. Qui est diligētissim⁹ ad cognoscenđ oīa alia ex̄ se et seip̄m no curat cognoscere. qui est supra omīa alia et ꝓpter quē facta sūt oīa. cogitȝ igr̄ homo ꝙ sicut ip̄emet facit de reb⁹ suis sibi subiectis et exterioribus qn̄ sūt in vltimo: in vtiles et corrupte ꝙ eas destruit et ponit in igne ꝙ silr̄ faciet ille qui est sup̄ se de ipo si sit inutilis et corrupt⁹. Et ꝙ sicut hō ꝯdempnaṫ et refutat oīs res ex̄ se que sūt corrupte maculate et inutiles. Ita ille qui est supra se cōdempnabit ⁊ refutabit eū si sit corrupt⁹ inutilis ⁊ maculat⁹. Sicut em̄ ipse homo vult eligere res alias ꝓ se bonas puras sinceras dignas et nō maculatas. Ita ille q̄ ē supra euȝ sit nobilior vult hr̄e pro se res bonas puras et nō maculatas. Curat igr̄ homo ad reponendū pctā sua et ad mūdanđ et purificanđ ⁊ ad lauanđ se ad sacramētum penitentie anteꝙ̄ diffinitiua sniā feratur ꝯtra se currat ne i alio mundo sit ei male.

Quintum sacramētuȝ est vltima vnctio. ⁊ vltimū medicamētū in quo datur gr̄a per quaȝ hō delapsu reparat⁹ exiēs de hac vita tendēs ⁊ transsiēs ad finalē gl̄iaȝ disponitur p̄paratur ⁊ ordinatur ad perfectam sanctitatē ⁊ sp̄ūaleȝ vigorem ⁊ destruit pctā venialia ⁊ currat infirmitatē ⁊ langorē seu debilitatē sp̄ūalem ex pctō relictā

⁊ alleuiat infirmitatem corporalē si infirmo expediat.

Uoniā aūt hoīem necesse ē mori ⁊ exire de hac vita ⁊ qꝛ aīa ordinata est finalit̄ ad eternaȝ gloriam quā hēbit amādo deū toto corde et adherendo sibi totalit̄ per volūtateȝ et recedendo total'r ab oī alio amore. Et qꝛ aīa exn̄s i carne corrupta trahit̄ a carne mlt̄ tociens et inclinat̄ ad eā qꝛ hȝ cōuenientiā cū ea et ideo cū aīa ꝯiatur et efficitur honesta et icurrit pctā venialia velit aut nolit et aliq̄liter maculat̄ et ipeditur ne totaliter tēdat in deū per amoreȝ dum aīa ab ipā carne trahit̄. Et iō quia aīa dȝ transire de vno statu in aliū statū et opȝ q̄ vadat immediate ad deū vel ad purgatoriuȝ vel ad infernū. et ideo sequit̄ q̄ indiget nouo vigore ad fortiter amādō et ad totaliter vniendō se cuȝ deo p̄ amorē. Et iō indiget noua gratia et nouo adiutorio ad faciliter ⁊ celeriter euolandō ad deū per totalē deuotioneȝ surs̄ tendendo vt ipā total'r eleuetur in deū et etiā si vadat ad igneȝ purgatorij ad purgādū indiget vigorari vt facil' sustineat dolorem ignis donec sit purgata. Un̄ duo sūt qui possūt aīam ipedire et agrauare vt nō sit facil'r apta et p̄parata volare ad deum. Unū est quedā derelicta debilitas ex pctō. q̄uis eīn aīa sit purgata a pctō mortali ac tn̄ manet quedā debilitas in ea et quedeȝ infirmitas spūalis. Sicut in infirmitate corporali q̄uis sit curata remanet q̄deȝ debilitas in corpe. Aliud aūt est quod agrauat animā ⁊ atrahit deors̄ et aliq̄liter retrahit a deo et est pctm̄ veniale qꝛ oīs culpa siue mortalis siue venial' elongat aīaȝ a deo. Sȝ culpa mortal' totaliter elongat a deo sȝ venial' minorat ⁊ diminuit amoreȝ. Et ideo indiget aīa vt nullā culpā senciat vt totaliter euolet ad deū. Et ideo qꝛ per sacramenta visibilia debȝ ipā aīa curari sanari et perfici et recipere grāȝ est ordinatū vltimū sacramētum ad aīam p̄ficiendam et sanādam ab oī langore ⁊ debilitate spirituali in quo fiet ei remissio omīs pctī venialis quo ad culpaȝ sȝ nō quo ad penam vt ipā aīa exonerata a culpis venialibus et alijs seq̄lis q̄ dep̄mūt ipam deorsū velocius et facilius transseat ad celū et cōsequatur saluteȝ eterne iocūditatis et hoc per deuotionē leuantem tā surs̄ et per ꝯuersionem mentis ad deū. quodquidē sacramētuȝ est per modū medicatōnis corporal' sicut sacramētum baptismi per modū ablutionis corporal' sicut aūt i alijs sacramentis per visibile significat̄ inuisibile et per illud quod videmus exterius illud inuisibile quod fit interius in aīa. Ita in isto sacramento extremo visibile quod apparet et fit exterius est vnctio olei sacrati p̄

mod medicatōnis ⁊ curatōnis cor
paralis in septem ptib⁹ corporis
determinat᷑ scȝ in occulis aurib⁹
naribus manib⁹ labijs pedib⁹ et
lumbis et hoc fit simul cū verbis
depcatiuis et dat᷑ solū adult᷑ ⁊ po
stulantibus et hoc solum in peri-
culo mortis. Et qꝛ in oi sacramēto
visibile ꝓportionat᷑ inuisibili. Et iō
considerand̄ est qualiter in hoc sa
cramēto fit talis ꝓportio. Vn̄ sicut
exteri⁹ fit quedam medicatio i cor
pore per mod̄ vnctionis cuȝ oleo
quod est curatiuū vulnerꝝ. Ita si
gnificat᷑ ꝙ interius in aīa sanat᷑ et
curat᷑ per gr̄am que ei dat᷑ et vngi
tur vt facili⁹ transseat ad celū. Et
quia aīa cōtrahit infirmitates spi
rituales in corpore et pctā venia-
lia et spālīter per illas septem par
tes supradictas offendendo deuȝ
in quibus est radix infirmitat᷑ spi-
ritualis. Ideo fit vnctio in ill' sep-
tem p̄dictis locis ad significand̄ ꝙ
aīa disponitur et p̄paratur ꝑ hoc
sacramentuȝ ad plenitudinem sa
nitatis per distinctōeȝ et curatio-
nem ois pctī venialis quod per il
las septeȝ partes cōmittitur. Iteȝ
in hoc sacramēto est oleū simplex
et nō mixtum sicut in baptismo a
qua et in ꝯfirmatōe crisma. Ad si-
gnificand̄ ꝙ sicut oleum est nitidū
de se que significat sanitatem et ꝑ
istud sacramentū cōsciencia hoīs
fit munda totaliter ꝙ nulla culpa
maneat in ea et hoc per gr̄aȝ que
datur. et iō hic nō amiscetur balsa
mū cū oleo sicut in ꝯfirmatōne qꝛ
ꝯfirmatio datur ad agonizand̄ et
pugnand̄ publice ⁊ ad' ꝯuersand̄
inter alios homies vbi requiritur
odor bone fame que significat᷑ ꝑ
baptismū sȝ hoc in exitu et in trā
situ ad celū sufficit ⁊ requiritur bo
na et nitida ꝯsciencia q̄ significat᷑
ꝑ oleū simplex racōe sue' nitidini-
tat᷑ ſm quā iudicat iudex celestis
Item qꝛ ꝑ istud sacramentū fit cu
ratio a pctīs venialib⁹: et hoc per
gr̄am leuantē aīaȝ sursū per deuo
tionē nō dat᷑. Ideo ꝑuulis qui nō
peccant venialiter nec pn̄t hr̄e de
uocōeȝ leuatem sursuȝ que curat
pctā venialia. Item etiā in hoc sa
cramēto requirit᷑ deuotio sursū le
uans aīaȝ. et iō nō debet dari nisi
postulantib⁹ qui per deuotōnem
eleuant᷑. Item etiaȝ nō dat᷑ nisi in
firmis qꝛ hoc sacramentuȝ fit per
mod̄ curatōis corporalis q̄ signi-
ficat spūaleȝ curatōneȝ. et iō si nō
essȝ infirmitas corporalis nō esset
correspōdentia. Vn̄ ꝙuis per talē
vnctōeȝ nō curet᷑ ifirmitas corpo
ral' nō est ꝓpter h̄ falsū signum qꝛ
talis vnctio nō dat᷑ ad curatōneȝ
corporalē sȝ ad significand̄ curatī
onē spūaleȝ. Ita ꝙ significet᷑ ꝙ sic
exteri⁹ in corpore dat᷑ vnctio cor-
poral' ipi corpori ifirmo. Ita ꝯfor-
miter datur interi⁹ vnctio spūalis
ipi aīe existi infirme. Et iō illa cu-
ratio semꝑ fit que significatur. sed

corporal' nō fit nisi per aliqñ accidēs. Uñ q² istud sacramentum fit ad eleuanđ aiaʒ ad deū per deuocionez in qua aia recipit vigorez et eleuatur et letificatur. Et q² aia regit corpus: iō multociens fit repressio molestiaꝝ corporalium q² aie alleuiatio redūdat ad releuandū corp⁹. Et ideo licʒ istud sacramētuʒ sit institutū ad curatōem et alleuiationem infirmitat' spūalis scʒ pcti venialis q² pctm̄ mortale ē magis mors ꝙ infirmitas et penitentia q̄ destruit ipm̄ est magis suscitatio ꝙ medicatio ac tñ p accidens valʒ ad alleuiatōeʒ infirmitatis corporalis et hoc ex tollēdo quođmō aiam que regit corp⁹ et sanando et vigorando in bono et exhonerando a malo et hoc fit qñ infirmo expedit magis viuere ꝙ mori ad cumulanđ maiora merita et augmētenđ ea ⁊ pctā dimittendo et repellēdo. Sicut em̄ spiritus et aia tristis defficat et cōsumit corpus. Ita aia leta viuificat et releuat a doloribus suis. Et sic ex oībus istis apparʒ magna dr̄a et diuersitas inter extremaʒ vnctionem et ꝯfirmationem que fit sil'r per vnctōeʒ q² cōfirmatio p̄parat et ꝯfirmat aiam ad melius agonizanđ et pugnanđ ꝯtra hostes visibiles. Sed extrema vnctio ad celerius transire et euolare ad celuʒ in regnū eternum. Licʒ etiam disponat aiam ad forcius resistendū cōtra inimicos visibiles et occultos. Item etiam q² sacramentū cōfirmatōis fit in oleo mixto cū balsamo. sʒ istud sacramētuʒ fit i oleo puro. Item etiaʒ est dr̄a in forma verboꝝ q² illud fit in v̄bis indicatiuis sʒ istđ fit in v̄bis ꝺpredicationis: et per hoc etiā differt ab alijs sacramētis que fiūt in forma indicatiua. Uñ in isto sacramento magis ꝯuenit ꝙ v̄ba habeant modū deprecatiuūʒ ꝙ indicatiuū ꝓpter multa. p̄mo q² suscipiēs hoc sacramentū est destitut⁹ suis ꝓprijs viribus. Uñ indiget reuelari et subleuari per dep̄cationeʒ. scđo quia aia curatur per deuotioneʒ et eleuatōeʒ sursum ad spūalia q̄ est ꝓpria curatio pcti venial' quod deorsūʒ trahit. Et ideo illud quod super oīa excitat aiam ad hoc est dep̄catio seu orō. Ideo conuenit eis modus dep̄catiuus. tertio q² dat' hoc sacramentū exn̄tib⁹ in exitu et recedentib⁹ ab alijs xp̄ianis et in manu solius dei requiescunt et deo cōicant' per dep̄catōem ꝙuis em̄ hoc sacramentū in modo dep̄catiuo detur tñ in se habet certitudinē. Ita ꝙ semꝑ ꝯfertur illud qđ significatur per tale sacramentū ⁊ per v̄ba nisi sit ipedimentū ex p̄te recipientis et hoc si hēat vnctōeʒ in se et nō credat. Item etiam ꝯfirmatio et extrema vnctio differunt q² ꝯfirmatio fit in fronte. hoc aūt sacramētuʒ fit in septeʒ partibus

corporis. Item ꝯfirmatio fit in tē pore sanitatis. Hec aūt vnctio in tē pore egritudinis. Item ꝯfirmacio datur nō solū adultis sȝ etiā puul' hec aūt extrema vnctio solū adult.

Sextū sacramentū est ordo ꝑ quod cōmittiṫ et datur certis ꝑso‐ nis auctoritas et ptās intellectua lis indelebilis et permanēs dispē sandi distribuendi ministrandi et dandi sacramēta salutis noīe ⁊ vi ce xpi oībus hoībus .

Quoniam aūt iam declaratū est de quinqꝫ sacramētis or dinatis ad dandam vitam spūa‐ leȝ hoībus lapsis perditis et mor tuis ⁊ ostensuȝ est q̄liter baptism⁹ regnāt et eleuat a pͥmo lapsu: ꝯfir matio corroborat ad pugnanđ eu charistia nutrit. Penitētia iteꝝ re leuat a scđo lapsu si cōtingat ⁊ ex trema vnctio purgat totaliter a ve nialibus pctis sanat et vigorat et preparat vt homo sit aptus intra‐ re faciliter in regnuȝ celoꝝ. Et sic ista quiqꝫ sacramēta sūt necessaria cuilȝ hōi si vult saluari vel saltim aliqua sūt necessaria et aliq̄ cōue niencia et vtilia sȝ nō semꝑ neces saria Sicut aūt ista sacramēta sūt necessaria cuilȝ hōi lapso vt susci piat ea. Ita etiaȝ est necesse ꝙ sint alique ꝑsone siue ꝙ ꝑfecto inueni antur hoīes qui habeāt ptātem et auctoritatē dandi et ministrādi ip sa sacramēta. Et qꝛ oīa sacramēta sūt xpi et ab ipo habeāt omēȝ vir‐ tutem. Iō opȝ ꝙ talis auctoritas ministrandi detur a xpo cui⁹ sunt ipa sacramēta qꝛ nullus pōt dare ministrare nec tractare nec dispen sare res alicui⁹ dn̄i nisi de licentia et auctoritate spāli cōmissa illius cuius sūt nec hn̄t vigoreȝ quicq̄d factum essȝ. Sic igr̄ necesse est ꝙ ptās seu officiū dandi et ministrā di sacramenta cōicetur ⁊ deṫ spāli ter aliquib⁹ ꝑsonis spālibus ⁊ nō oībus indifferenter. Sic igr̄ xpus ordinauit ipa sacramēta vt hoīes ea suscipiant. Ita necesse est ꝙ or dinauerit personas que ministrēt ipa sacramēta. et sic necessaria est ptās in terra in hoīb⁹ discernēdi ipsa sacramēta nomīe christi. et sic duo sunt necessaria hoīb⁹ in terra viuentibus. Primuȝ est ipa grā ꝑ quam hoīes generantur ⁊ saluanṫ et perficiūtur vt sint apti ad intrā dum regnū celoꝝ. et quia ipa grā daṫ per sacramēta visibilia. Iō est necessarium scđm scȝ auctoritas ⁊ ptās ministrandi et tractandi ipa sacramēta. et iō in istis duob⁹ est totū ꝯplementū oīs salutis. Sic eñ in gn̄atione hoīs cōcurrit ho‐ mo et etiā deus ita ꝙ hō ad mini strat corpus et de⁹ creat aīaȝ ⁊ in simul ꝯcurrūt ad gn̄ationem hoīs Ita ꝯformiter ad regn̄anđ ⁊ repa ranđ hoīem ꝑ sacramēta q̄ sūt res corporales deus ꝯcurrere diciṫ et hō scȝ vt hō ad ministret corpora le ⁊ visibile ⁊ deus erat ipaȝ grāȝ

quia sacramētuȝ est sicut corp⁹ et grā sicut aīa. et iō sicut in ḡnatiōe hois hō administrat totum illud quod est corporale ⁊ visibile ⁊ de⁹ illud qḋ est inuibile scȝ aīam rōalem. Ita i ḡnatione ⁊ reformatōe hois homo administrat totū illud quod ē corporale ⁊ visibile scȝ ipȝ sacramentū ⁊ deus dat totū illud quod est inuisibile scȝ ipam grām Ita ꝙ sicut hō generaꝉ ab hoie ꝑ misteriū corporis quasi ꝑ quodō officiū a deo ordinatum. Et sicut ptās ministrādi corp⁹ data ē hōi ſȝ ptās creandi aiaȝ nō potuit dari q: soli deo ꝯuenit. Ita ptās ministrandi sacramētum vibisile dari debuit hōi. ſȝ ptās creandi grāȝ ñ potuit dari nec cōicari hoi q: soli xpo ꝯuenit inꝙtū de⁹ est Sic igr ꝯuenientissimū est officiū et ptās ministrandi ipa sacramēta corporalia visibilia qḋ cōicatur hoibus Et etiā q: maior vnitas ⁊ amor generaꝉ inter hoies ꝓpter hoc quia vnus ḡnatur ab alio ꝙ si quilȝ hō totalr̄ fieret a deo. Ita similiꝉ maior vnitas amor ⁊ dilectio ḡnatur iter hoies si vn⁹ regn̄eꝉ ab alio misterialiꝉ et recipiat sacramentū ab alio in quo recipiet vitā spūalem a xpo. et ideo q: vita spūalis cōsistit in vnitate et caritate: ideo ꝯuenientissime ordinari debuit vt homies vice xpi ad ministrarent sacramēta salutis hoibus vt magis vniti fierent inꝉ se.

Qō per istā auctoritatē seu potestātez ꝯstituiꝉ ⁊ fit ꝑlatura ⁊ ordo ⁊ supioritas ⁊ inferioritas.

T q: oēs xpiani qui sūt mēbra christi ꝯueniūt in sucepcōe sacramētorꝝ q: oms indigent et oibus sūt necessaria q: oms idigent vita spūali. ⁊ ideo in hoc sūt oms equales nec vn⁹ est superior nec dignior altero ꝙtū ad hoc. ſȝ q: vt iam dictum est necessaria est auctoritas ⁊ ptās ista sacramenta administrandi cōicatur aliquib⁹ xpianis. ⁊ iō q: auctoritas ⁊ ptās talis est dignitatꝭ ⁊ honoris ⁊ eleuat tales personas de vno gradu sup oms alias personas q̄ nō hn̄t talem ptātem nec auctoritatē eis cōmissam ⁊ ponit eas in honore ⁊ dignitate. Sicut etiā homo q̄ generat aliū ministrando corp⁹ ꝯstituitur in aliquo honore sup illū q̄ ḡnatur ⁊ diciꝉ pater ei⁹ cui debeꝉ honōr. ⁊ iō de necessitate fit dr̄a ⁊ distinctō ꝓpter talē auctoritatē ⁊ ptātē iꝉ xpianos fideles ⁊ iter mēbra xpi ⁊ etiam queō superioritas ⁊ inferioritas ⁊ vn⁹ fit maior alťo ⁊ superior ⁊ per ꝯn̄s ḡnatur ordo ꝑeminentia ⁊ ꝑlatura quia vbi superioritas ⁊ inferioritas necessarius est ordo. ⁊ iō talis ptās ⁊ auctoritas arguit ordinē q: ō necessitate facit iter xpianos supioritatē ⁊ inferioritatez. Sicut em̄ xpiani eleuātur super nō xpianis de vno gradu. Ita xpiani hn̄tes taleȝ ptātem ⁊ auctoritatem sup alijs xpianis nō hn̄tibus talem auctoritatē

de vno gdu. Et sic inter xpianos est queniencia ꝛ dr̃a ꝛ ratione cō ueniencie est equalitas ꝛ rōe dr̃e est in equalitas supioritas ꝛ inferi oritas. Qui aūt habent ptātez pl⁹ hn̄t ꝙ qui nō hn̄t et totū est a xp̄o sicut aūt oia membra corporis hu mani queniūt in vna vita ꝛ calo re naturali per quem oia viuūt sȝ postea drn̄t p diuersas ptātes q̃s hn̄t ꝛ officia. ꝛ sic fit inter fideles quia om̄s queniunt ꝙtū ad quali tatez sȝ distinguūt ꝙtum ad ptātez ꝛ officiuȝ. Et quia talis dr̃a ꝛ di stinctō necessaria est inter fideles xpianos. Ita ꝙ opȝ ꝙ aliquis re cipiat sacramēta ꝛ nō hēat ptātez dandi. Et aliqui sūt qui etiā reci piunt pmo ꝛ etiā hn̄t ptātez dādi alijs. Et iō ō necessitate sūt due p tes inter xpianos ꝛ quasi due gen tes disticte scȝ laycalis ꝛ clerical' ꝛ sic tota ɔgregatio xpianoꝝ diui dit in partem laycalē ꝛ clericalēȝ et pars clericalis est superior ꝛ di gnior. et iō maxime est magis pro pinqua xp̄o ꝛ magis filis quia in sil' clerici hn̄tes ptātem cōcurrunt xp̄o ad vnuȝ corpus qꝛ xp̄us dat grām inuisibiliter ꝛ clerici qui sūt ministri eius dant sacramenta vi sibiliter. ꝛ iō sūt coadiutores chri sti. et ideo sunt magni honoris ꝛ magne dignitat' ipi mistri xp̄i.

Qꝫ ista potestas inuisibilis et spiritual' datur per sacramentū vi sibile et manifestum signum sicut gratia dat in alijs sacramētis.

Et qꝛ ista ptās mistrandi est necessaria ꝛ ponit distinctō nē īter xpianos ꝛ mēbra xp̄i ꝛ sep at teles psonas ab alijs et eleuat eas i dignitate ꝛ in gradu. ꝛ iō sic in alijs sacramētis p visibile dat i uisibile ꝛ p aliquod signū manife stuȝ exteri⁹ appens dat interi⁹ in aia ipm inuisibile occultū ꝛ nō ap pares. Ita ꝙ illud qō exteri⁹ fit si gnificat illud qō interi⁹ fit. Ita ꝙ exteri⁹ sūt res corporales ꝛ verba audibilia q̃ significāt illud qō ite rius recipit. Et iō necesse ē etiā ꝙ tal' ptās dispēsandi ꝛ dandi sacra mēta cū dat ꝙ det aliqō signū ma nifestū p aliq̃ ṽba q̃ significāt talē ptātez sic in baptismo p aquā visi bilē ꝛ p ṽba insimul piūcta dat ab lutio in corpe ꝛ in aia grā. et iō ne cesse ē ꝙ sit sacramētū ordis sic sa cramētuȝ baptismi i quo dat ptās p quā fit grad⁹ inter xpianos ꝛ or do ꝛ sriositas īter xpianos. Un̄ qꝛ tales psone debēt separi ꝛ distigui ab alijs psonis queniētissimū ē ꝙ h fiat p aliq̃ signa maifesta. Si ei ordinatū ē ꝙ hō de n̄ xpiano fiat xpian⁹ ꝛ ɔstituat in esse xpiano p aliqō signū maifestū. Ita ɔgruuȝ ē ꝙ xpian⁹ ɔstituat i tali gdu ptā tis sup alios p aliq̃ signa maifesta et iō ista ptās tradi debuit p moō sacramenti. Et qꝛ ista ptās est res spūalis et nō corporalis: iō debet poni in aīa intus. Ideo necesse ē ꝙ quando datur talis potestas

per sacramentũ aliqȍ esse inuisibi le aliȍ ꝙ ipsa gr̃a et est aliquod si gnum seu sigillũ impssuꝫ quod di citur caracter sp̃ualis ⁊ tale signũ sp̃uale impssuꝫ in aïa est ipa ptās sp̃ualis colocata seu fũdata in tali signo seu caractere. Unde necesse est ꝙ tales psone q̃ recipiũt talem auctoritatē ⁊ ptātēꝫ magis assimi lanᵗ xp̄o ꝙ alie psone et distincto modo. Et qꝛ alij xp̄iani assimilanᵗ xp̄o per gr̃am. et etiā iste psone cũ etiam receperint alia sacramenta et opꝫ ꝙ vltra gr̃am que daᵗ oīb⁹ per alia sacramēta recipiāt aliq̄d aliud inuisibile in aïa p quod ascē dant et eleuenᵗ super alios modo sp̄āli etiaꝫ assimilenᵗ xp̄o. Et ideo in isto sacramēto ordinis imp̄miᵗ aliquid in aïa quod nō est ipa gr̃a que renouat hoīem lapsũ. et ideo ꝙuis psona talis pdat gratiā sibi datam per alia sacramenta nō p pter hoc perdit illud inuisibile seu illam potestatem inuisibilem que datur in isto sacramēto quia talis potestas nō est ipa gratia sꝫ distin gitur et sũt due res sp̃uales ⁊ vna potest esse sine alia. et ideo neqꝫ p peccatum neqꝫ per offensaꝫ neqꝫ per lapsum xp̄ianus qui semel ac cepit talem potestatem et auctori tateꝫ vllomodo perdere potest nec est in ptāte sua amittere nec anul lare talem caracterem. et ideo talˀ caracter est indelebilis et perma nens ineternum ꝙ diu aïa erit. et iō est perpetu⁹. Qui igiᵗ accipit sacramētũ ordis accipit rem spi ritualē indelebilē et inuariabilem et semper manentem sicut aïa.

Quod bonitas aut malicia nō diminuit nec mittat talem pote statem ministrandi sacramenta ⁊ cetera.

Hoc aũt conuenientissimuꝫ est ꝙ scꝫ talis ptās seu cara cter indelebilis sit et permanens etiam si gr̃a destruatur. Uñ cum talis potestas ⁊ auctoritas mini strandi ipa sacramēta datur illis quib⁹ datur nō propter seipos sꝫ ꝓpter alios et nō ꝓpter illos qui hñt talem ptātem. ⁊ ideo si tales psone que hñt talē potestatē pos sunt perdere suā bonitatē et grati am et pñt effici mali necesse est ꝙ ꝙuis perdāt bonitatē et gr̃am ꝙ nullomō perdāt talem potestateꝫ seu auctoritatem. Uñ qꝛ necesse est ꝙ hoīes recipiant sacramen ta ad eoꝝ salutē quia ita ordina tum est et ita etiā necesse est ꝙ ali quibus psonis detur potestas mi strandi et dandi ipa sacramēta et hoc per sacramētum ordinis. ⁊ iō necesse est ꝙ bonitas seu malicia mīstrandi qui hꝫ potestateꝫ nihil addat vel diminuat de potestate eius qꝛ ipa bonitas frequēter pōt perdi et recuperari. ⁊ iō fieret ma ximum nocumētuꝫ detrimētum ⁊ dampnũ oībus alijs recipientib⁹

ipsa sacramēta si talis potestas de struceretur ꝓpter maliciā persone ꝛ malicia mīstri ꝑiudicaret ꝛ noceret saluti alioꝝ quod fieri nō debet et etiā nullus ē cert⁹ de bonitate vel malicia alteri⁹. et sic semper esset dubiū recipiēs sacramētum reciperet veꝝ sacramētum si requireret̄ bonitas mīstri sacramētoꝝ. Cum autē talis potestas ministrandi nō sit nisi auctoritas ministrandi ipas res exteri⁹ visibiles et verba audibilia q꞉ christus dat grām inuisibilē in ipis sacramētis Et iō postq̄ mīster nihil dat inuisibile in aīa nec pōt: seqtur ꝙ bonitas vel malicia mīstri nihil facit ad vtilitatem sacramēti dū tn̄ faciat sicut xp̄s ordinauit fieri. Un̄ nō est nisi coadiutor et coopatur xp̄i exterius. Sicut em̄ siue bon⁹ siue mal⁹ sit hō nihil variat ad generationem q꞉ etiam de⁹ dat animam corpori siue sit generatū ab homie bono vel malo. Ita ꝙ bonitas vl' malicia hoīs nihil impedit q꞉ deus animā semper dat. Ita bonitas vel malicia mīstri nihil impedit qm̄ xp̄us det semper grām in sacramētis quia sacramētum est sicut corp⁹ et grā sicut aīa Sicut igitur de⁹ nō denegat animaꝫ corpori generato a malo homine. Ita nō denegat aīaꝫ sacramento admistrato a malo mīstro. Un̄ sacramēta sunt ipsius christi qui ea ordinauit et nō mīstri. ꝛ iō nihil pōt mutare bonitas vel malicia ministri. Et q꞉ aliud est potestas et aliud grā. Ideo q̄uis aliquis perdiderit grām sibi datam in baptismo ꝛ sit i scdo lapsu pōt recipere sacramētum ordinis ꝛ ꝑ ꝯñs potest recipe talē potestatem spiritualem et caracterē impssum quia nō ꝑsupponit grām seu bonitatem ꝑsone de necessitate ſʒ solum requirit̄ de necessitate ꝙ sit christian⁹. Et sic apparet ꝙ ꝑ talem ptātem acceptam null⁹ efficitur melior altero rōne auctoritat̄ accepte. Sed qm̄ talis persona q̄ recipit talē et tam excellentē potestatem admistrandi et dispēsandi tam sanctissimas res sic sunt sacramēta debꝫ superare alios i bonitate sic superat in auctoritate et potestate q꞉ talia sacramēta n̄ possunt digne et meritorie ex pte vtriusq꞉ persone mīstrari nisi persona ministrās et cui mīstratur habeāt bonitatē. Et iō q̄uis sacramētum ordinis sit istitutū ꝑncipaliter ad dandū ipam potestateꝫ spiritualem tn̄ ex cōsequēti dat etiā grām sicut alia sacramēta sine qua grā nō potest illa ptās digne mīstrari Si igitur persona recipiēs sacramētum ordinis habeat grām que datur in alijs sacramētis tūc augetur et crescit in isto sacramēto ꝛ datur copiosior. Si autē nō habeat grām sed est in pctō mortali scienter tūc nullam grām recipit

sȝ auget culpam ⁊ solū recipit potestatem que nō requirit bonitatē de necessitate nec grām. Nemo igr̄ volēs recipere sacramēta salutꝰ intromittat se de bonitate vl' malicia mistri qui distribuit ⁊ mistrat sacramēta sȝ solum recipiat ipsuȝ sacramētum ⁊ virtutē eius et illiꝰ qui ordinauit ⁊ istituit sacramēta Nemo credat ꝙ plꝰ recipiat a bono mistro ꝙ a malo de virtute sacramēti qꝛ mister nullā ꝟtutē dat illi sacramēto sȝ ille qui ordinauit ⁊ instituit ⁊ incuius noīe sacramētum recipitur. Quid em̄ facit boītas apotecarij in administratione medicine. Si em̄ medicina est de se bona et hȝ virtutē nihil ipedit bonitas aut malicia mistrantꝰ sufficit ꝙ admistret vt debet et sicut est ordinata.

Quod ptās spūalis seu sacramētum ordis ꝑmo et ꝑncipaliter respicit ꝑcipalissimū ⁊ maximū sacramētum quod ē corporis ⁊ sanguis christi et ad illō ordinatur.

Voniā autē necessaria ē potestas dispāsandi et mistrādi sacramēta ⁊ ad dandū talē ptātem ē ordinatū sacramētuȝ ordis Et qꝛ ista ptās est ꝓpter ipa sacramēta. et iō ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter dȝ respicere ꝑcipalissimū ⁊ maximū sacramētum. Vn̄ ꝑcipalis gradꝰ et maīe potestatꝰ et respectu ꝑncipalissimi et excellentissimi sacramēti et ab illo sacramēto debet illa potestas denoīari tāꝙ a digniori ⁊ nobiliori. Et qꝛ sacramētum corporis et sanguis christi est ꝑncipalissimū maximū ⁊ dignissimū sacramētum vt iam declaratū est qꝛ in eo cōtinetur totꝰ christꝰ deꝰ et hō. ⁊ ideo sequitur ꝙ sacramētum ordinis ꝑmo et ꝑncipaliter ⁊ de directo respicit ptātem q̄ hoī datur supra sacramētuȝ corporis et sanguis christi ⁊ ꝙ ꝓpter istud sacramētum principaliter sacramētum ordinis est institutū. et quia gradꝰ illius potestatis ē vltimus Ideo institutū est ꝙ dȝ fieri propter nobilitatē talis gradus supꝫ alios gradus. Ita ꝙ dȝ ꝑcedere oēs alie potestates iferiores gradatim ordinate qꝛ cōgruum ⁊ dignum est vt qui dȝ ascēdere ⁊ eleuari ad tātam potestatem atȝ talē ascendat per gradꝰ. Si ei tinctor diuisim vult ponere in pāno crudo nobilissimū colorē vltimū primo ponit in pāno alios colores minꝰ nobiles ⁊ gradatiȝ ascēdendo donec pannꝰ sit dignꝰ recipere vltimum colorē ⁊ nobilissimum ꝙto magis ille qui debȝ recipere potestatem mistrandi sacramētū corporis ⁊ sanguinis christi debȝ ꝑmo recipe alias potestates minus nobiles ⁊ inferiores gradatī ascendendo donec sit dignꝰ recipere talem gradū potestatis ⁊ auctoritatis. Et ideo ꝑmo sunt sex

gradus ordinati et sex ptãtes seu officia anteq̄ perueniatur ad gradum potestatis sup sacramētū corporis et sanguis christi qr dignitas ⁊ solēpnitas illi⁹ admistratōnis ⁊ dispāsationis requirit tot officia ⁊ tot ptãtes distinctas. et iō sacramētum ordinis cōtinet septem grad⁹ ordinatos et septē gradus seu officia ordinata que oia ordinãtur ad vnum sacramētū scȝ corporis et sanguis christi. Et iō q̄uis sint septem grad⁹ tñ omnes sunt vnum sacramētum ordinis qr semper sex p̄mi ordinãtur ad septimum ⁊ septim⁹ immediate ordinatur ad sacramētum corporis et sanguis christi. et iō p̄mi sex gradus sunt submistrantes ⁊ subseruientes sicut eñi in homie sunt potestates in aia per grad⁹ ordinate vt fuit declaratum in capitulo de obligatōne. Ita q̄ sunt ptãtes infime medie ⁊ sūme qr ibi sūt potestates vegetatiẽ ⁊ sensitiue ⁊ vltimo dignitas ⁊ potestas supma liberi arbitrij ⁊ q̄ oīs inferiores ptãtes sunt ,pter liber arbitriū Ita sil'r est in ptãtibus spūalibus ita q̄ sunt ibi ptãtes infime deinde medie et vltimo est supma potestas ad quaȝ oīs ordinãtur.

Iste potestates spūales multiplicantur et distinguntur per respectum ad sacramētū eucharistie. qr sacramētum ordinis ordinatur ad sacramētum eucharistie quod est sacramētū sacramētorum. vñ ,ppiquissima ⁊ p̄cipal' ptãs ⁊ cōsecratio siue cōtractio illi⁹ sacramēti et ista ptãs est ordo sacerdotalis seu sacerdocium. Alie ptãtes sunt ad ordinandum aliquod misterium in isto sacramēto. ita q̄ icorporãt ptãti sacerdotali ⁊ hoc vel in ordine ad ip̄m sacramētum vel in ordine ad suscipientes ipsum. Et iō s̄m quod acquiritur perfectō ⁊ cōplemētum ipsius officij ⁊ misterij s̄m hoc multiplicãtur ip̄e potestates spūales. Nam oportet aliquos mistrare quasi a remotiori et aliquos a ,ppinquiori ⁊ aliquos de ,primo ⁊ nihil ,pficit in tãto misterio quod nō dȝ eē summe ordinatum. Et iō sunt septem potestates spūales ordinate ad vnum sacramētum eucharistie seu septem g̃dus ordinis. p̄m⁹ ē incipiendo ab infimis grad⁹ in hostiarijs seu gradus p̄mus est potestas hostiarij. scd̄us est potestas lectōris. tertius est ptãs exorciste. quartus ē potestas acoliti. quint⁹ est officium s̄bdyaconi. sext⁹ ē ptãs seu officiū dyaconi. septim⁹ ⁊ vltim⁹ ē ptãs seu officiū sacerdotꝪ. ⁊ quilȝ istorum graduū hȝ potestatē distinctam et suā opationē ,ppriã q̄ respicit sacramētū eucharistie mō ordinato. sȝ qr tales p̄sone q̄ recipiūt tales ptãtes spūales assumūt de alijs ⁊ eleuant̄ sup̄ alias p̄sonas ⁊ iō oportet q̄ p̄mo fiat quedē dis

tinctio visibilis vt tales persone discernãtur ab alijs. et iõ pmo ante oia precedit tonsura in capite ad distinguendũ. Et sic apparet qualiter pars clericalis eleuatur per grad⁹ ordinatos sup partem laycalẽ. et sic est ibi pmo ordo superioritatis et inferioritatis inter partẽ clericalẽ et laycalem per talem ptãtem. Deinde in ipa parte clericali fit superioritas ꝛ iferioritas per grad⁹ ordinatos ꝛ distinctos et iõ pars clericalis est ordinata in se ꝛ infra se per talẽ ptãtẽ spũalem. Et iõ recte sacramẽtum in quo datur ipa ptãs spũalis dicitur sacramẽtum ordinis q: pmo ordiat duas ptes gñales ĩ christianitate scꝫ laycalem et clericalẽ. Et scdo etiam ordinat ipam partem clericalem in se dando distinctos grad⁹ potestatis. Et iõ istud sacramentum ordinis ẽ ordinatum distinctiuum et potestatiuuꝫ.

Cõparatio istaꝝ ptãtum spũalium et ordinum ad ordines aliarum rerum.

Ossum⁹ eñi cõparare ordinem ptãtum spũaliuꝫ ad ordines aliaꝝ reꝝ vt magis cognoscantur. Vñ sicut videmus ꝙ potestates naturales que sunt in homine duob⁹ modis reperiũtur scꝫ ꝯiũctim et diuisim q: ptãtes vegetatiue reperiũtur ĩ arborib⁹ ꝛ plãtis et ibi nõ sunt ptãtes sensitiue nec ptãs liberi arbitrij. ꝛ silr ptãtes sensitiue reperiũtur in aialib⁹ et ibi ñ reperiũtur ptãtes liberi arbitrij. Et in hoie reperiũtur oẽs ptãtes insil' ꝯiuncte ꝛ ordinate et nulla defficit. ita ꝙ totũ cõplemẽtum est in homie nec aliqua ptãs maior põt ei addi q: in ptãte liberi arbitrij est stat⁹. Ita cõformiter iste ptãtes spũales seu officia q̃ sunt ꝑpter hoiem et debẽt cõformari ad hominẽ et reperiũtur cõiunctim ꝛ diuisim. Et reperiuntur persone in quibus solũ est tõsura clericalis et nõ pl⁹ ꝛ etiã sunt persone in quib⁹ est ptãs subdyaconat⁹ et nõ plus. ꝛ vltra ẽ etiã dyaconatus in aliquibus ꝛ nõ plus. Sed vlteri⁹ oẽs iste ptãtes insimul sunt cõiuncte in sacerdote et hec est ptãs sacerdotalis quasi cõplemẽtuꝫ ꝛ cõsummatõ oim. ꝛ sic in sacerdote est totũ cõplemẽtum sicut in homie. Sicut igr ptãs liberi brbitrij se hꝫ ad alias ptãtes naturales sic se hꝫ ptãs sacerdotalis quodẽmodo ad alias inferiores. ꝛ sicut sup liberꝝ arbitrium nõ est alius grad⁹ ptãtis natural' Ita supra gradũ potestat' sacerdotalis nõ est alius grad⁹ potestatis spũalis. ꝛ sicut oẽs potestates inferiores naturales sũt ꝑpter ptãtem liberi arbitrij ꝛ seruiunt ꝛ mĩstrant mediate vl' imediate ipi ꝛ per quedẽ ordinẽ. Ita oẽs ptãtes spirituales inferiores sunt propter potestatem sacerdotalẽ ꝛ

ei seruiunt ꝛ mistrant mediate vel imediate. ꝛ sicut ptātes naturales inferiores nobilitātur in hoie qn̄ sunt cōiuncte cum libero arbitrio quod est dignissimū in natura. ita ꝙ sint magis excellētes ꝙ dū sint separate a libero arbitrio in alijs reb⁹. Ita cōformiter iferiores potestates spūales nobilitātur in sacerdote qn̄ sunt cōiuncte in ptāte sacerdotali. Itez sic ptātes inferiores naturales scꝫ vegetatiue ꝛ sēsitiue n̄ ordinātur ad deū imediate nec vniūtur cū deo immediate nec loqūtur cuꝫ deo sꝫ ordināť ad deum mediate libero arbitrio.

Sed ptās liberi arbitrij imediate ꝛ sine aliquo medio ordinať ad deū ꝛ vnitur cuꝫ deo imediate et cū deo loquiť imediate. Ita ꝙ iter deū ꝛ libeꝝ arbitriū nulluꝫ cadit mediuꝫ. Ita ꝯformiter ptātes spirituales inferiores nō ordinātur imediate ad sacramentū eucharistie in quo est christ⁹ ver⁹ de⁹ nec cum ipo sacramēto vniūtur imediate sꝫ ordinanť ad ipm mediate ptāte sacerdotali. Sed ipa potestas sacerdotalis imediate ordinatur ad ipm sacramētum eucharistie ꝛ vnitur cū deo. ꝛ per ꝯñs cū christo. ꝛ inter ptātez istā sacerdotalē ꝛ sacramētum eucharistie nullum est mediū. Et sic libeꝝ arbitrium est ꝓpinqssimū deo per naturam. Ita sacerdos per ptātem sacerdotalē. Et sic ꝗuis libeꝝ arbitrium sit difformatū per maliciaꝫ ac tn̄ semper ē ꝓpinquū deo ꝑ naturam. Ita ꝗuis sacerdos sit difformat⁹ per maliciā tn̄ sꝑ ē propinquus dicto sacramēto eucharistie per ptātez sacerdotalē q sēper manet ꝛ sicut libeꝝ arbitriū ē imortale ꝛ sēper durās sic potestas sacerdotalis semper durat i hoie ꝙdiu viuit hō. Item etiā sic om̄s creature inferiores in quib⁹ sunt oēs potestates naturales iferiores reducuntur ad deū mediāte hoie qm̄ imediate est cōiunct⁹ deo per liberum arbitrium. Ita ꝙ hō ē medi⁹ inter deū ꝛ oēs creaturas per naturam. Ita oīa que sunt infra sacerdoteꝫ ꝛ om̄s grad⁹ inferiores et etiā pars laycalis reducūť ad sacramētum eucharistie ꝛ per cōsequēs ad deū mediante sacerdote qui est cōiunctus imediate isti sacramēto in quo ē de⁹ ꝛ hoc per potestatē sacerdotalē. Ita ꝙ sacerdos est medi⁹ per suā potestatem inter christū q̇ est in ipo sacramento ꝛ oēs alios inferiores. Et sicut in hoie cōtinētur oēs creature inferiores ꝛ hō hꝫ cōueniētiam cuꝫ oibus: ꝛ ideo reducit oēs creaturas ad deū. Vn̄ in se cōtinet naturam elemētoꝝ arboꝝ ꝛ aīaliū. Ita cōformiter in sacerdote cōtinenť oēs grad⁹ inferiores ꝛ infima ps christianitatꝭ. ꝛ cū oibus hꝫ cōueniencia ipe sacerdos qꝛ cōtinet in se primā partē laycalē qꝛ ꝓmo

fuit layc⁹ sicut alij ⁊ retinet i se totum illud ꝙ in illo statu recepit. ⁊ etiã cõtinet in se oĩs grad⁹ inferiores. ⁊ iõ sacerdos quasi i se oĩa cõtinẽs reducit oĩa ad deũ i sacramẽto eucharistie ⁊ ibi oĩa cõiungit et sic ptãs liberi arbitrij ex natura sua ẽ supra oĩs ptãtes naturales ita ptãs sacerdotalis ex natura sua ꝓpria eo qꝛ est talis est super oĩs alias ptãtes spũales. Et sicut est vn⁹ sol⁹ hõ ꝑm⁹ quẽ de⁹ fecit primo per man⁹ suas ⁊ per illum fecit ⁊ multiplicauit alios homines in natura. Ita silr nõ ẽ nisi vn⁹ primus sacerdos quẽ de⁹ ꝑmo fecit per manus suas et per illum fecit alios sacerdotes et multiplicauit et iste hõ ẽ xp̃s qui ẽ primus et sol⁹ ver⁹ sacerdos qui immediate est cõiunct⁹ cũ deitate. Sic igr̃ quodẽmõ sicut se hꝫ i natura ptãs liberi arbitrij ad oẽs res inferiores et ad deũ sic se hꝫ sacerdos per ptãtem sacerdotalẽ i christianitate ad oĩs inferiores ⁊ ad sacramẽtum eucharistie in quo ẽ deus. Sicut eñ hõ respicit deũ i natura. ita sacerdos sacramẽta respicit in quib⁹ est de⁹. Item etiaꝫ alia cõparatio põt fieri ad christianũ qui respicit colores qꝛ sic colores reperiũtur duob⁹ mõis scꝫ cõiunctiꝫ et diuisim qꝛ tinctor qñ vult ponere vnum colorẽ nobilissimuꝫ in aliquo pãno ꝑmo ponit alios colores min⁹ nobiles et inferiores per suos gradus et paulatim pãn⁹ recipit colores semꝑ ascendẽdo ad nobiliorẽ colorem donec deueniat ad vltimũ colorẽ et ibi ẽ finis. et ꝗuis oẽs illi colores insil'sint cõiuncti in vno pãno ac tñ sunt etiã diuisi in plurib⁹ pãnis. ita ꝙ vn⁹ pãnus hꝫ tm̃ vnuꝫ colorẽ et ali⁹ aliũ et sic õ alijs. Ita quodẽmodo fit in ptãtibus spũalibus ordinatõ que datur i sacramẽto ordinis ordiatio et sꝑ ascendẽdo õ vna ptãte ad aliã donec deueniat ad sacerdociũ qui est vltim⁹ ordo. Sic igr̃ pꝫ qualiter ordo ptãtũ spũaliuꝫ ꝯformatur quodẽmodo ordinibus ptãtum naturalium q̃ sunt in hoĩe et etiã ordinibus aliaꝝ reꝝ. Uñ qꝛ oĩa sũt ꝓpter hoiem et etiã fiũt in hoĩe cõueniẽs est ꝙ oĩa ꝓportõnãtur hoĩ et si ordo est in reb⁹ naturalib⁹ cõueniẽs est ꝙ sit in reb⁹ spũalib⁹ q̃ sunt ꝓpter aĩam rõalem de cuius natura est ꝓpe cognoscere ordinẽ et oĩa agere et ipa bñ ordinare ordinate.

Quod sic ptãs spũal'sacerdotis respicit ꝑncipalit' sacramẽtũ eucarstie. ita etiã per ꝯñs scðario respicit sacramentũ penitẽcie.

¶ Qꝛ sacramẽtum ordinis i quo datur potestas spũalis respicit ipa sacramenta et ad ipsa ordinatur et opꝫ ꝙ talis ptãs detur fm̃ ꝙ ipa sacramẽta exigunt ⁊ requirũt. Et iõ qꝛ iam dictum est

in sacramēto penitencie ꝙ illud sacramētum fit per modū iudicij particularis et secreti ⁊ ꝙ ibi est necessarius iudex qui audiat peccata et discuciat discernat et iudicet ⁊ hoc de necessitate requirit illud sacramētū. Et qꝛ nulluꝰ potest iudicare nec exercere opꝰ iudicandi nisi receperit ptātem ab illo cuiꝰ sūt illi qui peccant. et ideo necessaria est ptās iudicādi pctā et absoluendi ꝓpter sacramētū penitencie. Vñ cum declaratū sit ꝙ nullꝰ dꝫ recipere sacramētuꝫ corporis christi qui sit i lapsu scdo qꝛ opꝫ ꝙ ꝑmo resurgat ⁊ recipiat vitam ⁊ hoc nō pōt fieri nisi per sacramētum penitēcie. et sacramentuꝫ penitēcie ñ pōt fieri nisi sit aliquis qui habeat ptātem ⁊ auctoritatē iudicādi peccata ⁊ absoluēdi. ⁊ iō cōcluditur cuꝫ necessitate ꝙ talis ptās iudiciaria detur i sacramēto ordinis. Et qꝛ ista ptās est colligata cū ptāte dispensandi sacramētū eucharistie eo ꝙ hoīes ñ pñt recipere tale sacramētū nisi absoluētur ꝑus a pctis. ⁊ iō sicut sacerdos per sacramētuꝫ ordinis recipit ptātem sup̄ sacramētū eucharistie ita recipit potestatē sup̄ sacramētuꝫ penitēcie qꝛ ad vnaꝫ sequitur alia. Et sic sacerdos recipit ptātem iudicādi et absoluēdi et talis ptās vocatur clauis q̄ aperit hoī lapso vt intret ad sacramētum corporis xp̄i vt ipm recipiat et per ꝯñs introducit hoīem in societate fideliū xp̄ianoꝝ ⁊ in amiciciā xp̄i ⁊ ꝑ ꝯñs i regnū celorum qꝛ antea erat ex̄ ꝑ pctm̄. Sic aūt sacerdos sic talis ptās respicit sacramētū eucharistie ⁊ ex ꝯseq̄nti sacramētū penitēcie. Itē etiā respicit oīa sacramēta q̄ purgāt peccata sic ē sacramētuꝫ baptismi qd̄ cōcordat cū sacramēto penitēcie vt declaratuꝫ fuit sꝫ nō reqritur tāta ptās in sacramēto baptismi sic in sacramēto penitēcie qꝛ illud nō fit per modū iudicij sꝫ sufficit admistrare aquā cum v̄bis ordītis et nō opꝫ ibi iudicare nec audire pctā illiꝰ q̄ recipit aquā baptismalē. Sed in sacramēto penitēcie necesse ē ꝙ hō sb̄mittat se totaliter ptāti sacerdotali q̄ ē ptās iudicandi ⁊ absoluēdi vl' etiā refutādi. ⁊ ideo in isto sacramēto admistrando requiritur sp̄ualis ptās q̄ nō requiritur in sacramēto baptismi. Itē etiam qꝛ sacramētuꝫ extreme vnctionis purgat pctā. ⁊ ideo etiā ex ꝯñti sacerdos recipit ptātē admistandi illō sacramētum ⁊ sic sacerdos ꝑ sacramētuꝫ ordinis recipit ptātem admistrandi dispensandi ⁊ ꝯferēdi sacramētū eucharistie ꝓncipaliter qꝛ ad illud ordinatur et ex ꝯñti sacramētuꝫ penitēcie baptismi ⁊ extreme vnctōis

Quod admistratio sacramenti ordis reqrit excellēciā ⁊ ꝓeminenciā ptāt sup̄ ptātem sacerdotalē.

Uoniam autem ordo est sa
cramentum sicut alia sacramē
ta. ⁊ iō sicut fuit necessaria ptās ⁊
auctoritas dispēsandi ⁊ ad mistrē
di. alia sacramēta ⁊ ppter hoc isti
tutum est ⁊ ordinatū sacramētum
ordinis in quo daretur talis ptās
Jta etiā de necessitate opꝫ ꝙ sit
ptās dispēsandi mistrandi ⁊ cōfe
rendi ipm sacramētum ordinis qꝛ
aliter nō esset sacramētum ⁊ talis
ptās opꝫ ꝙ habeat excellenciam
pemineciam ⁊ dignitatē sup ptātē
que datur in sacramēto ordinis ⁊
ideo necesse ē ꝙ fiat ascēsus ⁊ ele
uatio vlterius sup sacerdotē sic sa
cerdotalē ptātem que fuit vltima
in sacramēto ordinis. ⁊ sic opꝫ ꝙ
sit superioritas ⁊ inferioritas vlte
rior. Et iō sic oēs christiani pmo
cōueniunt in susceptiōe sacramē
toꝝ. ⁊ in hoc erant equales ⁊ post
ea ex illis eleuātur aliq vt recipi
ant ptātem admistrādi sacramēta
⁊ tales sunt sacerdotes. Jta cōfor
miter opꝫ ꝙ ex sacerdotibus qui
sunt eqles per sacramētum ordis
eleuātur aliqui superius sup alios
sacerdotes qui hñt ptātem cōfe
rendi ⁊ admistrandi sacramentū
ordinis. Sicut em̄ ille qui recipit
ptātem sacerdotalem ⁊ eleuatur su
pra alios necesse est ꝙ sit christia
nus. Jta ille qui eleuatur sup sa
cerdotes ⁊ arripit ptātem cōferē
di sacramētum ordinis in quo da
tur ptās sacerdotalis opꝫ ꝙ sit sa
cerdos. Ecce igr ordinē rectū sca
lam ascēdendi qꝛ primo hō eleua
tur de pmo lapsu in quo est tota
natura hūana per sacramētū bap
tismi ⁊ alia sacramēta in qbus da
tur grā ⁊ fit christianus ⁊ ista ē pri
ma eleuatio ⁊ radicalis ⁊ est que
dem superioritas ⁊ dignitas xpia
ni super nō christianū qꝛ nō chri
stianus adhuc ē in lapsu vniuer
sali tot nature hūane ⁊ christian
iam eleuatꝰ est ⁊ resurrexit. Dein
de xpianus eleuatur vlteriꝰ ⁊ re
cipit sacramētum ordinis ⁊ fit sa
cerdos ⁊ recipit ptātē sacerdota
lem ⁊ hec est eleuatio scda. ⁊ scda
superioritas qꝛ christianꝰ ordina
tus ascēdit sup christianū nō ordi
natum. Et qꝛ opꝫ ꝙ aliquis sit q
habeat ptātem ⁊ auctoritatē dan
di sacramētum ordinis ⁊ ordinā
di sacerdotē ⁊ sic necessaria ē ptās
auctoritas ꝙ excellēs ptātē ⁊ au
ctoritatē sacerdotalē siplicē. Sic
igr sic sacerdos imediate respicit
christianos nō ordinatos seu par
tem laycalē. ita ptās ⁊ auctoritas
que excedit ptātem sacerdotalem
immediate respicit sacerdotes. Et
qꝛ nullꝰ christianꝰ pōt eleuari ad
sacerdocium nisi per sacramētum
ordinis ⁊ ñ pōt recipere sacramē
tum ordinis a seipo sꝫ ab aliquo ⁊
nullus potest dispēsare nec con
ferre sacramētum ordinis alicui
christiano nisi habeat ptātem ⁊
auctoritatem cōferēdi illō sacra

mentū p̄tātiuū ⁊ ordinatiuum ⁊ distictiuū eleuatiuū et dignificatiuū: et null⁹ pōt habere talē ptā‑tem ⁊ auctoritatē a seipo nisi receperit ipam immediate a xpo cui⁹ sūt oia sacramenta. et iō sequit̄ de necessitate vel ꝙ ipse xp̄smet in ꝓpria persona ꝯferat sacramentum ordinis ⁊ constituat sacerdotes et dat eis potestatem sacerdotalē vl' ꝙ ꝯstituat et ordinet aliquē vicariū loco sui cui det ptātē ⁊ auctoritatē suā scꝫ ꝯferendi sacramentū ordinis et ꝯstituendi sacramētum ordinis per vniuersū mūdū. Et q: xp̄s nō debuit remanere in terris sꝫ ascendere in celū nec debuit cōuersari intra hoīes post suam resurrectōēꝫ. et ideo necessarium fuit ꝙ ipe ordinauerit et cōstituerit p̄mū sacerdotem seu p̄mos sacerdotes in terris cui siue q̄bus dederit ptātem ⁊ auctoritatem cōferendi ⁊ distribuendi sacramentū ordinis ⁊ per ꝯn̄s ordinādi et ꝯstituēdi alios sacerdotes in terra. ita ꝙ in p̄mo ipo sacerdote seu in ipis si plures fuerint a xpo immediate ordinato vel ordinat̄ nō solū sit etiam auctoritas seu ptās sacerdotalis que est ptās super sacramentū corporis xp̄i et ptās iudicandi ⁊ absoluendi: ymo etiam est ptās excellentior ⁊ magis ampla et extensa sꝫ ꝯstituēdi et ordinandi alios sacerdotes loco sui ꝑ sacramentū ordinis. et sic patꝫ necessitas ponendi p̄mū sacerdotē seu p̄mos a xp̄o imediate ordinatum seu ordinatos q: aliter null⁹ sacerdos possꝫ ordinari neqꝫ per ꝯn̄s sacramēta salutis possent dispēsari ⁊ sic passio xp̄i ⁊ mors sua et redēptio essent frustra q: per sacramēta datur ⁊ cōicatur passio christi hoībus vt declaratū est ꝙ uis aūt christus ordinauerit ⁊ cōstituerit plures sacerdotes imediate per ipm ac tn̄ debuit cōstituere vnū sacerdotē vicariū suum q̄ haberet p̄eminēciam et excellenciam sup̄ alios nec aliter christianitas nec societas christianoꝝ essꝫ vna nec regulata nec ordinata nē fundata in vnitate sꝫ in pluralitate ⁊ diuisione et per cōsequens in debilitate et nō in fortitudine q̄a vnitas est cā ois fortitudinis ⁊ diuisio cā ois debilitatis. Et cū christus sit sapientissim⁹ nō potuit fūdare christianitatē et societatem christianoꝝ in diuisione sꝫ in vnitate. Sic igr̄ si christ⁹ ordinauerit plures sacerdotes necesse ē ꝙ ordinauerit vnū p̄ncipalē qui haberet excellenciā et preeminēciā super alios qui esset caput et princeps alioꝝ qui singulariter et specialiter rep̄ntaret personā suam ⁊ esset loco sui ⁊ esset quasi ipsemet postꝙ ipemet debebat ascendere in celū et nō habitare inter hoīes Sic igit̄ ꝓbata est necessitas ponēdi vnū primuꝫ sacerdotē vicari‑

um immediatum christi qui sit caput xpianitatis et societatis christianorum q̄ repñtet personam ipsius christi in terris.

Qualiter excellentia ptãtis et auctoritatis sit in isto p̄mo sacerdote siue presbitero.

T qr ipse p̄m⁹ sacerdos nō solū est sacerdos: sz est p̄m⁹ ⁊ vicari⁹ christi repñtans psonaz christi. ⁊ iō nō solū hz ptãtez sacerdotalez q̄ est ptãs sup̄ corp⁹ christi ⁊ ptãs iudicandi ⁊ absoluendi pctã hoim. Sz etiam hz istaz ptãtem per excellentiaz ⁊ in sūmo. ita q̄ nō pōt esse maior. Et iō opz q̄ hēat ptãtem vniuersalez pferendi ⁊ dispēsandi sacramentū ordinis oībus gñaliter ⁊ pstituendi ⁊ ordinandi sacerdotes p vniuers mūdo indistincte. ⁊ etiã opz q̄ hēat iudicandi ptãtem vniuersalem ideterminatã sine mensura ⁊ absoluēdi. Et iō opz q̄ hēat ptãtez iudicãdi ⁊ absoluendi omia pctã ⁊ crimina oim christianorum sine aliq̄ determinatōe ⁊ limitatōe. et sic necesse est q̄ sua ptãs sit vniuersal nullomō coartata limitata nec mēsurata eo q̄ est p̄ma īmediate a deo xp̄o collata per mod vicariat⁹ ⁊ vicegerētis in terris qr talis dz esse prima ptãs ⁊ tal est necessaria vt sit plena ⁊ nihil ei defficiat. Et quia potestas sacerdatal est duplex q̄tuz ad opus scz potestas supra sacramentū corporis et sanguinis christi et ptãs iudicandi ⁊ absoluēdi peccata in sacramento penitentie seu ptãs iudiciaria seu iudicialis. Et iste due ptãtes q̄uis sint i vna radice vel sint colligate tñ drūt quia p̄ma ptãs scz sup̄ sacramētum corporis et sanguis xp̄i nō pōt crescere nec diminui nc̄ pncipalior vn⁹ q̄ alius ⁊ de ista ptãte oms sacerdotes sūt equales in ipsa. Et ideo quo ad ipsam ptãtem p̄mus et sūmus sacerdos vicarius christi nō hz maiorez ptãtem q̄ alij sacerdotes ordinati ab eo: ymo sūt oms ei equales in ista ptãte. Sed ip̄e hz plus in hoc q̄ hz ptãtem pferēdi sacramentū ordinis in quo datur ptãs talis nec ip̄e dat talē ptãtem sz xp̄s immediate in ipso sacramēto ordinis qr talis ptãs est caracter impressus in aīa vel fundat in tali caractere sacerdotali ⁊ nullus pōt aliqd ip̄rimere i aiam nisi xp̄s Et ideo ptãs sacerdotalis sup̄ corpus christi immediate descēdit a christo ⁊ nō a p̄mo sacerdote q̄ cōfert sacramētum. et iō sup̄ sacerdotalem ptãtem nō est alia ptãs nec alius g̃dus ptãtis q̄tum ad sacramentū corpis xp̄i. Sz solū p̄mus sacerdos hz istam ptãtem cū maiori ampliatōe et extentōe inq̄tuz hō pōt cōferre sacramentuz ordis in quo confertur talis ptãs. Sed q̄tū ad scdam ptãtem iudiciariã que etiam colligata est cuz prima ptãte et insimul datur ei maxia dis

tãtia q2 ista ptãs põt crescere 7 diminui restringi 7 coartari 7 ampliari 7 est maio2 et mino2 et nõ quo ad radicem q2 ista ptãs datur ĩmediate a ch2isto p caracterem sacerdotalẽ q2 colligata est cũ pma sed solũ qtũ ad vsũ 7 excerciũ q2 ista ptãs iudicãdi et absoluẽdi nõ põt opari nec exire in op9 nec in vsuz nisi habeãt hoies sibi subiectos q possunt iudicari 7 absolui et recipere operationẽ talis ptãtis. Sic igr ista ptãs qtuz ad vsũ requirit hoies sup quos operet. Sz pma ptãs sacerdotal nõ requirit hoies sup quos operet sz solũ materiam scz panem 7 vinũ q2 talis ptãs n excercetur circa hoiem ĩmediate nisi inqtũ administrat et sacramẽtum. Sic igr in ptãte sacerdotali scda q est ptãs iudicãdi 7 absoluẽdi duo sñt psideranda scz ipsa potestas 7 ipe act9 siue exit9 in actũ 7 qtũ ad ipam ptãtem in se est eqlitas in oibus sicut in pma ptãte Sz qtũ ad vsuz requirit hoies q iudicentur et absoluant et pctã q iudicentur 7 absoluant. et ideo q2 pmo sacerdoti vicario xpi est pcessa pmo vniuersalis ptãs iudicãdi 7 absoluẽdi oms hoies et oia pctã 7 crimina. et ideo ipe hz istaz potestatem pletam 7 pfectam 7 hz vsum pletũ et pfectum 7 ptãtem excercẽdi ad oms hoies. et iõ oẽs ch2istiani sũt ei soli subdicti qtuz ad istaz ptãtem 7 a nullo alio pñt iudicari nec absolui. et ideo vsus istius ptãtis est in eo plen9 7 complet9. et ideo necesse est q si sacerdotes qui receperunt potestatem iudicandi et absoluẽdi p sacramẽtum o2dinis debeãt vti sua ptãte circa hoies 7 iudicare 7 absoluere q iste pmus sacerdos cui sbiectisũt oẽs xpiani quo ad ptãtẽ iudiciariam subiciat et hoies 7 determinet in quos possit excercere suã ptãtem q2 aliter nullus sacerdos poterit iudicare nec absoluere aliquẽ hoiez in terra q2 nõ oms sunt pmi sacerdotes. Quis igr nõ cõferat ptãtem iudicandi nec absoluẽdi q2 ch2ist9 hoc facit tñ ipe debz dare ptãtem sup tales hoies quia ipe est iudex vniuersalis oim ch2istiano2. 7 ideo ista ptãs iudicãdi et absouendi põt esse maio2 7 mino2 et magis ampla vl restricta secũdum q plures vel pauci sũt sbiecti tali ptãti et etiam quo ad ipsa peccata maio2a vel mino2a 7 qtum ad istam ptãtem iudicandi 7 absoluendi semper sup2a ptãtem sacerdotalem est ptãs p2imi sacerdotis 7 summi qui potest totaliter impedire vsum vel dare homines qui subiciãtur ptãti sacerdotali secundũ q voluerit 7 psistit in volũtate sua. Sic igr pm9 7 sũmus sacerdos vicarius xpi in terra habz in se ptãtem sacerdotalem 7 habz in se ptãtem pferendi sacramẽtuz o2dinis vniuersaliter 7 o2dinandi

quos voluerit ⁊ h3 vniuersalē potestatē iudicādi et absoluendi sup oms xpianos idistincte ⁊ in eo est radicata ⁊ plantata ista ptās ⁊ ipse pōt distribuere xpianos p plures partes ⁊ dare alijs sacerdotibus ab ipo ordinatis certā porcionez hoim xpianoꝶ in quo quilz sacerdos excerceat suaz ptātem ⁊ talis ptās iudicādi et absoluendi recepta a pmo sacerdote vocatur ptās iurisdictōis seu iurisdictō qꝛ nullus alius sacerdos h3 ptātem absoluendi et iudicandi aliquem xpianum nisi talis fuerit sibi data ab ipo vicario xpi cuiꝰ est tota et cōpleta ptās iurisdictōnis. Et sic apparet ꝙ duplex est ptās sc3 potestas ordīs que datur in sacramēto ordinis ⁊ ptās iurisdictōis. prima imediate descendit a xpo ⁊ nō a pmo sacerdote: s3 scōa descēdit a xpo ⁊ datꝛ pmo sacerdoti vicario eius. et vlteriꝰ ipse vicarius distribuit illam quibꝰ vult et sicut vult qꝛ est sua ⁊ tota ei data ē ptās. Et sic sacerdos ordinatꝰ per sacramētum ordinis recipit ptātem ordīs s3 nō ptātem iurisdictōnis. S3 qꝛ pmus sacerdos ⁊ vicariꝰ xpi non pōt esse per vniuersū mūdū ⁊ necessariū est ꝙ vbiq3 sint sacerdotes q̄ administrēt sacramēta ⁊ iudicent et absoluāt christianos de peccatis suis. Et iō qꝛ ipse h3 ptātem vniūsalem sibi datam. iō pōt distribuere ⁊ dare partē sue ptātis alijs sacerdotibus et distribuere eis scd3 portionez xpianitatis qui loco sui excerceant ptātem iurisdictōis et etiā pferant sacramētuz ordinis ⁊ multiplicēt sacerdotes q̄ habeant ptātem dispensandi sacramenta imediate. Et tales sacerdotes imediate recipientes ptātem iurisdictōis ⁊ ptātem dandi et dispensādi sacramētuz ordinis ab ipso primo ⁊ sūmo sacerdote vocātur epi qꝛ sūt imediate sup sacerdates simplicem ptātem hñtes. Sicut igitꝛ necessariꝰ est pmo sūmꝰ sacerdos scdo sūt necessarij sacerdotes epi qui hñt partem iurisdictōis ⁊ ptātem administrandi sacramētuz ordinis ⁊ ordinandi sacerdotes alios. et necessarij sūt sacerdotes simplices q̄ immediate ministrēt alia sacramenta xpianis. Et necessarij sūt tres sacerdotes vt sit cōpletuz sc3 simplex sacerdos magnꝰ sacerdos ⁊ sūmus sacerdos. Ita ꝙ simplex sacerdos accipit a magno sacerdote sacramentū ordinis scil3 ab epo ⁊ ptem sue iurisdictōis ⁊ imediate respicit pplm ⁊ ei administrat sacramēta. S3 magnus sacerdos respicit suā ptātem a sūmo sacerdote. ⁊ iō simplex sacerdos ē superioꝛ q̄ pars laycalꝭ et magnꝰ sacerdos q̄ simplex sacerdos. Et sūmꝰ sacerdos. sacerdos sacerdotum est: ⁊ est supioꝛ q̄ magnus sacerdos seu episcopus episcopoꝶ. Et sic per sacramētuz ordinis psti

tuitur mirabilis ordinatio in christianitate que dz esse ordinata sm ptātem iudiciariam. Sic igit̃ hec potestas iudiciaria scz iudicādi ⁊ absoluendi que est ptās iurisdictionis q̄ntum ad vsum primo pcessa et totaliter et plenarie data vni videlicet sūmo epo et sūmo sacerdoti cui collata est tanq̄ sūmo capiti ptās vniuersalis et deinde diuiditur in partes. Ita q̄ diuidit̃ in episcopos magnos sacerdotes ꝺ inde descēdit in sacerdotes simplices q̄ presbiteri vocātur et hoc ab vno capite. Et iō lz qlz sacerdos hēat potestatē ordis et clauē que est iudicandi et absoluēdi tñ vsus sue potestatis tm̄mō se extēdit ad illos q̄ sibi sūt subiecti ordinate. Et q: potestas admīstrandi sacramēta ē indelebilis et ppetua in se sic̄ pbatū ē de potestate sacerdotali lz potestas iurisdictōis possit pdi. Et iō sic̄ sacerdos nō pōt pdere potestatē sacerdotalē sibi collatam in sacramēto ordinis. Ita etiam nec epus qui est supra sacerdotem nullomō pōt perdere potestatē cōferendi sacramētū ordis q: est ei essencialis adiūcta et annexa cū ptāte et gradu sacerdotali nec ista potestas ē ptās iurisdictionis nec cū tali potestate iprimitur in aīa aliꝰ caracter sup̄ caracterez sacerdotalē q: ille ē vltimus caracter. Vñ primꝰ sacerdos imediate ordinat̃ a christo seu p̄mi sacerdotes qui hēbant potestatē admīstrandi sacramētū ordis ppter talē potestatē nō habebāt alium caracterem in aīa nisi sacerdotalē. Est silr̃ dicendū de alijs sacerdotibus q̄ recipiunt potestatē cōsecrādi ordines. nō igit̃ datur alijs aliꝰ caracter sz ipe caracter sacerdotalis pus exñs quodāmō crescit in potestate et dilatat̃ āpliatur et dignificatur. vñ sacerdotalis ptās est sic̄ ptās liberi arbitrij sup̄ quā nō est alia aliqua potestas naturalis. Sed sic̄ liberꝝ arbitriuz pōt crescere et dignificari per scias et virtutes artes et officia et ppter hoc vnū liberꝝ arbitriuz ascēdit supra aliud et nō naturaliter nec radicalit̃. ita possumꝰ dicere cōformiter q̄ q̄uis ptās sacerdotalis sit vltimꝰ gradꝰ radicabilis in potestatibꝰ spiritualibꝰ que dat̃ p sacramētuz ordis ac tñ pōt crescere et āpliari ⁊ dignificari vt sic̄ potestas sacerdotal' se extēdit ad alia sacramēta. Ita se extēdit ad sacramētum ordis. ita q̄ nō sit alia potestas noua sz prima magis āpliata et dilatata ē. ⁊ iō sic̄ potestas sacerdotalis ē idelebilis. ita ⁊ ptās episcopalis q̄ radicatur i potestate sacerdotali. itē etiaz sic̄ potestas episcopalis se extēdit sup̄ sacerdotalē ad cōferēdum sacramētuz ordis qō ē potestatiuuz q: in eo dat̃ potestas. Ita etiam se extēdit ad sacramētum cōfirmatiōis in quo

dañ pb͛ris ⁊ oib⁹ alijs potestas pugnandi publice ꝯtra iimicos xp̄i et ē q̄si officium sp̄ūale. et iō qꝛ ibi reqritur maxīa ptās magna infirmitas et magnū robur tale sacramētum dꝫ admistrari ⁊ dari nō ꝑ simplicē sacerdotē q̄ hꝫ ptātē simplicē sꝫ per magnū sacerdotē episcopum q̄ hꝫ potestatē et excellēciā ⁊ hꝫ potestatē sup̄ ptātē quo ad sacramētuꝫ ordis quod ē potestatiuuꝫ et quo ad sacramētuꝫ cōfirmationis ⁊ sic duo sacramenta dn̄t admistrari a solis magnis sacerdotibus scꝫ episcopijs.

Epilogatio.

Hic igit̃ appet ex oib⁹ sup̄dictis quō ꝑs clericalis ē excellēter ordiata regulata ⁊ disposita ꝑ mirabiles grad⁹ q̄si ꝑ mirabilissimā scalā ab infimis ad sup̄ma ascēdendo et descēdendo a sup̄mis ad ifima. q̄m p̄m⁹ ascens⁹ ē tōsura clericalis. scd̄us ē psamistatus et isti duo nō sunt ordies sed sūt p̄paratorij ad ordines. tertius est hostiari⁹. quart⁹ est lectoriat⁹ quint⁹ ē exorcistat⁹. sext⁹ ē acolit⁹ septim⁹ ē sb̄diaconat⁹. octau⁹ est dyaconat⁹. nou⁹ ē sacerdociū seu p̄sbiterat⁹ ⁊ hic ē finis i ordinibus Sed ꝑ modū supplemēti suppoit̃ istis ordinib⁹ sacris episcopatus patriarcat⁹ ⁊ papat⁹ aqbus sacri ordines fluūt ⁊ dispāsantur et sic decim⁹ ascēs⁹ ē episcopatus ⁊ vn̄cui⁹ patriarchat⁹ et vltim⁹ papatus in quo est sūmus sacerdos. et qꝛ potestas ꝑ excellēciaꝫ q̄to magis descēdit tanto magis dilatat̃ ⁊ quāto magis ascēdit tāto magis diminuitur sicut etiā sit i scala nare qꝛ quāto magis ascēdit tēdit ad vnitatē. et iō plures sūt ep̄i paucio res archiep̄i paucissimi patriarche et vn⁹ pater patrū qui merito papa vocatur tanq̄ vn⁹ p̄mus sūmus sp̄ūalis pater oim patrum. ⁊ ideo oim fidelium christianoꝝ p̄nceps principu⁹ caput indiuisum pōtifex summ⁹ xp̄i vicari⁹ fōs origo et regula oim p̄ncipatiuū sp̄ūalium i christianitate a quo tāq̄ a summo deriuat̃ ordiata ptās vsq̄ ad ifima mēbra xp̄ianitat̄. Ecce igr̄ qualiter ꝑs clerical' eleuat̃ mō ordinato et mirabiliter sup̄ parteꝫ laycalē. Sic igr̄ per tonsurā clericalē i qua fit quedē eleuatō aliq̄s est honorād⁹ mlto magis dn̄t honorari qui pl⁹ eleuātur ꝑ sacramētum ordīs ꝫm suos grad⁹ ⁊ multo magis ep̄s. et sic ascēdendo. et sic appet q̄liter per vnū sūmuꝫ sacerdotē tota xp̄ianitas ē in se ordiata et colligata et fortissime vnita. Et q̄m ista ptās que fit vniuersalit̃ p̄mi et sūmi sacerdot̄ ē sp̄ necessaria toti christianitati tāq̄ p̄ma ifluēs in oms ptātes ab ipa deriuatas.

Et iō qꝛ prim⁹ sacerdos poterat

mori et ptās istat erāt sibi data ñ ꝑpter seipm sꝫ ꝑpter alios. et ideo sic debuit sibi dari a christo tal' potestas vt possꝫ trenssire i aliū post ipm et hoc fuit necesse. Et ideo qꝛ ista ptās solum depēdꝫ a christo i quo erat suscepta et nō ab alijs et tota erat ipsi⁹ primi sacerdotꝭ imediate ordinati a christo. seqtur ꝙ taliter fuit tradita ei ꝙ ipe habuit potestatē et auctoritatē ordinandi et disponēdi de ipa ptāte ꝫm modum et formā qliter trāsiret i aliū post ipm et relinqret eā toti christianitati qꝛ postꝙ semel sibi data fuit potuit ordinare de ea sic voluit ad vtilitatē christianitatꝭ et cōmodū qꝛ ꝑpter hoc data fuit. ⁊ iō potestas ista vniuersalis nō pōt perdi sꝫ sp manet i xpianitate radicalit' sicut prim⁹ sacerdos cui⁹ erat ordinauit. Et sic apparet ꝙ ptās spiritualis durabit et ꝑmanebit ꝙdiu christianitas durabit. ⁊ qꝛ xps est imortalis exñs sp vni⁹. et iō ea que ipe ordiauit sp ꝑmanebūt. ⁊ iō xpianitas ab ipo ordiata per sua sacramēta et suū primū sacerdotē vicariū ei⁹ ⁊ per alios ꝑmos sacerdotes vnitos cū primo sacerdote vicario suo sp durabit ꝙdiu mundus durabit qꝛ perire nō pōt nisi xps pereat quod fieri nō pōt. Ipe em̄ est sacerdos summ⁹ inqꝫtū hō nō descēdens ab alio sacerdote sꝫ immediate a deo et manet in celū ineternum qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

De cōparatione partis clericalis ad partem laycalem.

Uoniā aūt dictū ē ꝙ tota xpianitas de necessitate patit' diuiditur in duas ptes gn̄ales scꝫ in partē clericalē et laycalē seu in partē dantē et admistrantē sacramenta et in partē suscipientē ꝫ ista ꝙ iste due partes distingūtur per dare et accipere ⁊ per hoc pars q̄ dat ē nobilior ꝙ illa que accipit. ⁊ qꝛ pars clericalis ē ordiata i se pulcherrime et mirabilissime tāꝙ pulcherrima gerarchia gradatim ordinata. et iō necesse ē etiā ꝙ pars laycalis sit in se ordiata suomō. vn̄ iste due partes faciūt vnā eccliaꝫ et vnū corp⁹ et q̄si vnū hoiem. Et iō qꝛ vna ē superior alia iferior vna dās et alia recipiēs ⁊ insil' se hn̄t sicut corp⁹ ⁊ aia qꝛ sic ex corpore et aia fit vn⁹ hō ita ꝙ corp⁹ ē pars iferior ⁊ aia superior ⁊ corp⁹ recipit ifluenciā ⁊ aia ifluit ei ⁊ dat corpori vitā. et iō sic se hꝫ aia ad corpus sic se hꝫ pars clerical' ad partem laycalē qꝛ fit quasi vn⁹ homo maxim⁹ ex parte clericali et laycali. et qꝛ sic aia est in se ordinata per suas potestates vt iam declaratū fuit. ita ⁊ iā suomō corp⁹ est ordinatum in seipo per sua mēbra et organa visibilia. Et ideo etiam necesse est ꝙ sicut pars clericalis

est i seipa mirabilr ₇ pulcherrime ordinata per mirabilez gerarchiā Ita etiaz pars laycalis sit in se ordinata suomō ₇ pporcionaliter p suam gerarchiam. Et qꝛ pars clericalis est ordinata in seipsa p potestatem spiritualem que cōstituit in ea multos gradꝰ vt declaratuz est. Ita etiaz pars laycalis dz esse ordinata in seipsa per potestatem corporalem seu tēporalem qꝛ sicut est ptās spiritual'. Ita etiaz est potestas corporal' seu tēporalis. qꝛ sicut est aīa ita est corpꝰ. et sicut sūt bona que recipit aīa in se. Ita sūt bona q̄ recipit corpus in se. ₇ sicut aīa hz suā vitam spūalem. ita corpus hz vitam corporalē. Due igr̄ sūt vite vna terrena ₇ alia celestis vna corporea et alia spūalis vna qua corpꝰ viuit ex aīa ₇ alia q̄ aia viuit ex deo. Et vtraqꝫ habz suum bonū quo nutritur ₇ vegetatur vt possit subsistere ₇ permanere. vita aūt terrena seu corporalis nutrit' bonis terrenis et vita spūalis nutrit' bonis spūalibus: Ad vitaz terrenaz ptinent oīa que sūt terrena ₇ ad vitaz spūalem pertinent oīa que sūt spūalia. Et iō sicut fuit necessaria ptās spūalis administrāō bona spūalia scz ipa sacrameta in quibꝰ ɔsistit vita spiritualis. Ita est necessatia ptās terrena ₇ secularis administranō bona terrena. Et sic fuit necessaria ptās siue iurisdictio spūal' ita est necessaria potestas iurisdictōis tēporalis. Et iō sicut ps clerical' est ordinata p potestatem spūalem. Ita pars laycalis est ordinata p ptātem terrenaz ₇ sicut spūalis ptās habz multos gradus ₇ multos ordines ptātuz et tñ omēs sūt sub vno capite. Ita ptās terrena hz suos grus ₇ oēs hūt vnū caput scz ptātem regiam vel imperialem. Quanto aūt vita spūalis ē dignior ₇ q̄to aīa est dignior q̄ corpꝰ tanto ptās spūalis precedit ₇ excellit terrenā seu secularem ptātem in honore et dignitate. Et sicut aīa nō fecit corpꝰ sz deꝰ fecit tam aīam q̄ corpꝰ. sicut aīa regit corpꝰ ita spūal' ptās dz regere corporalē nec ptās spūalis instituit corporalē sz deꝰ imediate ordinauit et instituit eā ₇ sic corpus ē ppter aīam ₇ ad ipam ordinatur. Ita ptās terrena ē ppt' potestatē spūalē et sicut corpꝰ est subiectum aīe. ita ptās terrena dz ēē subiecta spūali. Ex hijs oībus apparēt tres esse mirabiles ordines in mūdo pmo ordinē nature q̄ iā in principio libri istiꝰ poitus est qui ē ordo creaturaꝝ et alij duo ordines sūt in natura hūana ₇ in xpianitate per duas ptātes. scz ordo ptātis spūalis et ordo ptātis corporalis seu temporalis. Et de tanto ordines isti duo excellūt ordinē nature de quāto hoīes excellūt alias creaturas qꝛ isti duo ordines fundātur in hoībꝰ in ordi-

ne autē nature de quāto vna crea tura eleuatur sup̄ aliā de tāto hō eleuatur sup̄ oīs creaturas. sed in istis duob⁹ ordinibus hō ele‐ uatur sup̄ hoiem et pplus sup̄ po pulum et gēs supra gentē. Si igr̄ mirabilis est mund⁹ ,pter mira‐ bilē ordineʒ nature multo magis mirabilis ē ipa christianitas seu eccl'ia ,pter duos mirabiles ordi nes duaꝝ ptātum. Compara igr̄ istos duos ordines adinuicē ⁊ vi debis excellenciam eoꝝ.

De cōparatione duaꝝ pote‐ statum inter se.

Et q: potestas tēporalis seu corporalis que respicit ⁊ or dinauit partē laycalē est tāꝗ cor pus et ptās spūalis que respicit et ordinat partem clericalem ē sic aīa. Et ideo sicut de⁹ primo fecit corp⁹ ꝙ aiam q: primo corp⁹ pre paratur ad reparationē aīe et vl‐ timo aia recipitur in corpore et iō ipm perficit et informat et viui‐ ficat. Ita cōformiter potestas ter rena seu secularis ꝑus fuit in ter ra ꝙ spūalis et de⁹ primo ordina uit ipam q: erat tanꝙ corp⁹. et iō debuit precedere vt ,pparetur ad receptionē potestatis spūalis sic corpus ad aiam. Et iō per multa milia annoꝝ fuit ptās terrena in mūdo et cōtinue paulati dispone batur et ꝑparabatur. et qn̄ fuit di sposita et preparata ad recipienō potestateʒ spūalē tunc venit xp̄s in mundū ordinans potestatem spūalem et tūc potestas terrena erat per vniuersum mūdum ordi nata et habebat suū caput in ma‐ iori ciuitate toci⁹ mundi scʒ in ro ma. et ideo in illa ciuitate in qua terrena ptās habebat suū caput. Ibi ptās spūalis recepta fuit ⁊ col locata et ipa ptās ibi posuit suuʒ caput et subiugauit sibi ptātē ter renam. Oportuit aūt ꝙ potestas spūalis poneret suū caput in ma‐ iori ciuitate toci⁹ mundi. ⁊ sic po testas terrena recepit spūalem sic corpus aiam et quasi fecerūt vnū hoiem nouum. et iō insil'sunt mix te per totam christianitatē ⁊ vna iuuat aliā. Un̄ postꝙ potestas terrena que primo erat nō fuit de structa per aduentū ptātis spūa‐ lis sʒ est sibi subiecta et seruiēs si‐ gnum est ꝙ ptās tēporalis a deo erat q: si a deo nō fuisset destruc‐ ta fuissʒ nec mixta fuissʒ cū spūali Et ideo sicut aia viuificat et iforꝫ mat corp⁹. Ita potestas spūalis vltimo veniēs tanꝙ nobilior ⁊ ex cellentior et tanꝙ forma et aia ei⁹ viuicat et informauit ⁊ reduxit eā ad deum sicut aia reducit et ordi nauit corp⁹ ad deū. Si igr̄ terre‐ na ptās separet a spūali ptāte tūc necessario ē mortua ⁊ sepata a deo totaliter et est corp⁹ sine aia. Ca ueant igir̄ terreni ꝑncipes qualir̄ ꝑdecessores eoꝝ quoꝝ ipsi sūt suc cessores fuerūt subiecti et obediē‐

tes potestati spūali. Cogitēt quali ter caput potestatis terrene scz romanum imperiū subiectuz fuit capiti ptātis spūalis p mille annos ⁊ vltra. Timeant igitur oīs christiani qui nūc sūt maiores ⁊ minores christum cuius vicarius subiugauit sibi omēz potestatem terrenam. Timeant oīs principes christiani qr eoꝝ predecessores q̄ fuerūt excellētiores ⁊ maiores subiexerūt colla sua vicario eius et ei tanꝙ veri subditi seruierūt. Quis igitur ausus est persequi ecclesiaz xpi. Cogitēt oīs christiani ꝙ christianitas nō erat aliqn̄ ⁊ qualiter incepit ⁊ creuit ⁊ ad sūmam altitudinez deuenit. qualiter perseuerauit ⁊ continue ꝑmansit. Timeant igitur christiani filiū dei sicut predecessꝰ sui fecerūt honorēt eū sicut predecessores honorauerūt videant magnitudinez ⁊ excellentiam predecessoꝝ ⁊ paruitatez eoꝝ ⁊ cognoscant ꝙ nihil sūt in respectu eoꝝ. Sic igitur illi qui tam excellentes fuerūt timuerunt xp̄m ⁊ ei obedierūt ⁊ crediderunt ⁊ fideles fuerunt et eū tantum honorauerunt. Multo magis igr̄ qui nunc sūt cū nihil sint respectu illoꝝ debēt magis timere christuz ⁊ ei obedire ⁊ credere ⁊ eū honorare ⁊ suo vicario subditi esse. Cognoscāt etiam oīs gētes ihm xp̄m esse verū filium dei cuiꝰ ptās ⁊ principatꝰ durauit per mille annos ⁊ vltra et durat in maiori ciuitate totiꝰ mūdi q̄ dn̄abitur vniuerso orbi i qua erat caput terrene ptātis.

Septimuz ⁊ vltimū sacramentum est sacramentum matrimonij quod est ꝯiunctio īseparabilis viri ⁊ mulieris introducta per liberꝝ cōsensū aīoꝝ ex parte vtriusꝙ expssum p v̄bum vel aliquod signū ⁊ est institutuz vt sit officiū sacramētuz ⁊ remediuz. officiū ad multiplicandū sacramētuz ad significāduz ⁊ remediuz ꝯtra pctā.

Quoniam autez deꝰ nō fecit oīs homies siml' sicut fecit angelos in simul. Sz solū fecit primuz hoiez ⁊ pmaz mulierē imediate p se sine adiutorio alteriꝰ et ordinauit ꝙ hoies multiplicarētur in terra p modū gn̄ationis ⁊ ꝓpagatōnis. ita ꝙ vnꝰ descenderet ⁊ gn̄areꝝ ab altero vt sic maior essz vnitas et amor inter hoies vt sic se reputarent quasi vnuz hoiez duz viderent se oīs descendisse ab vno homine. et sic modus gn̄andi essz signuz vnitatis ⁊ societatis. Et qr totuz principale bonuz hominis est vt habeat ꝯiunctionem ⁊ societatem cuz deo qr per talem societatem homo recipit vitaz a deo ⁊ totum bonuz suuz. Ita ꝙ vita hominis cōsistit in societate vt iā dictuz est. Et iō quia ista societas hominis cum deo est occulta inuisibilis ⁊ spūalis ⁊ est finis ⁊ cōplemētum hominis debuit significari fi-

figurari ꝛ repñtari ꝙtuȝ fieri potu it per res sensibiles et visibiles vt semper homo haberet aliquod si= gnuȝ manifestũ visibile per quod repñaret ꝛ significaretur ei cõiun ctio quã debȝ habere cuȝ deo per amorem tanꝙ per suum pncipale bonuȝ. ꝛ ideo qꝛ ꝯiunctio ꝛ socie= tas inuisibilis debȝ significacari ꝛ figurari per cõiunctõeȝ visibilem que essȝ istud signũ repñtans istã cõiunctõeȝ spiritualẽ ideo debuit esse ppinquissimuȝ ipi hõi. ꝛ ideo ordinauit deus ꝙ nõ solum genꝰ humanum per gñationem multi= plicaretur sȝ talr ꝛ tali modo mltı= plicaretꝛ ꝛ cresceret vt modꝰ gene= randi ꝛ multiplicandi essȝ signuȝ visibile figura ꝛ representacio istiꝰ cõicatõnis ꝛ societatis spiritual ꝛ inuisibilis quam hõ semp dȝ ha= bere cum deo per amorem in quo ꝯsistebat totus status hois. Et iõ ordinauit deus ꝛ instituit vt ppa gatio gñatio ꝛ mltiplicatio hoim fieret per cõiunctioneȝ viri ꝛ mu= lieris ꝙquidẽ cõiũctio essȝ indiui= dua ꝛ singularis ꝛ h̄ est matrimo= niũ. Et iõ a pncipio fecit pmuȝ vi ruȝ ꝛ pmã mulierẽ ꝛ nõ plures vi ros nec plures mulieres sȝ vnicã ꝛ singulareȝ mulierẽ vni viro ꝯiũ ctam ꝛ voluit ꝙ ista ꝯiũctio esset i separabil ꝛ indissolubil. et iõ istud matrimoniũ fuit ordinatũ a deo i pncipio nature hũane ad duo scȝ vt essȝ in officiũ gñandi ꝛ mltipli candi hoies ꝛ vt essȝ signũ ꝛ sacra mẽtuȝ repñtans ꝯiunctõeȝ iuisi= bileȝ ꝛ spũalem aie cũ deo p amo rem liberaleȝ ꝛ spõtaneam. Uñ a pncipio deꝰ fecit duas ꝯiuncões mirabiles in hũana natura. pma fuit qñ ꝯiũxit aiaȝ rõnaleȝ cũ car ne seu cũ corpore ꝛ ista fuit natu= ral ꝛ nõ pcessit ꝯsensus qꝛ ipsa ne= sciebat eo qꝛ nũd erat. sȝ deꝰ ꝯiũ= xit aiam cũ corpore et istud fuit p mũ matrimoniũ. Aliã vo ꝯiũctio= neȝ fecit deꝰ in hũana natura qñ ꝯiunxit mulereȝ cũ viro in vna so cietate isepabili. ꝛ ista societas fu it maior et nobilior ꝛ ista fuit volũ taria liberal ꝛ nõ naturalis et per primũ ꝯsensuȝ viri ꝛ mulieris ꝛ p amoreȝ vtriusqȝ ꝛ prima societas erat signũ ꝛ repñtacio istiꝰ ꝯiũcti= onis qꝛ sic aia est supior ꝛ maior ꝛ dignior ꝛ caro est iferior. Ita vir ẽ maior supior ꝛ dignior et mulier ĩ ferior. Et sicut vna aia fuit ꝯiũcta cũ vna singulari carne et nõ cum pluribus. Ita vnꝰ vir cum vnica mulere ꝛ nõ cũ pluribꝰ. Et sic pma ꝯiũctio ñ poťat destrui nisi p mor tẽ. ita nẽ ꝯiũctio viri ꝛ mulieꝝ nõ poťat destrui nisi p mortẽ. sic igr p ma societas ꝗ fuit ĩ hũana natura radical ꝛ fũdamẽtal scȝ aie cũ car ne significabat ꝛ repñtabat scdam societatẽ ꝛ ꝯiũctõeȝ ꝗ erat ĩ hũana natura ꝗ erat viri ꝛ muleris ꝛ ista scda figurabat et repñtabat tertiã cõiunctionẽ seu socitatem que est anime cũ deo seu humane nature

cuȝ deo ꝛ ista est maxima oīm. Et sic ambe societates que erāt in humana natura erant ꝓpter tertiaȝ que erat hoīs cum deo.

De comparatione istaꝝ societatū inter se.

Et qꝛ iste tres societates sūt ordinate inter se et vna ascēdit supˢ aliā in dignitate ꝛ nobilitate quasi per quādā scalā et vna reſpꝰtat aliam. ꝛ iō cōparemus eas adinuiceȝ. Vñ due pˢme que sunt infra naturā hūanam sūt ꝓpter illam que ascendit supˢ hūanam naturā. In pˢma eñ ꝯiūctōe et societate corpus ascendit ad aīaȝ ꝛ cōiungiꝰ cū ea naturalꝛ. In scd̄a societate mulier ascendit ad viꝝ ꝛ cōiungiꝰ cū eo per libeꝝ arbitriuȝ ꝛ cōsensum. Et qꝛ mulier hȝ carneȝ et spm̄ seu aīam ꝛ vir etiaȝ ibi. Iō fit duplex ꝯiūctio seu societas scȝ aīe cū aīa ꝛ carnis cū carne qꝛ aīa viri ꝯiungiꝰ cū aīa mulieris ꝛ ecꝯuerso per amorem ꝛ consenſꝰ et caro viri cū carne mulieris. Sed in tertia societate tā vir q̄ mulier cōiungiꝰ cū deo ꝛ nō solū vir et mulier sȝ tota hūana natura debȝ cōiungi cū deo quia ꝓpter hoc facti sūt. Sicut igꝰ in pˢma ꝯiunctōne et societate que est aīe cū carne ipsa caro viuificatur exaltaꝰ ꝛ nobilitaꝰ per societatem cū aīa racōali Ita ꝙ ex seipa nō habȝ vitā ymo est nihil. Et sic etiam in scd̄a societate ipa mulier viuificaꝰ fortificaꝰ et exaltatur per societatem cuȝ viro. Ita etiam significatur ꝙ tā vir q̄ mulier et tota societas seu congregatio hoīm viuificantur nobilitātur ꝛ exaltātur per societatem ꝛ ꝯiunctionem cū deo. ꝛ sicut tota caro est cōiuncta cū aīa ꝛ tota mulier cum viro. Ita tam vir q̄ mulier qui faciūt vnam societatē ꝛ vnā congregationeȝ debent coniungi cū deo per amorem ꝛ per ꝯsequēs tota cōgregatio viroꝝ ꝛ mulieruȝ Sicut aūt in hūana natura fuerˢt due societates seu ꝯiūctōes. pˢma aīe cū carne que faciūt vnaȝ personam indiuiduam. et scd̄a mulieris cū viro qui faciunt vim amorē et societatem inseparabilem. Ita significatur ꝙ due erant ꝯiunctiones possibiles humane nature cū deo: vna ad modū aīe cum carne per vnionē personalem. Ita ꝙ deus ꝛ homo cōcurrent in vna persona ꝛ alia erat ꝑ amoreȝ ꝛ voluntateȝ nec aliter pōt hūana natura ꝯbinari aut ꝯiūgi cū deo nisi istis duobꝰ modis. Et qm̄ filiꝰ dei est vnitꝰ ꝑsonaliter cū hūana natura et iō ꝯpleta est societas que se hȝ ꝑ mod̄ vnionis aīe cū carne. Et qꝛ xp̄s deꝰ et homo in vna persona vlterius cōiunxit ꝛ vniuit sibi xp̄ianitatē que est vna societas ꝛ vna ꝯgregatio oīm christianorum que vocatur ecclesia que habȝ moduȝ vnitatis ꝛ veram vnitatem q̄tum fieri potest: q̄a tota christianitas

est cõiuncta cũ vno sũmo sacerdo te vicario christi ⁊ iō tota ecclesia hꝫ modũ mulieris seu vxoris et christꝰ hꝫ moduꝫ viri que tota ec clesia est quasi vna persona ⁊ chri stus alia persona et est ibi matri= monium sic̃ inter primũ viꝝ ⁊ pri mã mulierẽ. Sicut igiť in primo statu hoīs añ lapsum erat cõiun= ctio et societas viri et mulieris cũ deo mũdum incarnato ⁊ ista erat per amorẽ. Ita ꝙ ibi erat ecclesia et congegatio hoīm. Sed mo= do in reparatiõe facta ẽ cõiunctio et societas christianitatis seu ec= cle cũ filio dei facto hoīe et in car= nato et sic modo due sũt ↄiũctio= nes seu due societates. prima est filij dei cũ hũana natura et cũ hu manitate sua ꝓpria et singľari. et scđa societas est christi dei ⁊ hoīs cũ tota christianitate q̃ est sua ec= clesia ⁊ est tota sua ⁊ ista est maxi ma cõiunctio ⁊ maxia societas q̃ possit esse qꝛ maximꝰ christꝰ deꝰ ⁊ hõ est maxia ecclesia. Et sunt ibi due vxores prima vxor est hũani tas filij dei. et scđa est ecclesia que est vxor christi dei ⁊ hoīs. Vñ ec= clesia semper se hꝫ ad modũ p̃me mulieris qꝛ sic̃ prima mulier descẽ dit de viro et fuit formata de viro Ita tota ecclesia d̃scẽdit a christo ⁊ ẽ formata de christo qꝛ tota chri stianitas est reuocata ⁊ restaura= ta per sacramẽta christi q̃ hñt to= tã virtutẽ a passione christi ⁊ amo re. et ideo recte tota christianitas seu ecclesia ẽ vxor ⁊ mulier seu spõ sa christi. Et iō istud matrimoniũ christi et ecclie sue recte figuratur per matrimoniuꝫ viri ⁊ mulieris qꝛ sic̃ vir et mulier hñt cõformita= tem in natura. Ita christꝰ ⁊ sua ec clesia hñt cõformitatẽ ĩ natura q̃a christꝰ hꝫ carnẽ hũanã sic̃ ecclia. ⁊ ideo ẽ ibi duplex societas vna per amorẽ et dilectiõem ⁊ alia ꝑ cõformationẽ carnis sic̃ mulier et vir hñt societatem per amorem et per societatem carnis.

Quod sacramẽtũ matrimonij est antiquum et etiã nouũ sacra= mentum.

T qꝛ matrimoniũ ꝓpť hoc ẽ sacramẽtuꝫ qꝛ est signũ ⁊ q̃a significat aliquã rem sacrã sacra= tam inuisibilẽ et spũalem. Et quia nobiliꝰ et maiꝰ et principaliꝰ sine cõparatione est illud quod signifi cať qꝛ signuꝫ est ꝓpter significatũ et nõ ecõuerso. et ideo sine cõpa= ratione nobilior est illa cõiunctio spũalis que significať per matri= monium ꝙ ip̃m matrimoniuꝫ. Et quia ip̃m matrimoniũ est institu= tum et ordinatũ ad significanduꝫ et repñtandũ cõiunctionẽ ⁊ vnio nem spũalem que fit et fieri dꝫ in ter hũanam naturã seu aīam ⁊ de um qꝛ vtraqꝫ est voluntaria per li berum cõsensum. Et iō qꝛ cõiunc tio aliter fuit a principio nature hũane in statu perfecto et aliter ĩ

reparatione post lapsũ qꝛ a princi pio natura hũana ꝯiũgebatur so- lum per amorẽ et cõsensum liberũ. Sed post lapsum in reparatione facta ẽ noua cõiunctio inter deuꝫ ⁊ naturã hũanam qꝛ persona filij dei sibi cõiunxit naturã hũanam in vnitate persone et fact⁹ est de⁹ hõ qui est christ⁹. Et vlteri⁹ ipse christ⁹ de⁹ homo cõiunxit sibi no uam societatẽ qꝛ formauit eccliaꝫ seu christianitatẽ totã nouam per sacramẽta et abluit et lauit. Et sic facta est noua cõiunctio spũalis i ter christuꝫ et suã nouã ecclesiaꝫ et sic sunt tres cõiunctiões spũa- les. Et iõ postꝙ matrimoniũ fuit ad hoc principaliter institutũ ad significandũ primã cõiunctioneꝫ spũalem. Ita etiã de nouo debuit institui et ordinari ad significãdũ nouã ꝯiunctionẽ inter personã fi lij dei et hũanam naturã quã assũ psit. ⁊ ꝯiunctionã nouã inter chri stum et eccliam nouã qꝛ vtraqꝫ ẽ voluntaria et ꝑ ꝯsensum liberũ et vtraqꝫ est ad modũ matrimonij. Et iõ matrimoniũ est antiquũ ⁊ ꝓ mum sacramẽtuꝫ et ẽ etiã nouum sacramẽtũ sic baptim⁹ et alia q̃a dignũ est ꝙ ista cõiunctõ noua fa cta in repatione significet̃ et repñ tetur sic illa antiq̃. Et sic matrimo niũ ẽ sacramẽtũ christi sic alia q̃si innouatum ad nouã significatio nẽ. et sic ꝯiũctiones spũales repñ tantur ꝑ matrimoniuꝫ scꝫ ꝓma q̃ erat hoĩs cũ deo per amorẽ soluꝫ et alie due noue scꝫ filij dei cũ na tura hũana quã assũpsit et xp̃i cũ ecclĩa sua quã formauit. vñ i vtra qꝫ ꝯiũctõe ẽ vnio duorũ vni⁹ agẽtis et influentis et alteri⁹ vt patiẽtis ⁊ suscipiẽtis ⁊ hoc ꝑ vinclm amoris quod ꝓcedit ex mera volũtate et iõ recte significat̃ ⁊ repñtat̃ vtraqꝫ ista ꝯiũctionũ spũaliũ per matri moniũ qđ ẽ ꝯiũctio duarũ ꝑsona- rum quarũ vna ẽ sic agẽs ⁊ influẽs scꝫ virilis sex⁹ et alia sic patiens ⁊ suscipiẽs que est muliebris sexus et hoc ex mutuo ꝯsensu volũtatis Et iõ videt̃ ꝙ sacramẽtũ matrimo nij est magnũ sacramẽtuꝫ propter istas ꝯiũctiones spũales q̃s repñ tat et significat spũaliter ꝓpt̃ tertiã cõiunctionẽ et vltimã q̃ ẽ christi ⁊ ecclie. Vñ illa rectissime repñtat̃ i matrimonio qꝛ sic in matrimonio est duplex ꝯiũctio vna ꝑ amorẽ q̃ est cõpleta. Alia est corporis q̃ seq̃ tur ex ꝓma ⁊ ibi ẽ tota cõsumma- tio matrimonij. Ita silr̃ i christi cõ iunctiõe ⁊ sue ecclie sũt due ꝯiun ctiões vna ꝑ amorẽ ex vtraqꝫ pte ⁊ alia ꝑ ꝯformitateꝫ ⁊ siĺitudineꝫ nature qꝛ christ⁹ et ecclĩa sua hñt cõformitatẽ carnis et sic sunt due magne ⁊ maxie cõiunctiones.

Qđ matrimoniũ igĩtuꝫ ẽ sacra mẽtum xp̃i dat grãm et adiutoriũ spũale ꝯtra carnalẽ ꝯcupiscenciã et ad operandum illa que sunt ne

cessaria in matrimonio.

Et q2 matrimoniū ē sacramē tum xpi sic alia sacramēta ⁊ iō op3 ꝙ sic alia sacramenta dant certā grām et spūalē ⁊ aliqđ adiu toriū spūale sic hō indiget ita etiā sacramētu3 matrimonij dat certā grām ⁊ adiutoriū spūale sic indig3 hō in hijs q̄ sūt necessaria ad ma trimoniū. vñ cū i matrimonio deꝰ hoi facltas ⁊ ptās vtēdi vxore sua ad pcreationē plis ⁊ h̄ ex dina in stitutiōe dat etiā ibi grā cum qua ꝯueniēter illđ fieri possit sic dictū fuit i sacramento ordis ⁊ in illis q̄ digne sumūt sacramētu3 mr̄imo nij i fide christi ⁊ recta itētione vt sc3 vniātꝰ ex ꝯsensu hoi amoris ad pcreandū plē ad dei seruicium. ta les recipiūt grām i matrimonio q̄ adiuuat eos cōtra ꝯcupiscēciam carnalē. et per talē grām aia sub leuatur a corruptiōe ⁊ ꝯcupiscen cia inordinata libidis vt sit ibi co pula singlaris copula vtilis et co pula iseparabilis. ⁊ q2 ista sūt acci dētia in matrimonio vt sit pfectu3 et sctm̄. et sic ex ista grā datꝰ reme dium cōtra iordinatōnes cōcupi scencie et nascitur triplex bonum matrimonij. Vñ ipa carnalis cō cupiscencia inclinat ad multas mulieres q2 luxuriosꝰ nō est ꝯtētꝰ de vna. et iō in matrimonio datur grā hoi vt vni soli vxori velit con iungi et sic iclinatō ad mltas mu lieres tollitur per copulā singlarē

Cōcupiscēcia etiā iclinat ad dele ctationē et nō ad vtilitatē fructus vel plis. et luxuriosꝰ nō q̄rit nisi sa tisfacere cōcupiscencie sue. ⁊ iō in matrimonio datꝰ grā et adiutoriū vt nō cognoscat vxorē nisi pꝑter p lem. ⁊ sic talis inclinatō tollitur p copulā vtilē et fructuosam. Item etiā ꝯcupiscēciam carnalis post i pletionē gnat fastidiū. vñ luxurio sus postꝗ cognouit vnam respuit eam ⁊ vadit ad aliā. ⁊ iō i mr̄imo nio datur grā et adiutoriū vt sēp vellit esse cu3 vna. ⁊ sic tale fastidi um tollitur per copulā insꝑabilē. Et vlteriꝰ ex copula singlari na scitur bonum fidei vt ad aliā n̄ ac cedat et ex copula vtili sequitꝰ bo num plis et ad bonu3 ordinatū ē mr̄imoniū iꝗtu3 ē officiu3 nature Et etiā ex copla iseparabili oritur bonū sacramēti q2 talis copula ⁊ ꝯiūctio iseꝑabilis ē sacramētū cō iunctionis spūalis ia3 dicte. ⁊ sic tria bona nascūtur ex mr̄imonio sc3 fides seu fidelitas ples ⁊ sacra mētum. ⁊ sic mr̄imoniu3 ꝓstat re mediū cōtra cōcupiscēciā q̄a per grām que in eo datur reprimit concupiscēciam carnis i sua radi ce et nō fit magna. et etiam per il la tria bona q̄ sūt i mr̄imonio ipsu3 mr̄imonium honestat ipa3 carna lem ꝯcupiscēciam vt sc3 actꝰ qui ꝓpter ꝯcupiscēciā creat turpitudi nē sit honostꝰ q2 illa bona coopi unt illā turpitudinē illiꝰ actus q̄a

alis esset turpissimus et in excusa
bilis et nullomō licit⁹. Ita ꝙ illa
tria bona vel vnū illoꝝ excusat co
itum vt nō sit pctm̄ quod alis essꝫ
pctm̄ et sic matrimoniū dat reme-
dium vt nō sit pctm̄ quod essꝫ pec
catum qꝛ pl⁹ hn̄t illa tria bona de
honestate et bonitate ꝙ opatō il-
la habeat de turpitudine et inho
nestate. Item etiā matrimonium
dat remediū cōtra ardorē cōcupi
scencie et oms ei⁹ corruptiones q̄
sequerētur si matrimoniū nō esset
quia dū hō satisfacit cōcupiscēcie
in actu matrimoniali tūc ipa ꝯcu
piscēcia nō ita incitat sꝫ remittit
feruor libidinis qꝛ multi vrerētur
per ꝯcupiscēciā nisi haberēt vxo-
rez quā cognoscēdo euadūt ardo
rem et adustionē carnis et sic ma
trimoniū liberat a peccato quod
alis ꝯmitterētur. et sic apparet ꝙ
in matrimonio tria ꝯsiderātur scꝫ
signum seu significatō seu sacram̄
tum officiū et remediuꝫ. et ꝙtum
ad significationē duplex ē signifi
catio qꝛ significat cōiūctionē chri
sti et ecclesie sue per amorē et con
iunctionē ꝛ cōfirmationē nature.
et silr duplex est officiuꝫ in matri
monio. vnū est per mutuā nutri-
tionē viri et mulieris qꝛ adinuicē
se sonēt nutriunt et iuuāt. ꝛ aliud
est officium ad ꝓcreandū ꝓlem.
Similiter est duplex remedium
vnū ꝙtum ad fluxū cōcupiscēcie
vt scꝫ hō nō intēdat nec inuideat
omēꝫ mulierē. Aliud remediū est
ꝙtum ad inordinationē vt scꝫ nō
cognoscat mulierē rōe libidinis ꝛ
delectatōnis nec sine affectu ma
trimoniali sꝫ amore ꝓlis. ꝛ sic sūt
duo significata duo officia duo re
media. sꝫ primū significatū et pri
mum officiū ꝛ primū remedium ē
in sacramēto matrimonij ꝙtū ad
cōiunctionē aīoꝝ. sꝫ scōm signifi
catum et scōm officiū ꝛ scōꝫ reme
dium sūt in sacramento matrimo
nij ꝙtum ad cōiunctionē corpoꝝ.
Sicut āt in alijs sacramētis ē ali
quid visibile seu sensibile exterius
apparēs et aliquid inuisibile qd̄ si-
gnificatur. Ita similiter in isto sa
cramēto qꝛ aliter nō esset sacramē
tum. Et iō in isto sacramēto sūt v̄
ba et signa exteriora seu actus et
operationes exteriores loco rerū
corporalium que sunt in alijs sa-
cramētis sicut in baptismo ablu-
tio aque. et iō istud sacramētuꝫ fit
sicut sacramētum penitēcie i quo
nō poītur aliqua res corporalis.
sicut ꝗ v̄ba exterius dicta a viro ꝛ
a muliere per que significat ꝛ de-
claratur cōsensus interior amboꝝ
sunt totū illud qd̄ ꝓmo apparet i
matrimonio et ipse cōsens⁹ inter-
ior ē illud qd̄ primo significatur i
matrimonio sic cōfessio significat
cōtritionē et displicēciam interio
rem in ipo sacramēto penitēcie. et
deinde causatur inter viꝝ et mu-
lierem vinculū obligatoriū inuisi

bile et spūale et cōiunctō que est nunq̄ dissolui pōt et hoc ex ordia tione diuina q: deus matrimoniū instruxit ꝑpter significatōez spūa lis ꝯiunctōis. Et istud vinculum obligatoriū causatuz ꝑpter mutu um ꝯsensū viri ꝛ mulieris expres- suz ꝛ declaratū per v̄ba exteriora vtriusq̄ vel per signa alia est pro- prie matrimoniū scȝ causat matri moniū. et sic sūt ibi tria per ordinē scȝ v̄ba exteriora significancia et ipe ꝯsensus liber spontaneꝰ ꝛ mu tuꝰ viri et mulieris ꝛ ipm vinculū obligatoriuȝ indissolubile ꝛ infrā gibile ꝛ tale vinculū est sacramen tum ꝛ significat ꝯiunctōem spūa lem inter deū et aiam et inter fili- um dei et hūanam naturaȝ sibi ꝑ sonaliter copulatā et iter christuȝ et ecclesiam. Et ideo ꝑpter talem significationē causatur tale vincu lum indissolubile. Et vlteriꝰ ex ta li vinculo obligatorio ꝑ quod vir transit in ꝑtātem mulieris et mu- lier in ꝑtātem viri q̄tū ad corpus sequitur vltima ꝯiunctio q̄ est co- pula carnalis. et ideo ꝑpter illam obligatōez vir tenetur reddere de bitum mulieri et mulier viro. et sic apparet qualiter ꝯsensus volūta riꝰ per v̄ba expressus causat per- petuam obligatōnem ex dei ordi- natione. Item etiaȝ apparet q̄ in matrimonio possūt semꝑ esse duo bona scȝ fides et sacramentum q̄ uis semꝑ nō sequat̃ ꝓles et fructꝰ. Vn̄ sep pōt eē ibi fides ꝛ fidelitas ꝑter solutōeȝ debiti. etiā semꝑ est sacramentum ꝛ signuȝ cōiunctio nis spiritual' ymo ꝯiunctionū spi ritualiū iam dictaꝝ.

Qd̄ sūme timere debet, oīs xp̄i anus ne violet matrimonium nec suum nec alterius.

T q: ipm matrimoniū ē tm̄ sacramētum et tā magnum et ē institutū et ordinatū ad repn̄ tandum et significādūȝ tam ma- gnas et tā sanctissimas cōiūctōes spūales superiꝰ dictas cauere dn̄t oms illi qui sūt i mr̄imonio ne tur pent vel violēt tm̄ sacramētum a deo ordīatū q: qui violat et detur pat signū facit iniuriā rei q̄ signi- ficatur per signū ꝛ illi qui instituit tale sacramētuȝ sīge sinū. Et que maior iniuria q̄ iniuriare cōiūctō nem filij dei cum hūana natura in vna persona que ē sūme honoran da et cuiꝰ cōiunctionis ipm mr̄i- moniū ē signū. ꝛ que maior iiuria q̄ iniuriare cōiunctionē christi et eccl'ie cuiꝰ matrimoniū ē expssum signū qui em̄ istas cōiunctōes cō tempnit et iiuriat dignꝰ est maxia vindicta inhonorat em̄ hūanitatē christi personā filij dei ꝛ totā eccle siam et sil'r carnē dei. Caueāt oms hoīes ne violēt et deturpēt matri- moniū alteriꝰ querēdo vxorē alte rius. Cogitet hō q̄tum vitupat et inhonorat christum qui hoc fecit

honorandũ est igitur ipm matrimonium ꝓpter xpm.

Cõparatio xpi ad ecclesiã sicut viri ad vxorẽ ⁊ spõsi ad spõsam.

Et qꝛ xps se habet ad ecclesiam seu xpianitatez sicut vir et sponsus ad vxorem et spõsaz. et iõ sicut quilz bon⁹ sponsus amat suã spõsaz amore casto bono ⁊ puro et singulari ⁊ ꝯuerso spõsa bona spõsum. Ita silr xpus diligit ecclesiã amore castissimo purissimo ⁊ mũdissimo ⁊ etiã eccelesia amat ipm et iste amor est immortalis et perpetuus et sicut sponsus ver⁹ ⁊ bon⁹ amat decorat ⁊ pulchrificat spõsam suã quãtum põt iuxͣ honorem suũ. Ita xps ornat ecclesiã oĩ ornamento et corporali ⁊ spũali ⁊ int⁹ ⁊ exͣ ꝗtũ fieri põt iuxͣ honorẽ suũ. Et sicut bonus spõsus nõ permittit suã spõsaz errare nec deuiare. Et sicut spõsus deffẽdit suã spõsam. Ita xps ecclesiã suã. Et sicut bona spõsa amat et timet ⁊ honorat suũ spõsum sic et ecclesia xpm Et vt oia concludam⁹ sicut in omnib⁹ se hꝫ bon⁹ sponsus ad bonã spõsam sic xps veraciter et cõplete se habet ⁊ habebit continue ad suam ecclesiam. Et qꝛ sponsus est immortalis: ideo sponsa erit imortalis. Et sic omnibus modis erit proporcio.

Eclaratum est igitur de modo ⁊ forma in quibus iesus christ⁹ dei filius et verus homo tãꝗ verus medic⁹ et saluator dat bene esse grãm et salutez oĩ homini lapso ⁊ qualiter homo de facto recipit et qualiter virt⁹ passionis et mortis christi applicatur homĩ et etiã de mõ regñandi renouãdi ⁊ ĩcorporãdi hoĩez cũ xpo ⁊ manifestũ ꝗlr christ⁹ operaͭ circa hominem renouanđ perficienđ ⁊ cõplendum per res visibiles ⁊ sensibiles que sũt sacramẽta et ꝙ virt⁹ salutiffera deriuatur ⁊ descẽdit a diuinitate que est in christo ꝑ ei⁹ humanitatem in ipsa sacramenta Ita ꝙ ipsa sacramenta visibilia sunt instrumenta christi per ꝗ tangit hoiem et applicat suã virtutez hoĩ indigẽti et virt⁹ passionis ei⁹ copulatur hoibus et ꝙ ipsa sacramẽta sũt ꝗdem memorabilia passionis significantia passionem ꝑteritam qꝛ ipsa passio operaͭ in hoibus ꝑ memoriã eius. Et ideo christ⁹ ĩpleuit ecclesiã suã ⁊ xpianitatẽ suis memorialib⁹ et virt⁹ passionis sue ꝗ ẽ trãsacta semꝑ manet

et saluat hoies. Declaratū est etiā quomō ista sacramēta sūt ordinata ꝛ instituta scōm necessitatē hominis cui sacramenta debent applicari et ꝙ quinqꝫ: pͥma sacramēta scꝫ baptisinꝰ confirmatio extrema vnctio eucharistia et penitentia respiciunt indigentiaꝫ cuiuslꝫ hois in se principaliter inq̄tuꝫ est singularis persona. sed duo vltia scꝫ ordo et matrimonium ordināꝰ tur ad alteruꝫ. Jta ꝙ ille q̄ recipit ea recipit pͥncipaliter ꝓpter alios ꝛ nō ꝓpter se quia ad hoc ordināꝰ tur quia sacramentum ordinis ordinatur ad multiplicationem spiritualem xp̄ianoꝝ et ecclesie ipsiꝰ et ad multiplicanō et renouandū in esse spūali quia per ipm datur potestas administrandi sacramēta. Sꝫ matrimonium ordinaꝰ ad multiplicationem naturalē ꝛ corporalem fideliū xp̄ianoꝝ et ad renouanō ꝛ multiplicanō in esse nature vnde sicut in natura hominis sunt quedem vires ꝛ v̄tutes ordiate ad ꝯseruationeꝫ ꝑsone indiuidue. Et queō ad ꝯseruationeꝫ spēi. Sic silr in spūalibus: quinqꝫ sacremēta sūt ad gratiam conferēdam et perficiendam circa ipsam personam. Sed ordo et matrimonium sunt ad conseruanduꝫ ꝛ perficiendam ecclesiam. Et ideo quia ista duo respiciunt multitudinem et alia quinqꝫ respiciunt personā singularē sicut multitudo sequitur vnitatem ita ista duo sacramenta sequunꝰ alia quīqꝫ. Et vltimo ponitur sacramentum matrimonij quia modicum habet de spiritualitate nisi q̄tum ad significatuꝫ qꝛ in hoc est maximum sacramētum. Declaratū est etiam qualiter duo sunt effectus sacramentoꝝ qui remanent in homine recipiente scilicꝫ gratia et caracter seu signum indelebile. Et sic ex omnibus apparere possunt numerus ordo sufficiencia et comparatio sacramentorum. Et sic apparet qualiter ipsa christianitas et ecclesia

xpi est munita armis ꝛ medicamentis spūalibus. Ita ꝙ nihil ei deffi ciat in aliquo. Et totū bonū ecclesie et xpianitatis et tot⁹ thesaur⁹ eius cōsistit in sacramētis ꝛ totuȝ excerciciū eius est in vsu sacramētoꝝ. Et sic ipsa xpianitas ꝛ ecclesia ꝑtinet in se totā ꝟtutem xpi ꝑ ipsa sanctissima sacramēta. ꝛ ideo est habūdantissima plenissima et dictissima in reb⁹ spūalib⁹. Et ita apparet ꝙ ipsa sacramenta sūt bona ꝓncipalia ipi⁹ xpianitatis ꝛ ecclesie xpi et oīa alia sūt min⁹ ꝓncipalia ꝛ quasi accidentalia ꝛ accessoria ꝛ quasi quedā ornamēta vl' sꝰstentamenta. Vñ xpianitas a xpo dicitur ꝛ diriuatur. ꝛ iō bona que xps ei dedit sūt ꝓncipalia sicut sunt sacramēta in quib⁹ dedit seipsum ecclesie eiꝰ. Sȝ alia bona ecclesie danꝶ ab hoībus ꝛ ideo cauendū est et sūme fugiendū ne bona xpianitatis ꝛ ecclesie ꝛ alia bona minus principalia data ab alijs q̄ sūt nihil ꝛ q̄si accidētalia reputenꝶ ꝓncipalia ꝛ maiora. O quanta iniuria essȝ facere ista ꝯtra xpm. O quant⁹ ꝯtempt⁹. O quāta inordinatio ꝛ cecitas ꝛ deuiatō. Cauere igr̄ debemus sūme minister ecclesie a tāto malo ꝛ tanta iniuria: Et quid etiā significaret hoc nisi reputare corpus magis ꝓncipale et aīam minus ꝓncipalem ꝛ ponere corpus sup̄ aīam ꝛ mortale sup̄ īmortale ꝛ corporale sup̄ spūale et visibile supra inuisibile. Ecce igr̄ hoc est totum ꝑuertere ordinē xpianitatꝭ et ecclesie xpi q̄ntum est in se: quō igr̄ talis minister q̄ hoc faceret cōcordaret cū xpo cui⁹ est minister cui⁹ honoꝝ ipse dispensator quō essȝ dign⁹ dispensare ꝛ ministrare bona xpi ꝓncipalia q̄ ꝑ nihilo reputat. Sint igr̄ soliciti ꝛ intenti oēs ministri ecclesie vt honorēt sacramēta xpi quoꝝ sūt dispēsatores ꝓpter quod sūt in honore vt perueniāt cū eo ad regnū suū in eternū. Et sic est finis et complementum sacramentorum.

De iudicio vniuersali et resurrectione gn̄ali ostendiꝶ ꝙ iudiciū vniuersale est venturꝫ de necessitate cū resurrectione gn̄ali in quo omēs hoīes ꝛ tota natura hūana resurgēt cū ꝓprijs corporib⁹ ad recipiendū punicaȝ completā ꝛ finalem retributionem ꝛ suū finale cōplemētum ꝟm verā iusticiam.

Vonīā aūt iste liber seu ista sciā est de hoīe vt in principio libri dctm̄ est. Iō opȝ tractare in isto libro oīa illa que pertinent ad hoīeȝ de principio vsqꝫ ad finē ꝛ totum ꝓcessum ipsius hominis seu humane nature. Et quia iā data est in isto libro cognicio sufficiens de hoīe et ostensum ꝙ homo fact⁹ est a deo ꝛ ꝙ ꝓpter ipsū facta sunt oīa et qualiter homo obligatur deo ꝛ ad ꝙ homo inq̄tū est

talis nature q est premiabilis de suis operib⁹ et ostensum est totuz debitū hois. et visū est etiam qualiter hō fuit lapsus a suo pmo statu et qualiter facta est repatio. Et ostensum est qualiter per sacramētuz homo surgit de lapsu sanatur et reducitur ad statū perfectuz vt possit operari et facere opera que debet facere si vult. Sic igit duo opera que deus est operat⁹ circa hoiem iam pcesserūt. scz opus cōditionis et restauratōis seu reparationis. et ideo nō restat nisi tertium opus glorificationis ⁊ pmiatōnis seu finalis retributōis quia tria opera sūt dei circa hoiez. scilz opus ↄditōis opus restauratōis et opus glorificatōis et etiā includitur in ipis opus gubernatōnis Ipse em̄ homo est opus dei vnuz ppter qō fecit oīa alia opa ad cuius salutem et vtilitatem sua puidentia semp apparet manifeste esse intēta. Et iō ipossibile est q de⁹ relinqt hoiem incōpletum ⁊ quin ↄpleat oia opera sua que sūt complenda circa hoiem fm q natura hois requirit. postq em̄ incipit et cōtinuat op₃ q ex bonitate sua cōpleat. Et qꝛ homo est talis nature sue volūtatis libere et spōtanee q nullomō pōt cogi s₃ operatur libere et est dn̄s suoꝝ operum et hoc nō habent alie res inferiores que operant ex necessitate. Et ideo iā cōclusum fuit superius in quodez capitulo de cōparatione hois ad alias res pertes liberꝝ arbitriū q opera hois hn̄t talem naturā supꝰ opera aliaꝝ reꝝ q sūt remunerabilia et eis debetur retributio. ita q homo talr fact⁹ est q p sua propria opa d₃ acquirere retributionē ⁊ suū finale ↄplemētum. Ita q pus d₃ mereri et lucrari ⁊ postea d₃ fieri retributō ⁊ dari merces p iusticiā. ita q hō est talis nature q d₃ recipere suū ↄplemētuz ⁊ suū finale bonū per iusticiā ⁊ per merita et ei d₃ dari p mod coronepmiationis ⁊ solutōis ⁊ iuste retributionis qꝛ alr nō sufficeret homi Et iō ibid cōclus fuit q necesse est q opa hois iudicētur distuciant ⁊ vaciter recipiant quod eis debet fm vam iusticiā. ⁊ iō vt nō oporteat hic reitare oīa illa que dicta sūt ibi i illo capitulo recurrend ē ad illud capitulū qꝛ est fūdamētum et radix isti⁹ partis. Et iō iam est firmū ⁊ ipossibile alijs esse qn fiat iudiciū veꝝ et discutio de operib⁹ hois siue bonis siue mal. et iō nō restat declarare nisi qlr fiet iudiciū illud ⁊ tal discutio ⁊ qliter fiet ista retributio remuneratō ⁊ solutio. itē etiā iā declaratū ē in capitulo de gaudio ⁊ tsticia qlr necesse erit q quel₃ aīa recupet corp⁹ suum pprū ad cōplemētū gaudij vl tristicie ⁊ sic pbata ē resurrectō corpoꝝ. ⁊ iō nō restat pbare nisi qlr fiet. Et qꝛ istō erit vltimuz op⁹ dei circa hūanā naturā et erit ↄsūma

tio toti⁹ hūane nature ⁊ ꝑ ꝯñs totius mūdi qui factus est ꝑpter hoīez. et ideo oportebit ꝙ ista retributio final'q̄ erit ꝯplemētum oīm fiat eomō quo cōuenit hoi ⁊ deo. Vñ istō op⁹ solū erit op⁹ dei siue adiutorio alicui⁹ creature et ipa hūana natura ꝭm ꝙ opata fuerit solū recipet retributōez ⁊ solutōez sibi debitā. et iō mod⁹ faciēdi istā finalem retributōez et solutōez sibi debitā oportebit ꝙ sit iuxͣ naturam ipsoꝝ opeꝝ bonoꝝ ⁊ maloꝝ et ꝭm ꝙ eis cōuenit qꝛ necesse ē ꝙ bona opera et mala habeāt suum ꝯplemētuz. Et qꝛ bonis operibus debet' honor laus et gloria. Et malis operib⁹ ðbet' verecūdia ꝯfusio et dedecus vituperiū et obꝓbriuz et iō oportebit ꝙ bona opa ⁊ meritoria que sūt facta ꝑpter deū recipiāt tm̄ honorez tātam laudez ⁊ tantā gloriam q̄ nō possit cogitari maior et mala opera et culpabilia que sūt facta ꝯtra deū recipiāt tātam ꝯfusionem qua nō possit cogitari maior et per ꝯñs hoīes qui fecerūt ipa opa bona vel mala recipient laudē vl' ꝯfusionez. et ideo ꝑpter hoc necesse est ꝙ fiat iudicium vniuersale in quo sil' sint oēs hoīes et oēs angeli et oīs creatura hñs intellectū et racōem et ipe deus vt oīa bona opa vl' mala videant' et cognoscant' ab oībus clare et lucide vt scʒ ille qui fecit opera bona vel mala videat ipa clarissime et etiā oēs alij videāt q̄uis eē cuilʒ hoi statim et prompte sit certa cognitio de sua dampnatōe vel ꝑmo nō tn̄ est oībus notū. Jō ista ē maior laus vel cōfusio q̄ pōt esse. hoc aūt nō potest eē nisi in iudicio vniuersali in quo erit de⁹ et tota hūana natura et angelica. Et ideo necesse erit ꝙ ꝑpter hoc quilʒ portet oīa opa sua scripta in seipso et in sua cōscientia ⁊ ꝙ ipe cōsciēcie et corda hoīz clarissime ab oībus cognoscant' vt sic boni recipiant vniuersalem ⁊ gñalem laudem et honorem ⁊ mali recipiant gñalem et vniuersalem ꝯfusionez Nec aliter bona opera ⁊ mala haberent suū ꝯplementū et etiā hoc sūme ꝯuenit opibus malis qꝛ propria punicio maloꝝ opeꝝ est ipa ꝯfusio qꝛ homines magis timent confusionez q̄ aliquid aliud quia etiam pena ignis cōpetit aīabus quia etiā possunt sentire dolorez sicut homo sʒ nō possūt sentire cōfusionez. Et ideo hoc solū ꝯuenit hominibus ⁊ rebus rationalibus et ideo vellent magis hoīes pati penam doloris q̄ recipere confusionem. et ideo etiā quia ipa mala opera sūt talis nature ꝙ semꝑ volunt occultari et nullomodo videri nec cognosci. ⁊ ideo ꝑpria punicio est ꝙ publicent' manifestentur vt recipiant confusionem et verecūdiam. Et ideo qꝛ ipsa mala. mala opera debent puniri et recipe-

re suã ppriam retributionez in sũ-
mo et hoc nõ possz fieri nisi fiat iu
diciũ vniuersale in quo recipiant
vniuersalem confusionem. Vñ si
ista publica cõfusio et gñalis non
fieret mala opera et pctã nõ puni
rent ad suũ cõplementuz nec de-
daret eis vltimã retributõez. Vñ
nihil magis abhorrẽt et timẽt ma
li hoĩes ꝙ confusionẽ ⁊ nihil ma-
gis ɔtra volũtatem eoꝝ. et iõ ma-
gis vellẽt puniri quacũqȝ alia pe-
na ꝙ comparere corã deo ⁊ coraz
oĩbus hoĩbus et angelis. Et quia
super oĩa homĩes vellent ꝙ secre
ta cordiũ nõ cognoscerent et cogi
tatões eoꝝ quia nihil magis vult
homo malus abscondere ꝙ consi
lium secretũ sui cordis et intencio
nem malã ⁊ falsã et dolum exñtez
in corde. et ideo ꝑ necessariuz erit
ꝙ cõsilia secreta cordis et male co
gitatões ⁊ intentões ⁊ doli ⁊ frau
des que erant occulte publicẽtur
et manifestantur tanta manifesta
cione tãta claritate ꝙ nõ possit es
se maior vt sic fiat publica cõfusio
et tãta qua nõ possit esse maior vt
sicut in secreto cordis dilexerũt ꝑ
prium honorem secrete et ppriam
laudem ɔtra honorem dei. Ita se
creta cordis manifestent oĩbꝫ ad
eoꝝ confusionem. Sicut eñi dic-
tum est de operibus malis et con
silijs cordiũ. Ita silr̃ dicenð est de
operibus bonis et intentionibus
Vñ illud quod est cõfusio maloꝝ
opeꝝ est laus gloria et honor bo-
noꝝ opeꝝ quia sic publicatio bo
noꝝ opeꝝ est causa laudis hono
ris ⁊ glorie. Et iõ sicut operibꝫ ma
lis ⁊ cogitacionibꝫ debet publica
confusio tanta qua nõ possit cogi
tari maior. Ita etiam bonis operi
bus ⁊ bonis intencõibus debetur
publica laus et tanta ꝙ nõ possit
esse maior. Vñ tam boni ꝙ mali
laudabũt bona opera et approba
bunt ⁊ vilipendent vituperabunt
et abhorrebunt omnia mala ⁊ i se
ipis et in alijs quia omẽs recte iu
dicabunt et laudabunt quod lau-
dendum est et vituperabũt quod
vituperanð est et vtentur ratione.
Sic igitur publica confusio ⁊ pu
blica laus publica approbatio et
publica reprobatio de necessitate
concludunt ꝙ iudicium vniuersa-
le fiet in quo simul omnes homi-
nes comparcãt cũ omnibus suis
operibꝫ et cogitacõibus. Vlteriꝰ
etiam quia nõ sũt nisi duo iudica-
bilia scȝ bona et mala que sũt con
traria inter se. Et ideo qꝛ duo con-
traria magis cognoscũtur vident
et manifestantur qñ sũt insimul ⁊
vnũ pñciali͛r iux̃ aliud vt sic claris-
sime vnũ ꝑpter aliud magis ma-
nifestetur necesse erit ꝙ semel oĩa
bona opera simul ɔiungantur pñ
cialiter ⁊ videant vnũ iuxta aliud
vt sic per talem approximationez
ipsa mala appareant magis vitu
perabilia et abhominabilia et ipa

bona appareāt magis laudabilia vt sic publica ꝯfusio sit maior ꝓpt publicā laudē. Et publica laus sit amor ꝓpt publicā ꝯfusionē ⁊ vnū augmētat aliō. sic igr natura bonoꝝ opeꝝ ⁊ natura maloꝝ de necessitate ꝯcludūt ⁊ reqrūt iudiciū vniuersale oī hōi insimul. et iō necesse ē ꝙ de⁹ correspōdeat eis iux eoꝝ naturā alr vniuersū nō possꝫ eē ꝯpletū qꝛ h deficeret quod fieri nō potest scꝫ ꝙ aliquid defficiat in vniuerso

Sequūtur alie racōes q̄ ꝓbāt h iō et alia fūdamēta ex pte hoīs.

Preterea natura gaudij ⁊ natura tristicie ꝯcludūt iudiciuꝫ vniuersale eē vētuꝝ. Vn̄ necesse est ꝙ bonoꝝ gaudiū sit tm̄ ꝙ nō possit esse maior ⁊ maloꝝ tristicia sit tāta q̄ nō possit eē maior ⁊ h loquēdo de gaudio et tristicia q̄ veniūt ex. ⁊ iō qꝛ boni gaudebūt magis eo qꝛ sua opa videbūr et approbabunr punice corā deo ⁊ hūana natura tota ⁊ coraꝫ oīb⁹ āgelis ꝙ si h nō fieret. Et etiaꝫ mali magis tristabūr de publica ꝯfusione. ⁊ iō ad ꝯplemētuꝫ gaudij ⁊ tristicie necesse ē ꝙ fiat iudiciū publicum et vniūsale corā hoīb⁹ ⁊ oīb⁹ angel.

Alia ratio.

Pretea hūana natura ē vna ⁊ nō due ⁊ tota est iudicabil p iudiciuꝫ retribucōis et totalr est vn⁹ iudex scꝫ de⁹. Et iō toti hūane nature ꝯuenit iudiciū retribucōis ꝯpletū et finale et cōe vt simul tota iudicer et nō fiāt duo iudicia sꝫ vnū de oībus simul. Vn̄ cū oēs hoies sint p̄miabiles vel punibiles p iusticiā cū sint eiusō nature ꝯuenit valde ꝙ fiat vnū iudiciuꝫ gn̄ale in quo simul sit tota hūana natura qꝛ p finaleꝫ retributōeꝫ tota hūana natura cōplebir ⁊ sūmabir. et ideo tota simul dꝫ ꝯsūmari ⁊ cōpleri q̄tū ad vltimū ꝯplementū. et ideo final et cōpleta retributio ē vltima forma cui nihil āpli⁹ adder nec diminuer. Vn̄ valde iracōale esset ꝙ quilꝫ hō p se separatū cōpleret sine alio ⁊ reciperet suā vltimā retributōeꝫ siue i bono siue in malo qꝛ q̄uis vn⁹ hō sit p̄or altero q̄tū ad gn̄ationeꝫ ⁊ vn⁹ moriar p̄us q̄ ali⁹. Ita ꝙ nō oēs insil generenr nec in siml morianr tn̄ nō ꝓpter hoc vn⁹ dꝫ p̄us iudicari iudicio finali q̄ alr nec ꝯsummari nec ꝯpleri qꝛ ista p̄oritas vl posterioritas non est alicui a seipso sꝫ ab alio nec aliqs ꝓpter istam p̄oritateꝫ vl posterioritateꝫ merer vl demerer qꝛ null⁹ meruit vel demeruit qꝛ esset p̄or vel posterior. ⁊ ipa retributio final cuiuslꝫ dꝫ fieri ƀm ꝓpria merita vl demerita. et sic postq̄ p̄oritas vl posterioritas nihil facit ad retributōem cū oēs hoies sint vn⁹ nature ⁊ sūt iudicabiles iudicō retributōis ⁊ ab vno ⁊ eoō iudice q̄ finalr vnicuiqꝫ pōt dare insimul suā retributōem fina

lez. sequit̃ q̃ tota hūana natura ꝛ quelz eius pars in sil' dz iudicari finali iudicio retribucōis nec vna pars debz p̃cedere aliaz nisi sit aliqua causa singulariter et p̃rogatiua spūalis. Vñ oportz q̃ tota humana natura semel sit tota cōgregata et tota videat seipam in p̃pa forma qꝛ postq̃ p iudiciū retribucionis dz diuidi in duas ptes anteq̃ finaliter iudicet̃: necesse est q̃ p̃us ꝯiungat̃ vt sit tota simul quia diuisio seu particio p̃supponit aliquā vnionez. Et quia tota hūana natura nūq̃ potuit esse simul et in p̃pria forma tēpore meriti ꝛ gr̃ati onis cōueniens est q̃ tota sit siml' tempore p̃mij ꝛ retribucōis vt ille due ptes gñales que fient de humana natura semel adinuicem se videāt p̃ncial'r et p talē separationem vt vna ps scz bonoꝛuz sūme gaudeat et alia scz maloꝛuz tristet̃ et in eternuz tota bonoꝝ recordet̃ de miseria maloꝝ ad eoꝝ gaudium et leticiā et pars maloꝝ ep̃ūso ad eoꝝ ꝯfusionez et tristiciam quod nō fieret nisi oēs mali semel viderent ad occulum omnes bonos et boni viderent omnes malos. Vñ notitia per experienciam est perfecta noticia et talis cognitio nō defficiet imperpetuū bonis et malis. Opz igitur q̃ tota hūana natura semel sit cōgregata insimul et postea diuidat̃ qꝛ mali magis cruciabūtur in se ip̄is et boni magis gaudebūt q̃ si hoc nō fieret. Sic igitur ex parte nature humane cōcluditur q̃ opz q̃ vnū iudiciū gñale fiat de tota natura insimul et ita ꝯuenit nature humane et operibus eius.

Quod iudiciū vniuersale tocius humane nature requirit resurrectionē generalē insiml' omnium hominum.

Et qꝛ natura humana dz cōsummari p finalē retributionez. et ideo est iudicabilis iudicio retribucōis: et ideo comō dz fieri vltima retributio q̄ ꝯuenit nature hūane. et ideo quia ad humanaz naturam ptinent coꝛpus et aīa qꝛ est ꝯposita ex natura coꝛpoꝛali et spūali qꝛ tres nature sūt in vniuerso vt declaratū fuit in capitulo de natura angelica scz coꝛpoꝛalis tm̄ et natura coꝛpoꝛalis ꝛ spūalis insil' et ista ē hūana natura. Igr̃ ad humanā naturā ptinētdue nature scz coꝛpoꝛal' ꝛ spūal'. i. coꝛpꝰ ꝛ aīa. Igr̃ postq̃ ip̄a est iudicabilis et p̃miabilis et dz recipere finalē retribucōez et dz ꝯpleri necesse est q̃ iudicet̃ tam in coꝛpoꝛe q̃ in aīa siml' qꝛ aīa ñ ē hūana natura nec coꝛpꝰ tm̄ s; vtrūq; insil' cōiunctum: et iō qꝛ hō est iudicabilis necesse est q̃ aīa remittatur coꝛpoꝛi vt hō iudicetur et recipiat finalē retributionem. Vñ hō meruit vel demeruit nō in coꝛpoꝛe tm̄ nec in aīa tm̄ s; in vtroq; simul. Igitur sil' in coꝛpoꝛe

et aīa dꝫ iudicari ⁊ pmiari vel pu
niri finalit̃ et in corpore et in aīa si
mul dꝫ recipere suā vltiaꝫ retribu
tionē ꝙuis enī aīa stati duꝫ exit a
corpore vel pmiatur ī celo vel pur
gatur ī purgatorio vel dāpnatur ī
īferno tñ nō est cōpleta retributio
nec finalis nisi aīa remittatur cor
pori q2 aīa nō est hō nec corpꝰ est
hō. ⁊ q2 iudiciū vniuersale retribu
tionis in quo dꝫ eē finalis retribu
tio fieri dꝫ simul de tota hūana na
tura sequitur ꝺ necessitate ꝙ tota
hūana natura resurget ī corpore ⁊
ꝙ quelꝫ aīa recuperabit corpꝰ ꝓ-
prium. Vñ opꝫ ꝙ quilꝫ hō qui ē
pars hūane nature cōpareat in vl
timo et finali iudicio quod respi-
cit totā naturā hūanā et totaꝫ cō
munitatē et totam vniuersalitatē
hoīm inꝙ̄tum sunt hoīes vt sic to
ta natura hūana cōpleta sit cū oī
bus suis partibꝰ et simł et nihil de
ficiat ꝺ hūana natura. Igitur insi
mul colligata sunt resurrectio gn̄a
lis et iudicium. Itē etiā hoc idē re
quirit cōplemētum vniuersi qꝺ cō
stat ex tribus naturis scꝫ ex corpo
rali tm̄ ex spūali tm̄ ⁊ ex natura cō
posita ex vtraqꝫ. g̃ cū natura cor-
poralis tm̄ maneat ineternū et na
tura spūalis tm̄ maneat internum
necesse est ꝙ natura cōposita ex
vtraqꝫ maneat ineternū. et q2 ī na
tura hūana sit separatō istaꝝ dua
rum naturaꝝ ꝑ mortē seqtur ꝙ in
vniuersali et finali retributōe in q̄
oīa cōplebūtur ꝙ tota natura hu
mana reitegrabitur tā in corpore
ꝙ̄ in aīa sꝫ nō iu eodē statu sꝫ ꝓm
exigenciā meritoꝝ et demeritoꝝ
q2 hoc requirit ordo vniuersi. Igr̃
ordo et cōplemētum totiꝰ vniuer
si requirit ꝙ fiat vniuersał retribu
tio et cōpleta oīm meritoꝝ et de-
meritoꝝ vt nihil remaneat īpuni
tū nec iremunitū vsqꝫ ad minimū
ordo ⁊ etiā ꝯplemētū vniuersi req
rit ꝙ sint tres nature iā dicte. Igr̃
ex istis cōcluditur gn̄alis resurrec
tio hoīm bonoꝝ et maloꝝ et post
ꝙ̄ aīa manebit ineternū necesse ē
ꝙ cordꝰ suū maneat ineternū siue
in bono siue in malo q2 vtrūqꝫ est
ad decorē et pulchritidinē vniuer
si q2 totū erit ꝓm rectū iudicium et
iusticiam in qua cōsistit decor et
pulchritudo vniuersi. Vñ nō pōt
esse ꝙ pars aliq̄ hūane nature re-
maneat ineternum et alia nō q2 ē
vna natura. et iō vel tota dꝫ rema
nere vel nihil de ea. Et iō postꝙ̄
aīa remanet ꝑpetuo necesse ē etiā
ꝙ corpꝰ remaneat ꝑpetuo nec po
test esse ꝙ aliquā aīa recuperet su
um corpꝰ ⁊ aliqua nō q2 ordo vni
uersi reqrit ꝙ tota hūana natura
remaneat ineternū tm̄ in corpore
⁊ aīa. Et iō ꝙuis pueri nō eēnt iu
dicabiles q2 nihil demeruerūt ex
ꝑpria culpa nisi ex culpa aliena q̄
īputatur eis nisi sint baptizati. ac
tñ ꝑpter cōplemētum vniuersi ne
cesse erit eos resurgere quia nō so

lum iudiciū gn̄ale requirit resurre
ctioné oim hoim. ymo etiā ordo et
complementum vniuersi.

Alia ratio.

Item etiā iaz declaratū ē in
capitulo et tractatu ḋ lapsu
ꝙ hūana natura in primo statu ꝑ
fecto fuit fctā imortalis. Sz mors
ītrauit ꝓpṫ culpā penā ⁊ punitōez
primi hoīs vt declaratū est. ita ꝙ
si primus hō nō peccassz nūꝙ aīa
fuissz separata a corpore ⁊ aīa rea
liter et finaliter fuisset remunera
ta in glīa. et ideo intēcio dei erat
ꝙ hūana natura silˈin corpore et
aīa maneret ineternū. Ergo cū hu
mana natura nō obstāte ꝙ mors
intrauerit ꝓpter pctm̄ debeat reci
pere vltimā mercedē scōm merita
vel demerita. seq̇tur ꝙ reintegra
bitur ī corpore et aīa qꝛ istomodo
deꝰ ordinauerat ꝙ in corpore et
aīa eternaliter remuneraretˀ vlˀ pu
niretur. vn̄ postꝙ deꝰ nō destruxit
naturam hūanam sz fecit eaz mul
tiplicari vt ad occuluz ptz. sequitˀ
ꝙ ip̄e vult ꝙ ḋ natura humana fi
at illud quod ip̄e finaliter ordina
uit. Et iō ꝓpter primā ordinatio
nem dei opz ꝙ tota hūana natu
ra silˈin corpore et aīa reciplat suā
vltimam mercedem etc̄.

Alia ratio.

Preterea cū iaz declaratū sit
ꝙ opz ꝙ resurrectio fiat cū
nos videamꝰ ad occulū ꝙ hoīes
moriuntur et tn̄ nō resurgūt qꝛ vi
demus corpora eoꝝ remanere in
terra signū ē ꝙ spectatur resurrec
tio gn̄alis oim insimul postꝙ oēs
debent resurgere.

Alia racio.

Item vel nullꝰ resurgeret vlˀ
oīs resurgent. Igr̄ si aliq̇s
resurrexerit iam argumētum est ꝙ
oīs resurgēt. Sed iam resurrexe
rit xp̄s verꝰ hō q̇ fuit vere mortuꝰ
Igr̄ etiam oēs resurgēt qꝛ resurrec
tio debetur nature hūane nec est
īpossibile postꝙ iam fctm̄ est sicut
em̄ vnꝰ potuit resurgere. Ita etiaz
oīs per eā virtutē qua ille resur
rexit poterūt resurgere. Sed ꝙ iā
xp̄s qui fuit verissime mortuus re
surrexit a mortuis ⁊ viuat ī corpo
re et aīa in eternū hoc certissimuz
est et nō dubiuz qꝛ si xp̄s nō resur
rexerit a mortuis sz adhuc est mor
tuus quero vn̄ venit tota xp̄iani
tas que an̄ nō erat que tota fūda
tur in xp̄o et radicatur et in nomi
ne christi est fundata que tota cre
dit in christum et in nomine chri
sti facit oīa. Si ei christus adhuc
est mortuus cū fuerit ita crucifixꝰ
et ab inimicis suis occisus et fue
rit summe pauper nihil hn̄s ī hoc
mūdo quero quis hoiz ausꝰ fuissz

predicare ipm post mortem suam queso quis predicasset ipsum per totum munduz cū tanta fortitudine quis fuisset ita stultus. g̊ cū nos videamus ad acculū ipsam christianitatem sic fundatā sic ordinatā sic regulatam et sibi totaliter obedientem et sciam⁹ verissime fuisse mortuum et sepultū sic cōparem⁹ omnia illa que secuta sunt post ad ipam mortez impossibile est eē ꝙ ipe adhuc sit mortuus qꝛ nisi ipsemet fecerit omnia illa que secuta sunt mortem suaz null⁹ ali⁹ fecissz Si em̄ granum frumēti quod ponitur et sepellitur in terra totaliter moriatur et nō reuiuiscat tunc nihil ampli⁹ apparet de eo super terram nec se multiplicat. Si autem sequatur multiplicatio signum est ꝙ granum reuixit et viuificatū est Ita similiter postq̄ xp̄s vere mortuus fuit et sepultus si nō reuixit ineternum nec in eo sit virtus per quā resurgeret. sequitur ꝙ nulla multiplicatio secuta est mortez suam. Sed cū ad occuluz videam⁹ christum fuisse multiplicatum in infinitum post mortem suam et conuertisse infinitos hoīes totalit̄ ad se ipsum ad suam fidem ad suū amorem ad moriendum pro ipso sequitur ꝙ ipse verissime. Iterum factus est viuus et resurrexit. hoc non potuit fieri nisi in eo esset virtus aliqua sꝫ nō humana qa corpus nō potuit se ipsum facere viuū nec anima potuit suscitare corpus suum. Igitur sequitur ꝙ ibi erat virtus dei que hoc fecit. Igitur virtus diuino suscitauit christū a mortuis. Igitur deitas erat cum corpore. Sic igtur postq̄ de facto iam christus resurrexit a mortuis. sequitur ꝙ oīs hoīes resurgent eadem virtute et potenciam per quā ipse resurrexit sꝫ nō in eodē statu sꝫ mēbra sua scꝫ christiani fideles resurgent sibi similes et oīs aliꝭ qui fuerunt ei cōtrariꝭ resurgent ei dissimiles quare seq̄tur ꝙ resurrectio generalis erit. Cum igr̄ causa ꝛ rō quare resurrectio fieri maneat q̄uis hoīes moriantur q̄tuz ad corpus. Sequit̄ ꝙ deus ad quem pertinet facere illam resurrectionem corporū facit eam loco et tempore congruis et opportunis. Unde virtus ꝛ causa resurrectionis ex parte nature humane seu hominis est ipm meritum vel demeritum quod fctm̄ est per animam simul cum corpore. et etiam complemētum vniuersi. Et ideo q̄uis homo moriatur semper remanet causa resurrectionis. Et ideo necessario opotet ꝙ resurrectio corporum fiat quia aliter esset vacuum in vniuerso.

Argumentum quod erit ꝙ de terra iterum formentur eadē corpora que prius erant.

ꝙ Aūt de terra possint formari illa eadē corpora q̄ pri⁹ erāt insil' et hoc iā patȝ et pōt maīfestari per illa q̄ iā fcā sūt. Certū ē ei ꝙ de⁹ a principio formauit īmunerabiles spēs creaturaꝝ de vna ⁊ eadem terra qꝛ oēs spēs arboꝝ herbaꝝ aīaliū ⁊ corpora hoim formata sūt de vna et eadē terra. si igr̄ h̄ potuit fieri q̄re fieri nō poterit de eadē terra sic ō plurib⁹ ex q̄b⁹ cōpositū erat quodlȝ corp⁹ hūanuȝ iteꝝ fiat idē corp⁹. ita ꝙ q̄lȝ corp⁹ fiat de suis ꝓpriis puluerib⁹ ī quibus resolutū fuit et hoc per potenciā virtutē ⁊ volūtatē dei maxie qꝛ iusticia hoc reqrit. ita ei possibile est ꝙ corp⁹ hūanuȝ q̄ȯ semel fuit Iteꝝ fiat de suis ꝓpriis pluerib⁹ sic qn̄ nō erat formatū fuit de terra et si possibile fuit tot corpora hoīȝ qn̄ nō erāt fieri q̄re nō erit possibile illa eadē corpora postq̄ sel' fuerunt. Iteꝝ refieri per manū dei et reformari et si fieri potuit ꝙ aliq̄ corpora essent īcorruptibilia sicut sunt corpora celestia q̄re fieri n̄ poterit vt etiā corpora hoim fiāt īcorruptibilia per manū dei. si igr̄ de⁹ fecit mundū et hoīeȝ qn̄ n̄ erat ex sola bn̄placito sua q̄re etiā n̄ reformabit corpora hūana. Iteꝝ iusticia reqrēte et merit̄ ⁊ demerit̄ etiā hoc requirētib⁹ ⁊ clamātib⁹ et ordinē vniuersi hoc reqrente. igr̄ videtur ꝙ īpossibile ē qn de⁹ faciat resurrectionē gn̄alē oim corporuȝ hūanoꝝ postq̄ iusticia merita et demerita et cōplemētum vniuersi h̄ reqrāt et ipm nō pōt negare seipm qn faciat qꝛ ita ei cōuenit.

Quod iudiciū vniuersale cum suis cōditionib⁹ on̄ditur de necessitate eē futuꝝ ex pte honoris dei

Eclaratū ē āt ꝙ iudiciū vniuersale cū resurrectiōe gn̄ali est venturꝝ ī vniuerso ⁊ hoc ex pte nature hūane qꝛ ita ꝯuenit ei. sed nūc on̄ditur hoc idē ex pte honoris dei ꝙ de necessitate fiet. vn̄ necesse ē ꝙ iudiciū retributiōis fiat siue in gn̄ali sic in pticulari ⁊ h̄ ē radix. Si ei de⁹ ex sua bn̄placito nl'lo reqrente fecit hūanā naturaȝ cū nō esset ml'to magis facit debitam retributiōem et hoc qꝛ merita vl' demerita hoc reqrūt et clamāt et tōtū vniuersū clamat. et iō quasi coact⁹ et reqsit⁹ opȝ ꝙ de⁹ faciat iudiciuȝ retributiōis et tribuat vnicuiqꝫ illud q̄ȯ ei debetur ⁊ cōpleta retributōe ineternuȝ tal' maneat et null⁹ ali⁹ nisi de⁹ pōt facere finalē retributiōem qꝛ null⁹ nisi de⁹ pōt correspōdere merit̄ vl' demeritis nec pōt esse talis iudex retributiōis. Et qꝛ iudiciuȝ final' retributōis ē op⁹ soli⁹ dei ex se vt iā declaratum ē ī capitulo de honore dei et q̄cquid de⁹ opatur extra se totuȝ operatur ad suuȝ honorē et ad suā laudē et gl'iam. et iō qꝛ iudicium finalis retributionis est vltimum op⁹ dei circa naturā huma

nam qꝛ ibi fit totuȝ cōplemētum. et ideo opȝ ꝙ in suo vltio ope deꝰ operet̄ maifestādo honorē sue ptā tis sue sapiencie sue iusticie ⁊ recti tudis. Un̄ dare vnicuiqȝ qđ iuūȝ est. est opꝰ ptātis sapiencie et iusti cie. ⁊ iō necesse ē ꝙ fiat ad tātā lau dem honorē et gl̄iam sue ptāt̄ sue rectitudinis et iusticie ꝙ nō possit maioꝛ esse. et iō opȝ ꝙ in tali ope re iudiciali maifestetur ī sūmo sua maiestas ptās sua sapiēcia et suā maxīa iusticia ⁊ rectitudo ꝟitatis hoc aūt nō fieret si de quolȝ hoīe tm̄ fieret iudiciū particulare et se cretuȝ. et iō necesse ē ꝙ deꝰ faciat iudiciū vltimū finalis retributōis corā oī creatura q̄ poterit cogno scere ⁊ iudicare et oīs creatura te stetur ⁊ cognoscat suū iudiciū esse rectissimū ⁊ oēs cognoscāt rectitu dinē sue iusticie. ⁊ iō necesse ē ꝙ fi at iudiciū vniuersale in quo ꝑnci palit̄ oīs creatura rōalis erit vt vi deat ⁊ clarissime cognoscat iudici um dei eē verissimū. et qꝛ istō iudi cium dȝ eē honorabilissimū ⁊ per fectissimū vt nihil deficiat de hijs q̄ pertinēt ad iudiciū. Jdeo opoꝛ tebit ꝙ in isto iudicio fiāt manife stissime declaratiōes oīm meritoꝝ et demeritoꝝ et etiā ferātur sentē cie irreuocabiles ꝓm exigenciam meritoꝝ et demeritoꝝ et finaliter fiāt iustissime retributōes ꝑmioꝝ et stipēdioꝝ qꝛ iudiciū finale req̄ rit ista vt in declarationibs meri toꝝ maifestetur auctoꝛitas et sum mitas ptātis et maiestat̄ ⁊ ī iustis retributōibus stipēdioꝝ maifeste tur plenitudo sue iusticie et boni tatis Et qꝛ radix retributiōis et re munerationis est ītēcio occulta in coꝛde cuiuslȝ et ꝓm talē intēcionē dȝ fieri iudiciū et retributō. ⁊ ideo vt apptissima et lucidissima decla ratio meritoꝝ et demeritoꝝ sic ne cesse est ꝙ coꝛda et ītāciones ⁊ cō silia secreta coꝛdiuȝ clarissime ma nifestētur videantur et cognoscā tur ab oībus. ⁊ iō necesse erit ꝙ cō sciencia secreta cuislȝ nō solū sibi met sit maīfesta. ymo etiam oībus alijs. et sic opoꝛtebit ꝙ liber vniuś cōsciencie et cuiuslȝ apiatur et oīa merita vl̄ demerita in ꝯsciēcia cu iuslȝ clarissime et maifestissime co gnoscātur. Et sic necesse erit ꝙ oīa opera et facta cuiuslȝ scripta sint in ꝯsciēcia vt sic qlȝ cognoscat tā ta certitudīe tāta veritate oīa ope ra ⁊ fctā tā ꝓpria ꝙ̄ alioꝝ ꝙ n̄ pōt esse maioꝛ certitudo. et iō qꝛ nihil magis certum ē cuiuslȝ ꝙ̄ ꝯsciēcia ꝓpria qꝛ nihil est ei magis pn̄s et ideo opoꝛtebit ꝙ ī cōsciencia relu ceant oīa opera facta et intēciōes vt sic fiat appertissima delaratio oīm meritoꝝ et demeritoꝝ. et sic om̄s iudicent̄ et clarissime verita tem equitatē ⁊ rectitudinē iuditō rum dei vt scȝ quilȝ cognoscat ꝙ iustissime ē remuneratꝰ ꝓm sua me rita vel demerita. et nō solū de se

ipso sʒ de quocūqʒ alio. Et qꝛ i isto iudicio opʒ ꝙ feratur sentēcia finalis iuxta exigenciā meritoꝝ vel demeritoꝝ et qꝛ nō poterūt eē ibi nisi due partes scʒ bonoꝝ ⁊ malorum. et iō necesse erit ꝙ sint due sē tencie vna cū bonis et alia cū malis qꝛ istud iudiciū fiet ad honorē et glīam ptātis et maiestatis dei ⁊ ideo oportebit ꝙ fiat cū tāta solēpnitate et magnificentia ꝙ ñ possit cogitari maior. et qꝛ honor ptātis est ꝙ timeatur ab oībus et maxīe potestatis iudiciarie q̄ de se importat terrorē et timorē. ⁊ ideo oportebit ꝙ iudex oñdat in ipō iudicio vniuersali tātam ptātem tantā maiestatem ꝙ nō possit magis maifestari. et iō necesse erit ꝙ in illo iudicio fiāt oīa illa que pñt facere illā potestatē timeri qꝛ deꝰ est summe timendꝰ et maxīe inq̄ntum iudex et iō opʒ ꝙ in summo iudicio appareat vt sūme timendꝰ tanq̄ iudex vt sic oīs creatura in summo timeat ipʒ tanq̄ iudicē quia iudex inq̄ntum iudex timeri debʒ. ⁊ ideo summꝰ iudex sūme timeri debʒ et maxime quādo iudicat principaliter. Et ideo tale iudicium erit necessario summe timēduʒ sūme terribile. et ideo qꝛ tale iudiciuʒ fiet vt fieri debʒ vt nihil possit defficere de hijs que pertinent ad iudiciū ꝓpter hoc et añ iudicium ⁊ in ipō iudicio oportebit ꝙ sit sūmꝰ timor summus terror summꝰ tremor vt non possit esse maior quia ita requirit potestas et maiestas tanti iudicis. Et etiam hoc requirit contemptus ipsorum maloruʒ hominum qui cōtempserunt deū et nō timuerunt eum offendere vt scilicet tunc in summo timeant ipsum tanq̄ iudicem. ⁊ ideo omnes culpabiles tunc tantum timebunt in iudicio vniuersaliter ꝙ cogitari non pōt. Sed boni quia timuerunt eum offendere et sencient se ipsos sine culpa. Ideo q̄uis timeant ipsuʒ tunc tamē propter talem timorem nō affligentur quia securi erunt de eorum saluatione.

Sic igitur considerando honorē dei et opus iudicij finalis poterimus concludere oēs conditiōes que debent esse in vltimo iudicio quia necesse erit ꝙ fiat ad summū honorem laudem et gloriam diuine maiestatis qꝛ istō erit perfectissimum opus dei et vltimuʒ. ⁊ ideo oportebit ꝙ sit honorabilissimum et excellentissimum et solempnissimum et summe manificum super omnia opera que fieri possūt maxime quia iudicium importat honorem de natura sua et super omnia opera pertinet ad honorem.

Et ideo quia deo conuenit maxīme honor et per consequēs maxīe cōuenit ei facere iudicium quia ē opus honoris. Et sic honor dei de necessitate ꝯcludit iudiciū vni

uersale eē ventuꝝ et etiā cōcludit oēs cōditiones illius iudicij.

Quod autoritas infallibil' libri scripture seu libri dei etiā dicit iudiciū vniuersale esse futuꝝ cui in sūmo ē credendum.

Et qꝛ iā declaratum fuit ꝙ duo sūt libri scꝫ liber crature et liber scripture ⁊ vterq; est dei et ābo correspōdēt. Et iō qꝛ iā ꝓbatū est ꝙ liber scripture scꝫ biblia ē lib dei. ⁊ ideo qꝛ liber scripture i vtroq; testamēto dicit et afirmauit iudiciū vniuersale eē vētuꝝ et dicit formā et modū q̄liter fiet ⁊ q̄s erit iudex vniuersalis oiꝫ qm̄ nouū testamētū dicit et affirmat ihm̄ xp̄ꝫ qui ē de⁹ et homo et ver⁹ fili⁹ dei vt iā ꝓbatum ē ⁊ declaratū esse verum iudicē vniuersalē oim̄ et ipse loquit̄ de seipso dicēs se eē talē iudicē ventuꝝ in fine mundi ⁊ iudicatuꝝ om̄s hoīes et ꝙ resusitabit ⁊ faciet om̄s resurgere et ꝙ reddꝫ vnicuiq; iuxta opa sua siue bona siue mala. Sic igr̄ taꝫ ex testimoīo libri creaturaꝝ q̄ nō mēciūtur tā ex auctoritate īfallibili libri scripture q̄ est auctoritas dei et filij dei que in īfinitū certior ē oi rōe ꝯcluditur iudiciū vniuersale eē absq; dubio vētuꝝ et gn̄aleꝫ resurrectōnem omnium hominum:

De ꝯparatiōe illi⁹ diei iudicij ad oēs alios dies ꝑcedentes.

Et qꝛ dies iudicij erit vltia dies et finis oim̄ dieꝝ ⁊ i illa die oia opa fctā i alijs dieb⁹ ꝑcedētib⁹ ab īicio mūdi ꝯgregabūt̄ et apparebūt insimul et recipient suā mercedē. ⁊ ideo illa dies comparatur ad alios dies ꝑcedētes sic vniuersale ad particulare sic totū ad partes qꝛ illa dies iudicij erit dies vniuersalis et cōtinebit in se om̄s dies ꝑcedentes in virtute qꝛ om̄s sunt pars. Et qꝛ oia opera facta a principio mūdi in oibus diebus ꝑcedentib⁹ vsq; ad illam diē cōgregabuntur in illa die et simul erūt et apparebūt siml' discuciendo. et iudicabūtur et ꝓmiabuntur vel ad bonū vel ad malum et quicq̄d dispersuꝫ et diuisū factū est in oibus diebus totum siml' erit i illa die. Et iō illa dies iudicij erit maior sola ꝙ om̄s alij ꝑcedētes ⁊ valebit tm̄ sic om̄s dies qꝛ oia opera alioꝝ dieꝝ erunt in illa die. Et etiam qꝛ deus in illa die tm̄ vl' plꝰ opabitur q̄tuꝫ alijs dieb⁹ ꝑcedētibus qꝛ sil' resusitabit ⁊ reficiet in illa die oēs hoīes quos diuersi in alijs dieb⁹ a ꝑncipio mūdi fecit ⁊ faciꝫ eos imortales q̄tū ad corp⁹ liꝫ nō i eodē statu sꝫ ꝯm merita vl' demerita. et iō illa dies erit sola ipsius dei qꝛ sol⁹ de⁹ opabit̄ in illa die et hoīes nihil operabūtur q̄a alij dies ꝑcedētes fuerūt dies hominū qꝛ fuerūt dati hoīb⁹ ad operandū et illa dies tota erit dei q̄a nl'lū op⁹ fiet i illa die fiet nisi op⁹ vltimū dei ⁊ oēs creature cessabūt opari. ecce igr̄ diuisionē dieꝝ ⁊ discussionē qꝛ vltima dies erit dies

dñi et oms alij dies sunt dies hoi num et hoc ꝓpter opera. Et qꝛ illa dies erit soli⁹ dei. ideo erit maxīa dies nobilissima et solēpnissima. ⁊ ideo etiā quia illa dies erit tota ip sius dei sicut alij dies hois sic ho- mines vsq₃ ad illā diem operabū tur et ampli⁹ nihil operabūtur s₃ solum recipiēt mercedē suoꝝ ope- rum. Item etiā post illā diem de⁹ nihil operabitur qꝛ illa erit sua. et iō necesse erit ꝙ oia opa sua clau- dantur in illa die. et iō necesse erit ꝙ in illa die de⁹ ostēdat opera sue ptātis sue sapiencie bonitatis ⁊ iu sticie in sūmo qꝛ ampli⁹ nil opera bitur. Et iō oportebit ꝙ tūc in illa die operetur tm̄ ꝗtū fieri poterit ad honorē laudem et glīam sue sū me ptātis et maiestatis et sue sum me sapiencie ⁊ iusticie. ⁊ sic in illa die necesse erit ꝙ de⁹ ostendat suā glīam suā magnificēciam et suam magestatē in operib⁹ suis et ostē- dat se eē dñm iudicē oīm. Et iō qꝛ illa dies erit soli⁹ dei et oia opera dei claudētur in illa die sicut ope- ra hominu₃ clausa erūt oportebit ꝙ in illa die fiant opera summi ti- moris et opera sūme vindicte ⁊ sic dies illa iudicicij erit perfectio et cōsummatio et cōplemētum oīm dieꝝ. Et iō oms dies respiciunt ⁊ currūt ad illam diē quasi ad suum cōplemētum qꝛ oms dies recipi- unt in illa die suas remuneratōes et mercedē. et iō oms dies p̄ceden tes essent frustra et vani nisi veni- ret illa dies. et iō oms dies quasi naturaliter expectant illa₃ diē. Et sicut lapis appetit centu₃ et oms partes terre tendūt ad vnū centū Ita oēs dies ad tendūt illā diē tā ꝙ ad suā quietē quia illa dies erit gn̄alis finis oīm dieꝝ et pͥmum et retributio oīm dieꝝ. Sicut igi tur op⁹ dei erit cōplemētum ope- rum hois. ita illa dies erit cōple- mentum alioꝝ dierum.

De memoria illius diei vltime

Et qꝛ opera oīm dieꝝ respici unt op⁹ illius diei et expec tant qꝛ necesse est ꝙ oia opera pre cedenciū dieꝝ cōiungantur cum opere illius diei sicut corp⁹ cū aīa et materia cū forma qꝛ opera pre- cedenciu₃ dieꝝ sunt opa meriti vl̄ demeriti et op⁹ illi⁹ diei erit op⁹ retributionis munerationis et re- muneratiōis et appbationis vl̄ re pbationis et iō de necessitate ope ra oīm dieꝝ apparebūt in illa die quia aliter essent vacua. vt sc₃ iu- dicentur et discuciētur et recipiēt mercedem eis cōuenientem. et iō memoria illi⁹ diei esse d₃ cōtinua in oibus hoibus qui debēt opera ri et sunt operatores oīm operum que in illa die apparebūt quia illa dies erit ꝓpter opera hominū ad dandum cōplemētum eis. Et iō cu₃ op⁹ cuiusl₃ respiciat op⁹ illi⁹ diei d₃ illa dies cōtinue eē in me- moria et in opere cuiusl₃ diei. Vn̄ cū hō sit liber ad operādum bonū vel malu₃ et nō operetur de necel

sitate ꝛ magis inclinatur ad malū ꝙ̄ ad bonū necessaria est in eo continua memoria illiꝰ diei vt excitet͛ vsqꝫ ad vltimū de potēcia ad operandū bonuꝫ ꝛ ad fugiēduꝫ malū vt sic continua memoria illius diei expellat ad se om̄em negligenciam et generet in eo maximā diligenciā. Et sic memoria illiꝰ diei ē stimulꝰ pungēs hoīeꝫ ad bn̄ operandū. vbi aūt nō ē memoria illiꝰ diei nō pōt esse bonū opꝰ sꝫ malū Ois em̄ artifex et operariꝰ dū cogitat ꝙ opera sue artis veniēt in iudicium illud et ad examē tūc operatur meliori mō quo pōt. sic hō si cogitet illum diē in quo oīa opera sua iudicabūtur operabit͛ meliori mō quo poterit aliter erit piger et negligēs. et magis sine cōparatione dꝫ esse diligēs vt meliori mō quo poterit operetur qꝛ opera sua exaīabuntur ꝑ quecūqꝫ scꝫ per sūmū iudicē qui errare nō pōt. et sic memoria illiꝰ diei est maxīe influencie et maxīe virtutis ad bn̄ operandum et ꝯm ꝙ erit maior vel minor memoria ꝯm hoc meliꝰ et magis vel minꝰ influet. Si autē nulla sit memoria nihil īfluet ꝛ sic nulluꝫ opꝰ erit bonū. Itē etiā illa dꝫ esse in ꝯtinua memoria qꝛ erit maxima dignissima et solēpnissima inter om̄s dies et erit dies dn̄i pura. et iō est digna vt habeatur icōtinua memoria aliter est maximꝰ cōtemptꝰ dei nisi hō ꝯtinue recordetur de illa magna die sua et de illo opere maximo suo quo faciet in illa die circa totū hūanuꝫ genꝰ Sic igitur ꝓpter maximā vtilitatem ad fugiēduꝫ cōtemptū dei necessaria est cōtinua memoria illiꝰ diei. Sūt autē tres ꝑncipales dies q̇ dn̄t manere in memoria hoīs scꝫ dies natiuitat͛ eiꝰ ꝛ dies mort͛ eiꝰ et dies iudicij que ē finis. Isti tres dies claudūt om̄eꝫ hoīeꝫ ꝛ se hn̄t ꝓportōnent͛ qꝛ añꝙ sint isti dies sunt icertissimi et nullꝰ ē certꝰ de eis donec sūt. Nullꝰ ē certꝰ de die natiuitat͛ nisi qn̄ natꝰ est. Iteꝫ sicut nihil cerciꝰ morte. Ita nihil incerciꝰ die mortis. Ita nihil cerciꝰ dꝫ esse hoī ꝙ̄ iudiciū et nihil incertius ꝙ̄ dies et hora eius.

De finali executiōe iudicij ꝛ generali separatōe bonoꝝ ꝛ maloꝝ

Acto auteꝫ et completo iudicio vniuersali tunc necesse est ꝙ fiant due cōgregationes et due societates ex tota hūana natura et om̄s boni faciāt vnā societatem et agregationē et oēs mali faciant suā et sic erūt due societates opposite adinuicē. Et qꝛ etiā natura angelica iam a ꝑncipio mundi fuit diuisa in duas societates oppositas vt iam declaratū est. ꝛ qa primꝰ angelꝰ qui recessit de celo est caput oīꝫ maloꝝ angeloꝝ qui sunt mēbra eiꝰ et om̄s hoīes mali sunt incorporati cū dyabolo ma-

gno et facti sunt mēbra eius vt declaratuz ē. Et oms hoies qui non sunt mēbra xpi de necessitate sunt mēbra dyaboli. et iō sil'et semel tota illa societas tam maloꝝ angeloꝝ ꝙ maloꝝ hoim descendet ad locū ꝑprium sibi ⁊ cōuenietem scz ad centū terre. vbi est inferi⁹ vt in eternuz puniātur ibi et tormētent. Inqua societate pm⁹ angel⁹ erit caput et pnceps ⁊ sic oēs mali homines tam in corpore ꝙ in aīa et naliter cruciabūtur vt iam declaratum fuit in capitulo de tristicia ad plenū. et sic tam mali angeli ꝙ mali hoies habebunt eternaliter vnum et idē caput. Sicut aūt mali angeli et mali hoies faciūt vnū corp⁹ et vnā societatē. Ita boni angeli et boni hoies faciūt aliā societatem et aliud corp⁹ vbi xpus erit caput. Sed sicut prim⁹ angelus cum tota societate sua tam angeloꝝ ꝙ hoim descēdet ad suā ciuitatē ifra terrā. Ita xps cū tota sua societate tā bnoꝝ āgeloꝝ ꝙ hoiz glificatoꝝ in corpore ⁊ aīa ascēdz ad suam ꝑpriā ciuitatē celestez in sācto loco celi vbi oīa illa gaudia erunt que declarata sunt in capitulo de gaudio Sic ergo hoies adherentes dyabolo eternā tristiciā pacient et cruciabuntur cum eo. Et hoies adherētes xpo ieternū gaudebūt cū eo ⁊ cū angelis ei⁹ i celo Ad quod gaudiū nos producere dignet ihūs xps fili⁹ dei et virgis gliose qui viuit et regnat de⁹ bndictus in scloꝝ secula Amen.

Et sic explicit liber creaturaruz seu liber ō hoie, ꝑpt quē sūt alie creature ichoat⁹ ⁊ icept⁹ ē a reuerādo raymōdo sebeide i artib⁹ ⁊ ī medicina mgro ⁊ i sacra pagina egregio ꝑfessore regēte i alma vniuersitate studij tholosani. Anno dñi m.cccc.xxxiiii. et ꝯplet⁹ ⁊ teriat⁹ i eadē vniuersitate. Anno dñi. M. cccc.xxxvi.xi. die mensis februarij que fuit dies sabbati ad gliam laudē et honorē sanctissime trinitat et gliorissime virgis marie matris dñi nri ihū xpi filij dei ⁊ ad vtilitatē oim xpianoꝝ alioꝝ hoim.

